

ئەشكەنچە و زیندان

پیشمەرگەپەك، بیست و دوو مانگ
له زیندانی داگیرکردا

گفتوگو له گهڵ
مامۆستا عه‌لی باپیر،
ئهمیری
کۆمه‌ڵی ئیسلامیی کوردستان

MediaAmeerOffice

عه‌لی باپیر / AliBapirw

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

له نۆزه کۆمه‌ڵه‌لایه‌نیه‌كان نه‌که‌ڵناین
Stay in touch on social media
نحن معکم عبر مواقع التواصل الاجتماعي

www.alibapir.net

راکه‌یان‌دنی مه‌کته‌بی له‌میر

عه‌لی باپیر / AliBapir

AliBapir

عه‌لی باپیر / AliBapir

عه‌لی باپیر / AliBapir

www.alibapir.net

ئەشكەنجە و زیندان

پیشمەرگەیه ک، بیست و دوو مانگ لە زیندانی داگیرکەردا
گفتوگۆ لەگەڵ مامۆستا عەلی باپیر،
ئەمیری کۆمەڵەی ئیسلامیی کوردستان

www.alibapir.net

www.alibapir.net

له بڵاوکراوه کانی رۆژنامه ی کۆمه ل

ژماره (5)

ئەشکەنجە و زیندان

پێشمەرگە یە ک، بیست و دوو مانگ ئە زیندانی داگیر کەردا
گفتوگۆ ئەگە ل مامۆستا عە لی باپیر، ئە میری کۆمه لی
ئیسلا میی کوردستان

ئامادە کردنی :

هاوژین عومەر

چاپی دووهم

١٤٢٧ ی کۆچی - ٢٠٠٦ ی زاینی

www.alibapir.net

ئەشكەنجە وزىندان

پېشمەرگە يەك، بېست و دوو مانگ لە زىندانى داگیرکردا
گفتوگۆ لە گەڵ مامۆستا عەلى باپىر، ئەمىرى كۆمەڵى ئىسلامى كوردستان

* ئامادە کردنى: هاوژین عومەر hawzheenk@yahoo.com

* لە بڵاوكراوه كانى رۆژنامهى كۆمه‌ڵ، ژماره (٥).

* ژماره‌ى سپاردن: (٢٣٣)ى سالى ٢٠٠٦ى وهزاره‌تى رۆشنېرى.

* چاپى دووهم، سلىمانى ٢٠٠٦.

* تېراژ: ٣٠٠٠ دانه.

* چاپخانه‌ى چوارچرا.

* تايپ: زه‌كه‌ريا عه‌بدو‌للا

* نه‌خشه‌سازى به‌رگ: هاوژین عومەر.

* مافى له چاپدانى ئەم به‌رهه‌مه پارێزراوه.

www.alibapir.net

نہم بہرہ ماہ پیشکش:

– بہ ہموو ئہ وانہ ی، گہر بۆ تہ نہا ساتیکیش بیّت، بہ ناہق زیندانی
کراون و ئہ شکہ چہ دراون.

– بہ ہموو ئہ وانہ ی، بہ شیوہ یہ کی دروست، قہ لغانیکی پتہ و بوون لہ
بہ رانبہر پروژہ ستہ مکاری و داگیرکاریہ کاندہا.

MediaAnteenOffice

AliBapirw / علی بابیر

archive.org/details/galibapir

www.alibapir.net

پاکستان - عربی - گورانی

AliBapir

AliBapir

AliBapir / علی بابیر

www.alibapir.net

سوچاس و پیژانین

– بۆ برای رۆژنامه نووس عومەر عەبدوللا گولپی، که له هه موو گفتوگۆکاندا، له سلیمانی و له هه ولیر، له گه لم ئاماده بوو به چەند پرسیارێک گفتوگۆکانی دهوله مەندتر کرد.

– بۆ برای رۆژنامه نووس که مال هه مه سه رگه لویی، که له زۆربه ی گفتوگۆکاندا، له سلیمانی و له هه ولیر، له گه لم ئاماده بوو هاوکاری زۆری کردم، به تایبەت له وینه گرینی گفتوگۆکاندا.

- بۆ برایان مافناس زانا سه عید رۆستایی، رێدار ئەحمەد.

– بۆ ستۆدیۆ و برایانی ژووری کۆنترۆلی هه ردوو که نالی سلیمانی و هه ولیری ته له فزیۆنی کۆمه ل، که کاری تۆمارکردنی هه ر دوانزه سه عاته که ی ئەم زنجیره گفتوگۆیه یان له ئەستۆ گرت.

- بۆ برایان سه للاح سالار، موحه ممه د جه مال و عیرفان عوسمان، که کاری خستنه سه ر کاغه زی زۆربه ی ته وه ره کانی ئەم زنجیره گفتوگۆیه یان له ئەستۆ گرت.

MediaAmeeerOffice

AliBapirw/عالي باير

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

AliBapir

AliBapir/عالي باير

www.alibapir.net

English - عربي - گۆڤی

www.alibapir.net

www.alibapir.net

پېښت

- ۱۱ ..... پېښه کی -
- ۲۳ ..... ته وړه ی په که م: هه لومهرجی بهر له زیندانییگردن -
- ۷۹ ..... ته وړه ی دووهم: چوئیتی دهستگیرکردنه که -
ته وړه ی سییه م:
- ۹۵ ..... زیندان و زیندانییه کان، مامه له ویه کتر ناسین -
- ۱۳۳ ..... ته وړه ی چواره م: تۆمەت و لیکۆلینه وه کان -
- ۱۶۷ ..... ته وړه ی پینجه م: ټه شکه نجه دان -
- ۱۸۷ ..... ته وړه ی شه شه م: هاوړپیانی نیو زیندان -
ته وړه ی حه وته م:
- ۲۶۵ ..... چوئیتی به سهربردی کاته کانی نیو زیندان -
ته وړه ی هه شته م:
- ۲۸۹ ..... هه لوئسته له بیرنه چوه کانی نیو زیندان -
- ۲۹۷ ..... دوا ته وړه -
- ۳۳۷ ..... پاشکوی نوکیومینت و وینه کان -

MediaAmeeerOffice

AliBapirw / عالی بابیر

archive.org/details/galBapir

AliBapir

www.alibapir.net

www.alibapir.net

www.alibapir.net

پېشەكى

ئىۋارەى رۆژى پېنجشەممە ۲۰۰۳/۷/۱۰، كاتىك بە تەۋاۋى بۆم يەكلايى بوۋىيەۋە كە مامۇستا عەلى باپىر ئەمىرى كۆمەلى ئىسلامىي كوردستان و ھاۋەلانى، لە ميانەى بانگهيشتكردنه كياندا بۆ كۆبوونەۋەيەك لەگەل ژمارەيەك بەرپرسى سەربازىي ھىزەكانى ئەمريكا، لە ئوتىل ئاشور لە ھاوينەھەۋارى دوكان، لەسەر رىگەى سلىمانى — دوكان و لە گوندى (قەمچوغە)، لە لايەن ھىزىكى سەربازىي رۆزى ئەمريكىيەكانەۋە دەستگىركاون و بۆ شويىنىكى ناديار ريفىندراون، راستەخۆ خەمىكى رۆر بەرۆكى گرتم.

ئەو خەمە رۆزەى من، بە تەنھا لەبەر ئەۋە نەبوو كە من رىكخەرى ئەو سەردانىيە بووم و ئەمريكىيەكان، بۆ دانانى وادە و شويىنى كۆبوونەۋەكە بە تەلەفۆن لەگەل من قسەيان كرد، پاشان منىش داواكەيانم گەياندە خودى مامۇستا عەلى باپىر و برايانى سەركردايەتتى كۆمەل و ئەوانىش، پاش تاووتوئىكردى، رەزامەنديان لەسەر نىشان دا. ئەو خەمەى من تەنھا بەو ھۆيەشەۋە نەبوو كە جيا لە رۆر كەسىتر، لە حالەتى دروستبوونى ھەر كىشەيەك، يان لە حالەتى تووشبوونى ھەر مسولمانىك بە كىشەيەك،

www.alibapir.net

نارپه‌ه‌تیه‌ک، ده‌ستگیرکردن یان ئازاردانیك، جا له هەر رووبه‌ریکی ئەم دنیا‌یه‌دا بێت، من دل‌ه‌راو‌کێی زیاتر تووشم ده‌بێت و به‌رده‌وام له‌ خه‌میدا ده‌بم، گەر به‌ بیرکردنه‌وه و دوعای خێریش بێت. به‌ل‌کو خه‌می گه‌وره‌ی ئه‌م‌جاره‌، به‌و هۆیه‌وه‌ بوو که رووداوی ده‌ستگیرکرانه‌که‌، زۆر ئاماژه و مانا و مه‌ل‌وولی تری هه‌بوو، زۆر سته‌م و ناعه‌داله‌تی و بێ‌پ‌زێی‌کردن به‌رانبه‌ر م‌رو‌ف و مافه‌کانی، هه‌روه‌ها عورف و یاسا نێوده‌وله‌تیه‌کانیشی بیر خسته‌وه‌، که هه‌ریه‌که‌یان له‌وی تریان به‌ ئێشتر بوو نه‌ک به‌ ته‌نها ده‌روون و روحی منیان ئازار ده‌دا، به‌ل‌کو روحی هه‌ر که‌سیکی تریشیان ئازار ده‌دا که پێی وایه‌ م‌رو‌ف ده‌بێت وه‌کو م‌رو‌ف و م‌رو‌فانه‌ مامه‌له و ره‌فتاری له‌ ته‌کدا بک‌رێت.

ئهم رووداوی ده‌ستگیرکران و رفاندنه‌، خاڵیکی ده‌ستپێکی زۆر گ‌رنگ بوو بۆ ئه‌وه‌ی له‌ کوردستانیش، وه‌ک هه‌ر ناوچه و ولا‌تیکی ئازادیخواز و م‌رو‌ف‌دۆستی دنیا، قسه‌کردنی جددی به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رب‌لاو له‌سه‌ر به‌رنامه و پ‌رۆژه ئیمپریالیستییه‌کانی ئەمریکا له‌ عێراق و کوردستان و، پاشانیش ناوچه‌که و جیهان ده‌ست پێ بکات، پرسیار بک‌رێت تا چ‌ه‌ند ئەمریکا باوه‌پ‌ی به‌و "هاوپه‌یمانیتی" یه‌ هه‌یه که سه‌رانی کورد زوو زوو باسی لێوه‌ ده‌ک‌ن؟ یان تا چ‌ه‌ندێک ئەمریکا مه‌به‌ستیتی له‌ خزمه‌ت گ‌یرانه‌وه‌ی مافه‌په‌واکانی گه‌لی کورددا بێت که ده‌یان ساڵه‌ له‌ لایه‌ن رژێمه‌یه‌ک له‌دوا یه‌که‌کانی عێراقه‌وه‌ لێی زه‌وت ده‌ک‌رێت؟ یان لانیکه‌م هه‌لو‌یست و به‌رنامه‌ی راشکاوانه‌ی ئەمریکا له‌ به‌رانبه‌ر گ‌یرانه‌وه‌ی که‌رکووک و ناوچه‌ رزگارک‌راوه‌کانی تردا بخرایه‌ته‌ به‌ر باس و لێک‌ۆلینه‌وه‌ و هه‌لو‌یست لێوه‌ر گ‌رتن. پاشانیش و له‌ دوا‌ی هه‌موو ئه‌وانه‌وه‌، قسه‌ له‌و قه‌ت‌ل‌وعام و بێ‌پ‌زێیه‌ زۆرانه‌ بکرایه که ئەمریکا له‌ عێراق و ئه‌ف‌غانستان و هه‌روه‌ها له‌ زیندانه‌کانی "گوانتانامو" و "باگرام" و "ئه‌بو‌غ‌ریب" دا به‌ شیوه‌یه‌کی نه‌خشه‌بۆ‌دا‌پ‌ر‌ژ‌راو ئه‌نجامیان ده‌دا.

هه‌روه‌ها ده‌ک‌را ئهم رووداوه‌ ره‌هه‌ندیکی هه‌ر‌یمی و نێوده‌وله‌تیه‌بانه‌ی وه‌ر بگ‌رتایه‌، چونکه‌ ته‌نها وابه‌سته‌ نه‌بوو به‌ که‌سێک، یان که‌سانێک له‌نێو لایه‌ن‌تیکي ئیسلامییدا، تا له‌ ئاستی گه‌وره‌یی و قه‌باره‌ی ئه‌و لایه‌نه‌دا مامه‌له‌ی له‌ ته‌کدا بک‌رێت، به‌ل‌کو ئهم رووداوه‌ ه‌یچی که‌م‌تر نه‌بوو له‌و رووداو و فه‌زیه‌تانه‌ی له‌ سه‌رانسه‌ری دنیا‌دا ئاشک‌را ده‌بن و سه‌دا ده‌ده‌نه‌وه‌و له‌سه‌ر ده‌ستی پیاوانی سه‌ربازی، سیاسی، دبلۆماسی و

هه‌والگه‌ری ئه‌میریکا و هاو‌په‌یمانه‌کانی روو ده‌ده‌ن. له‌م رووداو‌ده‌ا بی‌پ‌زیی به‌رانبه‌ر که‌سیکی ئیسلامی نه‌کرا، هه‌نده‌ی ئه‌وه‌ی بی‌پ‌زیی بوو به‌رانبه‌ر هه‌موو تاکیکی کورد و له‌سه‌روو هه‌مووشیان‌ه‌وه‌ ده‌سه‌لاتی کوردی، که له‌نیۆ سنووری ده‌سه‌لاتی ئه‌ودا، وه‌ها کارێک ئه‌نجام درا.

به‌لام به‌ داخه‌وه‌، هه‌یچ یه‌کیک له‌وانه نه‌کران، رووداو‌ده‌که‌ش ته‌نها ره‌هه‌ندیکی ناو‌خۆیی وه‌رگرت و تا ئه‌و رۆژه‌ی هه‌موو بریارینیش ئازاد کران، هه‌روا مایه‌وه‌، بگره ئازادبوونه‌که‌ش به‌ هه‌مان شیوه‌ی ده‌ستگیرکردنه‌که‌ چوو، سه‌داکه‌ی ته‌نها له‌سه‌ر ئاستی ناو‌خۆ بوو.

بۆ ئه‌مه‌ش، به‌ لای منه‌وه‌ چه‌ند خاڵیکی سه‌ره‌کی هه‌بوون:

یه‌که‌م: پیم‌وايه هه‌یچ یه‌کیک له‌ ده‌سه‌لاتداران و سه‌رکرده‌کانی کورد، له‌ لایه‌ک به‌ هۆی تیروانینی سیاسییانه‌ی خۆیان و له‌ لایه‌کی تریش به‌ هۆی ئه‌وه‌ی خۆشیان و ده‌سه‌لات و ئیداره‌کانیان له‌ بازنه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی و پرۆژه‌کانی ئه‌میریکا‌دا تو‌ابوو‌بوونه‌وه‌، ئاماده نه‌بوون وه‌ها کارێک بکه‌ن که ئه‌میریکا له‌ خۆیان بره‌نجین.

به‌ داخه‌وه‌، ده‌سه‌لاتدارانی کورد، به‌ راگه‌یاندن و ئه‌ندام و کادر و داموده‌زگا‌کانیان‌ه‌وه‌، عه‌شقی ئه‌میریکا هه‌نده کۆیری کردبوون که نه‌یان ده‌توانی به‌ بی‌لایانه‌، بگره به‌ ئینسافانه ته‌غتییه‌ی هه‌وال و په‌ره‌سەندن و چالاکیه‌کانی تایه‌ت به‌ رووداو‌ده‌که‌ بکه‌ن، بگره زۆرجاران ده‌بوونه مایه‌ی فشاری زیاتر له‌سه‌ر کۆمه‌لی ئیسلامی کوردستان.

دووه‌م: ئه‌وا هه‌رچی سه‌رکرده‌یه‌تی کۆمه‌لی ئیسلامییه‌، جگه له‌و فشاره سیاسی و ئه‌منی و داراییه‌ی خرابوویه سه‌ریان و تا راده‌یه‌که‌ شه‌که‌ت و سه‌رقالی کردبوون، هه‌روه‌ها له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا که جار هه‌بووه به‌شیکی زۆریان ده‌ربه‌ده‌ر و ئاواره بوون، یان له‌ زیندانی ئه‌میریکا‌دا خۆیان ده‌بینییه‌وه‌، به‌لام به‌ هۆی که‌مه‌زمونی و که‌متوانایی له‌و به‌واره‌دا، نه‌یان‌توانی ئه‌و کاره گرنگه بکه‌ن، تا له‌ به‌رانبه‌ردا ئه‌وان له‌ رێگه‌ی به‌جیه‌اناساندنی ئه‌و سته‌مه گه‌وره‌یه‌وه‌، فشاریان بخستایه‌ته سه‌ر ده‌سه‌لاتی ئه‌میریکا له‌ عیراق و ناچاری ئازادکردنی ئه‌و به‌پ‌زانه‌یان بکه‌ن.

سەرەپرای ھەموو ئەوانەش، ناکرێت ئێمە چاو لەو راستییە بنووقینین کە ھەر ئەو سەرکردایەتیە (لەگەڵ کۆمەڵێک کادری ماندووییەناس)، لە ھەولێ شەو و رۆژدا بوون بۆ پارێزگاریکردن لە کۆمەڵی ئیسلامیی و دەرھێنانی لەو بارە ناھەموارەیی تیئێ کەوتبوو، یان بۆی دروست کرابوو، بارێک کە ھەموو لایەنەکانی ئابووری و دارایی، سیاسی، ئەمنی و راگەیانندی گرتبوو و تا راددەیک ھەول و تواناکانیان سنووردار کردبوو. بۆ نموونە: نزیکەیی یەک ساڵ ھیچ بودجەیک (کە دەبوو بدارایە) نەدرا بە کۆمەڵی ئیسلامیی، ئەمە لەگەڵ دەستگیرکردن و راوھەڵدانێ بەردەوام و بگەرە تیرۆرکردنی بەشێک لە ئەندامەکانی، سەرەنجامیش (بە پشتیوانیی خۆی پەرەردگار و پاشانیس مسوڵمانانی کوردستان) توانییان ئەو کۆمەڵە، بە بێ دەستھەڵگرتن لە ھیچ یەکێک لەو بنەمایانەیی لە پێناویدا دروستبوو، پارێزگاریی لێ بکەن، تا دواتر و بەھۆی بەشداریکردن لە ھەڵبژاردنەکاندا، کۆمەڵی ئیسلامیی بوونی خۆی سەلماند و توانی ئەو ئابڵووقە بەشکێنێت کە بە ناھەق لەسەری دانرابوو.

سێیەم: ئەمە لەگەڵ ئەوەی نابێت چاو لەو راستییە دابخەین کە دامودەزگا ئیسلامی و کەنالە ئاسمانییە عەرەبییەکان، بە ئەھلی و ئازادەکانیشیانەو، نیو ھێندەیی رووداوی دەستگیرکردن یان تیرۆرکردنی کەسایەتیەکی عەرەبیی گچکە، جا ئیسلامیی بێت یان نا، ئاماژە و گرنگیان بە رووداو و کارەساتی دەستگیرکردنی ئەو باریانە نەدا، کە ھەندیکیان لە زۆر کەسایەتی عەرەبی ناوبانگیان زیاتر بوو. بێگومان تاووتوێکردنی رووداوگەلیکی لەو شیوەیە لەو کەنالانەو، دەبوو خاڵێکی گرنگ بۆ ناساندنی رووداوگە بە ھەموو جیھان و کەس و دەزگا و لایەنە پەيوەندیدارەکان و بەمەش فشارێکی نەوعی لەسەر دەسەلاتی ئەمریکا لە عێراق دروست دەبوو.

چوارەم: سەبارەت بە نووسەرەکان و رووناکیرانی کوردیش، زۆرینەیی زۆریان بە سەر لایەن و حزبە سیاسییەکاندا دابەش بوون و رایان ھەمان رای بەرپرسە سیاسییەکانیان بوو، ھەر وەکو ئەوانیش بێر دەکەنەو و گفتوگو دەکەن. تەنھا ژمارەیک کە م و دیاریکراویان نەبێت، ھەلوێستی دیار و مەردانەیان نەبوو، ئەمە لەگەڵ چەند رووناکیرێکی دیاری سەرەخۆ، کە لە نووسینەکانیاندا ئاماژەیان بەو کارە بەرەرییەیی

ئەمريكا كرد. بەلام ھەموو ئەو دەربەرىن و نووسىنانەش نەيانتوانى لە ھەر ھەوئى
سنوورى كوردستان دەنگدانەو ھەروست بکەن.

لەگەل ئەو ھەولە سنووردارانەى بۆ بەرگرييکردن لە مامۆستا ھەلى باپير و ھاوھەلانى
دران و ھەكو پيويست نەبوون، ئيمە دەبەيت ليرەدا ئاماژە بە ھەر ھەولە گرنگ و مەزنەى
جەماوھەرى مسوولمانى كورد لە سەرانشەرى كوردستاندا (بگرە لە ھەندىك و لاى
ئەوروپيشدا) بە گشتى و ئەندامانى كۆمەلى ئىسلامىيە بە تايبەت بکەين كە لە ماوھەى
زىندانىيكرانى ئەو بەپريزانەدا پيى ھەستان، ئەوانيش لە ھەريەك لەم چالاكياتەى
خوارەوھەدا خۆيان دەبينىيەو:

* رتيپوانى جەماوھەرى شارى سلیمانى و دەوربەرى كە بە پەنجا ھەزار كەس
مەزەندە دەكرا.

* رتيپوانى جەماوھەرى شارى ھەولير كە بە نزيكەى ۱۵-۲۰ ھەزار كەس مەزەندە
دەكرا.

* ھەروھە رتيپوانتيكيش لە شارى لەندەنى پايتەختى بەريتانيا كە لە لاين
رەھەندى كوردی ئەو شارە و ئەندامانى كۆمەلى ئىسلامىيەو ساز كرا و بە دەيان
كەس تيايدا ئامادەبوون.

* كۆكردنەوھەى ھەزاران ئيمزا لە نيو سەرچەم چين و تويزەكانى كۆمەلگەى
كوردستاندا، لە ميانەى ھەلمەتيكى ئيمزاكۆكردنەوھەدا.

* سازدانى كۆنگرەيەك لە شارى سلیمانى بە ناوئيشانى (كۆنگرەى پشتيوانى لە
ئازادبوونى مامۆستا ھەلى باپير)، كە تيايدا ژمارەيەكى زۆر لە كەسايەتییى حزبى،
رووناكبيریى و كۆمەلایەتییى و زانايانى ئاينى ئامادەبوون و تيايدا بە لاغى كۆتايى
ئامادە كرا و ئاراستەى دامودەزگا بەرپرسەكان كرا.

و ھەكو ئەوھەى ئەو كارە پيويستانە (ى) لە ھەر چوار خالەكەى سەرەوھەدا ئاماژەمان
پيدان) لە كات و شوپنى خۆياندا نەكران تا رووداوى دەستگيركردنەكە بكریتە
رووداویكى ھەريمى و نيودەولەتى، بيگومان ئەم كتيبەش ناتوانيت قەرەبووى ئەو
ھەموو كەموكوپرى و كەمتەرەميانە بكاتەوھە و بتوانيت دنيا لەو رووداوه پر بکات،
يان دواى چەندین مانگ لە ئازادبوونى كەسى ديارى رووداوهكە لە زیندان، بتوانيت

داوای رەددی ئیعتیباری بۆ بکات. بەلکو ئەم کتێبە، لە لایەک هەولێکی سنووردارە بۆ ئاشکرکردنی ئەو راستییانەی دەکرا پیشتر باسیان لێوە کرابا، لە لایەکی تریش باسکردنی درێژەی بەسەرھاتی بیست و دوو مانگ زیندانیکردنی مامۆستا عەلی باپیرە لە زاری خۆیەو، نەک لیکۆلێنەو لە رەفتار و مامەڵەی دژەمرۆفی و دژەئەخلاقی و دژەوێژدانانەیی ھێزەکانی ئەمریکا لە تەواوی جیهاندا، دەکرێت لیکۆلێنەو لەو سلوک و رەفتارە بەریەری و دژەمرۆفانانەیی ئەمریکا و ھاوپەیمانی، لە داوی خوێندنەوێ ئەم کتێبە دەست پێ بکات، ئەم کتێبە دەکرێت بکریتە یەکێک لەو سەرچاوانەی پێویستە بۆ ئەو مەبەستە بەکار بهێنرێن، بگرە پێم وانییە هیچی کەمتر بێت، لە رووی زانیارییەو، لەو سەرچاوانەی لەسەر زیندانەکانی وەکو "گوانتانامۆ"، "باگرام"، "ئەبوغریب" و زیندانەکانی تر دەنوسرێن، چونکە ئەو عەقڵیەتەیی لە "گوانتانامۆ" رەفتاری بەرەبەریانە دەنویشت، ھەر ئەو عەقڵیەتەییە کە لە "باگرام"، "ئەبوغریب"، "کرۆپەر" و زیندانە نەینییەکانی ھەوالگریی ئەمریکا لە بەشێک لە ولاتانی ئەوروپای رۆژھەلات و ولاتانی عەرەبی و رۆژھەلاتی ناوھەڵستیش رەفتار دەکات.

بە ھەرحال، ئێمە لەم پیشەکییە کورتەدا ناتوانین لە بارەی ھەموو ئەو خاڵانەو بنووسین کە دەبوو بکرا بانایە و کەچی نەکران، بەلام بەو ھۆیەیی ئەمڕۆ باسکردن لە مافەکانی مرۆف و ئازادییە تاکێ و کۆمەڵییەکانی مرۆف بوو تە کارێکی جیهانی و وەکو سەدەیی رابردوو لە کارێکی نیشتمانی بەرتەسکدا نەماو، ھەروەھا وەکو سەدەیی رابردوو لە لای ژمارەییەکی کەم لە بیاریانی ریفۆرمخواز قەتیس نەماو و قسەکردن لەو مافانە و چاودێریکردنیان لە مەیدانی پرنسیپ و بنەما ئەخلاقی و تیۆرە فەلسەفی و ئایدیۆلۆجییە سیاسی — کۆمەڵایەتیەکانەو گوازاو تەو بۆ مەیدانی مومارەسەیی واقعیانە لە لایەن تاک و کۆمەڵەکانەو⁽¹⁾، بەو ھۆیەو دەکرێت کەمێک شیکاری عەقڵیەت و بیرکردنەوێ کەسی ئەمریکی بکەین. پاشانیشت بپرسین "ئاخۆ دەبێ چی

¹ خوێندنەوێە کە بۆ کتێبی: (حقوق الانسان .. الرؤى العالمية والاسلامية والعربية) لە مەلپەری "ئەلجەزیرە نیّت" دا.

بکریټ بۆ ئەوێ بەر لەو بېرېزىيانە بگيرټ کە ئەمريکا و هاوشيوه و هاوپهيمانهکانى بهران بهر مړوځ و مافهکانى دهیکهن؟

له پاش ئەوێ بهرې رۆژئاوايى سهرمایه دارى به پيشه وایه تى ئەمريکا سه رکهوت، ئەم بهرېه له ههولئى ئەوهدا بووه تىگه بشتنى تايه تى خۆى سه بارهت به مافهکانى مړوځ و ديموکراسى به سه ر ته وایى کۆمه لگه ی نيو ده وله تييدا بسه پيټټ، بهو پييه ی ئەم تىگه بشتنه باشترين و به توانا ترين تىگه بشتنه.. به شيکيش له ليکۆ له روان پييان وایه کە ئەمريکا له دواى کۆتاييهاتنى جهنگى سارده وه، وهکو بهرژه و نه ديه کى نه ته وى ئەمريکى بۆ مافهکانى مړوځى روانيوه⁽²⁾. هه موو ئەم راستيان هه، به تايه تى له ماوه ی دواى جهنگى سارده وه تاكو به ئيستا ده گات، له ميانه ی ئابلقه ی ئابوورى سه ر عىراق، جهنگه کانى ئەفغانستان و عىراق و چه ندين شه ر و ده ستتيوه ردانى ترده له کاروبار و مملانه ی و لاتان، وهکو رۆژى رووناك ده دره وشينه وه، هه ر ئەم تيروانىنه بهرژه وه ندخوازانه يه شه وای له ئەمريکا کردوه به شيوه يه کى دوفاقيانه مامه له له گه ل کيشه کانى ئەمړوځى جيهاندا بکات، به تيروانىنکى سه ر پييان هه له کيشه ی فه له ستين، ئەو راستيه مان بۆ ده رده که وټ.

له لايه کى تريشه وه، ئەم گالته کردنه به مړوځ و روحى مړوځ و به سووکسه يى کردنى، ته نها په يوه ندى به رووکاره ده ره کيه که ی هيژ و توانا ی ته کنؤلوجى و سه ر بازىيانه ی ئەمريکا وه نييه، تا به هوئى نه ديتنى بهرانبه ريکى به توانا، تووشى له خۆبايبيوونى بکات و به ئاره زوى خۆى راوى مړوځ و ده وله تان بکات، تۆ گه ر نمونه ی نيو زيندانى ئەمريکى وه ربگريت، ئەوا چه نديک ئەو يارى کردنه به روح و جهسته ی مړوځه کان په يوه ندى به به هيژى پاسه وان و بيه ژى زيندانى، يان ديله که وه هه يه، سه د هيژده و زياتريش په يوه ندى به پيکها ته ی عه قلئ و بير کردنه وه ی بابا يه کى رۆژئاوايى و ئەمريکيه وه هه يه که له سه ر دا بران له به ها و قيه مه ره ها کان و هه روه ها تاکره هه ندردى مړوځ و به ماد دييکردن و به شتکردنى دامه زراوه، هه ر ئەم بير کردنه وه و تيروانىنه بهر ته ی هه موو بېرېزى و سووکا يه تييکردنکى نه ک به جهسته ی

---

² هه مان سه رچاوه.

مرۆڤه كان، به لكو بنه پره تي هه موو بئيريزيكرديكيكه به رانبهر به روح و ههستي مرۆڤ به پله ي يه كه م، هه روه ها نهك به ته نها سووكا به تيكردنه به روح و جهستي به رانبهره كه، به لكو خودي باباي ئه مريكايش قوربانئي ئه و جوړه بيركردنه وه و بيروبوچوونا نه به، كه هه ر جاره و له ژير ناويك و تيزيكي فيكريدا (عهلما نييه ت، مۆديرنيتي و پۆست مۆديرنيتي و ..) خويان به يان دهكهن. خوي پهره دگارش له و باره وه ده فهرمويت: (.. نَسُوا اللَّهَ فَاُنْسَاهُمْ اُنْفُسُهُمْ) (الحشر: ١٩). كه بيگومان له بيركردني خوي پهره ردگار و به رنامه كه ي له چوئييتي به پيوه بردني ژيان و مامه له كردن له گه ل مرۆڤه كاندا، بنه پره تي له ناوچووني خوده به ر له هه موو شتيكي تر.

"له جيهانيكي دارنراو له به ادا، هه موو شته كان يه كسان ده بن، پاشانيش هه موو شته كان ده بنه ريژه يي، كاتيكيش ئه وه روو ده دات، ئه و زور ئه سته مه بتواني حوكم به سه ر شتيكا بده يت. جياكردنه وه ي چا كه له خراپه، سته م له دادگه ري، بگه ر جياكردنه وه ي جه وه ري له ريژه يي، له دوا جاريشدا جياكردنه وه ي مرۆڤ له سروشت، يان مرۆڤ له ماده ده بيته شتيكي مه حال.

ليژه شه وه ئه و پرسياره سه ره له ده دات" ئايا چو ن ده تواني ت مملانه و ناكوكيه كان يه كلا ي بكري نه وه؟ يان چو ن ده تواني ت جياوازيه كان نه هيلدرين؟ كه ئه مانه هه موويان كرؤكي بووني مرۆڤن. له غيا بي چهنده به ايه كي مو تله قدا كه مرۆڤ بتواني ت ملكه چيان بيت و بو يان بگه ري ته وه، مرۆڤي تاك يان كو مه لي عيرقي خويان ده بنه مه رجه ي خويان و هه ر شتيك له به رژه ونديي خويان بوو، ئه وه چا كه و بنه پره ته و هه ر شتيكيش له به رژه وه نديان نه بوو، ئه وه خراپه"⁽³⁾.

گه ر لايه ني يه كه م (هيزدار) برؤاي به به ها بالاك ان و قيه مه ئينسانيه كان هه بيت و له ناخه وه برؤاي و ابيت قيه مي مو تله ق له ژيانيدا هه يه و خوي سه نته ري گه ردوون و هه موو شته كان نيه، ئه وه با چهنده به هيزيش بيت، هه رگيز هيج مرۆڤيك له ژير ده ست

³ بابيه تي: الحداثة وراثة البارود، الدكتور عبدالوهاب المسيري. بروانه ماله پري "ئهلمه سيري" له سه ر توپي ئينته رني ت.

و سایه‌یدا بپژیزی به‌رانبه‌ر روح و جه‌سته‌ی ناکریت، بگره تا لایه‌نی یه‌که‌م هیژی زیاتر بکات، نه‌وه زیاتر هه‌ستی لی‌بورده‌یی و به‌زه‌یی پیداهاتنه‌وه‌ی لا زیاتر ده‌بیّت.

بۆ نموونه "له سه‌رده‌می به‌هیزبوون و به‌هیزتربوونی ده‌سه‌لاتی ئیسلامییدا، به تایبەت له قوناغه سه‌ره‌تاییه‌کانیدا، کاتیک مسوڵمانان به‌هیزکی زۆره‌وه به‌رووی چه‌ندین نه‌ته‌وه و ره‌گه‌زی جیاوازدا ده‌کرانه‌وه، یان له‌ گۆره‌پانی جه‌نگدا رووبه‌پوو ده‌بوونه‌وه، هه‌رگیز به‌دی ناکه‌یت که‌ حاله‌تیکه‌ی نه‌خشه‌بو‌دارپژراو له‌ کوشتنی به‌ ناهه‌ق، یان نه‌شکه‌نجه و سزای به‌ ناهه‌ق، له‌سی‌داره‌دان و زیندانییکردنی به‌ ناهه‌ق رووی دابیت، بگره زۆرینه‌ی دیله‌کانیش له‌ به‌رانبه‌ر دابینکردنی پتووستیه‌کی که‌می مسوڵماناندا، به‌ ریزه‌وه ئازاد ده‌کران، یان هه‌ر مسوڵمان ده‌بوون و له‌ ریزی مسوڵماناندا ده‌مانه‌وه.

نه‌وه‌هی ئیله‌ام و بیرکردنه‌وه‌ی خۆی له‌ هیژیک، له‌ ئایین یان مه‌نزومه‌یه‌کی قیه‌می وهرده‌گریت که‌ تیایدا سه‌رجه‌م مافه‌کانی مرۆف پارێزاون، نه‌وا هه‌رگیز نه‌ک بیر له‌ پێشیلکردنی نه‌وا مافانه‌ ناکاته‌وه، به‌لکو بیریش له‌وه ناکاته‌وه هیژ و ده‌سه‌لاته‌که‌ی به‌ شیوه‌یه‌کی ناحه‌کی‌مانه‌ به‌کار به‌یئت، چونکه‌ دلنایه‌ له‌وه‌ی ئاکامی جیا‌بوونه‌وه و لی‌کترازی حیکمه‌ت و هیژ، نه‌ک به‌رانبه‌ره‌که‌ی به‌ره‌و فه‌وتان و له‌ناو‌بردن ده‌بات، به‌لکو زۆر جار خودی خۆشی به‌ هه‌مان دهرده‌بات.

ئه‌م حاله‌ته‌ی نه‌مرۆ به‌ تایبەت ئیداره‌ی ئه‌مریکا و هیژه‌کانی تی‌ی که‌وتوون، حاله‌تیکه‌ی نوێ نییه‌، چه‌ندانی پێدا رۆشتوون و چه‌ندانی تریشی پێدا ده‌پۆن، نه‌مه‌ش مملانه‌یه‌کی هه‌میشه‌یی نیوان حیکمه‌ت و هیژه‌.

له‌ سالانی سییه‌کان یان چه‌له‌کانی سه‌ده‌ی رابردوودا، ئه‌دیپ و شاتۆنوسی به‌ناوبانگ توفیق نه‌له‌که‌یم، له‌ میانه‌ی یه‌کێک له‌ شاتۆگه‌رییه‌ به‌ناوبانگه‌کانیدا به‌ناوی "سلیمان نه‌له‌که‌یم"، دوانه‌ی حیکمه‌ت و هیژی چاره‌سه‌ر کردوه‌.

له‌و شاتۆیه‌دا، توفیق هیژیکه‌ی وای داوه‌ به‌ سوله‌یمان پیغه‌مبه‌ر (سه‌لامی خوای له‌سه‌ر بیّت) که‌ تا ماوه‌یه‌کی که‌می به‌ر له‌ ئیستا هیچ پێشه‌نگ و پێشه‌وايه‌ک نه‌یبوه‌، هیژیکه‌ی ماددی پشته‌ستوو به‌ هیژی غه‌یبی که‌ هیچ شتیک ناتوانیت به‌ری لی‌ بگریت

له به ديهيښانې ئامانجه كانيدا، هيزيكي هاوشيوه ئه وهى ئه مړو مووشه كه كيشوه رپره كان ده توانن بيكه ن.

به لام ئيغرائاته كانى ئه وهيزه، سوله يمانى له كاربه جيبي و حيكمت به كاربردن دوور نه خسته وه، ئه وه پيغه مبه ر بوو، هه موو ته عليما ت و رينموونييه كانى له خواى په روه ردگار وه وه ر ده گرت، ئه وه چاك ده يزاني كه به ره وپيشچوون و په ره سه ندنى ژيانى بروادارانه، به ته حه كوم كردنى حيكمت و كاربه جيبي به سر هيزدا به دى ديت، نه ك به پيچه وانه وه.

ئه وه بوو ئه وه پيغه مبه ره (سه لامى خواى له سره بيت)، هاوشيوه پيغه مبه رانى تر، ده ولت و قهواره كه ى خوئ به لوجيكى هاوسه نكي له نيوان هيز و حيكمه تدا به پړوه ده برد، ده سترديژى نه ده كرده سر كه سيك چ جاي قهواره يه ك، كوملئك يان نوممه تيك، توانا سه يروسه مه ره كانى خوئى بو جه به رووتواندن له سره زه ويدا به كار نه ده برد، وه كو ئه وهى ئه مړو به عه رزى عه زه لات ناو ده برت.

ئه وه هه لومه رجه ى ئه مړو بالئ كيشاوه به سر جيهاندا، بريتييه له وهى ئه مريكا، به وه هيز و سامانه زوره ى له به رده ستيدايه، ده يه وئت به هه ر باجيك بيت، ئه وه هه ييه ت و شكويه بو خوئ بگيرپته وه كه له يانزه ى ئه يلوولدا بو يان شكاند، هه ر ئه مه ش واى ليكردوه به شيوه يه ك مامه له بكات كه هه موو ئه گه ره كانى حيكمت و كاربه جيبي نواندنى له ده ست داوه، وه كو به هيز ترين ده ولت، بي هيز ترين ده ولت داگير و ويران ده كات⁽⁴⁾.

ئه مړو له سايه ى هيز و ده سه لاتي ئه مريكا دا، به شيكي گه وره ى دنيا بو ته گوړستان، له "خانه ى مه رگ"⁽⁵⁾ ده چيت و بوئى ساردى ته رمى مردووه كانى ليديت، پاله وانه كانى ناوى، هه رگيز ره نكيان له ره نكي مروفي ئاسايى ناچيت، له ژير سايه ى

⁴ الدكتور عماد الدين خليل، مذكرات حول واقعة الحادي عشر من أيلول (سبتمبر)، خواطر في مقالات قصيرة، ص ١١-١٤.

⁵ خانه ى مه رگ ئه وه شوپته يه كه له سه رده مى فيرعه ونه كاندا له ميسر مردووه كانيان تيذا مؤميا ده كرد. بروانه كتبي: (سينووه)، پزيشكى تابيه تي فيرعه ون، ميكافالتارى، وه رگيراني سهيدا شيخ زار).

ئەو رەشمالەئى ئەمرىكا ھەلىدا، مەزكۇر، يان كۆمەل و رىكخراۋەكان، يان دەۋلەت و ولاتان دەبىت لە نىۋان رەش و سىيىيەكەى جۇرچ بوشى كورد يەككىيان ھەللىزىن و رىكخچارەى سىيەميان بۇ نىيە. ئەو ھىزە چونكە پىشت ئەستور نىيە بە ھىزىكى غەيىي و پابەند نىيە بە ھىچ مەنزومە و قىيەمىكى ئىنسانى و ئەخلاقيەو، ھەروەھا بە ھىچ يەكك لەو رىكخوتىنامە نىۋەدەۋلەتتىيەنەى بۇنى پاراستى مافەكانى مەزكۇر و زىنگە و.. يان لىدەت (مەگەر بەو شىۋەيە نەبىت كە خۇى تەفسىريان دەكات)، ئەوا بەر لەوۋى بەشىكى زۇرى جىھانى (بە تايبەت جىھانى ئىسلامىي) لە فەوتان و لەناۋېردن نىك كەربىتەو، خۇى بەرەو ھەلۋەشان و لىكترازانى ھەتمى بىردوۋە.

ھەرچەندە ئىمە لىرەدا كەمىك دىرژەمان بە باسكردن لە راددەى تىپوانىنى ئەمرىكىيەنەى ئىستا بۇ مافەكانى مەزكۇر، بەلام خۇمان بە ناچار بىنى، چونكە لىرەدا قسەكردن لە رووداۋى دەستگىركردن و رىفاندنى ژمارەيەك ھاۋولاتى و كەسايەتتى كورد، ناكىت بە جيا لە ھەموو ئەو رووداۋانە سەير بىكەن كە لەسەر دەستى پىۋانى رەسمىي ئەمرىكا روو دەدەن، يان بە جيا لەو كەلگەلەنە تەفسىرى بىكەن كە لە مىشكى ھەر بابايەكى رۇژئاۋىي يان ئەمرىكىدا رەگيان داكوتىو، ھەروەھا قسەكردن لە دەستگىركرانى مامۇستا ەلى باپىر و برايانى تر، شتىكى ناماقول و بىيىناغەيە ئەگەر تىايدا باس لەو تىگەيشتەى ئەمرىكا و رۇژئاۋا نەكىت كە بۇ دىموكراسى و مافى مەزكۇر و ئازادىيەكان ھەيانە، بە تايبەت مافەكانى مەزكۇر و مەزكۇر رۇژەلاتى.

پرسىيى سەرەكش لىرەدا ئەوۋەيە "پىۋىستە جى بىكىت تا بەر لەو ھەموو بىرژىيەنە بىگىرەت كە ئەمىر بە ناۋى پەخشكردنى دىموكراسى و بلاۋكردنەوۋى كەلتوۋرى لىبوردن و رىزگرتن لە مافەكانى مەزكۇر و ئازادىيەكانى و چەندىن دروشمى ترى بىرەدارەوۋە ئەنجام دەدەن؟ ئەم پرسىيارەش لە كاتىكدا نىيە كە ھىچ شتىك نەكرابىت، يان كەسانىك، رىكخراۋەگەلىك بىريان لە ۋەھا كارك نەكەربىتەو و كارىان بۇ نەكەربىت و بەردىان بۇ لەسەر بەرد نەناپىت، بەلكو كارى بەرچاۋ كراۋن و رىكخراۋەگەل و كەسانى چالاكى بوۋى مافەكانى مەزكۇر دروست بوۋن، تەنانت زۇرىكىشان ئەمرىكىن و لە نىۋ خۇدى ئەمرىكا كەدەكەن. بىگومان بۇ دەربازىبوۋن لەم قەيران و تەنگەزەيە و بۇ دەستەبەركردنى زىاتىرى رىزگرتن لە مافەكانى مەزكۇر، پىۋىستە بىرياران و

رووناكپيران و ويژدانزيندووان له ئاست بهرپرسياريتي خوياندا بن، ههروهه دهولت و قهواره سياسييهكانيش دهست به و پرنسيپانهي مافهكاني مرؤقهوه بگرن كه كوراي ئاينبي و جيهاني و مرؤيان لهسهره⁽⁶⁾ ههركاتيكيش ههموان له ئاستي ئه و بهرپرسياريتيهدا بوون، ئهوا هيچ بهكيك نه به ناههق زينداني دهكرت و نه مافهكاني زهوت دهكرين، نهخوازهلالا ئه و كهسانهش له ويژهي ماموستا عهلي باير و هاوهلائي بن.

هاوژين عومهر

سليهماني

٢٠٠٦/٣/٢٠ ك - ١٤٢٧/٢/٢٠ ز

⁶ خويندنه وهيهك بو كتيبى: (حقوق الانسان .. الرؤى العالمية والاسلامية والعربية) له مالمپري "نه لجه زيهر نيئت" دا.

www.alibapir.net

ته وهره‌ی یه که م: هه لومه رچی بهر له زیند انییکردن

٢٠٠٥/٦/١٣

ستۆدیۆی که نالی هه ولییری ته له فزیۆنی کۆمه‌ڵ

www.alibapir.net

+ مامۆستا عەلى باباير، وەكو سەرەتايەك، دەكرێت خۆیەندەوێهەكى ئەو قوئاغەمان بۆ بكەن كە تيايدا دەستگیركران؟ ئەو قوئاغەى تيايدا چەندىن ستنەم لە كۆمەلى ئىسلامىي كرا؟ گرووپى ئەنصار بوونى هەبوو؟

- بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله، والصلاة والسلام على رسول الله، محمد وآله وصحبه ومن اهتدى بهداه... لاى هەموو لايەك ئاشكرايە كە كاتى خۆى، بىنا لەسەر چەند رێككەوتنىك، بزووتنەوێ ئىسلامىي پيشوو لە ناوچەكانى شارەزور و هەورامان نيشتەجيبوو، لە هەموو ناوچەكانى ترەو بارەگاكانى هينران بۆ ئەو، دوا ئەو كە يەكەمىن كۆنگرەى بزووتنەوێ يەكبوونى ئىسلامىي، لە مانگى ئابى سالى (٢٠٠٠) گرێدرا و ئەنجامەكانى دەرکەوتن، هەندىك كەس بە ئەنجامەكانى پازى نەبوون، ئيمە ئەوانەى كە پابەندبووين بە ئەنجامەكانى كۆنگرەو، دواى نۆ مانگ چاوەپوانى و گفتوگو و بە يەكەو دانيشتن و هەولدان بۆ يەكتر ئيقناعکردن، ناچاربووين كە لە ٣١/٥/٢٠٠١ كۆمەلى ئىسلامىي ئىعلان بكەين، ئەوكاتەش گوتمان كە كۆمەلى ئىسلامىي هەر بریتىيە لە بزووتنەوێ يەكبوونى ئىسلامىي پيشوو، بەلام ناوەكەمان گۆريو.

خۆمان واراگەيانە كە ئيمە درێژەپيێدەرى خەبات و سەرەرييەكانى بزووتنەوێ يەكبوونى ئىسلامىي پيشووين، دواى ئەو خەلكى بزووتنەوێ يەكبوونى ئىسلامىي پيشوو بەو شيوەيان ليهات، لە لايەك كۆمەلى ئىسلامىي كە رۆبەى رۆرى سەرکردايەتيەكەى هەلبژيردراوى نيو كۆنگرەبوون، رۆبەى هيزەكان، رۆبەى هەرەزورى مەلپەندەكان و بنكەو بارەگاكان هاتنە نيو كۆمەلى ئىسلامىي، هەر بزووتنەوێ يەكبوونەكەى پيشوو بوو، ئەویش دواى گۆپىنى ناوى و دەستكارىکردنى هەندىك لەو مەنەج و بەرنامەيە، بەو شيوەيەى كە سەرکردايەتيەى كۆمەلى ئىسلامىي برپاى پيێهەتى بۆ كارى ئىسلامىي، لەولاشەو جەنابى مامۆستا مەلا عەلى عەبدولعەزىز بەناوى بزووتنەوێ ئىسلامىي مايەو، كە زياتر لە شارى هەلەبجە و دەوروبەرى بوون، خەتێكى تريس بە بيلايەن مايەو، ئەوانيش جەنابى مامۆستا شەيخ موخەممەد بەرزنجى و كاك حاجى قاسم و چەند برايهكى ترى سەرکردايەتى بوون، كە دواتر هاتنە نيو كۆمەلى ئىسلامىي.

لهولاشهوه هیزى دووى سۆران وهه ندئ خه لکى دیکه ی په راگه نده مانه وه، که دواى ماوه یه ک به ناوى "جوندولئىسلام" خۆيان راگه یاند، پاشان (۱ - ۲) گروپى بچووک به ناوه کانى "ته وحیدو حه ماس" هه بوون، دواتر ئه وانیش هه رسیکیان به کیان گرت که مامۆستا کرێکاریشى تیدا بوو، به سه ره رشتى ئه و ناویان له خۆیان نا "ئه نصارولئىسلام"، مامۆستا کرێکاریشیان به براگه وره ی خۆیان هه لبژارد.

ئه وکات، واته قۆناغى پێش ده سته گیکرانی به نده، خه لکى بزوتنه وه ی به کبوونى ئیسلامى به و شیوه یه بوون، ئه و پووداوانه ی که ئاماژه م پیکردن، گرنگترینان شه هیدکرانی مامۆستا عه بدوللای قه صرئ، ئه ندامى مه کته بى سیاسى بوو، که براهه کى زۆر لیهاتوو به تواناو زۆر خۆشه وىست و له دلى خه لکى موسلماندا بوو، کاریگه ریی زۆرى هه بوو له سه ره ئه و که سانه ی گوئیىستى وتارو قسه شیرینه کانى ده بوون، کاریگه رى زیاترى هه بوو له سه ره ئه و که سانه ی له نزیکه وه ده یانناسى و تیکه لى بوون.

کۆبوونه وه ی مه کته بى سیاسیمان هه بوو، مامۆستا عه بدوللای به ره و لای پانه گه راپه وه، له بازگه ی تاسلۆجه زۆر به ناحق شه هیدکرا، به زاراوه ی ئه مپۆ (تیرۆر) کرا، دیاره له لای یه کتیه وه. به لām دواى یه کتیه نیشتمانى وتیان "ئه وه به هه له بووه، ئیمه وامان زانیوه که ئه و ئۆتۆمبیله ئۆتۆمبیلئى ئه نصاره، به ئه نقه ست نه بووه". ئه وه یه کئى بوو له و پووداوانه ی که بێگومان مه زلۆمیه تیکى گه وره بوو هاته سه ر کۆمه لئى ئیسلامى.

ئیمه هه لومه رجمان وابینی که دانمان به خۆماندا گرت، دواى مام جه لال زیاد له جارێک نامه ی نارد، ئیمه ش نامه مان بۆ نارده وه، دواى نامه ی مام جه لال ئه وه بوو که زۆر ته ئکیدى کرده وه: "ئه و پووداوه هه له بووه (نیشتیبا بووه)، به ئه نقه ست نه بووه". من له وه لāmى دواى نامهیدا بۆم نووسیوو: باشه مام جه لال، ئه گه ر به ئه نقه ست بووه، یاخود به هه له بووه، به لām خۆ له پووى شه رعییه وه، شتێک که ده کرى، ئه گه ر به ئه نقه ست بئ، واته به عه مدی سزایه کى هه یه و ئه گه ر به هه له ش بئ سزایه کى هه ره هیه، به لām ئیمه هه یج ئیجرائاتیکمان نه بینى له گه ل ئه وانه دا بکرى که

ئەنجامدەرانى ئەو پووداۋە بوون. بەھەرھال ئەو ە تا ئىستاشى لەگەل بى، ھەر دىزە بەدەر خۆنەى لىكراۋە ⁽⁷⁾.

پووداۋە كارەساتى دووھ، يان مەزئومىيەتى دووھ، مووشەكبارانىكىردنمان بوو لە لاين ئەمريكاۋە، كە بوو ھۆى كوژرانى چل و سى كەس لەبرايمان، خوا بەشەھىدى ۋەرگرتىن، ھەرۋەھا برىنداربوونى زياتر لە پەنجا كەس و زەرەر و زيانىكى ماددىى زۆر بە ئىمە كەوت، جگە لە ئۆتۆمبىل و.. ھتد.

ئىمە پىمان سەير بوو، كە ئىمە ھىچ شتىكىمان لەدژى ئەمريكا پانەگەياندوۋە كەچى ئەمريكا ئىمەى مووشەكباران كرد. راستە كە ئىمە پىمان ناخۆشبوو ئەمريكا بىتە عىراقەۋە، ۋلاتىكى كافىر بىتە نىو خاكى ئىسلامەۋە، پىمان خۆشبوو پىمى بەعس بىروخى، بەلام عەينى ھاتنى ئەمريكا، ئىمە پىمان ناخۆشبوو، پىمان خۆشبوو ئەمريكا ۋە ھەركەسىك، دژى پىم پىشتىگىرى ئۆپۇزسىۋنى عىراقى بكات، خەلكى عىراق خۆيان ئەو پىمە بىروخىتەن، بۆ ئەۋەى لە گۆلكى نەسلەمىنەۋە و بە سەر بەرازىدا نەكەۋىن، بەلام بە ھەرھال، ئەۋەى ھاتە پىش ھاتە پىش. ئىمە پىمان خۆش بوو پىم بىروخى، بەلام بەراستى پىمان خۆش نەبوو كە ئەمريكا بەناۋى پووخاندنى پىمەۋە بىو عىراق داگىر بكات، نەشمان شارىدۆتەۋە، من لە زىندانىش لىيان پىسىوم، گۆتە بۆ داگىركرانى عىراق لە لاين ئەمريكاۋە پىمان ناخۆشە، بەلام پىمان خۆشە پىم بىروخى، رەنگە بىشگونجا پىم بىروخىنرابا، بەيئەۋەى عىراقىش داگىركرابا، كە ئىستا گىروگرفتىكى زۆر گەرەيە، رەنگە بۆ ئەمريكاش بوۋىتە گرفتىكى گەرەۋە نازانى چۆن چارەسەرى بكا، ھەم بۆ خەلكى عىراقىش ئەۋە كىشەۋە گرفتىكى گەرەۋەى دروستكردوۋە.

بۆ ئىمە زۆر جىگەى سەرسامىى بوو، كە رەنگە خەلك بەجۆرىك لەدلسافىى سەركردايەتتى كۆمەلى ئىسلامىى لىكى دابىتەۋە، كە بۆچى بىكەۋ بارەگاكانى خۆى چۆل نەكردوۋە، كە رەنگە پىشبنىيان كىردىت مووشەكباران بكىن. مەسەلەكە

⁷ بەلام دواىى لەبەر رەچاۋكردنى بەرژەۋەندىى گشتى، كىشەكە بە سولخ كۆتابى پىھىترا، لە لاين سەركردايەتتى كۆمەل ۋە كىتەيەۋە.

ئەو ھەببۇ ئىمە چاۋەپوانىمان نەدەكرد، چونكە ھېچ شىتېكىمان پانەگە ياندېبوو، شەپ دژى ئەمىرىكا دەكەين يان نا، لەبەر ئەو ھەببۇ خۆمان بە تەرەفك دژ بە ئەمىرىكا نەدەزانی، بەلكو ھەموو كەس دەزانى كاتى خۆى ئىمە دژ بە پڑىمى عىراق بووین، ئىمە زۆر پېمان خۆشېبوو پڑىم بېرووخى، لە نېو بېجىتو سەرنگوم بېى، ۋەكو بووش، لەبەر ئەو، ئىمە ھېچ ئىحتىياتىكىمان لەو بارەو نەكردبوو.

ئەوجا، ئايا ئەمىرىكا خۆى راستەوخۆ ئەو بىنكەو بارەگایانەى ئىمەى دەستىنیشانكردبوو كە مووشەكباران كران، ياخود يەكېتىى نىشتىمانى ھاوكارىى كرىبوون؟! ۋەكو ھەندىك ۋا گومان دەبەن، بەراستى ئىمە تا ئىستا زانارىيەكى زۆر جېى دلتىايىمان بەدەستەو نىيە، ئەمىرىكىيەكانىش دواىى كەلىمان دەپرسىن، دەيانگوت: "ئەو ھەلەبوو، ئىمە نەمان زانىو كە بىنكەو بارەگای ئىوئەى". جا ئايا بەھەلە بىردىراىن، يا خۆيان بە ھەلەدا بىردېبوو، گرنگ ئەوئەى ئەوئەش ھەر خرايە قالىى ھەلەو، ديارە ئەوئەش ستمېكى تىرى گەورە بوو لە ئىمە كرا.

ئىمە پېشېبىنى ئەوئەمان نەكردبوو ئاۋامان لىبېت، ئەگىنا ھېچ كەس خۆى ناكاتە نىشانەى مووشەك سارووخى ئەمىرىكا، ئەگەر بزانى سارووخباران دەكرى، جا شتى سەير لىرەدا ئەوئەبوو كە يەكېتىى لەگەل ئەنصارولئىسلامدا لەشەپدا بوو، ئىمە، يان پۆلى ناۋېژىوانمان دەبىنى يان بىلايەن بووین، كەچى پېش ئەنصار، بىنكەكانى ئىمە بەر مووشەك دران، پېش ئەوان، خەلكى ئىمە شەھىدو بىرىندار كران!!

ئەوئەى بەپىۋىستى دەزانم لىرەدا بىلېم، پېش ئەوئەى ئەو بارودۇخانە دروست بېن، من خۆم چەند جارىك داۋام لە مام جەلال كىرد، داۋامان لە مەكتەبى سىياسىى يەكېتىى كىرد كە ئىمە لەھەموو شىتكدا، لەشىۋازى بىركىرنەۋەدا، لەشىۋازى كارى ئىسلامىمان لە ئەنصار جىاين، بەلى، ئەوانە ھەر بە موسلمان دەزانىن، بەلام لەشىۋەى بىركىرنەۋەمان بۆ كارى ئىسلامىى، ئامانجى كارى ئىسلامىى، شىۋازەكانى ۋ ھەلسوكەوتمان لەگەل خەلك ۋ ھەلسوكەوتمان لەگەل لايەنە سىياسىيەكان زۆر جىاين، لەبەر ئەو دەمانەۋى لەم ناۋچەى دوور بىكەۋىنەۋە، ھەر چەندە ئەو ناۋچەى زىاترى ھى ئىمەى، ھى ئىمەبوو ئەوان (ئەنصارولئىسلام) لىرە ھەلتۇقىون، بەلام دەمانەۋى دوور بىكەۋىنەۋە، بۆ ئەوئەى ئەگەر شىتك بېى، با بەئاگرى ئەوان نەسووتىن.

(٣ - ٤) لاپه‌په‌ی دووړدريژي نووسيږو، بؤ مني ناردېو، ژور ته‌نكيدى كړدېو كه
 ټوخته ټه‌نقه‌ست نه‌ېو، هه‌له‌ېووه، دلنیا بن، ټاماده‌شين بؤ هه‌ر شتيك، دوايى من
 نامه بؤ نووسيږه‌وه: باشه ټيوه ده‌لن ټه‌نقه‌ست نه‌ېووه، خه‌لكيكي ټيمه‌ش په‌نگه
 به‌و شيوه‌يه بېرېكاته‌وه كه ټه‌نقه‌ست نه‌ېووي و هه‌له‌ ېووه، به‌لام په‌نگه خه‌لكيكي
 كه‌ش هه‌بيټ بلئ كه نه‌خير، به ټه‌نقه‌ست ېووه و هه‌له نه‌ېووه، هه‌رچون بيټ با
 ليژنه‌يه‌كي ه‌وبه‌ش پي‌ك بهي‌نن، له‌و كي‌شه‌يه بكو‌لنه‌وه، كه ټايا هه‌له ېووه يان هه‌له
 نه‌ېووه، به هه‌ر لايه‌كياندا بيټ، خو ده‌بي سزا و ليپي‌چانه‌وه و ټوله‌يه‌ك ديار بي، به‌لام
 ټه‌وه هه‌ر ديزه‌به‌ده‌رخونه‌ي لي‌كرا!

ټيستا‌شي له‌گه‌ل بي، من ټيستا كه هاتومه‌ته‌وه، نازانم ټايا برايان دواي من ليان
 پي‌چاوه‌ته‌وه يان ليان نه‌پي‌چاوه‌ته‌وه، به‌لام تا من لي‌ره ېووم، يه‌كي‌تي به ده‌نگمانه‌وه
 نه‌هاتن، تا ته‌حقيق له‌و كي‌شه‌يه بكه‌ين.

+ ماموستا، كو‌مه‌لي ټيسلامي ده‌زاني كه‌سه‌كان كي‌يوون كه ټهو كا‌ره‌يان
 ټه‌نجامدا، نه‌ك ټه‌وانه‌ي نه‌خشه‌يان بؤ داناوه؟
 - ټه‌وانه‌ي كه له فيلمه‌كه‌دا ده‌ركه‌وتوون، ديارن، په‌نگه برايان زانياريان كه‌وتبي‌ته
 به‌ر ده‌ست، من به‌وردى لي‌م نه‌پرسبون، به‌لام په‌نگه زانيارى و به‌لگه‌نامه‌يان كه‌وتبي‌ته
 به‌ر ده‌ست كه كي و كي‌يوون.

+ دو‌كيومينت هه‌يه؟
 - به‌لئ.

+ ماموستا، ياسي مووشه‌كيارانه‌كه‌ت كړد، به ماوه‌يه‌ك پي‌ش
 ده‌ستي‌ي‌كردنى شه‌ره‌كه، به‌شي‌ك له سوپاي ټه‌مريكا هاته‌عيراق، ټه‌وكات
 سه‌ركردايه‌تيي كو‌مه‌ل هه‌لويس‌تي چي‌يوو له هاتنى ټه‌مريكاو ټهو
 گو‌رانكا‌رييه‌ي له عيراق چاوه‌روانكراو‌يوو؟

- من ټه‌وكاته له چاوپي‌كه‌وتندا گوتم: ټه‌مريكا نه بؤ شه‌ري ټيمه هاتووه تا له‌دري
 ېووه‌ستين، نه‌ميوانى ټيمه‌شه تا به‌خيري بي‌نن، ميوانمان نييه تا بلين به‌خير بي‌تو
 پيمان خو‌شبي، به‌قسه‌ي ټيمه‌ش نه‌هاتووه، هي‌چ هه‌ماه‌نكيه‌كي له‌گه‌ل ټيمه

نه كړدوه، هيچ پرسىكى پښه كړدوون، بۇ خوى ھاتووه دى، كه به قسه ي ئيمه
 نه ھاتووه له سهر داواو پره زامه ندىي ئيمه نيه، ئيمه نالين به خير بيټ و پيخو شاليش
 نين، به لام نه شى گوتووه بۇ شه پرى ئيوه ديم تاكو درايه تى بكهين. ئو ده لى: "ديم
 پرځمى به عس د پرووختنم"، ئو پرځم ش دوژمن و ملوژمىكى له ميژينه ي ميلله تو
 گه لاني عيراقه به گشتى و ميلله تى كورده به تاييه تى، له بهر ئو به پيمان خو شه پرځم
 پرووختى، به لام نايشارينه وه كه پيمان خو شه نه بوو ته مريكا بى، پرهنگه كه سانيكش كه
 پيمان خو شه بوو بى ته مريكا بيټ و گولبارانيشيان كړدووه به پيشوازيشيه وه چوون،
 دوايى بيښه وه سهر قسه كه ي ئيمه، پرهنگه ئيستا تارادده يك ھاتبڼه سهر ئو
 قه ناعته، پيموايه له دھااتوودا زياتر دينه سهر ئو قه ناعته، كه به راستى ته مريكا بۇ
 كارى خوى ھاتووه، وه كو خويان ده لىن، به لام به داخه وه، ئيمه زرجار له بهر زالبوونى
 عاتيفه، ياخود بهر ژده ونديه كى كاتى، ھه له ي گوره ده كين، ئيستا ده بينين به سهر
 تيروانينى دورماندا وه كو د پرويشه كه مان ليدى، ده لىن د پرويشيك ھه بوو ده يگوت
 "شيخ فريوه"، ده يانگوت: شيخ چون فريوه؟! ده يگوت: "فريوه، بالى گرتووه و
 فريوه"، له شيخيان پرسى و گوتيان: "شيخ فريوه؟" گوتى: "نه وه لا، فريونى چى؟"
 گوتيان: "د پرويش فلان واده لى"، گوتى: "نه خير، پاست نيه"، به د پرويشيان
 گوتووه شيخ ده لى نه فريوم، گوتى: "شيخ سه ھوى كرد، من ده زانم فريوه!!"
 ته مريكا ده لى من بۇ بهر ژده وندىي خو م ھاتووم، ئيمه خه لكمان ھه يه ده لى:
 "نه خير، به تاييه ت بۇ ئيمه ھاتووه"! بابو! ته مريكا بۇ خوى ده لى من بۇ
 بهر ژده وندىي خو م ھاتووم. ئنجا ته مريكا پرځمى به عس له و كاته دا د پرووختن كى
 ته مريكا پيوستى پييه تى و ئامانجى ته مريكا ده پيكي، ته گه رنا بۇ له سالى نه وه تدا
 نه پرووختا كه ھاتبووه گيانه لا؟ سه د ھزار له سوپاى عيراق ده ستيگر كرابو و پرځمى
 به عس ھاتبووه گيانه لا، ھه ر ئو ھى ما بوو كه به يه كجارى پرووختن، بۇ ته وكاته له
 بهينيان نه برد؟ له بهر ئو ھى ته وكاته بهر ژده وندىي ته مريكاي داين نه ده كرد، ته مريكا
 ته وكاته له بهر ژده وندىي نه بوو كه ئو پرځم به پرووختن، له بهر ژده وندىي نه بوو
 بميځته وه، بۇچى له (۲۰۰۳) دا پرووختان؟ له بهر ئو ھى بهر ژده وندىيان و ابو.

به‌لئ، ئيمه‌ش پيمان خوشبوو پڙيم پوخوا، بېگومان به‌رژه‌وه‌ندي ئيمه‌شى تيدا بوو، به‌لام ئيمه‌ نابى واهالى بېين كه ئه‌مريكا بۆ به‌رژه‌وه‌ندى و قازانجى ئيمه‌ پووخاندوويه‌تى، به‌لكو به‌رژه‌وه‌نديى خوى تيدا بوو، له‌گه‌ل به‌رژه‌وه‌نديى ئيمه‌ يه‌كى گرته‌وه‌، به‌لام ئايا ده‌بى ئيمه‌ له‌سه‌ر بوونى ئه‌مريكا له‌ عراق و كوردستان قه‌رزار نه‌بېنه‌وه‌؟! خوا بگه‌م قه‌رزار نه‌بېنه‌وه‌، دواى په‌شيمان نه‌بېنه‌وه‌. له‌به‌ر ئه‌وه‌، له‌ روانگه‌ى ئيسلامه‌وه‌، من ناتوانم پيشيلى مه‌باديى خوم بگه‌م و بليم وه‌للا پيمخوشه‌ ئه‌مريكا بى خاكى عراق داگر بكا، خاكى عراق پارچه‌يه‌كه‌ له‌ نيشتيمانى ئيسلامى، به‌لئ پڙيمى به‌عس له‌سه‌رى فه‌رمانه‌وه‌ بووه‌ و سه‌ددام ديكتاتور بووه‌، گوڤه‌گوڤو ئاوه‌ و ئاو چى، به‌لام رقم له‌ سه‌ددام وام ليناكا ئه‌مريكا خوش بوئ، رقم له‌ سه‌ددام (كه‌ ميلله‌تى عراق ده‌چه‌وسينيته‌وه‌) وام ليناكات ئه‌مريكا خوش بوئ، كه‌ هه‌موو موسلمانان ده‌چه‌وسينيته‌وه‌ و ده‌يه‌وى خوى بكا به‌ كه‌له‌گاو كوڤخاى هه‌موو دونيا، كه‌ ناشيشارپته‌وه‌.

ئه‌وه‌ى كه‌ باس ده‌كړئ، باس له‌ عه‌وله‌مه‌ ده‌كړئ، له‌پاستيدا به‌ئه‌مريكا يي كړنى جيهانه‌، ئينجا ئه‌مه‌ش پاستيه‌كه‌ و ئه‌مريكا خوى نايشارپته‌وه‌، ده‌لئ من ده‌مه‌وى هه‌ژموون بگه‌م به‌ سه‌ر دونيادا، ئينجا ره‌نگه‌ خه‌لك وا ته‌سه‌ر بكا كه‌ ئه‌مريكا دى ئيشى بۆ ئه‌و خه‌لكه‌يه‌ كه‌ له‌سه‌ر ئه‌رزى عراقه‌، به‌لام هه‌موو خه‌لكى شاره‌زاو توڙه‌ ره‌وانى سياسى ده‌لئ: "نه‌خىر، له‌پاستيدا ئه‌مريكا بۆ ئه‌و شته‌ دى كه‌ له‌بن خاكى عراقه‌"، كه‌ نه‌وته‌ و غازه‌ و ئه‌و سه‌رچاوه‌ سروشتيانه‌يه‌ كه‌ له‌عراق و له‌ غه‌يرى عراقيش هه‌ن، هه‌موو توڙه‌ ره‌وانى سياسى ئه‌وه‌ چاك ده‌زانن، ئيمه‌ پيوسته‌ هه‌ر نه‌بى له‌خه‌لكى تره‌وه‌ بزانين.

+ به‌ر له‌ ده‌ستپيكردى جه‌نگى ئه‌مريكا بۆ سه‌ر عراق، له‌ شارى له‌ندن كوڤگره‌ى ئوپوزيسيونى عراقى پيكره‌، له‌و كوڤگره‌يه‌دا لايه‌نه‌كان هاوپه‌يمانيى خويان بۆ ئه‌مريكا سه‌باره‌ت به‌ جه‌نگى دژى به‌عس راگه‌ياند، ئايا كوڤمه‌لى ئيسلامى ده‌عوته‌ كرابوو بۆ ئه‌و كوڤگره‌يه‌، دياره‌ كه‌ كوڤمه‌ل ليڤه‌وه‌ وه‌فدى به‌پرى نه‌كرد، ئايا ئه‌مه‌ واى نه‌كرد گومانى ئه‌مريكا به‌رانبه‌ر كوڤمه‌ل خه‌ست بپته‌وه‌ و ئه‌و پووداوو سته‌مانه‌ى به‌ دواى بيت؟

- ئىمە بۇ ئەو كۆنگرەيە دەعوەت كراين، من وام لى حالى كرا كه بۇى دەعوەت كراين، جا ئايا دەعوەتەكە حەقىقەتى ھەبوو، يان ھەر خەلكىك بەخىرى خۇى جوابى بۇ ناردبووين؟ نازانم، چەند ناوئىكيشيان دابوو كه ئەوان دەعوەتن، ئىمە چووين بۇ (تاران) كه لەوئو بەچىن (خۇ پىگەپەكى ترمان نەبوو، ھەر دەبوو لە ئىرانەو بەچىن)، بەلام زۆر ھەولماندا، نە لەوئو تەوانىمان موافەقەمان بۇ بىرى و نە لە ئىرانىشەو ئاسانكارىمان بۇ كرا، لە راستىدا ئىمە ھەم گەلىمان لە برادەرانى ئىران ھەبوو، ئەوانىش دەيانگوت كه لەو جۆرە موافەقە ناكەن، ھەم لە ئەوانەش كه لە بەرىتانىا بوون، ھەندىك دۆستو خەلكمان ھەبوون دەيانگوت كه لەئىرانەو ئاسانكارىتان بۇ ناكەن. گرنگ ئەوئە سەفەرەكەمان بۇ نەكراو ھاتىنەو، بەلام لەوئو ئەمەرىكا بەرانبەر ئىمە پەشەين بووئىت، تەسەور ناكەم، چونكە ئەگەر ئىمە لىرەو نەمانتوانى بچىن، كه من خۆشم بەنيازبووم بچم، بەلام لەوئى دووبرامان بەشدارىيان كرد، كاك مەلا موشىر گەلالى و براپەكى ترمان لەوئى بەشدارىيان كردو قەشەيان بوو بوو، كه ئىمە مەبدەئىيەن لەگەل ئەوئەداين پىژىمى بەس پىرووخى، دۆژمنى گەلانى عىراقو مىللەتى كوردە، بەلام ئەمە ئەوئە ناگەيەنئى پىشتىگىرى سىياسەتى ئەمەرىكا بەكەين، ئەوكتەش، ديارە ئەو كۆنگرەيە زياتر بۇ ئەوئەبوو كه چۆن تەدابىرى ئەوئە بىرى پىژىم پىرووخىئى و چى بۇ بىرى و چى لىبىرى؟ شتىكى وا پوون و پاشكاو نەبوو كه ئەوئە بۇ پىشتىگىرى ئەمەرىكايە، باسى ئەوئە دەكرا پىژىم چۆن بەرەكەكانى بىرى؟ ئەگەر ئەمەرىكا لىيداو پىرووخىئىرا، چى بىرى و چۆن بىرى؟

مەبەستم ئەوئە كه ئىمە لەگەل ئۆپۆزسىۋنى عىراقىدا بووين، لەو كۆنگرەيەو لە كۆنگرەكانى پىشەوش، كه لە سەلاھەددىن و نىوئۆرك بەستىران، بەلام ئەوئە كەنەمانتوانى بەشدارى بەكەين، لەبەر ئەوئەبوو كه دەعوەتەيان نەركردبووين، يان لەبەر ئەوئەبوو كه پىمان بۇ ھەموار نەكرا.

+ واتە كۆمەلى ئىسلامىي باوھەرى تەواۋى بە بەشدارىيەكردن لەو كۆنگرەيەدا ھەبوو؟
- بەلى.

به بئنه وهی ئه وه له بهرچاو بگرئ هه ره فه توایه کی شه خسی که درده کرى، پئویستی به دوو جور زانیاریی ههیه، وهکو (ئینولقهیمی جهوزی) له (إعلام الموقعین) دا ده لئ: یه کهم، عیلم به حوکمه شه رعیه که. دووهم، عیلم به واقیعهی که حوکمه شه رعیه که ی درباره درده کرى.

ئه وه کتیبو نامیلکه فۆتۆکۆپی کراوانه ش کاریگه رییان هه بوو له سه ره خه ملاندنی ئه وه فیکره یه، بۆ ئه وه ش، ئیمه وه نه بی هه ستمان پئ نه کردی، من چه ندار له گه ل مامۆستا مه لا عوسمان (به ره حمه ت بی) باس مکردوه، له سه رده می ئه ویشدا ئه وه فیکره یه هه بووه، دوایی له گه ل مامۆستا مه لا عه لی که له دوای مامۆستا مه لا عوسمان بوو به رابه ری گشتی بزوتنه وه ی ئیسلامی و بزوتنه وه ی یه کبونی ئیسلامی، پیمان ده گوت، ئاگادارمان ده کردوه که هه ندی برا له هیزی دووی سۆران یان هیزه کانی تر ئاوا بیر ده که نه وه، ئه وه جور ی بیر کردنه وه یانه.

ئیمه (١ — ٢) جاریش هی ندیک له وانه مان ده ستگیرکرد، مو حاسه به مان کردن، ماوه یه ک گرتمان، قسه مان له گه ل کردن، ئامۆژگاریمان کردن، که دوایی ناویان له خۆیان نابوو "حه ماس"، هه ندیک له وانه جیا بوونه وه و چون بۆ قه ندیل، دوایی له وی پارتی هه ندی خه لکی کوشتن، یه کیتی هی نانه وه بۆ ناوچه ی حزبی سۆشیالیست، له ویش له گه ل حزبی سۆشیالیست تووشی ده مه قالی هاتن، حزبی سۆشیالیستیش گله بیان له یه کیتی کرد که بۆچی ئه وانه تان له قه ندیله وه هی تاوه ته وه بۆ ناوچه که ی ئیمه ؟ ئه وه بوو که دوایی به هه موویان "ئه نصارولئیسلام" یان پیکه ینا.

وه کو گوت، ئه وه فیکره یه پی شتر هه بوو، ئیمه ده مانزانی، به تاییه ت به نده، چونکه من ئاگاداری فیکره ی ئه وانه بووم، ئه وانه هه موو پی شمه رگه ی خۆمان بوون، هه ندیک یان پی شمه رگه ی من بوون له به ره ی پشده ر، کاک ئاسۆ هه ولیری و ئه وه برایانه، ئیمه ده مانناسین، چه ند جاریک له گه ل مامۆستا مه لا عه لی باس مان کرد که ئه وه پئویسته چاره سه ر بکری، به لام به راستی، مامۆستا که ده وری خۆی چۆل ده بین، خه لکه که ی زیاتر به نه یاری خۆی ده بین، چونکه ئیمه گله یمان لی هه بوو، په خنه مان لی هه بوو، له سه ر شیوه ی رابه رایه تییه که ی، له سه ر ئه وه ی که ده ستی کۆره کانی ئاوه لا ده کرد بۆ زۆر شت که ئیمه پیمان پی چه وانه ی شه ره بوون، پی چه وانه ی بنه ماکانی

ئىسلام بوون، مامۇستا كە دەۋرى خۇي چۆل دەبىنى، ئەوانەى بەھىز دەكرد، ھەر چەندە ئىمە پىمان دەگوت كە ئەوانە دواى زەرەر دەدن، بەپىچەوانەو، مامۇستا زياتر بەھىزى دەكردن، ھەتا ئەو ەبوو ئەوانە كە ھەر پارەو ئىمكانىيەتلىكىن دەھاتە دەست، چ لەلایەن مامۇستاو ئەوانەو كە بەتايىيەتیش ھاوکاریى دەكران وخەلكى تریش پارەى بۆ كۆ دەكردەو، رەنگە لە دەرەویش ھەندى خەلك ھاوکاریى كرىن، ئەوانە تەرتىباتلىكى تايىيەتلى خۇيان ھەبوو، خەتى پەيوەندىيان ھەبوو بە دەرى، خەلكيان ناردبوو بۆ يەمەن، بۆ ئەفغانستانو بۆ ئەولابو بۆ ئەولا، تەرویجى ئەو فیکرەيەى خۇيان دەكرد، ھەتا بەو لەفزه دەيانگوت كە وەكو بلىى دەولەتلىك لە نىو دەولەتلىكا دروست بكەن: "خۇمان پىپگەيەنن، دواى خۇمان ئىعلان دەكەين". لەو بارەو رەنگە لەگەل بەندەو غەيرى بەندەش قسەيان كرىبى، لەگەل من كە قەناعەتم پىبكەن، لەگەل ھەندى خەلكى تر كە "وەرە تۆ ببە برا گەورەمان، ئىمە شتىكى وامان ھەيە".

ديارە من بەو برايانەم دەگوت كە پىيان بلىن ئەو شتىكى ناشەرعیيە، ئىمە كە مامۇستا مەلا ەلى بە پابەر بزەنن، دروست نىيە شتىكى كە بكەين، پىويستە لە پویدا ھەموو شتى بلىن، بەلام ژىر بەژىر شت بكەى، ئەمە بە شەرى نازانم، تا من پۆرتىكىان لەگەل ھەندىكىان زۆر قسەم كرىد، گوتم كاكە ئەو شتىكى ناشەرعیيە، چۆن لە ژىرەو، پىكسەتلىكى تر دروست دەكەى، لە سەرەویش كابرا دەعوەت دەكەى؟ وەكو كە مەلا ەبدولغەنىيان دەعوەت كرىد بۆ بيارەو گایان بۆ سەر دەپرىو مامۇستا مەلا ەلىيان دەعوەت دەكرىد دەستيان ماچ دەكرىد دەيانگوت بەپابەرت دەزانن و لەژىرەویش بەشتىكى تریان تەماشە دەكرىد، لەلایى من دەيانگوت: "نویژى لەدوا دروست نىيە"، من دەمگوت نویژى لەدوا دروستە، نویژىشى لەدوا دەكەم، بەھەلەشى دەزانم و ھەلەكانىشى پووبەپوو بەخۇى دەلیم، ئەو بەشەرى دەزانم، نەك لەژىرەو شتىك بكەم، ھەركاتلىكیش قەناعەتمان ھاتە سەر ئەوەى كە خوا حافىزى لە مامۇستا بكەين، تەرتىباتى كارى خۇمان دەكەين و بەئاشكرا دەلین: مامۇستا خوا حافىز.

جا ئەوان ھەر لەسەرەتاو ئەو جۆرە فیکرەيان ھەبوو، كە من پىشم دەگوتن: "بناغەى كارەتاكەتان ناشەرعیيە"، چونكە لەلایەكەو كابرا پىئاگا دەكەى كە تۆ

به پابهري خوتی ده زانی، که چي پهنګه هر به موسلمانیشی نه زانی، چونکه جاري وا هه بوو ده یانګوت نوږځي له دوا دروست نییه، موناقه شهبان له گه ل من کردووه که فلانه که س دروست نییه نوږځي له دوا بکړي، له بهر شهوه ی فلان شته ی گوتووه و کوفره، منیش دهمگوت: باشه، نه گهر گریمان کابرا کوفریشی گوتې، به وده نایته شهوه ی که نوږځي له دوا دروست نه بې، چونکه جاري وا هه یه که کابرا قسه یه کی کوفر ده کا، به لام پي کافر نابي، ده بي (اقامة الحجة) ی له سر بکړي.

مه به ستم شهوه یه که نیمه ناوا ناګامان له هه ستو نه ستو هه لویستی شهوه یه جهماعه ته هه بوو، دوايش که خویان نیعلانکړد، هر له سر شهوه یه ساسه که پیشتر له سهری بوون، خویان نیعلان کرد، دواي ورده ورده خویان فراوانکړد په یوه نديان به هندی خه لکی عه به وه کرد و کومه لي شتيان بو خویان کرد، که من ناګام له ورده کاریبه که ی نییه، به لام نیمه که هه موو جاري یه کیتییمان ده بیني، ته نکیدیان ده کرده وه که شهوان په یوه نديان به کوي و کوي هه یه، من نازانم شهوه تا چ رادده یه ک راسته، به لام گرنگ شهوه یه خه ملانی شهوه یه فیکریه ماوه یه ک پیشتر بووه، پیش بزوتنه وه ی یه کبونی نیسلا می.

+ ده کړیت که میک یاس له لیژنه که ی هه لوه شانده شهوه یه هه ماس یکه یت که جه نایت سه روكی بوویت؟

– دواي شهوه یه شهوانه دروست بوون، من به سه روكا یه تی وه فدیک چوم، له گه لیان دانیشتین، کاک حاجی قاسم و چه ند برایه کی تریشم له گه ل بوون، چوین له گه لیان دانیشتین تا قه ناعه تیان پي بکین که واز له و فیکریه بهین، شهوانه به راستی ناستی شهوه شیان نه بوو که باش له قسه کانی من تیګه ن، پیشتر هر پیشمه رګه بوون، خوی گرفت ی شهوه برایانه شهوه بوو که خه لکی سه رکرده یان تیدا نه بوو، هه موو پیشمه رګه بوون، جا پیشمه رګه تا دوينی پیشمه رګه بووه و نیستا ناوی لي بنی شهوانی سه رکرده یه تی و شهوانی شوورا، پي شتيکی خوشه! به تابه تیش که له لایه نی ثیمان و فهم و تیګه یشتن و ته قواو ته زکیه وه قول نه بې، خوشه تا دوينی پیشمه رګه بووه، هاوړي و برا پیشمه رګه که که نیستا هر له بکه که ی من پاسه وانی ده کا، شهوش له وې بووه ته شهوانی سه رکرده یه تی، ناویکی گه وره ی له خوی ناوه. نیمه چوین له گه لیان

دانیشتین: کاکه ئیوه ئه و فیکره یه تان غه له ته و ئاکامه کهشی ئاوا ده بی. گرنه گ ئه وه یه ئیمه (لیژنه یه ک) چووین له گه لیان دانیشتین، بۆمان ئیقناع نه کران، ئه وانه جه ماعه تی "ته وحید" بوون، به لام جه ماعه تی "حه ماس" گرتمان، دواتر بریاریندا له نیو بزوتنه وه ی ئیسلامی نه مین، له شوینی خۆیان دابنیشن، ئیمه ش ده رمان کردن، ئه و کاته به ردران.

+ به لام قه ناعه تیان نه کرد؟

- نه خیر، هه یانبوو په نگه قه ناعه تی کردی و هاتوو ته وه، به لام ئه و کومه لانه هه ر مان.

+ بۆچی ئه و فیکره یه به تاییه ت له نیو بزوتنه وه ی ئیسلامییدا سه ری هه لدا؟ ئایا له کیشه کانی نیو بزوتنه وه وه دروست بوو؟ یاخود فیکره یه کی ده ره کی بوو؟ باس له وه ده کری که په نگه له شاریکی وه کو هه ولییر ئه و بیروبو چوونه زیاتر ته شه نه ی کردی، یاخود ئه و که سانه ی له نیو "ئه نصار" دا زیاتر رۆلیان هه بوو، هه ولییری بوون. ئایا هۆکاری سه ره ه لدان ی ئه و فیکره یه له کوردستاندا چی بوو؟

- ئه من پیموایه ناتوانین په یدابوونی ئه و فیکره یه بۆ یه ک هۆکار بگێڕینه وه، من پیموایه کومه لێک هۆکاری هه بوون، یه که م: ئه و که شه سیاسیه ی که لیڤه (هه ولییر) له ئارادا بوو، که پارتی مزگه وته کانی داخست، هه ر مه لایه ک چوار قسه ی هه قی بکریایه ده ری ده کرد، زۆر بارودۆخی له ئیسلامیه کان سه غله ت کرد، شیوه ی هه لسوکه وتی پارتی له پووی توندوتیژی و خه فه کردنی ده نگی ئیسلام و چالاکی ئیسلامی، له جیات ی کرانه وه ی ده رگای وتووێژکردن، په نابردنه به ر ئیقناع و لیکه لیبوون، په نابردنه به ر شتی فیزیکی و توندوتیژی و زه بروه نگ کاریگه ریه کی گه وری هه بوو له و باره وه، چونکه دیاره هه موو کارێک کاردانه وه یه کی ده بی.

دوو، پیموایه ته بیعه تی هه ندی گه نه چو خه لکی شاری هه ولییره که عاتیفه و حه ماسه تیان به سه ردا زال بووه، چونکه ئه و برایانه زۆربه یان خه لکی که مته مه ن بوون، حه سریش نه بوون له سه ر خه لکی هه ولییر، به ئی زۆربه یان خه لکی هه ولییر بوون، به لام

خه لکى سلیمانيش و شاره زوړو گهرميانيش و شوینی دیکه شيان تیدابوو، خه لکى هورامانيشيان تیدابوو، که پرنکه ته بیعتی خه لکى هورامان نه مرتیش بیت، به لام زیاتر خه لکى هولیر بوون. وه کو گوت، ته بیعتی ئه و گه نج و لوانه، که زیاتر هماسه ت و د لگه رمیان به سهردا زاله تا قول بوونه وه، زیاتر ئه و جوړه که سانه ده که ونه ژیر کاریگری ئه و فیکره یه.

سیه میس، فیلعن هه ولدان بؤ دوباره کردنه وه ئه زمونی خه لکى تر، وه کو تالیبان و جه زائر، له پړی ئه و کتیب و نامیلکه فؤتوکوپیکراوانه وه که ده هیئران، سه فه کردنی هه ندی له وانه ی که ئه نصارولئیسلامیان پیکهینا بؤ ئه فغانستان و یه مهن و ئه و شویانه، دیدار کردیان له گه ل ئه و که سانه ی خاوه نی ئه و فیکرانه، دیاره ئه وه ش هؤکاریکی تربووه.

هه له و که موکورتیه کانی سهر کردایه تی ئه و کاته ی بزوتنه وه ی ئیسلامی، بیگومان ئه وه ش کاریگری هه بووه. که ئیمه ده مانگوت ئاوا چاره سهر ناکړی، چاره سهر ئه وه یه که تؤ به ئاشکرا له گه ل ئه و سهر کردایه تییه قسه بکه ی، پاشان ئه گه ر لیی بیه یوا بووی، به ئاشکرا خؤت به شیوه یه کی تر ئیعلان بکه ی، ئه وان ده یانگوت نه خیر، له سهر وه دهستی ماچ ده که مو سله می لیده که مو بیتاگای ده که م که تؤ براگه وره و رابه ری و له بڼه وه لاقی ده برمه وه، ئه من پیم ده گوتن که ئیوه هه ر له بڼاغه وه کاره که تان ناشه رعیه، ئه وانه هه مووی فاکترو هؤکار بوون.

+ هه ندیک جار یاس له وه ده کړی که به شیک له و ئه دما نه ی هیزی دوی سوړان هه ر له سهره تاوه بیریان توندو جیاواز بووه له گه ل بزوتنه وه و بزوتنه وه ی یه کیوونی ئیسلامی، ئه مه تا چه ندیک راسته؟

- ئه من له سهره تاوه وام هه ست نه کردوه، خه لکى توند پرنکه له هه موو شویئیک هه بئ، پرنکه ئیمه ئه وسا خه لکى توندمان زیاتر له گه رمیان بووی، چونکه چه ند به گز اوون و ته قوتو قیک بوو، له سهره تاوه له گه رمیان وه دهستی پیکرد، پیموایه خه لکى توند له هه موو شویئان ده بیت کاک هاوژین، اته ئینسان له کاتی کدا توند ده بیت که باش هه لومهرجه که ناخوینتیه وه، که پئویسته چی تیدا بکړی؟ باشیش فه می قورئان و سوننه تی نه کردوه، پاشان باشیش په روه رده نه بووه له سهر

ئەساسى قورئان و سوننەت كە زەبىتى خۇى بىكەت، لەنىو ھاوۋەلانىشدا (خو لىيان پازى بىت)، ئەگەر پىغەمبەرﷺ ئەو پەرۋەردەيەى كە كەردنى نەبوایە، خۇ ھەر لە مەككە ئەو جۆرە شىتانەى كە لىئىرە لەسەردەسىتى "جوندىلىسلاام" و "ئەنصارولئىسلام" دروستبۇون، وەكو پەنابردنە بەر ئەو توندوتىژىيانەى كە ھىچ ئەنجامىكىيان نىيە جگە لەسەر بەفەتارچوون و خەلك سەغلەتكەردن و ئىسلام ناشىرىنكەردن، لەوئىش دروست دەبوون، بەلام پىغەمبەرﷺ دەيفەرمۇ: (صبرا)، رىگەى نەدەدان، سەركدایەتییەك ھەبوو، قىادەيەكى پەشىدى ھەكىم، ئىمە بەداخوۋە ئەو كاتە ئەو قىادە پەشىدە ھەكىمەمان نەبوو. وەكو گۇتم، ئىمە چەندجارى ئاگادارمان دەكەردنەو كە شتىكى وا ھەيە، ھالەتتىكى وا ھەيە و دەبى چارەسەر بىرى، لەگەلىان دانىشن، كەچى لە دژاىەتى ئىمە بەھىز دەكران و ھاوكارىى دەكران !!

+ بىنەماكانى فىكرى ئەنصار چىبوون؟ گەنگەرتىن ئەو تىيىنىيانەى كۆمەلى ئىسلامىي لەسەر فىكرى ئەنصار ھەيىبوون، چىبوون؟ گەنگەرتىن ئەو ئىشكالىيەتە فىكرىيانەى ئەنصار ھەيىبوون، چىبوون؟ ئايا وەلامدانەوھى مەسەلە فىكرىيەكانى ئەنصار كە ئەوسا وەلامتان دابىئەتەو، بە دۇكىومىنتىكراوى ھەن؟

— لەوھى دووھەوھە دەست پىدەكەم، بەلى ھەمووى ھەيە، لە ھەر قۇناغىكدا، ھىزى پىشەمەرگەى خۇمانم كۆدەكەردەو، سەركدایەتىمان كۆدەكەردەو، ھەمووشى بە تۆماركراوى ھەيە، لەسەر قىدىو لەسەر كاغەز، كۆپم بۇ برايان دەبەست، بۇ خەلكى خۇمان. يەكەم، بۇ ئەوھى نەكەونە ژىر كاریگەرىى ئەو بۇچوونە كال و كراچانەى جوندولئىسلام و ئەنصارولئىسلام. دووھەمىش، بۇ ئەوھى ئەوانىش ئەو قسانە بىيىستو لىيان بىتە سەر جادەى ھەق و پاستى، فىعلەن خەلكىكىيان كە دەكەوتنە ژىر كاریگەرىى وتارو كۆپى ئىمە و بواریان دەبوو كە گۆى بىست بىن، دەھاتنەو، پەنگە زیاتر لە دووسەد كەس لەوانە دواىى ھاتبەنەو نىو ریزەكانى كۆمەلى ئىسلامىي، لەدواى ئىعلانكەردنى كۆمەلى ئىسلامىي، ئەمما بىنەما فىكرىيەكانىيان، دەتوانم لە چەند شتىكدا كۆيان بىكەمەوھە.

+ بېووره مامۇستى، پېش ئەوھى بېچىنە سەر بىنەما فېكرىيەكانى ئەنصار،
دىارە كۆمەللىك نووسىن و وتار لەسەر ئاستى ناوخوۋ رېزەكانى كۆمەل، بۇ
ئاگادار كىردنەوھىيان لە ھەلەى فېكرى ئەنصار بىلاوكرانەوھ، بەلام بۇ ئەم
نووسىن و وتارنە زىاتر شىۋەى جەماوھرىيان وەرنەگرت؟

— ئىمە زۆرجار كۆرپان دەبەست بۇ خەللى خۇمان و پېشمەرگە و كادرى خۇمان و
ئاگادارمان دەكرىدەوھ، بەلام بەپەسەند نەدەزانرا كە ئەوانە لە تەلەفزيۇن لېبىرېن، بۇ
ھەموو جەماوھ نىشان بىرېن، لەبەرئەوھى بەپاستى لە عەقل و تەبىئەتى ئەوانيان
پانەدەبىنى، دەيانگوت دەبىنى كاردانەوھىەكيان بېيت، چونكە زۆر تەنگەپرىسكە و
كەم ھەوسەللە و زۆر كورتېن بوون، ئىمە لەگەل ئەو خۆكۆنترۆلكرىن و شتقوتدانەوھ و
دەمى خۆگرتنەوھىەشدا، ئەوجار (۳ - ۴) جار تەقەيان لېكرىن و خەلگيان لى برىندار
كرىن. ئىمە قەناعەتمان وابوو كە تەھەمول ناكەن، تەھەمول ناكەن ئەو پاستىيانەى
ئىمە دەربارەى ئەوان دەيزانېن، ئەو ھەلەو كەموو كورتىيانەى كە ھەيانە، خەلگيان لى
تېبگەيەنېن، دواىى كاردانەوھىەكى خراپيان دەبېت، بەتەئكىد ئەوكاتەش دەيانگوت
ئەھا ئىسلامىيەكان يەكترىان كوشت، خۆ كەس نايت بېخوئىيەتەوھ بلى كاكە ئەوھيان
ئامۇرگارىكار بووھ، ئەوھشيان ئامۇرگارىكار بووھ، ئەوھيان لەسەر ھەللە بووھ و
ئەوھشيان لەسەر ھەق بووھ، ئەوكاتە وەكو چۆن لەشوئەكانى تر، كەئىمە ھەر
دەبىستىن لە ئەفغانىستان (بۇ نمونە) ئىسلامىيەكان شەپيان كر دووھ، خۆ ئىمە لىرە
نازانىن كى لەسەر ھەقەو كېش لەسەر ناحەق، بەلام گرنگ ئەوھىە ناوى ئىسلام
ناشېرىن دەكرى، لەبەر ئەوھ، مەن دەمگوت: برايان! ھەر شتېك كە سەردەكېشى بۇ
گرزى لەوان، خۆتانى لى پيارېن، بەلام كە غەيرى قىادەمان دەبىنېن، ياخود خەلگيان
كە دەمانبىنېن، زۆرجار ئەو شتەمان پىدەگوتن، حالېمان دەكرىن، خەلگىشيان ھەبوو
لېيان ئىقناع دەبوو، دەھاتنە رېزەكانى كۆمەل، يان وازيان لەوان دەھىنا، بەلاى
كەمەوھ دادەنىشتن، ئەوھ ھۆى بەجەماوھرىى نەكرىدى ئەو شتەنە بوو.

+ مامۇستى، با بېيىنەوھ سەر بىنەما فېكرىيەكانى ئەنصار.

— بىنەما فېكرىيەكانىيان، يەكەم ھەلە كە ئەوان تىى كەوتىبوون ئەوھبوو كە
كۆمەلگەى خۇيان نەدەناسى. كارى ئىسلامىي و ئەوانەى كە كارى ئىسلامىي ئەنجام

ده‌دهن، پيش هه‌موو شتيك، پاش ئه‌وه‌ی كه ده‌بيت باش له قورئان و فهرموده شاره‌زا بن، ده‌بي ئه‌و واقيعه چاك بناسن، ئه‌وان به‌پراستی كۆمه‌لگه‌ی كورده‌واريان باش نه‌ناسيبوو، پييان وابوو هه‌رچی له‌گه‌ڵ ئه‌وان نه‌بي، له‌ده‌ره‌وه‌ی بازنه‌ی ئيسلامه، به‌تاييه‌ت ئه‌و لايه‌نه سياسيانه‌يان هه‌موو له‌ ده‌ره‌وه‌ی بازنه‌ی ئيسلام له‌قه‌ڵه‌م ده‌دا. ئيمه ده‌مانگوت: تۆ ده‌توانی بلێی غه‌يری ئيسلام كوفره، غه‌يری ئيسلام هه‌موو به‌رنامه‌کانی تر به‌تال و كوفرن، به‌لام ناتوانی بلێی هه‌موو ئه‌وانه‌ی شوين به‌رنامه‌ی غه‌يری ئيسلام كه‌وتوون، به‌بي ئه‌وه‌ی ته‌ماشای بارودۆخيان بکه‌ی و تيان پرا به‌مینی و بزانی ئاخۆ به‌چ پالنه‌ريک، له‌ چ هه‌لومه‌رجيکدا، به‌چ شيوه‌یه‌ك كه‌وتوونه‌ته شوين ئه‌و به‌رنامه‌نه، يه‌ك حوكميان به‌ سه‌ردا بده‌ی، چونكه ئه‌وه پيچه‌وانه‌ی عقل و مه‌نتيقه، پيچه‌وانه‌ی ئه‌وه‌شه كه ئه‌هلی سوننه‌و جه‌ماعه‌و زانایانی ئيسلام له‌سه‌ری پيکه‌ه‌وتوون، كه ده‌لێن: "قد يكون قول الرجل وفعله كفراً ولا يكون هو كافراً". له‌به‌ر ئه‌وه مه‌وانيعی ته‌كه‌فیر، په‌رچه‌کانی كافركردن ریی لیده‌گرن، ياخود مه‌رجه‌کانی نه‌هاتوونه‌ته دی، ئه‌وان ئه‌وه‌يان نه‌ده‌زانی، زۆرجار ئيمه‌شيان هه‌ر به‌موسلمان نه‌ده‌زانی، ده‌شيانگوت، ئيمه‌شيان هه‌ر به‌موسلمان نه‌ده‌زانی، چ جای خه‌لكيتر كه له‌گه‌ڵياندا نه‌بن.

دوهم، ئه‌وان به‌پراستی نه‌شاره‌زا بوون له ئيسلام، شاره‌زایی واقيع نه‌بوون، نه‌يانده‌زانی كۆمه‌لگه‌ی كورده‌واری موسلمانانه، ئه‌گه‌ر لادانيکی فيکری و سياسی و تووشی هه‌له‌و په‌له‌یه‌کيش بووه، له‌ چ هه‌لومه‌رجيکدا بووه، عوزر بۆ خه‌لك به‌يتيه‌وه، كه‌سيك نه‌بووه وه‌كو پيويست له‌ژيتر چه‌تری ئيسلامدا ديفاع له‌ مه‌زله‌ميه‌تی ئه‌و ميلله‌ته‌ بکات، ئه‌و ميلله‌ته‌ ناچار بووه به‌ دواي پيچه‌ی تر بکه‌وی، خه‌لکی موسلمان و ئيسلامی، پيشه‌وايانی ئيسلام له‌ مه‌يدانیدا نه‌بوون تا خه‌لك شوپيان بکه‌ون، بۆ ديفاع له‌ مه‌زله‌ميه‌ته، بۆ پيپيشاندان، بۆچی ئه‌و خه‌لکه ناچاربوو دواي شتی تر بکه‌وی؟ مه‌سه‌له‌ كوردیه‌كه ده‌لی: "ئينسان كه به‌رووباردا چوو، ده‌ست بۆ پووشيش ده‌با".

پاشان وه‌كو گوتم، له قورئان و سوننه‌ت زۆر نه‌شاره‌زا بوون، زياتر ئه‌وان ئيعتيماديان له‌سه‌ر هه‌ندێك كتیب و ناميله‌كه‌ی فۆتۆكۆپيکراو بوو، شتی ئاماده، من قسه‌م له‌گه‌ڵدا ده‌کردن و ده‌مگوت (بۆ نمونه) ئه‌وه خواي په‌روه‌ردگار وا ده‌فه‌رموی،

قورئان یان فہرموودہ وا دہفہرموئی، ئہوان بہلگہیان بہ قورئان نہدہینایہوہ، دہیانگوت: "فلان کہس لہ فلان نامیلکہدا وا دہلئی، ئہبوبہسیر وای گوتوہ، ئہبو قہتادہ وایگوتوہ، ئہبو فلان وایگوتوہ"، من دہمگوت کاکہ گیان! گلی دوور دہرمانہ، خو ئیمہش وہکو ئہو برایانہ تۆزیک لہ قورئان و سوننہت شارہزاین، بۆ لہمن نابیسستی؟ ئہو برایہ شارہزای واقعی ئیرہ نیہ، ئہگہر لیڑہ باہ، لہوانہبوو وہکو منی بگوتایہ، من ئیستا چیت پیدہلیم، دہلیم بۆ کاری ئیسلامی وا باشہ، بۆ موسلمانان واباشہ، بۆ دینداریی وا باشہ، ئہویش ئہگہر لیڑہبواہ پرنگہ وہکو منی بگوتایہ، پہندی "گلی دوور دہرمانہ" بہسہر ئیوہدا دہچہسپی، ہہر لہبہر ئہوہ کہ ئہو لہوئی بہ عہرہبی و بہ ئیمہیل و فاکس بۆت دہنیرئی، پیتوایہ کہ ہی ئہو رۆر شہرعیہ. ئہوہبوو من نامیلکہیہکیشم دہکرد، ئہبوبہسیر نامہیہکی ناردبوو، لہوئوہ ئیمہی تاوانبار کردبوو بہ ہہندی شت، ئینجا من نامیلکہیہکم لہسہر بہرپہرچدانہوہی کاک ئہبو بہسیر نووسی، دواہی تہرجمہ کرا بۆ عہرہبی بہناوی (القول البصیر فی الرد علی فتاویٰ ابي بصير)، کہواتہ نہشارہزایی لہ قورئان و سوننہت ہلہی دوہمیان بوو.

سیہم، شارہزا نہبوون لہبہرنامہی پیغہمبہر ﷺ بۆ دروستکردنی قہوارہی ئیسلامی، بۆ بنیاتنانی کۆمہلگای ئیسلامی، من پیم دہگوتن پیغہمبہران (عليہم الصلاة والسلام)، بہتایبہت پیغہمبہری خاتم ﷺ لہ دعوہ و بانگہوازہوہ دہستیان پیکردوہ، نہک لہتہقہوہ، دہبی تۆ خہلک بانگ بکہیت: "قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي اَدْعُو اِلَى اللّٰهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ اَنَا وَمَنْ اَتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ" (یوسف: ۱۰۸). تۆ دہبی خہلک بانگ بکہیت، خہلک تیبگہیہنی کہ تۆ چیت لیی دہوئیت، پیش ئہوہی تہقہیان لی بکہیت خو دہبیٹ دعوہتیاں بکہیت، دہبینی دعوہتت کردن بہ دہمتہوہ دین، پتویست ناکا تہقہیان لیبکہیت، واتہ ئہوان بہراستی ہہر لہ ئہساسدا لہ ئہنجامی ئہوہی کہ لہ قورئان و سوننہت شارہزا نہبوون، شارہزایی واقعی میللہتہکەیان نہبوون، لہ شیوازی کارہکەشیاندا زیاتر برپوایان بہتہقہ ہہبوو، ئیمہ چہند محاوہلہیہکمان لہگہل کردن تا بیتہ نیو کۆمہلی ئیسلامی، مہرجیکیان لہسہر دانان، گوتیان بہو مہرجہی ئہو پۆژہی کہ ئیعلان دہکری، دہبی یہکسہر لہ یہکیتی بدہین، گوتمان ئیمہ پیکہوتنمان لہگہل یہکیتی ہہیہ، چۆن پیکہوتن

هه لوه شينينه وه، مه گهر به کيڼي هه ليوه شينينه وه، نه گينا نيمه هه ليوه شينينه وه، کرديان به مهرچو گوتيان به و مهرجه نيمه دينه نيو کومه لئ ئيسلامي، نه مړو نيمه دين، سبه نئ يه کسر له يه کيڼي بدهين، به بئ پيشه کي. گوتان نيمه به شهرعي نازانين، به شهرعي نازانين وه کو هه لوه شاندينه وه پککه وتننامه، پاشان به شهرعي نازانين له و پوه وه که نه مړو چند به رژه وه ندييه ک بو ئيسلام به ديديت، به لام ئايا نه گهر نيمه شهر له گه ل يه کيڼي بکين، چ به رژه وه ندييه ک به ديديت؟ ده بئ ته ماشاي بکين، له ئيسلامدا ته قه کردن خوئ له خویدا ئامانچ نيه، به لکو وه سيليه، وه سيليه ک له کاتي ټيکگير اويشدا، نه گينا نه گهر ناچار نه کړئ ته قه بکي و په نا بو چه ک به بئ، چه ک وه سيليه و ئامانچ نيه، نه وان پيان وابوو گرنه نه وه بوو ته قه بکړئ، گرنه نه وه يه شهر بکړت، گرنه نه وه يه بلئ کاکه نه وه ته قه کرا، نه وه شهر کراو خه لک کوژرا، نيمه پيمان ده گوتن هه ميشه ده بئ چالا کي سهر بازي له خزمه تي ئامانچي سياسي دا بئ، نه تو شهر ټک ده کيت، چالا کييه کي عه سکهر ي ده کي، ده بئ بزاني داخو چ ئامانچي کي سياسي به وه به ديديت، ئامانچي سياسي شهرعي، نه گينا شهر خوئ له خویدا ئامانچ نيه، خه لک کوشتن خوئ له خویدا ئامانچ نيه، ئيسلام هه زناکا خوئني خه لک بړئ، نه خوئني شوئنيکه وتواني خوئ، نه خوئني نه يارانيشي، مه گهر به حيساب و کيتابو به ته رازووي شهرع بپوړئ و پيوست بئ بړئني، نه گينا نابئ بړئني، خواي په روه ردار نه وه خه لکي دروستکردوه بو تاقيکردنه وه، ده بئ فه زايه کوه که شو هه وايه ک پره خسپنئ که هه موو که س تايادا تاقيکړته وه، نه وه ي ئيمان دينئ، نه وه ي کافر ده بئ، ئيسلام نه هاتووه به زور به سهر خه لکدا فهرز بکړئ.

هه لويه کي دیکه نه وه بوو که هه ليوکه وتيان له گه ل خه لکيدا به ئادابي ئيسلامييه وه نه بوو. کابرايه کي هه ورامی خه لکي ته وئله، بياره، شاره زور هيچ له ئيسلام شاره زايه، تو بئني له سووننه تانه وه ده ست پيکي، له سهر خه لکيان پيوست کردبوو که ده بئ حه تمه ن ريش به ئانه وه، نو ئه کان به جه ماعت بکين، ئافره ت ده بئ په چه بکا نه ک هه ر سهر پوئش، که زانايان ده لئ: "په چه وه کو ئيحتيات ئافره ت بوئ هه يه بيکا، يا خود وا په سنده"، مه گهر که ميک له زانايان، نه گينا که س به فهرزي نه گرتووه، نه وان پيش نه وه ي له ئيمان و عه قيد و ټيگه ياندي خه لک و هه لال و حه رام و ئه ساسياتي

ئىسلام ۋە دەست پېڭكەن، دەھاتىن لە ووردە بابەتەنە ۋە دەستيان پېدەكرد، كە زۆريان مەسائىلى خىلاڧىن، زۆرىشيان لە پەئىيە زۆر توندەكانە ۋە دەستيان پېدەكرد، ھەئسوكەوتيان لەگەل خەلك زۆر ناجۆر بوو، ھەر بۆيە لە وكتەي كە ئاۋابوون لىيان درا، لەجياتى خەلك بۆيان بگريايە، خەلك زۆر خوشال بوو كە بە و دەردە چوون. ئىمە كە بارمانكرد لە ھەورامان و شارەزور، خەلك بۆمان دەگريا، خەلك بەرپز لە جادەكان راۋەستابوون، لە ھەموو دىھاتەكانە ۋە بۆمان دەگريان، خۆمان دەمان بىنى. ئىنجا ئىنسان لەنىو مىللەتەكەي خۇيدا، لەنىو خەلكەكەي خۇتدا جىگەي خۇت نەكەيە ۋە وەكەي كە خەلك خۇشى بوى، وەكەي كە خەلك باۋەشت بۆ بگريتە ۋە، چۆن كارى ئىسلامىيەت بۆ ئەنجام دەدرى؟

پاشان مەسەلەيەكى تر، ئەوان لەگەل لايەنە سىياسىيەكان باۋەريان بەگفتوگۇ نەبوو، باۋەريان بەدانىشتن نەبوو، پەخنىيان لە ئىمە ھەبوو: "ئەو چۆن فلان كەس لەگەل مام جەلال تەۋقەي كردوۋە لەگەل فلان كەس تەۋقەي كردوۋە، ئەو چۆن يەكتريان ماچكردوۋە؟! ھەر دونيا كاول بوو،" ھەتتا نەك ئەو، مامۇستا كرىكارى خۇيان كە چاكەت و پانتۆلى لەبەر كردبوو، گوتوويانە تۆ كافەر بووى، ھەندىكيان لەسەر ئەو وازيان لە ئەنصار ھىنا، لەبىرمە پىيان گوتبوو: چۆن ئەتۆ چاكەت و پانتۆلت لەبەر كردوۋە، كە ئەو بەرگى كافرانە؟! جا ئەو شىۋە تەنگنەزەرىيە كە تۆ باۋەرت بەو نەبىت لەگەل خەلك دابىشى، لەكاتىكدا پىغەمبەرى ئىمە ﷺ لەگەل ھەموو بەشەكانى نەيارانىدا، لە جولەكە و نەصرانى، لە موشرىك و موناڧىق دانىشتوۋە، دەعوەتى كردوون، دەعوەتيان كردوۋە، ھاتوون لە مزگەۋتى پىغەمبەر ﷺ شەرە شىعريان كردوۋە، شاعىرى موشرىكەكان شىعرى لەدرى ئىسلام گوتوۋە پىغەمبەر ﷺ بە (ھەسسانى كوپى سابىت) گوتوۋە ئەتۆش جوابيان بەدوۋە، جبرىل پشتگىرىت دەكات، ھەرۋەھا وەفدى (نەجران) ھاتوون لە مزگەۋتى پىغەمبەر موناڧەشەيان كردوۋە گوتوويانە عىسا (عليه السلام) كوپى خوايە و حال و حسابى وا، پىغەمبەر ﷺ ئايەتى بە سەردا خويىندوۋنەتە ۋە موناڧەشەي لەگەل كردوون، لە مزگەۋتى پىغەمبەر ﷺ، ۋەك لە (صەحىحى بوخارى) دا ھاتوۋە. بەلام ئەوان بىروايان بەو نەبوو كە گفتوگۇ بكروى ۋە ھىچ شىتەك بكريت، دەيانگوت دەبى تەقە بكروى.

ئەوانە كۆمەلەك بون لە بنەما فیکرییە هەلەکانی ئەوان.

+ تێپروانیی ئەنصارولئیسلاو هەلۆیستیان سەبارەت بە كۆمەلە ئیسلامیی، بەتایبەت هەلۆیستیان سەبارەت بە جەنابت دیارە، ئەوان زیاتر هەلۆیستەکانیان سەبارەت بە ئیو بوو؟ ئەوان هەلۆیست و تێپروانییان چی بوو لەو بارەو؟ نەك تەنها هەلۆیستی فیکری، هەلۆیستی کردەیی (عملي)، ئەوەندە من بیستیتم چەندجاریك هەولێ تێپروکردنی ئیوێان داو، ئەگەر ئەوەمان بۆ روون بکەیتەو.

- من لەوێ كۆتاییەو دەست پێدەكەم، من هیچ زانیارییەكم نییە كە ئەوان هەولێ تێپروکردنی بەندەیان دابێت، ئەو "تی ئین تی" یە كە دانرابوو لە مزگەوتی گەورە خورمال، بە بەلگە بۆمان سەلما كە لایەنێکی سیاسیی غەیری ئیسلامیی لە پشتهوێ بوو، كە ئەو ئەگەر چەند سەعاتێك پێشتر نەدۆزرا بایەو، من و مزگەوتەكە دەچووینە ئاسمانی. سەبارەت بە هەولێ تێپروکردنی بەندە، من هیچ زانیارییەكم نییە، بەلام پەنگە خەلکیان هەبوو بێت قسەئ نەزانانەو نەفامانەئ کردبێ، وەك "فلان كەس كافر بوو بەو شتە"، بەلام نەمبیسوو هەولێ تێپروکردنم درابێت، هیچ زانیاریم لەو بارەو نییە، لە برايان هیچ نەبیسوو كە زانیارییەکیان هەبێت، زانیاری ورد، پەنگە قسەئ دەماو دەم كرابێ، بەلام دوايی كە بە دوايدا چووین، ساغ كراو تەو و هیچ نەبوو.

سەبارەت بە تێپروانییان، ئەوان تێپروانییان بۆ كۆمەلە ئیسلامیی ئەوەبوو كە ئیمە لەبەر ئەوەئ بە پێئ نەهجي ئەوان كار ناكەین، چونكە ئەوان قەناعەتیان وابوو ئیمە هەموو شتی خۆمان تەرتیب بكەین، كاملێ بكەین، بەمامۆستا مەلا عەلێ-ش بلیین تو پابەری، پابەری تا خواحافیزی لیدەكەین، كە پەنگە شیوازی لاپردنی دیکەشیان فكر لیکردبیتەو، شیوازی توندوتیژی، ئیمە ئەوەمان لەلا مەرفوز بوو، دەمانگوت مامۆستا برای گەورەو بەیەتمان پێداو، دەبێ بەتاشكرا بەیەتەكەئ هەلۆو شینیتەو، دواي ئەوەئ ئیقامە حوججەئ لەسەر دەكەین، هەر بۆیە ئیمە دواي دەرکەوتنی ئەنجامەکانی كۆنگرەئ مانگی ئابی ۲۰۰۰، كۆنگرەئ یەكەمی بزوتنەوێ یەكبوونی ئیسلامیی، (۹) مانگ ئاراممان گرت لەسەر مامۆستا مەلا عەلێ و ئەوان، چەندجار من

خۆم چووم بۆ مالىيان، چووين بۆ مقه پيان، له گه ليان دانىشتين، تكامان ليكردين، پارىزىبووين مامۇستا مه لا عه لى (ئەوھى ئىستە بىتتەوھ يادم) (۱۲) كەس لەوانەى كە دەرنەچوون، بىننيتەوھ نىو سەرگردايەتى، ھەر پارىزى بىت، ھەر پارىزى نەبوو، ئىرانىيەكان ھاتنە بەينەوھ، ئىرانىيەكان ھەموو جارئ دەھاتنە لای ئىمە، ئىمە پىمان دەگوئن: ھەرموون بچنە لای ئەوان، ئىمە براى تەباين. برايانى يەكگرتوو ھاتنە نىوانەوھ، مامۇستا سەلاھەددىن و ئەوان، خەلکى عەشايەرو عولەما، مامۇستايان، ھەرچى دەھات بۆ لای ئىمە، بەمەمنوونى بەرپىمان دەکردەوھ، بەس كە دەچوو بۆ لای مامۇستا، تووشى ئاستەنگ دەبوو. مەبەستم ئەوھىە جەماعەتى ئەنصار قەناعەتيان وابوو كە دەبئ تۆ ھەموو شت بکەى و فیلل لە مامۇستا بکەى و ھەر وابزانئ كە بەرپابەرى دەزانئ، دوايى سەرنگونى بکەى، ئىمە برۆمان بەوھ نەبوو. جا ئاوا تەماشای ئىمەيان دەکرد كە شتیکمان کردووھ پىچەوانەى حىكمەتە، بەحسابى ئەوان نابئ، دەبئ تۆ شتى خۆت بکەى و فیلل لەكابرا بکەى، دەشيانگوت شەرعىيەو ھەتوامان بۆ دراوھ، كاكە كئ ھەتواى بۆ داو، ئەوھ دروست نىيە؟! ئەوھ نىفاق و ئىزدیواجىيەتە، دەيانگوت: "ھەتوامان وەرگرتووھ، دروستە تۆ ھەموو شتى خۆت بکەى و كابراش وابزانئ كە تۆ ھەر بەرپابەرى دەزانئ، بەلام بەھىچىشى نەزانئ، ھەر بەموسلمانىشى نەزانئ، ھەتا ئىشى خۆت تەواو دەكەى"، ئىمە دەمانگوت كە ئەوھ بەشەرعى نازانين، ھەر شىخىكىش ئەم ھەتوايەى داوھ، بە غەلەتى داوھ، ئەم ھەتوايە ئىمە بەھەلەى دەزانين. سەبارەت بە بەندەش، دیارە كە برايانى كۆمەلئ ئىسلامىى منیان كرد بە برا گەورە، بەتەئكيد كە بەرانبەر كۆمەلئ ئىسلامىى ئەوھ ھەلوئىستان بىت، ئىمە بەبئ حىكمەت بزائن لەو پووەوھ، بەپىئ ئەوھى كە بەنەخشەو بەرنامەى ئەوان كارمان نەکردووھ، بۆ چارەسەرکردنى كىشەكانى نىو بزووئەوھى ئىسلامىى و بزووئەوھى يەكبوون، ئەوھ دیارە بەرانبەر بە بەندەش ھەر ئاوا بوون، بەلام پرۆپاگەندەشيان زۆر لە دژئ بەندە دەکرد، لەبەر ئەوھى كە من وتارم دەدا، چالاكىي و شتمان ھەبوو، خەلکيمان كۆدەکردەوھ، ئەو شتانەى كە من دەمگوت، كارىگەرييان ھەبوو لەسەر خەلکى ئەوان، وەكو گوتم (۲۰۰) كەسكيان لىھاتەوھ نىو ریزەكانى كۆمەلئ ئىسلامىى، زۆر قەلئس دەبوون بەقسەكانى من و زۆر پىئى نارەحەت دەبوون. جا پەنگە ئەو

فیکره‌ی که بلأو بۆتوه که گوايه به‌نیاز بوون به‌نده تیرۆر بکه‌ن، له‌وه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرتبێ، چونکه به‌وجودی من زۆر قه‌ڵس بوون، په‌نگه باسیان کردبێ ئه‌گه‌ر فلان که‌س نه‌بوايه، ئه‌وا هه‌یچ گرفتمان نه‌بوو، ئه‌و خه‌لکه هه‌موو ده‌بوون به‌ ئه‌نصار، هه‌تا که "جوندولئیسلام" خۆیان ئیعلان کردبوو، گوتبوویان پێشمه‌رگه‌کانی کۆمه‌لی ئیسلامی هه‌موو دێن بۆ لای ئێمه، به‌و خه‌یاله‌وه خۆیان ئیعلان کردبوو، چونکه ئه‌وان دوا‌ی کۆمه‌لی ئیسلامی خۆیان ئیعلانکرد، گوتبوویان ئه‌گه‌ر ئێمه خۆمان ئیعلانکرد، هه‌موو دێن بۆ لای ئێمه، نه‌یانزانی که ئێمه خه‌لکه‌مان تیگه‌یاندوووه په‌روه‌رده‌مان کردوو، خه‌لکی ئێمه هۆشیاره‌و ئه‌وه نیه به‌ چوار قسه‌ی عاتفی سه‌رکێل هه‌لخه‌له‌تێ، به‌ کورتی ئه‌وه تیبینی و سه‌رنجیانوو له‌سه‌ر ئێمه.

+ ئه‌وان شتیکیان له‌ناو ئیسلامیه‌کاندا بلأو کرده‌وه، گوايه "مامۆستا عه‌لی یاپیر پیاوی ئێران، کۆمه‌لێش ئێران له‌پشتیه‌وه‌یه‌تی"، په‌نگه سه‌باره‌ت به‌ کۆمه‌لی ئیسلامی قسه‌ی تر هه‌بوویه‌تی، خه‌لکیکی تر وتییه‌تی که "ئه‌مه ده‌ستی یه‌کیه‌یه‌تی"، ئه‌وه‌نده‌ی من بزانه‌ ئه‌نصار له‌سه‌ر ئه‌و په‌وته ئیشتی ده‌کرد، ئایا من له‌م باره‌وه پێکاومه‌؟

- به‌لێ، به‌لێ، ئه‌وان له‌ هه‌رشوێنه‌وه له‌ هه‌ر کاته شتیکیان ده‌گوت که بۆ ئێمه خراب بێ و بۆ خۆیان باش بێ، ئیدی بێئه‌وه‌ی بزانه‌ که درۆیه یان راسته، ئه‌من له‌برایانی خۆمان و له‌وانیشم بیه‌ستوو که گوتووین "دروسته درۆ بکه‌ی مادام مه‌سه‌له‌تیکی شه‌ری پێ به‌دییه‌تی". به‌ داخه‌وه، من پێم سه‌یر بوو، چونکه به‌راستی خه‌لکی به‌ته‌قواو خه‌لکی دلسۆزیان تێدا‌بوو، به‌س پێم سه‌یربوو چۆن خۆیان ئیقناع کردبوو؟! کێ وای هه‌لخه‌له‌تاندبوون که دروسته هه‌ندێ درۆ بکه‌ی، یان دروسته هه‌ندێ بوختان و درۆ بۆ من بکری بۆ ئه‌وه‌ی ناشیرینیم بکه‌ن، تا خه‌لک قسه‌م لێ وهرنه‌گرن، ئه‌وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی فلان که‌س ئه‌گه‌ر هه‌بێ، ئیشتی ئێمه په‌کی ده‌که‌وێ.

کۆمه‌لی ئیسلامی پروپاگه‌نده‌ی زۆر بۆکراوه، هه‌م به‌تایبه‌ت له‌ سه‌ره‌تای خۆی ئیعلانکردن و سه‌ره‌له‌دانیه‌وه، هه‌م له‌لایه‌نی ئه‌نصاره‌وه، هه‌م له‌لایه‌نی خه‌لکی دیکه‌شه‌وه، چ ئیسلامی و چ غه‌یره ئیسلامی.

یه کێك لهو پرۆپاگاندانهی که کراوه و ژۆر پێچهوانه‌ی واقیعه‌و درۆیه‌کی ژۆر پوون و ئاشکرایه، ئه‌وه‌یه که کۆمه‌ڵی ئیسلامیی ئێران له‌پشتیه‌وه‌ بووه، به‌لام من پێتان ده‌ڵێم، دوا‌ی ئه‌وه‌ی که کۆمه‌ڵی ئیسلامیی خۆی ئیعلانکرد، براده‌رانی ئێران منیان به‌په‌رسی ده‌عوته‌ کرد بۆ ئه‌وه‌ی پێم رابگه‌یه‌نن که ئه‌وان ژۆر نارازین له‌ خۆ ئیعلانکردنی کۆمه‌ڵی ئیسلامیی، بێ‌ئه‌وه‌ی په‌رسیان پێ بکری‌ت، ئه‌وان له‌نیوانماندا بوون وه‌ك وه‌ساته، بۆ ئه‌وه‌ی پێکمان بێ‌ننه‌وه، دوا‌یین جارو پێش ئیعلانکردنی کۆمه‌ڵی ئیسلامیی، من له‌ تاران پێم گو‌تن، گو‌تم: من ئه‌وه ئاگادارتان ده‌کمه‌وه، ئیوه چه‌ندجار مه‌رجتان دانا له‌سه‌ر ئێمه‌و مامۆستا مه‌لا عه‌لی، ئێمه‌ پابه‌ندبووین به‌مه‌رجه‌کانه‌وه، مامۆستا پابه‌ندنه‌بوو، هه‌میشه ئێمه ته‌نازولمان بۆ ئه‌و کردووه‌ و ئه‌و نایکا، ئه‌وه کۆتاجاره‌و ئێمه چی‌تر راناوه‌ستین، خه‌لکه‌که‌مان به‌پاستی تووشی نا‌ئومیدی و بێ‌هیوایی بوون، له‌به‌ر ئه‌وه من ئاگادارتان ده‌کمه‌وه، هه‌ر کاتی‌ک بیه‌ستان کۆمه‌ڵی ئیسلامیی ئیعلانکرا، ئه‌وه لاتان سه‌یر نه‌بی‌ت.

ئه‌وان گو‌تیان: "نا، چۆن شتی وا ده‌بی‌و نابێ‌و...؟"، گو‌تم ئه‌وه من ئاگادارم کردنه‌وه، (وقد أعذر من أئذر)، ته‌نانه‌ت ئه‌وه‌شم پێگو‌تن، دوا‌ی ئه‌وه‌بوو که ئێمه کۆمه‌ڵی ئیسلامییان ئیعلانکرد، ئه‌وان ژۆر توو‌په‌بوون و قه‌ڵس بوون، هه‌په‌شه‌یان له‌من کرد، گو‌تیان: "ئێمه سنووره‌کان ده‌به‌ستین و هیچ مامه‌له‌یه‌کتان له‌گه‌ڵ ناکه‌ین، به‌په‌رسی ناتانناسین"، دوا‌ی له‌و‌یوه وه‌فدی‌کی پایه‌به‌ریان هات، یه‌ك داوا‌یان له‌من هه‌بوو، گو‌تیان: "به‌س ناوی کۆمه‌ڵی ئیسلامیی بگو‌په‌و بیکه‌نه‌وه به‌ بزووتنه‌وه‌ی ئیسلامیی، مامۆستا مه‌لا عه‌لی-ش ئیقناع ده‌که‌ین بێ‌ته‌وه ناوتان، یا له‌مالی خۆی دانیشتی"، گو‌تم: ئه‌م‌پ‌رۆ ناوم پێ بگو‌ین، سه‌به‌ینی ئیوه‌پۆکیشم پێ ده‌گو‌ین، پازی نابین، هه‌ندی له‌برایان بۆ‌چوونی‌شان وابوو ده‌یانگو‌ت: "جا مامۆستا قه‌یچیکا، مادام ئه‌وان ده‌لێن ئێمه مامۆستا مه‌لا عه‌لی ناچار ده‌که‌ین یان له‌ مالی خۆی دانیشتی، یان هیچ په‌یوه‌ندی پێ‌تانه‌وه نابێ‌، ناشه‌ی‌لێن به‌ ناوی بزووتنه‌وه‌شه‌وه کار بکات". ئه‌و وه‌عه‌شیان پێ‌داین، من گو‌تم: داوا‌ی لی‌بوردم هه‌یه و ناتوانم، گو‌تیان: "ئاخ‌ر دوا‌ی ئێمه به‌نوقته له‌سه‌رتان حساب ده‌که‌ین، پراو‌ژتان پێ‌نه‌کردوین، پاشان ئه‌و ته‌کلێفه‌شمان قبول ناکه‌ن که بۆ‌خۆشان باشه، چونکه بزووتنه‌وه ناویکه ناوی

پۆشتووو ناوی کۆمەڵی ئیسلامی ناویکی تازەیه"، گوتم بە ھەر حال، لەبەر ئەوەی لە ژێر ناوی بزوو تنەوێ ئیسلامی پیشوودا کۆمەڵێک سلبیات و کەموکۆپی کراوە، ئێمە دەمانەوێ لەوێش پزگاریمان ببێ، ناوەکەش ناگۆڕین، بەعاجزی ھەستان و ناوەکەشمان نەگۆڕی، مەبەستم ئەوەبوو ئەو پڕوپاگەندانە یەکە کران، ئەوە واقعەکەی بوو.

سەبارەت بە یەکییتی و غەیری یەکییتی، ئەوە خۆ ئیستا دیارە چۆن، ئیستا چۆن کاتی خۆشی ھەر وابووین، بەلام ئێمە پڕومان بەو ھەبوو کە لەگەڵ خەڵک ھەلسوکەوت بکەین، مامەڵە بکەین، مودارا بکەین، ھاوکاری بەکتر بکەین لەسەر ئەو شتانە یەک بە قازانجی میللەتە کەمان تەواو دەبن، لەگەڵ یەکیتیش و لەگەڵ پارتیش و لەگەڵ حزبێ سۆشیالیستیش، لەگەڵ ھەموو ئەو لایەنانە یەک لەسەر گۆرەپانە کە لەگەڵمان بوون، چ ئیسلامی و چ غەیرە ئیسلامی، ھاوکاری بەکتر لەسەر ئەو شتانە یەک بە قازانجی میللەتە کەمان تەواو دەبن، لە چوارچێوەی شەرعیشدا جێگەیان دەبێتەو، ئەوە ستراتیژی کارمان بوو، سیاسەتمان بەو شێوەیە بوو، ئیدی کە دوا یەکیتی لەگەڵ ئێمە پێکھاتنی کرد، ئەوە مانای وانێیە کە بە دەست لەپشتدانی ئەوان بوو، نا، من کە پازێ نەبم بە کۆمارێکی ئیسلامی، بە دەولەتێکی گەورە ئیسلامی کە ھێزێکی گەورە وایەو کاریگەری ھەیە لەسەر یەکیتیش و پارتیش و ھەموو ئەو لایەنانە یەک بە کوردستاندا بوون، ئیستاش کاریگەری لەسەر پووداوەکان و گۆرانکاریەکانی عێراق ھەیە، ئەگەر نامادە نەبم پراوێز بەوان بکەم، ھەر پراوێزکردن و پرسی پێکردن بۆ پاراستنی سەر بەخۆی خۆم، چۆن لە ژێر کاریگەری لایەنێکی سیاسی لائیکدا دەبم، بێگومان ئەوە شتێکی زۆر نابەجێیە.

+ ئەو کەسانە ی پێکخراوی ئەنصاریان پێکھێنا، لە ناو جیھانی عەرەبی بە گشتی و بە تایبەتیش لە دەولەتانی کەنداو فیکرەکیان پەراوەیەکی ھەبوو، خەڵکی زیاتر ئەوانی بزوێ پێدەکرد، ئەنصار لەو پووەوە تا چەندێک کاریگەری لەسەر شیواندنی وێنە ی کۆمەڵی ئیسلامی ھەبوو؟

— لە راستیدا کاریگەری سەلبیان ھەبوو، بە داخووە، ئێمە لە پووی پەيوەندیەکانی دەرەوومان، پەيوەندیەکان وەک پێویست کۆنترۆڵ نەبوو، تەنھا مەکتەبێکی پەيوەندیەکان کە ھەمان بوو، ئەوەبوو کە لە تاران بوو، ھەولماندا لە

تورکیاو له سوریا مه کتېب بکهینه وه، سهرکه وتوو نه بووین، بۆمان نه کړا، به پراستی وهک پښوېست خه لک و دۆستمان له ولاتانی که نډاوو له ولاتانی تر نه بوو تاکو دهنگی ئیمه وهکو خوی بگه یهن، دهنگو پهنگی ئیمه وهکو خوی پیشان بدن، نه وانیش پیشتر کاریان بۆ نه وه کردبوو، خه لکیان هه بوو، له بهر نه وه پرویاگه نډه و چه واشه کاریه کانی نه وان جیگه ی خوی ده گرت، دهنکه حقه که ی ئیمه، پهنکه حقه که ی ئیمه وهک پښوېست نه ده که وته بهرگوئی و چاوی خه لک، نه وه کاریگه ری سه لبی هه بوو، ئیستاشی له گه لدا بی شوینه واری هه ماوه، نه وان به ئینته رنیت زور شتیان له سه ر ئیمه بلاو کرده وه، وهکو گوتم، کاک نه بو به سیر که له (له نډه ن) داده نیشت، چه نډجاریک فته وای نارد به یئنه وه ی ئیمه بناسی، هه له بهر نه وه ی که ئیمه له گه ل په کی تی دانیشتووین، یان له گه ل پارتی، یان نه و لایه نه سیاسیه کوردستانیانه، نه وه یان خستبووه گوئی ه وه که نه وه له درژی خه لکه، ئیمه گوتمان "جوندولئیسلام" که پیشتر بوون، خو نه وه نه بوو ئیمه له درژیان بووه ستین، یان هیچ شتیکیان له درژ بکهین، ئیمه به زه ییمان به عه قل و به و چاره نو سه یاندا هاته وه که دوا ی تووشی بوون، نه گینا به پراستی نه وه نه بوو که ئیمه درژیه تیان بکهین، خو ئیمه نه وه نډه بیئیش نه بووین درژیه تی لایه نیکی ئیسلامی بکهین، نه وان وایا خستبووه گوئیان که ئیمه چی دانیشتن و کۆبوونه وه و پیکه وتن که له گه ل په کی تی و له گه ل پارتی و نه ملا و نه ولا کردو مانه، هه مووی له درژی نه وانه، که نه وه هه مووی زور پیچه وانه ی حقه قهت بوون، هه بۆیه ش من شتیکم نووسی، نه وکاته له دوا ی نه وه بوو که ئیمه باره گا کانمان گواسته وه بۆ ناوچه ی (داره شمانه)، له ژیر ناویشانی (انصار، أم أغمار؟)، که حقه قه تی نه و تاقم و پیپرهم به پراستی پوون کرده وه، که نه وه حقه قهت و حال یانه و په کی که له خاله سلبيه کانیان نه وه بوو که سه رکرده کانیان دوا ی نه وه ی باره گا کانیان مووشه کبارانکران، هه مووی ده رچوون و پیشمه رگه کانیان به کوشت دان، به تایبهت نه وانه که میوانیان بوون و غه رب بوون، نه وان پدیان پی نه ده زانی، هه موو تهرمه کانیان له و شاخ و داخه دا که وتن و بهر پر سه کانیان هه موو وهکو بهرزه کی بانان بوی ده رچوون، نه وه ش زور پیچه وانه ی شه رعه، چونکه (الإمام جنّة)، وهکو عه رب ده لی: "إنما جعلتک إمامی لتکون أمامی"، ده بیته هه رده م له

پيشه وه بيت. هه لبت خواي په روه رډگار مني كړده به لاگيرې كومه لى ئيسلامى به
هوئى گيرانمه وه، من پيموايه ئه وه واجبى شهرعى خوم بوو، تو دهبى به لا له و خه لكه
بگيرپيه وه، نهك ئه وان به ربه لاکه ي و بو خوشت بوئى دهرچى.

+ ماموستا، ياسى عه ربه كانت كړد، له هه ندى كه نالى ئاسمانپيه وه باس
له وه دكرا كه "دواي جهنگى ئه فغانستان، پيخراوى ئه لقاعيده په رته وازه
بوون، كومه ليك له وان، كومه ليك له عه ربه كان له وان هى كه له پيخراوى
ئه لقاعيده دا بوون، گه يشتنه چياكانى سنوورى ئه نصارولئيسلام". هينده ي
ئيوه ئاگادار بن، تا چه نديك ئه وه ئه سلى هه بوو؟ ئايا ئه و عه ربه يانه پاشماوه ي
ئه لقاعيده بوون، يا خه لكى دهوروبه رى عيراق بوون؟

- له كاتى ليكولئينه ودا له زيندان زور ئه و پرسيا رهيان ليده كړدم، وه لامى من
ئه وه بوو، به راستى من به به لگه وه هيچ شتي كم به دسته وه نه بوو، چونكه ئيمه
تيكه ليمان له گه ل ئه نصار بايى ئه و نده بوو كه قه ناعتيان پي بكه ين، تا واز له و
فيكره يه به ينن، ئه و نده بووه كه ئامورگاريان بكه ين، هيچ په يوه ندييه كى كه مان
له گه ليان نه بووه تاوه كو له نه نتييه كانيان ئاگادار بين، ئه وانيش ئه و عه ربه يانه ي كه له
غه لياندا بوون، زياتر له دووره وه دايان دهنان، له سه ربا زگه يه ك، كه متر ده يان هيشت
تيكه ل به و شو نانه بين كه بنكه و باره گاكاني ئيمه ي لي بوون، بو ئه وه ي نه كه ونه ژير
كاريگه رى لي دون و بيرو بوو چوونه كاني ئيمه، به لام ئه و نده ي كه ئيمه له يه كي تيى
ده مان بيست كه خه لكى قاعيده يان له ناودايه و ئه بو موسعه بى زه رقاوى له وييه و له وي
بووه و خه لكى تر، به راستى ئه وه قسه ي ئه وان بوو، من وه كو خوم ئه وه ي كه من
ئاگادارم، هيچ به لگه يه كم به دسته وه نه بوو كه خه لكى قاعيده ي لي بووييت و هاتبيت،
رهنگه هاتبيتيشن، نازانم، به س من وه كو خوم هيچ شاره زاييه كم له و باره وه نه بوو،
زانيا ريه كى وا كه پشتى پي به سترى.

+ واته ناتوانين بلين ئه وانه پاشماوه ي قاعيده بوون؟

- هيچ زانياريه كم له و باره وه نيه، رهنگه هاتبيشن، من نازانم، مام جه لال چه ند
جار باسیده كړد كه من ته كيدم و به لگه هه يه و ده ليل هه يه و شتيان هه موو تو مار

کراوه، په یوه نډیه کانیان و نه وانه، ئیدی خو شه وه هیچ شتیکی پیشانی من نه داوه، که سیک که لایه تی، ده بی شه و شتانه درخا، من که هیچم لا نییه، ده لیم نازانم.

+ ماموستا، بیینه سهر شیوه ی په یوه نډیې نه نصار له گهل کومه لی ئیسلامیې. له پووی مهیدانییه وه، شه په یوه نډییه چی بوو که گروپی نه نصارولئیسلامی به کومه لی ئیسلامیې ده په سته وه؟

— هیچ په یوه نډییه کی مهیدانیمان نه بوو، بنکه کانی شه وان جیابوون، بنکه کانی ئیمه جیابوون.

+ مه په ستم له پووی مهیدانی، له پووی جوگرافیییه وه یه، نه که شه وه ی له مهیدانی شه پدا به یه که وه بووین.

— نا، له پووی جوگرافیییه وه بنکه کانمان لیک نزیکبوون، به لام شه نزیکیه نا که هی ئیمه پیش هی شه وان مووشه کباران کرا، لیک نزیکبووین به و مه عایه، که دیاره شه وان هه ولیان ده دا له خورمال بنکه یان هه بیته، گوتمان هه شوینیک له ژیر کونترولی ئیمه دا بی، نابی ئیوه بنکه تان لی هه بیته، به لام مالیان له وی بوو، ماله کانمان پی درنه کرا، له گهل په کتیش باسماں کرد، گوتمان ئیمه ئیمکانیه تمان نییه له شوینی تر خانوویان بو دروست بکهین، به راستی وه کو لایه نیکی ئینسانیش، مال و خیزانیاں بو کوینیان بهرین، خانوبه رشیان نییه، جا شه وان مال و مندالیان له ناو ئیمه دا هه بوو، شه گینا بنکه و باره گیان نه بوو، دور بوون له ئیمه، به لام جارجار که خه لکی ئیمه و شه وان یه کتریان ده بینی، ته بهن پیشمه رگه له بازارپی خورمال هه ر یه کتر ده بیین، یان ئیمه شه گه ر جاریک خه لکی کمان چو بیته بیاره، یا خود شه وان شه گه ر وه فدیکیان ده هات، کیشه یه که ده بوو، یان ئیمه بانگمان ده کردن بو شه وه کی ئاموزگاریان بکهین، چه ند جاریک شه وه بوو، هه موو هه ول و ماندووبوونیکی ئیمه بو شه وه بوو که ئاموزگاریان بکهین تا ده سته ردرای شه و فیکره یه و شه و بوچونانه ی خویان بن، که خویان زیانی لی ده کهن، موسلمانانیش زیانی لنده کهن، زیان به ئیمه ش ده گه یه نن.

+ گروپی نه نصار زور کاری نادرستیان به ناوی ئیسلامه وه ده کرد، زور گرفتیاں بو کاری ئیسلامی له کوردستان، به تاییه ت بو کاری کومه لی

ئىسلامىي دروست دەكرد، لە بەرانبەردا، زۆرجار كۆمەل بە چاوپۆشین لەو كارانەى ئەنصار تاوانبار دەكرا، ئەوەى گوايه لەژێر باڵى (كۆمەل)دا ئەو كارانەيان دەكرد، بەتايبەت ھېرشكردنە سەر ھېزەكانى يەكئىتىي نىشتىمانى. ئەو تە چەندىك راستە؟

– سەبارەت بە يەكتركوشتنى ئەنصارو يەكئىتىي، پيمان وابوو ئەو شەپ بوو، من لەو بارەووە عەدل دەپۆم، قسەى حەق بۆ ھەركەسى بوو دەيكەم، يانى يەكئىتىي ناوى تيرۆرو تيرۆرست لەوان دەنى، لەبەر ئەوەى ئەوانيان كوشتوو، من پيمابوو ئەو شەپ بوو، لەشەردا كى دەرفەت لەكى ببىنى شەپ دەكا، ئەنصار دەيانگوت يەكئىتىي دەستپيشخەر بوو، يەكئىتىي دەيانگوت ئەوان دەستپيشخەر بوون، يەكئىتىي جارى وا ھەبوو بە ناشىيى بە ناو ئەلغامدا كەوتوون و خەلكىكى زۆريان لى كۆژاوە، جارى وا ھەيە ئەنصار شەبەيخونيان كردۆتە سەر ئەوان، بەنيسبەت ئەو يەكتر كوشتنەووە ئاوابوو، ئەوەى من تېبينىم لەسەرى ھەبوويىت، لەسەر ديل كوشتنەكە بوو و پيشم گوتن: من بەقسەى خۆتان دەتانگرم، ئيوە دەلەين يەكئىتى بەموسلمان نازانين، ھەرچى لە ريزى يەكئيش يىت بەموسلمانى نازانين، تۆ ئەگەر بەموسلمانى نازانى، وەختى كە بەدىلى دەگرى، دەبى داواى موسلمانبوونى لىبكەى، ئەگەر موسلمان نەبوو، ئەوجار بىكوژى، بەلام ئيوە ئەو ديلانەتان كوشت بەيئەووەى داواى موسلمان بوونيان لىبكەن، من بە (ئەبو وائىل)م گوت كە (قازى)يان بوو، گوتى: "وەللاھى شىخ راست دەكەى، وەلاميشم پى نىيە، بۆ ئاگادارىيت، پرسى منيشيان نەكردوو كە كوشتوويانن"، گوتم: ئەى تۆ چ قازىيەكى؟ گوتى: "پاستىيەكەى پيش ئەووەى بيانھيتنە لای من كوشتوويانن"، گوتم، چونكە ئەوانە مادام تۆ بە موسلمانيان نازانى، دەبى داواى موسلمانبوونيان لىبكەى، وەرە موسلمان بە، ئەگەر موسلمان نەبوو، ئەو جا بيانكوژى⁸. بىستوو مە كابر گوتوويەتى كاكە مەكوژن بەخوا بەپۆژووم، يا نوژى بەيانىم كردوو !!

⁸ لىرەدا قسە بەپى عەقلىيەتى ئەوان دەكەم و دەمەوى بە قسەى خۆيان بيانگرم، نەك خۆم ئەو م پى راست و رەوا بى.

بۆيە پېموايه ئو يەكتركوشتانەي ئەوان و يەكيتىي زەرەرى بۆ ھەردوولايان بوو، بەلام پېشموايه يەكيتىش ھەندىك شەر دىتوانى خۆي لى لايدا، تۆ ئو ھە ئەنصار بۆت لە مەيدانى پراوہ ستاوو موشتەرى شەپپە، يەكيتىي دىتوانى خۆي لى دوور بگرى، بەلام ئەوانىش جارى وا ھەبوو نەخشە و پىلانان دادەنا كە پىيان وابوو گورزى چاك لە ئەنصار دەدەن، دوايى بەسەر خۆشياندا دەشكايەو، چەندىن جار شتى وابوو، من بىستووہ خۆشيان لە نۆو خۆياندا گلەپيان لەخۆيان كردووہ.

سەبارەت بە شتى دىكە، ئەوہى من زۆر تىبىنيم لەسەرى ھەبوو، مامەلەيان بوو لەگەل خەلک، خەلکيان سەغلەت دەکرد، من بىستووہ لۆريە سابوون ھاتووہ و لەبەر ئەوہى وىنەي ئافرەتى تىدابووہ، لەسەر كابرايان پىويست كردووہ كە ھەموو وىنەي ئافرەتەكان بەمووس لىبكاتەوہ، لەبەر ئەوہى ناشەرعىيە !! جا ئەوہ ئەزىتەدانىكى زۆرى خەلکە بە بى ھىچ بەلگە و پاساويك، يان ئافرەت دەبى بەپەچەوہ بىت، ئىنجا ھەتمەن دەبى پياوان ھەموو بىن بۆ نويزى جەماعەت و پىش بەلئەوہ، يان ھەندىك كەس ئەگەر ھەلەي شەرعى كرد باجيان لى سەندووہ، پارەيان لىسەندووہ، ديارە پەنگە ھەندى زيادەپەوى خەلکىش ھەبووى، بەلام ئاوا چارەسەر ناكړى و پەنگە ھەندى شتى خراپترىش لەوانەيان ھەبووبىت كە لەگەل خەلكى كردوويانە، لە ئەنجامى ئەوہدا كە بەپراستى بىروبووچوونەكانيان زۆر كال و كړچ بوون، سەبارەت بە تىگەيشتن لە ئىسلام و كارى ئىسلامى و مامەلە لەگەل خەلک، من بىستووہ كە دوو پېشمەرگەيان نەبووہ لەخەلكى بيارە، لەكاتىكدا كە مەلەندو مەركەزيان لەبيارە بووہ، ماناي وايە كە تۆ فاشلى، تۆ نەتوانى لەدنيەكى (۵۰۰ - ۶۰۰) مالى چوار پېشمەرگە بۆ خۆت پاكىشى، قەناعەتيان پى بكەي، ماناي وايە كە تۆ مامەلەت لەگەل خەلکدا مامەلەيەكى سەقەتە، ئەوہى كە من تىبىنيم ھەبووى، زياتر لە بوارى مامەلە لەگەل خەلکدا بووہ.

+ جارى وا ھەبووہ ھەندى پۆژنامە، يان كەسايەتى لىدوانىداوہ كە "ئەنصار لە ژىر بالى كۆمەلەوہ ئو چالاكىيە سەربازىيانەيان كردووہ؟"
— ئەوہ پراست نىيە، ئىمە پىككەوتننامەمان لەگەل يەكيتىي ھەبووہ، بە ئەنصارىشمان دەگوت، پىككەوتن لەگەل يەكيتى دەپارىزين و بەشەرعىشى دەزانين،

+ وهك ئيمه ههستمان پيڤه كرد، ئه نصار ئيزديو اجيه تيگ هه بوو له هه لويسته كانداذا، پيگه وتني كو مه ليان له گه ل لايه نه سياسييه كان، به تا به تي له گه ل به كه تي به شتيكي ناشه رعي ده زاني، به لام خويان (وهك

ئاگاڭدارين) دانىشتىن دىن ھەبىۋە لەگەل سەرکرداھ تىبى يەككىتى. بە ڤاى تۆ، ئايدا ئەمە جىاۋازىي و دوۋرۋويى ھەلۋىستى ئەنصار دەرناخا؟

– كاك عەبدۈرپە حمان عەبدۈرپە حىم كە لەنىۋانىندا بوو (نىۋانى يەككىتى و ئەنصار)، لە چاۋپىكەوتنى لەگەل ڤۆژنامەي "ھاۋلاتى" دەلى: "تا ئىستا تۆ جار كۆبۈنەۋە لەگەل يەككىتى كراۋە". ڤۆرەي كۆبۈنەۋە كانىش مامۇستا كرىكار و ئەنصار دەچۈن بۆ لاي يەككىتى، لەگەل ئەۋان دادەنىشتن، جا بانىكە دوو ھەۋا، شىكى ناپەۋايە، ئەۋەي بۆ تۆ ڤەۋايە، بۆ چى بۆ من ڤەۋا نەبى؟! خەلكى ئىمە پىيان گوتبۈن، برايانى مەكتەبى فەۋاي ئىمە وتوۋىڭى سى سەعاتيان لەگەلدا كردن، يەكى ئەۋان ئەۋەيان پى گوتبۈن كە بۆچى؟ ئەۋان گوتبۈيان: "چونكە ئىۋە كۆمەللىكى ناشەرىن"، بەئىمەيان گوتبۈ، لەبەر ئەۋەي كۆمەلى ئىسلامى ناشەرىيە، بۆيە دەلىن دروست نىيە لەگەل خەلك دابنىشى، بەلام ئىمە لەبەر ئەۋەي كۆمەللىكى شەرىن، قەيناكا ئەگەر دابنىشىن. بىگومان ئەۋە شىكى بىجىيە، لەو گەتوگۇ فىكرىيەنەدا ئەۋ شتەنە ڤۆرن، باسكارون، ئەۋە ئىستا ھەن، پارىزاون، ئەۋان بەپاستى ھىچ بەلگەيەكى واين بەدەستەۋە نەبۈو بۆ قسەكانى خۇيان.

+ مامۇستا، لەو قۇۋاغەدا بەتايىيەت، كە من پىي دەلىم قۇۋاغى بەر لەدەستگىر كردنى جەناپت و تىيادا ئەۋ ستەمانە لەكۆمەل كرا، ھەندىك دەرگاۋ لايەن، ھەندىك كەسايەتى، ئىتر شتى ڤەسمى بىت يان ڤرۋپاگەندە، واين بلاۋ كردهۋە بەرپرسىيارىتى ئەۋ ڤووداۋانەيان دەخستە ئەستۋى سەرکرداھ تىبى كۆمەل، ڤووداۋى موۋشەكىدارانەكە، بەۋەي نەيانۋىستۈۋە ئەۋ سنوۋرە بەجى بەيئەن، ئەمە تا چەندىك راستە؟ بە ڤاى بەرپىرتان كى بە پەلەي يەكەم لەۋ ڤووداۋانە بەرپرسىيارە؟

– باسەم كە ئىمە چەند جارىك داۋامان لە سەرکرداھ تىبى يەككىتى كە كە ھاۋكارىمان بكن تا ئەۋ ناۋچەيە چۆل بكن، باسەم كە لە سەرەتاۋە برايانى خۇمان ئەۋ ڤاىەيان لا پەسەند نەبۈو، بەلام دۋاي ئەۋەي خەلكى خۇمان قەناعەتيان ھات، ئىنجا يەككىتى ئامادە نەبۈو، مام جەلال گوتى: "پرس بە مەكتەبى سىياسىمان دەكەم"، ئىتر دۋايى شتەكەيان ھەر خەۋاند، خەۋاندىان تا نەتىجە ئەۋ موۋشەكبارانەي

به سهردا هات، واته دواى ئهوه برايانى خۆمان قه ناعه تيان هاتبوو، منيش مام جه لالام
 بينى، ئهوان ئاماده نه بوون. جاريك مام جه لال ئاماده بوو، شوينيكى بۆ پيشنياز
 كردين، (بهري مهرگه)، گوتم: مام جه لال، (بهري مهرگه) ده بى به كه له كو به له م
 به پرينه وه، عاسى ده بين، ئه گهر هاوكاريان ده كه ن با بچينه ناوچه ي پشدر. ئه وه بۆ
 ئيمه شوينيكى باش بوو، ئه و بۆ ئه وى پازى نه بوو، يان جاريكى دى مام جه لال گوتى:
 "بچن بۆ چه مى پريزان يا بۆ قهره داغ"، ئيمه گوتمان: مام جه لال، بۆ خۆت ده زانى
 به كه لك نايه ن، دياره مه به سستان ئه وه به كه ههر ليژه بين، ئه وه مهرجيكى ته عجزيه.
 نه گونجا. ئيدى دوايى هه تا بۆ (بهري مهرگه) و شوينى تريش ئه وه شيان ههر خه واند،
 دياره مه به سستان ههر ئه وه بوو كه ئيمه له وى بمينيه وه، وام ديتته بهرچاو، به س مهرج
 نيه ئه وه ره ئى مام جه لال خۆى بوو، به راستى له ناو سهركردايه تى يه كيتيدا مام
 جه لال، دواى ئه وىش كاك كۆسره ت ره سول له هه موويان زياتر بۆ ئيمه به په رۆش و له
 ئيمه تيگه يشتوو ده هاتنه بهرچاو، به لام دياره ئه وانتر ره ئيان وا نه بوو، مام جه لال
 خۆى جار جاريش بۆ منى باس ده كرد و ده يگوت: "ره ئى هه موو يه كيتيش وه كو مى
 من نيه"، رهنگه نه كه ههر له گه ل ئيمه، مام جه لال له گه ل خه لكى تريش زياتر به لاي
 نهرمى و ليكتيگه يشتندا بشكيتته وه، به لام گرنگ ئه وه به به نيسبه ت ئيمه وه وه كو يه كه،
 ره ئى يه كيكيان بوو، يان مى هه موويان بوو، گرنگ ئه وه به به نه گونجا، يا خود
 هاوكاريان نه كردين كه ئيمه ئه و ناوچه به به جى به ئيلن، له گه ل داوا كردن و سووربوونى
 زۆريشمان، ئيمه پيشبيني ئه وه مان ده كرد كه به ئاگرى ئه وان بسووتين و پريشكمان
 بهر كه وى، پيشبينيان كرديو به راستى، به س خۆ چارمان نه بوو، بۆ كۆى بچين،
 شوينيك نه بوو بۆى بچين.

+ ئه و وته به تما چه نديك راسته كه ده لى: "سهركردايه تى كۆمه ل ئه و كات
 نه يانتوانى واقيعه كه بخوينته وه؟ يان نه يانتوانى هه ست به و مه ترسييه بكه ن
 كه خه لكه انتر له ده ره وه ي كۆمه ل هه ستيان پي ده كرد، كه ئه مريكا جدييه
 له شه رى عيراق و شه رى ئه نصاريش؟"

- نا، ئه وه راست نيه، چونكه مام جه لال ههر خۆى پى گوتم، گوتى: "فلان
 كه س، به ئه نصار بلن ئه گهر واز نه هينن، سولحمان له گه ل نه كه ن، واز نه هينن له شه رو

تهقه، من ناچار دهېم، نه گهر بوم بکړی ئیران دینم، ئیران به قسمه نه کا، نه مریکا دینم، قیروسیا ده که م، په ننگه عه ییبه مان بیته سر، به لام من ناچارم".

من دوايي نه ووم به نه نصار گوت، گوتم حال و حسابی واهیه، پیمان گوتن، ئیر نازانم راسته وخو پیمگوتن یاخود برایه کم نارد، گوتم پیمان بلین که مام جه لال ئاوا ده لی، "نه گهر ناچارم که ن، کیم به رده ست که وئ ده یه یم که شه پری نه وانی پیبکه م، تا له م ناوچه یه ده ریان که م"، نه وان نه و قسه یان نه جووه گوئ، که واته ئیمه زورچاک ده مانزانی، له به رچاوم بووه ده مزانى، نه مریکا پیویستی به یه کیتی هیه، پیویستی به لایه نه سیاسیه کان هیه که شه پری بو بکه ن، هاوکاری بکه ن بو شه پری درى پزیم، یه کیتیش ناتوانی هاوکاری نه مریکا بکا هه تاوه کو کیشه ئی نه نصاری له کول نه بیته وه، من زور له به رچاوم پوون بوو، به بریانی خو مانم ده گوت که نه وانه لی ده درین، بو نه ووی یه کیتی پشتی نه مین بیت، نه مریکا پیویستی به یه کیتی و لایه نه سیاسیه کان هیه که هاوکاری بکه ن، له به ر نه و، نه گهر گوترابی پیشبینی نه کراوه نه زانراوه، نا، ئیمه ده مانزانی، به لام نه مان ده زانی که له خو مان ده دن، نه ووه مان نه ده زانی، ده مانزانی له نه نصار ده دن، به لام نه مانده زانی که له خو مان ده دن، چونکه هیچمان له خو ماندا شک نه ده برد، نالین نه ووی پا که بیباکه، ئیمه به راستی هیچمان له خو ماندا شک نه ده برد، نه مانده زانی که له خو مانده وه ده ست پیده کات، به لام زورچار ده مانزانی که نه و ناوچه یه شه پری لیده بی، هه ولیشمانداوه که نه و ناوچه یه چول بکه ین، نه که له به ر نه ووی له خو مان ده درى، له به ر نه ووی ده مانگوت نه گهر لیږه شه پری بی، هه ر شتیکی ناخو شه له په ناتوه خه لک بکوژئ، تیوه رابمیتی، هیچیشته له ده ست نه یه ت. له به ر نه و، گوتمان له م ناوچه یه دوور بکه وینه وه، که نه وان به قسه مان ناکه ن هه ر دوور که وینه وه چاکه.

+ دایا نه و کات ئاسان نه بوو که چه ک دابنریت؟ قوذاغی پیش چوون بو داره شمانه و مووشه کیاران که چه ک دابنریت و بیته نیو شاره کان؟
- نا، بومان نه ده کرا.

+ یان بو نموونه بیځه نیو شاره‌کان به بیځه‌وه‌ی ناوچه‌یه‌کی تاییه‌تتان
هه‌بیځت؟

– ئه‌وه به پیکه‌وتن له‌گه‌ڵ یه‌کی‌تی نه‌بوايه نه‌ ده‌کرا، سه‌باره‌ت به‌ هیڙی
چه‌کداریشمان، ئیمه‌ ئه‌و کاته له‌گه‌ڵ یه‌کی‌تی قسه‌و وتووێژمان هه‌بوو، چونکه
مه‌سه‌له‌که هه‌روا نه‌بوو که ئه‌مریکا له‌ پڕیم ده‌دات، پڕیم ده‌پووخێ و خاپوور ده‌بی،
قسه‌ له‌وه‌ش ده‌کرا که پڕیم دژ هه‌رش بکا، قسه‌ له‌وه‌ ده‌کرا که پڕیم به‌ره‌و
کوردستان هه‌رش به‌یځی، ئیمه‌ له‌ ته‌دابیری ئه‌وه‌دا بووین و قسه‌ش له‌وه‌ ده‌کرا که ئیمه
چۆن به‌رگری له‌ کوردستان بکه‌ین، واته‌ هیچ مه‌عقول نه‌بوو که ئیمه‌ چه‌که‌کانمان
داب‌یځین که هه‌شتا هیچ نه‌قه‌وماوه، خه‌لک هه‌ر ئه‌وکاته تانه‌شیان لێده‌داین، زۆر تانه‌یان
لێده‌داین که هیچ نه‌بووه‌ ئه‌وانه له‌خۆوه چه‌که‌کانیان دانا، به‌رگری له‌ کوردستان
ناکه‌ن، چونکه ئه‌وکاته ئه‌وه‌ی که دوا‌ی پوویدا، خه‌لک به‌و شیوه‌یه‌ پێش‌ب‌ینی
نه‌ده‌کرد، قسه‌ له‌وه‌ ده‌کرا که پڕیم هه‌رش د‌یځی، س‌لی‌مانی له‌مه‌ترس‌یدایه، کو‌ی
له‌مه‌ترس‌یدایه، قسه‌ له‌وه‌ ده‌کرا که چۆن دی‌فاع بکه‌ین، هه‌تا یه‌کی‌تی دا‌وی ل‌یک‌رد‌ین
که ه‌ین‌دی ه‌یزه‌کانمان به‌یځینه‌ پ‌یش‌ی، بو‌ چه‌مه‌مال، کفری، ئیمه‌ دا‌وامان ل‌یک‌رد‌ن
باشه‌ ها‌وکاریمان بکه‌ن، ه‌ین‌دی چه‌کی زیاده‌مان بده‌ن و ئیمکانیه‌تمان بده‌ن، له‌به‌ر
ئه‌وه، ئه‌وکاته چه‌ک‌دانان ش‌تیکی ب‌ی‌ج‌ی‌بوو، هه‌ر س‌لی ل‌یده‌کرایه‌وه، دا‌وی گواسته‌وه‌ش
بو‌ (داره‌شمانه‌)، دا‌وی ئه‌وه‌ش که گواسته‌مانه‌وه بو‌ داره‌شمانه‌و مووشه‌ک‌بارانه‌که،
ئه‌گه‌ر ده‌ته‌و‌ی قسه‌ی ل‌یده‌که‌ین.

+ قه‌رموو.

– ئه‌وه دا‌وی ئه‌وه که ئیمه‌ ئه‌و برا‌یانه‌مان به‌ زو‌لم له‌ خورمال و ئه‌حمه‌دئا‌وا شه‌ه‌یدو
بر‌ین‌دار کران، خوا‌ی گه‌وره به‌ شه‌ه‌یدی وه‌رگرت‌ن، بارو‌دو‌خ‌یکی ناخۆشمان به‌ سه‌ردا
هات به‌ بیځه‌وه‌ی چا‌وه‌پ‌وانی ئه‌وه بکه‌ین، (۱ – ۲) نو‌ینه‌ری کۆماری ئیسلامی هاتن بو‌
لام، ئه‌وکاته ئیمه‌ له‌ شاخه‌کانی پ‌شتی ئه‌حمه‌دئا‌وا بووین، گو‌تیان: "ئیمه‌ ها‌تووین،
ئا‌غای مو‌حه‌مه‌د جه‌عف‌ه‌ری ها‌توو که دو‌ستایه‌تی له‌گه‌ڵ ما‌م جه‌لال هه‌یه، (کاتی
خو‌ی به‌رپرسی قه‌رارگای پ‌ه‌مه‌زان بو‌)، گو‌تیان ئه‌و له‌ س‌لی‌مانیه‌و ئیمه‌ی نار‌دوو به‌
لای تو‌ که تو‌ ب‌ی له‌ (گو‌له‌خانه) مسته‌فای سه‌ید قادرو ئه‌وان له‌و‌ی ده‌بن، له‌و‌ی یه‌ک‌تر

ببینو به یه که وه بچن بۆ سلیمانی و له وی پیکهه وتن له گه ل یه کیتی بکه ن بۆ ئه وه ی باره گاکانتان بگوازنه وه، چیت زهره ر نه که ن، چیت خه لکتان نه کوژد، مام جه لال و ئه وانیش زۆر نارچه تیای دهربرپوه، زۆر پیای ناخۆش بووه ". ئه وان وایانگوت، دیاره ئیمه ش گوتمان هه رچه نده پاش بارانه که په نه که، به لام هه ر چاکه، هه ر نه بی خه لکی زۆرمان هه یه، با زیاتر تووشی زهره ر نه بین، به پاستی ئیمه چ گامان له گیره دا نه بوو، پیشتیش داوامان کردبوو، به داخه وه یه کیتی به قسه ی نه کردوین، به لام ئیستاش زهره ر له نیوه ی بگه پته وه باشه، ئه وه بوو من له گوله خانه وه چوومه سلیمانی، له باره گای کاک موحه ممه دی حاجی مه حمود سکرتری حزبی سۆسیالیست، که کاک عه بدوللای برای له وی بوو، به پاستی زۆر خزمه تیای کردین، پزیان لیگرتین، هاوکاریای کردین، ئیمه چووین بۆ سلیمانی، له وی له گه ل ئه و براده رانه دانیشین، له گه ل مه کته بی سیاسی یه کیتی، پیکهه وتن له سه ر ئه وه کرا که بکه و باره گاکان بگوازینه وه و ئه وان هاوکارییمان بکه ن، هه م پاره مان که له لایان بوو، به شیک له پاره که مان بۆ بگه پنه وه، قه رزی خۆمان لایان بوو، قه رزی چه ند مانگیك، هه م سه یاره مان بۆ بگرن، ئاسانکاری ئه منی و ئه وان هه مان بۆ بکه ن، له ویش هاوکاریی بکریین، له داره شمانه چادرو شتمان بده نی، هه رچه نده هاوکارییه کی وا نه کراین، به س هه ر که چووین، خه لکی ناوچه که هاوکاریای کردین، به پاستی خه لک دهرگای ماله کانیا ن بۆ کردینه وه و زۆر هاوکاریای کردین، خه لکی بتوین - پشده ر. چۆنه تی گواستنه وه که به و شیوه یه بوو، به پیکهه وتنیک که له نیوان ئیمه و یه کیتی کرا، به چاودیری نوینه ری کۆماری ئیسلامی ئیران.

+ مامۆستا، له دوا ی قوناغی داره شمانه وه، پیموایی له دانیشتنه کانی شوورادا یاس له هه لوه شانده وه ی مه کته بی عه سکه ری کرا، ئه وه که ی بوو؟ چۆن تاووتویی ئه وه کرا؟

- ئه وه به و شیوه یه بریاره را، ئیمه گوتمان کاتی خۆی چه کمان هه لگرتوه، به پله ی یه که م له درێ پزیم، به پله ی دووه م بۆ به رگری له قه واره و بوونی خۆمان، وه کو چۆن هه رلایه نیکی دیکه ی بچووک و گه وره چه کی پیبووه، میلیشیای هه بووه بۆ ئه وه ی به رگری له بوونی خۆی بکا، به لام به پاستی به پله ی یه که م بۆ به رگری له کوردستان و

له ولاتو ميلله تي خوځمان، له سهره تاوه بۆ پرگارکردنی کوردستان، ئيمه چه کمان دواي راپهريڼي (١٩٩١) هه لښه گرتووه، پيش نه وه پيشمه رگه مان هه بووه، شه هيدمان هه بووه، له زيندانه کاني رژيمدا خه لکي پيڅسته کانمان به نه شکه نه شه هيد کران، له بهر کاني شه ردا خه لکمان شه هيد بوون له دري رژيم، ئينجا دواي نه وه که رژيم پوخوا، پاساوي چه کيښوون به پله ي يه که م نه ما، نه وه يه ک، دوو، به راستي گوتيشمان با بيانوشمان پي نه گيرئ، نه مريکا هه ر له بيانو ده گه رپ، با بيانوومان پينه گريئ، بارودوخه که شمان وابيني که به لئ له مه و دوا نه و ديموکراسي ده بي و خه لک بواري ده بي قسه ي خو ي بکاو چالاكي خو ي نه جام بدا، نه وه رژيم نه ما هه ر شه له کوردستان بکا، باقي لايه نه سياسييه کان پيکه وه پيک ده بن، ته با ده بن، واشنا که يه کجاري هه موو چه کيش دابنيڼ، به س گوتمان چه که گه وره کان و قورسه کان، غه يري نه وه ي بۆ بنکه و باره گا کانمان نه وه هيلدرانه وه، له سهر نه وه نه ساسه نه و پرياره درا، که پاساوي هه لگرتني چه ک و شاني خو گرانکردن به چه که وه به و شيوه يه نه ماوه، چه کيش خو ي له خو يدا نامانچ نيه تا قيامه تي پي ت بيت، چه ک وه سيله يه بۆ به ديھتاني نامانچ، نامانچيک که به بي چه ک بۆ ته حقيق ده بي، پيويست ناکات چه کي بۆ به کاربھيتي، چه که کانيش هينده زور نه بوون، پيشمه رگه کاني خو شمان زوريه ي نه دارو قه رزداربوون، پيمان گوتن چه که کان بفرۆشن، هه نديکي تريشمان بۆ پاسه واني بنکه و باره گا کانمان پاراستبوو.

+ که س هه يوو له ناو کۆمه لدا نه و واقيعه ي پي قبول نه بيت؟

- زوريه يان له سهر دلان قورس بوو، به تايهت پيشمه رگه، له خوا به زياد بي که ئيمه وه کو سهرکردايه تي کۆمه لي ئيسلامي، هه ميشه هه ولمانداوه خه لکي خوځمان به تيگه ياندن و به بهرچاوو پوونکردنه وه رابھيتيڼ، متمانه شيان هه بووه به سهرکردايه تي خوځيان، له بهر نه وه که زانيان ئيمه وه کو سهرکردايه تي نه و پرياره مان داوه و بو شمان پوونکردوونه ته وه، به لئ له سهر دلان قورس بوو، به لام که سم پي شک نايه له قسه مان ده رچووبيت، يا بيري له شتيکي ديکه کردبيته وه.

+ ھەلۋە شاندىن ھەي مەكتەبى عەسكەرى، دواتر چۆلگەردى ئاۋچەكەي
لېكەت ھەي؟

— ئىمە بەشئۆھەكى كاتى چوۋىنە دارەشمانەو پىشدر، چونكە تۆ ئەو ھىزو
خەلگەت ھەيە، تا چارەسەرى دەكەي، خۆ دەبى بېگۈزىھە بۆ شوئىنكى دېكە، بەلام
دوایی كە بېرىدرا ھىزى عەسكەرى نەمىتى، ئەو بېرىارە ھەر بۆ ئىمە نەدرا، بەلكو بۆ
خەلگى دېكەش، بەلام خەلگى دېكە تا چەندىك پىيەھە پابەندىبون، يان دوایی ھىندىك
وردە فىلى تيا كىرۋوھەو ناۋى لىگۈرپون، مىلىشياكەي ھەرمادەو ناۋى لىگۈرپوھە، ئەوھە
بابەتلىكى ترە، ئىمە ھىچ فىل ۋە مىلمان نەكرد، بەئاشكرا گوتمان ئەوھە ھىزى
پىشمەرگەمان بەو شىۋەيە نەما، ئىنجا بەلى، دواي ئەوھە كە مانىك يان زياتر لەۋى
ماينەوھە، دواي ئەوھە كە پىشمەرگەكانمان ئىزن دايەوھە، بىنكەو بارەگاكانىش
پىچرانەوھە ھاتىنەوھە نىۋ شارەكان.

+ لەسەر ئەو ھەلۋەي لەۋ قۇناغەدا پروياندا، دوو پرسىيارمان ھەيە،
پرسىيارى يەكەم: ئەو ھەلۋە چىيىبون، كە ئەو كات كۆمەل تىيان كەوت، يان
ئەنجامىدان؟ پرسىيارى دووھەم: ئەي ئەو ھەلۋە چىيىبون كە ئەو كات ئەمىرىكا
لەۋ بارەيەوھە تىيان كەوت؟

— سەبارەت بە ھەلۋەكانى ئىمە، ئەوھەي كە من ئىستا بىتە يادم، دوو شت بوون:
يەكەم: ۋەخراندنى ھاتنە قەناعەت بۆ چۆلگەردى ئەو ئاۋچەيە، من ھەلەم زۆرە، بەلام
لەۋ ھەلۋەيە بەشدار نەبووم، چونكە ھەر لەسەرەتاۋە قەناعەتم ۋابوو كە دەبى ئەو
ئاۋچەيە چۆل بگەين، ئەوھە زياتر برايانى تر دەگرىتەوھە، چونكە (ۋەكو گوتم) لە
قۇناغىدا يەككىتى ئامادە بوو، بەس برايانى خۇمان قەناعەت يان نە دەكرد، دوایی
خۇمان قەناعەتمان كىرد، جا ئەۋجا ئەۋان ئامادە نەبوون.

ھەلەي دووھەم: ئىمە كاتىكى زۆرمان كۈشت بە قسەكردن لەگەل ئەنصار بۆ
ئىقناعىردىيان، بۆ ئەوھەي بىنە نىۋ كۆمەلى ئىسلامىي، كە خەلگى تر ئەوھەي ۋا لىك
دەدايەوھە ئىمە كەين ۋە بىنمان لەگەل ياندا ھەيە، لەراستىدا ھەموۋى بىرىتپوۋ لە
ھەۋلەدان بۆ ئىقناعىردىيان، بۆ بەرچاۋ پوونكردنەوھەيان، بۆ تىگەياندنىان كە لەسەر
پىچكەو پىيازلىكى ھەلەن، لەسەر فېكرەيەكى ھەلەن، چارەنوۋسىكى خراپيان ھەيە،

ئەمەن پېموايە كە لەو دەدا زیادە پۆيىمان كەرد، نە دەبوو ئەو ئەندە كاتى خۇمان بەوانەو بەكۆشتايە، كە بخەيىنە جۆرئەك لە قەفەسى ئىتېھامەو، چونكە بە ئەو ھەموو كۆبوونەو دانىشتانە وایان دەزانى كە زەمىنەسازى بۇ شتەك دەكرى، نەیان دەزانى كە ئەو ھەموو ھەولە بۇ ئىقنا كەردنى ئەوان دەست پېھەلگەرتیان لەو فېكرەيەى خۇیان، مەرج نىيە لەو ئەندە ھەموومان بەشدار بىن، بەلام ھەندى لە برايانمان كە زۆر دىگەرم بوون، زۆر سوور بوون، پېموايە باش لە فېكرى ئەنصارو لە پاشىنەى فېكرى ئەوان حالى نەبوون، كە ئەوانە پەگو پېشەیان ھەيە، جۆرئەك لە پەيوەندىيان ھەيە، مەن پېموايە زۆر پەئىيان بەدەست خۇیان نىيە، پېموايو پەئىيان لەدەست خەلكى تردايە، لەپرووى فېكرىشەو ەوابەستەى خەلكى ترن، ھەندىك شىخ و موشايەخ لەولاولا فەتواشيان بۇ دەردەكەن، جا كەسەك خاوەنى قەسەى خۆى نەبەت، برپارى بەدەست خۆى نەبەت، فېكرەكەى فېكرىكى پەسەن و ھەلقلولوى واقىعى خۆى نەبەت، پېويست ناكە زۆر خۆتى پېو مەندووكەى، بەلكو دەبەت ئەو شىخەى فەتواى بۇ دەداو لەزۆر كارىگەريديا، ئەو ئىقناع بەكەى، دەستىشمان ئەدەگەشتە ئەوان، لەبەر ئەو، پېموايو كاتىكى زۆر بەو ەو ەو خەرج كرا، ئەو ەو ەو گوتم) بووبە ھۆى ئەو ەى كە خەلكى گومانى ناھەقمان پېبەرى، بەناھەق، زۆرجار وایان دەزانى كە ئەو نەخشە دادەپۆزىن بۇ شەرى ھاوبەشو بۇ چى و چى، كە ھىچىشى وانەبوو، دوايش دەركەوت، ھەموو دەركەوت كە لەپاستیدا ئەو شتەنە ھەموو ھەولەبوون بۇ ئىقنا كەردن.

+ ئەى ھەلەكانى ئەمريكا؟

- ئەمەن پېموايە كە سىياسەتى ئەمريكا لە شەركەردن دۆرى پۆيم و پووخاندنى پۆيم بەبى پەزەمەندى نەتەو ەكەرتووەكان، ھەلەيەكى كوشندە بوو بۇ ئەمريكا، پېموايە ئىستاش باجى دەداو لە داھاتووشدا ھەر باجى ئەو ھەلەيە دەدا، چونكە دەولەتەك بانگەشەى دىموكراسى و مافى مۆفۇ پابەندى بە پەكەوتنەنامە نۆدەولەتتەيەكانەو بەكا، نابى شتەى بەكا پېچەوانەى نەتەو ەكەرتووەكان و مەبادىئى خۆى بى، ئەو ھەلەيەكى كوشندە بوو، پاشان ئەمريكا بىرى لەو ەو ەو كەردبوو ەو چۆنى پووخىتەى، بەلام چاك بىرى لەو ەو ەو كەردبوو ەو كە دواىى چۆنى دروست بەكاتەو، ھەموو شتەكى ھەلەشەندەو، لەكاتەكدا كە لە ئىران كاتى خۆى كودەتا كرا، شۆرش كرا، بەلئى ئەو

هه‌ره‌مه سیاسیه که حاکم بوو لاجوو، به‌لام داموده‌زگاځانی ده‌ولت مانه‌وه، ئیستا ئه‌مریکا خه‌لک‌یکى زۆرى له‌خۆى کردۆته دوژمن، مه‌رج نییه ئه‌وانه به‌عسیش بن، ئه‌وه هه‌موو ده‌زگایه‌ى ده‌ولته‌ى هه‌لوه‌شاندوه، به‌راگه‌یاندن و به‌ئهن و به‌موخابه‌راتی و عه‌سکه‌ری و غه‌یره عه‌سکه‌ری و مه‌ده‌نى هه‌مووی هه‌لوه‌شاندوه، هه‌موو ئه‌وه‌هه‌لکه که‌وتنه‌ گۆڤى بیکارى و که‌سابه‌ت، ئه‌وه بیکومان بیر له‌وه ده‌کاته‌وه چۆن دژایه‌تى ئه‌وه بکات که قووتى برپوه، که نانى برپوه، مه‌رجیش نییه به‌پالنه‌رى ئیسلامی، به‌پالنه‌رى دیفاع له‌ژین و ژیان.

هه‌له‌یه‌کى تر ئه‌وه‌بوو که به‌راستى له‌گه‌ل ئه‌وه‌ى ئیمه ده‌مان بیست ئه‌مریکا موخابه‌راتیان وایه‌و سالى چهند ملیار دۆلای بۆ خه‌رج ده‌کهن، به‌لام من پیم سه‌یر بوو کۆلن پاول کاتى خۆى رایگه‌یاند "له‌خورمال و سه‌رگه‌ت کارگه‌ى دروستکردنى چه‌کى کیمیاى هه‌یه، ئه‌نصار کارگه‌ى دروستکردنى چه‌کى کیمیاى هه‌یه"، ئه‌وه‌بوو ئیمه زۆر له‌پۆژنامه‌کانمان بانگکرد، زۆر له‌که‌ناله‌راگه‌یاندنه‌کانى بیانییمان بانگکرد، بۆمان پوونکردنه‌وه و قسه‌مان له‌گه‌ل کردن و بردمان، وتمان وه‌رن شوینه‌کان بپشکنن، خه‌ریکبوو له‌گه‌ل ئه‌نصاریش تووشى کیشه‌ بین، دواى تیمانگه‌یاندن که ئه‌وه به‌قازانجى خۆشانه، تۆمه‌تیکه‌ له‌سه‌ر خۆشمان لاده‌چى، چونکه ئیمه ده‌زانی ئیوه نیتانه، ئه‌وه‌بوو که شوینه‌کانیان پشکنى هیچى لێ نه‌بوو، به‌لام ئه‌وه‌ى کرابوو به‌ئامانجیک بۆ لیدان، به‌بیانوى ئه‌وه‌ى کارگه‌ى چه‌کى کیمیاى لێیه، که من پیموايه ئه‌وانه‌ى که خۆیان زۆر به‌دۆستى ئه‌مریکا ده‌زانى، ئه‌مریکایان زۆر به‌خراب به‌سه‌هوو برد، ئه‌وه‌بوو بیستوومه که دواى کۆلن پاولیش گوتویه‌تى "به‌هه‌له‌دا چوین"، ئینجا ئه‌مریکا ده‌ولته‌تیکى وا زل و زه‌به‌لاح و خاوه‌ن ئیمکانیه‌ت، نه‌ده‌بوو بینای هه‌لویتیک، هه‌لویتیکى ئاوا له‌سه‌ر بنه‌مای زانیاریه‌کى هه‌له‌بکات.

+ دواى مووشه‌که‌بارانه‌که، گومانیکى زۆر خرایه‌ سه‌ر پۆژنامه‌نووسه‌ بیانییه‌کان. ئایا پێشوازیکردن له‌و پۆژنامه‌نووسانه هه‌له‌یه‌کى تر نه‌یوو؟ یانى هه‌ندى گومانیان بۆ ئه‌وه ده‌چوو که ئه‌وانه پۆژنامه‌نووس نه‌یوون، له‌ئه‌سلدا راهیڤراوى ده‌زگا هه‌والگرییه‌کانى ئه‌مریکا بوون..

– پښتانه هندی لهو پښتانه نووسانه سر به دوزگای هه والگریی ته مریکا و غیری
 ته مریکا ش بووین، به لام، من پیموایه ته مریکا په کی له سره نه وه نه که وتوو له پښی
 نه وانه وه شوینه کان دستنیشان بکا، ته مریکا ته کنولو جیای عه سکه ری زور به هیزه و
 ده توانی به شیوه ی تریش ته شوینه ی که ده یوه ی مووشه کبارانی بکا، دستنیشانی
 بکا، جا خه لکی تریش هه بووه له خزمه تی ته مریکا دا بیت، مهرج نییه هه رکه نالی
 راگه یاندن که موخابه راتی تیخزان دین، له بهر نه وه من پیموایه نییه، چونکه نیمه نه گهر
 وابلین و له هر پښتانه نووسیگ بسله مینه وه که نه وه کو موخابه رات بیت، به لای بوی
 هه یه موخابه راتیش بیت، ته من پیموایه سوودمان زیاتر لای بینی، به لای که موه خه لک
 بوی دهرکه وت نیمه که مووشه کباران کران، زولم بوو، به لای که موه دهرکه وت که
 کولن پاول به هه له دا چووبو، ته مریکا به هه له دا چووبو که وای زانی خورمال (که
 له بهر دهستی نیمه بوو) کارگه ی چه کی کیمایی لایه، واته نه وه بوی نیمه ده سکه وتیکی
 گهره بوو، نه گهر خه لک له گه لماندا به نینساف بویه، باشه نه ی ته مریکا دوی
 نه ده بوو له خوی پرسی، وه کو من له زیندان پیم ده گوتن، پاساو چیبو بوی لیدانی
 نیمه، پاشان له سر چ ته ساسی؟ ده ولته تی زلو زه به لاح چون ده بی له سر ته ساسی
 زانیاری هه له، چون ده بی خه لک به غه لته تیدا به ری، نه وان ده یانگوت: "خه لک به
 سه هویدا بر دووین"، باشه چون ده بی خه لک به سه هویتدا به ری، باشه پښی خوت
 چون له مست خه لکی ده نیی که تو خوت به کوخای دنیا ده زانی؟! له بهر نه وه، من
 پیم وانییه مه ترسی هه بوونی موخابه رات له که ناله کانی راگه یاندن و امان لیکات که
 لایان بسله مینه وه، چونکه من پیموایه ته مریکا که شوینه ی مووشه کباران بکا، مهرج
 نییه لهو پښیه وه بیکا، له پښی مانگه ده سکه رده کانی وه ده یکا، له پښی زور هوکاری
 تره وه که نه وان له پووی ته کنولو جیای سهر بازیه وه له پیښه وهن، ده توان به شیوازو
 له پښی تره وه دستنیشانی بکه ن.

+ سه یاره ت به په یوه ندی و دانیشتنه کانی کو مه ل له گه ل ته مریکا، نه و
 هه لانه ی که ته مریکا هه یبوون، یان نه و زانیارییه هه لانه ی که لایبوون، له سر
 ناوچه که، یان له سر کو مه لی نیسلا میی، نیوه هیچ هه ولیکتان نه دا له هیچ

پښتانه په کډه نه مریکيېه کان بېښن، کډوونه وديان له گډل بکن تڼا له زاری
خوټانه وه واقیعه که بیښتن، یان په یامیکیان بډ بښن، یان نامه یه ک؟

– با، ئیمه زورمان هه ولدا، له هه ولیر بریان کردوویانه، له که رکوک بښویانن، له
سلیمانې دووچار بډ جاریکې دیکه که گرته که ی منی به سه ردا هات، به حساب
مه وعیدمان هه بوو له گډل یان که بډ جارې سییه م بیان بښن، زور شتمان بډ
پوونکردنه وه، به حساب زور موقتہ نیع بوون، ئیمه چوون ئاوا خوټان پیتاساندن،
ئیمه ئاواښ، بهو شیوه یه ښ، جا من داوام لیگردن که قهره بووی خوینی ئه و بریانه مان
بډ بکنه وه که شهیدیان گردن، برینداریان گردن، چونکه ئیوه بانگه شه ی مافی مروځ
ده کښ، ئیوه ئه و پووداوه ی لږکه ربیې لیبیا، یه کی ده ملیون دډلار خوینیان بډ
وه رگرتن، من پیمگوټن ئیمه ش مروځن، کوردیش مروځه وه کو مروځی ئه مریکی، ئه گهر
یه کی ده ملیون دډلارتان بډ هی خوټان وه رگرتووه، ئه وده بدن به ئیمه، یان لانیکه م
به هه موویان ده ملیون دډلارمان بدنه، که پیتانواپه خوینی کورد هه رزانتره له
خوینی خه لکی ئه مریکی، که نه ده بوو واش بیت، واته شتیکنان بډ قهره بوو بکنه وه،
(ولیم ئیگلتن) که من قسه م له گډل کرد، گوټی: "من ئه وه ده گډه ښم به سه رووی خوټم،
به بریمه روئوان، ئه وه له ده سه لاتی مندا نییه، ده بی له گډل ئه واند قسه بکړی".
گوټم ئیستا بډتان دهرکه وتووه که به هه له له ئیمه تان داوه، به به لگه ی ئه وه ی یه کیټی،
که هاوپه یمانی ئیوه یه، پیکه وتنی له گډل ئیمه کردووه و ئیمه به پیکه وتن بکنه کانمان
گواستوټه وه، پاشان زور ته سه سوفو نارپه حه تیایان دهرپړی، گوټیان زور به داخه وه،
ئیوه تهره فیکې شه پ نه بوون و به زولم لیټان دراوه، ده ی ئه وه مان بډ قهره بوو
بکنه وه، ئیدی ئیمه به نیازبوون بډمان قهره بوو بکنه وه، ئه وه بوو که زولمیکې
دیکه شیان لیگردن!!

+ واته نه مریکا نهیده ویست به دوا ی راستیییه کاندې بگه پړی؟ یان له زاری
ئیوه وه بیښتن، به لکو نه چیندای خو ی هه بوو..؟

– وه لاه ی وا پیده چیټ، چونکه زور جوان بډمان روونکردنه وه، ئینجا من ئه و دوو
برادره که له گډل یان دانیشتن له سلیمانې (بیل ستیوارت وولیم ئیگلتن)، له
باره گای پارتی پاریزگارن دانیشتن و، تیمان گه یاندن که راست نییه ئه و شیوه یه ی

بۆ ئىمە گوتراوه، چونكه ئهگەر وابوايه، يهكيتى مانگى دوو مليۆن دينارى سويسرى نه ده دا به ئىمه، پىككه وتنمان له گه ليدا ههيه، به شداريهه كى جوزئيمان له حكومه تدا ههيه، له گه ل براده رانى پارتى هه ر ته بايى و هاوكاريمان تاراددهيه ك ههيه، چهند جاريك داوامان ليكردوون كه پىككه وتنمان له گه ل بكهن، به لام ئه وان تا ئىستا وه كو پىويست له گه لمان نه هاتوونه پيش، له گه ل لايه نه سياسييه كانى ديكه دا ته بايى و براهيه تى و هاموشۆ و پىكه وه دانيشتن و ئه وانه مان ههيه، زۆر شتم بۆ پوونكردنه وه، زۆر پيش و ايان پيشاندا كه موقته نيع بوون، پيشم وابوو، چونكه بيستم دوايى (وليام ئيگلتن) زۆر عوزرخوايى كردبوو، كه دوايى به و شيويه مه وعيد دانرابوو به ناوى ئه وه وه منى تيدا ده ستگيركراو و تىبووى هيج ئاگام لىيان نيه و زۆر داواى ليبردنى كردبوو⁽⁹⁾، له بهر ئه وه، من پىموايه په نگه ئه و پياوه موقته نيع بوويى، وه كو پيشانى منى ده دا موقته نيع بووه، من به ته مابووم دوايى ديدارمان بۆ پىك به ئنن له به غداو له گه ل بريمه ر دانيشين و وه زعى خۆمانيان پى بلين، نه ك هه ر له پووى ئه وه ي قه ره بووى ئه وانه مان بۆ بكه نه وه، به لكو وه كو لايه نى كى سياسى كه ئيمه ئاواين، له پى خۆمانه وه وه كو خۆمان بمانناسن، به لام واپيده چىت ئه مريكا پيشتر نيه ته تىكى هينا بيت، يان خه لكىك ئه مريكاي به جۆرىك ئيقناع كرديى كه ئيمه (كۆمه ل) ئاواين و نه يان ويستيت كه ئيمه وه كو خۆمان ههين، ئاوا بمانناسن.

+ مامۆستا، پيمان وابى به ره سمى نامه شتان نووسيوه؟

- ئه من له و كاته ي لىره بووم نايه ته يادم نامه مان نووسيبى، به س من نامه يه كم بۆ كۆلن پاو ل نووسى سه به رته به و زانياريه نه ي خورمال كه ئه وه زانياريهه كى هه ليه، نامه يه كم نووسى كه ئه وه ئه سل و ئه ساسى نيه و ئيمه پۆژنامه وانه كانمان بانگ كردووه و كه ناله كانى راگه ياندنيش، ئيوه چاو به و زانياريهه ي خۆتاندا بگيرنه وه، نامه ي ترم پى شك نايه، په نگه براهانى تر نووسييتيان، من ئاگام لىي نيه.

⁹ كاك جه وه ره سورچى و كاك نه جات سورچى ئه وه يان پى راگه ياندم.

+ مامۇستىا، بە شىۋەيەكى گىشتى، ئەو ئەزمۇنە چىيىپ كە بۇ قۇناغەكانى
 ئاينىدە، دەيىت لەو قۇناغەى رابردوۋ سوۋدى لىۋەربىگرىن؟
 - يانى مەبەستت ئەۋەيە چ پەندىكىان لى ۋەردەگىرى؟

+ دواى يىزىن و ژيان لەگەل ئەو واقىيە ناھەمواردە، ھەروەھا دوۋسالى
 رابردوۋش كە كۆمەلى ئىسلامىي پىيدا تىپەربوۋ، چ پەندىك ھەبوۋە تا بۇ
 داھاتوۋ ئەزمۇنە لىۋەربىگرىن؟

- دوۋشت، بە بۆچۈنى مەن دوۋشتى سەرەكى:

يەگەم: ئەو سىياسەت و ستراتىجە شەرىيەى كە لەسەرى بوۋىن، لەسەرى بېرۋىن،
 ئەۋىش ئەۋەبوۋ كەئىمە لە قورئان و سوۋننەتەۋە ئىنتىلاق بىكەين بە واقىيەبىنيەۋە،
 واتە ستراتىجە و سىياسەتەكە لەۋەدا كورت دەكەمەۋە، لە قورئان و سوۋننەتەۋە
 بىرپارەكانمان سەرچاۋە بىگرن و لەبەر پۇشنایى ناسىنى واقىع ۋەكو خۇى، واقىيەى ئەو
 كۆمەلگەۋ مىللەتە كە تىيدا دەژىن، ئەۋە ئىمە لەسەرى بەردەۋام بىن، چۈنكە بەپراستى
 ئىمە زۆر قازانچىمان لەۋە كرد، بەلى خەلك زۆر ھەۋلىدا كە سومەى ئىمە لەكەدار كاۋ
 پىروپاگەندەمان بۇ بىكا، ھەۋلىدا كە ئىمە بەشىۋەيەكى تر وىنا بىكا، بەلام سەرەنچام
 دەرەكەۋت ئەو پىبازە پراستەى كەئىمە لەسەرى بوۋىن، كۆمەلى ئىسلامىي لەسەرى
 بىياتنراۋە، لەسەرى دەرۋىشت، ھەرچەندە باجماندا، ھەرچەندە زولممان لىكرا،
 ھەرچەندە نارەھەت كراين، بەلام دواىي لەپىپىۋانە جەماۋەرىيەكان، لەدەنگدان، لە
 ئىمزاكۆرەندەۋە لەباۋەشكردنەۋەى جەماۋەرىيە موسلمانى كوردستان بۆمان
 دەرەكەۋت، كە ئەنچام ھەق ئەگەر ماۋەيەكىش بىگونجى دىزەبەدەرخۇنەى لىبىكرىۋ
 پەردەپۇش بىكرى، دواىي ھەر دەرەكەۋى، بەپراستى ئەۋە شايتەدانىكى زۆر چاك بوۋ
 لەلەينى جەماۋەرىيە موسلمانى كوردستانەۋە، شايتەدانىكى زۆر چاك بوۋ بۇ ئىمە، كە
 كۆمەلى ئىسلامىي سىياسەت و ستراتىجەتەكى پراست و پىك ۋە شەرى ھەبوۋە،
 ھەللىۋەتەكى شەرىيەنەى ھەبوۋە لەگەل خەلك، لەگەل دەۋرۋەر، ھەروەھا قىادەى
 سىياسىي كوردىش ئەۋەشايتەيەى بۇ داۋىن، ئەۋە يەك، پەندىك كە ۋەرى دەگرىن
 ئەۋەيە كە لەسەر ئەۋە بەردەۋام بىن، ئەۋەش ماناى ئەۋە نىيە لە جوزئىياتدا، لە ھىچ
 مۇفرەدەيەكدا ھەلەۋ كەمۇكورتىمان نەبى، بەلام لەھىلە سەرەكىيەكان ۋەھىلە

گشتیه‌کانی کارماندا دلتیابین که به‌شیوه‌یه‌کی راست ده‌ستمان داوه‌تی و ده‌ستمان پیکردوه، چونکه له‌قورئان و سوننه‌ته‌وه ئینتیلاقمان کردوه، له‌تیکه‌یشتنیکێ راست و دروست له‌قورئان و سوننه‌ته‌وه له‌واقیعیینییه‌کی راست و پیکه‌وه.

دوه‌م: ئه‌وه‌یه که له‌لایه‌نانه‌ی لاوازیمان بووه، لاوازییه‌که‌ش زه‌مینه‌خۆشبووه بۆ پروپاگانه‌ده که له‌دژمان بکری، وه‌کو لاوازی پهیوه‌ندییه‌کان له‌گه‌ڵ خه‌لک، به‌تایبه‌ت له‌گه‌ڵ ده‌ری، لاوازی راگه‌یاندمان، که ئیمه واقیعیکی زۆر باشمان بووه، به‌لام ده‌نگیکێ زوڵال و په‌نگیکێ زۆر جوان و گه‌ش و ئه‌وه‌ی که ته‌عبیر له‌واقیعی ئیمه بکا، په‌نگه‌نه‌مان بووبی، به‌و شیوه‌یه پهن‌د وه‌ریگرین، ئه‌و که‌موکوپری و لاوازیانه که له‌را‌بردودا بوونه‌ه‌وی ئه‌وه‌ی که زه‌مینه‌خۆش بن بۆ ناحه‌زان، جا چ ئیسلامی و چ غه‌یری ئیسلامی که به‌ناحه‌ق ناشیرینمان که‌ن، ناو و ناتۆره‌مان به‌دواوه بکه‌ن، چ له‌نیوان کوردستان و عیراق و چ له‌ده‌ره‌وه‌ی عیراقیش، ئه‌و لاوازی و که‌موکورتیا‌نه پیر بکه‌ینه‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی جاریکێ دی ده‌رفه‌ت و به‌و نه‌بی خه‌لکی ناحه‌زو نه‌یار به‌ناحه‌ق ناشیرینمان بکه‌ن و ئه‌تۆش ده‌نگیکت نه‌بی و په‌نگیکت نه‌بی و توانایه‌کت نه‌بی که تو وه‌کو خۆت هه‌ی، ئاوا بیخه‌یه‌روو، بۆ ئه‌وه که پیکه له‌پروپاگانه‌ده‌ی خه‌لک بگری.

ئهم‌ن یه‌ک تێبینم مابوو سه‌باره‌ت به‌هه‌لسوکه‌وتی ئه‌نصار له‌گه‌ڵ خه‌لک، پیموایه ئاماژه به‌وه بکه‌ین که هه‌لدرانه‌وه‌ی گۆره‌کانی شیخانی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندیش هه‌ر موفره‌ده‌یه‌کی دیکه بوو له‌مامه‌له و هه‌لسوکه‌وتی هه‌له و ناشه‌رعیا‌نه‌ی ئه‌نصار له‌گه‌ڵ خه‌لکدا، که به‌وه‌نده وازیان نه‌هێنا زیندوو‌ان نا‌په‌حه‌ت که‌ن، په‌پینه‌وه بۆ مردوو‌انیش، که به‌داخه‌وه هه‌ندێ خه‌لکی نه‌زان و بیئاگاش به‌تایبه‌تی له‌کوردستانی ئه‌ودیو که جاریک هاتن، له "سلیمانی پالاس" له‌گه‌لیان دانیشتین، وایان ده‌زانی که ئه‌وه ئیمه‌ش پیمان چاکبوه، یان به‌ارمان داو، گله‌یان له‌ئیمه کرد، گوتم ئیوه زۆر ناخالین له واقیعه‌که، ئیمه زۆر نا‌په‌حه‌تین به‌وه، ئیمه وتارمان داوه له‌میمبه‌ری مزگه‌وتی جیهاده‌وه، به‌شتیکێ ناشه‌رعی ده‌زانین، به‌شتیکێ ناشه‌رعیمان زانیوه، ئه‌وه‌ش به‌پراستی موفره‌ده‌یه‌کی دیکه‌بوو له‌و موفره‌دانه‌ی هه‌لسوکه‌وتی ناشه‌رعیا‌نه و هه‌له و په‌له و زیانه‌بخش بۆ ئیسلام و بۆ موس‌لمانان، هه‌ر مردوو‌یه‌کی موس‌لمان ده‌بی پیزی لی‌ بگیرێ، پیزی لی‌بگیری وه‌کو مردوو، نه‌ک هه‌ر مردوو‌ی موس‌لمان، به‌لکو له‌(سه‌حیحی

بوخارى) دا ھاتووہ كہ پۇژىك تەرمى جولەكەيەكيان ھىنا، پىغەمبەر ﷺ لە بەرى ھەستا، وتيان: "يا رسول الله ﷺ انه يهودي"، فەرمووى: "أوليس نفساً؟". ئەوہ پىوشوۋىنى پىغەمبەر ﷺ، جا چ جاى كەسانىك كە ئامۇژگارىسى خەلكيان دەكرى، شىخىكە، مامۇستايەكە، ئەوہ دەبى زياتر پىزى لىبگىرىن، ھەموو مۇسلماننىك دەبى پىزى لىبگىرىت، بەلكو ھەموو مۇقىك بە زىندوۋىي و بە مردوۋىي دەبى پىزى لىبگىرى، (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ...) (الإسراء : ۷۰). خوائ گەرە بەرەھايى فەرموۋىەتى بۇ ھەر مۇقىك، چ كافرو چ مۇسلمان دەبى پىزى لىبگىرىن بە زىندوۋىي، بە مردوۋىي، لەبەر ئەوہ، مۇقىك كە خوا دروستى كر دووہ، بەرپزەوہ دروستى كر دووہ. وەكو گوت، بەپاستى ئەوہ شىتىكى ناخۇش بوو، كە رەنگە خەلكىش ئىمەشى تىوہ گلاندى بەناحق، ئىمە زۆر پىمان شىتىكى خراپ بوو، ھەست و نەستى ئىمە و خەلكىكى زۆر لە مۇسلمانانى برىندار كر، چونكە شىخانى بيارەو تەۋىلە ماوہىەكى زۆر خزمەتيان بە خەلك كر، لەپوۋى فىكرى، لەپوۋى لايەنى كۆمەلايەتى، خزمەتيان ھەبووہ بۇ خەلكى كوردستان، كوردستان بەگشتى و خەلكى غەبرى كوردستانىش، لەبەر ئەوہ پىۋىستبوو پىزىان لى بگىرى، ديارە ئەوہش، من پاساو بۇ ئەوہ ناھىنمەوہ كە سۇفىيەك، دەرويشىك دەچى توۋشى شىرك دەبى، توۋشى بىدە دەبى لەمامەلەيدا لەگەل مردوۋىەكدا، لەگەل شىخىكىدا، بەلام ئامۇژگارىسى خەلك بۇ ئەوہى توۋشى شىرك و بىدە نەبن شىتىكە و ھەكردەنەوہى زىندوۋان لە مردوۋان شىتىكى دىكەيە.

+ تىگەيشتنى ئەنصار بۇ جىيەجىكردىنى ھوكمى شەرى، تەنھا گىرگىدانىبوو بەسزاكان و لەسزاكانەوہ دەستيان پىدەكرى.

- پاستە، ئەوہش لايەنىكى دىكەى بىروپۇچوۋنى ھەلەى ئەوان بوو، كە من پىم دەگوتن جارى ئەسلەن ئىوہ ئىستا قەوارەيەكى ئىسلامى نىن، دەۋلەتى ئىسلامى، قەوارەى ئىسلامى، واجبىەتى و ھەقىەتى حدودى شەرى جىيەجى بكات، بەلام جارى ئىوہ قەوارەى ئىسلامى نىن، ئەمە يەك، دوو، دەۋلەتى ئىسلامىش لە سزا شەرىيەكانەوہ دەست پىناكات بەرەو ئەھكامى شەرى، ئەھكامى شەرى بەشكىان سزا شەرىيەكانن، بەلام زۆرەى ھەرە زۆرى برىتيە لە تىگەياندىنى خەلك لە ئيمان و ھەقىدە، لە عىبادەتەكان، لە ھەلال و ھەرام، لە چاكە و خراپە، لە ئاداب و

پروشت، پاشان بریتیه له پوره رده کړدنې خه لک، دوايي بریتیه له دابنکړدنې پيداوېستیه کاني خه لک، من دهمگوت ئوه هيچ پيداوېستیه کتان بؤ خه لک پي دابن ناکریت، نه جادهیه کتان پي خوش ده کړي، نه پرديکتان پي دروست ده کړي، نه نه خوشيکتان پي چاره سهر ده کړي، نه نه زانیکتان پي فير ده کړي، هيچ شتيکتان پي ناکري، هيچ خزمه تيکتان پي پيشکesh ناکري به خه لک، چوډ ده بي سزايان بدهن، ئه تو بؤت هيه سزاي خه لکيک بدهي که خزمه تت کړدبي و مافه کانيت بؤ جيبيجي کړدبي، جا ئه و جا تو بؤت هيه له واجبه کان بيچيه وه، بيگومان ئه وهش ناتگه يشتووييه کی دیکه بوو، ناحالييه کی دیکه ئه وان بوو له مه سه له ی جيبيجي کړدنې ئه حکامي شهرع، که ئه وان له سزا شهرعيه کاند دايانينينه وه، سزا شهرعيه کان و فهران به چاکه و نه هی له خراپه شيان تيکل ده کړد، هه تا له ناو خوشياندا ئه و کيشانه يان هه بوو.

جاريکیان مامؤستا کړيکار بؤ خوئی بؤی گيرامه وه، که جاريک له بهر ئه وهی زلله ی له يه کيکیان داوه، چونکه ئه و که سه هه لسوکه وتيکی ناريکی بووه له گه ل ريپوارتيک، له گه ل نه فهرتيکی خه لکی بياره، يا خود خه لکی غه يره بياره، گوتوويانه ده بي سزات بدهن، ئه ویش گوتوويه تی باشه ئه من نامادهم سزام بدهن به لام له ژوروي، گوتوويانه نه خير ئيلا ده بي له بهرچاوی خه لک سزات بدهن. مه به ستم ئه وه يه فهران به چاکه و نه هی له خراپه شتيکه، کابرا بؤی هيه که ئه وکاته مامؤستا کړيکار برا گه وره يان بوو، بؤی هيه به خه لک بللی و مه که و زلله يه کی لي بدا و خوئی لي تووره بکات، يان سزايه کی بدات، ئنجا سزادانی شهرعی، حدودی شهرعی پيويستی به سه لماندن هيه، به شاهيد هيه، به قازی هيه، به دادگا هيه، ئه و جا سزا شهرعيه که بدری، ئه ویش ده بي دوله تی ئيسلامي پي هستی، نه که هرچی راست بووه وه، به لام مه سه له ی فهران به چاکه و نه هی له خراپه که مافی هه موو که سيکه و هقی هه موو که سيکه، چونکه هه قی هه موو که سيکه که نه هيلي ناشهرعی بکا، نه هيلي زولم بکا، ئه وه هه قته، به لام سزاي شهرعی به سهر داجه سپاندن ئه وه ته نيا هه قی قهواره يه کی ئيسلامي، يان ده سه لاتي شهرعيه که موسلمانان له سهری پيکها تب، له کاتيکا که ده وله تی ئيسلامي نه بي و موسلمانان له سهر ده سه لاتيک پيک بي، ئه و سولته شهرعيه بؤی

ههيه، به لām ههركهسيك پاست بووه وه و داری حەدد له خەلك بدات و سزای بدا، وهكو بیستمان داری حەدیان له خەلك دابوو، ههروهها به تهمای شتی تریش بوون، بیگومان ئهوه به ههله داچوونه له ئهسلی چه سپاندنی ئه حکامی شه رعیدا، له وهدا به ههله دا چووبوون، خۆیان که پێیان وابوو بوونه ته دهولهت و قهواره ی ئیسلامی، هه ژموونیان ههیه به سهر ناوچه کهدا، به تهنها به هه ژموون و دهسه لات به سهر ناوچه یه کهدا مرۆف نابێ به دهولهتی ئیسلامی، دهولهتی ئیسلامی (مقومات) ی خۆی ههیه و..

+ مامۆستا، دووسی حالهت ههیه چۆن وێنایان دهکهی؟ یهکی لهوانه شه هیدکردنی مامۆستا عهبدوللای قهصری، که مامۆستا هاوپی و دۆستی نزیک ی تۆ بوو؟ پووداوی شه هیدبوونی ئه و چ ههست و سۆزیک ی لای تۆ دروست کرد؟

– چ مامۆستا عهبدوللای قهصری، که به پاستی پووداوی شه هیدکرانی ئه و شتیکی زۆر تایبهتییه، غه درێک و زولمیک ی زۆر ئاشکرا بوو، زۆر بیاسا و بوو، هیچ ته ئولیک هه لئاگری به بۆچوونی من، جا به هه رشیه یه کیان بوویت، به ئه نقهست بووی، یان به هه له بووی، شتیکی زۆر بیاسا و بوو، چونکه مامۆستا عهبدوللای ده ناسری و ده زانرا کییه، دیار بوو، سیمای، پاشان سه یاره یه ک ده بی چ بکا به بازگه یه کهدا پرۆا، له بهر ئه وه زولمیک ی زۆر تایبهت بوو، ئه گه رنا شه هیدکرانی هه موو برایانمان له دلماندا ئیش و ناسۆری ههیه، به لām ئه وه ی مامۆستا عهبدوللای ئیش و ناسۆریکی تایبهتی هه بوو، به تایبهتی ئیش که ئیمه بارودۆخمان ئه وه نده ناله بار بوو، نا هه موار بوو، وه ک پێویست نه مان توانی ته عبیر له مه زلومیهتی خۆشمان بکهین، کابرا جاری وا ههیه ئازاریک ده درێ هاواریک ده کا، ئیمه بواری هاواره که شمان نه بوو، ئه وه زیاتر ئیش و ژان و ناسۆره که ی له ئیمه خه ستر کرده وه، له دوا ی ئه وه ش، ته ره فی به رانه بریشمان هه ر شتیکی لی مان نه هاته نه پێش. به لای” نامه نووسرا و عوزر هینرایه وه، به لām دوا یی هیچ شتیکیان نه بین ی، ئه وه ش زیاتر ئازاری خسته دلمانه وه، که له پیاویکی وا، مامۆستایه کی ئاوها، ئه ندامیک ی مه کته بی سیاسی ئیمه، پیاویکه له هه رشو پێنیک بووی خه لک خۆشی ویستوه، مه عقول نییه ئاوا پرۆات و دوا یی ئاوا دیزه به ده رخۆنه ی لی بکریت و بیدهنگی لی بکریت.

+ که هه‌واله‌که‌ت بیست، گریای؟

— جا ئه‌وه هه‌ر لای خۆم بێ چاکه که گریام یان نا، به‌لام من که‌متر وایه له‌به‌ر خاتری غه‌یری خوا بگریم، زیاتر که گریانم دێ له‌کاتی قورئان خویندن، یان دوعاو پارانه‌وه‌دایه، بۆ شتی تر، جاری وا هه‌یه مۆڤ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که زۆر ناره‌حه‌ته، گریانێ نایه.

+ مامۆستا، تۆله‌ی هه‌موو ئه‌و غه‌درانه له‌چیدا ده‌بینی؟

— هه‌ندیک که‌س وا ته‌صه‌ور ده‌که‌ن که مامۆستا عه‌بدوللّامان شه‌هید بوو، چلو سێ که‌سمان به‌ مووشه‌که‌باران شه‌هید بوون، من زیندانیی کرام، وا ته‌صه‌ور ده‌که‌ن که ده‌بێ فلان که‌س به‌ ته‌مای چی بێت؟ چونکه من ئه‌و پرسیاره‌م لێکراوه، په‌نگه له‌ می‌شکی خه‌لکدا هه‌بێ، خه‌لکی خۆمان و غه‌یری خۆمان، ده‌بێ فلان که‌س به‌ ته‌مای چی بێ و چۆن بیر له‌ تۆله‌و ئه‌وانه‌ بکاته‌وه؟ من به‌ یه‌ک دێر ده‌لێم: من تۆله‌ی زولمیک که له‌برایانمان کراوه، به‌تایبه‌ت له‌ مامۆستا عه‌بدوللّای قه‌صری و شه‌هیده‌کانی ترمان و له‌خۆم، له‌ کۆمه‌لی ئیسلامیی، خۆ که من گیراوم زولم له‌ کۆمه‌لی ئیسلامیی کراوه‌و له‌و برایانه‌ی که له‌گه‌ڵ من گیراون، هه‌قه‌وه‌رگرتنه‌وه‌ی خۆمان له‌وه‌دا ده‌بینمه‌وه“ ئه‌و ئامانجه‌ی کۆمه‌لی ئیسلامیی بۆ دروستبووه، منیش ژیان و مردنی خۆمی له‌ پێناو دا ده‌نیم، که بریتیه‌ له‌وه‌ی ئه‌م میلله‌ته‌ موسڵمانه‌ له‌ کوردستان و عێراقیشدا به‌ موسڵمانانه‌ بژی، ئه‌و ئامانجه‌ بێته‌دی، وه‌ختیک که من دیم خه‌لک به‌ موسڵمانی ژیا، وه‌کو تاک، وه‌کو خێزان، وه‌کو شار و لادێ، وه‌کو ولات شه‌ریعه‌تی خۆی له‌سه‌ر پیاده‌ بوو، هه‌قی ئیمه‌ هه‌موو وه‌رگیراوه. تۆله‌ی خۆمان له‌وه‌دا ده‌بینم، تۆله‌ی خۆمان له‌وه‌دا ده‌بینن که ئه‌و ئامانجه‌ی هه‌مانه‌ بێته‌ دی، ئامانجیشمان بریتیه‌ له‌ به‌خته‌وه‌رکردنی خه‌لک له‌ دنیاو دواپۆژدا، بۆ ئه‌وه‌ی له‌سایه‌ی شه‌ریعه‌تی خۆدا بژین، به‌پێی دینه‌که‌ی خۆیان به‌پێوه‌ بچن، نالێن دینی په‌رسی ده‌ولت ئیسلامه؟ دینه‌ په‌رسییه‌که؟ دین واته‌ مه‌نه‌ج، به‌رنامه‌ی ژیان، بۆ ئه‌وه‌ی به‌پراستی ئه‌و دینه‌ بپێته‌ به‌رنامه‌ی ژیانی ئه‌و خه‌لکه، مانای وایه‌ ئامانجی منیک ئیسلامیی و موسڵمان هاتۆته‌ دی، ئه‌مما وه‌للّا فلان که‌س وابوو بکوژری، ئه‌وه‌ واکراو غه‌در کرا، ئه‌وانه‌ شتی بچووکن، ئیمه‌ پقی شه‌خسیمان له‌گه‌ڵ هه‌یچ که‌سیک نییه، ئه‌وه‌ش که زولمان

لیده کات، نه گهر بۆمان بکړئ ده لاین خوايه هیدایه تی بده ی که جار یکی دی زولم نه کات تا گونا هبار نه بئ، نه وده ش که خوینی به ناهه ق ده پړیژئ، ده لاین خوا هیدایه تی بده ی خوینی به ناهه ق نه پړیژئ، پیغه مبه رﷺ له فرموده یه کدا ده فرموئ: خوی په روه ردگار هه ندیک که س ده باته به هه شت به زنجیر کړاوی. پافه کارانی فرموده ده لاین: نه و که سانه ن له شه پدا به دیل ده گیرین و کافرن، دوا یی له ژیر سایه ی ده وله تی نیسلا مییدا توبه ده که ن و موسلمان ده بن، به دیلی هاتوونه نیو نیسلا م، به لام دوا یی موسلمان نه بن. به راستی ثامانجی نیسلا م بریتیه له زیندوو کړدنه وه ی خه لک نه ک مراندنیان.

نیمه ثامانجیکمان نییه به کوشتنی خه لک، نه وده ش که ده یلیم، مه به ستم پیی نه وده یه که وه کو حه قیقه تی رپبازی پیغه مبه ران پرونی بکه مه وه، پیغه مبه ران (علهم الصلاة والسلام) به درپژای میژوو هه پرده شیان لیکراوه، ده رکارون، گیراون، هه ولدراوه که تیرور بکړین، بکوژین، به لام پیغه مبه ران (علهم الصلاة والسلام) له یه ک ثایه تی قورثانی شدا نییه هه پرده شیان له به رانه ره کانیان کړد بیت، یان ده تکوژین، یان ده تگرین، یا واده که ی، هه ر سه بریان گرتو وه و گوتوویانه پشت به خوا ده به ستم، په نا به خوا ده گرین، نه یاره کان گوتوویانه نیو ده درو ده که ن، گوتوویانه: نه خیر دروژن نین، نه یگوتووه توش دروژنی، که گوتوویانه نیو هاتوون بارودوخ تی کبده ن، نه مان گوتوویانه نه خیر، نه هاتوون بارودوخ تی ک بده ی، له بهر نه وه، هه ر که سه و له هه مبه رانه ی خوی وه گو یژ ده ژمیرئ.

نیمه به راستی دینه که مان هیچ شتی کی تی دا نییه غهیری به خته وه رکردنی خه لک، به لام نه وه که ریت لیده گری و شه پت پیده فروشی، نه و کات شه ری خوی په روه ردگارو هه موو عه قل و ویزدانیکیش ده لی ده بی به رگری له خوت بکه ی، که ده وله تی نیسلا می فتوحاتی کړدوه، نه وه به راستی بو دیفاع کړد و له سهر کړدنه وه ی مه زلومان بووه، که یان دنی په یامی خوی په روه ردگار بووه، نه ک بو نه وه ی دین به سهر خه لکدا فره ز بکړئ، به لکو بو نه وه ی که ریگه ی که یان دنی دینی خوا بکړیته وه.

+ ماموستا، نه و کاته ی موشه کیاران ه که کرا، به ریزت له باره گا بووی؟
سه رقالی چی بووی؟

– من ئەو كاتە لە مائى خۆم بووم، لە سەر جىگەم بووم، تەبەعن مالى و مقەر چەند مەترىكيان نيوان بوو، كاك حاجى قاسم هات، گوتى: "مامۆستا بۆ لىرەى؟ لىرە مەخەو، با لىرە نەبىن و بچىنە شوئىنكى تر"، منىش گوتم: كاك حاجى، ئەو برايانەش ھەمووى لە مقەرەكانن. زۆر جەختى كرد، گوتم وەللا كاك حاجى لىرە ناجوولئيم، ھەر لىرە دەبم، بەس جەنابت ئەگەر ھەز دەكەى، بچۆ، گوتى: "نەو، ئەو لىرە نەجوولئى، منىش ھەر لىرە دەبم، لە (مقەر)". ئەو لە مقەرەكە خەوت، منىش لە مائى، لە سەر پشت پاكشابووم، چاوم چووبووو ھەو نەچووبوو، زۆر ماندوو بووم، پۆرى پىشتەر لە سەفەر ھاتبوومەو، ئىدى وەكو بلىى بلىسەيەكم بىست و گرمەو نالەيەكم بىست، دوابەدواى يەكدا، منىش بەپراستى پىم شتىكى زۆر سەير بوو، دەنگىكى زۆر نەبىستراو، ھەر ئەو شەو ش (ھەر بۆ زانيارىتان)، ھەر ئەو شەو بوو كە مام جەلال نامەيەكى بۆ ناردبووم، نامەكە وەكو بلىى بە پاسپاردە بە من گەيشت، بە بروسكە، باسى ئەو تيانەبوو كە ئىمە لىدەدرين و ئەوانە، بەلام ھەندى گەيى و شتى تىدا كردبوو، ئىدى من يەكسەر گوتم دەبى ھەر ئەمشەو جوابەكە بگەيەننە مام جەلال، نووسيم: مام جەلال، كاتى خۆى من زۆر داوام كردبوو، ئىوە پازى نەبوون، ئىستا گەيى چىمان لىدەكەن؟ من وەكو بلىى بۆنىكم كرد، گوتم ئەو پەنگە بەرنامەيەك ھەبىت، ئەو وەكو بيانوو پىنك يا دەفعى گەيەك، شتىكى وا بىت، من گوتم ھەر ئەو شەو نامەكەم بگەيەننەو، بەلام بەپراستى پىشبينىم نەكرد ئەو شەو بەو شىوئە بىت، بەلام ديارە ئاوا جۆرىك لەپراپى و دلەپراوكى ھەبوو، چونكە بەگشتى ئەو كاتە خەك لە حالەتى پارايدا دەژيان، پىشبينى شتىكيان دەكرد، شتىك پووبدات، بەلام دەمانگوت بەنيسبەت ئەنصارەو پوو دەدات.

+ كە دەنگەكەت بىست، كاردانەو ەت چىبوو؟

– وەللا من يەكسەر ھاتمە دەر، مالى و مندال دەستيانكرد بەھات و ھاوارو قىژە، مندالەكان خەبەريان بوو، برايانى پاسەوان ھەندىكيان ھاتن، ديارە مووشەك دەرفەتى نەدەدا، لەوئى دەدا، دواى لەشوئىنكى تر. ھەر بەردەوام بوو، ديارە وامانزانى فرۆكەيە، چونكە مووشەكەكان كە دەھاتن، لايتيان پىوھبوو بە فرۆكە دەچوون، دواى برايان باسيان لەو كە ئىمە تۆزىك بچىنە سەرووتر، با بزانيان

هەندىك سەيارەت لە گەڵ بى، لە دلى خۆمدا گوتم ئەگەر خوا نەخواستە شتێكيش بوو
 با هەر بۆ خۆم بى، مەرۆڤ ئەگەر بچىتە قولاىى وەزەيكەو، چەندت لە گەلدا بى
 بىسوودە، لەو حالەتەدا كە تۆ كەوتىبىيە ئىنزارەو، ئنجا ئەمريكا بە فرۆكەو مووشەكو
 هەموو شتێكەو ئەمادەيەو هاتۆتە مەيدان !!

www.alibapir.net

www.alibapir.net

۷۸

تەۋەرەي دوۋەم: چۆنىتى دەستگىر كردنەكە

۲۰۰۵/۶/۱۳

ستۇدىيۇ كەنالى ھەۋلىرى تەلەفۇنى كۆمەن

www.alibapir.net

+ مامۆستا، پیمان باشه بهو پرسیاره دهست پییکهین؟ چۆن
دهستگیرکران؟ به چ شیوهو شیوازیك دهستگیرکران؟

— بسم الله الرحمن الرحيم، به پیوستی دهزانم که له سه رهتاو دهستیکی قسهو باس
دهرباره ی زیندانیی کران و شهکه نه درانم له لایه ن ئه مریکاییه کانه وه خه ون (رؤیا) یك
بگیرمه وه که دهو ری (۱۰) پۆژ بهر له گیرانم بینیبووم و پاشان له میانیه مانه وه م له
زینداندا و پزگار بوونم، وه ک خو ی و بی که م و زیاد هاته دی و یه کیك بوو له خه ونه
پاسته کان (الرؤی الصادقه).

خه ونه که ش به مشیوه یه بوو:

"له خه وندا بینیم خوی په روهر دگار (عز وجل) له ئاسمانه وه هاته خوارو بیته وه ی
هیچ قسه و فه رمانیکیش به رموی، له گه ل خویدا بردمی و به پینچ شویندا گیرامی، که
له شیوه ی ژووری ئاساییدا بوون و یه ک به یه ک به و پینچ ژوورده له گه ل خویدا گیرامی و
پاشان ههر خویشی له گه ل خویدا هینامیه ده ری و له و کاته دا بیدار بوومه وه خه ونه که م
کو تایی پیه ات."

شایانی باسیشه که من له ماوه ی ئه و (۲۲) مانگه زیندانییه مدا بردمیان بۆ پینچ
ژوورو ههر کاتیکیش دهیان بردم بۆ یه کیك له و پینچ ژوورانو ژوورده که م ده بینی،
یه کسه رو کتومت ئه و ژوورانه م دهاته وه بیرو به رچاو که له خه ونه که مداو له خزمه ت
خوی به رزو مه زن (عز وجل) دا پیاندا گه رابووم!

دیسان پیویسته ئه وه ش بلیم که له خه ونه که مدا گه رانم به نیو ئه و ژوورانه دا
پیناخۆش بوو و له هه رکام له ژوورده کاندا ههستم به دلته نگیی و نا په حه تی ده کرد!
جا دیاره من ئه و حاله ته نه فسییه ی خۆم که له خه ونه که مدا هه مبوو، پی سه یر
بوو! چۆن ده بی ئینسان له خزمه ت خوی بیهاوتا دا بی و هه ستیش به دلته نگیی
بکات؟! به لام له زینداندا له نه یینی ئه وه ش حال ی بووم:

هه رچه نده له درێژه ی ماوه ی زینداندا به تاعه ت و قورئان خویندن و لیورده بوونه وه ی
له خزمه ت خوی به به زه یی و به خشه ردا بووم، به لام بیگومان دیلیی و زیندانییشم ههر
له سه ر دل قورسو نا په حه ت بوو.

ئىنجا وەك چۆن گىرانىم بە ويىستى خىۋاي كارىبەجى بوو، ديارە دەربازبوون و
پىزگار بوونىشم ھەر بە لوتقى بىۋىنەي ئىو بوو، ھەر ئىو كۆمەلەك ھۆكارى جۆراوجۆرى
پەخساندىن و كىرنىيە مايەي پىزگار بوونم.

شاينى باسپىشە كە لە زىندان خەۋنىكم بىنى كە بىرىتپوۋ لەۋەي لە كاتى ھاتنەۋەم
لە زىنداندا، بە دلخۆشپىيەۋە ئىم ئايەتەم دەخوئىدەۋە: (هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ
جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا) (يوسف: ۱۰۰).

ئىم خەۋنەشم نىزىكەي سالىك بەر لە پىزگار بوونم بىنى.

بىمەۋە سەر ۋە لىمى پرسىيارەكەت. پىش دەستگىر كىرانەكە ھەندىك ھەۋالەم
پىگەيشت، بە تايىبەت بىرەي بىر زىمان مامۇستا ناصىي مەلا صالح لە دەمى (...)-ۋە
پىي راگەياندىم كە گوتۇۋىيەتى: "ئەمىرىكىيەكان بە نىيازىن بىگىرن، لە خۆي وىيا بى".
ھەرۋەھا لە (۱- ۲) پىي دىكەشەۋە ئىو جۆرە ھەۋالە زانىيارىيەم پىدەگەشت كە
ئەمىرىكىيەكان بە نىيازىن بەندە بگىرن، واتە شتىكى ۋا پىشپىنى دەكرا، لەبەر ئىو كە
ھەم خۆم دوۋجار لە سلىمانى لەگەلئان دانىشتووم، ھەم برايان لە كەركوكو لە ھەۋلىز
دانىشتىنئان لەگەلدا كرا، دۋاي ئىو دانىشتىنەي سلىمانى، بىرپار ۋابوۋ كە مەۋىدىكم بۆ
ساز بگەن، جارىكى تر بىيانىنم دۋاي پۆل بىرەم بىنم لە بەغداد.

بەپراستى ھەرچەندە مەترسى گىرتن و شتم ھەبوو، بەلام پىم شتىكى مەقۇل نەبوو
كە خۆم بشارمەۋە، ھەرچەندە جار جار تەخەفوزو ئىحتىياتىشم دەكرد، چونكە
ناخۆشە لەمقەر يان لە شوئىنكى تر دەستگىرمان بگەن، يان ھەلگوتنە سەرمان.

پۆزى ۲۰۰۳/۷/۹ برايانى پۆزنامەي (كۆمەل) تەلەفۇنىان كىردو گوتىان
ئەمىرىكىيەكان تەلەفۇنىان بۆ كىردوۋىن و لەسەر ئىو مەۋىدەي پىشتر كە لەلايەن ولىام
ئىگلتەۋە ۋەدە درابوۋ، دەيانەۋىت كۆبۇنەۋەتان لەگەلدا بگەن، لە ئوتىل ئاشوور لە
دوكان، سەعات چۋارى ھاۋىنە، ديارە مەن لەگەل برايان كە چاۋەپىي ئىو ۋەبوۋىن، ئىمە
پىمان شتىكى باشبوو، گوتمان ئىو ديارە ۋەدەكەي خۇيان جىبەجى دەكەن، لەبەر
ئىو، بەندەۋ كاك توفىق كەرىم كاك حاجى عەبدۇرپەھمان و مامۇستا دارا مۇخەممەد
ئەمىن لەگەل ۱۰ - ۱۵ لە برايانى شۇفىزىر دەستەي پارىزگارى بەرپىكەۋىن بەرەو
شۋىنى ديارىكراۋ، ماۋەي چەند كىلومەترىك بەر لەۋەي بگەينە ئىو شوئىنەي ديارى

کرايو، به زهمەن نزيكه‌ی پينچ ده‌قيقه‌يه‌کی مابوو، له ئەوديو (قه‌مچوغه)، تەماشامان کرد لەسەر جاده‌ی دېرکەزى و ئەوانە دانراوه‌و هەندى مودەپرەعه‌و وەستاويون لە قەراغو بەسەر بەرزاييه‌کانه‌وه، بەپراستی پيشبينيم نەکرد بۆ ئيمە بىت، چونکە ئيمە مەوعيدمان هەبوو، گوتمان پەنگە لێره شتێک پوویدا، ياخود چاوه‌پړى شتێکى تر، يان کەسيک بکەن کە لێيان قاچاغ بێ.

ئيمە سى سەيارە بووین، هېچ ئىحتياتيکمان نەکردبوو، چونکە گوتمان بەميوانى دەچين، ئەوانيش بە چەك و شت قەلەسن، با دیاردەى چەكداريمان پێوه دیار نەبى، سەيارەى يەكەممان پړی، سەيارەى دووهم کە خۆمى تیداويوم و له ناوه‌پراستدا دانیشتبووم، دەستيان لى پاگرتين و گوتيان پابوه‌ستن، من ئىشارەتم بۆ شۆفێرەكە کرد، وتم پابوه‌سته، با كيشه‌يه‌کمان بۆ دروست نەبى و لەم مەوعيدەمان دوا نەکەوين، گوتيان دابەزن، ئيمە دابەزين، گوتم كىتان لەگەڵە عەرەبى بزانی، يەك‌کيان هاته پيش و گوتى: "بەلێ"، گوتم: "ئيمە مەوعيدمان لەگەڵ خۆتان هەيه، ئيوە ئەمريکين؟" گوتى: "بەلێ"، گوتم: "ئيمە مەوعيدمان هەيه لەگەڵ خۆتان". تەلەفۆنيان بۆکردووين و له ئوتيل ئاشوور چاوه‌پړمان، دوامان مەخەن بابچين، گوتى: "بەلێ"، ئەوه هەر هەندى پرسىارو ئەوانەيه، بۆ ئيوە نيه"، دواى وردە وردە گوتيان با چەكەكانتان لەنيو سەيارەكانتاندا بى، ئيدى هەروا بەو شيوەيه تا دواى گوتيان دابنیشن، گوتم بۆ؟ خۆ ئاخىر ئيمە مەوعيدمان هەيه، ئەوجار زانيم، حالپووم کە حالەكە چۆنە، ئيتىر كەلەپچەيان کردین، ئينجا چاويان بەستين و گوێنيان بەسەردا کردین، لەو کاتەدا دوو كۆپتەريان هینا، دیارە جلۆبەرگ و ئەو شتانەى كە زياد بوون، وەك پشتين و ئەوانە، هەريەكەى خستنيانە عەلاگەيه‌کەوه و ناوى ئەو كەسەيان لەسەر دەنووسى كە كەلوپەلەكان هى ئەوه، ئيدى ئيمەيان سواری دوو كۆپتەر کردو بردنيان، من نەمزانی كۆى بوو بەپراستی، دواى بۆم دەرکەوت كە موسڵ بووه، ماوه‌يه‌ك لەوئى ماينه‌وه، پاشان بۆ فرۆكەخانەى بەغداديان بردین.

+ له كاتى دەستگيرکردنەكەدا، سەربازە ئەمريکييه‌كان چۆن پەفتاريان لەگەڵ کردن؟

– لیډان و سووکایه تی و ئهوانه ی تیډانه بوو، مرؤڤ ده بی به ئینساف بی، بهس
 ئه وهنده ههیه دهستیان بهستینه وه، دهست بهستنه وه که ئه زیه تی داین، شتی کبوو
 هه تا خۆت دهجوولاند توندتر ده بوو، تا ئیستاش دهستم شوینی برینه که ی پیوه یه،
 به لام بلئی قسه مان پی بلین یان پالمان پیوه بنین، من سه بارهت به خۆم ئه وه م نه دی،
 منیش له برایان خه تر تر بووم، پیموایه ئه گهر بۆ منیان نه کرد بی، بۆ ئهوانیشیان
 نه کردوه، یان قسه گوتن، بهس ئه وهنده ههیه، ئه گهر که سیك سه ری بهر زکردبایه وه
 ته ماشای ئه ملو ئه ولای بکر دایه، لی تووړه ده بوون له ناو کوپته ره که دا، که هه لیش
 ده ستای، له بهر ئه وه ی که تۆ ده ست به ستر اووه، ئه وان دهستیان ده دایه تۆ هه لیان
 ده ستاندی، چونکه بهرزه حمهت ده توانی ههستی، ههستم نه کرد که قسه و سووکایه تی
 هه بی، هه رچه نده ئه و گیرانه خۆی له خۆیدا سووکایه تی بوو، به لام بلئی لیډانیک یان
 پالیپوه نانیک، یان زله لیډانیک هه بی، ئه وانم ههست پیته کرد، هه لبهت بۆ خۆم
 ههستم پی نه کرد، جا نازانم براینیتر شتی وایان له گه ل کرابی.

+ مامۆستا، لهو کاته دا پیگا که یان گرت؟

– ئۆتۆمبیل زۆر وه ستابوون، ئۆتۆمبیلی خه لک، هه م له وسه ر و هه م له مسه ر،
 خه لکیکی زۆر وه ستابوون، رهنگه هه ندی خه لک ئیمه شیان ناسیبی، ده گونجی، بهس
 دوایی که ئه و گوینیه مان به سه ردا کرا، نه مانزانی ئه وه کتیه و کی نییه.

+ کاتیک دوو کوپته ره که یان هیڤا، هه ر له ویا جیا یان کرد نه وه؟

– نه خیر، ئیمه، من و مامۆستا داراو کاک توفیق و کاک حاجی عه بدوړه حمان، نازانم
 کی تریشمان له گه لدا بوو، (٤ - ٥) ټک له یه کیکیاندا بووین، ئه وانی تریش له ئه و ی تر.

+ ئیمه لیڤه پیمان که و ته ده زگایه ک، باسی له وه کرد که ئۆتۆمبیلیک به هه له
 که و تووه ته نیو کاروانی ئۆتۆمبیله کانی مامۆستا عه لی باپرو ئه وان، مامۆستا
 له و حاله ناخۆشه دا هه و لی ئه ویدا که به وان بلئی ئه و ئۆتۆمبیله ته نها له و
 پیگه یه وه پۆشتووه و هی ئیمه نییه، ئه و که سه وتی: "مامۆستا له و حاله

ناخۆشه شيدا بېرى له وه بوو كه نهو برايه ي ئيمه له گه ل نهوان نيه، بويه
گوتبوو: په يوه ندى به ئيمه وه نيه و له گه ل سه فېره كه ي ئيمه نيه."

- به لئ، گوت نه وه له گه ل ئيمه نيه، گوت نه وه گوناوه و له گه ل ئيمه نيه، كاپرا
وتى: "له گه ل نهوان نيم". گوت راست ده كاو له گه ل ئيمه نيه، گرتبووشيان، گوتبوو
له گه ل نهوان نيم، دواى به رياندا.

+ نهو كه سانه كيېوون كه بريارېو ئيوه له ئوتيل ناشوور له گه ليان
دابنېشن؟

- نهو دوانه كه ئيمه پېشتر له سلېمانى له گه ليان دانېشتن، بالېوز وليام ئيگلتن و
بيل ستيوارت، وتيان كه ئيمه هه نديك مه وعيدتتان بۆ سازده كه ين، پېشتر له گه ل
هه ندي له نه فسه ران، پاشانېش له به غداد ديدار سازده كه ين. من وام ده زانى كه نهو
دانېشتنه مان له گه ل نهو نه فسه رانه، وه كو ئاماده باشيېه ك بۆ كېوونه وه كه ي به غداد،
به لام ناوى كه سيان پى نه وتين. كاتيك نهو نه مريكيانه په يوه نديان به برايانى
پوژنامه ي (كومه ل) وهو كردبوو مه وعيده كه يان پيوتبوون، وتبووان ئيمه له لايه ن وليام
ئيگلتن وه ته له فون ده كه ين و ديارى كراوين له گه لتان دابنېشن.

+ پېشتر نه مريكيېه كان و كومه لى ئيسلامىي چه ند دانېشتنيكيان كردبوو،
به پيى نهو دانېشتنه، ئايا په يوه نديېه كانى كومه ل و نه مريكا له چ ئاستيكا
بوو؟

- ناتوانم ديارى بكه م كه له چ ئاستيكا بوو، به لام گرنگ نه وه، نهو برايانه ي
له گه ل بوون، هه موو موله تى چه كه لگرتنيان له لايه ن نهوانه وه بۆ كرابوو، هه روه ها
ده مانچه كه ي خو شم موله تى هه بوو، ئيمه نهو ده مان له به رچاو گرتبوو كه نهوان به چه ك
قه لسن، ناشرانين نهوان چون نهو په يوه نديېه يان ليكاوه ته وه، به لام داوامان ده كرد با
پيكه وه دابنېشين و ليك حالى بېين و وه كو خو مان بمانناسن، نهو مه ش نهك وه كو
ته مه للوق، ده مانه وي ت وه كو خو مان بمانناسن، چونكه له سه ر نهو جوړه تيگه يشتنه ي
كه بۆ خو م قه ناعه تم پييه تى، بيېاكه هه رچيم ليې، به لام پيم ناخۆشه له سه ر
قه ناعه تيك باج بده م كه قه ناعه تم پيى نيه و به تومەت بۆمكراوه به قه ناعه ت، يان

له سه ره هه لۆیستیک که هی من نییه و به زۆر وه کو تۆمه تیک بۆم سازکراوه، به پراستی ده مان ویست وه کو خۆمان بمانناسن، ئه و دوو جار هه که من له گه لایان دانیشتم، باریان که له که رکوک و شوینیت له گه لایان دانیشتبوون، بۆمان پوونکردنه وه که کۆمه لای ئیسلامی ئاوایه، ئیمه سیاسه تمان ئاوایه، به رنامه مان ئاوایه، په یوه ندیه کانمان به و شیوه یه، وا ئاواش ته ماشای ئه مریکا ده کهین، به پوونی و به راشکاو، ئیمه به چاوی دوژمن ته ماشاتان ناکهین، به لām پیمان خۆش نییه هاتوون، پیمان خۆش نییه عیراقتان داگیرکردوه، به لām به دوژمنی خۆمانتان ته ماشا ناکهین، چونکه نه هاتوون دژایه تیمان بکهین، پیمان خۆشه پزیم پوخواوه، ئاوه و ئاو بجی، ئه وه قازانجی خۆمانه و نیعمه تیکی خۆای په روهر دگاره، به لām بللی پیمان خۆشه نیوه ش هاتوون، ئه وه ش وا نییه، پیمان خۆش نییه هاتوون، به لām که نیوه ش هاتوون، به قسه ی ئیمه نه هاتوون، پاریژتان پینه کردوین، هاتوون ولاته که تان داگیرکردوه، ئیوه به قسه ی نه ته وه په کگرتوه کانتان نه کردوه، گویتان نه داوه ته پای نیوده وله تی، ئیستا گوئی ده ده نه پای ئیمه؟!

+ مامۆستا، له کاتی ئه و پووداوه دا وره تان چۆن بوو؟ به تاییه ت جه نابیت و پاشانیش بیرانیتر؟

- پیاو عه یبه باسی خۆی بکا!! له براهی کی ترمان بیرسن، له خوا به زیادیی من زۆر پیم ئاسایی بوو، هه رچه نده من زیندانم زۆر پی ناخۆشبوو، له ژیاندا زیندانم نه دیبوو، له خوا به زیادیی هه ر به سه ره رزی ژیاوم، ژیانی دیلیم نه دیبوو به پراستی، له بهر ئه وه، بۆ من زۆر زۆر ناخۆش بوو، په که م ئه زموونم بوو، زۆر پینا په حه تبووم، به لām زۆر پینا په حه تیه که م مانای وانیه که له زیندان ترساوم، من نه که هه ر ئه وکاته (که زۆر ناخۆشبوو)، به لām دواتریش که ئازارو ئه شکه نجه ش هه بوو، هه ر قورئانم ده خویندو دوام ده کرد، ئه وه ی که زۆری لی بيمنه تبووم، مردن بوو، جا مروؤ که له مردنی بيمنه تبوو، له شتی دیکه بيمنه تتره .

ئه و زه مه نه که برديانین، ته سه ورم ده کرد که دهستی منیان له هه موان توندتر به سته ی، چونکه به (۳ - ۴) که سیان ته ماشای منیان ده کرد، پێیان گوئیوون ئه وه به پررسیانه، زۆریش نا په حه تبووم، به لām نه مه یشت له و ماوه ی زیندان و نا په حه تیه

نوڙيٽيڪم بچيٽ، هيچ قسهيهه کي لاوا زمان نه گوت (له خوا به زياد بڻ)، هر دم گوت ئيو بههه له ئيمه تان گرتووه، بههه له دا براون، جار جار ده يانگوت: "ها وه زعت چونه؟".
ئوان له سلکي موخا بهرات بوون، وام ههست ده کرد.

+ له ناو فروکه که دا؟

- نا، دوايي که له فروکه خانه دا يان به زاندين، يه کيک هات و گوتي: "ها وه زعت چونه؟" گوتم هيچم نيه و باشم. گوتي: "تو فلان که سي؟". گوتم به لئ، ئاوا سه يري کردم و زه رده خه نه يه کي کرد. گوتم: ئيو بهه له دا چوون، په شيمان ده بنه وه. گوتي: "بو؟" گوتم په شيمان ده بنه وه، چونکه ئيو بهه له دا چوون.

+ له موسل يان له به غذا؟

- له فروکه خانه ي موسل، دا يان به زاندين، يه کسه ر هات، له براياني تري نه پرسی، هات گوښيهه که ي له سهر من لاپرو گوتي: "تو فلان که سي؟" گوتم: به لئ. گوتي "وه زعت چونه؟". گوتم: باشم، بو؟ گوتي "نا، هه روا". گوتم باشم، به لام بهه له دا چوون، دوايش په شيمان ده بنه وه. گوتي: "بيدهنگ به".

+ ههستت ده کرد که ئو عه ره به، عهراقيهه؟

- حاله تيکي کوتوپر بوو، نه متواني ته شخيسي بکه م، بهس دياره وينه و شتي مني بينبوو، نه گهر له نزیکه وه منيشي ئاوا نه ديي.

+ له کاتي ده سنگير کردنتان تا ئو شويينه ي برديانن، که ده رکوت موسل

بوو، ئايا توره که هه له سهرتان بوو؟

- به لئ، دهستيشمان هه به ستر او ه بوو.

+ ماوه که ي چه ندبوو؟

- بپروا بکه به مه زنده ي من ئو وه له پيش سعات چواري ئيواره وه بوو تا پيش به ره به يان، تا نيوه شهو، چونکه له موسل دا ياننانين شهو درهنگ بوو، چونکه له وي من نوڙي مه غريبو عيشام به يه که وه به ده سته ستر او ي کرد، هيچ جووله و شتم بو نه ده کرا، ئينجا له وي ماینه وه تا درهنگ، پاشان فروکه يه کيان بو هيئانين و گواستيانينه وه، گوتم رهنکه بو "گوانتانا مو" بئ، دوايي له شوښيکي ديکه دا يان

بەزاندین، سەرەتا نەمزانی کوئییە، چاومان بەستراپوو، دواى بۆمان دەرکەوت کە ئەو
 فرۆکەخانەى بەغدادە، لەوێش ھەر ماوہیەک ھێشتیانینەو، ھێندێک لەبرایانمان وەك
 بۆلى تارەت و شتیان گرتبوو، چونکە دەبوو خۆیان (ئەمریکییەکان) بەنەخوین و
 پشیتنت بۆ بکەنەو، من بۆ خۆم گۆتم ئەگەر دەستم دەکەنەو، تا بۆ خۆم دەستنوێژ
 بگرم، ئەو باشە، ئەگەر نا، بەپێچەوانەو. گوتیان نەخیر ناتکەینەو، منیش
 نەمھێشت، من زۆر سەغەلەت بووم، پیموایی (۸ - ۱۰) سەعاتێک دەبوو بە تەسەوری
 خۆم، بەتەقدیراتی خۆم، چونکە لە فرۆکەکەشدا زۆرمان پێچوو، دواىش کە دایانگرتین،
 ھەر ماوہیەکمان پێچوو، ھەر نەیان بردین، دواىش ماوہیەک دایانان، گۆتم باشە ھەر
 لانیکەم دەستمان بکەنەو، نوێژ دەکەین و تارەت دەگرین، گوتیان: "بۆ لەوێ
 تارەتتان نەگرتوو؟"، گۆتم، نا، من تارەتم نەگرتوو، ئینجا دەستیان کردینەو،
 لەوێو دەستیان بە لیکۆلینەو کرد، کە گەیشتیە جی، (۵ - ۶) موخەقیقمان لیتالان،
 بەجیا لیکۆلینەو دایان لێدەکردین.

+ ئەو کەسانەى کە بۆ دەستگیرکردنتان دانیشتیبوون، کەسى ناسراویان
 تێدا بوو؟ بە واتایەکی تر "کورديان لەگەڵ بوو؟

— ئەمن کەسم نەبینین، چونکە ئەوانەى پراوەستابوون، ھەموو جلوبەرگی
 ئەمریکیان لەبەردابوو، کەسم لێ تەشخیص نەکردن، من لەناوہ پراستی سەیارەکەشدا
 بووم، بەلام ھەستم کرد کە منیان ناسیو یەکیک پێى گۆتم، چونکە سەیارەکەى پێش
 ئیمە پرتبوو وایان زانی لەگەڵ ئیمە نییە، چونکە منى تیا نەبووم، سەیارەکەى منى
 تێدا بووم کە گەیشتە ئەوێ، ھەستم کرد یەکسەر ئیشارەتیان دایەو گوتیان فلان کەس
 لەوێدایە، سەیارەکەیان راگرت، بیستوومە دواى ھەندێک سیخوریان تێدا بوو و لەگەڵ
 بوو، بەلام بەوردی نازانم.

+ لەو کاتەدا کەس ناوی تۆی برد؟

- بەلێ، ھەر ناویشیان نووسیم.

+ بەر لەوہى دەستگیر بکریڤ، جەنابت باست لەوہ کرد کە پێشبینى ئەو
 پروژەوت دەکرد؟

- پېشېبنېم دېكرد، نهك ئاوا، بۆيە من پېشتر كه له سلېمانى بووم، هەندىك جار له مالى خۆماندا نه دهخه وتم، دهجوومه شوئىكى تر، بهلام پېشېبنېم نه دهكرد بچم دهعهوتيان بم و بمگرن.

+ مامۆستا، ياست لهوه كرد كه له مالى خۆتان نه دهخه وتيت، من پرسىاره كه م ئهويه، كه ئه زانىارىيه تان بېستبوو كه دهستگير دهكرين، ئايا رېوشوئىنېختان گرتبووه بهر بۆ پاريزگارىي له خۆتان؟ ئايا بېرتان لهوه نه كردهبووه كه بچنه دهره وهى ولات؟

- نا، من بېرم لهوه نه كردهبووه، چونكه چۆن مړوڅ خهلكى خۆى به جىدېلئ، كاتىك دهبوو بېر لهوه بكه مه وه، كه به خهلكى خۆشم بلېم خۆتان شوئى ونكه، مقه په كان هه موو داخهين، ئه گهرى ئه وهشم دانابوو كه ئه وه والانه درۆين، بۆ لهخۆوه كاريكى وا بكهين، له بهر ئه وه، بهلئ "چاوه پې ئه وه م دهكرد كه بگيريم، بهلام بهمه عقول نه زانى خۆم په نهان كه م، خۆپه نهانكردنه كه م دهبوو دواى ئه وه بىت كه خهلكى خۆمان په نهان كهين، ئه گهرنا، مه عقول نيه ئيمان خۆى بشاريته وه و ئوممهت له گورپ بئ، پيم شتىكى نابهجىيه.

+ ئه و كاته ي دهستگيركران، پاسه وانه كاننان چه كيان پېيوو، ئايا خۆت پىت وتن كه س هېچ نهكات؟

- ئه من گوتم كاكه له گه ل ئيمه يان نيه، چونكه ئه وان خۆيان گوتوويانه "بۆ ئيوه نيه"، خۆتان ئه وه نهكهن، هېچ كهس خۆ نه جولىئى، بۆ ئيمه نيه، له گه ل ئيمه نيه، دواى هاتنه پېشى و گوتيان: "تۆ بهرپرسىانى؟"، گوتم: بهلئ من بهرپرسىانم، مه وعيدمان ههيه له گه لتان، مه حته لمان مهكهن. ئيدى تا دواى وتيان: "چه كه كان له ناو سه ياره كان دابنئ، تۆزىك ته حقيقتان ليده كهين، ئيمه به دواى كه سيكدا ده گه رپين". ئه و كه سه ئاوا هەندىك قسه ي به عه ره بى كرد، به راستى هه مووشم له ياد نه ماوه، به لام گرنگ ئهويه ئه و واى ئيمه حالى كرد كه ئه وه بۆ ئيمه نيه، له خه لكىكى تر ده گه رپين، له بهر ئه وه خۆتان مه شله ژينن، بېگومان بېركردنه وه له ته قه و

شت، شتیکی بیجیش بوو، چونکه موده پرده و ده باب له هر چوار دهور دامه زرابوون،
تۆ که وتبوویه ناویان، خو ئیمه بۆ شهر نه چووین.

+ تۆ له کوردستان و له سنووری حکومتی هه ریئمدا بۆ سهت بۆ دانراو
دهستگیرکرای، چۆن له و پروداوه دهروانی؟ بهرپرسیاریه تیی ئه و پروداوه
بۆسه دانانه کهش بۆ کۆ دهگیریه وه؟ پیتوایوو کهس دهستی له پشت ئه و
پروداوه هه بی؟ ئایا ئه مریکییه کان باوهریان به پاراستنی سیاده ی
کوردستان هه بوو؟

- من ئه گهر زانیام ئه مریکا هه ندی پێز له ئیداره کوردیه کان ده گری، برۆای به وه
ههیه که سیاده تیان به سه ر خاکی خۆیاندا ههیه، به سه ر خه لکی خۆیاندا، ده مگوت
ئه وه مادام له ژێر سایه ی ئیداره ی یه کتیدا من گیراوم، ئۆباله که م به ئه ستۆی ئه وانه،
به س له بهر ئه وه که ئه مریکا هه یج که س به هه یج نازانی، شته که ی خۆم هه ر له ئه مریکا
ده زانم، چونکه من ده زانم ئه مریکا پێز بۆ که س دانانی، غه یری سیاسهت و بهرژه وندی
خۆی، پێشم بیئینسافییه که گله یی له که سیك بکه م که (مغلوب علی امره)یه، هه یجی
به ده ست نییه، ده سه تپاچه یه، من ئه وه م له بهر پرسان و سه رکرده یه تی سیاسیی
کوردیش بیستوه (که هاتوون بۆ دلدانه وه ی من)، گوته ویا نه: "ئه گهر ئیمه شیان
گرتبا، هه ر وه ک تۆ ده بووین". دوا یش ده رکه وت دکتۆر محسین عه بدولحه مید که
پۆژی له پۆژان له جی سهرۆک کۆمار دانیشتیبوو، گرتیان.

له بهر ئه وه، من که بارودۆخه که واده بینم، ده زانم که ئه مریکا پێز بۆ که س دانانی،
سه ربازیکی ئه مریکی حوکم به سه ر هه رکه سیکا ده کا که بیانه وێ، شته که ی خۆم هه ر
له ئه مریکا ده زانم، ئیدی پیم بیئینسافییه گله یی له خه لکی بکه م که هه یجی به ده ست
نه بووه، به ئی "پهنگه که سانیکی نه فس نزم وه کو هه لسوکه وتی شه خصیی خۆیان
هاوکاری ئه مریکایان کردی، به لام من وه کو له کۆنگره پۆژنامه نووسییه که شدا که
دوا ی رزگاربوونم به ستم، گوتم: ئه مریکا گرتوومی و ئه مریکا ش به ریداوم، له کاتی
گرتنمه وه تا کاتی ئه شکه نه جان و تا کاتی مانه وه، ئه و بیست و دوو مانگه که له
زینداندان بووم، غه یری ئه مریکی که سم نه دیوه، ئیدی که س به ته ره فی خۆم نازانم.

+ تا ئىستىلا ھەم بارەيەو ھىچ بەلگەنامەيەك نەھاتتووتە بەردەستت، كە
بۆت بىسەلمى ئەمىرىككەكان غەيرى خۇشيان لەگەل بوو؟

– نەخىر، بەلام ئەمىرىككەكان خۇيان باسى ھەندى كەسيان دەكرد، دەيانگوت:
"فلان لايەنى سىياسى ھاوكارىي كىردووين، راپۇرتيان لەسەر داوى، ئەوان زانىارىيان
داينى بۆ چۆنىيەتى دەستگىركىردنى تۆ ھاوكارىيان كىردىن". بەلام مەن بەوانىشم
دەگوت كە ھەر ئۆيە بەتەرەفى بەرانبەرى خۆم دەناسم، ئەو قەسەى خۇتانەو
كەسانىكىش ئەگەر شتى وايان كىردى، ديارە لە بەرانبەر ھەندىك پوول پارەو
بەرژەو ھەندى كەسىي خۇيان كىردوويانە.

+ مامۇستى، داوى دەستگىركىرانى ئۆيە، ئۆيە زۆر گىفتوگۇمان لەگەل
بەپرەسەنى ئەمىرىكە لە كوردستان كىردووە، كە ئەو كات كۆلۇنىل ھارى شتوت
بەپرەسىي دەكردىن، جىگەرەكەشى داوى مىجەر بولىيەن بوو، ئۆيە گىفتوگۇمان
لەگەل دەكردىن، ئەوان دەيانگوت: "ئۆيە بە ھىچ شۆيەيەك ئاگامان لەو
پووداوە نىيە، بەئۆيەش نەسپىرداوە ھىزى ئۆيەى تىيانەبوو". ئەو ھىزەى
بۆتان دانىشتىبون، ئايا ھەر ھىزى سەربازىي بوون، يان ھىزى ئەمنىشيان
لەگەل بوو؟ ھەرەھا بەچەند كەس مەزەندە دەكران؟

– ھىزەكە بەچەند مەزەندە دەكران مەن نازانم، بەس ئەو ھەندە دەزانم چەند
مودەپرەو سەربازو شت پراوەستابوون، داوى لەماوەى دەستبەستنى ئۆيەدا، گويم
لە دەنگى كۆپتەرەكانىش بوو ھاتن، دوو بۆ ئۆيە ھاتن، داوى ئىبراھىمى برامو
ئەوانىش كە ھاتنەو، گوتى: "ئۆيەشيان بە دوو كۆپتەر برد". ئەو بەنىسبەت
ئەندازەى ھىزەكان، ناتوانم بۆلیم چەند بوون، پەنگە برايانى تر ئەگەر چاويان گىزىي
زىاتر بزەن، سەبارەت بە جۆرى ھىزەكان" ئۆيە بەس ھىزى سەربازىمان بىنى، بەس
كە لە فۆكەخانەى موسل دايان بەزەندىن، كاپراى كە بەرگى مەدەنى لەبەردابوو، زانىم
موخابەرەتە، جا (CIA) يە يان شتىكى تر، نازانم، بەس لەگەل ئەواندايوون، داويش
ئەوانەى تەحقىقيان لەگەل مەندا دەكرد، ھەموويان مەدەنىبوون، بەلام خۇيان بەمنيان
نەدەگوت كە ئۆيە چىن، بەس دياربوو موخابەرەت بوون، بەلام گرنگ ئەو ھە ئەمىرىكى
بوون، خۆ بەمنيان نەدەگوت كە ئەو ئۆيە ھىزى فلان شوين و فلان نووسىنگەين، ھەر

ئەمريكى بون، بەلام ھى كويىبون، ھى كويىنەبون، نازانم. بەلام ئەى چۆن ئەوان
ھىزىكىيان لەبەغداوھ دىتو نەفەرىك لە كوردستان دەگرىت، بىئەوھى ھىزەكەى
كوردستانيان ئاگادار بىت، شتى وا دەبىت؟!

+ جا ئەوھ لىدوانەكانيان بوو..

– ئەوھ ماناى واىھ زۆر بىسەرھو بەرھن، مادام كابرا ھىزىكى لە كوردستان داناوھ،
دەبى ھەمەكارەبى، شتىكى بەدەست بى، يان ئەگەر شتىكى كرد، ئەوھى لەبەغدايان
داناوھ كە بى لەكوردستان شتىك بكا، خۆ دەبى ئەوى تر ئاگاداربكاتەوھ، ئەگەرنا،
ئەوھ ديارە زۆر بىسەرھو بەرھن، من نازانم، گرنگ ئەوھىھە من ئەمريكى گرتيانم.

+ مامۆستا، تۆ وەكو سەرکردەى حزبىكى ئىسلامىي خەباتكار،
لىكدانەوھت چىبوو بۆ ئەو زىندانىيىكردنە؟ ھەستت بەچى دەكرد؟

– يەكەم“ ھەستم بەوھ دەكردو پىم سەيربوو ئەمريكا (وەكو لەوئىش پىم دەگوتن،
لەكاتى لىكۆلینەوھدا) زلھىزىكى واو دەولەتتىكى وا كە بانگەشەى مافى مرۆڤ و
بانگەشەى دونيا كردنەيەكو بلاوكردنەوھى بەھاكانى خۆى و ئەوانە دەكا، پىم سەير
بوو ئاوا بەو شىوھ ناشارستانىيەو بەو شىوازە نامەعقولىيە من بگرى، ئەگەر قسەكانى
كە لەگەل ولىام ئىگلتن كردوومە، لەگەل ئەو قسانەى لە كاتى لىدان و دواى لىدانىش
بەروردیان بكەى، ھەر يەكن، چىم گوتووھ ھەر ئەوھىھە، لەبەر ئەوھ، بەراستى پىم
سەيربوو، پىم شتىكى چاوەرواننەكراو بوو، تەسەور نەدەكرا ديموكراسىيەتى ئەمەريكا
ھەر ئاوابى!!

پاشان بەراستى بەزەبىم زۆر بە مىللەتى كورددا ھاتەوھ، ئەمۆڤ بە حساب چەند
سالە ھەلبىژاردن كراوھ و پەرلەمان ھەيە و دەولەت ھەيە و ئىدارە ھەيە، كەچى من بە
لاى كەمەوھ كوردىكم، ھەر كوردىكم و ھىچ ناوئىشانىكى سىياسىم نىيە، كوردىكم لەم
ولتە دەزىم، ئەوھتا ھىزىكى بىگانە دى، بە بى ھىچ پاساوتىك بۆسە بۆ من دادەنئو
بەبىئەوھى حساب بۆ ھىچ كەسنىك بكا، بۆ؟ چونكە ئەو خەلكە يان لەگەلئيان
موتەواتىئە يان بىئاگايە، وەكو عەرەب دەلئ: "فان كنت تدري فلك مصيبة، وان كنت
لا تدري فالمصيبة أعظم". يان ئاگايان لىبووھ، ئەگەر ئاگايان لىبووھ، چۆن دەبى

هاوسهنگهريكي خوځيان، كه پيكيكوتنيان لهگهلي ههيهو دانيشتنمان پيكيكوه ههيه، پيكيكوه شهري دڅي بهعسمان كړدوه، پيكيكوه شههيدمان داوه، چوڼ دهبي نهرمكيش بن له پلانيكي وادا، تهگر تاگاشيان ليي نهبي، ماناي وايه ته ميلله ته زور جيگهي بهزهيه، به سهركردايهتيي سياسييهوه جيگهي بهزهيهو جيي شفهقهته، كه هيچ حساباتيكي بو ناكري، چونكه كومهلي جهندرمهي تهريكي دين ويكي، بهلاي كه يهكي له كوردهكان، يهكي له رموزي سياسي دهگرن، گوتاربيژيكي، نووسهريكي، ماموستايهكه، پيشمهركهيهكه، دهگرن بهبيئوهي هيچ شتيكيان بهدهستهوي بي، چونكه دوايي دهركهوتو گوتيان "ئيمه ههموو زانياريهكه مان ههله بووهو داواي ليپوردنمان ههيه".

تهما بهراست بهزهبيشم به كومهلي ئيسلامييدا دههاتهوه، كه كومهلي ئيسلاميي تهوستهمانهي ليكراوه، بيدهنگ بووه، لهبهر ههر هويهك بووه، خهلك پهنگه به بيدهسهلاتي تيگن، بهس من پيموايه بهقهده چهند ته نصاريك وخهلكيكي ترمان لهدهست دههات، دهماقتواني شت بكهين تهگر بهرژهوهندي ميللهتو دوربينيمان پهچاو نهكردايه، بهرژهوهندي ميللهتمان لهبهرچاو نهگرتبايه، شتيشمان ليدههات، وهكو خهلك شتيشمان دهزاني، كاتي خوځي شهپيشمان كړدوه. بهزهيم به كومهلي ئيسلامييدا دههاتهوه كه بو دهبي تاوا وينا كرابي بو تهريكيهكان، بوچي ته وخهلكه، تهو سهركردايهتييه سياسييه دفاع له كومهلي ئيسلاميي نهكا، كه دريژهبيدهري تهو كارواني خهباتو سهروهريپانهي بزوتنهوهي ئيسلامييه وشههيدمان داوه له زيندانهكاني بهعسا، له بهرهكاني جهنگدا، بو دهبي دفاعي لينهكري؟

تهما بهراستي بو خوځشم، چونكه له ژياندا (له خوا بهزياد بي) بيغيزهتيم نهبينيوه، ژير دهستهيم نهبينيوه، بهراستي بو منيش بهلايهكي زور گوره بوو، زور لهسر دللم قورس بوو، جا تهوه ههروهكو بلتي خوي پهروهردگار دلي ههر بهقووهت كړدووم، چونكه دهبوايه دللم رابووهستايه، واته پيم خوځشوو سهدجار بمرم، بهلام بهراستي جاريك كهلهپچه نهكرم، وترا تايا ئيهانه كران؟ تهوه گورهترين ئيهانهيه، بهلام تهونده ههيه بللم زللهو شتي تيا نهبوو، بهلام بهئيهانهيهكي زور گورهه زاني، بو منيش زور شتيكي قورس بوو، پيموايو كه لهژياندا تاقيكړدنهوهو سهختي زور

هاتوو ته پيم، به لام ئه وهم له هه موو پي سه ختر بوو، به تايهت کاتي گرتنه که، هه
 ئه وهنده بوو روحم دهر نه چوو له خه فه تان، من له مردن زور بيمنهت بووم، پيم
 خوشبوو سه د جار ده ستر پزيان لي کردباين، له وي ته رمم بکه وتايه، به لام ئاوام
 نه بينايه.

+ به تايهت تو وهك كه سيك كه له سه ره تاي ته مه ني لاوي تيه وه ژيانى
 سه ره رزانه و نه وانهت هه ليرار دبوو؟

- ئه من يهك شتتان بو بگيرمه وه، من له كوليجي فيقه بووم له نه جه ف، له سالي
 دووه مي كوليجا بووم كه داوايان لي كردم بو "جيش الشعبي"، گوتم نايكه م، پرواتان
 بي، ئه و هاوړپيانه ي له گه لم بوون و سه ره به ريكخسته كاني يه كيتي و پارتى و نه حزابي
 تر بوون، هه موويان بوون به "جيش الشعبي"، ئه منيان پي شيت بوو ده يانگوت:
 "چون؟ ئاخو له خو پند نه كهت مه حروم ده بي"، ده مگوت كا كه ناتوانم بيم به "جيش
 الشعبي"، يان "اتحاد الطلبة"، نهك هه ره ئه وه، له تا قيردنه وه كاني شه شي ئاماده يي
 له په يمانگاي ئيسلامي له سليمانى، ئيستاش له يادمه كه ته عيرمان بو هاتبوو، دوو
 ته عير، يه كيكيان "زه مي خومه يني بكن. دووه ميان" مه دحي سه ددام بكن. منيش
 وتم: من قه ناعه تم به و دوو ته عيره به هيچيان نيه، نه زه مي ئه وي پي په وايه، نه
 مه دحي سه دداميشم پي په وايه، سى نمره ي له سه ره بوو، خوا ئاگاداره پيتيكم
 نه نووسى، سى نمره م له ده سترچوو، لام وابي شه ست و شتيكم هي نا بوو، (٦٨) بوو،
 دوايي هاوړپيكانم ده يانگوت: "ئاخو بو؟"، چون وه لامت نه داوه ته وه؟"، گوتم: من
 شتيك قه ناعه تم پي نه بي، بوم نانووسري. پيان مايه ي سه رسامى بوو، جا له خوا
 به زياد بي، له ژياندا هه ره وا بووم، چي قه ناعه تم پي بووه وام گوتوو، وام كردوو،
 وام نووسيوه و وام موماره سه كردوو.

ئه مجا خواي گه وره ش باره كه ي بو من وا هه لخته وو، هه ره كه گچكه ش بووم،
 منداليش بووم، له گه ره كي كه تپي تو پينه يان پيكده هينا، منيان ده كرده برا گه وره،
 هه ركه پيشرا گه شتووم، ئه وه برآي وهكو ماموستا سه سن بابه كر كه به ته مه ن له من
 گه وره تر بووه، له گه لئاندا بووم، خواي گه وره باره كه ي بو من وا هه لخته وو، كه من
 ئه وان ئاراسته كه م و نه وانه، ئه و برا يانه كه له من گه وره تر بوون، په نگه له منيش

شاره زاتر بووبن، به لّام به هه رحال خوی بهرز باره که ی وا بۆ من هه لّخستبوو، واته هه ره له سه ره تاوه وه زعه که م وابوو، زیاتر پۆلّی براگه وره یی و ئاراسته کار و ئه وانه بینم، جا ئه و جا قه د دیلی و ژێرده سته یی و که له پچه یی و ئه و به زم و په زمه م نه بینیبوو، له بهر ئه وه، بۆ من شتێکی زۆر ناخۆشبوو، ئه وه له ژياندا له پژی می به عس قاچاغبووم، له وێ به ئه مریکیه کانم ده گوت، ده یانگوت: "ئه وه یه کێ له پرس یاره کان یان بوو: په یوه ندی له گه لّ پژی م"، ده مگوت: بابه م له ژياندا قاچاغبووم له پژی م، ئیستا ئیوه به دیلی هی ناوتانم بۆ ئی ره، ئه گه رنا به غدام هه ره نه دیوه، من بیست و یه ک سالّه به غدام نه دیوه، "گوت یان یه عنی چۆن؟" گوتم بچن له هه موو خه لکی کوردستان بپرسن، من له پژی م قاچاغبووم، ئینجا دیاره بۆ حاله تیکی وا، مرۆ قیکی وا، بیگومان بۆ باری ده روونی زۆر ناخۆشه.

+ دوا ی ئه وه ی ئازاد بوویت، به هه مان پیگه دا (قه مچوغه) تیپه پیت، چیت ییر که و ته وه؟

– وه لّلا هه رجار که ده دیدیم، زۆر د لّم پیی قه لّس ده بێ، زۆر نا په حه ت ده بم، ئه و شتانه ی که با سم کردن به رانه ر به ئه مریکا و میس دا قیه تی دیمو کراسیه ت و مافی مرۆ ق و دروشمه کان ی تریان، بیتیراده یی میله ته که ی خۆ مان، مه زلۆ مییه تی کۆمه لّی ئیسلامی و حاله ته ده روونی هه که ی خۆ م دیته وه یاد، هه موو جار ی، خوا ئاگا داره هه ندی جار پیم خۆ شه پوو بکه مه ئه ولا، هه ر براه ی نیش جار جار نازان و ده لّین: "ما مۆ ستا ئی ره بوو؟!"

www.alibapir.net

ته وهره‌ی سییه‌م: زیندان و زیندانییه‌کان، مامه‌له و یه‌گترناسین

۲۰۰۵/۶/۱۳

ستودیوی که‌نالی هه‌ولیری ته‌له‌فزیونی کۆمه‌ل

www.alibapir.net

+ مامۇستا، پاش ئەوھى دەستگىرگران، پەوانەى چ زىندانىكىيان كردن؟
دواى چەند پۇژو چەند زىندانى تىرىدىننە زىندانى "كروپەر" لە
فرۆكەخانەى بەغداد؟

- بسم الله الرحمن الرحيم، پاش ئەوھى لەلاى گۇندى قەمچوخە كەلەپچەيان كردىن و
سوارى كۆپتەريان كردىن بۇ سجنىك لە موصل، دواى بردىانين ھەتا نويزى خەوتنان و
دواى نويزى خەوتنان لەوى ماينەو، لەویش لە شوينىك لەبەر خۆرەتاو دايان ناين، من
ھەر لەوى نويزى خەوتنان و شىوانم بە قەسرو جەمەكرد، تا دواساتيش كە دواى شەو
گواستينيانەو لەوى، سوارى فرۆكەپەكى تریان كردىن، نەمزانى چ جۆرە فرۆكەپەكە
بوو، بە چاوبەستراوى خۇيان دەستيان كيشاين و بردىانين بۇ شوينىك كە دواى
دەركەوت بەغداد بوو، لەویش شوينىك بوو ھەر لە نزيك زىندانى "كروپەر"، كە دواى
برىدانين بۇ ئەوى، بەلام نەمدەزانى كويى، لەوى دايان بەزاندين، لەوى تۆ پۇژ مامەو،
ئەو تۆ پۇژ لەوى تەحقيق و ئەزىتەدان و شتىشى تىدا بوو، دواى ئەو تۆ پۇژ سوارى
ئۆتۆمبىلىكىيان كردىن، بەتەنھا لەو برايانەيان جيا كەردمەو، پيشتريش ئەوانيان لە من
جياكەردەو، بەلام جار جار دەمىنين، ئەوانيش ھەر لەو چەند ژوورەدا بوون، دواى
مىيان بە ئۆتۆمبىلىك برد كە بەمەزىدە بىست دەقىقە پىيو، نيو سەعاتىك پۆيشتىن
ئەوسا گەيشتىنە زىندانى "كروپەر"، ئەویش ديارە ھەر لە دەروپشتى فرۆكەخانەكە
بوو، دواى ئەوھى شەو گەياندىننە ئەوى، دواى ئەو زىندانەى تۆ پۇژ بوو لەوى بووم،
ئەو برايانەم لەگەل بوون: (مامۇستا توفيق و مامۇستا داراو حاجى عەبدورپەحمان)،
ژمارەيەك لە پيشمەرگەكانيشمان لەگەل بوون، يەكسەر كە دايان بەزاندين، ديارە
دەست و پيشمان زۆر سەغلەت بوون، گوتمان دەستمان بكەنەو، جا دواى ئەو
دەستيان كەردىنەو، دەستنويزىكم گرتو يەكسەر لەگەل مندا كەوتنە تەحقيق، ديارە
بە جيا، ئىدى لەو كاتەو تەحقيقات و پرسىارو وەلام بەردەوام بوو.

لەوى نزيكەى تۆ پۇژ مامەو، شوينەكەى واپوو من شەو پۇژم بۆ لە يەك جيا
نەدەكرايەو، چونكە ھەميشە گۆپەكان دەئايسان، كارەباى لىبوو، لە ھىچ
شوينىكىشەو كۆن نەبوو تا بزانى لە دەرەو شەو يان پۇژ، لە ژووريش ھەموو كات
پووناك بوو، ليشم دەپرسين لە كاتى نويزەكان، بەلام پىيان نەدەگوتين، ئىدى من بە

ته قديرىي نويزه كانم ده كرد، به مه زندهى خوم ده مگوت پهنگه ئيستا نويزى به يانى بيت، يان ئيستا نويزى خهوتنان بيت، خواي پهروه دگار بو خوى ده زاني: (وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ...) (المزمل: ٢٠). گرنگ نه وه يه هه موو شه وو پوژنيك، كه ده مزاني شه وو پوژه، پينچ نويزم تيدا ده كرد، نويزه فهرزه كان.

دواي شه نو پوژه منيان گواسته وه، به ته نيا سوارى ئوتومبيليكيان كردم، برديانم بو شوينيك، له وي ته لقيه كيان خسته ده ستم كه ناوونيشان و ژماره كهي له سهر بوو، ژماره (١١٧) بوو، نه وانه يان له سهر نووسيپوو: ناوي خوم، ژماره كم. ئينجا برديانم بو قاعه يه ك، كه چووم له پيش نويزى به يانى بوو، زور ماندوو بووم، زور تينووم بوو، سه لامم كرد له قاعه كه، نه مزاني كيى ليه و كيى لى نيه، هه نديكيان هه لسان پيش نويزى به يانى بوو، وتيان تو كيى؟ وتم من حال و حسابم وايه، شه ئيوه كيى؟ ته ماشام كرد وه زيرو نه دنامانى نه نجومه نى سه ركردايه تى شوپش "مجلس قيادة الثورة" و وه زيرو نه وقافى پوژنى به عس، له وي بوون، دوو سى وه زيرو ديكه له وي بوون، من تا ئيواره له وي مامه وه، دياربوو نه وان له ميژ بوو له قاعه يه بوون، دواي شه وه (كه ده كاته ئيواره ي پوژى ده يه م) منيان برد بو ژوورى تاكي، ئينجا من هه ر له ژوورى تاكي بووم هه تا هاتوومه ته وه، به لام شه كاته له قاتعيك بووم كه نه وه د پوژ مامه وه، دوايى برديانم بو ژووركي دى، شه وه ي پيشيان ژماره چلو دوو بوو له قاتعى هه وت، دوايى هيئنايانم بو قاتعى ژماره پينچ ژوورى ژماره چلو دوو، چل پوژ له وي مامه وه، دواي چل پوژ گواستميانه وه بو ژوورى ژماره چل هه ر له قاتعى ژماره پينچ، باقيه كهي كه ده كاته پينجسه دو نوزده پوژ، به هه مووى من شه شسه دو په نجاو تو پوژ مامه وه، هه موو كاتى گيرانم تا ئازاد بوونم: نو پوژى له شوينيك، يه ك پوژى له شوينيك، شه وه ده پوژ، نه وه د پوژ له شوينيكى تر، شه وه سه د پوژ، چليش له شوينيك، شه وه سه دو چل، سه دو چل له شه شسه دو په نجاو تو ده ركهي، پينجسه دو نوزده ده كات، پينجسه دو نوزده پوژ له ژووركا بووم، شه وي تريشى، چليان له ژوورنيك و نه وه د پوژيشى له ژووركي تاكي، واته جگه له ده پوژ، شه وشسه دو په نجاو تو پوژه جگه له ده پوژى سه ره تاي، هه مووى له ژوورى تاكييدا بووم.

+ بهر له وهی بچینه وه نیو دریژهی باسی زیندانه که، ناوی "کروپهر" له
چییه وه هاتووه؟

- به راستی من نهمه زانی، به لام له وی هندی که له زیندانییه کان، له وانهی که
خه لکی به رپرسی رابردو بوون له پژیما وتیان: "کروپهر ناوی به کی که له و نه مریکیه
ناودارانهی که له نیویورک، له یانزهی سیپته مبه ر له بهین چوو بو"، به کی که بوو له
پیاوه ناوداره کانیان، به ناوی نه وه وه نه و سه رباژگه یه ناو نرابوو.

+ نهو زیندانهی که توی تیا بووی، ژوره تاکیه کانی چوون؟

- ژوره ئینفرادییه کان، هر سکیان یه که مواسه فاتیان هه بوو، هر به که یان (۲,۵ م
X ۲,۵ م) بوو، به رز بوو، بو نه وهی هیچ که س به هیچ شیوه یه کی نه گاته سه ری، ئینجا
دیواره کانیان کونکریتی بوو یان گه چکاری بوو، یان بویه یان کردبوو، پیچی ژوره کان
تاریک بوون، به لام دواي بویه یان کردن، بو نه وهی تیشکی پوژ له شوینی که وه که هاته
ژووری یان که گلوپیکیان هه لکرد، توی پووناک بی، نه وی که نه وه د پوژ تییدا
مامه وه و ژوره که ی تریش که چل پوژ تییدا مامه وه، نه وه د پوژییه که سه رئاو و شتی
تیا نه بوو، پوژی دوو جار یان جاریک (جاری واش هه بوو سی جار) ده ریان ده کردین بو
سه رئاو، جاری واش هه بوو جاریک، ده بوايه خه لک له ناو ژوره که دا ئیشی خوی
جیبه جی بکات، سه رئاو و شتی خوی جیبه جی بکات، میزبان له بتل ده کرد، شتی
تریش له سه تل، من زور به وه قه لس بووم، هه تا نه و کاتانه ی که ده چومه سه رئاو،
پیداویستی سه رئاو و جیبه جی ده کرد، به لام دواي که گواستیمانه وه بو قاتعی پیچ،
له وی ژوره که ئاودهستی تییداوو، له وی مروژ ده یوانی جلوه برگی خوی بشوا، ده نا
پیچی جلوه رگشورین زور زه حمه ت بوو، چونکه له پیشدا له هه مامیش نه یان
ده هیشت، یان زور په له پهلان ده کرد، دیاره نه وه مه سه له ی چوونه سه رئاو و خواردن و
خواردنه وه ی پاکو خاوین و نه و شتانه هه مووی به چه ند قوناغی که تیپه ری.

+ زیندانی "کروپهر" مواسه فاته کانی چییوون؟ تاییه ت بوو به چ
زیندانییه ک؟

– ئەوزىندانى "كرۆپەر"ە، بە مەزەندەى من نىزىكەى (۱۰۰ - ۱۵۰) كەسىتىكى تىدابوو، نىزىكەى سەد ژوورى تاكى تىدا بوو، ھەروھە دوو قاعەى دە نەفەرى تىدا بوو، ئەوانەى كە لەو زىندانە بوون، خەلكى پلەيەكو دووى پژیىمى پېشوو بوون، بەرپرسە ئىدارى و سیاسىيەكان، ئەندامانى ئەنجومەنى سەركردایەتیی شۆرش (مجلس قيادة الثورة)، ئەندامانى مەجلىسى قیادەى قوتىرى وەزىرەكان و سەركردە سەربازىيەكان و موخابەرەت و ئەوانە لەگەل خەزمەكانى سەددام.

شێوەى زىندانەكە وا ھەلگەوتوو، ھەر چوار دەورى گیراوە، بە چوار دەورىدا بورجیان داناو، پاسەوان لەسەر بورجەكان بە تەنگەو دەمەزراوە، ئىنجا ھەر چوار دەورىشى تەلەبەند كراوە، بە تەلەبەندىك كە دوو مەتر بەرزە، دواى (۴ - ۵) خەندە قىان لىداوە، بە گونى و ئىنجا دواى تەلىان لىداوە، پاشان چوار دەورىشى ھەمووى سەربازگەيە، بە پى زانىارى من، دەيانگوت كە ئىرە زياتر لە چەند ھەزار سەربازى لىيە، ئەمجا ئەو شوێنە ھەمووى لم بوو، كە باى ھەلەكرد، ژوورەكانى پر دەبوون لە تۆزو خۆل و لم، كە ھىچ كەس پاكخوايىنى بۆ نەدەكرا، دواى ھاتن و چەويان لىژۆكرد، ديارە كە ھاوینانىش تىشكى پۆژىش لىدەدا، چەو كەش وەكو ئاگر، وەكو پشكو گەرم دەبوو، ژۆر گەرما بوو، بۆمان نەبوو بچىنە نۆو ساحەكەو جگە لە كاتى وەرزش، دەنا ھەر لە ژوورەكانى خۆماندا بووین، چوار دەورىشى ئەو بورج و تەلدروو بوو، كە ھەمیشە پاسەوان و ئىشكچیان لەسەر بوو.

+ ئايدا ئەو بىنايە پىشتىرش و لەسەردەمى پژیىمى بەعسدا ھەر زىندان بوو؟

– نەخىر، من لەوئ لە بەعسىيەكانم پرسى، وتیان: "ئەو بىنايە كاتى خۆى شوێنى پاسەوانەكانى سەددام حەسەن بوو". بەلام دواى ئەمرىكەيەكان ئەو ژوورە تاكانەيان بۆ دروست كردوو، ئىمە لەوئ بووین كە كرىكاريان بۆ دەھىناو دروستیان دەكردن.

+ ئىمە پۆژانە دەمانىيىست كە بىكەى ھىزەكانى ئەمرىكا لە فرۆكەخانەى بەغداد پووبەپووى ھىرش و پەلامارىكى ژۆر دەينەو. ئىو ھەستتان بەو ھىرش و پەلاماردانە دەكرد؟

– بەللى، بەللى، زۆر جار ئۇ ھېرش پەلامارانە دەھانتە نىزىك ئىمە، پۇژىك ھەموومان لە ساحەكە بووين، مۆلەتپان دابووين بۇ ۋەزىش وگەپان و ئەوانە، ئەۋەندەمان زانى بوو بە تەقەيەكى زۆر، بە ئارىيىجى و تەقەي وىدېش پەلامار پوويدا، تا فېشەكىك لەسەر دەرگاگەي منى دا، ئىنجا كە بوو بە تەقە، ئەوان زاراۋەيەكيان ھەبوو دەيانگوت (Lock Down)، يانى بچنە ناو ژوورەكانەۋە، ئىدى خەلك ھەركەسەو چوۋە ناو ژوورى خۆي، بەلام دياربوو لە نىزىك ئىمەۋە شەپە ئارىيىجى بوو، ئەوانەي سەر بورجەكان (ئىشكچىيەكان) ھەموويان دابەزىن، لەترسى فېشەكو قەناس و ئەوانە، ئەو شەپە تەقوتۇقە نىزىكەي نىو سەعاتىكى خاياند، زۆر نىزىك بوو، دوايى ئەوانەي كە ھېرشەكەيان كىردبوو پاشەكشەيان كىردبوو، ھەندىك كەس پىرسىيان لە پاسەۋانەكان، گوتپان كە كەسيان لىنەكوژراۋە، گوتپان ئىمەش كەسمان لىنەكوژراۋە، بەس ئىدى نازانم پاستىبوو يان درۆ، بەس گوتوويانە كە جەنازەيان لى بىجى نەمابوو، شوپنەۋارى خوين و شتىش نەبوو، پۇژى واش ھەبوو كە تۇپ لە نىزىك ئىمەي دەدا، لە نىزىك ئەو سەربازگەيەي ئىمەو تۇزۇ خۆل و بارووت و ئەو شتەنە بەسەرماندا دەھات، ئىنجا كە ئەۋە دەبوو، لەقۇناغى دوايىدا لە سەر ئىمەيان پىۋىست دەكرىد كە (خودە) لەسەر كەين، خودەي ئاسن، ۋەك ئەۋەي خۆيان، ھەروەھا زىش لەبەر كەين، جگە لەۋەي كە لەناو ژوورەكەشداين، دەبوو ئەۋەش لەبەر بگەين، ئەگەر لەھالەتى ئىنزاردا باينا، يا لە فەللۇجە شەپەبايە، يان لە ئەۋغرىب، يان لە شوپنىك تەقوتۇق بايە، لەسەر ئىمەيان پىۋىست دەكرىد كە ئەۋ زىو خودەو شتەنە لەبەر بگەين، دەيانگوت لەبەر سەلامەتى خۆتان، ئەۋە ديارە بەشەك بوو لە پەچاۋكرىدى مافى مۇۋا!

+ نەبوۋە پۇژىك زىندانىيەك بىرى، يان بىرىندار بىي؟

– لاي ئىمە نا، بەلام ديارە برايانمان كە لە ئەۋغرىب و شوپنەكانى تر بوون، دەيانگوت كە جار ھەبوۋە بەدەيانمان لىكوژراۋە، بەس لاي ئىمەنا، جا ئىمە كەمبووين، ئەگەرنا ھەر چوار تۆپمان بەركەوتبا نىۋە دەبووين، بىنايەكانىش واپوون، خەلكەكەمان زۆر دەرسان و دەيانگوت كە ئەۋ بىنايانە ئەگەر تۆپىك يان سەدو بىستىكى تىكەۋىت، پەنگە زۆرى بەسەر يەكدا بىروخى، ترسى ئەۋەيان ھەبوو.

+ ئەو كاتەى لە زىندانى ئىنفرا ئىدا بووى، پىگەيان بە چ ھەلسوكەوتىك
 پىدەدان؟ چ ھەلسوكەوتىكتان ئى قەدەغە بوو؟ بەواتايەكى تر، ئايا پىگەيان
 پىدەدان بچنە دەرەوھى زىندانەكە بۆ وەرزشكردن، يان بۆيەكتىر بىدین؟
 - ئەو پىويستە جوان بۆت پوون بكمەوھ..

+ بەلى..

- ئىمە لە قۇناغى يەكەمدا، ئەوھى كە من بىنىم، ئىدى لە پىش مندا چۆن بووھ
 نازانم، بەس ئەوھى كە من بىنىم لە قۇناغى يەكەمدا، واتە ئەو سى مانگە، ئەو نەوھ
 پۆژەى كە وەكو گۆتم، ئەو ژوورەى نەوھ پۆژ لىيىوم، ھەرەھا چوار مانگىش دواتر،
 ماوھى چوونە دەرمان بۆ وەرزش دوو نىو سەعاتى بوو، شەو نىو سەعات، پۆژىش نىو
 سەعات، ياخود پىش نىوھ پۆ نىو سەعات، دوانىوھ پۆش نىو سەعات، بىست و سى
 سەعات لە ژوورەى، دوو نىو سەعاتىش لە دەرەى، ئەو دوو نىو سەعاتە بۆت نەبوو سەلام
 لە ھاورپىكانت بكمەى، ھەلبەتە ئەوھش (بۆ ئەوھى وەكو ئىنساف بگۆترى) دەگەرپايەوھ
 بۆ مىزاجى پاسەوانەكان، پاسەوانى وا ھەبوو چاوپۆشى دەكرد، دەيگوت قەيناكا بۆ
 خۆتان قسە بكمەن، ھى واش ھەبوو دەيگوت ھەركەسىك سەلام لەوى تر بكات لە
 وەرزش مەحرومى دەكەم و دەيكرەوھ ژوورەى، يەك نەفەر سەرپىچى بگردايە لە
 قاتەيك (كە قاتەى ھەوت نەفەريو) ھەموو قاتەكەيان سزا دەدا، ھەموويان
 دەرگردنەوھ ژوورەى، لەو نىو سەعاتەش بىبەش دەبووين، ئەوھ سەبارەت بە وەرزش،
 تا نزيكەى (۴ - ۵) مانگىك دوو نىو سەعاتى بوو، دوايى بۆ ماوھى (۵ - ۶) مانگىتر
 كرديان بە دوو سەعات، يەك سەعات شەو يەك سەعات پۆژ، ياخود يەك سەعات
 ئىوارەو يەك سەعات بەيانى، لە ئەو ماوانەدا كە دوو نىو سەعاتى يان دوو يەك سەعاتى
 بوو، بواری قسەو شت نەبوو، بەلكو زۆرجار بواری سەلام لە يەكتر كىردينشيان نەدەداين،
 ئەوھ سەبارەت بە ھاتنەدەر و وەرزش و ئەوانە.

سەبارەت بە چوونە سەرئاو، پۆژى دوو جار يان سى جار، لای زۆرىيەكەى سى
 جارو لای كەمىيەكەى يەك جار، جار جار دوو جار بوو دەرمان دەكردىن بۆ سەرئاو،
 كابرا ئەگەر مىزى كردبا، دەنا بوتلەكەى خۆى بەتال دەكردو دەيشۆردو دەيەتايەوھ،

ئەگەر كارى گەرە (قضاء الحاجة)ى ھەبایە، جىبەجىي دەکرد، يان سەتلەكەيان دەشۆرد.

سەبارەت بە چوونە ھەمامىش، ھەفتەى دووجار بوو، بەلام لەماوەى دە دەقیقەدا دەبوو خۆشت بشۆى و جلیشت بشۆى. دوو وشەيان فیکردبوون، (أسرع، أسکت)، خیراکەو بیدەنگبە، کەس بۆى نەبوو قسە بکا، دەبوو بە دە دەقیقەش تەواو بى، ئەوەى بە دە دەقیقە لێنەبووبایەو، دەرکەکەيان لیدەکردەو، بەکەفەو شىبا دەبوایە بەاتبايە دەر، بەکەفو ھەموو شتیکەو دەبوو بەاتبايە دەر، "تازە کاتەکە تەواو"، ئەو ماوەیەى ئەو ئەو لى بەو شىوہە سەختگیر بوون، ئیدى لەدوايیدا ماوەى خۆشۆردنیان ھەفتانە کرد بە سى جار، لە دە دەقیقەشەو بوو بە چارەکیك، جارى وا ھەبوو بیست دەقیقەش، جارى واھەبوو پاسەوانەکە (ئەگەر پیاویکی بە خولقو خو بوايە) دەيگوت بەکەیفى خۆت لەویدا بە، تا جوان خۆت بشۆى، نیو سەعات، بیست دەقیقە، دە دەقیقە.

+ جلوبەرگی تایبەتیتان نەبوو؟ يان چەند پۆژ جارى جلو بەرگیان بو
دەگۆرین؟ جلەکان چۆن بوون؟

– لە سەرەتاو مەن حالىم بەنەسبەت جلوبەرگەو زۆر شپىز بوو، يەك بیجامەى تەنکەم پىبوو، بەرگە کوردییەکە چونکە ھاوین بوو، بیگومان گەرم بوو، دواى بەرگە کوردییەکەشیان ھەر لى وەرگرتەو گوتیان يان (تەمغەى) لیدەدەین (CI)، واتە تۆ زیندانى مەدەنیت، يان ئەو تەمغەى مەخزەن، منیش گوتم جا مەن ھەر کانتیک بەردرام، ھەر ئەو جلە کوردییانەم پىیە، ئەویش تەمغەى پىوہى و بەنیو بازاردا پرۆم، گونجاو نییە، گوتم بییەنە مەخزەن، ئیدى بیجامەىکەى تەنکەم پىبوو، زۆرم سەرمابوو، ئەوئى بیابانە، جارى واھەبوو شەوہکەى ساردبوو پۆژەکەى گەرم بوو، کەشى بیابان وایە، جا کراسیکیشم پىبوو لەبەرمدا تۆزیک لەکاتى ئەزىتەدان و ئەو شتانە درابوو، فانیلەیکیشم پىبوو، ئەویش درابوو، ئەویشم فریڤا، ھەر ئەو کراسەم پىبوو، جلو بەرگی دیکەم پىنەبوو، ھىچیشیان نەداینى، دواى فانیلەیکەیان دامى، لەگەل شۆرتیک، لڤکەم پىنەبوو شۆرتەکەم کرد بە لڤکە، فانیلەیکەش لەبەر دەکرد تا در، برادەرک لەوانەى ھاوپی زیندانم، دیاربوو عەتفى جوللاو گوتى: "مەن جزاشەیکەى

زیادە ھەيەو دەیدەم بەتۆ"، ئیدی ئەو جەزداشەییە دامی، بەدەردی کابرا دەلی، بۆ خۆم خەنێبووم، ئیدی ئەوجار کە بیجامەکەم چلکەن دەبوو، دەنا پێشی دەبوو بەتەری لەبەرم بکەردایەو، ھەر دەچوو مەھام تۆزێک دەمشۆردو لەبەرم دەکردەو، کراسەکەش ھەر بە تەری لەبەرم دەکردەو، ھەر ئەو دەبوو، دوايی کە ئەو جەزداشەییە دامی، ھەر خەسامەو، ئەو دەیان چلکەن دەبوو بە لەباری دەمشۆردن و جەزداشەکەم لەبەر دەکرد، دوايی جەزداشەکەم چلکەن دەبوو، ئەو دەمشۆردو ئەوانم لەبەر دەکرد.

+ ئەو کەسە جەزداشەکە پێدای، کییوو؟

– ئەو سەمیر عومەر ئەلنەجم بوو، ئەو یەکەم کەسبوو کە کاتی خۆی ھاتوو لەگەڵ مەلا موسستەفای بارزانی دانوستانی کردوو سەرۆکی وەفدی (موفاوین) بوو، سەرەتای (١٩٧٠)، پێش (١٩٧٠)، بۆ کاک مەسعودیشم باسکرد، ئەویش گوتی: "بەلێ وایە"، ھاتوون پێکەو و تۆوێژیان کردوو. دوايی سالتیک یا کەمتر لە سالتیک، تەواو لە یادە نەماو، بەدەیان داینی، ئەوان (جام سوودی) پێدەلێن، بەدەییەکی زەردە وەك ئەوانەیی گوانتانامۆ، بەدەییەکیان داینی، پێشی بەدەییەکی شین، دوايی بەدەییە شینەکیان لێوەرگرتینەو و گوتیان ئەو بەو شیوەیە دیار نابێ گەر پرا بکەن، بەدەییەکی زەردیان داینی بۆ ئەو لە دوور پرا دیار بێ، دوايی بەدەییەکی دیکەشیان داینی و گوتیان ئەگەر ئەو چلکەن بوو، ئەو یەکە لەبەر کەن، ئیدی مانای وایە ئەوجا دەوڵەمەند بووین لە جلوبەرگدا!! دوايی خاوەلیشیان داینی، ھەرکەس دەچوو لە سەرەتادا خاوەلییەکیان پێدەدا، سابوونیکیان دەدایە، فلچەو مەعجونیکیان دەدایە، یەکەم پۆژ فلچەو مەعجونیکیان دامی، خاوەلییەکیان دامی، فانیلیەکیان دامی، ھەرۆھا تاقمە تراش و شتی خۆپاکراگرتن و ئەوانەیان دامی، بەس ئیدی نزیکەیی دوايی سالتیک ئەوجا جاریکی تر ئەوانەیان پێدایەو، سەرۆ فانیلە و ئەو شتانەیی باسکردن.

+ شتەنی ئەو جالانە لەسەر خۆتان یوو؟ یان بۆیان دەشۆردن؟

– نا، نا لەوێ کەس ناغا نییە! دەبێ ھەرکەسەو بۆ خۆی خۆی بشوێ جلی خۆی بشوێ ھەموو شتیکی خۆی بۆ خۆی جیبەجێ بکا، ژوورەکەت دەشۆریو پاکیی دەکەییو، چۆن دەکەیی، چ دەکەییو چ ناکەیی ھەموو شتیکی لەسەر خۆتە، نەك ھەر

ئەو، بەلگە سەھە كەشيان پى پاك دەكردينەو، قونچكە جگەرە، ئەگەر پاسەوانەكانىش جگەرەيان كىشاپا، دەبوايە ئىمە ھەلمان بگرتايەتەو، ئەو ھەلى نەگرتايەو، پىيان دەيانگوت ديارە تۆ پىويستت بە وەرزش نىيە، بچۆو ژوورى، لەوەرزش مەروميان دەكرد، ئىدى كاپرا بەناچارى بۆ ئەو ھەلى تۆزى بىتە دەرىو ھەناسە بدا، دەھات كۆن بە كۆن بە دواى قونچكە جگەرەدا دەگەر!!

+ وەرزش بەكۆمەل بوو؟

- نەخىر، پىكەو دەريان دەكردينە قاعەيەك، بەلام بۆت نەبوو قسە لەگەل كەس بكەى، دەبوو ھەريەكەى نزيكەى دە مەترىيان پىنج مەترى بەين پى، نەدەبوو قسە بكەى، پاسەوانىش لەولاولا وەستابوون، لە دوورى دە مەتر دوو پاسەوان وەستابوون، لەو دىويش دوو پاسەوان، ھەريەكەيان بە دەورى بىنايەكدا دەخولايەو، بە دەورى بىنايەكدا دەخولايەو و بە ھەر چوارتەنىشتدا پاسەوان وەستابو، كەسيك دەنگى لىدەھات تىيەو دەخوپى، جارىك، دووجار، دواى دەيگوت يەللا بچۆو ژوورەكەى خۆت.

+ ئەو خواردن و خواردنەوانە چىبوون كە لە زىندان بۆيان دەھىندان؟

- خواردنمان ھەر خواردنى كىسە بوو، خواردنى موعەللەبات، خواردنى خۆيان، بەلام ئەوان بۆ خۆيان لەو خواردنەيان كەمتر دەخوارد، خواردنى تازەيان بۆ دروست دەكرا، ئىمەش دەبوو تەماشايان بكەين، خواردنى كىسەشيان دەدا بە ئىمە، تا دواى زىندانىيەكان زۆر پەخنەيان گرت و گوتيان بابە مردىن بەو خواردنە، ھەمووى موعەللەباتەو پەنگە ھەمووى بەسەرچووبى، بەسەرچوو بوو، ھەر لانىكەم ژەمى خواردنىكى تازەمان بەدەن، جا ھەبوو گۆشتى بەرازى تىدابوو، شەرابو شتى تىدابوو، دواى بۆيان كرىنە پۆزى ژەمى خواردنى تازە، دواى بۆيان كرىنە دوو ژەم، ژەمىكى خواردنى ئەو كىسەيە ھەر بەردەوام بوو.

+ جوړى خواردنەكان چىبوون؟

– جۆرى خواردنه كان گۆشتى حەيوان بوو، گۆشتى مريشك بوو ھەر لە ناو کيسەدا، فاسۆليا بوو، شتى تر وەکو سەوزەو ئەوانە ھەر تیکەل بوو، ھەمووی کولتیرا بوو، ئەو جۆرە خواردنەنە بوون، ئەو خواردنەنەى کە ھەل دەگیرین و لە قوتوو دەکرین.

+ لە مانگی پەمەزانی پیرۆزدا مامەلەى تايبەتییان لە گەل دەکردن؟ وەکو بەربانگی باش و پارشیوی باش؟ ئایا بۆتان ھەبوو خواردنی تايبەت داوا بکەن؟

– خواردنی تايبەت و مايبەت نەبوو، ھیچ، چییان بۆ دەھینای ھەر ئەو دەبوو، کەس بۆی نەبوو بۆ ئەو دەخۆم و ئەو ناخۆم، ئەو دەخۆی بخۆ، ناخۆی کەیفی خۆتە.

سەبارەت بە مانگی پەمەزان، پەمەزانی بەکەم ھیچ موراعاتیان نەکردین، بەس دواى خەلک، ئیمە زۆر پەخنەمان گرت، خاچی سوور ھات و پیمان گوتن ئەو پەمەزانەو حورمەتى مانگی پەمەزان ناگرن، پارشیو خواردنی سارد دەخۆین، بەربانگ ھەر خواردنی ساردە، کابرا لە ژووری ھەلەلەرزى و خواردنی ساردیش بخاوە خواردنەوێ سارد بخواتەو، ھیچ نەبێ ھەر لانیكەم خواردنێك، خواردنێكى گەرم بێ، یا لانیكەم پێگەمان بدەن خواردنەكە بۆ خۆمان بکولینین، چونکە ھیتەریان لە نێودا بوو، بەلام ھیتەرەکیان نە دەھیشت، ھیتەرەکیان لێ دەردەھینا، خواردنەكە بەساردی دەبوو، ئیدی ئەوجا بواریاندا ھەم ھیتەرەکیان لە گەل دەداین و ئەو خواردنە موعەللەباتەمان پێ گەرم دەکردەو، ھەم جار جارە خواردنی پارشیوو بەربانگیان بۆ دەھینان، ھێلکەیان دەکولاند، ھێلکەو پۆنیان دەکرد، شتیکی ئاوا لەو بابەتە، ئەو بۆ پارشیو، بۆ بەربانگیش مريشك با، ھەر شتێك با، برنج و شلەپەك با، دیارە ئەوان زیاتر بە دەستووری خۆیان سازیان دەکرد، بە دەستووری ئەمریکی، بەس باشبوو، مادام خواردنەكە گەرم بوو زۆر باشبوو، جیاوازی زۆری لە گەل ئەو خواردنە ساردو سەرەى ناو قوتوو کيسەو ميسە ھەبوو.

+ لە پەرووی چەندیتییەو، خواردنەكە ئەوەندە ھەبوو کە نەفەریك تییری پێ بخاوە؟

- پیموایه ئهوه بهشەخس دهگۆرا، من له باره‌ی خۆم لایم زیاد بوو، ئه‌من ژه‌میکم زایه‌ ده‌کرد، چونکه‌ من نیوه‌ی پۆژه‌کان (که‌ له‌وێ بووم) زیاتری به‌پۆژوو بووم، به‌لام هه‌بوو به‌شی نه‌ده‌کرد، هه‌یان بوو من که‌ خواردنم ده‌دایه‌ ژۆری پێخۆشبوو، چونکه‌ خواردنه‌که‌ی خۆی به‌شی نه‌ده‌کرد.

+ مه‌سه‌له‌ی پێنه‌دان به‌قسه‌کردن له‌گه‌ڵ یه‌کتری و سه‌لام له‌ یه‌کترکردن، قه‌ پۆژی ئازادکردنت هه‌ر به‌رده‌وام بوو؟

- نا، نزیکه‌ی سالی‌ک به‌ر له‌ پرگاریبوونم، من نالێم ئازادبوونم، ده‌لێم پرگاریبوونم، چونکه‌ من له‌وێش خۆم به‌ کۆیله‌ نه‌ده‌زانی، خۆم به‌ ئازاد ده‌زانی..

+ ئه‌وه‌ش له‌ ته‌وه‌ریه‌کی تر دا قسه‌و یاسی له‌سه‌ر ده‌که‌ین..

- سالی‌ک پێش پرگاریبوونم بواریاندا هه‌وت نه‌فه‌ر (واته‌ قاتعی‌ک) به‌یه‌که‌وه‌ دابنیشن، قسه‌ بکه‌ن، کورسییان بۆ هێناین، می‌زان بۆ هێناین، گوتیان له‌ و کاته‌ی که‌ بۆ وه‌رزش ده‌رتان ده‌که‌ین، به‌یه‌که‌وه‌ دابنیشن، نزیکه‌ی چه‌ند مانگی‌کش پێش هاته‌وه‌م، دوو مانگ، بواریان داین که‌ سێ قاتع، واته‌ بیست و یه‌ک نه‌فه‌ر پێکه‌وه‌ دابنیشن، ئیدی له‌ و کاته‌وه‌ که‌ بواریاندا، ئێمه‌ (ئه‌و قاتعه‌) به‌یه‌که‌وه‌ دابنیشن، له‌ و کاته‌وه‌ نوێژی به‌جه‌ماعه‌م دامه‌زراند، دیاره‌ هه‌ر له‌ سه‌ره‌تای زیندانیه‌وه‌ بانگم ده‌دا له‌ ژووره‌که‌ی خۆمدا، یا ئه‌گه‌ر له‌ ده‌ری باین، ده‌چوومه‌ سه‌ر شوێنیکی به‌رزو بانگی‌کم ده‌دا بۆ هه‌موو سه‌ربازگه‌که‌، ئه‌گه‌ر له‌ ژووری بوومایه‌، په‌نجه‌ره‌که‌م ده‌کرده‌وه‌و بانگم ده‌دا.

+ یه‌که‌مه‌جار که‌ بانگت دا، چۆنبوو؟ چ رووی دا؟

- وه‌للا هه‌ر له‌ زووه‌وه‌ بانگم ده‌دا، پێشی به‌ئه‌سپایی هه‌ر بۆ ئه‌وانه‌ی خۆمان بانگم ده‌دا، به‌پراستی وتم نه‌وه‌کو یه‌کێ بێ و قسه‌یه‌کی ناشیرین بکا، دوایی دیاریبوو هیچ کاردانه‌وه‌یان نه‌بوو، جار جار پێیان سه‌یر بوو، بۆ نمونه‌ "جاری‌ک بانگم دا ئافره‌تی‌ک هات، ئافره‌تی‌کی پاسه‌وان، به‌هه‌له‌ داوان هات، من به‌ده‌نگی به‌رز (الله‌ اکبر)م کردو وتی: "What do you do?", واته‌ چی ده‌که‌ی؟ چیت لێقه‌وماوه‌؟ دیاره‌ ئه‌منیش بانگه‌که‌م نه‌بێ، بانگم ته‌واو کرد، بانگی یه‌کیکی دیکه‌ی کردو گوتی: "ئه‌وه‌ شتیکی لێقه‌وماوه‌ وا هه‌ر هاوار ده‌کات؟"، ئه‌وان هاتن و گوتیان چیت ده‌وێ؟ منیش

زهردهخه نه يه کم کردو گوتيان دياره هيچي نيه، دوايي به ئيشاره ت گوتم ئه وه چ گرتيکيم نيه، خه لکي بۆ لاي خوا بانگ ده کم، به لام دياربوو پيان سه يريوو، يه که مجار بوو گوپيان له بانگ بوو، جا هر له سهره تاوه من بانگم ده دا، به لام مه سه له ي جه ماعت، ئه و کاته ي که بوارياندا به يه که وه دابنيشين، نويزي جه ماعه تمان دامه زراندا، ئه و کاته ش که بوارياندا سي قاتع به يه که وه نويز که ين، جومعه شم بۆ دانان.

+ له ماوه ي ئه و بيست و دوو مانگه ي زيندان ييتدا، به تاييه ت له قوذاغي کو تاييدا، کو مه لي نامه له ريگه ي ريک خراوي خاچي سووري نيوده و له تيبه وه ده گه يشتنه خيزان و که سوکارت، پولي ئه وان چو ن هه لده سه نگيني؟
- جاري با نه وه ت پي بلیم، تا هوت مانگ، هوت مانگي سهره تا هيچ نامه يه کي ماله وه يان نه دامی، نامه کانين هه موو لاي خويان به ند کردبوو، هر ده مگوت باشه ئه و خه لکه هه مووي نامه ي بۆ دي، بۆ من نامه م بۆ نايه ؟ وه لاميان نه بوو، له ئيداره ي زيندانه که ته حقيقم ده کرد، هه تا ساليکيش من بواري ته له فونيان نه دام، ئه وان بواري ته له فوني منيان نه دا، بواري چاوپيکه وتنيشيان هر نه دام، تاوه کو ماله وه مان بين، به س ئه وان - واته سهراني رژيم- هه نديکيان بواري ته وه شيان ده دان، ئه وه هر بۆ زانيار ييتان.

سه باره ت به نامه هيتان و بردنه کان، ئيمه ته نها وه سيله مان ريک خراوي خاچي سوور بوو، له بهر ئه وه من زور سوپاسم ده کردن، هه موو جاري که ده هاتن بۆ ئه وي، که هاتمه وه سهر دانيشم کردن، ده وه تيشم کردن بۆ ماله وه، وتم: سوپاسيشم بگه يه نن به هه مووتان، چونکه ئه وان تاکه وه سيله مان بوون، ئيستاش له يادمه که دواي هوت مانگ، پورتک له ئيداره ي زيندان توور به بووم، گوتم بۆ ئه وانه هه موويان نامه يان بۆ دي، ئايا که سوکاري من هيچي نه ماوه ؟! ئه و نامه نه ده نيترم، نار دووتانه، بۆ هيچ وه لاميان نيه، هه تا وام ليها ت (۲ - ۳) مانگ نامه م هر نه نووسي، هاوپيکاني زيندانم هر ده يانگوت: بۆ نانووسي؟ ده مگوت نانووسم، چونکه هيچ وه لام بۆ نايه ته وه، که هيچ وه لامم بۆ نه يه ته وه بۆ بنووسم، وادياره نامه کاني منيش ناگن، شتي ئه وانيش هر ناگات، چيديکه نامه نانووسم، ئيدي (۲ - ۳) مانگ نامه م نه نووسي.

پۆڭڭك له ته حقيقدا تۆږڭك له موحه قيقه كه تووپه بووم، گوتم ئيوه بانگه شهى ديموكراسيه ته و مافى مړوڅ و ئه وانه دهكهن، باشه بۆ من مافى ئه ووم نيه بزانم ئاخو كه سوكارم، مال و مندالم، ئه و خه لك و ئاشنايانه م چييان ليها تووه؟ چييان ليئه ها تووه، ئاگام له هيچ شت ك نيه، نامه يه ك چى تيدايه، گوتيان تۆ بچووه ژووره كه ت بزانين داخو ته گيريكي لى ناكهين، گوتم باش، وه لا من گه پامه وه بۆ ژووره كهى خو، برديانمه وه وه موو ده مئ پاسه وانئكم له گه ل بوو، به كي ك يان دووان، ئيدى من له ژووره وه بووم، دياربوو موحه قيقه كه ها تو گوتى ئه وه نامه كانته، ده نامه ي ليكرا بۆ هيئام، زۆرى هى پيشى بوون، مه فعوليان به سه رچوو بوو، به لام هه رباش بوو، گوتم ئه وه بۆ وا چه پستان كردوون؟ گوتى: "ئه وه ئه وانه ي پيش من چه پسيان كردووه، به س ئه وه من بۆم ئازاد كردى"، گوتم باش، ئيدى له و كاته به دواوه، جارى وا هه بوو ديسانه وه (٣ - ٤) نامه هه ر نه ده ها ت، به لام جار جار نامه كانيان كه له كه ده كرده سه ر يه ك و به يه كه وه ده ياندامى.

به راستى خاچى سوور پۆليان زۆرباش بوو، خه لك هه بوو زۆر لييان به گله يى بوون، به لام هه موو جارى ته قدريم ده كردن، سوپاسم ده كردن، غوزيشم بۆ ده هيئانه وه، ده مگوت دياره ئه وه نده تان ده سه لات هه يه، خو شيان ده يانگوت: "ئيمه قسه له گه ل ئه مريكيه كان ده كهين، به ده ليل و به به لگه، به لام خو ئه وان ده سه لاتدارن و ئيمه بيد سه لات، قسه مان ناروا ت"، ئيمه پيمان ده گوتن كه ئه وه به پي پي پي كه وه تننامه ي (جنيف)، ئه و كه سه ي ده گيرى (زيندانى مه ده نى بيت يان سه ر يازى) ئه وه مافى خو ي هه يه، كوا ئه و مافانه مان؟ ده يانگوت: "راسته، ئيمه هه موو ئه و شتانه به ئه مريكيه كان ده ليين، به لام خو قسه ي وان وه رده گيرى و قسه ي ئيمه وه رنا گيرى"، هه تا پۆڭڭك من زۆر ئي حراجم كردن، جه ماعه تى خاچى سوور، گوتم باشه به پي پي پي كه وه تننامه كان، ساليك تيپه پ بووه به سه ر دا گير كردنى عيراقدا، ده بى ئيمه ته كلي فمان پۆشن بى، دواى ئه وه كه حكومه ت ته شكيل كرا، يان ده بى ته سلي م به حكومه تى عيراقىي بكرين، يان ده بى به رمان بدن، گوتيان ئاخو ئه مريكيه كان به نه وعيكي تر ئه و پي كه وه تن ته فسير ده كه ن، گوتم باشه ته فسيري ئيوه وه رده گيرى يان هى ئه وان؟ گوتيان هى ئه وان، گوتم خو ئه وه پي چه وانه ي مه نتيقه، گوتيان بۆ؟ گوتم، چونكه ئيوه خاوه نى

رېځکه وتننامه ی (جنیټ) نین؟ گوتیان با، دهی گوتم، دهی ټو کهسه که خاوه نی رېځکه وتننامه که به ته فسیری ټو وهریگری نه که ته فسیری به کیکی دیکه، ټه گهرنا ټه مریکا به نه وعیک ته فسیری بکاو به ریتانیا به نه وعیک و به کیکی دی به نه وعیک، ټه مه هیچ مه فعولی نامینن، گوتیان وهللا راسته، به لام چی بکهین؟! دهی گوتم که واته ته فسیری ټیوه ته فسیری ته ره فیکي لاوازه، ته فسیری ټه مریکا ته فسیری ته ره فیکي به هیزه، که واته لیړه دا مه نتیقی قووه ت حاکمه نه که قووه تی مه نتیق، گوتیان حه قیقه ته که ی وایه، به لام ټیمه ټه ووش ناویرین بلین، گوتیان چونکه له وندهش که ټیستا نامه تان بو دینن، له ووش مه حرومتان ده که ن، ټه گهر قسه بکهین، ټینجا زوریش لیمان ده پرسین، چییه؟ دهنگوباس چییه؟ دنیا چی لیټاتوه؟ دهیانگوت: "یه که وشه بلین و پینان بگاته وه، رېځه ی ټو نامه و ټوزه شته شمان لی ده گرن، بو یه هیچ نالین."

+ ټه ندامه کانی خاچی سوور عه رب بوون یان بیانی؟

— بیانی بوون، دیاره عه ره بیشیان له گهل بوو، لوبنای و میسری و مه غریبی و ټه وانه شیان له گهل بوون، زوریشیان له گهل من ده بوونه برادر، چونکه هه رجار ده هاتن، (قسه ی خومان بی) له گهل یان سه رو پوو خوش بووم، پیزم ده گرتن و شه رب تم بو ده کردن، ټاوم ده دانن، چام ده دانن، پیزم ده گرتن و ده کو میوان، جا دهیانگوت: "ټه وانه ی دیکه هه مووی مؤن و مرچن و ده لینی باوکمان کوشتوون، و ده کو بلنی ټیمه زیندانییمان کردوون، هی وا هه یه ده لیت هه ر قسه تان له گهل ناکهین، بابو خو ټیمه بیده سه لاتین، به لام ټو له گهل مان سه رو پوو خوشیت و قسه ی خو شمان بو ده که ی"، هه ر وره ی ټه وانیشم به رز ده کرده وه، دهیانگوت: "وه زعت چونه؟" ده مگوت حال م زور زور باشه و هیچم نییه، دلم خوش ده کردن، ټایه تم بو ده خویندنه وه، جا ټیدی پینان خوش بوو، ده هاتن بو لای من و دهیانگوت هه ست به ټیرتیاحیک ده کهین، ټه وانه هه مووی تووشی خه مۆکی و دل ټراوکی و ټه وانه بوو بوون، منیش ده مگوت ټه وان زوریان نه خوشن، ټینجا هه ندیکیان بی هیوان، هه ندیکیان هه ست به په شیمانی ده که ن، حالی من جیایه، یه که، من هیچ له خومدا شک نابه م. دوو، من ټه وه تازه ده ست به ټیش ده که م، ټه وان تازه کو تایان پی هی ناوه، من ټه وه تازه ده ست پیده که م، ټه من به

هيوايه كه وه ده ژيم، ئينجا من حاله تي روحيم جيايه، ئيدي زوريان هه تا بيانويه كانيش،
 واته نه وانهي كه نه صرانيش بوون، كه من باسي ئيسلامه تي و مهنه جي پيغه مبه رانم
 (عليهم الصلاة السلام) بو ده كردن، باسي شتيك كه هاوبهش بيت له نيوان هه موو
 شه ريعه ته ئاسمانيه كان و پيغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) دا، پيئي دلخوش
 ده بوون، ده مگوت با هه ر ته قدير يكيان بكه ين. به پيئي فهرمووده ي پيغه مبه ران كه
 ده فهرموي: (من أحسن اليكم فكافئوه، فان لم تكافئوه فأتنوا عليهم خيراً). واته:
 هه ركه سيك چاكهي له گهل كردن، ئيوهش چاكهي له گهل بكه ن، واته لانيكه م ته قدير ي
 بكه ن و سوپاسي بكه ن و باسي بكه ن، نه وه واجبيكي شه رعييه.

به راستي خاچي سوور وه كو ريكر اوئيك پوليان زور بووه، خوشيان ماندوو ده كه ن،
 من ئاگادارم سه ري خوشيان زور ده هيشان له گهل ئه مريكيه كان، مشتومريان له گهل
 ده كردن، هه ر جاري نه وان ده هاتن، (جا نه وه زور دليان پيخوشبوو كه نه و پوره له
 مقه ري هه وليريشيان باسم كرد) گوتم هه ر جاري كه ئيوه ده هاتن، به وه ده مانزاني كه
 ئه مريكيه كان مامه له ي خويان باش ده كرد، چيشته كه يان چاك ده كرد، يا پارچه
 جليك، شتيكيان ده داينئ، ده مانگوت نه وه رهنگه خاچي سوور به پيوه بي، يان ئيوه
 كه ده پوشتن مامه له يان ده گورا به باري چاكيدا، يان ماوه يه ك وهرز شيان زياد ده كرد،
 يان ماوه يه ك هه ماميان زياد ده كرد، يا پوشاكي زياده يان بو ده هينان، زور جار پيش
 نه وان و دواي نه وان چاك سازيان ده كرد. له وه وه ده مانزاني كه نه وان مشتومريان
 له گهل ده كردن، هانيان ده دان، سه رشاخيان ده گرتن، ئيدي من هه موو جاري زور
 سوپاسم ده كردن، خه لك ي تريش هه بوو ته قدير ي ده كردن، خه لك ي تريش هه بوو
 ده يوت "ئه سلنه هه رنامه وي بتان بينم"، قسه ي له گهلدا نه ده كردن، تووپه ده بوون،
 هه لبه ته من هه لويسي نه وانهم پي نارااست بوو، كا برا نه وه نده ي له توانادايه، ده لي
 كا كه من بيده سه لاتم، ئه ويش ريكر اوئيكي مرقدوسته و هه ر نه وه نده ي له توانادايه، زور
 زمان دريژي بكه ن، ئه مريكا ري ئه وه شيان ليده گري و هه يچ كه سيش ده سه لاتي
 به سه ريده ناشكي.

زور جار كه ده هاتن، سه عاتي ك له گه لم داده نيشتن، هه بوو جاريك لاي داده نيشتن،
 هه بوو بيس ته ده قيقه، هه بوو نيو سه عات، هه بوو سه عاتي كيش زياتر له گه لي

دادەنیشتن، چونکە کەشى قسەکردنەکان و کەشە نەفسییە کەش کە ساز دەبوو، پۆلى ھەبوو، کەسێک کە ھەرگەلەیی لێکردبان، ئەویش بۆلى جى، ئەویش بێتاقتە دەبوو، جارى واش ھەبوو ئەوانیش جوړىک لە ئینشراحیان بۆ دروست دەبوو، کەشە کە وادەبوو، دواى کردیان بە کۆمەلەش، لە ھەر قاتێک لەگەڵ ھەموویان دادەنیشتن، پێشێ یەك یەك لەگەڵیان دادەنیشتن، چونکە ئەمریکییەکان پێیان نەدەدا، دواى کە بواردرا ئیمە بەیە کەووە دابنیشین، ئەوانیش دەھاتن لەگەڵ ھەموومان دادەنیشتن، بۆ ئەوانیش ماوہ کە کورت دەبوو، ئەگەر (٣ - ٤) سەعاتیش دانیشتان بۆ ئیمەش باشتەر بوو.

+ مامۆستا، لە پوانگەییەکی شەرعییانەو، پۆلى ئەو پیکخراوە مروقدۆستانە (وہکو خاچی سوور) چۆن ھەلەدەسەنگینیت؟

– من بەوانیشم دەگوت، دەمگوت ئیوہ خزمەتیکى ئینسانی دەکەن، ئیوہ ھەقتان بەسەر پەرەوتى سیاسى و فیکرییەو نییە، ھەر کەسێک مروقد بۆ و زیندان کرابۆ و ستمى لێکرا بۆ و لێ قەومابۆ، ھەلەدەدەن پردیک دروست بکەن، لەنیوان خوێ و کەسوکارى، ئەوہ پێویستە ھەموو کەس سوپاستان بکا، دەمگوت بەتایبەت من وەکو موسلمانیک، کە ئاینى ئیسلام بۆ ئەوہ ھاتووہ مروقد پێزى لێبگیرى، چاوپۆشى لەوہ بکە داخو دینى چییە و فیکرەى چییە وەکو مروقد، خوائ پەرەردگار پێزى لە مروقد گرتووہ، (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا) (الإسراء: ٧٠)، من ئەو ئایەتەم بۆ دەخویندەنەو، گوتم ئەو نیعمەتانە کەخوا باسیان لێدەکا (جل شأنه)، ھەموو پەيوەندیان بە مروقدەو ھەيە وەکو مروقد، پەيوەندى بە موسلمانانەو نییە بە تایبەت، ١- (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ) وەچەى ئادەممان پێزى لێ گرتووہ، ٢- (وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ...) لە وشکانى و دەريا ھەلمانگرتوون، واتە وەسائیلی وامن بۆ دروست کردوون کە سواری بن لە وشکانى و لە دەريا، ٣- (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ...) پێز و پۆزى بە لەزەت و بە تام و بە چێژمان بۆ پەرخساندوون. ٤- (وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا) (الإسراء: ٧٠)، ئەوہ ئەو چوار شتانە ھەموو مروقدایەتى تیاياندا بەشدارە، کەواتە ئەوانە ھەموو پەيوەندیان بە ھەموو مروقدایەتیەو ھەيە، ئینجا

ئايەتى تر كە خۇاى پەرورەدگار دەفەرموئ (لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ)
 (التين: ٤). جا من پىم دەگوتن، كەواتە ھەرشتىك بىيە مایە پىزلىگرتنى مروڭ، بۇ
 داينكردنى مافەكانى، پىزلىگرتنى، پاراستنى كەرامەتى، شەخسىيەتى، ئەو ھەمووى
 فەحوو موحتەواى ئەو ئايەتەنە، مەن وەكو موسلماننىك زۆر سوپاستان دەكەم، ئەو
 ئەرکو وەزىفەى ئىو ھەشتىكى شەرىعى و پىويست دەزانم، بەپىويستى دەزانم
 سوپاستان بکەم، كە نامەكانم جار جار بۇ مالى دەنووسى، دەمگوت بە برايانى خۇمان
 بلىن پىزىيان لىيگرن، كارئاسانىيان بۇ بکەن، ئەوانەى كە مەكتەبو شتيان لىرە - واتە
 لە ھەولير يان سلىمانى - ھەيە دەستباريان بۇ بگرن، چونكە ئەوان خزمەتتىكى
 ئىنسانى دەكەن، پىويستە ئىمەش دەستباريان لەگەل بگرن، سوپاسيان بکەين،
 ھاوکاریيان بکەين، دوايش كە ھاتمەو زۆريان پىخۆش بوو، لەویش جارىك ھاتن
 سوپاسيان كردم، گوتيان زۆر سوپاست دەكەين، تەوجىھاتت داوۋەتە كۆمەلەكەى خۆت
 كە ھاوکاریمان بکەن. ئەوان لەخۇيان دەترسان بۇ ھەندى شت، گوتيان ھەلىيان
 كوتاوۋەتە سەرمان، زۆر لەخۇيان دەترسان، مەن ھەروا بە ئىشارەت تەوجىھم دابوو كە
 ئاگاتان لىيان بى، بەدەميانەو ھەچن، سوپاسيان بکەن و تەقدىريان بکەن و ئەوانە.

+ شىۋازى مامەلەتان لەگەل پاسەوانانى زىندانەكەتان چۆن بوو؟ بۇ
 نمونە "ئەگەر پىداۋىستىيەكتان ھەبوايە، يان داوايەكتان ھەبوايە، چۆن ئەم
 كارەتان لەگەل پاسەوانەكاندا پايى دەكرد؟

- زۆرجار شىۋەى پەفتارو مامەلەى پاسەوانەكان بەپى مىزاجيان دەگۆر،
 ھەندىكيان پەيوەست بوون بەتەوجىھاتى مەركەزىانەو، كە لە ئىدارەى زىندانەكەو
 تەوجىھاتيان بۇ دەھات كە لەگەلىيان باش بن، باشدەبوون، بەلام ھەندىكيان وەكو
 مىزاجى شەخسى قىنلەل بوون، ئەوان - واتە بەپىرسەكانى رۆتم - دەيانپرسى فلان
 كەس كىيە؟ دەيانگوت ئەو ھەجولەكەيە، چونكە ئەوان شتى خۇيان ناشارنەو، يان
 دەيانگوت فلان كەس نە بابى ھەيە نەدايك، يان دەيانگوت فلان كەس دوتى ھەوالى
 بۇ ھاتوۋە كە ژنەكەى تەلاقى داو، لە ئەمريكاو ۋەلامى بۇ ھاتوۋە تەلاقى داو !
 يەكك پۆژىك (لەگەل ئىمەش باشبوو) دۆشدامابوو، منىش گوتم ئەو بۇ وا دۆش
 داموى؟ يەكك تەرجمەى كرد، وتى ئەو ژنەكەى نامەى بۇناردوۋەو تەلاقى داو !

ئەوانە كە مېزاجيان تېككەچوو، يان ژنيان تەلّاقى دەدان، يان كابرا نەبابى ھەبوو نە دايك، ھەبوو دەيگوت نەبابم ھەيە نە دايك، ھېچ كەسم نىيە، حكومت بەخىوى كەردبوو، سەربازى حكومت بوو، ئەوانە زۆرجار بارى دەروونىيان ناتەواو بوو، ھەندىكيان جوولەكە ھەندىكى تىرشىيان نەصرانىي قىنلەدّل بوون، ئەوانە قىنلەدّل بوون و ھەزىيان دەكرد ئەزىەتى خەلك بەدن. بۆ نمونە "من كە لەو ھەرزىكەردا چالاکو گورجو گۆل بووم، پۆژىكيان كە لەو ھەرزىدا خىراو چالاکانە دەپۆشتم، يەككيان گوتى: "ئەو ھەبوو خىرا دەپۆى؟"، وتم: ئەو ھەرزىشە، خو نەتان گوتوو خىرا پۆشتن قەدەغەيە. گوتى نا، دەبىي بچىيە ھەرزىشە. گوتم باشە گرفت نىيە، چوومە ھەرزىشە كورسىيەكەم لەبەردەمى پەنجەرەكە داننا، لەبەردەمى دەرگاگە. وتى نابىي لەوئى قورئان بخوئىي، گوتم ئەي لەكوئى؟ گوتى دەبىي دەرگاگە پىئودەي. گوتم باشە، ئەو ھەرزىشە لائىيە، دەرگاگەشى پىئودەي، وتى: "ئەگەر دەنگەت بىي پەنجەرەكەش دادەخەم"، پەنجەرەكەشى داخستبا، كارەبا نەبوو تارىك دادەھات، گوتى نابىي بەدەنگى بەرزىش قورئان بخوئىي، ئەو ھەرزىشە شەخسى خۆى بوو، بە تەوجىھاتى مەركەزى نەبوو، ھەشيانبوو كە دەيان بىردىن بۆ ھەمام يان دەيان بىردىن بۆ سەرتا، دەيگوت: "دە تۆزى پادەستەو بۆ خۆتان ھەوايەك ھەلمژن، بۆ ئەو ھەندە پەلەتەنە؟"، دەمانگوت بابە خوادەكا تۆزى پامان دەگىت لىرە، كابرا شوكرىبوو لای ئاودەسىش نىو سەعات پادەستەو نەچىتەو ھەرزىشە، چونكە لەو ھەرزىشە ئىنسان دلى ناپەھەت دەبىي، بەپاستى من زۆر باكم نەبوو، بەلام ھەبوو زۆر تووشى خەمۆكى و ناپەھەتى و شت دەبوو، ھەيان بوو بۆ خۆى دەيگوت: "تۆزى پادەستەو، چۆن لەو ھەرزىشە بىزار نابىن؟" دەمانگوت بابە خەلك زۆر بىزارە، بەلام خەلك چارى نىيە، ھەبوو ئاوا جۆرىك لەپىاوەتى و شەھامەتى ھەبوو، جۆرىك لە پەھم شەھەقەت، جا وا پىئەچو بەپىي دەستوورو ياساكانيان، ھەرزىشە ئىجتىھادى شەخسى ھەبوو، چ بە بارى سەلبى و چ بە بارى ئىجابىدا.

+ پاسەوانەكان ئافرەت بوون يان پىاؤ؟

- بەزۆرى پىاؤ بوون، بەس ئافرەتىشيان تىدابوو.

+ ئەتوانىن بلىيىن ئەو ئافرىدەتەنە بە بەزەيىتەر بوون؟

– با، ئافرىدەتەكان بەزۆرى بەبەزەيىتەر بوون، ھەندىكىشىيان ۋەك بلىيى ئەخلاق و شتىشىيان ھەر نىيە، لەگەل يەكتەر، لەگەل پاسەوانەكان، يان لەگەل ھاوپى سجنەكان ئەۋەى كە بۆى كرابى، لە قسەى سوعبەت و بەعزى ئىشارات و ھەراو ھوراشيان دەبوو، ئەمن پىم سەير بوو، دەمگوت ئەۋە بۆ وان؟ زۆرم پى سەير بوو، ھىچ نامووس و شەرم نىيە، ھەستم دەكرد ئافرىدەتەكان، پىاۋەكانىشىيان لايەنى جنسى و پەيوەندىيى نىۋان ئافرىدەت و پىاۋيان زۆر بە ئاسايى ۋەردەگرت، ھەمووشيان لەگەل يەكتەر وابەستە بوون، ھىچ شەرم و شتىيان نەدەكرد.

+ مامۇستا، سەربازى مۇسلمانىيان تىدا ھەبوو؟

– نەمبىستوو، ئەگەر ھەشې نەبوياۋە خۆى ئاشكرا بكا.

+ چار ھەبوۋە لەسەر خواردن كىشە دروست يىت، يان كە جەنايت لەسەر

ئەو خواردنەنە رانەھاتىبوۋى؟

– من تا نىزىكەى مانگىگ، ئەگەر كىكىك يان شتىكم بخواردايە، خواردنەكەم بۆ نەدەخورا، دوايى ۋردە ۋردە ھاۋپىيەكى زىندانىم گوتى: "فلان كەس، تۆ ھەر لاۋاز دەبى". گوتم ۋەللا دەزانم، ئەو شتانەم بۆ ناخوۋى. گوتى: بۆ؟ گوتم ئاخىر ئىشتىھام بۆيان ناچى. گوتى: "جا تۆ ۋا دەزانى ئىمە زۆرمان ھەزلىيەتى، (شىخ) تۆ پىت ۋايە پىمان خۆشە، ئىمەش ھەر ۋرگى خۆمانى پىدەئاخىن، بۆ ئەۋەى نەمرىن". گوتم ئاۋا؟ گوتى: "ئەرى ۋەللا، ئىمەش پىمان خۆش نىيە، بەلام ۋرگى خۆمانى پىدەئاخىن، بۆ ئەۋەى نەمرىن". قسەكەى كارى تىكردم، گوتم، دەلىيى راست دەكا، با تەجرەبەيان بكم، داخو ھىچيان ناخوۋىن؟ چونكە لە سەرەتاۋە كىسەكەم نەدەكردەۋە و يەكسەر فرېم دەدا، ئەگەر كىكىكى تىدا بايە، دەرم دىنا، شەربەت و شتى تىدبايە دەمخواردن و ئەۋى كەم فرېدەدا، بەلام دواى ئەۋە وتم با تەجرەبەيان بكم، نالەن پىاۋى برسى لە پىخۆرى ناپرسى؟! دوايى كە تەجرەبەم كردن، تەماشام كرد ھەندىكىيان باشنو دەخورىن، ۋردە ۋردە پراھام.

+ مامۇستا، ھېچ كاتىك ھەبۈۋە سىزايان دابىن لەسەر سەرپىچىيەك، بەجى
نەگەياندنى فەرمانىك؟

- من زۆر بە كەمى، ئىدارەى زىندان ئەوان دەھاتن، ھەموو جارى دەيانگوت:
"You are a good man"، واتە تۆ پياۋىكى باشى، يان دەيانگوت ژوورەكەى تۆ
پاكتىن ژوورە.

من سى جارى سىزايان دام، ئەۋىش ھەر سى جارىكە بە زۆلم بوو، يەككىيان لەبەر
ئەۋەى سەلامم كرد، ئەۋىش ھەر من نا، ئەۋانى كەشيان سزادا، جارىكى كەش لەبەر
ئەۋەى من بە خىرايى پۆشتم، پاسەۋانەكە گوتى: تۆ زۆر خىراى، گوتم خۇنەتان
گوتوۋە بەخىرايى ۋەرزىش قەدەغەيە، ئەۋىش ھەر زۆلم بوو، جارىكى دىكەش لەبەر
ئەۋەى دەستىم بەسابوون شۆرد، پاسەۋانەكە دەيگوت دەبى دەست بەسابوون
نەشۆن، گوتم بابە ئىمە تارەتمان گرتوۋە دەبى بە سابوون بېشۆن، گوتى نەشۆن،
دەنا سزاتان دەدەين، من لىيى ھالى نەبووم، ئەۋانەى كە زياتر ئىنگلىزىيان دەزانى،
ھالىبوون، من ئىنگلىزىيەكەم بايى ئەۋەندە نەبوو لە ھەموو شتىك ھالى بېم، ئەۋان
دەستيان نەشۆرد بەسابوون، من ۋردە ۋردە دەستى خۆم شۆرد، دياربوو توۋرە بوو
خۆى سوۋر كىردەۋە، گوتى ئەۋە چىيە؟ ئەۋانىش گوتيان شىخ ئەۋە دەلى دەستتان
بەسابوون مەشۆن. گوتم ۋەللا ئەۋە تازە شۆردم، تازە تا لىش نەبمەۋە گوتى نادەمى،
دوايى گوتى بچۆ ژوورى، ئەۋسى جارى من سزام خواردوۋە، بەلام لەسەر شتى دىكە
نا، خەلك ھەبوو دەنگە دەنگى دەكرد، يان دەيگوت ئەۋ خواردە ناخۆم، يان
قسەيەكى توۋرەى لەگەلدا دەكردن، لەسەر ئەۋ شتانه سزا دەدرا، من ئەۋانەم
نەدەكرد، دەمگوت ئەۋ شتانه مەكەن، ئىنسان پىزى خۆى پابگرى باشە، لەۋ شتانهدا
گلەيىم نەدەھاتە سەر.

+ لەۋ زىندانە، يىچگە لە تۆ، كوردى تىرى لىبوو؟

- پىم شك نايە، ماۋەيەك (عومەر بازىانى) يان ھىئا، نازانم دوايى بۆ كوئىيان بىرد،
دواى ماۋەيەك ۋىبوو، گوتم بۆ كوئىيان بىردى ئەۋ ماۋەيە؟ گوتى: "بىردىانمەۋە بۆ
سلىمانى". گوتم ئەزىەتيان داۋى؟ گوتى: "نەخىر، بەس پىشى ئەزىەتيان داۋم".

به لām دوايى لای هاوړپييه کى زیندانی گوتېووى هه رچیم کردووه و نه مکړدووه، ئیعتراقم له سهر هه موو شتیک کردووه.

+ چوون به یه کتان زانی؟

- ئه و منى ناسی، من بانگم ددها، جار جار به رگی کوردیشم له بهر ده کرد، ئه و منى ناسی، ئه و به هاوړپیکانی گوتېوو که بلین ئه وه عومهر بازیانییه، من نه م ناسی، به رگی ئه وانی له بهر دابوو، ئه و جا دیارېوو که سه لامی کرد، به س ئه و له قاتعی ئه و به رېوو، دهنگمان نه ده گیشته یه ک.

+ سه به اړت به شیوازی قاتعه کان، ده کریت بومان وه سف بکه ی؟

- ئیستا جوان جوان بۆت وه سف ده کم، گه په کیك ئاوا، بیستو یه ک ژوور به م پروکاره یدا، بیستو یه ک ژوور به و پروکاره ی پشیتیدا، ژووری تاکى ئه وه چلو دوو، له ویش چلو دوو ده کاته هه شتاو چوار ژوور، ئه و جار به و دیویشنه وه قاتعیکی که ش بوو یه ک پروکاری هه بوو، ئه و هیش بیستو یه ک ژوور بوو، ئه وه سه د ژوور زیاتر، سی قاعه شی لیوون یه کی ده که سی ده گرت، هه مووشیان له ناو یه ک ساحه دا بوون و به (۳) - (۴) ساترو ته لېه ند دهوره درابوون و بورجی لیو و پاسه وانیان له سهر بوو به چه که وه.

+ ئیوه که ده هاتنه دهره وه، هه موو زیندانییه کانتان ده بیینی؟

- نه خیر، ئیمه که ده یانېردین بۆ لای پزیشک بۆ چاره سهر، ئه وانه ی قاتعه که ی ئه و دیومان ده بیینی، سه لاممان لیده کردن، که ده یانېردین بۆ حه مام، قاتعه کانی ترمان ده بیینی، یان ئه گهر ئه وانیان له ولاوه هینا بایه بۆ ته حقیق، ده مانبین، ئه گهرنا، ئیمه به س ئه و دوو قاتعه ی که به ران به ری یه کین، یه کترمان ده بیینی، ته به عن پیښی له گه ل قاتعه کانی تریش له کاتی وهرزیدا یه کترمان ده بیینی، چونکه دالان دالانی تیاوو، دوايى دالانه کانیاں هه موو گرت، له بهر ته قه و شت لیك داپراین، ئه گهرنا، پیښی هه موو خه لکه که یه کتریان ده بیینی، له کاتی وهرزیدا ده هاتنه دالانه که و یه کتریان ده بیینی، دوايى ئه وه شیان گرت.

+ که واته ئیوه زوړیه ی کات بیستو یه ک به بیستو یه ک بوون؟

- به لی.

+ ھەولت نەدا فېرى زمانى ئىنگلىزى بېت؟

- ھەولمدا، بايى ئەۋەندە فېربووم كە ھەندى ئىشوكارى خۆمى پى جېبەجى بگەم و لىك حالى بېين، ئەۋەندەم بەپئويستزاني، نووسىنى واشم لە لا نەبوو، پېم گوتن فەرھەنگىكى ئىنگلىزىم بۇ بەيئەن، بۆيان نەھىئام، كەسى وای لى نەبوو بواری ھەبېت ئىنگلىزىم فېربكات، ئىنسان بە تەنیا بۇ خۆشى ھەر ئەۋەندە فېر دەبېت.

+ مامۇستا، لەو زىندانەدا ھېچ پېداۋىستىيەكى پزىشكىيان بۇ دابېن دەكردن؟ ئەگەر يەككە باری تەندروستى تېكچووبايە، چۆن و بەچ شىۋازىك چارەسەر دەكرا؟

- لە پووى تەندروستىيەۋە، لە ھەندىك پوۋەۋە باشبوو، ئەۋانەى كە نەخۆشىي پەستانى خۆين و شەكرەۋ ئەۋانەيان ھەبوۋايە، پۆژانە بە سەرياندا دەگەرپان، بەس بۇ ھەندىك نەخۆشىي و ھالەتى تر خراپ بوون، بۇ وېنە "من سى جار توۋشى ئازارى گورچىلە بووم، يەكەمجار كە توۋشبووم، وامزاني ئازارى پىخۆلە كۆپرەيە، لای راستم بوو، ئازارىكى زۆر زۆرم ھەبوو، شەو نىزىكەى سەعات دوو خەبەرم بوۋەۋە، بەئازارى كەلەكەمدا وامزاني پىخۆلە كۆپرەيە، نىزىكەى دوو سەعات خۆم راگرت كە چاك بى، بەلام ھەر زىادى كىرد، پاشان ھەموو لەشم ئارەقى كىرد، ئاۋا ھالەتتىكى ناھەموارم بۇ دروستبوو، ئازارەكەم زۆر زۆر بوو، لە دەرگاگەمدا، پاسەۋانەكە ھات، گوتم كەلەكەم زۆر دىشى، ئىشارەتم بۇ كىرد، دراۋسىيەكم ئىنگلىزى باشى دەزاني، بانگم كىردو ھات تەرەجەمەى كىرد، گوتى: "كاكە ئەۋە زۆر شىرە، پەنگە پىخۆلە كۆپرەى بى". گوتى: "نا، پېمۋانىيە پىخۆلە كۆپرەى بى، باسەبر بگىر، تا سەعات ھەشت، تا دكتور دى". گوتم واتە نەفەرېك، موزەمىدىكى لى نىيە؟! جا بە دەردى كاپرا دەلئ: "كەلەكەى خۆت راگوشە"، لە سەعات دوۋەۋە تا سەعات ھەشتى بەيانى، تا ئەۋكاتەى دكتور دى، ئىدى من لەۋكاتەدا زۆر سەغلەت بووم. ئەۋان ھەر لەلای دەرگاگەبوون، ئەۋ ھاۋرېيەى دراۋسىم گوتى: "باشە، من با لەلای بىنمەۋە، لەۋانەيە بمرى". پەنگم چرژا بوو، ئارەقم كىردبوو، گوتى: "پەنگە پىخۆلە كۆپرەى بى، نىشانەكانى وا ديارە". پاسەۋانەكە گوتى: "نا، ناكىر"، وتم خۆ ئەگەر بىشمرم گرفت نىيە بۇ ئەۋان!!

ئەوان خەرىكى دەرگا پىئودەننى بوون، گوتەم خواپە بى مەنەم كە لەوانە، لەخوا بەزىادىي ئەوان ھەر لەبەر دەرگا بوون، وەكو بىلى ئاوى بە ئاگرىدا كەي، ئازارم نەما.

ئىنجا (۱ - ۲) جارىكى كە ھەر تووشم بوو، ئى دەمگوت باشە پىشكىنى، شتى، تا بزانم داخو پىخۆلە كۆيرەيە؟ دەيانگوت: "نا، گورچىلەيە"، ئى دەمگوت باشە چارەسەرى؟ گوتيان: "نەوەللا، دەبى تۆ ئاوى زۆر بخۆيەو"، ئىنجا كۆمەلى خاچى سوور ھاتن، باسى ئەو ھەيان كەرد: "لەگەل تۆ چۆن لە پووى پىشكىيەو؟"، گوتەم من لە ھەندى پووەو ھە باشم، بەلام لە ھەندى پووەو ھە نا، بۆ نموونە "من ئازارى گورچىلەم ھەبوو، گوتوويانە ئاوى زۆر بخۆرەو. ئەو ھەي خاچى سوور ئافەرەتەك بوو زۆر پىكەنى: "چۆن؟ ھەر ئەو ھەيان بوو؟"، گوتەم: بەلى، گوتەم لە راستىدا ئاوم زۆر خواردەو، تا بەردىكم فرى داو برۆ بەخىرەتەي!

ھەبوو بە ھەرەبانە ھەيان برد، بە دەست ھەيان برد، دوايى گرنىگىيان پىنەدەدا، دەيانگوت "بۆ خۆت چاك بە"، جارى واش ھەبوو گرنىگىيان پىدەداي، پىم سەير بوو، جارى وا ھەبوو دەستەي پىشكى باشتر بوون، ھەندىكيان لە ھەندىكيان باشتر بوون، ھەندىكيان ئىدارەي زىندان كارئاسانىيان بۆ دەكردن، بۆنموونە "ھەبوو بە كۆپتەر دەيانبرد، جارى واش ھەبوو ھەر بە نەخۆشى دەيانھىتايەو ھە دەيانگوت "ئىسراحت بەكە چاك دەبى".

+ ئەو نەخۆشى گورچىلەيە لە دەرەو ھە تووشت بوو، يان لەوئى؟
- لەوئى.

+ پىشتەر نەتەبوو؟

- پىشتەر ھەم بوو، يەكەمجار لە تاران تووشم بوو، بەس تووشم نەبوو ھە تا ئەوئى.

+ مامۇستا، لە زىنداندا ئاگادارى گۆرانكارىيەكانى دەرەو بوون؟
ھۆكارەكانى راگەياندىنيان بۆ داين كەردبوون؟

- ھىچ دەنگوباسىكمان نەدەزانى، ھىچ، كەمو زۆر، تەنھا ئەو ھەي كە بە دەماو دەم دەمان بىست، جارى وا ھەبوو يەكەك كەسوكارى دەھات و سەردانىان دەكەرد، لە بواریكدا قسەيەكيان پىدەگوت، ئەگەر پاسەوانىك قسەيەكى بە كەسەك گوتبايە، ئەگەر

موحه قیقیک، جار جار موحه قیقەکان قسەیان دەکرد، دەیانگوت ئەو قەوماوە، ئەو بوو، هەلبژاردن بوو، یان فلان کەس کوژراوە، ئەو شتانه ئەگەر بمانزانایە، ئەگەرنا هیچمان لانهبوو، نەپادیۆ، نەتەلەفریۆن، هەتا (۲ - ۳) مانگ پێش ھاتنەوێمان، ئنجا لەوێدوا بواریان دەدا، هەفتانە پۆژنامەی پۆژیکیان بۆ دەھێناین، پۆژنامەی (الصباح)، ئەوکات تۆزێ دەمانزانای دەنگوباسی دنیا چییە.

+ مامۆستا، لەماوەی مانەوێتان لەزیندان، جەماوەری مسوولمانی کوردو کۆمەڵی ئیسلامیی چەندین چالاکیی مەدەنییانەیان لەدژی دەستگیرکران و مانەوێ ئیو لەزیندانداندا ئەنجامدا، لەوانە: ھەردوو پێپییوانە جەماوەرییەکەیی ھەولێرو سلیمانی، پێپییوانی شاری لەندەن، کۆنگرەیی پشنتیوانی لە ئازادبوونی بەرپزتان و .. ھتد، ئیو ھەوایی ھیچ یەکیک لەمانەتان بیست لە زینداندان؟

- من نزیکەیی مانگیک یان زیاتر بوو لەو ژوورە تاکییە بووم، پۆژیک گوتیان ئەو ھەلی ھەسەن مەجیدە، ئیدی ئەویش نەیزانیووە من لەوێم، ھەرکەسەو لەژووری خۆی بوو، دیارە کە زانیووی من فلان کەسمو ئەوانە، پۆژیک بە بەردەرگامدا پەتیبوو گوتی: "شیخ!" گوتم: بەلێ. گوتی: "ئەو مژدەت لێی، یەک پێپییوانی گەورە کرا لە دژی گیرانی تۆ"، گوتم لەکوێ؟ گوتی: "نازانم، لە ھەولێر بوو یان لەسلیمانی، بەس پێپییوانیکی زۆر گەورە بوو، چەند ھەزار کەس دەبوو".

+ ئەو خۆی بینیبوو؟

- بەلێ، گوتی: "من خۆم بینیم"، گوتم لەکوێ بینیت؟ گوتی: "لەکەناڵەکان بینیم، لە پۆژنامەکان بینیم، لە (۳ - ۴) کەناڵ بینیم، شتیکی گەورە بوو"، ئیدی من زۆر دڵم پێی خۆشبوو، ئەو یەکەم کەسبوو ئەو ھەوالەیی دامی، دوایی خزمیکی ھات کە ناوی (بارزان) بوو، بارزانی برای ھەددام نا، (بارزان)یکی تر کە ئامۆزایەتی، ئەویش ھەر گوتی منیش بینیم.

+ نەیان وت لە پێپییوانەکەدا ھوتافەکان چیبوون؟

- باسی هوتافیان نه کرد، به لام وتیان دیاربوو هه مووی دژی ئه وه بووه که تۆ
گیراوی، خه لکیکی زۆر به شداد بووه و لافیته و شتیان هه لگرتوو، گوتیان که قسه یان
کردوو به عه ره بی، ئه و پێپۆانه دژی ئه وه یه که فلان به ناهه ق گیراوه، ئه مریکا
بانگه یشتی کردوو و دوا یی گیراوه، ئیدی به وه زۆر دلخۆش بووم.

+ ئه وه یه که م هه وال بوو بیستت؟

- به ئی، به ئی، گوتم (الحمد لله)، له دوا یی خۆمان پیاومان به جی هیشتوون، دنیا
نه بوته ناشی ئاولیبراو!

+ دوا یی چه ند ما نگ ئه و هه والته بیست؟

- په نگه مانگو نیویکی پێچووی.

+ وهك ئه وه یی له راپۆرتیه پۆرنامه وانیه کاندای خۆیندوو مانه ته وه، زیندانیه
ئیسلا مییه کان دوا یی ئازادیو نسیان له زیندانه کانی ئه فغانستان و هه روه ها
زیندانی "گوانتانا مو" گیراویانه ته وه که ئه مریکییه کان زۆرجار سه رو پش و
سمیلیان تاشیون، هیچ یه کی که له ئیوه پوویه پووی ئه و حاله ته وه بوونه ته وه؟
- من هه ر ئا گام له خۆم بووه، که سم له گه ل نه بووه، من نه خیر، به س هه ر
ته علیقیان ده داو ده یانگوت که پش بۆ چییه، له و کاته یی که ئازاریان ده دام، به پش
هه لیان ده ساند مه وه، نه یان ده گوت ده بی بیتاشی یان ئه و شتانه، به لام به کاریان
ده هینا بۆ ئه زیه تدان.

+ تا چه ندیک هه ست و سوۆرت به رانیه ر مالا و مده اله کانت، که سو کارت،

ئاشنایانت کاریگه رییان له سه رت هه بوو؟

- بیگومان زۆر، به س که دل گه وه بوو جی هه مووشتیکی تیدا ده بیته وه، ده نا زۆر
په رۆشم بوون، دوا یی نامه یه کم بۆ مائی نارد، گوتم په سمیکی منداله کانم بۆ بنیرن، تا
بزانم داخو ماون یان نه ماون؟ خو سه باره ت به ئیوه و برایانه وه هه ر به وار نه بوو
بشپرسم، چونکه ئیمه له وئ له ژیر فشاردا بووین، ده یانگوت نابێ ده نگوباسی غهیری
مائی له کاتی نامه نووسین و ته له فۆندا بیرسی، به هیچ شیوه یه که، ده نا په رفرت
ده دریت، نامه کانیشمان که ئیستا ته ماشام کردوون، هه ندی شتیان لێ کوژاندوونه وه،

نامەکانی مائیش که دەهاتن، هەندێ شتیان ئی دەکوژاندنەوه، بێگومان زۆریان دەکوژاندنەوه، بەلام خوای پەروردگار وایکردبوو کێ زۆر دلم بۆی بە تاسە بووایە، چ هی مائیمان، چ لە ئیوه، دۆست و برایانی سەرکردایەتی و غەیری ئەوانیش، که کەمتان هەیه، ئەوانەهی که زیاتر لەگەڵیان تیکهڵ بووم، کەمیان هەیه نەك جارێك، چەند جارێك خەوم پێوه نەدیجێ، ئەوهی که زۆر بۆیان تامەزرۆ بوومایە، خوای بە بەزەیی وەکو شتێك دەبخستە بەرچاوم، هەتا ئەو مەسەلەهی ئیمزاکوژکردنەوه، من نەمدەزانی چ هەیه و چ نییه، دووجار پیشانیان دام که عەشایەر و خەلک و ئەوانە ئیمزایان کوژدەکردەوه، دیاربوو دەیانگوت که ئەوه ئیمزایە، دەنگوباسم هەر نەش بیستبوو، واتە هەندێ شت خوای پەروردگار پیشانی دەدام، بەپێی پێویست.

بۆنموونه “سەبارەت بە بابم، من زۆر پەرۆشی بابم بووم، چونکه کەوتۆتە تەمەنەوه، ئینجا قسەیی خۆمان بێ، ئەگەر من یارمەتیم نەدایێ هیچی نەبوو، زۆر پەرۆشی ئەو بووم، که زۆر دلم بۆی بە پەرۆش دەبوو، خوای پەروردگار دەیهێنایە بەر چاوم، بەشیوەیهکی پێکوپێک، من دەمگوت رەنگە نەییمنەوه، چۆزانم داخو دواي دوو سال، دواي دە سال کەیی بەر دەبم، هیوام هەبوو، بەلام نەمدەزانی چەندی پێدەچیت، دەمگوت دەبێ بیبینمەوه؟ نەییمنەوه؟ بابم بەتەمەنە و رەنگە کەس نەبێ هاوکاریی بکا، خوای گەرە پیشانی دام، هاوسەرم و منداڵەکانی پیشان دەدام، برایان، خوشکان، زۆرجاران وەکو چۆن ئاوا ئیستا دادەنیشین، دەمبینەوه، ئاوا تەماشام دەکردن، هەندێک لەوبرایانەیی پەيوەندی تایبەتیان لەگەڵ من هەبوو، زیاتر دەمبین.

+ یا ییینه سەر جەنگی دەروونی، ئایا جەنگی دەروونییان لەگەڵ دەکردن؟
ئەگەر دەیانکرد، چییان دەگوت؟

– وەللا بێگومان، جەنگ و فشاری دەروونی هەبوو، منیان بە زۆری بەوه سەغڵەت دەکرد، دەیانگوت: “تۆ بۆ هەمووشتێک نالێ؟ هەرچی نەیتێ و راستیی کۆمەڵی ئیسلامیی و پەيوەندیی لەگەڵ خەلکی ترو ئەو شتانه هەمووی بێ، چونکه تۆ لەسەرشتێک خۆت ناپرەحت دەکەیی، خۆت بەناپرەحتەکردن دەبەیی که بوونی نەماوه، کۆمەڵی ئیسلامیی داری بەسەر بەردەوه نەماوه، تۆ هەر لەخۆرا خۆت ماندوو دەکەیی،

ئىمەش ماندوو دەكەي و خوشت سەغلەت دەكەي، ھەمووشتىك بلى. منىش دەمگوت ھەمووشتىك، ئەوھى كە پىويستە گوتومە، ئەوھى ئىوھش دەيلىن وانىيە، دەيانگوت: "چۆن وانىيە؟ ئاخىر ئىمە پىت دەيلىن، خۆ تۆ ھىچ ھەوالت نىيە، كۆمەلى ئىسلامىي نەماو، نە بارەگاتان ماو، نەكەس ماو، ھەمووى گىراو". گوتم ھەللا نازانم ھەمووكەس ماو ىان نا، بەلام كۆمەلى ئىسلامىي دەمىنى، دەيانگوت: چۆن دەزانى؟ دەمگوت دەزانم، كۆمەلى ئىسلامىي خوا خاوەنيەتى، شتىك بەناوى خواو ەكۆ بىيئەو، ئىوھ پىتان بللاو نابىيئەو ە پىتان پەرتەوازە ناكرى.

بەلى، نارەحەت دەبوو، ىان ھەپەشەيان دەکرد، زۆر دەيانگوت كە دەتبەين بۆ گوانتانامۆ، ىان ھەپەشەيان دەکردو دەيانگوت كە مال و مندالەكەت دەھىنين بۆ ئىرە، ھەريەكەو لە ژوورىكى دادەنيىن، ەكو فلان (يەككى لىبوو ژنو مىردىك ھىنابوويان). ئەو شتانەيان دەگوت، ىان دەيانگوت: "تا ئىستا ھەندىك شىوازي سزادان ھەيە بەكارمان نەھىتان، لەمەودوا بەكاريان دەھىنين"، ئەو شتانەيان دەگوت.

بەلام من لە ھەموو شتىك بىمەنەت بووم، گوتم: چى دەكەن و چى ناكەن، ئەوھ من لىرەم، چى گوتومە ھەر ئەوھيە، بىوات بى ئەو پۆرەي كە گرتيانم لەگەل ئەو پۆرەي كە ھاتمەو، ھەريەك قسەم بوو، كۆمەلى ئىسلامىي ئاوايەو ھالى منىش ئەوھيە، ھەرچى دەبارەي من گوتراو، درۆيە، ئەو تۆمەتانە ھەمووى درۆو دەلەسەن.

جا بەلى، ئەوان ھەموو جۆرە شتىك بەكار دىن. بۆ نمونە "يەكلى ھەوانەي كە فشاريان پى لە من دەکرد: نەخۆشبووم، ھەركە گىرام نەخۆش بووم، ئىلتىھابى سنگم ھەبوو، چارەسەرۆ شتم دەخوارد، نزيكەي دوومانگىك بوو لە پشدر، لە دارەشمانە، لە خىوھتەكاندا تەپ بووبووم، چونكە باران دەبارى و چادرەكانمان شىداربوون، منىش ھەر لەگەل پىشمەرگەكان بووم و لىيان جيا نەبوومەو، چونكە بۆ وريان خۆش بوو، لە سلىمانى سۆنەريان بۆ كردم، گوتيان ئىلتىھابى سينگت ھەيە، كە گىرام، لەوى ئەوھ ھىچ ئەزيەتيان دامو ئەوانە، نەخۆشىيەكەم زۆر زيادىكرد، دەمگوت ھەر لانى كەم دىكتورى، چارەسەرى، شتى، دواي ئەو نۆ پۆرەي كە بىرديانم بۆ ئەوى، ەكو بىيئەو ەيادم، بىست پۆر، مانگىك نەيان دەھىشت دىكتۆر بە لامدا بى، لىكۆلئەوھەكانىش ھەر بەردەوام بوون، ھەموو پۆرئى پىمەدەگوتن باشە ئىوھ بانگەشەي مافى مەوۆ و ئەوھ

دەكەن، بۆ خۇتان دەزانن من نەخۆشم، دىكتۇرى، شتى، حەبىكم بدەنى، پىدەكەنن، ئىنجا جارى ئافىرەتتىكىان لەگەلدا بوو، ھەستم پىدەكرد عاتىفەى جوللا، تىلەچاۋىكى كرد، ۋەكو فشارىكى دەروونى يەككىكى دىكەيان وتى: "با ئەۋە بەدەردى خۆيەۋە بتلىتەۋە"، دوايى كە تەماشايان كرد من ھەرىك بابەتم، ساغىم، نەخۆشىم، برسېم، تىنووېم، ھەرىكە قسەيە، ئىدى دياربوو دواي ئەۋە وردە وردە گۇرپان، پۇرژىك موزەمىدىك ھات و گوتى ۋەرە بۆ لاي دىكتۇر، ئەۋە دواي تۆ پۇرژى يەكەم، دواي ئەۋە پۇرژىك موزەمىدىك ھات و گوتى تۆ فلان كەسى؟ گوتە بەللى، گوتى ۋەرە لەگەلدا بۆ لاي دىكتۇر، ۋەرگىرپىك لەگەل ھات، پىشكىنى بۆ كردم شوئىنەۋارى لىدان ۋ ئەۋانەم ھەر پىئو ە مابوو، ئىنجا پاش نىكەى (۳۰-۴۰) رۇژ دواي گىرانم حەب و شتىان دامى، ئىلتىھابى سىگەكەم چاك بوو، ئەۋجا حالەم باشبوو.

+ تاكەى جەنگى دەروونى بەردەۋام بوو؟

– لىكۆلىنەۋەكان ۶ - ۷ مانگىك بەردەۋام بوون، ئىنجا لەگەل لىكۆلىنەۋەشدا، ئەۋ جەنگە دەروونىيەشيان لەگەل دەكردى، بۆ نمۇنە "زۇرژىك منيان پارگرت، نەخۆشىش بووم، چوار سەعات لە بەرانبەر خۆر رايان گرتەم، بەحساب ئەۋە ئەشكەنجەۋ شت نەماۋە، لە بەرانبەر پۇرژى رايان گرتەم، زۇرژىش تىنوو بوو، لاي تەل دىركىك رايان گرتەم، ئەگەر بىكەۋتەم، بەسەر تەلە دىركاۋىيەكەدا دەكەۋتەم، ئىدى منىش راۋەستام، ھەروا ۋەستام.

+ بە پىئو؟

– بە پىئو، بەرانبەر پۇرژىش، ئىدى دياربوو يەككىكى دىكەى گوت تا كەنگى رايگىر، بۆ خۆشيان ماندوو بوو بوون، گوتى تا دەكەۋى، منىش دوعام دەخۆيىند، لە راستىدا بىتاقەت بووم، تىنوووم بوو، دياربوو گوتيان ئەۋجار دەتەبەينە ژوورى، بەس چى دەزانى بىللى، دەنا دەتەبەينەۋە ئىرەۋ زىاترىش دەتەبەينەۋە، گوتە جا ئەگەر ۋابى ھەر ناچمەۋە ژوورى، چىم گوتوۋە ھەر ئەۋەيە، گوتيان زۆر كەللەپەقى، گوتە كەللە پەق و شتى ۋا نىيە، ھەر ئەۋەيە، گوتيان ئاخىر كاكە تۆ دەمرى، گوتە ۋەلللا جا بىرم ھەر ئەۋەيە، پىتان ۋايە بەۋ شتانە من قسەيەكى كەم

زىاد دىكەم، ھەر لىرە دەپم، جار جار كەلىمە كەلىمە يەك ھالى دەپوم، گوتيان كە واديارە چى دەلى ھەر وايە، باجى دىكە ئەزىيەتى نەدەين، ئەوجا بىردىنمە ۋە ژورۇش، گوتيان دەى قسە بىكە، منىش قورگم وشك بوو بوو، گوتم قسەم بۇ ناكرى، گوتيان دەتەينە ۋە دەرى، گوتم با بچىن!! گوتيان بۇ قسە ناكەى؟ گوتم ئاخىر قسەم بۇ ناكرى، گوتيان: ئەۋەنەيە بۇت دەكرى؟ گوتم دوو كەلىمە ھەر بۇ دەكرى، بەلام ئەتۇ بىتەۋى ھەكايەتت بۇ بىكەم تۇزىكم ئاو دەۋى، ئەوجا بەناچارى تۇزىكيان ئاو دامى، گوتيان: باشە، ھا تۇزىك دەمى پى تەپكە، ئىنجا دواىى گوتم باپىتان بلىم كە سەرى خۇتان بەمنەۋە نەھىشەن، چونكە ئەۋەى ئىستا ھەپەشەى پى لەمن دەكەن مردن نىيە؟ گوتيان: با، گوتم: ۋەللاھى ۋەبىللاھى، مردنم ژۇر ژۇر پى ئاسانترە لە قسەيەك كەپىم دەگوتىرى، جارى ۋا ھەبوو پىيان دەگوتم "تۇ درۇزنى"، گوتم لە ژيانمدا پىم نەگوتراۋە درۇ دەكەى لىرە نەبى، قەت كەس ۋاى نەگوتوۋە، گوتم ئىۋە پىتان ۋانەبى من ئازارى بەدەنم بەلاۋە شت بى، پىتان دەلىم بچن بەدواداچون بىكەن، ھەموو جارى پىم دەگوتن كە بچن بەدواداچون بىكەن، ھەموو جارى پىم دەگوتن بچن لەخەك بىرسن، چىتان پى دەلىم ئەۋەيە، ئەگەر وشەيەكى جىاۋازى تىدا ھەبوو، بۇتان ھەيە چى بىكەن، مەبەستم ئەۋەيە ئەۋ فشارانە ھەبوون تا پۇژانى تەحقىق، بەلام ۋردە ۋردە كەم دەبوون.

+ ھىچ كات ھەبوۋە لەگەل سەربازەكان بوارى گىفتوگۇ بىكەيتەۋە، ياسى ئىسلاميان بۇ بىكەى؟

- ھەر ژۇرىش، بەژۇرى لەگەل موحەققەكان، ژۇر موناقتەمان دەبوو.

+ گىفتوگۇكان ھىچ كارىگەرييان لەسەر بەجى دەھىشتن؟

- بەلى، ژۇر كارىگەرىي لەسەريان بەجى دەھىشت، بەلام ئەۋە پىۋىست بەۋە دەكا بەتاييەت قسەى لەسەر بىكەين.

+ پىشت بە خوا پاشتر بە درىژى لىي دەدوۋىن.

- بەلى، برىتييە لە چەند موفرەدەيەك، دەربارەى عەلمانىيەت، سىستىمى سىياسىي لە ئىسلامدا، كۆمەلى ئىسلامىي بۇ دەيەۋى دەۋلەتتىكى ئىسلامىي ھەيىت لەعراقدا،

ئىنجا ھەلۋىستان دەربارەى خۇرئاوا، دەربارەى ئەمرىكا، دەربارەى ئەو ھەلسەفە و بىردۆزانەى لە پۇژئاوا ھەن.

مەبەستم ئەو ھە، لەگەل پاسەوانەكانىش گەتوگۇمان دەکرد، پاسەوانەكانىش زىاتر خەلگى بە موستەوا نەبوون، پرسىارىيان ھەبوو، دەكەوتنە ژىر كاريگەرىى ھەندى ھەلۋىكەوت، دەيانپرسى لە ئىسلامدا ئەو چۆنە؟ ئەو چۆن نىيە؟ پىموايە خەلگى وایان ھە ھە دەكەوتنە ژىر كاريگەرىى ئەو ھە كە دوايى بىر بکاتەو، چونكە ھەيان بوو پرسىارىكەى وا دەکرد، بۆ نموونە: "ئەگەر مەزۇق بىتە نىو ئىسلامەو، دەبى چى بلىت؟ چۆن بکات؟ پەيوەندى نىوان ئافرەت و پىاو چۆنە؟ خىزان لە ئىسلامدا چۆنە؟" ھەستم دەکرد ھىندىكان دەپرسن، ھەبوو نەيدەوئرا لای كەس باسى بکات، چونكە (بەپى زانىارى من) يەك كەس لەوئى موستەوا بوو دەريان كەرد، ھەسلان كەرد، لەوئى نەما، ئەو ھەش پىش ئەو ھەى من بچم، ئىدى كەس لەوئى نەيدەوئرا باسى ئىسلام و راگەياندىنى موستەمانىتى و ئەو شتەنە بکات، بەس ھەندى لەپاسەوانەكان ھەستم دەکرد ھەتفىان لەگەلماندا دەجوو، بەلام داوايان دەکرد كە كەس نەبىستىتەو، ھەيانبوو ھەتفى دەجوو شتىكى دەھىنا، بەلام دەيانگوت باكەس نەزانى، چونكە بزەن ئەو سزەمان دەدەن، ھى وایان ھەبوو دەيگوت كە سزەيان داوم لەسەر ئەو ھەى لەگەل ئىو پىدەكەنم، ھى وا ھەبوو دەيگوت كە سزەيان داوم وگوتووانە بۆ لەگەل ئەوانە قسەت خۆشە؟ يان بۆ لەگەلئان پىدەكەنى؟ ئەوانەش ھەبوون.

+ مامەلەى تۆ لەگەل پاسەوانەكان چۆن بوو؟

- مامەلەى من وەكو ئىسلام دەلى، ئىجابىيانە مامەلەم لەگەل دەكرەن، لەگەل ھەمووان قسەم كەردووە و پىزى خۆشەم دەگرت، پىزى خەلگىشم دەگرت، چونكە دەشمزانى پىچەوانە كەردن، يان ھەندى شتى سووكەلە سووكەلە خراپن، ئەوانە پىم شتىكى پەسەند نەبوون، يا دەنگە دەنگو ئالۆزى و ئەوانەم نەدەكەرد، لەپاستىدا ئەوانىش شەرمیان لەمن دەكەرد، ھەتا ھەندىك لەدراوسى سجنەكانمان ئەگەر شتىكان ھەبا، بۆنموونە "قسەيەك بگەيەنم بە قاتەى ئەو ھە، دەيانگوت: (شىخ) تۆ لەگەلمان وەرە، پىاسەت لەگەل دەكەين، ئەگەر تۆمان لەگەل بى شەرمەت لى دەكەن، پاسەوانەكان تىمان ناخوپن، چونكە تۆ قورسايى خۆت راگرتووە، (لەخوا بەزىاد بىت)،

هه‌بوو ده‌یزانی ئه‌وه شتی‌که‌و به‌موخاله‌فه‌ی ده‌زانی، به‌لام ده‌هاتو ده‌یگوت که پیم عه‌یبه پیت بلیم (به‌ئه‌سیایی)، به‌لام با جارێکی‌که ئاوا نه‌بێ، ئه‌گهر شتی‌ک زانیبای موخاله‌فه‌یه، منیش به‌پاستی مامه‌له‌ی وام نه‌کرد که به‌پاستی ده‌میان له‌ خۆم بکه‌مه‌وه، به‌ زۆری له‌ ژووره‌که‌ی خۆم بووم، هه‌روه‌ها له‌ خواردن و شت برۆبیانووم نه‌بوو.

هه‌بوو له‌سه‌ر ئاوی گهرم، له‌سه‌ر جگهره، له‌سه‌ر ده‌رمان گرتی دروست ده‌کرد، من ئه‌و شتانه‌م نه‌بوو، هه‌ندیکی هه‌ر نه‌مبوو، وه‌ک جگهره‌کی‌شان، له‌سه‌ر خواردن و خواردنه‌وه بیانووشم نه‌بوو، سه‌رئێشه‌و سه‌رقاڵکردنی خه‌لکم نه‌بوو، پاشان ده‌نگه ده‌نگو شتم پی عه‌یب بوو، ئه‌وان بانگی یه‌کتریان ده‌کرد له‌و ژووریوه‌ بۆ ئه‌و ژووری، جار جار ده‌یانگوت که "شیخ، تۆ بۆ هیچ ده‌نگت نایه‌؟" ده‌مگوت من قورئان ده‌خوینم و مۆتاله‌عه ده‌که‌م و دوعا ده‌خوینم، ئه‌و ده‌نگه ده‌نگه چییه‌؟ پاسه‌وانه‌کان ده‌یانگوت تۆ زۆر لاما‌ن به‌پیزی، نه‌ ده‌نگه ده‌نگی ده‌که‌ی، نه‌ هه‌را هه‌رایه ده‌که‌ی، ده‌یانگوت که ئه‌وانه ده‌یکه‌نه گاله‌ گال، جاری وا هه‌بوو په‌نجه‌ره‌که‌یان له‌سه‌ر داده‌خست و ده‌یانگوت که زۆر قیره‌ قیره‌ ده‌که‌ن، ئاوا ئیدی، دیاره‌ مرۆڤ به‌هه‌ل‌سوکه‌وتی خۆی شه‌خسییه‌تی دیاری ده‌کات لای خه‌لکی.

+ نموونه‌ت لا هه‌یه که پۆژێک پاسه‌وانێک دیاری بۆ هه‌ینایی‌تی؟

– ئه‌من ئه‌وکاته‌ی ده‌ستم به‌نووسین کرد، دوا‌ی ئه‌وه‌ی که له‌ئیداره‌ی زیندان په‌زنامه‌ندی نووسین و ئه‌وه که قه‌له‌م و کاغه‌زم لابی، وه‌رگرت، یه‌کێک له‌ پاسه‌وانه‌کان ناوی جۆزێف بوو، هه‌ر (یوسف)ی خۆمانه، ده‌یگوت که من یوسفی ئیوه‌م به‌لام پیم ده‌لێن جۆزێف، ئه‌وه پیاویکی به‌ته‌مه‌نیش بوو، په‌نجا سالی‌ک ده‌بوو، به‌پاره‌ی خۆی ده‌چوو ده‌فته‌ری بۆ ده‌کڕیم، قه‌له‌می بۆ ده‌کڕیم، (٣ - ٤) قه‌له‌م به‌جاری، خه‌لک قه‌له‌میکی ده‌ست نه‌ده‌که‌وت، لاپه‌په‌یه‌کی ده‌ست نه‌ده‌که‌وت، ئه‌و دوو ده‌فته‌ری به‌جاری بۆ ده‌هینام، جا نه‌ک هه‌ر یه‌ک، له‌هه‌موو وه‌جبه‌کان (١ - ٢) ێک ده‌پوونه‌ براده‌رم، من زمانیشم نه‌ده‌زانی تا قسه‌یان له‌گه‌ڵ بکه‌م، به‌لام که ده‌یان بینی من ئیمامه‌تیان بۆ ده‌که‌م، بانگیان بۆ ده‌ده‌م، ده‌یانپرسی که ئه‌وه بۆ هه‌ر ئه‌و ده‌چێته‌ پێشه‌وه‌و بانگ ده‌داو کۆتان ده‌کاته‌وه‌؟ یان ئه‌وه بۆ فلان که‌س وا بێده‌نگه‌؟ ئه‌وانه‌یت

دادەنیشتن دۆمینه‌یان دەکرد، شەترەنجیان دەکرد، سێ سەعاتان شەترەنجیان دەکرد، ئەگەر بواریان هەبوایە دۆمینه‌یان دەکرد، دامەیان دەکرد، جار جار دەنگیان لەیەک بەرز دەبوو، ئەمن ئەو بەزم پەزمانەم نەبوون، ئیدی ئەو دەیانگوت کە ئەووە حالەتێکی تایبەتی خۆی هەیە، جا هەبوو لەخۆوە دەهات و دەبویست خۆیم ئێ نزیک خاتەو، دەیگوت کە من تۆم خۆش دەوی، ئەگەر خزمەتێکت هەیە، ئامادەم.

جارێک کيسە خواردنە کە فستقی تێدابوو، شتیکی کەمبوو، من ئەوا بەرپۆوە لەگەڵ ھاوڕێکانم فستقم دەخوارد، پاسەوانێکی لێبوو، وتم دەست بگرەو بە تۆزێکت بدەم، ئەویش گوتی نا ئێمە ناخۆین، گۆتم نا دەبێ وەریبگری، هەر وەک ئەدەبیەت کە کابرا چاوی لێهەتی، گوتی: دوايی من فستقتان دەدەم، گۆتم نا، خۆ ئەو لێهەتی، گوتی نا، دوايی بۆت دێنم، یەک کیلۆ فستقی سوورە کراوەی بۆ هێنام، منیش ئیدی دابەشم کرد بەسەر قاتە کەدا، گوتیان: "شیخ، وەللا بەبۆنەی تۆوە ئێمەیش خەنی بووین"، جاری دیکە میوەیان هێنا، یان شیرینی زیاده‌یان دەهێنا، بۆ منیان دەهێنا، یان بۆ ئەوانە ی دیکەیان دەهێنا، یان بۆ هەموو قاتە کەیان دەهێنا.

+ یەکتە زاناسینیان دەکرد؟ بۆیەن من ناوم ئەوەیە؟

- لەسەر سنگیان نووسیوە، هەر دەشیان گوت کە من ناوم فلان کەسە، خەلکی فلانە شویتم، ئەوەندە منداڵم هەیە.

+ دەکەوتنە باسی تایبەتەو؟

- بەلێ، بەلێ، بۆنموونە "هەبوو دەیگوت من حالەم ئاوا، هەبوو دەیگوت من ژنم هێناو، بابو دایکم نییە، هەبوو دەیگوت من دەستگیرانم هەیە، بەس نەمگواستۆتەو، باسی هەموو حالەتی کۆمەڵایەتی خۆیان دەکرد، ئەوانە زۆر بەلایانەو ئاساییە ژن مێردی تەلەقدا، مێرد ژنی تەلەقدا، من نەشەدە چومە نیو ئەو قسانە، بەلام ھاوڕێکانم جار جار بۆیان باس دەکردم، دەیانگوت کە ئەو دەلێ من دەستگیرانیکم هەیە، بەلام ئێستا ھاوڕێیەکم هەیە، ئەو لە جیاتیی من لایەتی تا دەچمەو، دەمگوت باشە عەیبە، ئەو شتانە چۆن دەلێن؟ ئەسلەن زۆریش ئاساییە

بەلایانە، پېغەمبەر ﷺ دەفەر مۆیت: (إذا لم تستح فاصنع ما شئت)، ئەگەر غیرەت نەما، ھەموو شتێ دەکرێت، ئەوان پیکھاتە ی کۆمەلایەتی و خێزانی و شتیان زۆر وێرانە.

+ لە نەبوونی وەرگیردا، کێ ئەو گفتوگۆیانە ی بۆ وەر دەگیرایت؟

– وەللا زۆریان، ئەوانە ی کە لەوێ بوون، ئەو دوو سێ قاتعە کە دوایی تیکەڵ بووین، زۆری ئینگلیزیان دەزانی، بەتایبەت دوویان، دکتۆر سەتتام ئەلگەعود، ئەو کە ھەر بەعسیش نەبوو، (رجل أعمال) بوو، زۆر دۆستیشم بوو پیاویکی بەرپۆز بوو، یەکیکی دیکەشیان ئەصیل تەبرە بوو، ئەو کە کاتی خۆی جیگری عودە ی بوو، ئەو زۆر ئیستیفادە ی لە من کرد، ئەو دوانە وەکو بلی ھاوپی نزیکترم بوون، بەس ھیتیش زۆر ھەبوون خۆیان بە ھاوپی و نزیکی من دەزانی، پێزیشیان دەگرت.

+ شوینی خەوتنتان چۆن بوو؟

– شتیکیان بۆ ھینابووین، وەکو قەرەوێلەش نییە، تەختە یەکم لەسەر پادە خەست، دۆشە کە و مۆشە کیش نەبوو، دوایی دۆشەکیان بۆ ھینان، دوای (۶ - ۷) مانگی دۆشەکیان بۆ ھینان، بەتانییە کە بوو، سەرینێک بوو، کە نزیکی دوای سالیك سەریان بۆ ھینان، لەوێ بە ھەموو شیوە یە کە رادی.

+ ژوورە کە بیجگە لە دەرگایە کە و پەنجەرە یە کە و ئەو پەفە یە، ھیچی تری

تیانە بوو؟

– بەلێ، من بەتانییە کە م بۆیان کردم بە دوو بەتانی، بەسێ بەتانی، بەتانییە کە م پراخت، ھەروەھا نوێژیشتم لەسەر دەکرد، ژوورە کە م پاکبوو، ھەفتە ی یان دوو ھەفتە ی جارێک ژوورە کە م دەشۆرد، شتیکی بوو وە کە قەرەوێلە بوو، قەرەوێلە ی تەواو نەبوو، تەختە یە کە لەسەر بوو دۆشە کە کە ی لەسەر بوو، بەتانییە کە م لەسەر پراختبوو، بەلام من بەزۆری دادە نیشتم لەسەر بەتانییە کە و لەسەر کارتۆنی کە دەمنووسی، چونکە سالیك زیاتر، نزیکی چوارسە دو پەنجا پۆژ خەریکی ئەو کتیبە بووم⁽¹⁰⁾، خەریکی نووسین بووم، لەسەر کارتۆن، ئەگەر ویستباشم بجوولیم، بەلام ھەموو بەیانییە کە

¹⁰ واتە کتیبی: (الاسلام يتجلى في كتاب الله) ئیسلام لە کتیبی خوادا دەدرەوشێتە وە.

وهرزشم دهکرد، نزيكه‌ی نيو س‌ه‌ع‌ا‌ت، بيس‌ت ده‌قيقه‌يه‌ك، قورئان‌يشم كه ده‌خويند، به پي‌وه ده‌مخويند، له گ‌وشه‌وه ب‌و گ‌وشه، ئه‌گ‌ه‌ر ده‌ريشيان كرديان، له ده‌ريش ه‌ه‌ر ده‌مخويند، له‌ناو س‌احه‌كه، ده‌نا له گ‌وشه‌يه‌كه‌وه ب‌و گ‌وشه‌يه‌كي تر، شته‌كاني خ‌وم وا ري‌ك‌خستبوو، ب‌و ئه‌وه‌ي بتوانم ب‌جوليم، ب‌و ئه‌وه‌ي مر‌و‌ف‌ ماسولكه‌كاني نه‌مرن.

+ مام‌وستا، ده‌رگا‌كان ئاسن بوون؟

- نا، ده‌رگا‌كان ته‌خته بوون، ده‌رگا‌ي ئه‌ستور بوو.

+ ئه‌ي په‌نجه‌ره‌كان شووشه‌ بوون؟

- په‌نجه‌ره‌كان شووشه‌ نه‌بوون، په‌نجه‌ره‌ش ه‌ه‌ر ته‌خته بوو، په‌نجه‌ره‌كه (X ٢٥ سم) بوون، ز‌ور گ‌له‌يمان كرد كه ز‌وره‌كان ز‌ور تاري‌كن، چاومان كزبووه، خه‌لك شتي ب‌و ناخو‌ي‌ن‌ري‌ته‌وه، جاري واش بووه كاره‌با نه‌بووه، ئه‌وجار به‌شي‌وه‌ي گ‌وشه‌يي لايه‌كيان كرد به دوو پارچه‌وه، ماده‌يه‌كي پلاستيكي وه‌كو شووشه‌ بوو، ته‌قريبه‌ن ز‌وره‌كه‌ي پووناك كرده‌وه، ئه‌وه له‌دواييدا، نزيكه‌ي دواي ساليك ئه‌و چاك‌سازيانه‌ي كران، يان هه‌نديكي شه‌ش مانگ پيش هاتنه‌وه‌م.

+ ئه‌ي له‌ پووي پاكوخاوي‌نييه‌وه حال‌تان چ‌ونبوو؟

- سه‌باره‌ت به‌ پاكوخاوي‌ني، ب‌و نمونه‌" به‌لايه‌ني كه‌مه‌وه هه‌فته‌ي دووجار بواريان ده‌داين خ‌و بش‌وين، ئه‌گ‌ه‌ر ده‌ ده‌قه ده‌ ده‌قه‌ش بووايه، به‌لام ه‌ه‌ر چاك بوو، به‌س بيس‌تبوم كه براياني تر ده‌يانگوت حال‌مان له‌پووي پاكوخاوي‌نييه‌وه ز‌ور خراپ بووه، له‌ بيايان بووين، ئيمه‌ش به‌ل‌ي شوينه‌كه‌مان بيايان بوو با هه‌ل‌ي ده‌كرد، خ‌ولباران و شت ده‌هاته‌ ز‌ووري، به‌لام ه‌ه‌ر باش بوو، واته‌ نيسبه‌ته‌ن، به‌ل‌ي له‌ ز‌ووري موقه‌بيه‌دي، به‌نيسبه‌ت پاكوخاوي‌ني وا پي‌ده‌چ‌ي له‌پووي خواردن و شته‌وه هه‌روه‌كو يه‌ك بووين، به‌لام له‌پووي پاكوخاوي‌نييه‌وه حال‌مان باشتر بوو.

+ ساردي و گه‌رمي ناو س‌جنه‌كه‌ چ‌ونبوو؟

- له‌ ق‌وناغي يه‌كه‌مدا، پ‌وژانه ده‌بوو ه‌ه‌ر خه‌ريكي ميش ده‌ركردن بووينايه، پ‌وژانه ره‌نگه‌ دوو س‌ه‌ع‌ا‌ت خه‌ريكي ميش ده‌ركردن بووينايه، داده‌نيشتي ميش تيت ده‌وروكا، ده‌وه‌ره ئه‌وجار ميشان ده‌ركه، ئينجا يه‌كي‌كت ده‌رده‌كرد دواي ده‌هاته‌وه، شه‌وانه‌ش

لەبەر مێشووولە خەوتن نەبوو، نزیکەى (۲ - ۳) مانگان هەروا بوو، لەدوایى پا ئەپرکۆندیشنیاى هینا، تۆزى حالىمان باش بوو، دواى دەرماتیکیان داینى بۆ دژى مێشووولە، دەرماتیکیان داینى لە پێش دەرگا دامان دەناو مێشەکانى دەکوشت، مێش یان دەبى بیانکوژى یان دەبى دەریان کەى، سیسرکە زۆر بوون، قالۆنچەش، جا ئەمن زۆریشم بەزەبى بەو جێو جانەوەرەیدا دەهاتەو، نەمدەکوشتن، بەپاستى هەردەرم دەکردن، ھاوریکانم دەیانگوت شىخ با بیانکوژین، گۆتم وەللا من نایانکوژم.

ئەو بەبا، کولەو شت دەهاتنە ژوورى، بەردەوام کە خواردنم دادەنا پێ دەبوو لەمێروولە، کێو شتیکم دادەنا مێروولە دەجوو ناوى، دواى فێربوو بووم بزماریکم لە قەدى دیوارەکە دادەنا، خواردنىک شتیکم ھەبایە لە عەلاگەيەکی نایلۆنم دەھاویشتو بە بزمارەکەم ھەلەدواسى، ئەو کۆتا ھەول بوو، پێش ھاتنەووم فیکرى ئەووم کرد، دەنا زۆر جار خواردنەکەم پێ دەبوو لە مێروولە، شتى شیرین و ئەوانە و بە ناچارى دەبوو فرێم دابایە.

+ سەبارەت بە خواردنەکە، ئەو خواردنە بە لای تۆو ئاسایى بوو، بەلام بۆ ئەوانى تر کە بەپرسی گەرە بوون، چۆن بوو؟

– ئەوانە حالىان سەغلەت بوو، ھەمیشە نازو گلەییان ھەبوو، پرتەو بۆلەیان ھەبوو، نەخۆشیش بوون، حەقیشیان بوو، منیش پێم دەگوتن لەبەر ئەو ئیمەتان لەو شاخو داخە زۆر چەوساندۆتەو، راھاتووين، بۆیە بە ھەموو شتیک پارێم، بەس بۆ خۆتان ئەوئەندە لە راپواردن و عیش و تۆش و کەیفدا بوون، بۆیە بە ھیچ شتیک قەناعەت ناکەن، پێدەکەنین و دەیانگوت: "شىخ، وەللاھى ئیمە نەخۆشین". ھەبوو زەختى بوو، ھەبوو شەکرەى بوو، ھەبوو فەقەرەتەى بوو، ھەبوو نەخۆشى گەدەى بوو، ھەبوو غوددەى بوو، ھەبوو نەخۆشى دوازدە گریى ھەبوو، بەپاستى خوا پەحمى پى کردبووم ئەو نەخۆشى و شتانەم نەبوو، ئەوجار زۆریش بەپۆژوو دەبووم، پێشم دەگوتن بابە بەپۆژوو بن، دەیانگوت ئەگەر بەپۆژوو بێن ھەر دەمرین، دەمگوت بەپۆژوو بن، ئەوجا ئەوئەندە مەخەون، ھەرەھا ئەوئەندە دۆمىنەو شەترەنج مەکەن، تۆزى قورئان بخوینن، دەیانگوت کە ئەگەر ئەوانە نەکەین، ھەر پۆژەکەمان لى ناپوات. بەلى ئەوان بۆ خواردن و شت زۆر سەغلەتبوون.

+ ئايدا جگەرەو شىتياڭ دەست دەكەوت؟

- بەللى، پېشى پۇڭى شەش جگەرە بوو، ئىدى ئەوۋى نەيدەكېشا، دەيدا بەوانى دىكە، مەن پېشى ۋەرم نەدەگرت، دەمگوت حەرەمە، دواى ئەوۋە ۋەزىرى ئەوقافم لە تەنېشتەوۋە بوو، گوتى: "شىنخ، ئۇبالت بە ئەستۋى مەن، لېرە ۋەزەكە ئاۋايە، ئەوانە بۇ جگەرەيەك شىت دەبن، جگەرەكەيان بەدەيەو ئۇباللەكەشت بە ئەستۋى مەن، چۈنكە ئېرە ۋەزى سىجە، ديارە لە پوۋى شەرەيشەوۋە تۆزىك پىي تېدەچى"، چۈنكە مەن لە نىۋان دوو مەفسەدەدا قەرارم دەگرت، مەفسەدەي ئەوۋە كە لە خۇميانى نىگەرەن كەم ۋەكو ھاۋپىي زىندان، مەفسەدەي دووۋەم ئەو خلتەو دووكلەيان بەدەمى، ئىدى مەنېش تۆزى لىكەم دايەوۋە، گوتە بىاندەمى باشە، ۋەزىرى وات دەبىنى، بەرپىسى گەرەي وات دەبىنى كە دوو جگەرەت دەدايە، دىنايەك مەمنون دەبوو.

+ ئايدا خواردەنەۋى سەرخۇشكەريان دەست دەكەوت؟

- نەخىر.

+ بەختيار ئەمىنى ۋەزىرى مافى مۇۋ، سەردانى زىندانى "كروپەر"ى كىرد ۋەندىك لە بەرپىسەكانى بەسەسى بەسەر كىردەوۋە، ئايدا تۇڭاگادارى ھاتتەكەي نەبوۋىت؟

- مەن نەمزانىوۋە، بەلام پۇڭىك گوتيان كە ئەوۋە بەختيار ئەمىنە، ۋەزىرى مافى مۇۋ، گوتيان كە ھاتوۋەتە لاي دىكتۆرە رىحاب، گوتيان كە ھاتوۋە دوو نەفەرى بىنىوۋە، بەس ۋادىارە نەبوۋىراپوۋ بىت بۇ لاي مەن! رەنگە گوتىيىت نەوۋەكو تۆمەتبار بىرەم بە كوردايەتى!! چۈنكە تەنھا مەن ۋەكو كورد لەۋى بووم، ئەگەر جورئەتى نەكردى بى سەلامىك لىكات!!

+ ئەيتۋانى بى؟

- نازانم، جا ئەگەر ۋەزىرىك بى ۋەنەتوانى بى سەلام لە زىندانىكى بىكا، ئەوۋە يانى چى؟ بەلام مەن زۆرى دەرەست نەبووم، داخۇ دەبىنم يان نايىبىنم، قەسەي خۇمان بى، لە دىنيا ۋە ئەھلى دىنيا بىمەنەت بووم، لە سايەي رەحم ۋە بەزەيى خواۋە.

www.alibapir.net

تەۋەرەي چوارەم: تۆمەت و لىكۆلېنەۋەكان

۲۰۰۵/۷/۲

ستۇدىيۇ كەنالى سىمىنى تەلەزىۋى كۆمەل

www.alibapir.net

۱۳۳

+ ماموستا عی بیایر، دواي چەند پۆژ لە زیندانییکردن و لە کام زیندان دەستکرا بە لیکۆلینەوه لەگەڵتاندا؟

– ھەر ئەو شەووە کە گەیانینیانە بەغدا، دەستیانکرد بە لیکۆلینەوه، دواي ئەوێ دەستیان کردینەوه، گونییەکیان لەسەر دەموچاومان لا برد، یەكسەر دەستیان کرد بە لیکۆلینەوه لەگەڵماندا، دواي ئەوێ کە پشووێکماندا، دەستنوێژمان شۆری و نوێژمان کرد، یەكسەر لەگەڵم دانیشتن، بەلام بەجیا، بەتەنیا لەگەڵم دانیشتن و دەستیان کرد بە لیکۆلینەوه، ھەر ئەو شەووە کە گەیشتمە ئەوێ.

+ شەوی ۱۰/۷/۲۰۰۳؟

– شەوی ۷/۱۱ دەستیانکرد بە لیکۆلینەوه لەگەڵمان.

+ بیست و دوو مانگە، چەند جار لیکۆلینەوهتان لەگەڵ کرا؟

– دەتوانم قۆناغەکانی لیکۆلینەوه بۆ سێ قۆناغی سەرەکی دابەش بکەم: قۆناغی یەكەمیان ئەو نۆ پۆژێ ئەشکەنجەشی لەگەڵدا بوو. قۆناغی دووەمیان، دواي ئەوێ کە بڕام بۆ ژووری تاکي، دە پۆژ لێیان نەپرسیمەوه، واتە دواي ئەوێ کە بیست پۆژ بەسەر گیراندا تیپەری، پۆژی بیستویەكەمین قۆناغی دووەم دەستی پێکرد، ئەوێ نزیکەي بیست پۆژ بەردەوام بوو، دواي ئەوێ چل پۆژ تیپەری بەسەر گیراندا، منیان دادگایی کرد، پۆژی چلەمین گیرانم بوو دادگایەکیان پێکھێنا، وتیان: "بۆئەوه داخۆ بە دیلی جەنگیت لەقەڵم بدەین، یا خود بەدەستبەسەرێکی مەدەنی؟"، چەند حاکمێک بوون و سویندیان دام کەراست بپۆم، وتم: سویندیش نەخۆم ھەر راست دەپۆم.

دواي دادگایی و لیکۆلینەوهیەکی (۱ - ۱,۵) سەعاتی، گوتیان: "ئەوێ تۆمان بە دەستبەسەرێکی مەدەنی کە ئەوان (CI) پێدەلێن، لە قەڵەمدا، تۆ دیلی جەنگ نیت". وتم جا دیلی چی؟ دەعوەتتان کردووم، بەمیوانی ھاتووم، لە سەنگەر و لە بەرەي شەردا نەبووم. قۆناغی دووەم لێردا کوتایی ھات، لە دواي ئەو دادگایی و دانانی من وەکو دەستبەسەرێکی مەدەنی.

قۆناغی سێیەم، تا نزیکەي شەش مانگێک تەواو کرد لە زینداندا، واتە دواي ئەوێ شەش مانگ بەسەر گیراندا تیپەری، تا ئەوکاتە لیکۆلینەوهکان ھەبوون، بەلام پچر

پچر، به لām ئه وهی پيشی به خهست و خۆلی بوون، جاری وا هه بوو شهوو پۆژ بوو، پۆژ هه بوو شهویش ده بوو، به لām دوايی پچر پچر بوو، ناوه ناوه بانگیان ده کردم، تا نزیکه ی شهش مانگی گیرانم، له دوايی ئه وه وه منیان ئاگادار کرده وه و تیان: "ئه وه بۆمان ده رکه و توه و ئاگادارت ده که ی که تۆ هیجت له سه ر نییه لای ئیمه، ئه و شتانه ی که بۆ تۆ گوتراون، بۆمان ده رکه و توه که درۆن، دوايی لیبوردنت لیده که ی، به لām دوايی لیبوردنیشمان هه یه که ده ته یلینه وه، له بهر ئه وه ی به رژه وه ندیمان واده خوازی، له سه ره وه و امان پیگوتراوه، ئه گهرنا، ئه و شتانه ی که له سه ر تۆ گوتراون، هیچیان راست نه بوون، بۆمان ده رکه و توه که پیاویکی راست بوویت و راشکاو بوویت، ئه وه ی که تۆ گوتوته هه مووی راستبووه و ئه وه ی له سه ر تۆ و تراوه، درۆ ده رچوو".

+ ئه و کاتانه که ی بوون که تیا یاندا لیکو یلینه وه تان له گه ل ده کرا؟ شه و
بوون یان پۆژ؟

- له قۆناعی یه که مدا، نه مزانی چ کاتی شه وه و چ کاتی پۆژه، شوینه که هه میشه پۆشن بوو، ئیمه له شوینیکی داخراودا بووین، شه وو پۆژم بۆ له یه ک جیا نه ده کرایه وه، بۆ نیوه پۆکانیش، به مه زنده دیاریم ده کردن، لیشم ده پرسین و ده مگوت: ئیستا نیوه پۆیه؟ شه وه یان پۆژه؟ پیان نه ده گوتم، یه ک دوو جار ده یان بردم بۆ ژوریک، له درزیکه وه ده مزانی که ئه وه پۆژه، له درزیکه ده رگا که وه، به لām له شوینیکی که بووین، نه مه مزانی شه وه یان پۆژ، به لām پیماویه که جیاوازی نه بوو، به شه وو پۆژ لیکو یلینه وه له گه ل به رده وام بوو، له و نۆ پۆژه ی یه که م، دوايی به زۆری به پۆژ بوو، یه ک دوو جار نه بی شه و بوو، ئه ویش وه کو فشاریکی ده روونی، بۆ ئه وه ی خه وم لّ بزپین، له نیوه شه ودا بانگیان ده کردم، دوايی ده چوومه وه بۆ ژوره که ی خۆم، بانگیان ده کردم وه، بۆ ئه وه ی بیخه وم بکه ن، به پۆژیش هه ر هه مبوو، یه ک دوو پۆژیک و ابوو، ئیدی دواتر هه ر پۆژ بوو.

+ به شیوه یه کی گشتی، لیکو یلینه وه کان چه ندیان ده خایاند؟

- ههريهكه به لای كه مه وه سهعاتيكي دهخاياند، لای زۆري سهري دهكيشا بۆ سى سهعات، بۆ چوار سهعات، پهنگه بۆ پينج سهعاتيش، جارى وا ههبوو سى سهعات، دوو سهعات، بهوشيوهيه، هيچ جارى له سهعات كه متری پينه چوو ه.

+ ئه وه دهزگايانه كامانه بوون ليكۆلینه وه كانيان ئه نجام ئه دا؟ "ئيف بى ئای"، "سى ئای ئه ی، هه والگريى سهريازى"؟ "يان چ دهزگايه كي تر بوون؟
- به منيان نه دهگوت چين، ئه وان خۆيان به من نه ده ناساند، به لام دوايى له هاوه له زيندانیه كانم ده مبيست، ده يانگوت كه هه موو جوړيان تيدايه، هه م، "ئيف بى ئای" يان تيدايه، هه م "سى ئای ئه ی" يان تيدايه وه هه م سهريازيه كانيان تيدان.
من نازانم چهند دهزگای ليكۆلینه وه ته حقيقيان هه يه، ده يانگوت كه هه موو جوړه كانيان تيدايه، هه ستيشم ده كرد يه كه م جاره بيانينم، جار جاريش موحه قيقه كانيان ده گوړي، خوشيان به من نه ده ناساند، تا يه كيكيان بلای من له فلان دهزگام، ئه وه هاتوو ليكۆلینه وه دهكات و ته واو.

+ جارى چهند كه س بوون؟

- جارى وا هه بوو چوار كه س، جارى وا هه بوو سى كه س، به لای كه مه وه دوو كه س ده بوون، جگه له وه رگير، كه بۆ عه ره بى وه ري ده گير، ئه وان به ئينگليزي قسه ي خۆيان ده كرد.

+ به عه ره بى ته حقيقتان له گه ل ده كرا؟

- به عه ره بى بوو، ته نها يه ك دوو جار موحه قيقه كان خۆيان عه ره ببيان ده زانى، ئه مريكي بوون، به لام عه ره ببيان ده زانى، ئه گه رنا، ئه وانى دى به ئينگليزي قسه يان ده كردو وه رگير كه بۆ عه ره بى وه ري ده گير.

+ تۆمه ته كان چي بوون كه ئاراسته تان ده كران؟

- له سه ره تا وه چوار تۆمه ت بوون.

يه كه م "ئحتيمالى ئه وه م بۆدانرا بوو كه به نياز بووين، وه كو كۆمه لى ئيسلامى له هيزه كانى هاوپه يمانان بدين، ئه مريكاو هاوپه يمانه كانى.
دووه م" ئه وه كه ئيمه پشتگيري گروپى ئه نصارمان كردبى.

سینیه م "ئەو ەكە ئیمە لەگەڵ پزۆم پەيوەندیمان بووبی .

چوارە م " لەگەڵ ئیران پەيوەندیمان بووبی .

دوایی لە قوناغەکانی کۆتایی لیکۆلینەو دا ئەو ی ئیرانیان لا برد، لەجیاتی ئەو،
و ەكو لە دوانامە كە بۆمنیان ناردو منیش وە لām دانەو، هاتوو، لەجیاتی پەيوەندی
لەگەڵ ئیران، ئەو ەكە من ئەمیری كۆمەڵی ئیسلامیم !! یەكی لە تۆمەتەكان ئەو بوو
كە ئەمیری كۆمەڵی ئیسلامیم !!

+ چۆن وە لāmی ئەو تۆمەتەت دە دانەو؟ بە نووسراو، بە دەمی؟ ئیمە لیڤە
بیستمان كە لە چەند پۆژی سەرەتادا چەند لا پەرەیهكت وە لām نووسیو، ئەو
دەنگوباسیكي بڵاو بوو، ئەو تا چەندیك راستە؟

- من نازانم، هاتوو وەو باسی نووسین و شتی وام لای هیچ كەس نەكردوو، پیم
شك نایەت، بیستم كە گوتراو "فلان كەس هەشتا لا پەرە شتی نووسیو"، شتی وام
نەگوتوو و بە دەمیشمدا نە هاتوو، ئەو نە شەم نە نووسیو، من دوو جار داوایان
لیكردم كە دەبی وە لāmەكانم بە نووسین بی، ئەویش بە كورتی نووسیم، لەوانە یە (٤ - ٥
(لا پەرەیهك بووبی، هەردوو وە لāmەكە رەنگە پینچ لا پەرە، ئەو پەری شەش لا پەرە
بووبی، من بە كورتیش وە لām دە دایەو، باقی وە لāmەكانم هەمووی دەمی بوون، جا ئایا
دوایی خۆیان تۆماریان دەكرد یان نا، من نازانم، بە لām هەمووی دەمی بوو.

+ پیمان خوێشە باسی وە لāmەكانمان بۆ بكەیت ..

- وە لāmەكان هەرچەندە لە نامەكەشمدا هاتون.

+ ئەو بە پاشكۆ لەگەڵ ئەم كتیپە بڵاو دەكەینەو.

- خۆتان بڵاوی دەكەنەو، ئەو چوار تۆمەتە سەرەکیەكە بوون، ئەگینا ئەوان
زۆر شتی دیکەیان دەپرسی، ئەو چوار تۆمەتە سەرەکیە لێ و پۆی زۆریان
لیدەبوو وە، ئەگەر بلییم هەزار پرسیارم لیکراو، رەنگە زۆرم نەگوتبی،
دانیشتنەكانیش، لیکۆلینەو كان زۆر بوون، ئەگەر هەمووی بخوێتە سەرەك، ئەتوانم
بلییم هەشتا نەو دە سەعات، رەنگە زیاتریش بووبن.

له سه ره تاوه پيمگوتن: ئيوه به هه له منتان گرتووه و په شيمانيش ده بنه وه. من نهو كه سه نيم كه بو ئيوه باسكراوه، نهوان به وه زور تووړه ده بوون، نهوكاته دياره نارپه حه تي و شتي تر يشيان هه بوو، وتيان: "چون وا ده لئي؟"، گوتم دوايي بونان دهرده كه ویت، ئيوه به پي پاپورتی درو حوكم له سره من ددهن و، زانپاري هه له تان پيگه يشتووه، چونكه من دري نهو پرژيمه (به عس) بووم، هه روها ئيمه هيچ شتيكمان تا ئيستا له دري ئيوه رانه گه ياندووه، به لئ، من پيم ناخوشه نه مريكا عيراقی داگير كردووه، به داگيركه ريشيان ده زانم، خوشتان خوتان به داگيركهر ناوزده كردووه، به لام هيچ شتيكي وامان نه كردووه كه پاساوي نهو بيت من بگيريم. به نيسبت نهو تومه تانه، من ناوا وه لام دانوه.

سه باره ت به تومه تي به كه م، كه "تو به ته مابووي له هيزه كانی هاوپه يمانان بدهيت"، وتم ئيوه چ به لگه يه كتان به دهسته وه هه به؟! نهوان وتيان: "تو ده پي ئيعتراف بكهيت، وتم ئاخر من ته ده داتان ده كه م به لگه يه كتان پي بيت، نووسيني، شتي، هيچ شتيكمان به دهسته وه نيه، ناو دلي منيشتان هه لنه كوليوه، جگه له خوا، كه س نازاني ناو دلي من چي تيدايه و به ته ماي چيبووم، نه مجا له شه رعدا، له قانوندا (قصاص قبل الجنایة)، توله سه ندنه وه ي پيش تاوان كردن دروست نيه، كه سي به ته مابووي شتي بكات، مادام نه يكردي تو ناتواني حوكمي به سه ردا بدهي. جاري به ته مابوونه كه شي به لگه ي ده وي، چونتازاني من به ته مام؟ وتم ناكړو و دروست نيه.

سه باره ت به يارمه تي و پشتگيري گروپي نه نصار، وتم بچن له خه لكی كوردستان بپرسن، له يه كيتي نيشتماني بپرسن، له خه لكی لايه نه سياسي هكان بپرسن، ئيمه هه لويستمان پوون و راشكاو بووه دهر باره ي گروپي نه نصار، نه سلن بوونه كه يانمان به ناشه رعي زانيوه، پيمان گوتوون: بوونتان هه له يه، پاساو به لگه ي بوونتان نيه، پاشانيش ئيمه به يانمان له سره دهر كردوون، پاشان له گه ل كيتي په يمان نامه مان هه بووه، نه گهر ئيمه پشتگيري مان كردوون، يه كيتي بوچي مانگانه هاوكاري كردووين به دوو مليون ديناري سويسري؟ بو كارئاساني بوكردووين؟ بوچي له گه لماندا په يوه ندي هه بووه؟ نهو نه سل و نه ساسي نيه و درويه، بچن له هه موو خه لكی بپرسن،

به‌لکو ئيمه باجی دراوسییته‌ی و نزیکی ئه‌نصارمان داوه، که بنگه‌و باره‌گاکانمان له نزیك ناوچه‌که‌ی ئه‌وانه‌وه بوون.

سه‌باره‌ت به‌ په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ پڕیتم، من هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ ته‌حه‌ددام کردن و وتم: پیم سه‌یره‌ ئه‌و تۆمه‌ته‌ ده‌گوتری، وتم: کێ وای پێگوتن؟ کێ ئه‌و درۆیه‌ی له‌گه‌ڵ کردوون؟ ئه‌وه‌ سه‌ددام خۆی لێره‌یه‌، هه‌تا دواين که‌س که‌ له‌ پڕیتمه‌که‌یدا بووه، له‌ سه‌رکرده‌یه‌تی سیاسیی و ئیداری، ئه‌گه‌ر په‌یوه‌ندییم بووبی، نابێ له‌گه‌ڵ یه‌کێ له‌وان بووبی؟! فه‌رموون بانگیان که‌ن، بیانیه‌ینه‌ به‌ره‌و پوومان، لیان پیرسن، که‌ من دلنیاشم لیان پرسیون، عه‌لی حه‌سه‌ن مه‌جید وتی: "لیان پرسیوم". عه‌بد حه‌مموود وتی: "لیان پرسیوم"، خه‌لکی دیکه‌یان وتیان: "پرسیاری تۆیان لیکردوین، ئیمه‌ش ئه‌وه‌ی که‌ زانیومان، وه‌لامان داوه‌ته‌وه‌، که‌ هه‌یچ په‌یوه‌ندی‌و شتیکیان نه‌بووه‌، به‌لکو درۆی ئیمه‌ بوون". ئینجا وتم بیانیه‌ینه‌ به‌ره‌و پووم، من ته‌حه‌ددا‌تان ده‌که‌م یه‌کێ بتوانی بێ پۆژیک له‌پۆژان په‌یوه‌ندییه‌کمان هه‌بووه‌. به‌لێ، ئه‌وان خه‌لکیان ناردووه‌، به‌لام ئیمه‌ وه‌لامان نه‌داوه‌ته‌وه‌، زۆر داکوکیان کردووه‌، به‌لام ئیمه‌ وه‌لامان نه‌داوه‌ته‌وه‌.

سه‌باره‌ت به‌ په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئێران، گوتم: به‌لێ، ئیمه‌ په‌یوه‌ندیمان له‌گه‌ڵ ئێران بووه‌، په‌یوه‌ندی دیپلوماسی و ئاسایی، وه‌کو هه‌موو لایه‌نه‌کانی ئۆپۆزیسیۆنی عێراقی په‌یوه‌ندیمان هه‌بووه‌، به‌لام په‌یوه‌ندی لایه‌نه‌کانی دیکه‌، به‌تایبه‌تی براده‌رانی پارتی و یه‌کێتی له‌هی ئیمه‌ له‌پیشتر بووه‌، توندو تۆلترو گه‌وره‌ترو به‌رفراوانتریش بووه‌، ئه‌گه‌ر په‌یوه‌ندی سه‌لام و که‌لام له‌گه‌ڵ ئێران ئه‌وه‌بێت، ده‌بێ ئیستا ئه‌و خه‌لکه‌ش به‌هین بۆ ئێره‌، ئینجا ئیمه‌ به‌لێ مه‌که‌به‌ی په‌یوه‌ندیمان هه‌بووه‌ له‌ تاران، به‌لام بۆ به‌پێکردن بووه‌، گه‌ر هاموشۆیه‌کمان کردبێ، چونکه‌ هه‌یچ پێیه‌کی دیکه‌مان نه‌بووه‌ هاموشۆی ده‌ره‌وه‌ بکه‌ین. وتم: بۆ نمونه‌، من ویستوو مه‌مره‌ بکه‌م، یان حه‌ج بکه‌م، ده‌بوايه‌ له‌ ئێرانه‌وه‌ بچین، چونکه‌ له‌پێی پڕیتمه‌وه‌ بوارمان نه‌بووه‌، هه‌یچ ده‌روازه‌یه‌کی دیکه‌مان نه‌بووه‌ جگه‌ له‌ کۆماری ئیسلامی ئێران، په‌یوه‌ندیمان له‌گه‌ڵ کۆماری ئیسلامی په‌یوه‌ندییه‌کی ئاوا بووه‌، وه‌کو کۆماری ئیسلامی، هاوکاری گه‌لانی عێراقی کردووه‌ له‌ به‌رانبه‌ری پڕیتمدا. به‌تایبه‌تی پێش ئه‌وه‌ی رێککه‌وتنه‌نامه‌ی ساڵی ۱۹۸۸ له‌گه‌ڵیان

ئىمزا بگەن، يارمەتى ئۆپۆزسىيۇنى عىراقىيان داۋە. ئىمە نايشارىنەۋە، يارمەتى ئىمەشيان داۋە، بەللام كاتىك كە ئەۋرېككەۋتەننامەيان ئىمزا كىرەۋە، ۋەتەنە كاكە ئىمە ھاۋكارىيەتەن ناكەين، لەبەر ئەۋە كە ئىمە رېككەۋتەننامەمان ئىمزا كىرەۋە. ئەگەر ھاۋكارىيەكى ئىمەشيان كىرەپ، كاتى خۇي ۋەكە بىزۋەتەنەۋە ئىسلامىي بۈۋە، نەك ۋەكە كۆمەللى ئىسلامىي، كۆمەللى ئىسلامىي ئەۋكەتە نەبۈۋە. لەپاستىدا پەيۋەندى ئىمە زۆر كەمترو زۆر لە پاش خەلگى دىكەۋە بۈۋە.

دەربارەي ئەۋەكى يەكە لەتۆمەتەكان: "تۆ ئەمىرى كۆمەللى ئىسلامىيەت"، ۋەك لەنامەكەشدا ھاتۋە، بۆم نوۋسىن، ئەگەر ئەۋە كەمن بەرپىرسى لايەنكى ئىسلامىي بىم تاۋان بى، ماناى ئەۋەكى كارى ئىسلامىي لاي ئىۋە تاۋانە، جا زەحمەت نەبى ئەۋەمان بە بەلگەيەكى ئاشكرا، بە بىپارىكى سىياسىي ئاشكرا پىشان بەدەن، بلىن كارى ئىسلامىيەمان لە جىھانى ئىسلامىيدا قاچاغ كىرەۋە، مەسۇلمانان نابى كارى ئىسلامىي بگەن، مەسۇلمانان نابى خۇيان رېك بىخەن لە چۈرچىۋە رېكخاۋىكى سىياسىي ئىسلامىيدا، با شتىكى ئاۋا، بىپارىكى ئاۋا بى، ئەۋكەتە ئىمەش قەسەيەكى لىدەكەين، بەللام كە قەدەغە نەبىۋ قاچاغ نەبى، پىم سەيرە، كە من ئەمىرى كۆمەللى ئىسلامىي بىم، خەلگەكە منى ھەلپزاردەۋە، يان منى پىش خۇي خىستۋە، بۆ دەبى ئەۋە تاۋان بىۋە منى لەسەر بگىرېم؟! بەپاستى، دۋاي ئەۋەكى بۆ جارى دۋەم ئەۋ تۆمەتەنەيان دۋوبارە كىرەۋەۋە، ۋەللام دانەۋە، بەردىان لەسەر دانا، جارىكى دىكە دۋوبارەيان نەكردەۋە، من كە دۋاي بەلگەم لىدەكەين، يان بىۋەللام دەبۈۋە، يان دەيانگۈت: "بەيانى، يان دۋايى بەلگەكە دىنەن"، دۋوبارە دەھاتەنەۋە، دەمگۈت كۈا بەلگە؟! تەماشايەكى يەكتىيان دەكەين، يان دەيانگۈت: "دەستمان نەكەۋتۈۋە" يان دەيانگۈت: "دۋايى بۆت دىنەن"، ئىدى تاكو ئىستا ھىچ بەلگەيەكىيان پىشانى من نەدا، چۈنكە نەبۈۋە، جا كە نەبى، چۆنى پىشانى منى بەدەن؟

+ لە پىش زىندانىيەكەندەن، خۇت ئاگادارىۋىۋىت كە پۇرنامەي "ھەۋال" شىتېكى ھەلپەستراۋى بلاۋ كىرەۋە، كە گۈايا ئىۋە پەيۋەندىيەتەن لەگەل رېئىمى بەس ھەيۋە. پاشان ئەۋكەتەي لە زىندان بۈۋىت، پۇرنامەي "ئاسۋاش" شىتېكى ھەر لەۋ بابەتە بلاۋكەردەۋە. ھەرچەندە لە كاتى خۇيدا ۋەللامى ئەۋانە

دراوډتهوه، ئايا هيچ يه كيڅك له وانه نه كړانه سه نه ديڅك يو ئه و تومته تانه و
پوويه پرووى ئيوه بكريته وه و پوژنامه كان به كار بهيڼن؟

- وا پيډه چيټ ئه و قسانه ي ئه و جوړه پوژنامه نه له كوردستاندا دهيكه ن، له نيو
هه ندي خه لكى فه قيرحال پوه اجيان هه بى، به لام موخابه راتى ئه مريكى كه ده زانن شتى
به لگه دار چييه و شتى بيته لگه چييه، په ننگه پيڼان عهيب بيت ئه و شتانه بهيڼنه بهره و
پرووى من، نه خيږ، ئه و شتانه يان باس نه كړد، ئه و شتانه يان به به لگه نه هيڼايه وه،
چونكه ئه وانه به لگه نين.

+ تومته تانه كان له هه موو ليكولينه وه كاندا هه مان پرسيارو هه مان ئه و
تومته تانه بوون، دووباره نه كړانه وه؟ يان يو نمونه، ئه م ليكولينه وه يه كه تو
بوټ سه لمادنن ئه م يان بيڼاغه يه، ئايا دووباره يان ده كړده وه له
ليكولينه وه يه كي تردا؟

- به لى، زوريان دووباره ده كړده وه، هه تا من پوژنيك تووړه بووم، موخه قيقه كان
بهين بهين ده گورپان، له وانه يه (۳۰ - ۴۰) موخه قيق ته حقيقى له گه ل من كړدې، ئه و
وه جبه يه ده چوون، وه جبه يه كي تر ده هاتن، وه جبه يه كي دى ده پوشتن، يه كيكي كه
ده هاتن، به لام به زوري ئه مريكى بوون، ئه وانى تر به ريتانى بوون، يه ك دوانيشيان
ئوسترالى بوون.

من پوژنيك تووړه بووم، وتم: وه لامى ئه و پرسيارانه ناده مه وه، وتيان: بوجى؟ وتم
برقون ئه وانى پيشتر بخوښنه وه، نووسيوتانه وه موو وه لامه كانى تيديا، يه كيكيان
وتى: "نا، تو ده بى وه لاممان بده يته وه"، وتم: من ئه وه ي كه پيشتر گوتوومه، هه
ئوه ده ليمه وه، يه ك قسه يه. جاريكى كه له گه ل يه كيكيان دانيشتم، وتى: "بو به يانى
هه ندي پرسيارى گرنگمان هه يه، ده بى وه لاممان بده يته وه، خو تى بو ناماده بكه"،
منيش پيمگوټن گرفت نيه، ئيوه پرسياره كان دووباره بكه نه وه، منيش وه لامه كان
دووباره ده كه مه وه!! هه ره مووى هه ر دووباره يه، وتم: من تا ئيسا هيچ شتيكى
نويم نه بينيوه، هه ريه ك پرسياره، به لام به شيوه يه كي ديكه دهيكه ن، هه ره مان ئاستى
هه يه. به لى، زوريان دووباره كړده وه، من پيشنى واده زانى موخابه راتى ئه مريكى
ليكولينه وه يان زور شتى قول و گرنگو زور خاوه ن زانيارى بن، به لام زور ساده م

دهاتنه بهرچاو، جار هه‌بوو موحه‌قیقێك ده‌هات، ده‌مگوت بابە، ئەو قەزىه‌ی تۆ له ئەلفو بۆوه له‌بارە‌یه‌وه ده‌پرسیت، ئیمه له‌گه‌ڵ ئەوانى دیکه گه‌ياندوومانە ته‌ گۆتایی، بچۆ بىخوینە‌وه، ئەوان ئاگادارى شتى يه‌كتر نه‌بوون، هه‌يانبوو ده‌یگوت: "من يه‌كه‌مجاره‌ ئەو زانیاریانە بزاتم"، وتم ئاخ‌ر تۆ نازانى من پيشتر چيم گوتوو، باشه ئیوه ئاگاتان له‌ يه‌كتر نییه؟ من هیندی شتم ده‌هاتنه به‌رچاو، پیم سه‌یر بوون، هه‌لبه‌ته هۆى سه‌ره‌کيشى ئەوه‌بوو ئەوانه هه‌مووى به‌ گرێبه‌ست ده‌هاتن، شه‌ش مانگ شه‌ش مانگ، يان بۆ چه‌ند مانگێك به‌ گرێبه‌ست ده‌هاتن، وه‌كو بلێى به‌کرێيان ده‌گرتن، ئەوه‌ی كه‌ ده‌هات ليكۆلینه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ من ده‌کردو ده‌یگه‌يانده ئەنجامێك، دواى يه‌كێكى دیکه ده‌هات، ده‌بوو له‌ سفره‌وه ده‌ست پى بکاته‌وه، يان يه‌كێكان به‌نيوه چل به‌جیى ده‌هيشت، چونكه‌ کاته‌كه‌ی ته‌واو بووه، به‌لام ئیشه‌كه‌ی له‌گه‌ڵ من ته‌واو نه‌بوو، کاتى ته‌واو بووه‌و ده‌رۆشته‌وه، ئیشه‌كه‌ی به‌نيوه‌چلێ به‌جی ده‌هيشت، له‌و باره‌یه‌وه بيسه‌روبه‌ريه‌كى زۆرم ده‌بينى.

+ با بپیننه‌وه سه‌ر كه‌سايه‌تییه‌كان، ئەو كه‌سانه‌ی ليكۆلینه‌وه‌يان له‌گه‌ڵ تۆ ده‌کرد، له‌ چه‌ ئاستيكدای بوون؟ پیاو بوون يان ئافره‌ت؟ پوتیه‌و مه‌كانه‌تيان چى بوو له‌ناو ده‌زگاكانى خوڤاندا؟

– نازاتم پوتبه‌و مه‌كانه‌تيان چى بوو، به‌لام جارێكان يه‌كێك ليكۆلینه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ من كردو گوتى: "من ليكۆلینه‌وه‌م له‌گه‌ڵ عه‌لى حه‌سه‌ن مه‌جيدو ته‌ها ياسين و تاريق عه‌زیزدا كردوو"، لام وابى ناوى مسته‌ر پۆل بوو، پیاویك بوو ته‌مه‌نیشى هه‌بوو. جار جار ئافره‌تیشيان تیدا هه‌بوو، له‌سه‌ره‌تاوه، دواى ئافره‌تيان نه‌هینا بۆ ليكۆلینه‌وه له‌گه‌ڵ من، به‌س له‌سه‌ره‌تاوه‌ چوار پینچ جار ئافره‌تيكان له‌گه‌ڵ ده‌هات، هه‌ريه‌كى پرسيارێكان ئاراسته‌ ده‌کردم.

+ له‌و ليكۆلینه‌وانه‌دا كه‌ له‌گه‌ڵت ده‌كران، ئایا تۆمه‌ته‌كان ته‌نها ئاراسته‌ی خو‌ت و پۆلى خو‌ت ده‌كران، يان له‌سه‌ر به‌رپرس و كه‌سايه‌تییه‌كانى تری ناو كۆمه‌لى ئيسلامیيش ليكۆلینه‌وه‌تان له‌گه‌ڵ ده‌كرا؟ بۆ نموونه، هاوكات له‌گه‌ڵ ده‌ستگیركرانى ئیوه‌دا، هیزه‌كانى ئەمريكا به‌دواى كاك دلشاد كه‌لارییدا

دەگەپان و تۆمەتى ھاوکارىيى ئەنصارىيان دابوويە پالى، ئايدا لەو بارەيەو ھىچ
پرسىيارىيان لى نەکردن؟

– دەيانپرسى، دەربارەى زۆر لە ئەندامانى سەرکردايەتتى كۆمەلى ئىسلامىيان لەمن
دەپرسى، زياتر پرسىيارەكانىيان دەربارەى خۆم بوو، بەلام دەربارەى ئەوانىش
دەيانپرسى، دەربارەى جەنابى مامۆستا شىخ موخەممەد بەرزنجى دەيانپرسى،
دەربارەى برايانى مەكتەبى سياسىي دەيانپرسى، مامۆستا نازم عەبدوللا لەپۆژانى
سەرەتا، نازانم شتىكى گوتبوو، لىدوانىكى دابوو..

+ بۆكەنالى جەزىرە بوو.

– بەلى، وتيان: "ئەو جىگرتە؟"، وتم نا، من جىگرم نىيە، وتيان: "ئەو چىيە؟"،
تم ئەندامىكى مەكتەبى سياسىيە. دەربارەى مامۆستا ناصح مەلا صالح دەيانپرسى،
دەربارەى حاجى دلشاد دەيانپرسى، دەربارەى ئەو برايانەى دىكە دەيانپرسى،
لەبارەى ھەندى لە ئەندامانى سەرکردايەتى پرسىيارىيان دەکرد، دەمگوت ئەو ئەندامى
مەكتەبى سياسىيە، ئەو سەرکردايەتتىيە، ئەو ئىشيتتى، چۆن بوون وام باسدەکردن،
پىك و راست.

+ لىرە دۆسىيەى كاك دلشاد كەلارى زۆر گەورە كرا، ئەو لاي ئىيە ھىچ
رەنگدانەو ھى نەبوو، كە بەتايىبەت تەوەرەيەكى بۆ تەرخان بکەن؟

– با، لەھەموويان زياتر دەربارەى حاجى دلشاد كەلارى پرسىيارىيان لەمن دەکرد،
بەس من زۆر بە راشكاوانە پىم دەگوتن كە كاك دلشاد ئەندامى مەكتەبى سياسىي
كۆمەلى ئىسلامىيە. يەككە وەكو ئەو برايانەى تر، يەكك لەبرا نزيكەكانە لەمن، ھەر
شتىكى كردووە، بەفەرمانى من كردوويەتى، من بەرپرسم، ھەرشتىكتان لەو بارەيەو
ھەيە، لەمنى بپرسن.

وەك خۆتان ئاگادارن، مامۆستا داراو مامۆستا توفىق و كاك حاجى عەبدورپەرە حمان
ئەحمەدىشم لەگەل گىران، لە برايانى سەرکردايەتى، ھەر لەسەرەتاو گوتم ئەو برايانە
بەردەن، پىشمەرگەكانىش بەردەن، ديارە ئىو مەنتان ويستوو، منىش ئەو ھاتووم،
من بەرپرسى كۆمەلى ئىسلامىيە، ھەر پرسىيارىكتان ھەيە لەمنى بکەن، پىمخۆشە زوو

پزگاریان بکهن و بهریان دهن، با لهپه نای مندا تووشی نارپه حتی نه بن، ههرواشم ده زانی، زوو به ربوون نه وان، تا دوايي نامه يه کم دواي يانزه مانگ له ئیبراهیمی برام بۆ هات كه "من بهرده بيم، منیش كۆتا نه فرم"، ئهوجا من زانيم ئه و برايانه تا ئه و كاته ماونه وه.

جا ده رباره ی حاجی دلشاد، وتم به لئ، تا من له وئ بووم، هیچ ئیشیکی بئ فرمان و ئاگاداری ئیمه نه کردوه، قه ناعه تیشم واپییه تی كه منیش لیڤه م، هیچ شتیك ناكات كه پیچه وانه ی سیاسهت و بهرنامه ی كۆمه لی ئیسلامی بی، هه رشتیك له باره ی ئه وه وه بۆتان هاتووه، خه لكی قینله دل نووسیویه تی، خه لكیك كه غه ره زی شه خسی به كار هی ناوه، حاجی دلشاد پیاویکی ئازا بووه و پیاویکی زیره كه، له منیش هه وه نزیك بووه، وه كو باقی برایان كه له من هه وه نزیك بوون، خه لكیك ئه گه ر رقی لی بی، له بهر ئه وه بووه كه دلسۆز بووه بۆ كۆمه لی ئیسلامی، یان ئه گه ر شه پو پویه پووبوونه وه بووبی، پیاویکی ئازا بووه، غه ره زی شه خسی و ئه وان ه یان لی هه یه، ئه گه رنا، هیچ جیاوازییه کی نییه له گه ل ئه وانی دیکه.

+ ئه و باسانه ی له وئ له سه ر كاك دلشاد ئه یانوروژاندا، چیبوون؟

- زیاتر قه زیه ی ئه منی خۆیان، كه "ئه و زانیارییه مان هه یه كه یارمه تی گروپی ئه نصارولئیسلا می داوه"، یاخود "زانیا ریمان هه یه كه به ته ما بووه له هیژه كانی ئیمه بدات"، له و باره یه وه زیاتر، "ئایا پیاویکی توندوتیژه؟ ئایا توند په و نییه؟". وتم نه خیر وانییه، ئیمه قاعیده مان وایه "له شوینیكدا شه رع پیمان بلئ توند بن، هه موومان توند ده بین، ئه گه ر بلئ نه رم بن، نه رم ده بین، ئیمه شه رع په وین، ئه وه نییه بریارمان دابئ هه ر توند بین، یان بریارمان دابئ هه ر نه رم بین، ئه ویش په کیكه وه كو ئیمه.

ده رباره ی ئه نصار، وتم به پیچه وان ه وه، ئه سلن ئه و ئه وه نده گله یی له ئه نصار هه بوو زۆر له گه لیان تیکده گیرا، ئه و زۆركاری له سه ر ئه وه كرد كه ئه نصار هه ر بتوینتته وه و بی نه نیو كۆمه لی ئیسلامی، به لام له و هه ولیدا ئه ویش و ئیمه ش نه مانتوانی سه ركه وتوو بین، چونكه ئه وانه له گه ل ئیمه نه ده گونجان، ئه و پۆلیشی بی نی له وه ی ژماره یه كه له ئه نصار بئینتته نیو كۆمه لی ئیسلامیه وه، زیاتر له دووسه ده كه س،

مەرج نىيە ئەو لەۋەدا بەتەنیا بوو بىت، بەلام ئەو يەكك بوو لە وانەى لەۋەدا پۇلپان بىنى.

+ ئايدا ۋەلامەكانى تۆۋايكرد ئەمريكيىيەكان بگەنە ئەۋقەناعەتەى كاك دلشاد بىتتاۋانە؟

- من پىموايوو گەيشتوونەتە ئەۋقەناعەتە، چونكە دواىى دووبارەيان نەكردەۋە، وتم بشپرسن، ئەۋەى من پىتان دەللىم ھەموۋى بەلگەمان ھەيە، بەلام خۆ من ئىستا ھىچم لەلا نىيە، وتم بشپرسن لەخەلك كە ئايدا وايە يان نا؟ وتم خەلكك ھەيە كە رەنگە گومانى پىبىردى، بەلام گومان جىايەۋ شتى بەلگەدار جىايە، من ئەۋەى دەللىم ھەموۋى بەلگەدارە، كە كاك دلشاد چوۋە لەگەل ئەنصار دانىشتوۋە، تاكو بيانھىتى بۆ نىۋ كۆمەلى ئىسلامى، ئامۇزگارىى كردوون، بەبى ئاگادارىى من ھىچ شتىكى نەكردەۋە، گوپىستىۋى گوپرايەلى ھەبوۋە بۆ سەركردايەتى خۆى، ئەۋانە ھەموۋى شتى بەلگەدارن، بەلام ئەۋانەى بۆى دەگوتىن، لەسەرى گوتراون، ھەموۋى تۆمەتنو گومانن.

+ ئەۋەى جەنايت وتت لەدوايىن لىكۆلىنەۋەدا بەمىيان وتوۋە كە "داۋاى لىبورىن دەكەين، تۆ بىتتاۋانى"، ئايدا خۇيان لە كەنالىەكانى خۇيانەۋە گەيشتنە ئەۋ بىروايەى بىتتاۋانىت، يان ۋەلامەكان كارىگەرىى راستەۋخۆى ھەبوۋە لەسەريان كە بگەنە ئەۋ قەناعەتەى تۆ بىتتاۋانىت ۋە ھىچ شتىكت لەسەر نىيە؟

- لەۋانەيە ھەموۋ شتەكان كارىگەرىى خۇيان بوۋى، ھەم ۋەلامەكانى من، كە ھەموۋى ۋەلامى راست ۋە پاشكاۋ بى پىچ ۋە پەنا بوون: چەند مەلەندىتان ھەيە، ئەۋەندە مەلەندىمان ھەيە، چەند ئەندام سەركردايەتىن؟ ئەۋانەى چەكتان پىيە؟ بەلى چەكمان ھەبوۋە، چەند پىشمەرگەتان ھەبوۋە؟ نىكەى ئەۋەندەمان ھەبوۋە، دواىى چىيان لىھات؟ دواىى پىشمەرگەمان ئىزندايە مالىۋە، لەبەرئەۋەى پىژم پوۋخاۋ ئىمە كەۋتىنە كەش ۋەۋايەكى ئازادەۋە، ئەگەر شەپمان پىنەفرۆشن ۋە يەخەمان پىنەگرن، بۆچى بارى شانى خۇمان بەچەكەۋە گران كەين، نۆر بەپوۋن ۋە پاشكاۋى من ۋەلامە دەدانەۋە، بەلام خەلكى دىكەش كە تەكلىفيان كردەۋە، پىپىۋان كە كراۋە، پۆلى خۆى

هه‌بووه، به‌قەناعەتی من پێیوانەکان پۆلی کاریگەریان هه‌بووه، ئیمزا کۆکردنەوه، مامۆستا یان، عەشائیر، خەڵکی سیاسی، لایەنە سیاسییه‌کان و دۆست و نزیک له‌ده‌ره‌وه‌ی کوردستان و له‌ناوه‌وه‌ی کوردستان، پێموایه هه‌ریه‌که‌و به‌پێی خۆی کاریگه‌ری و پۆلی بووه، پاشانیش واقعی کۆمه‌ڵی ئیسلامیی، که به‌شداربوون له هه‌لبژاردن و ده‌رکه‌وت که پێگه‌ی جه‌ماوه‌ریی خۆی هه‌یه، ئه‌وه‌ش بێگومان پۆل و ده‌وری گرنگی بووه.

+ ماوه‌یه‌ك دواى ده‌ستگیركرانى ئیوه، مامۆستا مه‌لا عه‌لى عه‌بدولعه‌زیزیش ده‌ستگیركرا، ئایا له‌و باره‌یه‌وه لێکۆڵینه‌وه‌یان له‌گه‌ڵ كردن؟

- ئه‌و پۆژه که مامۆستا مه‌لا عه‌لى-یان گرت، یه‌کسه‌ر لێکۆڵه‌ره ئه‌مریکییه‌که وتی: "بۆ ئاگاداریشت، ئه‌مڕۆ مه‌لا عه‌لى عه‌بدولعه‌زیزمان گرتووه"، دیاره من راپه‌له‌کیم و گرژ بووم، پێم ناخۆشبوو، وتی: "ده‌لێی پێت ناخۆشه؟"، وتم هه‌ر زۆریشم پێناخۆشه، وتی: "بۆ؟ خۆ ئیوه له‌نیۆ خۆدا ناکۆکیان هه‌بووه"، وتم جا ناکۆکیان هه‌بووه، له‌نیۆ خۆماندا ناکۆکیان هه‌بووه، به‌لام ناکۆکیان له‌نیۆ خۆماندا له‌سه‌ر شیوه‌ی کارى ئیسلامیی، وام لێناکات که پێمخۆش بێت ئه‌و بکه‌وێته به‌رده‌ستی ئیوه، مسوولمانێک بکه‌وێته به‌رده‌ستی کافران، وتم هه‌رنه‌بێ ئه‌و چوار پۆژ راپه‌رمان بووه، ئینجا مامۆستا به‌ته‌مه‌نه‌و پریشی سپییه، پاشان ئه‌و مامه‌له‌یه‌ی له‌گه‌ڵ متاندا کردووه، ئه‌و به‌ته‌مه‌نه‌و ته‌حه‌مولی شتی وا ناکات، به‌لێ زۆرم پێ ناخۆشه.

+ لێره پرۆپاگه‌نده وایلاو یوو که له‌سه‌ر زانیاریی ئیوه مامۆستا مه‌لا عه‌لى ده‌ستگیر کراوه؟

- زانیاریی من!!

+ به‌لێ، ئه‌مه تا چه‌ندیك راسته؟

- وه‌للا هه‌یج ئه‌سل و ئه‌ساسیکی نییه، پرسییان که کاتی خۆی چۆن بووه، له‌گه‌ڵ بزوتنه‌وه‌ بوون، بزوتنه‌وه‌ی یه‌کبوون، ئیوه چۆن بوو کۆمه‌ڵی ئیسلامیتان راپه‌یاندا؟ بۆم باس کردوون، که ئیمه کۆنگره‌یه‌که‌مان به‌ست، دواى مامۆستا مه‌لا عه‌لى و ئه‌وانه‌ی که له‌گه‌ڵی بوون، به‌ئه‌نجامی کۆنگره‌وه پابه‌ند نه‌بوون، خۆمان ناچار بینی،

دواى ئەوئەى نۆ مانگ چاۋە پروانىمان كىردو خەلگىك كەۋتەنە بەينمان، نەمانتوانى چىدىكە ئارام بىگىرىن، بۆ ئەوئەى خەلگە كەمان دىلسارد نەبىن، كۆمەلى ئىسلامىيەمان راگەيانەند، ۋەكو دىرژەپىدەرى سەرۋەرىيەكانى بىزۋوتەنەۋەى يەكبۋونى ئىسلامى، بەمافى خۆشمان زانى، چۈنكە لە نىزىكەى سى ئەندامى ھەلپىژىدراۋى نىۋ كۆنگرە، (۲۵ - ۲۶) يان لەگەل ئىمە بوون، زۆربەى ھەرەزۋى كادىرەكان، ئەندامان، پىشەمەرگەكان، بارەگاكان لەگەل ئىمە بوون، شەرىيەتى ئەۋەمان ھەبوو، ئىمە ھەرخۆمان بىزۋوتەنەۋەى يەكبۋونى ئىسلامىن ۋە ناۋەكەمان گۆپى، مامۇستاش لەبەرئەۋەى پابەند نەبوو، سىرمانەۋە. مەن ئاۋا ۋە لىم دانەۋە، جا ئەگەر ئەمىرىكا شىتەكى لەسەر مامۇستا مەلا ەلى ھەبوۋايە، بە (۱۰ - ۱۵) پۇژ بەرنەدەبوو، ئىتر نازانم خەلگىتر پىيان گوتوون يان خۆيان قەناعەت يان ۋابوۋە بىگىرىن، مەن ۋەكو دواى مامۇستا مەلا ەلى-شم بىنى، دەرگەۋت ئەۋ بەۋ شىۋەى ئىمەش نەبوۋە، ئەزىەت يان نەداۋە، ۋتى ئەزىەت يان نەدام، زوۋش پىزگارى بوۋە (سوپاس بۆ خوا).

ئەمما ئەۋە لەشەھامەتى مەن ناۋەشىتەۋە، نەك قسە لەسەر مامۇستا مەلا ەلى بىكەم، مەن كە دەرپارەى خەلگى دىكە شت نەلەيم، لە سەرگىدايەتى سىياسى پىرسىارىان لىكردووم، شتى ئەۋانىشم لاپوۋە، بەلام ۋتوۋمە پىتان نالەيم، ۋتەيان "بۆ پىمان نالەي؟"، ۋتم بەبىشەھامەتى دەرەزەم كە كاپرا قسەيەكى بەئەمانەت لای مەن كىردوۋە، يان نەئىنىيەكى لای مەن ھەيەۋ بىدركىنم، ئەۋە ئەمانەتەكە، پىتان نالەيم، مەرج نىيە زەرەرىشى بۆ ئىۋە ھەبىت، زۆرىشيان پى سەير بوو، ۋتەيان: "دەنا خەلگ ھەيە قسەى لەسەر تۆ كىردوۋە، پاپۇرتى لەسەر تۆ داۋەۋ قسەى لەسەر تۆ كىردوۋە". ۋتم كەيفى خۆيانە، ھەركەس بە ەقلى خۆى بەپىگادا دەرۋات، مەن دىنم پىم نادات كە شتەك بىلەم زەرەرى بۆ خەلگ ھەبىت، دەرپارەى خۆم چ دەرپىرسن بىرسن، بۆ خەلگى تر، بچن خۆتان لىيان بىرسن.

+ كاتى پىرسىارو تۆمەتەكانت ئاراستە دەكرا، ھەستەت بەچى دەكرد؟
بەۋاتايەكى تر، كىت بەسەرچاۋەى ئەۋ زانىارىيەنە دەزانى؟
- ھەستەم دەكرد خەلگىك لەنىۋ كوردستاندا ھاۋكارى كىردوون، ئەۋانىش پەنگە ناۋى ھەندى كەسىان بىردىن، بەلام مەن بە ئەمىرىكىيەكانىشم دەگوت: ئىۋەش ناۋى

"نا، بهوشیوهیهی که خۆت قهناعتت پییهتی"، دهی وتم ئهو وهرهقهیه لابه ره و قهلهمه کهشم بدهری، وتی: "بۆچی؟"، وتم تۆ بدهری، تامن خۆمت پیی بناسیتیم، وتم: ناتهووی من بناسیت؟ وتی: "با"، وتم ئه وه ئیسلامه (مه بهست له خه تی سه ر کاغه زه کهیه)، وتی: "به لئ"، وتم پیغه مبه ر ﷺ له سه ر ئهو خه تهیه، که خوای گه وه به پیغه مبه ر ﷺ ده فره مووی: که بلئ (.. وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ) (الأنعام: ۱۶۳)، من به که مینی مسولمانانم، پیغه مبه ری ئیمه ﷺ به که مین ئیماندارو مسولمانه و له سه رووی خه ته کهیه، وتم: ئه وه خه تی ئیسلامه، من به و خه ته دا ده پۆم.

سوننه ی له سه ر بی، شیعه ی له سه ر بی، هه رکه سیك له سه ر ئه م خه ته بروات و به دوای پیغه مبه ر ﷺ بکه وی، له گه ل مندایه، منیش له گه ل ئه ودام، من مسولمانم پیش ئه وه ی باسی سوننیا به تی و شیعا به تی بکه م، شوینکه وتووی پیغه مبه رم ﷺ، ئه وه ش (صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ) ه، موسلمان ئه و که سه یه به دوای پیغه مبه ری ﷺ بکه وی، به دوای قورئان و سوننه ت بکه وی.

گوتی: "باشه، با سیغه ی پرسیا ره که م بگویم"، وتم: به لئ، وتی: "تۆ ده رباره ی قاعیده هه لۆیستت چییه؟"، گوتم: ده تۆ بلئ هه ر له وه ده گه رایت، له سه ره تا وه ئه و خه ت و مه ته ت کیشا، گوتی: "به لئ، مه به ستم ئه وه بوو"، وتم به پیی شه ریه تی ئیسلام، خوای په روه ردگار فره موویه تی (وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) (الإسراء: ۳۶)، شتیک که زانیاریت ده رباره ی نییه، به شوینی مه که وه، قسه ده رباره ی مه که، گوتم: جا له به ر ئه وه ی هیچ زانیارییه که م ده رباره ی قاعیده نییه، داوایه کت لیده که م، گوتی: "به لئ". گوتم: پیکه ستنی پیکه راوی قاعیده م بۆ بیینه و لیتره داینئ، منیش لیان ده پرسم، کۆمه لیک پرسیا ریان لیده که م، له به ر پۆشنایی وه لاهه کانی ئه واند ده لیم هه لۆیستم به رانه به به قاعیده ئاوایه، ئه گه رنا، پیچه وانه ی شه رعه و پیچه وانه ی عه قل و مه ته تیقه شه که م هه لۆیست له که سیك وه ربگره که نایناسم، گوتی: "یانی نایان ناسیت؟"، گوتم: نه خیر، جگه له وه ی له ته له فریۆن ئه گه ر هه ندئ قسه م بیستبئ، ئه ویش نازانم چه ندی پاسته، چه ندی هی خوایانه و چه ندی وانیه، له نزیکه وه نایانناسم، له گه لیان تیکه ل نیم، چۆن حوکمیان به سه ردا بده م، گوتم ئایا په وایه

بەكەسىڭ بۆلۈم چاڭكەت يان خارايت بېئەۋەي بېناسم؟ گوتى: "نەخىر"، دە گوتىم جا تۆۋەنلەش دايەۋە.

پاشان گوتى: "باشە، بېگوزىنەۋە بۆ تەۋەرەيەكى دى"، گوتىم فەرموون، گوتى: "ھەلۋىست دەريارەي تېرۆر چىيە؟"، گوتىم: بېناسەي تېرۆر بۆ بىكە، گوتى: "تېرۆر ئەۋەي كە ئىستە باۋە"، گوتىم: ئاخىر دەزانم ئەۋ باۋە چىيە، بۆم بېناسە بىكە، گوتى: "يانى نازانى؟"، گوتىم: جا بېمخۇشە لە تۆي بېيستم، داخۇ لە زېھنى تۆدا تېرۆر چىيە؟ گوتى: "تېرۆر ئەۋەيە كە خەلگ دەكۆرئى بە ناھەق دەتەقېئىرئەۋە"، گوتىم: مەن كۆشتىنى بە ناھەق پى ناپەرۋايە، ئەمىرىكا بىكات، مەسولمانىك بىكات، كافرىك بىكات، ھەركەسىڭ خەلگ بەناھەق بىكۆرئىت، بېم ناپەرۋايە، بەلەم مەبەست لە كۆشتىنى ناپەرۋا چىيە؟ دەيى ئەۋ شتەنە ورد بىكۆرئەۋە، دوايى بۆم باسكرد، گوتىم: جا با مەن بېناسەي تېرۆر بىكەم.

وتىم: وشەي تېرۆر وشەيەكى فەرنەسىيە، لەدواي شۆرشى فەرنەسىيەۋە، ئەۋانەي شۆرپشەكەيان بەرپا كەرد لەدۆي پادشا، ھەركەسىڭ لەگەل شۆرپشەكەيان، بە نەياري شۆرپشەكەيان دانابايە، بە تېرۆرىستيان لە قەلەم دەدا، بە سزاي شۆرپشەكەيان دەگەياند، ئامېرىكىيان ھەبەۋ، بە ھەرەبى (مەقسەت) پى دەلئىن، نەيەرەكەيان دەخستە ناۋ ئەۋ مەقسەلەيەۋە، پىلاكىكى ھەبەۋ دەستيان پىادا دەنا، دادەبەزى سەرى لە لاشەي جىادەكردەۋە. وتىم جا ئەۋە يەكەمەن كەس كە ئەۋ زاراۋەيەي داھىنا (پۇبىسپىر) بۆۋ، كە زۆر توندوتىز بۆۋ لەگەل نەيەرەكەيان خۇيدا. وتىم كەۋاتە ئەۋ وشەيە، ئەۋ زاراۋەيە زاراۋەيەكى فەرنەسىيە، پۇرژاۋايەۋ ھىچ پەيۋەندىيەكى بە جىھانى ئىسلامىيەۋە نىيە، نىۋەپۇكەكەشى ئەۋەيە كە تۆ بىرۋاۋەپى خۇت، فېكرەي خۇت لەسەر تەرەفك فەرز كەيت، بە پەنابردن بە زەبرو زەنگو ترساندن تۆقاندن. وتىم: ئەۋە لە ئىسلامدا نىيە، ئەۋە ھى خۇتەنە، پۇنى خۇتەنەۋ لە ئىمەي دەدەن، ھىچ پەيۋەندىيە بەئىمەۋە نىيە.

ئەۋ باسى ئوسولئەيتى كەرد، وتى: "باشە، جەنابت ۋەكو ئىسلامىيەكى ئوسولئى"، وتىم: ئەۋە تۆمەتئەكە تۆ دەيدەيتە پال مەن، وتى: "بۆ؟"، وتىم: مەن ئوسولئى نىم، مەن ئىسلامىم مەسولمانم، وتى: "بۆ ئوسولئى چىيە؟"، وتىم: ئوسولئى ھەرەي خۇتەنە، ئوسولئى بىرۋەتەۋەيەكى نەصرانى بۆۋ، كاتى خۇي لە ئەۋرۋاپاۋ لە ئەمىرىكاش ھەبەۋ،

ئىستاش دىيانەۋىت خەلگ بگىرنەۋە بۇ تەعالىمى كەنىسە، كە لەگەل ژيان و لەگەل
 عەقل و مەنتىقدا ناگونجى، ھەركەسىك دژايەتتيان بكات، خوڭنى بەحەللەل دەرزان،
 خوڭيان زور بە سەرسەخت دەبينن لە پابەندى بە تەعالىمى كەنىسەۋە، كە بەلای
 ئىمەۋە دىنىكى خورافىيە، ئەۋەيە ئەسلى ئوسولگەرايى كە "فەندەمىنتاليزم"ى
 پىدەلەن، لە ئەۋروپا سەرى ھەلدا، بزوتنەۋەيەكى پۇژئاۋايى ئەۋروپىيە، ھىچ
 پەيۋەندىيەكى بە جىھانى ئىسلامىيەۋە نىيە. ئىمە ئوسولى نىن، ئىمە ئىسلامىين،
 ئەۋەش دىسان ھى خۇتانه، ئنجا ھاتە سەر باسى عەلمانىيەت، باسى دىموكراسىيەت.

وتى: "باشە، ھەلۋىستت دەر بارەي دىموكراسى چىيە؟"، وتم دىموكراسى
 سىستىمىكى حوكمە، چاكى نىو خراپانە، لەچاۋ دىكتاتورىيەت، دىموكراسى خراپەي
 كەمترە، بەلام كە بەراۋردى دەكەين لەگەل ئىسلامدا، ئاسمان و رىسمانى فەرە، وتى:
 "چۇن؟"، وتم: وڭنەيەكت بۇ دىنەۋە، ئايا لەپەرلەمانەكانى ئەۋروپا، ئىستە لەژىر
 سايەي سىستىمى دىموكراسىدا پەۋا نىيە بەقانون پياۋ لەپياۋ مارەكەن؟ وتى: "با"،
 گوتم: ئەۋە يەككە لە بەرھەمەكانى دىموكراسى، كە پەرلەمان ھەرىشتىكى پىرادا،
 ھەرىشتى خەلگ وىستى، نوڭنەرايەتى خەلگ كە لە پەرلەماندا بەرجەستەن، ھەر
 شتىكان وىست، ھەر شتىكان پى چاك بوو دەيكەنە قانون، وتم: ئىمە شوورامان
 ھەيە، ھەرچەندە ھىندى خەلگى ئىسلامىيە وا دەرزان شوورا ھاۋاتاي دىموكراسىيە،
 بەلام شوورا لە ئىسلامدا ۋەكو خۋاي پەرۋەردگار دەفەرەمۇي: (وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ)
 (الشورى: ۳۸)، مسولمانان بۇيان ھەيە راۋىژ بكن لە ھەر كاروبارىك كە دەقىكى
 قورئان و سوننەتى لەسەر نەبىت، بەلام بۇيان نىيە شىرازەكانى شەرىعەت بېچىرتن، لە
 ئىسلامدا دزى ھەرامە، كوشتنى بەناحق ھەرامە، ستەم ھەرامە، داگىركردنى خاكى
 مىللەتان ھەرامە، ئەۋقەدەغانە نابى بشكىرتن، لەۋ بۋارەدا كە فەراغ و بۇشايىيە، لە
 چۈرچىۋەي دەقە شەرىيەكاندا دەبىت راۋىژو ئىجتىھاد بكرى.

تم: كەۋاتە ئىمە شوورامان ھەيە، ئىۋە دىموكراسىتان ھەيە، شووراي ئىمە
 ۋابەستەيە بەشەرىيەتەۋە، كە خوا (جل شأنة) پايەكانى ديارىي كىردۋە، بەلام
 دىموكراسىيەتى ئىۋە پەھايە، بەدۋاي ئارەزوۋى خەلگ دەكەۋىت.

لهو بابەتانه زۆر قسه‌مان كرد، زۆر شت باسكرا، باسى ميژووى ئه‌روپا، كه‌چۆن له شه‌رى كاسۆليك و پروتستانت چهند مليۆن كه‌س له به‌يندا كوژران، باسى دادگاكانى پشكئين كه‌ چهند خه‌لكيان سووتاندو چهند خه‌لكيان له‌قه‌ناره داوه، له‌به‌رئه‌وه‌ى كه‌ بوونه‌ته مسولمان، يان له‌به‌رئه‌وه‌ى بروايان به‌ ته‌عالي‌مى كلّيسا نه‌ماوه.

كو‌تا قسه‌ى ئه‌و كابرايه‌ ئه‌وه‌ بوو كه‌ وتى: "به‌راستى من هه‌لويستم زۆر گو‌را به‌رانبه‌ر خه‌لكى ئيسلامى، وادياره‌ شاره‌زايى ئه‌روپا و ئه‌فكارى غه‌يرى خوشتان هه‌ن"، وتم: ئه‌ى چۆنت ته‌سه‌ور كردوو؟ وتى: "وامزانى هه‌ر قورئان ده‌خوين"، وتم نا، ئيمه‌ غه‌يرى قورئانيش ده‌خوين، چونكه‌ قورئان حه‌قى موته‌قى تيدايه، به‌لام تو ده‌بى له‌ باتليش تى بگه‌يت، ئيمه‌ هه‌ر به‌ حه‌قى خو‌مان ئاشنا نين، به‌ باتلى ئيوه‌ش ئاشناين. وتى: "باشه‌ پرسيارىكى كو‌مه‌لايه‌تى"، وتم: به‌لى، وتى: "بيستوومه‌ تو دوو خيزانت هه‌بووه، كاتى خو‌ى"، وتم: به‌لى، وتى: "جا ئه‌وه‌ چۆن عه‌داله‌ته‌؟"، من پيم سه‌يربوو له‌ويوه‌ بازيدا بو‌ ئه‌وى! وتى: "ئه‌وه‌ هه‌رچه‌نده‌ ره‌نگه‌ شتىكى شه‌خسى بيت"، وتم: نا، گرفت نيه‌، وه‌لامه‌كه‌ى ئاسانه، له‌ شه‌ريعه‌تى ئيسلامييدا ره‌وايه‌ پياويك به‌ حه‌لالى چوار خيزانى هه‌بيت، تا چوار ئافره‌ت، به‌لام ناره‌وايه‌ كه‌ زينا بكات له‌گه‌ل سه‌دان ئافره‌تدا، واته‌ له‌ شه‌ريعه‌تى ئيسلامييدا وا باشتره‌ پياو چوار خيزانى حه‌لالى هه‌بيت، نه‌ك سه‌دى هه‌رام، كه‌ دواى مندا له‌كانى نه‌زانن بابيان كي‌يه‌؟! تو‌زى سووربووه‌وه، وتى: "وه‌للا من يه‌ك خيزانم هه‌يه، له‌گه‌ل غه‌يرى خيزانىشم هه‌چم نه‌كردوو"، وتم: كه‌يفى خو‌ته، من باسى بارودوخى ئه‌روپا ده‌كه‌م، نالي‌م ئه‌تو هه‌چت كردوو يان هه‌چت نه‌كردوو، وتى: "ئاخر ئاينى مه‌سيحى ده‌لى ده‌بى ته‌نها يه‌ك خيزانت هه‌بيت"، وتم ده‌زانم، ئاخر ئه‌وه‌ى لي‌كه‌وتوو ته‌وه‌ كه‌ ده‌بينيت. يه‌كيكى حه‌لاليان هه‌يه‌و سه‌دى هه‌راميشيان هه‌يه، به‌لام له‌ ئيسلامدا تا چوارى حه‌لال بو‌تان هه‌يه، به‌لام نابى توخنى هه‌رام بكه‌ويت، جا من دووى حه‌لام هه‌بون، هه‌چ پيشم شه‌رم نيه‌، پيمواى ئه‌وه‌ش زۆر چاكتره‌ بو‌ پياو‌يش و بو‌ ئافره‌ت‌يش و بو‌ خيزان و بو‌ كو‌مه‌لگه‌و بو‌ دونيا و بو‌ قيامه‌ت‌يش.

+ ئه‌وه‌ دياره‌ مي‌زى ته‌حقيقه‌كان بووه‌ته‌ مي‌زى گفتوگو‌ى فيكرى؟

- به‌لئ، ئەو خۆی وای گوت، وتی: "بەراستی پێم خۆشە زۆر گفتوگۆی فیکری و سیاسیی لێگەڵ بکەم، بۆ ئەوەی لێت تێ بگەم، ئێوە پڕواتان بەرانبەر ژيان و دەربارەى سیاسەت و دەربارەى فیکرو دەربارەى ئەخلاق و ئەوانە چییە".

دوای ئەوەی پرسیارەکانی تەواو کرد، جارێکی کەش هەر بینیمەو وە وتی: "من پێم خۆشە و تووێژت لێگەڵدا بکەم، مەیبە بارى لێکۆڵینەووە، من لێبوومەو، ئیستای بۆم دەرکەوت کە تۆ پیاویکی بەری و ئەو شتانەى بۆت دروست کراون، راست نین، بەلام من دەمەوێ بەراستی لێت تێ بگەم و لەپێی تۆشەووە لە ئیسلامییەکانیش حالێ بێم، زۆر لەو شتانەى تۆ بۆ منى دەلێی، شتی تازە و نوێ و نەمزانێوە خەلکی ئیسلامیی ئاوا کراوەن و شتی خەلکی تریش دەخوێننەو". جا بۆم باسکردو وتم لە زینداندا تەورات و ئینجیل هەموویان خوێندووەتەو، کە نزیکەى سێ هەزار لاپەرەیه، پێشتریش کتیبی زۆرم لەسەر ئەوروپا و لەسەر ئەو فیکرانە خوێندووەتەو، کتیبم هەیه لەسەر عەلمانیەت و لەسەر دیموکراسییەت و لەسەر عەولەمەو لەسەر مەسەلەى تیرۆر و مافی مۆڤ و ئەو مەسەلە فیکریانە کە هەن، ئیمە لە فیکری خەلکی دیکەش شارەزاین.

+ ئەم گفتوگۆیە کە تارا دێهەك چێژێکی باشی هەبوو یۆ هەردوولا، ئایا دووبارە بۆتەووە لەوانەى پێشوو تەردا، یان هەر لە ئەو لێکۆڵینەووەیەدا هەبوو؟
- نەخێر، لەسەرەتاوە من بەلای مەسائیلی فیکرو سیاسیی و ئەوانەدا نەدەچووم، تەنها پرسیارى دیاریکراو وەلامى دیاریکراویان دەویست، بەلام دوای تارا دێهەك بۆیان دەرکەوت کە وەلامەکانم هەمووی هەریەك وەلام بوون و دووبارەم دەکردنەو، ئەگەر شتیکی فەرعیان پرسیا، تەو زىحاتى زیاترم دەدا.

وتم ئێوە دەپرسن کۆمەلای ئیسلامیی چۆنە؟ بۆم وەسفکردن، دەربارەى ئەنصار هەلۆیستان چییە؟ بۆم باس دەکردن، دەربارەى پێژم، بۆم باس دەکردن، "بەتەمای چیت لە ئایندهى کوردستانی عراقدا؟" دەموت بەتەمای ئەو مەقارەیهکی ئیسلامیی پێك بهێنم، وەکو خۆای کاربەجی فەرمانی کردووە، خۆای پەرورەدگار فەرمانی کردووە دەبێ مسوڵمانان ئاینی خۆیان لە ولاتی خۆیاندا پیاده بکەن، ئەو بەرنامەو ئەو ئەمانجمانە، لێم نەدەشاردنەو، وتی: "تۆ سووریت لەسەر حکومەتیکی ئیسلامیی لە کوردستان؟" وتم بەلئ، وتی: "ئاخر ئەو دەبێتە هۆی ئەوەى تۆ

بەيئەنە، چۈنكى ماناي وايە تۆ بىرۈت بەچى و چى ھەيە.. " . وتم: وەللا دەبىتە ھۆى ھىشتەنە ھەم يان نابىتە ھۆى ھىشتەنە ھەم، من ئەو شتانەم نووسىو ھەم وتومەو لىشيان پەشيمان نىم، چۈنكى دىنى خوا بۆ فەرمانزەوايى ھاتو ھە، جا ئىو چى حىساب دەكەن حىسابى كەن، كەيفى خۆتانە، من ئەو مەبدەئەمەو ئاينمە، بۆ ئەو ھەش ھەول دەدەم، ھەر لايەنكى سىياسىش، ئىسلامىي يان غەيرى ئىسلامىي بۆ ئەو ھەول دەدات كە دەسەلات بەدەستەو بگرى، بەلام دەسەلاتەكە نەك بەدەستى شەخسى خۆمانەو بىگرىن، بەلكو دەسەلات بەدەستەو بگرىن بۆ ئەو ھەش شەرىعتى خوى پەرۋەردىگارى پى پىادە بگەين.

لە سەرەتاو پەرسىيارەكانيان زياتر موخابەراتى و تەحقىقى بوون، بەلام دوايى ئاراستەيەكى سىياسى و فېكرىي زياتريان وەردەگرت.

+ بىگومان لاي پۇژئاوايىەكان بەتايىەتەش خەلكى ئەمىرىكا، ويىنەى مسولمانان و مېژووى ئىسلامىي شىواو، ئەم گەفتوگۆيەى جەنايت تا چەندىك وايكرد كۆمەللىك پەردە لەسەر پووى ئەوان لايچىت سەبارەت بە ئىسلام، مېژووى مسولمانان؟ تا چەندىك كاريگەرىي لەسەر قەناعەتى ئەوان دروستكرد بەرانبەر مسولمانان؟

- بەلى، من نامەوى ھىندى تەعبىر بەكار بەيتم، چۈنكى دەچىتە قاللى جورىك لە باسى خۆكردن، ئەگەرنا، من وام ھەست دەكرد كە ھەندى لە لىكۆلەرەوكان زۆر دەكەوتنە ژىر كاريگەرىم، ھىندى وشەى سەرسورپمان و شتى واپان دەردەبىرى، ھەستم دەكرد زۆر دەكەونە ژىر كاريگەرىم، بۆ نمونە "يەككىيان وتى: "من بىپارمداو كە لەمەودوا دىراسەى ئىسلام بگەم".

من زۆر شتم باسدەكرد، ئىستا لىرە ھەمووى باس ناكرى، يەككىيان پەرسى و وتى: "باشە ئىو بىرۈتان وايە قەوارەى ئىسلامىي چۆن دروست دەكرىت؟"، وتم پىغەمبەرى ئىمە ﷺ دەولەتى ئىسلامىي دروست كرد، بىئەو ھەى يەك دلۆپە خويى بىرئى، خەلكى بانگكرد، خەلكى پۇشنىكردەو، خەلكى ھىدايەتدا، خەلكى تىگەياند لەو پەيامەى خوى، پاشان ئەو خەلكە ھاتن پەيمانان پىدا، لەبەيەى عەقەبەى يەكەم و دووھەم، نوپنەرانى خەلكى مەدىنە (كە ئەوكاتە يەسرىبى پى دەوترا) لە ئەوس و خەزرج

پيڭدهاتن و هاتن پهيمايان به پيڭهمبەر ﷺ دا، به سەرۆكى ئهو قهواره سياسييهى خويانيان قهبول كرد، ئهوجا پيڭهمبەر ﷺ چوو جارى دهولتهى ئيسلامى دا، گوتم: من قهناعتم وايه كه دهولتهى ئيسلامى له سهر شانى كۆمهلگهيهكى ئيسلامى، دواى برينى قوناغى بانگهوازو پهروهردو پيڭهياندىن و هوشياركردنهوى خهلك ديت. گوتم: پيڭهمبهرانىش ههموويان وايان كردوو (عليهم الصلاة والسلام)، هيچ پيڭهمبهرىك نهبووه له خويوه تهقه له خهلك بكات، بانگى كردوون، خهلك ههبووه تهقهى كردوو له پيڭهمبهران (عليهم الصلاة والسلام)، بهلام هيچ پيڭهمبهرىك نهبينيوه تهقهى له خهلك كردى.

دواى ئهوهى كه ئهو قهوارهيه دادهمهزى، دهبنى ديفاعى لى بكرى، دهبنى پهيامى خوا بگهيهندرى به خهلكى تر، بهريهستهكان لابين، بهلام قهوارهى ئيسلامى له سهر بناغهى بانگهوازو راگهياندىن خهلكو قهناعهت پيكرديان بنيات دهئى.

جا ئهوشتانهم كه پوون دهكردنهوه به دوورودريژى ئايهت و فهرموددهم بۆ دهخويندنهوه، زۆرجار دهيانويست له تهفسيرى ئايهت و فهرمودهكانيش تى بگهن، به وهرگيركهيان دهگوت بۆمان دووباره بكهروه، ههستم دهكرد گۆرانيان به سهردا دى، بهلام كابرا هاتوو لىكۆلینهوهم له گهلا بكات، خو نالى ئهوه من مسولمان بووم، يان هاتووم مسولمان بم، ئهگهرنا، پيموايه زۆريان دهكهوتنه ژيكر كاريگهريى. پيموايه زۆريشان بپروبوچوونيان زۆر دهگۆرا.

سهبارت به تهوژمى ئيسلامى و رهوتى ئيسلامى، من زۆريش تهئكىدم دهكردوه كه ئيوه بهيهك چاو تهماشاي ههموو ئههلى ئيسلام دهكهن، مهچن قياسى ههموو مسولمانان له سهر دوو سى ههلسوكهوت بكهن، ههركهسهو وهكو خوى بيناسن، ههر رهوت و تهوژميك وهكو خوى بناسن.

+ ئهى له بهرانبهردا ئهوان تا چهنديك تيپروانيىن قوليان ههبوو؟ كه تو دهكوتيته گفتوگو له گهليان سهبارت به ميژوى ئهرووپا، سهبارت به ميژوى مسولمانان، گفتوگو كه يهك لايهنه بوو يان ئهوانيش بهشدارييان دهكرد؟

- ئەوانىش بەشدارىيان دەکرد، بەلام بېروام پى بکه، ھەستم دەکرد لە شتەکانى
خۆشيان باش شارەزا نەبوون، من کە پىتاسەى تىرۆرم بۆ دەکردن، کەباسى
فەندەمىنتاليزم بۆ دەکردن و وتم: ھى ئىوھە، يەکیکیان وتى: "من تائىستا وامزانىوھ
زاراوەیەکی عەرەبییە"، وتم نەوھللا، تەرەجەمەى فەندەمىنتاليزم کردو وتم ھى
خۆتانە، ھىچ پەيوەندییەکی بەزمانى عەرەبى و زمانەکانى دیکەى جیھانى ئىسلامیەوھ
نییە، ھى ئىوھە وەرمان گىراوھ، عەلمانیەت ھىچ پەيوەندییەکی بە جیھانى
ئىسلامیەوھ نییە، سىکولاريزمەو وھ پىگىردراوھ.

دەربارەى ئىسلامىش ھەستم نەدەکرد شارەزایان ھەبى، بەللى ھىندىکیان ھەندى
شتیان بیستووھ، بەلام ھەستم نەدەکرد شارەزایان لە ئىسلام ھەبى.

+ ئیمە تەوھەى تاییبەنمان سەبارەت بە سزاو ئەشکەنجەکان ھەیە، بەلام
ئایا لىکۆلینەوھەکان زەبىروزەنگیان لەگەل بوو؟

- لە سەرەتاوھ بەللى.. لە تۆ پۆژى یەکەم بەللى، لە قۇناغى دووھمیش، پىش چل
پۆژەکە، یەک دوو پۆژ شتىک ھەبوو کەمتر لەوھى تۆ پۆژەکە، ئەگەرنا، دواى نەخىر،
فشارى دەروونیان بەکار دەھینا، ھەرەشەیان دەکرد، دواى دەیانگوت: "دەتەبەن بۆ
گوانتانامۆ، مال و منالەکەت دىنین لىرە زىندانىيان دەکەین، تۆ جارىکی دیکە چاوت
بەدۇنيا ناکەوئیتەوھ، کۆمەللى ئىسلامى نابیئیتەوھ"، ئەوھیان زۆر دووبارە دەکردهوھ،
دەیانگوت: "تۆ خۆت بەقوربانى شتىک دەکەیت کە تازە نەماوھ، بۆ ھەموو شتىکمان
پى ناللى؟ ھەموو شتىکمان پى بللى، تازە کۆمەللى ئىسلامى نەماوھ، بەتەما مەبە
کۆمەللى ئىسلامى بیئیتەوھ". وتم ئەوھى ھەبى پىم وتوون، کۆمەللى ئىسلامىش
ئەگەر خوا بیەوئیت دەبیئینەوھو گوانتانامۆ یان ھەر شوئینىکی تر ھەیە، چى خوا
ویستی کردبى، ئیمە پى پازین. ئیوھش ناتوانن ھىچ شتىک بکەن غەیری ئەوھى خواى
گەورە بپارى دابىت، ئەوانەم دووبارە دەکردهوھ، جار جار دەیانگوت: "وا پىدەچىت
زۆر بپوات بەخوا ھەبىت، زۆرى تى پادەبىنى"، گوتم: ئەرى وھللا زۆرى تى پادەبىنم،
چونکە خوا ھەموو شتىکی بەدەستە، خۆ ئیوھش بەحساب خوا دەناسن، دەیانگوت:
"بەللى، ئیمەش دەیناسین، بەلام بەقەد تۆ ئاوا باسى ناکەین، پیمان وانىیە تەداخول
ئەوھندە بکات لە ژيانى مرقۇدا، ئەو ئیستا چى پەيوەندى بەتۆوھ ھەیە؟". وتم: نا،

زۆر زۆرىش، چونكى من بەندەي ئەوم، خوای بە بەزەي دەفەرمویت: من دۆستی ئیماندارانم و پشتیوانیانم. بەلێ، من ھاتووم بۆ ئێرە، بەلام ئەمە پەنگە خێرکی منی تێدا بێت، لەوانەيە من لە پووی ئیمانیهو گەشەي پێ بکەم، جار جار ئەو شتە پوچیانەشم باس دەکرد، دەیانگوت: "ئیمە بیستوومانە تۆ "کتیبی پیرۆز" خویندوووتەو، (ئەوان "عەھدی قەدیمو عەھدی جەدید" ی پێ دەلێن) چی تیا دەبینی؟ و تەم: ھێندکی تێدا ھەيە کە وەکو خوا فەرموویەتی، ماوەتەو، بەلام زۆریشی خورافات و ئەفسانەيە، ئەو خورافات و ئەفسانەيەش وای لە ئێو کردووە پێگەي سیکولاریزم (لادینی) بگرنە بەر، چونکە دینی خورافی خەلک لێی ھەلەگەپتەو، بەلام ھەرچۆن بێت، ھێندئ شوینەوارو بۆنی وەحی خواشی پێو ماوە، من سوودم لە ھێندئ شتی وەرگرتووە، کە لەقورئاندا بە پوختی باسکراوەو لەویدا بەدرێژتر ھەيە، بەلام خورافاتێ زۆری تێدايە، ھەر قورئانیش تەرازووی ھەموو مەسەلەکانە. جا مەبەستم ئەو ھەيە، ئەوان جار جار فشاری دەروونیان بەکار دەھێنا، لە قوناغەکانی دواي لیکۆلینەویدا، ھەرەشەو گۆرەشەیان دەکرد.

ھەندئ سووکایەتی سووکەلەشیان دەکرد، من لەسەر کورسی دانیشتبووم، کابرای لیکۆلینەوەکەي دەکرد، دەيگوت: "دەبێ لەسەر زەوی دانیشی"، باشە.. لەسەر زەوی دادەنیشتم، دووسەعات و سێ سەعات، ئەو خۆي لەسەر کورسییەکە دانیشتوووەو دەيگوت تۆ دەبێ تەماشام بکەیت! باشە تەماشام دەکرد، بەینێک دەيگوت نابێ چاوت وەرگێریت، و تەم باشە فەرموو، دواي دەيگوت بۆ چاوت ناترووکی، واتە ئازایەت؟ دەمگوت باشە تۆ چیت دەوێت؟ چاوت لێ بکەم، چاوت لێنەکەم، واتە ھەندئ شتی منالانە، پاشان پۆژێک پێمگوت: ئەو شتانە لەگەل من مەکە، وتی: "بۆچی؟"، و تەم: خۆ من پیاوم، منداڵ نیم، ئنجا ئەگەر لەسەر زەوی دامنیت و سووکایەتی بکەیت، ئەوا سووکایەتی بەخۆت دەکەیت، و تەم: من لێرە دیلم، دەسەلاتم نییە، کەیفیت لێبێ پێزم لێبگريت، پێز لەخۆت دەگريت، کەیفیت لێبێ بێرێزم بەرانبەر بکەیت، ئەو ديارە بێرێزییەکە ھی خۆتە.

ئیدی لەو جارەو ھەلەو ھەستەي کردو وتی: "نا مەبەستمان بێرێزی نەبوو، بەلام مەبەستمان ئەو ھەبوو پاستمان لەگەل بلیی"، و تەم من لەسەر کورسی یان لەسەر

زەوى بىم يەك قسەيە، لە قەبرىشدا بىم ھەريەك قسەيە، سەرى خۆتان بەمنەو
مەيەشېنن، من لە ئەو ئەو پىمگوتوون، زۆرتان ئەشكەنجە داوم، نەتان بىستوو؟
لېكۆلېنەو ھەكەنى پىشېتان نەخوئندوو تەو؟! من گوتم ھەريەك قسەيە، زەوى و
كورسى و ئەو شتەنە كار لە قسەيە من ناكەن.

+ دەزگای ھەوالگىرى ئەمىرىكاو ھەموو كەنالەكانىيان، چ سى ئاى ئەى، چ
ھەوالگىرى سەربازى، چ ئەوانى تىريان كە سەر بە ئەنجومەنى پىران و ئەوانەن،
ئەزمونىكى شىكستخواردوویان ھەبوو سەبارەت بە جەنگى عىراق، ئىستا
پۇژانە دانى پىدا ئەنن، كە لەسەر زانبارى ھەلەستراو ھەلە زۆر كارىيان
كردوو ھەو عىراقىيان داگیركردوو، لىژنەشيان دروست كردوو بۆ پىداچوونەو ھەو
دىارىكردنى كەموكۆپىيەكانى ئەو دەزگا ھەوالگىرىيانە. بەلام لەسەر ئاستى
ئەو لېكۆلېنەوانەى لەگەل تۆ دەكران، چۆن ئەو ئەزمونە ھەلەسنەگىنى؟
بەواتايەكى تر، تا چەندىك ئەوان وردىين بوون لە گواستەو ھەو زانبارىيەكان و
تۆمەتەكاندا؟

- ئەوان كە ھەموو جارى پىسارەكانىيان لە من دەكرد، وا پىدەچوو لە ئەمىرىكاو
بەچاپكراوى بۆيان دەھات، واتە بەئىنگلىزىو بە چاپكراوى لە بەردەمیاندا بوو،
لەوئەو پىسارەكانىيان بۆ دىارى دەكران، جارى وا ھەبوو ھەندىكىيان دەسلەلاتى
ئەوئەيان نەبوو لەدەرەو ھەو چوارچىو ھەو ئەو پىسارە دىارىكراوانە پىسارى دىكە
بەكەن، ھەبوو پىسارەكانى تەواو دەبوو دەگوت: "ئەو من پىسارم تەواو بوو،
ئەگەر تۆ قسەيەكت ھەيە"، دەمگوت نا، من قسەم نىيەو لەسەر قسەى ئىو ھاتووم،
جارى واش ھەبوو جيا لەو پىسارىانە، بەدەر لەو پىسارىانە، پىسارى دىكەشيان
دەكرد، بەلام ھەستم دەكرد ھەموو شىكىيان دەنووسى، ھەستم دەكرد ئەگەر لە شىك
باش حالى نەبووبان، لە ھەرگىزانەكەى، پىيان دووبارە دەكردو ھەو، ھەستم دەكرد كە
دەیانویست وردىين، بەلام بەراستى لەقەدەر ئەو ھەو باسى ئەمىرىكا دەكرىو باسى
موخابەرەتىو ئەو ھەموو ملياران دۆلارەى بۆى خەرج دەكرىو ئەوانە، ھەستم دەكرد
زانبارىيان دەربارەى زۆر شت زۆر كەمە، بۆ وینە "لەوئەو ئەو ھەو زانبارىيانەى لەگەلما
بوون، تەحقىقاتىيان زۆر لەگەلدا كردن، دەربارەى چەكى كۆكۆرۆ بايۆلۆژىو ئەوانە،

هیچیان دەست نهکەوت، دەی هەموو قەناعەتیشیان وابوو کە بەعس هەیهەتی، لەسەر بناغەیی ئەوەیش شەڕیان لەگەڵ پڕۆژیم کرد. جا مانای وایە ئەو دەزگا موخابەرەتییه زەبەلاحەیی ئەمریکا هەڵخەڵەتێنراوه، ئەوانەیی زانیارییان پێداون، دیارە زانیارییهکانیان بێتەساس بوون، چونکە هیچیان دەست نهکەوت لەوئ، من لەوئ ئەوانەم دەبینی، دەیانگوت لیکۆلێنەوهیان لەگەڵ کردوون، هیچیان دەستگیر نهبووه، هەندیکیان زۆر ناپەرەت کردبوون و ئەشکەنجەیان داوون، لە سەرانی بەعس، ئەوانەیان کە هەستیان کردبێ زانیارییان لایە، بەلام هیچیان هەر دەست نهکەوت، بۆ خوشیان دوايي رایانگەیاندا، کە هیندی لەهاوزیندانییهکان بۆمنیان باس دەکرد، دەیانگوت: "پێیان گوتووین ئیستا بۆمان دەرکەوتوووه فیعلەن کە کاتی خۆی پڕۆژیم وتووێهەتی هیچمان لانیه، ئیستا بۆمان دەرکەوتوووه کە راست دەکات". جا گوتم: ئەوەیه کە پاش باران کەپەنهکە، بۆیان دەرکەوتوووه کە راست دەکات، ئەگەر پڕۆژیم راستی کردبێ، مانای وایە موخابەرەتی ئەمریکی درۆی کردوو، بەهەڵدا چوو.

+ لەو ژوورەیی کەمجار تەحقیقیان لەگەڵ کردیت، کەچاویان کردیتەوه،
لە دەرووبەرت چیت بینی؟

– من هەر خەلکی سەربازیم نهبینی لەوئ، تەنها خەلکی مەدەنیم دەبینی، دیارە موخابەرەت و ئەمن و ئەوانەبوون، ئەمریکی بوون و وەرگێڕی عەرەبیان لەگەڵدا بوون، یان هەندیکیان ئەمریکی بوون و عەرەبیان دەزانی، من هەر ئەوانم بینی.

+ ژووری تەحقیق چی تێداوو؟ میژی تێداوو؟
– لێی نهبوو، دوايي میزیان هینا، کورسییهکیان هینا، من بە تەنیا لیکۆلێنەوهیان لەگەڵدا کردم.

+ سەرەتا میژو کورسی لێ نهبوو؟
– نا، هیندی جار میژو کورسی نهبوون، هیندی جار هەر لەو شوێنەیی منیان لێ ئەزێت دەدا، هەر دەبوو لەوئ دابنیشیو پرسایاری خۆیان دەکرد، ئەو دەپوشت، دوايي ئەشکەنجە دووبارە دەبووێه.

+ قەت بوو ھە کاتى تەھقىقدا وتارەكانت يا كتيبيكت به بهلگه لهسەر

بهيئنهوه؟

- نهخير، بهس جارێك گوتيان: "تۆ قسەت بە ئەمریکا گوتوو ھە وتاردا"، گوتم بەلێ، گوتم باسی جۆرج بوش-م کردوو، شوبھاندوو بە فیرعەون، و تەم ئەو ھەم گوتوو ھە ئیستاش دەیلێم، چونکە جۆرج بوش نە یگوتوو ھە رکەس لەگەڵمان نەبێت دژمانە؟! ئینجا ئەو ھە واتای بناغە ی ئیرھاب و تیرۆر و تۆقاندن و خۆفەرزکردن و خەڵک داپلۆسینە، تۆ ئەو ھە لەگەڵت نەبێ دژت بێت، مانای وایە ھەرچی لەگەڵت نەبێ ئیعلانی شەرت لە دژی کردوو، بە واتایەکی تر، ئەو ھە ئەمریکی نەبێ و سەر بە ئەمریکا نەبێ و تەسلیمی ئیرادە ی ئەمریکا نەبێت، ئیو بە دوژمنی دەزانن، ئی مەعنا وایە دویا دەبێتە دووبەرە، ئەمریکا و ھەموو دوونیا، ئەو ھە تەسلیمی ئەمریکا نابێ، ئەمریکا و ئەوانە ی کە تەسلیمی بوون و ئەو ھە کە تەسلیمی ئەمریکا نابێ، و تەم جا فیرعەونیش کاتی خۆی وای دەگوت: (مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ) (غافر: ٢٩). واتە: من تەنیا بۆچوونی خۆمتان پێدەلێم، ئەو ھەش کە من دەیلێم ھەمووی راستە، و تەم ھە رکەسیک حەقی لەسەر خۆ تاپۆ کردو حەقی بۆ خۆی پاوان کرد، ئەو بە رانبەرە کە ی پەرز دەکات.

ئینجا وتی: "جا خۆ ئەو مەشھوورە کە ئیسلام وادەکات"، و تەم: ئەو ئەسل و ئەساسی نییە، ئیسلامی دەلێن (وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ) (سبأ: ٢٤)، واتە: ئیمە یان ئیو لەسەر ھیدایەت یان لەسەر گومراوین لە مەسەلە فیکری و پەنئیەکاندا، و تەم: ئیسلام دەلێ ئەو ھە کە خوا فەرموو یەتی، ئەو حەقی مۆتلەقە، بەلام ھیچ مسوڵمانی نالێ بۆچوونی من و پەنئی من و فیکرە ی من حەقی مۆتلەقی تێدا یە، مانای وایە تۆش پەنگە بییکی، پەنگە من بییکم، وەرە با لێی بکۆلێنەو (قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ) (النمل: ٦٤). واتە: بلێ بەلگەتان بێنن ئەگەر راست دەکەن. (تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) (آل عمران: ٦٤). واتە: وەرن بۆ شتی کە تێدا ھاو یەشێن.

+ ئایا دەقی قسەکانیان دەزانی؟ ئایا لەبەریان بوو یان لایان بوو؟

– مەفھومەكەيان گوت، گوتيان تۆ باسى ئەوۋەت كىردوۋە كە تۆ ئەمىرىكا بە داگىركەر دەزانى، وتارت داۋە كەپىمان ناخۆشە ئەمىرىكا عىراق داگىر بىكات. وتم من پىم ناخۆشە ئەمىرىكا عىراق داگىر بىكات، نەك لەبەر ئەوۋە پىم نەپوۋى، پىم با پىم ناخۆشە نەمەتى خاۋى دەزانىن كە ئەو پىمەمان لەكۆل بۆتەو، بەلام پىم ناخۆش بوۋە ئەمىرىكا داگىرى بىكات، چونكە ئىرە ولاتى مسولمانانە، دەبوايە بۆ خۆمان كىشەى خۆمان چارە بكەين، دەبوايە ئەمىرىكا يارمەتىمان بدات، نەك بىت عىراق داگىر بىكات، خۆشى بەداگىركەر نازەدەكەت، دەبوۋ ھاۋكارىمان بىكات ئەو پىمە پىم ناخۆشە، پاشانىش لىمان گەپى بەئىرادەى خۆمان گۆرانكارىسى سىياسىي و ئەو بەكەين، بەلام ئىستە كە ئەمىرىكا ھاۋو، خۆ ئەو ھاۋوۋە واقىيەكە، ئايا پىگەمان لىدەگىر نازەتەن لى بىنەن داگىركەر، ۋەكو خۆتان نازەتەن لەخۆتان ناۋە؟! يەك دوۋجار ئەو شتانەيان گوت، دوايى باسى ئەو شتانەيان نەكەردەو، بەلام من بۆ خۆم پىم دەگوتەن بچەن من كىتەپم ھەيە، ئەو سىخوۋ جاسوسە كوردانەى ئەو راپۆرتانەيان داونى، بچەن كىتەپكەنى منيان لى بىرسەن، لەكىتەپى (چەند مەسەلەيەكى باۋى سەردەم) دا، داخۇ من چۆن باسى تىرۆم كىردوۋە، چۆن باسى عەلمانىيەت و باسى دىموكراسىيەتم كىردوۋە، ھەلم سەنگاندوۋن، چۆن باسى عەولەمەم كىردوۋە، خىرى ھەيە شەپى ھەيە، چۆن باسى مافى مۆفم كىردوۋە، بچەن شتەكەنى من بخۆينەو، ئەوۋە ئىستە دەيلىم، لە كىتەپكەنىشما ھەروام گوتوۋە، وتىشيان كە پەيداي دەكەين و دەيخۆينەو، ئىتر نازانم خۆيندوۋيانەتەوۋە خەك بۆى ۋەرگىپاون، يان نا!

+ ئايا يەك كەس تەحقىقى لەگەل دەكەردى، يان زىاتەر بوۋن و بەرپىسىكىيان ھەبو؟

– جارى ۋا ھەبوۋ سى چوارىك دادەنىشتەن، ھەريەكەى ۋا پىدەچىت (توزىع الأدار)يان كىردى، بەس ئەوۋە ئىستاش بەيىرم دەكەۋىتەوۋە پىكەنىم پى دىت “پۆزىك موحەقىقىكى ئەمىرىكى، كە يەككى رەشپىست بوۋ شىكلىكى زۆر دىۋىشى ھەبو، لاشەيەكى نارپكى ھەبو، بەلام دىۋە مەعنەۋى ۋە خەلاقىيەكەى لە لاشە زاھىرىيەكەى نارپكىتەر بوۋ، زۆر شىۋانزىكى رەق ۋ نارپكى ۋا شىرىنى ھەبو، ئەوۋە وتى: “من قسەت بۆ دەكەم، تا خۆم لىتەبمەو، يەك قسە نەكەيت”، وتم باش، نىكەى (۱۰)

– ۱۵) ده قيقه به ئينگليزي قسه ي کرد، من پيشم وت که له ئينگليزي تيناگه م، وتم که ليمه که ليمه ده زانم، بهس تو که ئاوا تیکه لی ده که يت، من تیی ناگه م. وتیان: "نا، تو ئينگليزي ده زانی". گوتم ئه من پیتان ده لیم نایزانم، به خورایی ده می خوششان هیلک ده که ن، نزیکه ی (۱۵ - ۲۰) ده قيقه قسه ی کرد، چوار موحه قیقی دیکه ش دانیشتبون، جا وهرگیره که وتی: "جا ده لئی چی؟". وتم هیچی لی حالی نابم، وتم: نه مگوت ماندووبوونه که ت به خوراییه؟! وتی: "چون حالی نابیت؟"، وتم: هیچ حالی نه بووم، ئه گهر وهری ده گیریت حالی ده بم، وتی: "ئوه هه مووه چون ته رجهمه ده کړیته وه"، منیش وتم: به خورایی خو ی ماندوو کرد. زورم پی سه یروو، دوا یی وام هه ست ده کرد که ئوه فشاری دهروونی بیت. ئوه ده یگوت: "که قسه ده که م، ده بی بهس ته ماشای ده می من بکه يت، که موته رجيمه که ش ته رجهمه ی ده کات، نابی ته ماشای ده می موته رجيمه که ش بکه يت!"، وتم باشه، که وهری ده گیریت، خو ده بی ته ماشای ده می بکه م تا بزانی چی ده لی، ده یگوت: "نا، هه ته ماشای من بکه و تو هه گو ی مه ده به هیچ"، وا پیده چیت ئوه وش وه کو ئوسلوبی موخابه راتی بی، په نگه له و کاته دا تو په نگت گورانی به سهردا بیت یاخود چاوت گورانی به سهردا بی و ئه وانه، وام هه ست ده کرد که هه لسه نگاندنیکی دهروونی خو یان بوو.

+ ئایا به وشه ی داگیرکه ر حه ساسیه تیان نه بوو؟

– با، خو پیتان ناخوش بوو، من وتم ئوه قه ناعه تمه، ئه ی بو خوششان وا نالین؟ نالین ئیمه داگیرکه رین، له نه ته وه یه کگرتووه کان ناوتان له خوتان ناوه داگیرکه ر، ئایا داواتان له نه ته وه یه کگرتووه کان نه کردوو که به پپی یاسای داگیرکه ر په فترتان له گه ل بکه ن؟ وتیان: "با"، ئی وتم هه روه کو خوتان ده لین، هه روا ده لیم، وه کو واقعیه که، منیش هه روا ده لیم.

ئه وان گوتیان: "تو هه لویست چیه؟ پیتوایه ئیمه چ بکه ين چاکه؟"، وتیان: "ئاینده ی ئیمه چون ده بیني؟"، وتم: تا به و عه قلیه ته وه بن، من ئاینده ی ئیوه به تاریکی ده بینم، وتیان: "بو؟"، وتم: من پیموایه ئیوه له کیشه ی ئه فغانستان پرگارتان نه بووه، ئیره تان هی ناوه ته سه ری، هه ست ده که م ئیوه زیاتر به عه سه که ری بیرده که نه وه، هه ست ده که م ئينگليزه کان زور له ئیوه عاقلترن، ئه وان سیاسیه یانه بیر

دەكەنەو، ئىو بە عەزەلات بىردەكەنەو، مەرۇف نابى بە عەزەلات بىر بىكەتەو، جا ئىو تەكالىفى زۆر دەخەنە سەرشانى خۆتان. وتم: ئەو كەسەى كە بەتەماى كوڭخاىى دونيا بىت، دەبى ھەموو دونيا لەكۆل بىت، خەرجىى ھەموو دونيا بىكىشى. وتم: ئەو پىشتى لە ژىرىدا دەشكى. جار جارىش زۆرم پى سەىر دەبوو، ئەوان وەكو خەلگى سىياسىى لای ئىمە نىن، جارىك يەككىيان وتى: "وەللأ راست دەكەيت، پىشتمان لەژىرىدا شكاو، بەحەقىقەت راست دەكەيت، پىشتمان لەژىرىدا شكاو !!".

ئاوا جار جار دانىشيان پىدا دەهینا، یان كە ھەندىك شتى ئىسلامم باس دەکرد، ھەیانجو دەىگوت: "وەللأھى راست دەكەيت.. تۆ پیاوڭى راستگوت، لایەنگىرى دەكەم، لە ھەرچى گوتوتە". ئاوا زۆرجار ئەو وشانەیان دەگوت.

+ ئەوان لە چ شتىكى تۆ زۆر بىزار بوون؟ چ شتىكى تۆ زۆر بىتاقەتى دەکردن؟

– لەو كە دەیانگوت ئەو شتانەى لىت دەپرسىن، ھەر ئەو دووبارە دەكەیتەو. وتم جا ھەق گۆرانى تىدا نىيە، دوو + دوو دەكاتە چوار، ئەمپۆ دەكاتە چوار، بەیانى دەكاتە چوار، سەد سالى تریش ھەر دەكاتە چوار، ئەو ناگۆپى، من خۆ قسەى ھەلقو پەلەقم بۆ نەکردوون، من باسى واقىعیكم بۆ کردوون، واقىعەكە چۆن بوو، ئاوام بۆ باس کردوون، ناگۆپى. دەیانگوت: "ئاخر دەشتىكى كەمان بۆ باس كە، ھەر خۆت لەخۆتەو شتىك باس بكە"، وتم: لەخۆمەو چ باس بكەم، ئەگەر شتىكى دى سىياسىیتان دەوئ، وەرە مونا قەشەى بكەین. دەیانگوت: "دەربارەى زانیارى، چى شتىكى گرنگ تۆ لات بىت، بۆمان باس بكە". وتم ھىچى گرنگ لای من نىيە، بۆ خۆتان دەزانن.

+ ئایا زانیارىیەكانیان لەسەر كوردستان و كۆمەل و سەرکردایەتى كۆمەلئى ئىسلامىی ورد بوو؟

– وام ھەست نەدەكرد و ئنجا ئەوان زیاتر ھەر دەیانپرسى، دەیانپرسى كە "مەكتەبى سىاسى چەند نەفەر بوون؟ سەرکردایەتیتان چەند كەسبوون؟ مەلپەندتان لەكوئ ھەيە؟ بارەگاكانتان لەكوئ؟" جار جار دەربارەى پارتى و یەكیتیش پرسىاریان

دەکرد، دەربارەى حەزەکانى تر پرسیاریان دەکرد. بەلام من دەمگوت: لە خۆيان بپرسن. ئەگەر هیندى شتى ئاشکرا هەبوايه باسم دەکرد، بەس بۆ ئەوى دى، دەمگوت بپۆن ئەو زانیاریانە لەخۆيان بپرسن باشترە.

+ قەت بووه پووداویکی راستەقینە لەسەر تو بێیتە مال؟

- نەخێر.. هیچ.

+ لیکۆلەرەوکان بە شیۆهیهکی گشتی لەگەلت چۆن بوون؟ یان ئەمریکی و بەریتانییهکان لە مامەلەیاندا جیاوازییان هەبوو؟

- ئەمریکیهکان بە زۆری توندبوون، بەریتانییهکان ئاسانتر بوون، لەسەرەتاش توندبوون، دواى هەلسۆکەوتیان ئاسان بوو، هەشبوو لەسەرەتاشەو هەر ئاسانکاریو، یان هاوسۆز بوو. من یەكەمجار کە گرتیانم، ئەوان دوو بەش بوون، هەستم کرد لە نیوان خۆياندا بوونە دووبەش، مشتومریان بوو، هەندیکیان دەیانگوت: "وانییه، ئەو شتانەى لەسەرى هاتوون، راست نین"، ئەوێ تر دەیانگوت: "نەخێر وایه، دەبێ ئەزیهتی بدەین، بۆ ئەوێ ئیعتراڤ بکات".

یەكێکیان بە ئەبوعومەر خۆی بەمن ناساند، عەرەبى دەزانى و ئەمریکی بوو، عەرەبیهکی باشى دەزانى، وتى: "کاکه، من بە پاشکاوێ پێت دەلێم، ئیمە دوو بەشین"، وتى: "من دەزانم بێتاوانیت و ئەو شتانەى لەسەرت وتراون، درۆن"، ئەو هەر لەپۆژانی سەرەتا، بەلام ئەوانەى دیکە ئەو قەناعەتەیان نەبوو، پۆژیکیش لە گەرمەى ئەزیتدان و شتدا ئەو هات، وتى: "ئەو ئەزیتدان و شتە پراگرن"، توو پرە بوو وتى: "بابە من پێم نەگوتن؟" ئیتر دواى لەنیو خۆياندا بوو مشتومپر ئەوانه، دواى وتیان کاکه دەى بۆی دووبارە بکەنەو، ئەو هات وتى: "کاکه بەقسەى من ناکەن، من دەزانم ئەوێ لەسەر تو گوتراوه، درۆیه، دواى خۆيان دەگەنە نەتیجە". ئاوا هەستم دەکرد، جا ئایا ئەوێش ئوسلوبیکی موخابەرەتى بوو، ئایا بەراستى هاوسۆز بوو؟ بەس هەستم دەکرد جار جار لەنیو خۆياندا لییان دەبوو کێشه، بەلام دواى یەك پرەوتى وەرگرت، لەسەرەتاوه ئاوابوو، بەلام دواى یەك پرەوتى وەرگرت.

+ واتە تیاياندا هەبوو لەگەلت هاوسۆزو هاویرا بێت؟

- هەندى جار ھەندىكىيان كە راستىيەكان و واقيعم بۆ باس دەكردن، زۆر لەگەلم مۆتەفاعيل دەبوون، جارێك يەككىيان وتى: "ھەرچى گۆتووتە ھەمووى بەراست دەزانم، زۆر داواى لىبوردنیشم ھەيە، بەراستى ئەوانەى تۆيان گرتووە، زۆر ھەلەيان كړدووە، بەو ئوسلوبەى لەگەل تۆ مامەلەيان كړدووە، زۆر ھەلە بوون"، باسى كړو وتى: "ئەزەتيان دايت؟"، وتم: بەلێ، ئاوا بوو و ئاوا بوو، وتى: "من زۆر نىگەرنامو داواى لىبوردنیشم ھەيە، بەس من فەرمانبەريكم و ھىچم بەدەست نىيە، ئەگەرنا بەدەستم بىت، ئىستا زرگار دەكرىت". بەلێ، جارى وا ھەبوو وایان دەگوت.

+ مامۆستا، تەورات و ئىنجىلەكان خۆت داوات دەكردن يان بۆيان ھىنايت؟
- نا، پەرفىقىكى زىندانىم لەوێ لای بوو، دكتور سەتتام ئەلگەعود بوو، ئەو بەعسىش نەبوو، ھەر پياوێكى دەولەمەند بوو بەتۆمەتى ئەو ھاوكارى موقاوەمەى كړدووە، جا ئەو تەورات و ئىنجىلى لا بوو، دوو ھزار لا پەرە بوو، ئىنجا "التفسير التطبيقي للعهد الجديد" لەلای تارىق عەزىز بوو، ئەويشم وەرگرت، ھەردووكان نزيكەى سى ھزار لا پەرە بوون، خویندەمەو لە زىندان، جا ئەوان خۆشىيەكەيان لەو ھەدا بوو دەيانگوت: "تا ئىستا تەورات و ئىنجىلمان نەخویندووە تەو". جا وتم لە شتەكانى كەش ھەروان، وتم: پرواتان بىت لەو شتانەى دىكەش ھەروان، من لەو سەرى دىمەو.

+ مامۆستا، بە چ ناوێك بانگيان دەكردى؟ چۆن بانگيان دەكردى؟
- دەيانگوت: "مستەر باپير، يان وەن سىقتىن (۱۱۷)".

+ يەعنى چى؟

- واتا ژمارەكەم سەد و ھەق دە بوو، خەلك ھەر بە ژمارەى خۆى بانگى دەكەن، بەس ئەگەر جار جار وىستبايان مولاتەفەم بكەن، دەيانگوت: مستەر يان مستەر عەلى، شىخ عەلى، بەزۆرى ھەروايان پىدەگۆتم، زۆر جار ھەر ناویشيان نەدەھىنام، نە ژمارەو نە ناو، ئەو لەسەرەتاو، چونكە ئەو دەلالەت لە جۆريك لە مولاتەفەو موحامەلە دەكات، ئەوانەيان ھەر نەبوو.

+ له کاتى ليکولینه وه دا، ليکولهره وه کان هيچ شتيکيان پي نه گوتى؟ نه و
چالاکييه مه ده نيديانه ليهره کومه لي ئيسلامي ده يکردن، خوييشان دان و
ناپره زاييه کان و...؟

- هيچيان پي نه گوتم، نه خير، بهس له ميانه ي هيندي قسه يان، ههستم ده کرد که
ههندي شت هه، بۆ نمونه "ده يانگوت: "بۆمان ده رکه وتوه تو پياويکي گرنگيت"،
يان جارک يه کيکيان وتي: "ئه وه خه لک بۆ خوشي ده وييت؟ پريت ليده گرن؟"، وتم:
جا ئه وه ده بي له خه لک بپرسن، "بۆ پريزي ليده گرن؟ بۆ خوشتان ده وي؟". وتم بلیم
چي؟ ده زماني که شتيک هه يه، به لام ئه وان هيچيان نه وت، به لام له ميانه ي قساندا بۆم
ده رده که وت که جموجولک، شتيک هه يه، ئه و قسانه له وه وه دييت.

www.alibapir.net

+ ماموستا، له بهرايى ئەم زنجيره گفتوگويه دا باست لهوه کرد، که له سهرهتاي زیددانیکردنتهوه، چه ند پوژیک به چری ئەشکهنجه دراویت، دهکری ئەو زانیارییه مان به دریزی پی پابگهیه نیت؟

- بسم الله الرحمن الرحيم.. ئەشکهنجه دوو جووری ههیه، ئەشکهنجه ی مهعنهوی ههیه و ئەشکهنجه ی جهستهی ههیه، له راستیدا ئەشکهنجه مهعنهویه که زهحه تهره به لای منهوه، رهنگه به لای هه موو که سیکیشه وه ههروابیت، وه که له ئەشکهنجه ی جهستهی. ئەشکهنجه ی مهعنهوی یه که م لهو کاته وه دهستی پیکرد که له پتی دوکان کهوتینه بۆسه که یانه وه که له پچه یان کردین و چاویان بهستین، شیوهی دهستبهستنه که مان زهحه مت بوو، ئەو شته ی که دهستیان پی بهستین، ئیستاش شوینه که ی له دهستم ماوه، به دهستما چوو بووه خواری برینداری کردبوو، ئەوه زۆر نارهحه ت بوو، تا چه ند پوژیکیش ئینسان شان و قوڵی هه رانی دهکرد، چه ند سهعاتیک بهو شیوه ماینه وه تا نیوه ی شهو.

دوای ئەوهی که له موصل دایانه زانندین و دوای به فرۆکهیه کی تر برینیان بۆ بهغدا، له سهرهتاوه ئەشکهنجه نه بوو تا له گه لمان دانیشتن، شهو و پوژیک، دوای ئەوه بوو که منیان جیاکرده وه له برایان، ورده ورده ئەزیه تدانیان دهستی پیکرد، له راستیدا ئەگه ر بلییم ئەوان هه موو شیوازه کانی ئەشکهنجه دانیان له گه ل مندا به کار هیناوه، وانیه، به لکو ده یانتوانی من زۆر زیاتر ئەزیه ت به دن، وه کو له خه لکی ترم بیستوه که به شیوازی دیکه ئەشکهنجه دراو، به لام ئەوهی که له گه ل مندا به کاریان ده هینا، زیاتر دوو سی شت بوون: یه که م "بیخه وی، بیخه ویان ده کردم. دوهم" ماندوو کردن، ده بوايه پوژی چه ند سهعات به پیوه بووه ستیت، یان له سه ر ئەژنۆ بووه ستیت، بوتلیکیش له سه ر سه رت بیت، یا جلیکانه یه که له سه ر سه رت بیت، یان شتیکی قورس، ئینجا که زۆر ماندوو ده بوویت به پیوه، ده یانگوت له سه ر ئەژنۆو له سه ر کۆنکریتیش.

له سه رهتاوه بهو شیوه یه بوو، واته ماندوو کردن و بیخه و کردن و ئەوانه، من هه ریه که قسه بووم، وتیان: "تۆ دیاره ئەو شتانه ی لیت ده پرسین چاک بۆمان باس ناکهیت، زیاتر ئەزیه تت ده دهین". وتم یه که شته، زیاتر بیت یان که متر بیت درۆ ناکه م، چیش

هه موو ئه وشتانه ناخۆش بوون، پوختهی ئه زيه تو ناڤه حه تيبه كان: گهرما، ئه وه جگه له وهی گۆرانیه کیان به دهنگی زۆر بهرز لیده دا، ته پل و موسیقا، ئه و شه وهی که گوتم زۆر ناڤه حهت بوو، ئافره تیکیان هی نا بوو سووپی ده دا، ده یانگوت ده بی ته ماشای بکهیت، ئینجا قسه یان ده کردو جار جار جانیویان به کوردی پیده دام، ئه وان ئه مریکی بوون، به لام واپیده چوو سیخوړیکی کورد فیژی ده کردن، وام هه ست ده کرد، بهس خۆ من هیچ نه ده بینو و چاوم به سترابوو.

ئاکامی ئه وه هه موو شتانه، نزیکه ی ئه و نۆ پۆژه، دوا یی که بر دیانم و له وئ گواست میانه وه، من ئیشتیهام گیرابوو خوار دنم بۆ نه ده خورا، ئاویشم بۆ نه ده خورایه وه، وه کو ئیستا زانیام، ئاوی گهرمیش بووایه هه ر ده مخورا ده وه، به لام دوا یی بۆم ده رکه وت که ئه وه شتیکی خراپ بوو که ئاوم نه ده خوارا ده وه، ئه و هاوړییانه ی دیکه م جار جار بینیم، وتیان مامۆستا تۆ هیچ نه خۆیت ده مریت، پۆژیک مامۆستا دارا شتیکی پیبوو، کیسه یه که میوه ی موعه لله بات بوو وتی: "شتیکی لئ بۆ"، وتم وه لالا هیچم بۆ ناخوړی، مه عیده م گیراوه، ئه وان نه یان ده زانی، منیش وتم تۆژی ئه زیه تو شتی وایان داوم، ئه وان دیاربوو (سو پاس بۆ خوا) حال یان باش بوو. نو ئیژه کانم به دانیشتنه وه ده کرد، ئاویش نه بوو ته یه مومم ده کرد، وه خته که م نه ده زانی و به مه زهنده کاتی نو ئیژه کانم دیاری ده کرد.

له ئاکامدا من له وئ لایرام، به راستی ئه زیه تدانه نه فسییه که بۆ من زۆر قورستر بوو له لایه نه جهسته ییه که ی، که هیچ نه بوو، ماندوو ده بووم، به لام پیم هیچ نه بوو، که قسه یه کیان پیده گوتم، یان زلله یه که، یان شه قیکیان ده وه شان، ئه وه م زۆر له سه ر دل قورس بوو، یان پیان ده گوتم: "تۆ درۆزیت"، به عه ره بی یان به ئینگلیزی ده یانگوت: "تۆ درۆ ده کهیت".

ئه وه زۆر له سه ر دلم قورس بوو، تا پیم گوتم لیژه نه بی له ژیاندا پیم نه وتراوه درۆ ده کهیت، کهس پی نه گو تووم، ته نها ئه مریکیه کان پیان گو تووم درۆ ده کهیت، که بر دیانم بۆ ئه و قاعه یه (دوا ی نۆ پۆژ)، دیاربوو به دهنم په شو شین ببوو وه و چه رمی لووتم ها تبوو ئیژه (تا وچه وان) و ئیژه م (سه ر لووتم) ئاوا بریندار بوو، ناڤه حهت بوو، به هه رحال شوینه واری لیدان و شتم پیوه دیاربوو، ئافره تیکی په رستار هه بوو، له گه ل

ئاوا بئى"، وەكو فشارىكى دەروونى، ئىدى دواىى خاۋى شىفابەخش وردە شىفاى نارد، ئەو ئەزىزىيانەم زۆر دەئىشان، نەمدەوئىرا بەسەر زەويدا بېرۇم، ئەو ئانىشكانەم دەئىشان، وردە وردە شوئىنەوارى شتەكان نەما، دەستىم توئىخىكى ھاوئىشتو ئەو پەش و شىنىيەى بەدەنم نەما.. دىنا ھەر ئاۋەھايە كاك ھاۋزىن! ھەورازەو نشىۋە، ئەو ھوشراۋەكەيەتى، ئەگەرنا ھەموو شتى باس ناكى!!

+ كارەبالىدانى تىبابو؟

- نا، ئەو ھى تىدا نەبوو.

+ ئەو ئامىرانەى كە بەكار دەھاتىن، چىبىوون؟ زۆر جار ئامىرى تايەت بە سزاۋ ئەشكەنجە دەبىنىن، لە زۆر دەۋلەتى ەەرەبىدا ئىمە بىنومانە؟
- ئەو ئامىرو شتانەيان بەكار نەھىنا، بەس لىدان ھەبوو، شەقىان تى ھەلدەدام، بەزلەو بەپى لاقە، كات ھەبوو پادەكشام، كارتۆنىكىان بەسەر سىكدا، بەسەر سىگدا دەدا، من پىم سەير بوو، دەمگوت پەنگە پەراسووم ھەمووى شىكابت، بەس بەھەرچال سەلامەت دەرچووم، لەقەدەر ئەو سەلامەت دەرچووم.

+ ھىچ جۆرىكى تى ئەشكەنجە ھەيە كە ياسمان نەكردى؟

- خولاسەكەى ئاۋايە، ئەو كورتەكەيەتى.

+ مامۇستا، بە تاك ئەشكەنجە دەدران يان بە كۆمەل؟

- وەللا من تەنىابووم، بەس واپىدەچىت برايانان ھىتابىت بۆ تەماشى من، چونكە دواىى كە ھاتمەۋە، برايان لىزە باسىان كرد، وتيان بە ئىمەيان دەگوت وەرن تەماشى براگەۋرەكەتان كەن، بەلام من نەمبىنىون، چونكە چاۋم بەستراۋو، دوو گونىە بە سەر سەرمدا كرابو، ئەوانەم لەبىرە، بۆ ئەۋەى (بە حساب) ئەۋانىشى پى بىرسىنن، كە ئەھا ئاۋا ئەزىەتى فلان كەس دەدەين.

+ مامۇستا، كىبىوون ئەۋانەى ئەشكەنجەيان دەدان؟ سەربازەكان بوون يان

پاسەۋان؟

- بەپاستى من ھەر نەمدەبىنىن، بەرگى مەدەنىيان لەبەردا بوو، بەس من نەمدەبىنىن، مۇققى زلەو ئەۋانە بوون، نەمدەبىنىن كە ئەۋانە كىن، ئەۋەندە ھەبوو

www.alibapir.net

سەربازى ئۆھەبوو بۆ پاسەوانى، تەفەنگىيان پىيىو، ئەوانەى منيان ئەزىت دەدا، رەنگە خەلگى تايىبەت بووبىن بەئەزىتە و ئەشكەنجەدان، چونكە زۆر دلەرەق بوون.

+ مامۇستە، لە ژيەر ئەشكەنجەدا تەنھا قورئانت دەخوئند يان..؟

– وەللەا دوعام دەخوئند، قورئانم دەخوئند، لەوئش ھەر قەلەس دەبوون، دەيانگوت: "دەبىي بىدەنگ بىت، چ دەلئى؟" دەمگوت: ئەو دوعايە دەكەم، دەيانگوت: "نابى دەم بجولئنى".

+ لە پووى دەروونىيەو، ھىچ ئارامىيەكت ھەبوو؟

– بىگومان، ئەو تامەى لەو قورئان خوئندەى ئەوئم کردو، زۆر شتئىكى دەگمەن بوو، من دووجارىش لەژيەر ئەشكەنجەدا سەكىنەتم دابارىيە سەر، ئازانم چۆنى وەسف كەم، لە گەرمەى ئارەحەتيدا كە مردنم بەئاوات دەخواست، ئەوئندەم زانى وەكو بلىي شتئىك دابارىتە سەرت لە ئاسمانەو، وەكو چۆن زۆر زۆرت گەرما بىت و گۆزە ئاوى ساردت پىدا كەن، ئەو حالەتەم بەسەردا ھات، ھەرچى ئازار ھەبوو لەبەدەندەما، من بەدەردى كابرە دەلئى: نەمدەزانى كوئىم دىئىي، واتە ھەموو شوئىنىشم دىئشا، بەس كە ئەو حالەتەم بەسەردا ھات، وەكو نە بام دىيى نەباران، زۆرم پى سەير بوو، نوئ بوومەو، جارىك ئاوا، جارىكى دىكەش زۆر ئارەحەت بووم، بەپىيە بووم دەمگوت ئىستە دەكەوم، لەوانەىە لەھۆش خۆم بچم، ئاوا تۆزئك چاوم نوقاند وامزانى لەھۆش خۆم دەچم، يەكسەر ديسان ئەو حالەتە دووبارە بوويەو، ئەو سەكىنەتە، سەكىنەت بوو، خواى پەرورەدگار باسى دابەزاندنى سەكىنەت دەكات، دووبارە بەوھش نوئ بوومەو، ئەو حالەتەم كە بەسەردا ھات وەكو يەك تۆز ئازارم نەبىنىي، من لەو زىندانە نەبى و لەو حالەتەدا نەبى، ئەوئم نەبىنىو لە ژياندا، ئەوھش لە بەرەكەتى زىندان بوو.

+ مامۇستە، باسى برىندارىوونى لەشت كرد، بە شىوہىيەكى تايىبەت كوئى

لەشت برىندار بوو و تاكەى ئەو ئازارەى پىيە ماىو؟

– وەللەا تۆزى دەموچاوم، جارى وابوو بەلوتەم ھەلىان دەگرتم، بۆ ئەوہى ھەستم، يان بەگوئىم، يان بەرپىشم، دەموچاوم چەرمى لىبووہو، دەست و پەلم بەو كەلەپچەو

شته بريندار بېوو، ئەژنۆيه كانم بريندار بوون، به ئاسن لىيان دەدام، جارى وابوو ئەو
ئەنیشكانەم به ئاسن لىيان دەدا، جارى وابوو بۆ ئەو هەستەمەو، جا ئىدى
به دەنىشم پەشو شين بوو بوو، به پى ئەقەو شەق و ئەوانە پەلامارىيان دەدام.

+ قەدەغە کردنى خەو لىت، تەنھا لەو نۆ پۆژەدا بوو يان چەند پۆژىكى
تريشى گرتبوو هە؟

- دوايى و لە قۆناغى دووهميشدا شەوئىك ئاوا بە بىخەوى ئەزىه تيان دام، لەبەر پۆژ
پايانگرتم، چەند سەعاتىك لەبەر خۆر پايانگرتم، تينووشم بوو نەخۆشيش بووم، لە
شوئىنك پايانگرتم دىرکەزى لىبوو، گەر کەوتىام، بەسەر تەلبەندەكەدا دەکەوتم، لەشم
بريندار دەبوو، وتيان لىي گەپى تا بۆ خۆى دەکەوئى، وەللا ئىدى منيش تۆزى دوام
کردو زۆر نارەحت بووم، زۆرىشم تينوو بوو، وتم تۆزىك ئاوم بۆ بهيئن، وتيان: "ئاو
نيه"، ئى وتم: چيتان دەوئى؟ وتيان: "دەبى بلىيت"، گوتم چىم گوتوو هەر ئەو هە،
بکەوم و نەکەوم، بمهیلنەو و نەمهیلنەو، دوايى کە بیهیوا بوون، گوتيان با بیهیەو
ژوورئ.

چوومەو ژوورئ، گوتم تۆزىکم ئاو بدەنئى، وتيان: "نەخىر، ئاو نيە، دەبى قسە
بکەيت"، قسەم بۆ نەدەکرا، من نەخۆشيش بووم و زۆرىشم تينوو بوو، ئارەقىشم
کردبوو لەبەر هەتاو دەکەدا، وتيان: "دەتۆزىكى ئاو بدەنئى"، تۆزىکیان دامئى، دوو قووم،
وتيان: "تۆزى دەمى پى تەپکە، بۆ ئەو هە قسەكانت بۆ بکرى" تۆزى دەم تەپکرد،
وتى: "دەى ئەنجا قسە بکە"، ئى وتم: باشە، خۆ قسەكان بۆ ئیو، قازانجەکەى بۆ
ئىو هە، ئەگەر قسە بکەم، وتم با وابى قسەم بۆ بکرى!! وتيان: "نا، ئەو نەدەهە، قسە
بکە، ئىنجا تۆزىكى دیکەش ئاوت دەدەينئى"، واتە هیندئى شتم لەوان بە منداڵانە
دەينئى، وتم ئیو بانگەشەى مافى مۆڤ و ئەو شتانە دەکەن، منيش مۆڤم، باشە خۆ
مافى ئەو هەهە ئاو بخۆمەو، زۆر شتتان لەگەل من کارىگەرى نيە، خۆ من
بشخنىکم نەشخنىکم عەينى حسابە، خۆ بزانه يەك قسەم گۆپىو؟ دەيانگوت: "ناخ
ئیمە بە زۆرى پىمان بەو هەلدەستئى"، وتيان: "واتە تۆ خۆت بە بەهیز دەزانى کە
دەلئى من قسە ناگۆرم"، وتم: نا، بەس من درۆ ناکەم، چى راستە هەر ئەو هە گوتوو.

+ له ژیر نه شکه نجه دا هیچ قسه یه کت نه گوتوو، هیچ لیډوانیکت نه داوه
که لیلی په شیمان بیت؟

— نا، نه وه لالا، من له ژیر نه شکه نجه ش وهام نه ده کرد، دهاتن و دهیانگوت:
"ده لیلی چی؟ ده لیلی؟" وتم: چیم گوتوو هر نه وه یه، دهاتنه وه و دهیانگوت:
"داوات لیکراوه چی ده لیلی؟" ده مگوت: چیم گوتوو هر نه وه یه، دهیانگوت: "ناخر
هر راوا ده منیته وه"، گوتم: که یفی خوتانه، ده مگوت کاکه من له ژیاندا دروم
نه کردوه. ده تانه وی درو بکه م؟ دهیانگوت: "نا، ده مانه وی راستی بللی"، ئی گوتم
راستی نه وه یه که گوتومه.

+ نه وکاته ی ئیوه له زیندان یوون، ده یان وی نه ی وه کو زیندانه کانی
نه بو غریب ناشکرا یوون، که تیایدا سووکایه تی به زیندانییه کان ده کرا، له سهر
دهستی لیکوله ره وه کان و سهر یازه نه مریکییه کان، سووکایه تی وه کو
پووتکردنه وه و ده سندریر ژیکردنه سهر و چه ندین مامه لای دراندانه و
بییشه رمانه ی تر، ئایا ئیوه پووبه پووی هیچ یه کیک له وانه بوونه وه؟
— نه خیر، بهس یه کیک له زیندانییه کان بوی باس کردم، وتی: "بیست و سی پوژ وه کو
چون له دایکی خوم بووم، ئاوا پووتیان کردم وه".

+ قهت هه یووه له کاتی سزاو نه شکه نجه داو له بهر ده متاندا سووکایه تی
به پیروزیه کانی ئیسلام، به تاییه تی قورئان کراییت، تا وه کو سزاو
نه شکه نجه یه کی دهر وونی به کاری بهینن؟
— نه خیر.. قورئانی هر لی نه بوو، نه شم بیني.

+ یه کیک له زیندانییه کانی گوانتانامو، دواي نازاد یوونی له لیډوانیکیدا بو
پادیویه کی نه مریکی ده لیت: "که نار په زاییمان دهر ده بری، له سهر نه وه ی
سهر یازو پاسه وانه کان سووکایه تی یان به قورئان ده کرد، دهاتن و جلی
ته وایان لیډه سه ندینه وه، یان نه یانده دا پیمان، به ته نها شور تیان ده دا پیمان،
له ماوه ی بیست و چوار سه عاتدا، نه ویش گرفتی زوری بو ئیمه دروست

دەکرد، چونکه نه دەگونجا نووژى پيوه بکهين". هيج شتيكى وهكو نهوه
پووبهپرووى ئيوه نهبوتهوه؟

- نهخير..

+ بهلئ.

- نهبو من، نهبو ئهوانهش كه ليم دهپرسين، جگه له وه نهفهري كه گوتم، ئهگەر
خهلكى تر ههبوو، شتيك كرابيت، من نه مزانيي يان نه مديي، نازانم، تهنيا ئه
كوپهش كه گوتم، كاتى خوى سهر به موخابه رات بووه، وتى بيست و سى پووتيان
كردوومه تهوه، نينو كه كانيشيان كيشابوو، نينو كى په نجهى ههردوو پيى، گوتى:
"پوژيكيش برديانم بو ژووريك، كه ژوورى عه مهليات بوو، پييان گوتووم ئيستنا
دهتكهين به ئافرهت، وتى منيش ژور نارپه هت بووم، ژور تيكچووم.. كه دواي دياربوو
ههر هه پشه بوو"، ئنجا: "يهكيكى ديكه شم بينى شهش دانى شكاوو، وتم چييان
ليكردوى؟ وتى: له كاتى ئه شكه نجه دا بو كسيكيان ليدووم، ئه وشهش دانهم شكاوه"،
خهلكى تريش په ننگه ههبوو و ژور زياتريشيان ئه شكه نجه دابى، زياتريشيان
نارپه هت كردي، به لام من سه بارهت به خوم شتى سووكا يه تى تهنها ئه ئافره ته بوو
كه دهيا نهينا، دهيانگوت: "دهبى ته ماشاي بكهيت"، جار جاريش هيئى وشهى كوردى
كه فيركرابوون، ديار بوو نهوهى كه من پيى قهلس بووم، ئه وان دهيانگوت، ئهگەر نا
شتى ترم نه بينى، بيگومان هه مووى ههر سووكا يه تى و ئيهانه يه، به پيش هه ليان
دهساندمه وه و ريشيان راده كي شام و گوپيان راده كي شام، ئه وانه هه مووى سووكا يه تين،
به لام قسه به قورئان گوتن، يان قسه به خودا گوتن، يان به ئيسلام گوتن و ئه وانه
نه بيست.

+ ئه و جيا وازييهى كه ياسى دهكهن، بو نموونه له وانه يه هه نديك كهس
سزاد رابى، وهكو نهوهى ريزى دانى ئه و زيندا ييهى تريان شكاندووه، يا وهكو
رووتكر دنه وهى يهكيكى تر بو ماوه يه كى ژور، ئه و جيا وازييهى كه هه بووه،
جه نايبتان بوچى دهگيپر نه وه؟ كه تو ژور رووبه پرووى ئه و جوړه مامه لانه
نه بوو يته وه؟

- من بۆ فەزڵ و لوتفی خۆی پەرۋەردگاری دەگێرمەو، ھەر بۆ ئەوی دەگێرمەو، خۆی پەرۋەردگار لوتفی لەگەڵدا کردووە، دیارە توانایەکم ھەر ئەوەندە بوو، لەو زیاترم لەوانەیە بەرگە نەگرتایە، نازانم، سەبارەت بەو کۆرە دیار بوو کە سەر بە رژێم بوو، ھێ ئەوان دیار بوو سەر بە رژێم و رەنگە ھەندیکیان لە کاتی شەپدا گیرابن، بەس من لە کاتی دەعوەتدا گیرام، لەوانەیە ئەگەر ھەندیک مורاعات کرابێت، دۆای فەزڵ و لوتفی خوا، ئەو ھەش ھۆکار بوو.

+ جگە لە ھۆلی ئەشکەنجەدان، لە ناو ژووری زینداندا چ شایۆزیکیان وەکو ئەشکەنجەیی جەستەیی یان دەروونی بەکار دەھێنا؟ بە تایبەتی چاودێریکردن، ھیچ ھەستت بەو شتێکە کردووە؟

- بەئێ، من لەو کاتەیی کە بەردوویمان بۆ ژووری تاکی تا ھاتوومەو، لە ھەر نیو سەعات جارێک پاسەوان دەھات، ئەگەر دیار نەبای لە ژوورەکەدا، لە گوشەیک بای، دەیگوت: "لە کوێی؟" جا عەلی حەسەن مەجید رۆژێک وتی: "گرفتەکە ئەو یە (جا دیارە چوونە سەر ئاوە شتی وای بە زەحمەت بوو، چونکە لاق و لەتەری سەقەت بوو) جارێ من لە سەر ئاوم، لە تەوالیتم، (لە ناو ژوورەکەیی خۆیدا) دەئێ: "لە کوێی؟" دەئێم: ئەو لە تەوالیتم، دەئێ: "چ دەکەیت؟" ئێ بابە کابرا لە تەوالیتم، دەبێ چ بکا؟! ئەو زۆر ناخۆش بوو، ھەر نیو سەعات جارێک، لە بیست و چوار سەعاتدا چل و ھەشت جار، شەو و رۆژی بێپسانەو پاسەوان دەبوو بێ بنووسی کە تۆ چ دەکەیت؟ گەر دیار نەبێ، بانگت دەکات، جاری واش ھەبوو بە توندی پەنجەرەکیان پێوە دەدا، ئەگەر خەوتباشی بە خەبەر دەھاتی، یان لایتی لە چاوت دەدا، دیارە ھەمووشیان وا نەبوون، بەلام ھەندیکیان دل پێ لە قینانە مامەلەیان دەکرد، ئەو لە روویەکەو، ئەو چل و ھەشت جار نووسین و...

+ ھەر بیست و دوو مانگەکە بەو شایۆیە بوو؟
- ھەروا بوو، تا ھاتوومەو بەو شایۆیە بوو، شتیکی تریش ئەو بوو کە دەیانگوت: "یەللا، قونچکە جگەرە ھەلبگرنەو"، ئەو ھێنە گرتایەو لە وەرزش بێبەشیان دەکرد، نە دەھاتە دەر، ئینجا لە سەرەتاوە سەلام لە یەکتەکردنیش قەدەغە

بوو، كەسك سەلامى لەوى تر كەردبايە لە وەرزش بېشەشيان دەکرد، دەستشۆردن يان دەم و چاۋ شۆردن بە سابوون، يان دەم و چاۋ شۆردن قەدەغە بوو، زۆر جار قەدەغە يان دەکرد. ھەموو جارنا، ھەندىجار دەيانگوت: "نابى دەست بشۆن، دەست بشۆ بەلام نابى دەم و چاۋ بشۆى". كەسك ئەوھى كەردبا، لە وەرزش بېشەشيان دەکرد.

جا لەوى پىستىر سزا، ناخۆشتىر سزا، بە تايبەتى لەو سەرەتاۋە كە رۆژى نيو سەعات، شەو نيو سەعات دەردەچوو، بىستە سى سەعات لە ژوورەۋە، ئەو كاتە ماۋەيەكەش كارەباشى تىدا نەبوو، ھىچ شىك نەبوو، پەنجەرەيەكى تەختە بوو ئەويشيان دادەخست، شەۋە زەنگ، شەۋو رۆژ بۇ خۆت دابىشە ھەر يادى خوا پكە، ھەندىك لە زىندانىيەكان چاۋيشيان بەۋە كەز بوو، پىمۋايە شوئەۋارى ئەو ھەموو تارىكى و شتە بوو، جا لە ماۋەي ئەو بىستە چوار سەعاتەدا ئەو دوو نيو سەعاتە دەردەكرائى، ئەگەر يەككە لەو سەرىچىيانەى كەردبايە، دەستت بە سابوون شۆردبا، كە دەتگوت ئى تارەتم گرتوۋە دەستم دەشۆم، دەيانگوت "نا"، دەى باشە لىم گەپى با دەم و چاۋم بشۆم، "نەخىر، نابى دەم و چاۋت بشۆى"، كاپرا لە خەو ھەستاۋە لە نيو تۆزۇ خۆلدا بوۋە، چونكە ژوورەكەت بەردەوام تۆزۇ خۆل و مېشۇ مەگەزۇ مېشولەو ئەو شتانەشى ھەر بۇ دەھات، بىابان، "نەخىر، نابى دەم و چاۋت بشۆى"، ھەر كەسك ئەوانەى كەردبا، لە وەرزش بېشەشيان دەکرد، ئىنجا كاپرا بۇ ئەۋەى كە بېشەش نەبىت، بە ناچارى سەرىچى نەدەکرد.

+ بە پاي ئىۋە، يۇ چى سەربازەكان يان موحەققەكان بەوشىۋە دېندانەيە ئەشكەنجەيان دەدان؟ ئايا رەگەزپەرسىتى ۋەكو پالئەرىك نابىنن بۇ ئەۋە؟ بە تايبەتى ئىستە لە جىھاندا دەبىنن كە رەگەزى سىپى خاۋەنى ھەستى رەگەزپەرسىتىيە؟ يان فەرمان بوو پىيان كرابوو؟ يان باۋەريان وا بوو بەو شىۋەيە نەبىت زانبارىيان دەست ناكەۋىت لە ئىۋە لە زىندانىيەكانى تر؟

- رەنگە ھەرسى ھۆيەكانى تىدا تىكەل بوۋى، يەكەم "فەرمان بوو پىيان كرابوو، چونكە دوايى كە تەۋجىھاتى تران بۇ ھات، مامەلەيان گۆرى. دوو" بىگومان مىزاجى سەربازەكانىش كارىگەرى ھەبوو لە سەر شىۋەي مامەلەيان، واتە ئەو كاتەى كە زۆر

سەختگىرىيان دەکرد، سەربازى وا ھەبوو، يان يەككە لە سەربازەكان دەيگوت: "لە نۆرەى من پىكەوھە قسە بكەن، بەلام دەنگ بەرز مەكەنەوھ"، يان بۆ نموونە لە سەرەتاوھ (جا خۆ ھەموو شتێ باس ناكړی) بە دوو دھقە، بە سێ دھقە دھبوو سەرئاو تەواو بكەيت و بپیتەوھ، بە دە دھقیقە دھبوو خۆت بشۆی، خۆت لەبەر كەيت و ھەمووی، ئەگەر خۆت نەشۆردايەو نەھاتبايتە دەر، دەرگاگەى دەدايە بەر شەق، يان ھەبوو كابرا بە كەفو سابوونەوھ دھبوو بەھاتايەتە دەرەوھ، جارى وا ھەبوو سەربازەكە بەزەيى ھەبوو، يان سۆزى ھەبوو دەيگوت: "خۆت بشۆ، تەنيا با پينچ دھقیقەيەكى كەشى لەسەر بپیت، چارەككە لە ژوورێ بە"، ئیستاش لە يادمە شەوێك ئیمە چوینە دەر، دواى ئەوھى دەستنوێژمان گرت، گوتمان ئەوھ ئامادەين ئەگەر بچینە ژوور، وتی: "بۆ وا بە پەلەن بچنە ژوور؟ تۆزێك لەو ھەوايە ھەلمژن"، ھەندێكيان ئاوا لیبوردەييان ھەبوو، وتی: "قەينا راوەستن، با دوو سێ قسە بكەين پىكەوھ". كەواتە ميزاجى سەربازەكان كاريگەرى ھەبوو، فشار لیکردنیش لە تەحقیق بۆ ئەوھى كابرا نەرم بپیت، بىگومان ئەوھش ھەر كاريگەرى ھەبوو.

+ لە مامەلەو سزاو ئەشكەنجەكاندا، رق ھەستى پيڤدەكرا، كە كەسيك بە پالەنەرى رقى ئايىنى ئەزىيەتى زياتر تان بدات، يان مامەلەيەكى نا دروست بكات؟

– تياياندا ھەبوو، بەلام بە گشتى نا، تياياندا ھەبوو (بۆ نموونە) دەيانگوت كە ئەوھ جولەكەيە، يان دەيانگوت: "ئەوھ نەصرانييەو ژۆر دەمارگيرە"، يەكيان ژۆر دل پر لەقین بوو، ھەر لە خۆيەوھ خەلكى سزا دەدا، بەلێ تياياندا ھەبوو دەيانگوت: "جولەكەيە ژۆر قین لەدلە، ئەوھ نەصرانييەكى پيسو دەمارگيرە"، ھەش بوو بپيارەكانى جيبەجيدەكرد، كۆى دەكردينەوھ دەيگوت: "كاكە، لە سەرەوھ ئەو تەوحيھاتانەمان بۆ ھاتووه، سەرپيچى مەكەن بۆ ئەوھى سزاتان نەدەن، چونكە منیش سەربازيكم، ئەگەر جيبەجيبى نەكەم، منیش سزا دەدریم"، ھەبوو ئاوا تى دەگەياندى، ھەشبوو ميزاجى خۆى دەكرده قانون، جا بە بارى چاكەدا بۆ ئاسانكارى، يان بە بارى خراپەدا بۆ ئەزىيەتدان.

+ کەس ھەبوو ھە ژیڤ ئەشکەنجەدا ۋە فەت بکات؟
- لەوێ بەپێی زانیاری من نەخێر، بەلام رەنگە لە شوێنی تر بووبێ، لەوێ نەمبێست.

+ ئایا لە کاتی ئەشکەنجەکاندا، ئەوان وایان دەپوانی کە ئێو تیرۆرست بن، بەرپرس بن لە کوشتنی ئەمریکییەکان؟ ئایا ئەمەیان پێدەگوتن لە کاتی ئەشکەنجەدا؟

- بە من نەخێر، نازانم ئەگەر بە خەلکی تریان گوتبێ. چونکە زانیارییان لەو بارەو ھەسەر من نەبوو، کە شتێکی وا ھەبووبێ.

+ ئەو سزاو ئەشکەنجەو سووکایەتییانە، تا چەندێک کاریگەری دەروونی لەسەر ئێو ھەجیھێشتوو؟
- لە چ روویەکەو؟

+ جەنابت باسی ئەوەت کرد کە یەكەمجار یەكێک پێی وتیبت کە تۆ درۆ دەکەیت، ئەویش لە سەر دەستی ئەمریکییەکان، ئەمانە لە رووی دەروونیو ھە تا چەندێک کاریگەری سلبی لەسەر تان ھەجیھێشتوو؟

- بێگومان زۆر، چونکە من لە ژياندا شتی وام نەبینووە، ھەر لە ژياندا یەكەمجار بوو بگێریم، ئەمجار ھەو شیو ھەش، ئەمجا بە ناپەواش، ئەمجا بە فیل لیکردنیش، واتە کۆمەلێک شت تیکەل بوو، ئەمجا سێ چوار مەزلۆمیەتیشمان ھاتبوو سەرێ، ئێمە چووین داوا ی قەرەبووکردنەو ھەو مەزلۆمیەتە بکەین کە ئەمریکا ستمی لیکردبووین، کەچی دووچار ی ئەو ھەش بووین، بەراستی کۆمەلێک شت بۆ من تیکەل بوو، پێی ناپەھەت بووم، بێگومان مرقۆ پێی ناپەھەت دەبێ، بەلام ئەو ھەو ی وای کردبوو کە من (لە خوا بەزیاد بێت) زۆر بیر لەو لایەنە رەش و سەلبیانە نەکەمەو، ئەو ھەو کە ئەو زیندانە بۆ من ھەل و دەرغەتێکی باش بوو، کە مورا جەعە ی قورئان بکەمەو، لە خوا نزیک بێمەو، چاوە خۆدا بگێرمەو، دوعا بکەم، زیاتر قول بێمەو بە مەعریفەتی خوا بە تەقوا و بەوانەدا، ئەو شتانە وردە وردە لە بیرم چوونەو.

+ منیش ئەو پرسیارەم ھەر لەو روو ھەو کرد..

— ئەو ئىستا تۆبە بىرم دەھىتتەو، ئەگەر ناھەر پىمخۇش نىيە بە بىرم كەوئتەو.

+ مەنىش ئەو پىرسىيارەم ئەو بوو، تا چەندىك لە رووى باوہ پرو ئىرادەو ئەو زىندانە كارىگەرىي لەسەرت بەجى ھىشتوہ؟

— وەللا زۆر پتەوترو قايمىر بووم، كە من ھاتمەو، لە كۆرە رۇژنامەوانىيەكەدا كە ھىندى قسەم كىردبون، برادەرانى ەلمانى ديارە پىيان ناخۇش بوو وتبوويان ديارە فلان كەس ھەر وەك خۆيەتى، وتم ئەوانە زۆر ەقىر حالن، ئەوانە وادەزانن بە زىندانى ئەمىرىكا ئىمە دەستبەردارى مەبادىئى ئىسلام و دىندارىي خۇمان دەبين، من ئەگەر قايمىر نەبوویمو پتەوتر نەبوویمو دىندارىم قوئىر نەبووئتەو، بىگومان كال نەبۇتەو، من پىموايە ئىنسانى ئىماندار ھەتا نارەھەتى و تاقىكرەنەو ى زياتر ببىنى، دىنەكەى لا شىرىنتر دەبى، خوائ پەرەردگار ى ئىمانى مەھكەمتر دەكات و لە خوا نىزىكتر دەبىتەو، خوا زياتر لوتفو بەرەكەتى خۆى لەگەل دەنوئى، لە راستىدا بوار نىيە، ئەگەر نا من شتى وام ببىنوہ لە مەسائىلى روحى و لاىەنى مەعنەوى و ئىمانى و فەزل و لوتفى خوائ پەرەردگار كە وەسف ناكى، جا من ھەمووى لە بەرەكەتى ئەو زىندانە دەبىنم. بەلى زىندانەكە زالمانە بوو، بەلام لاى خوائ پەرەردگار ئاسانە، وەكو چۆن ئاگرى بۆ ئىبراھىم پىغەمبەر (درودى خوائ لەسەر بىت) ساركردەو (قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ) (الأنبياء: ٦٩)، زىندانىكى زالمانەش بۆ ئىمە بكاتە شوئىنك كە ئىمانمان تىايدا كامل بىت و تىايدا لە خوا نىزىك ببىنەو.

+ مامۇستە، من لە ميانەى وەلامەكانى جەنايتاندا ھەست دەكەم ھەزەرەك دەكەن لە باسكردنى درىژەى ئەشكەنجەدانەكاندا، ئەو پىرسىيارە دەكەم: بۆجى مامۇستە ەلى باپىر ناىەوئى ھەر ھەمووى ياس بكات، بە وردو درشتىيەو؟

— ھەر خۇش نىيە، ئىستا خۇشە تۆبلى وەللا پەنجا شەقىيان تىھەلدام؟ خۇش نىيە، يان بۆ نمونە ئاوا كەوتم يان ئاوا بوو، خۇش نىيە، ھەر ئەوئەندە، پوختەكەشم باسكرد، خولاسەكەى ھەمووى ئەو بوو.

من ئەو ھەم بىر چو، بىر دىيانم بۆلەي ئەو دىكتۆر، ۋەزىنىشيان كىردىم، كىشىم نىزىكەي ھاتىبوۋە سەر شەست كىلۆ، من كە گىرام نىزىكەي (۷۵ - ۷۶) كىلۆ بووم، واتە بە تۆ رۆژ پانزە كىلۆم كەم كىردىبو، جا ئەو ۋە ئاكامى ئەشكەنجە ۋە ناپەھەتى دەروونى ۋە جەستەيەكەيتى، ديارە پانزە كىلۆ لە ماۋەي (۹ - ۱۰) رۆژدا كەم بىكەيت، ماناي ۋايە ئىنسان رۆژ ناپەھەت بوۋە، بەلام لەگەل ئەو ۋەشدا پىمۋابو كە دەگونجا زىاتىرش ناپەھەت بىكرىم، ۋەكو خەلگى تر باسى كىردوۋە، ئەگەر نىنۆكىان كىشا بام، ئەگەر بە جۆرىكى تر بوايە، لە روۋى دەروونى، لە روۋى جەستەيى، مەۋقۇ رۆژ زىاتر توۋشى ناپەھەتى دەبو، ئەو كاتە رەنگە لە باتى پانزە كىلۆ، سى كىلۆم كەم كىردىبە.

+ پىتۋايە ئەو دېرەندەيە لە مامەلەدا، لە ئەشكەنجەدا گوزارشتە لە ناخى ئەمىرىكىيەكان؟ يان ئەو ۋەتا كۆمەللىك سەرباز ۋەكو ئامېرىك بەكارھىنراون؟
- من پىمۋايە چاك ۋە خراب لە ھەموو شىۋىنى ھەيە، چونكە ھەر لە نىۋ سەربازە ئەمىرىكىيەكاندا خەلگى باشم دەيىنى، خەلگم دەيىنى سەد قىسەي دەگوت بە ئەمىرىكا، دەيگوت: "ئىمە خىزمەتكارى جولەكەين، ئىمە ھەموومان دىفاع لە ئىسرائىل دەكەين"، ھەبو دەيگوت: "ئەمجارە بە سەلامەتى بىچمەۋە، بە ھەياتم چەك لە شان ناكەمەۋە بۆ ئەمىرىكا"، دەيانگوت: "ئەگەر لەبەر لوقمەي عىشرو زىانىش نەبوايە ئەو ھەمان نەدەكرد"، ھەبو رۆژ مۆتەعاتىف بوو لەگەلمان، كە بانگم دەدا، ھەبو دەھات دەيگوت: "تۆ (بە تەبىراتى خۇيان) ھالەتتىكى روھانى سەيرت پىۋەدەيىنم، پىم خۆشە بۆم باسى ئىسلام بىكەيت" لە سەربازەكان، ئافرەتيان ۋە پىاويان.

ھەبو دەيگوت: "من لە خىزمەتدام چىت دەۋى، چىت پىۋىستە ۋە ۋەي بە من دەكرى، تۆ بە پىاۋىكى موبارەك دەيىنم"، واتە ئاۋا تەبىراتى خۇيان بەكار دەھىنا، "چىت دەۋى لە خىزمەتدام، پىمۋايە من ئەگەر شىتەك بۆ تۆ بىكەم، خوا پىي خۆشە"، واتە قەلەمىك يان دەفتەرىكىم پىۋىست بوايە، ئەو كاتەي كە مۆلەتيان دا، مەبەستم ئەو ۋە بەيى ئاگادارى ئىدارەي زىندانىش، ھەيانبۇ دوو دەفتەرى بە پارەي خۇي دەكرى، كە لەۋى خەلگ لاپەرىيەكى دەست نەدەكەوت، دوو دەفتەرى (۱۰۰ - ۲۰۰) پەرىي بە پارەي خۇي دەكرى ۋە بۆي دەھىنام، دەيگوت: "بەلام با كەس نەيزانىت"، سى چوار قەلەمى بەجارتىك بۆ دەھىنام، ئەو ھەموو شى خۇيان بوو، پاسەوانەكان

وہک خویان، ھەبوو بۆ خۆی دەچوو شتی شیرینی دەکړی بۆ ئیمه، جۆرھا شیرینی، ھەموو شتی دەھینا، ئیمه پارو شتمان لا نەبوو، چیان بۆ دەھینان ھەر ئەو ھوو، شت شیرینی ھەکانی دەھینا بۆ ئیمه و پێی دەداین، رۆژیک له یه کیکیانم پرسى که ناوی (جۆزیف) بوو، وتم: ئەو تۆ پیاویکی باش دیاری، چ شتیک پالت پێو دەنیت ئەم شتانه مان بۆ بێنی؟ شتی شیریمان بۆ دینی، مولاته فەمان دەکەیت. وتی: "وہللا ویزدانم وا ئاسوودە دەبیت، ھەست دەکەم ئیو پیاوی گەرەن، بە پیاوی چاکتان دەبینم و منیش دلەم وا ئاسوودە دەبیت، دەزانم وەکو چۆن ئیمه کەیفمان لە شتی خۆشە، ئیو ھەش کەیفتان لێھەتی، بەس پارەتان لا نییە بیکرن، ھێچى لى نییە و لە شوینی خۆشی رەنگە لێرسراو بن و پیم خۆشە (چکولاتە) یان ھەر شتیکی شیرین بیت، منیش ھاوکاریتان بکەم".

مەبەستم ئەو یە مەن وام نەدەخویندەو، ھەتا موھە قیقەکانیش کە ھەمووی وابیت، قینەدل بیت و رقی لە تۆ بیت، وام ھەست دەکرد وەکو فەرمانیک ئەنجامی دەدەن، بیکومان خەلکیشیان تیدا ھەبوو قینەدل بوو، بەلام زیاتر ھەستم دەکرد، چ سەربازەکان یان موھە قیقەکان وەکو فەرمانیک، کارمەندیکە ئیشیکى پێ سپێرداوە و ئەنجامی دەدات.

+ ئایا زانیارییت لەسەر ئەشکەنجەى سەرکردەکانى بەعس ھەیە، بەتایبەتى گەرەکانیان؟ وەکو تاریق عزیز، عەلى حەسەن مەجید، تەھا یاسین رەمەزان، سەددام حەسین خۆی؟

- ھى سەددام حەسین ئاگام لێى نییە، بەلام عەلى حەسەن مەجید خۆی بۆی دەگێرەمەو، وتی کە زۆریان ناپرەحەت کردووە، وتی: "تەھا یاسین رەمەزان-یشیان لە پەناى مەن ئەشکەنجە داوە و زۆریان ناپرەحەت کردووە"، خەلکی تریش ھەبوو نینۆکیان کێشاو، خەلکی دیکە ھەبوو کە وتوویەتى دەستیان شکاندووم و قاچیان شکاندووم و باسیان دەکرد، ئەوانەیان کە گرتوویان، بەس ئەوانەیان کە خۆیان بە دەستەو داو، پێموای ئەزەتیان نەداون.

+ جۆرەکانیان یاس نەکرد؟

- به‌لئى، وه‌للا باسيان كرد، به‌لام جا پيويستيمان به‌وه‌موو ته‌فاصيله نيه، باسيشيان ده‌كرد، بۆ نموونه "يه‌كئك له‌وانه (ئهبو زهينه‌ب)ئك كه برابيه‌كى شيعه بوو، كاتى خۆى پيموايه له‌ حزبى ده‌عوو بوو، يه‌كئك كه له‌ نزيك ئه‌وه‌وه بووه و ئاگاي لئى بووه گوتى كه رۆژئك زۆر هاواري كرد ميزم دئ، ميز ده‌كه‌م، بمبه‌نه ده‌رئ، وتى: هه‌ر نه‌يانبرد له‌و شوينه‌كه لئى ئه‌شكه‌نجيه‌يان ده‌دا، زۆر هاواري كرد، هه‌ر نه‌يانبرد، دوايى گوتى ئه‌گه‌ر نه‌مبه‌نه‌ده‌ر، هه‌ر لئزه ده‌يكه‌م، چونكه خه‌ريكه ميزه‌لدانم ده‌ته‌قئ، وتى هه‌ر نه‌يانبرد، وتيان له‌وئ نه‌يكه‌ى ها، دوايى سزات ده‌ده‌ين، وتى: به‌ ناچارى ميزه‌كه‌ى له‌وئ كرد، وتى: هاتن و تيان ئه‌وه ميزت كرد؟ هاتن له‌ نئو ميزه‌كه‌يدا رايان خست، گوتى هه‌موو ميزه‌كه‌يان به‌ خۆى سربيه‌وه، جا نووژكه‌ريش بوو، هه‌موو ژوو‌ره‌كه‌يان پئ سربيه‌وه، هه‌موو به‌ده‌نيان له‌ ميز ده‌رداو وتيان ئه‌و جا ئاوا نووژكه‌، ئه‌وه يه‌كئكه له‌ شته‌كان.

+ ئه‌و شوينه‌ى كه نو پوژ لئى بوويت، بيذا بوو، يان خيمه‌ بوو؟
- بيذا بوو.

+ په‌نجه‌ره‌ى تيا بوو؟
- په‌نجه‌ره‌كانيان به‌ ته‌خته‌ گرتبوو.

+ هيچ رووناكى نه‌بوو؟
- هيچ نه‌بوو.

+ كاره‌باي لئبوو؟
- به‌لئى كاره‌باي لئبوو، جار جار به‌ كاره‌با ده‌كوژايه‌وه.

+ كاتتان چۆن ده‌زانى، شه‌وه، رۆژه، چه‌ندى مانگه؟
- وه‌للا، به‌ مه‌زه‌نده، من ئه‌و شوينه‌ى كه لئى بووم، ئه‌و شوينه‌ يه‌ك دوو له‌ برايانى ديكه‌ى لئبوو، درزئكى لئ بوو، به‌ درزه‌كه ده‌يانزانى كه رۆژه، ئه‌و شوينه‌ى كه منى لئبووم درزو شتى لئ نه‌بوو، نه‌مه‌ده‌زانى، به‌س هه‌ر به‌ مه‌زه‌نده ته‌قديرم ده‌كرد، جا ئيتر نه‌مه‌ده‌زانى ته‌قديره‌كه‌م راسته، دروسته؟ گرنگ ئه‌وه‌يه هه‌ولم ده‌دا له‌ شه‌وو

رۆژيکدا پينج جار نويز بکەم، بە تەيەموم، بە دانىشتنەوه، نويزەکانم بە دانىشتنەوه دەکرد، بە پيوە يووم نەدەکرا.

+ دوايى چوون و بە چى پوژەکانتان ديارى دەکردو کاتەکانتان دەزانى؟
 - دوايى کە بردينپانە ژوورە ئينفراديبهکان، ئەو کاتە لە يەکترمان دەبيست، من بۆيە دەلييم لەوانەيە تەقديرەکانم تەواو نەبووبيت، وامدەزانى دە رۆژ لە شويى ئەشکەنجە بووم، دوايى ديار بوو ئەوان (هاوپيکانم) وتيان: نەخىر، تۆ پوژە. واتە حيسابمان کرد پوژى ۷/۲۰ من لە ئەشکەنجە، لە قوناغى يەکەم نەجاتم بوو، من وامزانى بيست و يەکە، واتە شەوو پوژيک لە ميشکەدا زياد بوو بوو.

www.alibapir.net

www.alibapir.net

تہوہرہی شہ شہم: ہاورپیانی نیو زیندان

۲۰۰۵/۷/۳

ستودیوی کہنالی سلیمانی تہلہ فزیونی کومہل

www.alibapir.net

۱۸۷

+ ماموستا عهلی بایپر، سهرهتا ده مانه وی بزانین کیوون هاوپیانی نیو
زیندانت؟

– بسم الله الرحمن الرحيم.. الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله، محمد وآله
وصحبه ومن اهتدى بهداه.. ده باره ی ئهوانه ی که له گه لَم بوون له زینداند، که پیان
دهوت سهر بازگه ری "کرۆیه ر"، من پیان نالیم هاوپیان، چونکه هاوپی ئه وه یه که
له گه لَت به پَیدا بروت، ئهوانه له گه لَ مندا یه کرپی نه بوون و یه ک را نه بوون، ده توانین
بلیین دراوسپیانی نیو زیندان، چونکه ئیمه هه ر به حوکمی ئه وه ی که ژووره
ئینفرادیه کانمان به ته نیشته یه که وه بوون، یاخود له یه ک سهر بازگه دا بووین، هه ر
ئه وه بوو کو ی کردبووینه وه، ئه گه رنا، خالکی دیکه ی هاو به شمان (سه باره ت به من)
له گه لَ ئه واندا نه بوو، جگه له وه نه بیته که به حوکمی جوگرافی شوینه که مان،
ژووره کانمان به ته نیشته یه که وه بوون.

ئه گه ر به کورتی بلییم، ئهوانه ی له گه لَم بوون له و سهر بازگه یه دا، هه موو سهرانی
پژیم بوون، سهر کردایه تی سیاسی و ئیداری پژی پیشوو هه موویان بوون، دیاره له
سهره تاوه سه ددام حسین و عه لی حه سه ن مه جید و هه ندیکی دیکه له وی نه بوون،
ئهوانه دوا ی ئه وه ی که من له وی بووم، هینایان، به لَام ئه وانی دیکه، مه گه ر ئه وه ی که
نه که وتبیته به ر په لی ئه مریکیه کان و ده ستگیر نه کرابی، یاخوی به ده سه ته وه نه دابی،
ئه گه رنا هه موویان بوون.

+ ئه وه ی که له یادت ییت، بتوانیت ناوه که یمان پی بلییت، له گه لَ
پوسته کهیدا، ئهوانه ی که تا ئیستا له یادت.

– به لَی، ئه وه ی که له یادم بن، دیاره دوا ی ئه وه ی که من ماوه یه ک له وی بووم،
سه ددام حسین-یان هینا، با له وه وه ده ست پیبکهین، دیاره ئه و که سی یه که میشیان
بووه، پاشان تاریق عه زیز، ئینجا ته ها یاسین په مه زان و ئینجا عه لی حه سه ن مه جید،
پاشان وه زیری به رگری سولتان هاشم، وه زیری نهوت که ئیستا ناوه که یم له یاد نیه و
(ئه بو فاتن) یان پیدهوت، چونکه ئه وان له وی یه کتر به کونی ه بانگ ده کن، دیاره

دکتۆرێك بوو، پەنگە دواى ناوەكەى بێتەوە يادەم⁽¹¹⁾، ئىنجا وەزىرى تەصنع
 عەسكەرى عەبدوتتەواب مەلا حوەيش، وەزىرى بازىرگانی دکتۆر موخەممەد ئەلراوى،
 وەزىرى ئەوقاف دکتۆر عەبدولمۆنعم ئەلتكرىتى، هەرچەندە ئەو دەيگوت: "شىخ، پىم
 خۆش نىيە پىم بۆلێن تكرىتى، هەر پىم خۆشە بەناوى باوكمەوە ناوم هەلەدەن".
 پىاوتكى شەرم بەخۆو هێدى و مەندىش دياربوو، ئىنجا وەزىرى كشتوكالى لىبوو،
 وەزىرى نىوخۆى لىبوو، هەندى لەوانە پىشتر بەردران، سەركرده سەربازىيەكانيان
 جگە لە وەزىرى نىوخۆ، ئەوانىتر ئەوەى كە پوتبەى لىواو ئەوانەيان هەبوو، ژمارەيەكى
 زۆرى لىبوون، يەكێ لەوانە قەيس ئەلئەزمەى، يەكێكى تر لەوانە لىوا فەرحان
 ئەلجەبورى بوو، هى ترىشى لىبوون، ئىنجا هەندى لە بەپۆەبەرە گشتىيەكان و هەندىك
 لەوانەى موخابەرات و خزمەكانى صەددام بوون، هەروەها بەرزان و وەتبان و ئىنجا
 دواى سەبەاوى يان هێناو بەرزانىكى دىكەى لىبوو كە ئەو دەبوو بە ئامۆزای صەددام،
 ئەو عەسكەرى بوو، دەتوانىن بۆلێن ئەو ناوى هەندىكانە، دەنا ئەوانەى پۆم، ئەوەى
 كە خۆى پەنھان نەكردىت، هەموويان لەوى بوون، جا چ ئەوەى كە خۆى بەدەستەوە
 دابىت، لەوێبوو، كە بەزۆرى ئەوان خۆيان خۆيان تەسلىم كردبوو، چ ئەوەى كە
 ئەمرىكەكان گرتبىتيان.

+ كە جەنابت برايتە "كروپەر"، ئەوانەى لەوى بوون زۆرىبوون؟ يان دواى
 تۆ زۆرىيەيان دەستگىركران و هێنرانە ئەوى؟

– زۆرىيەى هەر زۆريان لەوى بوون، يەكێكى دى لەوانە (مەزبان خەز هادى) كە ئەو
 ئەندامى "ئەنجومەنى سەركردايەتیی شۆپش" بوو، ژمارەيەك لە ئەندامانى
 "ئەنجومەنى قىادەى قوترى"، وەكو دکتۆر سەيفەددىن ئەلمەشەهەدانى، سەمىر
 ئەلنەجم، زۆرىتر، لەپاستیدا ئەندامانى ئەنجومەنى قىادەى قوترى زۆريان لەوى بوون.

+ مامۆستا، صەددام-يش كە لە زىنداندايەو لە "كروپەر"، هىچ كات
 لەگەلى بوويت؟ يان هىچ كات بىنيوتە؟ لە نزىكەوە گفتموگۆتان كردووە؟

¹¹ دکتۆر عامر بوو.

- سه ددام شوینی جیا بوو، هر له بازنه یی ټو سهربازگه یی "کروپەر" دا بوو، به لّام شوینه که یی جیا بوو، نیمه ده مانبینی که ده یانبرد بۆ سهر پزیشک، یان بۆ کاتی ته حقیق، جار جار ده یانبردو نه مانده زانی بۆ کوئی ده بن، به س ده مانبینی که ټو ټومبیل (مقفص) یان ده هیئاو ټو ویشیان ده هیئاو یه دوو نه فهر، یه دوو سهرباز ده ستیان ده گرتو ټو ملو لایان ده گرت، یان که بۆ حه مامیان ده هیئا، هه ندیکیان، هه مو نا، ټو وانه یی که لیی نزیک بوون ده یانبینی، به لّام به قسه کردن نا، چونکه شوینه که یی جیا بوو دووریش بوو، کاتی که ټو ویشیان ده هیئاو ټو ملو لایان پنده کرد، له سهره تاوه نا، به لّام دوا یی ده یان وت "Lock Down"، ده بوو هه موو بیرینه ژووره کان و په نجه ره کانیشیان داده خست، به لّکو جاری واش هه بوو ده یان وت له ژووره که شدا نابیی به پتووه بووه ست، ده بوو رابکشیی له سهر قهره ویله که و هیچ نه بینیی، ټو وجا ده یان نه یئا، به لّام خه لک له درزه وه هر ده ییینی، ټو وه دیاره له سهره تاوه وانه بوو، دوا یی ټو زئی توندیان کرد.

هر نکو لیشیان ده کردو ده یانوت "سه ددام لیتره نییه"، به لّام دوا یی هر پاسه وانه کان خو شیان پییان ده گوتین: "به لّی، ټو له فلان شوینه"، به ټه مانته، به هه ندی له دراوسی سجنه کانمانیان ده گوت که: "فلان که س لیتره یه وه له فلان شوینه"، دوا یی هر ده مانبینی، ټو و جار دوا یی ئاشکرا ده بوو.

+ ئایا له سهر هه موو ټان قه دهغه بوو که بییین یا قسه یی له گه ل بکه ن، یان هر له سهر جه نایت قه دهغه یوو؟

- له سهر هه موومان، ټه گهر به کورتی بۆ ټان باس بکه م" هه رچی هه لّس و که وتو مامه لّی زیندانه له وئ، له پووی ئیدارییه وه هه مووی وه کو یه که، خواردن، کاتی خه وتن، کاتی وه رزش، بردن بۆ سهر ئاو، بردن بۆ گهرماو، جلو به رگو ټو و پیداو یستیان یی بۆت دینن هه مووی وه کو یه که، جیاوازی له نینوان که س ناکه ن، جگه له سه ددام، چونکه دیاره ټو ویش وه کو نیمه بوو، چونکه لیمان ده پرسین، له پاسه وانه کان، ده یانگوت: "ټو ویش خواردن و شتی هر وه کو ټو وه یه". به لّام پیموایه شوینه که یی ټو و گهره تر بووه. وه کو بیستان، وتیان ژووریک (3م X 4م) بووه و حه مامی له ناودا بووه، که دوا یی بۆیان دروست کردوه، ټه گهرنا پییشی ده یان هیئا بۆ

گه رماوڤيكي گشتي، كه ئيمه شيان بۆ ده برد. به لام له شته كانى تر هه مووى وه كو يه ك مامه له يان له گه ل ده كردين.

+ به هووى پاسه وانه كانه وه، هيچ كات نه بووه راسپارد يه ك بنيرن بۆ صه ددام؟ له گه ل صه ددام قسه و ياس بگورنه وه؟

- له گه ل صه ددام پيموانيه، چونكه له وه زور سه ختگيرييان ده كرد، به لام جارى وا هه بووه به پاسه وانى كدا شتيكمان بۆ يه كيكي ديمان ده نارد، بۆ نمونه "من كتيبيكم پيوست ده بوو كه لاي يه كيكيان هه بوو، ده منارد، دوو وشه مان ده نووسى بۆ ئيداره ي زيندان و پاسه وان ده يبرد بۆ ئيداره كه، كه من فلان شتم لاي فلان كه س پيوسته، يان فلان شته ي بۆ ده نيرم، پوشتاكيكي زياد، يان پيداويستيه ك، يان كتيبيك، بۆ وینه: يه كيك له وانه "صه حى بوخارى" لاي، ئه ویش له تيف نوصه يف جاسم بوو، ئه ویش هه ر له ئه ندامانى "ئه نجومه نى قياده ي قوتري" بوو، ئه وه پوژيک پرسى منى كردو وتى: "شيخ! من قورئانم زور خویندۆته وه، چيتر بخوینم؟". وتم: صه حى بوخارى بخوینه. دياره كوپيكي هه يه به ناوى دکتۆر ئه نمار، ئه ویش هه ر له وى بوو، دواي پيش خوى بهر بوو، وتى: "به ئه نمارى كورم ده ليم، كه ئه وه م بۆ بنيرى". وتم: زور باشه، دياربوو كه بويان نارد، دواي به پاسه وانه كه م وت، ئه و كتيبه م بۆ بنيرن، وتى: "شتيک بنووسه بۆ ئيداره ي زيندان". نووسيمو به راستى كتيبه كه ي بۆ ناردم، نزیکه ي مانگيک لام بوو، جارى واش هه بوو به قاچاغى هه ندی له وانه (وه كو ده مانبيست) له گه ل هه ندی له پاسه وانه كان ریک ده كه وتن، نامه يه ك، شتيكى تايبه تيان بۆ ماله وه ده نارد، ئيدى نازانم چه ندی راسته و چه ندی ناراسته.

پهنگه پاسه وانه كه وه كو هه ستيكى ئينسانى، يان عه تفيكى به رانه ر به يه كيكيان ده جولا، كه يان نه خۆش ده بوو، يان پير ده بوو، ئيدى شتيكى هه بوو بۆ ماله وه، دوو وشه ي ده نووسى بۆ ماله وه، يا راسپارد يه كى هه بوو ده ينارد.

+ به لى ماموستا، ئه و حاله ته له گه ل صه ددام-دا، ئه و دوورييه، ئه و نه هيشتنى گفتوگو قسه كردنه، تا كاتى به ربوونيشت هه ر وا مايه وه؟
- هه روا بوو.

+ واته كەس دەنگى پېلى نەگەيشت لە پېگەى پاسەوانەكانىشەو؟
- پېم وانىيە، بەپېى زانىارىى من پېموا نىيە، چونكە ئەو پاسەوانەكانىشى
تاييەتبوون.

+ كە دەتانبىنى، چۆن دەهاتە پېش چاو، بە ورەبوو يان كەسىكى پووخوا
بوو؟

- جا بېوا بكە ئېمە لەدوورەو دەمانبىنى، بەلام قىت و قنج دياربوو، ئىدى نازانم،
بەلام لە پاسەوانەكانمان دەپرسى: چۆنە؟ دەيانگوت: "لەوېش ھەر توندوتېژە، قسەى
لاواز ناكات". ئاوا پتەو ديارە، پاسەوانەكان واپان دەگوت، ئىدى نازانم.

+ ئىوھ لە تەوهرېكى پېشووتردا وتەن: كوردى تر كە لە "كروپەر"
زىندانى كرايىت، جگە لە خوۆتان، عومەر بازىانى يەككە لە سەركرەدەكانى
گرووپى "ئەنصارلئىسلام" بوو، بەلام ئايا ھېچ كەسىكى ترى غەيرى جەنايت
(وھكو كورد) لەگەل سەركرەدەكانى ترى بەعس لەوې ھەبوو؟ بۆ نموونە
ئىسلامىيەكان، يان يەككە كە لەسەر تۆمەتى ئىسلامى زىندانى كرايىت لەوې،
لە كاتىكدا ئىمە پۆزانە گوڭيىستى دەستگېركرانى گەورە بەرپرسانى
پېكخراوى "قاعىدە" لە عىراق و يارىدەدەرەكانى زەرقاوى دەبين؟

- من پېم شك نايەت و نازانم، رەنگە لېى بووبن، من نەمبىنن، بەلام ئەوھى كە من
بىنېم (ئەوېش بۆ ماوھىەك) عومەر بازىانى بوو، دواى ماوھىەك ديار نەما، من ھەروا
لەدوورەو بانگم كردو وتم ئەوھ لەكوې بوويت؟ وتى: "بردميانەوھ بۆ سلىمانى، بۆ
تەحقيق". يەككەش كە لەنزىك قاتەكەى ئەوھوھ بوو بۆى باسكردم وتى: "عومەر
بازىانىم بىنيوھ و تووھىتى كە من ھەموو شتېكم گوتوھ، ئىعتراقم لەسەر ھەموو شتېك
كردوھ". جا ھەر ئەوم بىنى، ئەوېش بۆماوھىەكو دواى ديار نەماو نەمزانى بۆ كوڭيان
بردو بۆ كوڭيان گواستەوھ، بەلام سەبارەت بە ئىسلامىيەكانىش، ئەم دواداوييە، بەر
لەوھى من پزگارم بىت، دەمبىست كە ھەندئ خەلكى ئىسلامىيان بۆ ھىناوھ، عىراقى و
غەيرە عىراقى، بەلام ئەوان شوڭنەكەيان تۆزى جياكردبوونەوھ، نەمدەزانى كڭن، بەس
دەمانبىست، دەيانگوت "ئەمە ھەندئ خەلكى دىكەى ئىسلامىيە". دياربوو
ھەلسوكەوتىشيان لەگەل ئەوان سەختەر بوو، كە دەيانبردن بۆ تەحقيق، بەسواری

عاره بانیهك ده یانېردن، نهك بۆ خۆیان به پې بړون، هه روه ها زنجیریان ده كردن، مامه له یان له گه لیان سه ختر بوو، وهكو مامه له یان له گه ل ئیمه له سه ره تاوه كه زیندانی کراین، پهنه دوايی مامه له یان له گه لیان ئاسان کهن، جا كه سیکی تری دیاریکراو كه من ناوی بزائم، نه مبیست، بهس ته وهنده هه به ده مان بیست كه خه لکی تری ئیسلامیان هیئاوه.

+ له ناو تهو سه رکردانه ی به عسدا كه ده ستگیر کرابوون، کامیان له هه موویان لیئان نزیک تر بوو زوړترین کات له زیندان پیکه وه ده مان وه؟
 - له سه ره تاوه، كه به كه م پوژ دواي هندی ئازارو ته شکه نجه و ته حقیقی سه ره تایی بردیانم بۆ قاعه یهك، كه نزیکه ی پیش به ره به یان بوو، نیو سه عاتیك، سه عاتیك پیش بانگی به یانی بوو، كه به ژوور كه وتم، وتیان بچو تهو قاعه یه وه، نزیکه ی (۸ - ۱۰) نه فهریکی تیدا بوو، ئیدی من نه مزانی کین، دواي ورده ورده دنیا پوون بووه وهو تینووم بوو، له پووی ته ندروستییه وه توژی حال ته م ناچور بوو، دواي ته زیه تدان و شت، وتم: ته گهر ئاوی لییه، ئاوم بده نی، وتیان: "به لئ فهرموو تهو ئاو، تو کیی؟" وتم: من فلان كه سم، ته ی ئیوه کین؟ وتیان: "دواي نوژ خومان ت پی ده ناسینین".
 ته وه بوو نوژ زمان کردو دوايی ده رکه وت وه زیری ته وقاف بوو، ئینجا کومه لیک له ئەندامانی "ئه نجومه نی سه رکردایه تی شوړش" بوون، کومه لیک وه زیری دیکه بوون، ئاوا لهو قاعه یه دا (۸ - ۱۰) نه فهریک بوون، بهس من بهك پوژ له وی مامه وه، دواي به کسه ر بردینیان بۆ ژووره تاکه کان، له ژووره تاکه کان ته وه ی كه زوړ به حوکمی دراوسییه تی وهكو دراوسییه تی لیم نزیک بوو، مزبان خزر هادی بوو، كه (ته بو عروبه) یان پیده گوتو ئەندامی "ئه نجومه نی سه رکردایه تی شوړش" بوو، له ملامه وه وه زیری ته وقاف بوو، كه دواي سی مانگیک تهو به ربوو.

له پراستیدا خه لکه كه هیندی جار گوازه گوازیان پیده كردن، بۆ وینه "من پیشی به کی له لام بوو به ناوی ته بوو ته حمه د، خه لکی به سه ره بوو، کاتی خوی پاریزگاری به سه ره بوو، دواي كه تهو پویشیت، دکتور موحه ممه دهلراوی ها ته ته نیشتم، هه روه ها دکتور سه هتام ته لگه عود كه تهو به عسی نه بوو، تهو هه ره به وه تومه تبار کرابوو كه دهستی له گه ل پژیمه، یان له بهر تهو كه ده ولمه نده، گومانی تهو یان لیده کرد

هاوکاریی مقاومه‌ی کردبێ، ئینجا که دوایی گواستیمانوه بۆ قاتعیکی دیکه، عه‌بدوتته‌واب مه‌لا حوه‌یش وه‌زیری ته‌صنعی عه‌سکه‌ری له‌ملامه‌وه‌ بوو، غازێ عوبێد له‌ولا تربوو، پاشان بۆ ماوه‌یه‌کی دیکه‌ عه‌لی حه‌سه‌ن مه‌جید-یان هینا، نزیکه‌ی دوو ژوورمان به‌ین بوو، ئاوا به‌و شیوه‌یه‌، خه‌لکه‌که‌ وه‌نه‌بێ جیگیر بووبێ له‌شوینی، به‌لام من نزیکه‌ی دوو سێ شوینیان پیکردم، خه‌لکیان زۆر ده‌هینا بۆ ته‌نیشتم ده‌یانگواستنه‌وه، ده‌توانم بڵێم ئه‌وانه‌ی که‌ ناوم هینان، به‌ حوکمی دراوسێیه‌تی نزیکتر بوون.

+ تو‌که‌ به‌ درێژایی ته‌مه‌نت دژی به‌عس بوویت و لای ئه‌وان قاچاغ بوویت، سه‌ره‌تای مامه‌له‌و یه‌کترناسینت له‌ زینداندا له‌گه‌ڵ ئه‌وان چۆن ده‌ستی پیکرد؟ یاست له‌ قاعه‌که‌ کرد، پیموایی ئه‌وه‌ یه‌کتر ناسینیکی سه‌ره‌تایی بوو. وه‌کو کرانه‌وه‌ له‌گه‌ڵیان، ده‌ستکردن به‌ قسه‌و باسو و چوونه‌ ناو درێژه‌ی بابه‌ته‌کانه‌وه‌، چۆن ده‌ستی پیکرد؟

- یه‌که‌مجار که‌ زۆر ئازارو ناره‌حه‌تی و شتم هه‌بوو، چوومه‌ قاعه‌که‌، یه‌که‌مجار تیکگیراین، وتم ئیوه‌ کین؟ وتیان: "ئه‌وه‌ فلان که‌سو فلان که‌سه‌" وتم واته‌ ئیوه‌ سه‌رانی پڕیتم؟ وتیان: "به‌لێ". وتیان: "توکی؟" وتم منیش فلان که‌سم، وتیان "ئیمه‌ش ناوی تۆمان بیستوه‌، فلان که‌سیت؟" وتم به‌لێ، ده‌ی وتیان: "فلان که‌س ئیستا یه‌ک ده‌ردمان هه‌یه‌و ئه‌مریکا دوژمنی هه‌موولایه‌که‌و هه‌موولایه‌کمانی پیکه‌وه‌ گرتوه‌، ده‌بێ چاوپۆشی له‌ شتی پابردوو بکه‌ین". وتم ئاخ‌ر ئیوه‌ ئه‌گه‌ر ئاواو ئاواتان نه‌کردبایه‌، ئیستا ئه‌و بارودۆخه‌ ئاوا نه‌ده‌بوو، زه‌مینه‌ بۆ ئه‌مریکا خۆش نه‌ده‌بوو ئاوا بیت. وتیان: "کاکه‌ ئیستا وه‌ختی ئه‌وه‌ نییه‌، جه‌نابت تازه‌ هاتوویت، با توژی یه‌کتر بناسین". من توژی له‌گه‌ڵیان تیکگیرام، دوایی ئه‌وان دایانه‌ نه‌رمی، وه‌کو بلی وتیان: "جه‌نابت میوانی و ئیمه‌ پزرت ده‌گیرن، ئه‌مجا دوایی تۆش به‌و بده‌ پیکه‌وه‌ گفتوگو ده‌که‌ین و قسه‌ ده‌که‌ین". وتم باشه‌ به‌هه‌رحال، به‌لام زۆرم پێ سه‌یره‌، من بۆ هاتومه‌ته‌ ئێره‌؟ وتیان: "خۆ به‌ده‌ست ئیمه‌ش نییه‌، نازانین". پیم سه‌یر بوو، بۆ من وه‌کو موفاجه‌ئه‌ بوو، ته‌سه‌ورم نه‌ده‌کرد من بچه‌ ئه‌وی، هه‌رچه‌نده‌ نزیکه‌ی سێ چوار مانگی سه‌ره‌تا سه‌لام له‌یه‌کترکردنیش قه‌ده‌غه‌ بوو، ئه‌وه‌نده‌ نه‌بێ که‌

هيندئ له پاسه وانه كان (وهكو هه لويستى شه خسى خويان) له نوره وه زرشى خوياندا ده يانگوت: "له نوره ي مندا، كه من پاسه وانتان بووم، قسه بكن قهيناكا"، قه دهغه بوو دابنيشيت و پراوه ستيت، هه رده بوو بيى و بچيت، به لام دوايى ورده ورده هه ندى قسه ي چپر چرمان له و كاته دا له گهل يه كتر دا ده كرد، به لام دوايى كه ماوه ي وه زرشيان زياد كردو كرديان به دوو سعات شه وو پورئى و دواتر كه كرديان به س سعات و چوار سعات، پاشان پيشئ بوار نه بوو دابنيشين به يه كه وه نوئى به كومه ل بكهين، دوايى بوارى شه و شيان دا، نزيكه ي دواي (۸- ۱۰) مانگيك له مانه وه ي من له زينداندا، واته دواي ساليك بوارياندا كه قاتعيك (كه حهوت نه فهر بوو) به يه كه وه دابنيشن، كورسييه كان دابنيين و ميژيان بو هينانين و له ده وري ميژه كه دابنيشين، يا جار جار كاتى نيوه رږ پيكه وه نان بخوين، يا پيكه وه نوئ به كومه ل بكهين، شه گهر كاتى نوئ بيت، شه كاته زياتر بوارى گفتوگومان بو كرايه وه، له و كاته دا شه وان زياتر منيان ناسى، له سه ره تا وه هه ر ده يانزاني من شه ميرى كومه لى ئيسلاميم، كاتى خوى له بزووتنه وه ي ئيسلاميدا بووم، دوژمنى سه ره سخته پريژمى به عس بووم، منيان ده ناسى، ده يانگوت: "تومان به پياويكى خه ته ر ده زاني، كه ده يانگوت ئينسانيكى زور مه بده ئيه و پريژمى به عسى پى كافره، شتمان زور له سه ر تو بيستوو". وتم به لئ، من شه وم.

جا سه ره تاكه ي به و شيوه يه بوو، ورده ورده، دياره زياتر شه وانيش كه منيان ناسى، وهكو شه فكارو ته سه وراتم، منيش زياتر ده رگاي قسه و گفتوگوم بو كرايه وه و بوارمان پيدرا، ناوا چووينه ناو قسه و باسى زوره وه.

+ واته مامه له كانت له گهل شه به عسيديانه دا له سه ر چ ئاستيك بوو، به چ شيوازيك بوو؟ بو نموونه، ده چووه بابى ئاموزگارى؟ ده چووه بابى گفتوگوو باس له هه ندى رابردوى تاوانكاربيان ده كرا؟

- نه كه هه ر گفتوگوو ئاموزگارى، به لكو زور به راشكاوى ده توانم بلئم كه شه وه ي ليژه گوتوومه، له سه ر مينبه ره كان، له وئيش هه ر شه وم پيده گوتن، به لام دياره له گهل ره چاوكردى بارى ده روونيان، له گهل ره چاوكردى كه شى شه وئ.

بۆ وىنە: جاريكيان كۆمەللىك لى وەزىرو ئەوانە، كە لىم نزيك بوون لى ئەندامانى "ئەنجومەنى قىيادەى قوتىرى" دانىشتىبووين، پىم گوتىن من لەبەر خوا ھەندىك ئامۇزگاريتان دەكەم، زۆر بەجدى لىم وەرگىن، وتيان: "فەرموو"، وتم لەپاستىدا ئىوھ سەددام حسين-تان كىردىبوو بە بىك دەتان پەرسىتو پەيكەرەكانى كە بۆتان دروستكىردىبوو، لە بەغداو شارەكانى دىكە، بىتەكانى "لاتو عوززا" و ئەوانەى دەھىنايەوھ ياد، ئىوھ داھاتى عىراقتان ھەموو تەرخان كىردىبوو بۆ پىرۆزكىردى ئىوھ كەسە، واتە ھەموو ئىمكانىياتىكتان بۆ ئەوھەبوو كە كەسىك پىرۆز بىكەن، لەبەر ئەوھ پىمخۆشە زۆر چاك بزىن كە ئىوھ لەسەر خەتى ئىسلام تىرازىبوون، لەپاستىدا ئەوان خۇيان بە مسولمان دەزانى، وتم: چونكە ئىسلام بىناغەكەى تەوحىدە، خوا بەيەككىرتىن، تەنيا خوا بىپەرسىرتىت، خوا بەندايەتى بۆ بىكرى، تەنيا خوا بە پەروەردگارو حاكم بزىنرى، بەلام ئىوھ ئەو كەسەتان بەھەموو شىتكى خۆتان دەزانى، ئەوھم بە بەلگەوھ بۆ ھىنانەوھو وتم كاتى خۆى من لە پەيمانگای ئىسلامى بووم لە سلىمانى، نەوھو نۆ ناوتان بۆ سەددام بىلاو كىردەوھ، وەكو (أسماء الحسنی) ى خۆى پەروەردگار، نەوھو نۆ سىفەتتان لى ھەلدابوو، شوبھاندىبووتان بە خوا (جل شأنه)، ئىنجا باسى خەيروئىلا تەلقاح-م كىرد كە نامىلكەيەكى نووسىبوو: "ثلاثة ماكان على الله ان يخلقهم، اليهود والفرس والذباب". ئەوھ كوفەرەو ئەنجا وەزارەتى پۆشنىپىرىو پراگەياندنى خۆشتان بۆى چاپ كىردىبوون. باسى كىتبۆلكەى "نظرة في الدين والتراث" ى سەددام حسين-م كىرد كە چۆن باسى ئىسلام دەكاتو دەللى: "شەرىعەتى ئىسلام بە كەلكى ژيان نايە" و باسى ھىندى بىروپاى مىشىل عەفلەق-م كىرد كە ئەو بەللى باسى پىغەمبەرى ﷺ دەكرد، بەلام وەكو سەركىردەيەكى عەرەبى ھەلقوللوى نۆو كۆمەلگەى عەرەبى باسى دەكرد، نەك وەكو پىغەمبەرىك كە خوا وەھى بۆ بىنرىو ئەمانە.

بەللى زۆر بە زەقىو بەرپەقى زۆر شىتم پىدەگوتىن، ديارە ئەوانىش لەسەرەتاوھ لەگەلم تىكدەگىران، جارى وا ھەبوو لىك توورە دەبووين، ئەوان بەپاستى كىشەيان ئەوھەبوو بەلگەو شىيان بەدەستەوھ نەبوو لە بەرانبەر مند، من لەسەر بىناغەى: يەكەم "قورئان و سوننەت قەسەم لەگەلدا دەكردن، كە ئەوان بەپاستى لەو شىتانە شارەزا نەبوون. دووھم "لەسەر بىناغەى واقعىك كە من تىايدا ژىابووم.

واقع ئا بهو شیوهیه بوو نه یانده توانی ئینکاری بکن.

دیاره جار جار هیندی شتیان ده هیئایه وه ده یانگوت: "نا بهو شیوهیه نه بوو، یان موباله غه کراوه"، بۆ نمونه: باسی کیمیایباران و ئه نفال و ئه وانه م ده کرد، ده یانگوت: "ئیمه شتمان بیستوه، به لام بهو شیوهیه نه بووه و موباله غه کراوه". ههر چۆن بئ من له پووی به لگه وه قسه کانم به هیز بوو، هه م پشت ئه ستور بوو به قورئان و سوننهت، هه م به به لگه ی واقعی.

تۆ پرسیارت کرد ئایا چۆن بوو؟ ئه مجاره یان تیگگیرانی تیدا هه بوو، ئامۆزگاریشی تیدا هه بوو، زۆر ئامۆزگاریشم ده کردن، ئیمان تان وابی، عه قیده تان وابی، خواپه رست بن، نوێژ بکن، په وشتان وابی، هه تا که له پووی په یوه ندی نیوخویان تیک ده گیران، ئامۆزگاریم ده کردن.

له پووی پوونکردنه وه ی پاستیه کانی ئیسلام، بۆم پوون ده کردنه وه وه له و پووه وه ده مگوت: باشه ئیوه دامه زینه ری حزیه که تان میشیل عه فله ق بووه، میشیل عه فله ق کابرایه کی گاور بووه، پۆژیک یه کیک له به رپرسه به رزه کانیان تۆژی گفتوگوو مشتومری له گه ل مندا کردو وتی: "شیخ، ئیمه خۆمان به موسلمان ده زانین، به لام حزبی به عس ئیمه دروستمان کرد بۆ دیفاع له ئوممه تی عه ره بی و.." وتم: جارێ زاراوه ی (الأمة العربیة) ههر هه له یه، بلێ: گه لی عه ره بی، ئوممه ئوممه تی ئیسلامیه، چونکه ئوممه ت واته کۆمه له که سیك که له سه ر به رنامه یه ک کۆبینه وه، بۆ مه به ستیک تی بکۆشن، عه ره ب ئیستا نه صرانی تیدایه، عه لمانی تیدایه، مسو لمانی تیدایه و سه ر به جوله که شی تیدایه، سه ر به ئه مریکای تیدایه، سه ر به پووسیای تیدایه و سه ر به هه رچی تیدایه، که ی ئوممه تن، بلێن گه لی عه ره بی، گوتی: "به هه ر حال، ئیمه حزبی به عسمان دروست کرد بۆ خزمه تی ئه وه، ئینجا گه لی عه ره بیش، ئوممه تی عه ره بیش مسو لمانه و خۆشمان به مسو لمان ده زانین"، وتم باشه، ئاوا یه خه م گرتو وتم وه ره، سه ییدیش بوو، خۆی به سه یید ده زانی، وتم باشه ئه گه ر له پۆژی قیامه تدا پیغه مبه ر ﷺ ئاوا یه خه ی گرتی و وتی: وه ره خۆت به نه وه ی من ده زانی، منت به با پیری خۆت ده زانی، ئایا من قورئان و سوننهت و شه ریه تی ئیسلام بۆ به جی هیشتبوون یا "فی

سبيل البعث"ى ميشيل عهفلهق؟ ئايا من رابهت بووم كه قورئان و سوننه تم بۇ بهجى
هيشتبووى، يا ميشيل عهفلهق كه حزبى به عسى بۇ دروست كردبوويت؟ چ ده لئى؟!
وه لالا كابر ا گرياو وتى: "وه لالا تا ئىستا فيكرم لهو قهزیه نه كرده بوه، واته باشه
حزبى به عسىش دینه؟!" وتم: ئه ی دینه، چۆنه؟ وتم دین واته مهنه جى ژيان، تو
دواى دینی ميشيل عهفلهق كه وتووى، نهك دینی پیغمبر ﷺ، جا ئاوا لهو بابته، زور
مشت و مرمان ده بوو، ده توانین زیاتر دریژهی بدهینی.

+ ماموستا ئه و كاته كه ی بوو شوینه كه ی كوی بوو؟
- هه ر لهو شوینه.

+ له ناو ژووره كانی زیندان؟

- نا، ئه وه دواى كه بۇ وهرزش ده ریان ده كردین، ئه و دوو سی سعاته به یه كه وه
داده نیشتن، یان به یه كه وه هاموشومان ده كرد، به س هه ندی قسه ی زه قو ئه وانه م كه
پى ده وتن، مه گه ر كاتی تیكگیران بوايه، ئه گه رنا هه ردوو به دوو پیم ده گوتن، چونكه
ده مگوت له ناو یه كتردا كابر ا نامۆزگاری باش قه بوول ناكات، یان هه ست به شكانه وه
ده كات، دوو به دوو قسه ی زور پوون و راشكاوم پیده گوتن، مه گه ر كه داده نیشتن
خویان شتیکیان بوروژاندایه، دیاره من چی به راستم ده زانی، وام ده گوت، ئه گه رنا،
ئه و قسانه ی كه شتی تاییه تی یان نامۆزگاری تاییه تی، یا نو قورچیلدانی تاییه تی
بوون و ده مویست كه خه به ریان بکه مه وه، زیاتر دوو به دوو قسه م له گه ل ده كردن.

+ پیمان خوشه له سه ر گفتوگۆكان له گه ل سه ركرده كانی به عسدا زیاتر
بزانین، به تاییه ت كه ئیستا له ناوچه كه و له جیهانیشتدا تامه زروییكه هیه بۇ
بیستنی هه والی سه ركرده كانی به عس، لیresh ئیمه ی كورد ئه زمونیکی
تالمان به تاییه ت له گه ل چه ند سه ركرده یه کیاندا هیه، وه كو عه لی حه سه ن
مه جید، وه كو كه سانی تر، پیمان خوشه زیاتر یچینه دریژهی ئه و
گفتوگۆیانوه. ئه و ته وه رانه چیبوون كه له باره یانوه گفتوگۆت له گه ل
ده كردن؟ یا سه ره تا گفتوگۆی عه لی حه سه ن مه جید به نمونه وه ریگرین.

– من پيم باشه پيش ئه وهى بئينه سهر باسى عهلى حهسهن مهجيد، وه لامى ئه و
پرسياره بدهمه وه، ئه و ته وه رانه جيبوون؟ دواى ئه وهى له گه لئان تيكه ل بووم و پييان
ئاشنا بووم، ته ماشا ده كه م ئه وانه هه موويان خويان به مسولمان ده زانن، زۆره شيان
ئه گهر نه ئيم هه موويان به جورىك له جوره كان نويزيان ده كرد، هه يانبوو من فيره نويزم
كرد، هه شيانبوو به جورىك له جوره كان نويزىكيان ده كرد، هه موويان خوشيان به
مسولمان ده زانى، من وتم ئه وه پيوست ده كات تيان گه يه نم كه ئيسلام واتاى چى؟
خوشيان به مسولمان ده زانى و خوشيان به به عسى ده زانى، پيشيان وابوو كه
به عسايه تى و مسولمانه تى هيج ناكوكيه كيان پيكه وه نيه، من به راستى ئه وهى كه
دواى زۆر كارى تيكردن و زۆر زه مينه ي بۆ من خوشكرد كه چاك بىروباوه پى به عسيان
له ميشكو دلدا هه لته كينم، ئه وه بوو كه هه ستام چه مكى دينم بۆ پوون كردنه وه،
چه مكى عياده تم بۆ پوون كردنه وه، چه مك و واتاى ئيسلام بۆ پوون كردنه وه، چه مك و
واتاى په رستراويتى خوا (الوهية)، چه مك و واتاى (ربوبية)ى خوا (جل شانه)،
په روه دگارىتى خوا، ئه وانه م كه بۆ پوون كردنه وه، هه يانبوو سه دو هه شتا پله ده گورا.
بۆ وينه "پۆژىك ئاوا دانىشتبووين، خويان داوايان ده كردو ده يان وت: "شيخ، (نورنا)".
ده يانوت: "كه تۆ قسه مان بۆ ده كه يت، هه ست به ئاسووده يى ده كه ين و دلمان خوش
ده بىت و ده چينه جيهانىكى ديكه وه، قسه مان بۆ بكه، هه ر پۆژه بۆ خۆت چ باب ته تىكت
پى چاكه، له باره يه وه قسه مان بۆ بكه".

ئه وه سه ره تاى ده رسه كانم بوو بۆيان، واته ئه گهر نيو سه عات دانىشتباين، بيس
ده قيقه يان بۆ من ته رخان ده كرد، ده يانگوت: "بيست ده قيقه قسه مان بۆ بكه، پانزه
ده قيقه قسه مان بۆ بكه"، ئه گهر سه عاتىك بووايه، ده يانوت: "نيو سه عات قسه مان بۆ
بكه".

من هه لسام كۆمه لىك چه مك بۆ پوون كردنه وه، وتم من به پيوستى ده زانم هه ندى
چه مك هه يه، هه ندىك زاراه هه يه ئه گهر ئيوه تى بگه ن باشه، ده بىته كليليك بۆ
تيگه يشتنان له قورئان و له سوننه تى پيغمبه ر ﷺ و له ئيسلام و له ديندارى. وتيان:
"باشه، تۆ چيت پى چاكه بۆمان باس بكه".

من چه مکی دینم بۆ باس کردن، وتم بۆ شهوی که به پستی له دین حالییان بکه، که شهوان له سه ر پښانی پیغه مبه ر نین ﷺ، له کاتی که که خویان به به عسی بزانی، ناتوان خویان به مسولمان بزانی. کاتی کابرا خوی به عه لمانی بزانی، به لادینی بزانی، به غیره دین بزانی، ناتوانی خوی به دیندار بزانی، شهوان که خویان به به عسی بزانی، ناتوان خویان به مسولمان بزانی، بۆم باس کردن و گوتم: وشهی دین له قورئاندا به جوار واتا به کار هاتوه، به واتای سزاو پاداشت، خوی پهره ر دگار ده فموی (مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ) (الفاتحة: ٤)، هه روه ها به مانای ملکه چی، وه کو خوی پهره ر دگار ده فموی (أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ) (الزمر: ٣)، واته بیگومان ملکه چی ساغ ته نیا بۆ خواجه، یان (فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ) (الزمر: ٢). وشهی دین لیژدها واته ملکه چی (خضوع)، واتای سییه م واته به رنامه، به رنامه ی ژیان، وه کو خوی پهره ر دگار فمویته ی: (لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ) (الکافرون: ٥)، دینی خۆتان بۆ خۆتان، واته به رنامه ی خۆتان بۆ خۆتان شه ی کافره کان و به رنامه ی خۆشم بۆ خۆم، چونکه لیژدها (سوورته ی الکافرون) خیتاب له گه ل شه ی کوفره (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ * لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ * وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ * وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ * وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ * لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ). که واته کافریش دینیان هه یه، (لَكُمْ دِينُكُمْ) شه ی کافره کان دینی خۆتان بۆ خۆتان، (وَلِيَ دِينِ) منیش دینی خۆم بۆ خۆم، دینی کافره کان چییه؟ خه لک وا ده زانی وشهی دین ته نیا دینی ئاسمانی ده گریتته وه، به لام وانییه، چونکه کافره کان ته نیا شه ی کیتاب نین که وشهی دین یه هودییه تو نه صرانییه تو مه جووسییه تو شهوانه بگریته وه، به لکو کافره کان هه یانه مولحیده که هیچ دینیکی⁽¹²⁾ نییه، هه یانه زه ندیقه، هه یانه جوله که یه، هه یانه نه صارایه، هه یانه هاوبه ش په یدا که ره، هه یانه بته رسته، هه یانه دوورووه، هه یانه مورته ده، واته مسولمانه وه له گه پراوه ته وه، که واته (قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ) هه موو جوړه کان ی شه ی کوفر ده گریتته وه، خوی پهره ر دگاریش وشهی دین پال ده داته لای هه موویان، ده فمویته (لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ)، که واته هه موو کافرێک دینیکی هه یه، دین واته به رنامه ی ژیان، واته مه نه جی

¹² واته (دین) به چه مکه عورفییه باوه که ی که دینی ئاسمانییه.

ژيان، وهكو خواي پوره ردگار ده فهرمويت: (هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ) (التوبة: ٣٣).

دینی حق واته ئیسلام، (عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ)، هه موو دینه کان، که لیږده دا وشه ی دین، (ال)ی جنسی له سهره، واته جنسی دین، واته هه موو بهرنامه کان، که هه موو ته و بهرنامه ده گړیته وه که خه لک په پره ویان لیږده کات بؤ پیکخستی ژيانی تاکی و کومه لئی، بهو پییه بئ عملانییه ت دینه، دیموکراسییه ت دینه، کومونیزم دینه، عه وله مه دینه، هر وه کو چؤن یه هودییه ت و نه صرانییه ت و مه جوسییه ت و نه وانه ش دینن.

واتای چواره می وشه ی دین له به کاره یانانی قورئاندا واته ئیسلام، خواي پوره ردگار ده فهرمويت: (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ) (آل عمران: ١٩)، وشه ی دینی به ئیسلام دانوه، یان (وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) (المائدة: ٣). واته ئیسلام بؤ کردوون به دین، واته به بهرنامه.

بؤ سهرانی به عسم پوون کرده وه که دین واته بهرنامه ی ژيان، بؤ شم پوون کرده وه به پراشکاو ی که به عسایه تی دینه، عملانییه ت دینه، دیموکراسییه ت دینه، سهرمایه داری (کاپیتالیزم) دینه، سؤسیالیزم دینه، سیکولاریزم دینه، عه وله مه دینه، ئینجا هر ریچکه و ریپازیکی تر که داده نری خه لک کوبکاته وه و ژيانی خه لک به شیوه یه که له شیوه کان پیکخات دوور له هیدایه تی خوا، دینه، به لام هه موویان دینی به تالان، که خواي پوره ردگاریش ده فهرمويت: (هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ)، خوا ته و زاته یه که پیغه مبه ری خوی ناردووه به هیدایه ته وه، به دینی حقه وه، که واته موقابیلی دینی حق، دینی به تال هیه، (لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ)، خوا پیغه مبه ری خوی ناردووه به هیدایه ته وه بؤ تاکه کان، به دینی حقه وه بؤ کومه لگا کان، (لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ)، بؤ ته وه ی زالیکا به سهر هه موو بهرنامه کاند، واته هه موو بهرنامه کان بخاته ژیر هه ژموون و پکیفی خویه وه.

دواي ته وه ی که وشه ی دینم بهو شیوه یه بؤ شیکردنه وه، پرسیارانکرد: "واته ئیمه که به عسی بووین، له سهر دینیکی که بووین؟". وتم: به لئ بیگومان، وتم پرسیاریکتان لیږده که م، وتیان: "به لئ"، وتم: ته گهر کاتی خوی له صه ددام حسین-

تان پرسىبا، ئايا ئەو بەرنامەى ئىمە كە ناومان لىئاوہ "حزب البعث العربى الاشتراكي"، وەكو ئىسلامە و قورئان و سوننەتە، يا شتىكى دىكەيە، چى دەگوت؟ وتيان: "دەگوت وەللا ئەمە شتىكى دىكەيە، چونكە ئىسلام وەكو كەلەپوورىك تەماشە دەكرى". وتم باشە من پرسىارىكى تر دەكەم، ئەگەر گوتراپا حزبى بەسى ئىشتراكى و ئەوانە لا بەرن و قورئان و سوننەت لەجىئ دانىن، ئىوہ پازى دەبوون؟ وتيان: "باشە خو ئىسلام ھەر ئىسلامە و ئەوہ بو قىامەتە و بو عىبادەتە"، وتم: نا، جا ئاخىر ھەلەكەتان لىرەدايە، نەخىر ئىسلام وا نىيە، بەلكو ئىسلام دواى شىواندىنى لە زىھنى ئىوہدا، واتان زانىوہ كە شتى شەخسىيە، قىاسى ئىسلامتان كر دووہ لەسەر نەصرانىيەتى ئەوروپا، نەصرانىيەتى ئەوروپا دواى ئەوہى دىنى مەسىح (عليه الصلاة والسلام) تەحرىفكراو گۆرپدراو كرايەوہ بەشتى شەخسى، پى كرا لە كۆمەلەك خورافات و ئەفسانە، ئىوہ ئىسلامتان قىاس كر دوته سەر ئەوہ، ئەگەرنا، ئىسلامىك كە دىنى حەقى خوايە، كورت ھەلەھاتووہ لە دروشمەكاندا، بەلكو ئەو ئىسلامە كە دىنى حەقى خوايە، ھەم ھىدايەتە بو شەخس، ھەم بەرنامەيە بو ژيانى كۆمەل، وەكو خواى پەرورەدگار واى ناو لىئاوہ (بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ).

بەراستى دواى ئەوہى چەمكى دىنم بەتەواوى بو پوون كىرەنەوہ، ئىنجا چەمكى عىبادەتم بو پوون كىرەنەوہ، وتم ئىمە دەلىين (إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ* اهدنا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ) (الفاتحة: ٥-٦)، ئىمە قسە لەگەل خواى پەرورەدگار دەكەين و دەلىين: ھەر تو دەپەرستىن و داواى يارمەتیش ھەر لە تو دەكەين، پى پاستمان پىنیشاندە. عىبادەت واتاى چى؟ وتيان: "عىبادەت واتە نوژ، پۆژوو، زىكر، دوعا". وتم نەخىر، ئەوہ بەشىكى بچووكى عىبادەتە، عىبادەت ئەسلى ماناكەى لە زمانى عەرەبىدا دەوترىت "طريق معبد"، واتە پىگەيەكى تەختكراو ھەموار كراو، يا دەوترى "بغير معبد اذا دُلل بالقطران" و شتر كاتى كە قەترانيان تىدا بى، وەختى خرووى ھەبى دادە سەكنى، دەلىين ئەو و شترە (معبد)، واتە داسەكناوہ و ئارامبووہ، "عبد - عبودية" واتە ملكەچى بو خوا و تەسلىمبوونى فەرمانى خوا، جا وەكو چۆن نوژ لەسەجەدە و ركوع و ئەوانە پىكدىت، ملكەچىيە بو خوا، پۆژوو گرتن ملكەچىيە بو خوا، بەھەمان شىوہش فەرمانبەريكردن بو شەرىعەتى خوا، بو ئەوہى حەلال و حەرەمات بو

ديارى بىكات، ئەمرو نەھىت بۇ ديارى بىكات، لە بوارى كۆمەلەيتى، لە بوارى سياسى، لە بوارى پەيوەندى لەگەل خەلک، ھەلئسوكەوت لەگەل خەلک، چ لەسەر ئاستى تاکەکان، لەسەر ئاستى خىزانەکان، لەسەر ئاستى حزبەکان، لەسەر ئاستى دەولەتان، ھەمووى ھەر ملکہچىيە بۇ خوا، خواى پەرورەدگار چۆن باسى عىبادەت و شتى کەسىي کردوو، باسى لایەنى سياسىي و ئابوورى و کۆمەلەيتى و ئەوانەشى کردوو، دەبىت تو لە ھەموو بوارەکانى ژياندا ملکہچ بىت بۇ خوا، ئەوجا تو ئەوت ھىناوہ تە دى کە دەلئىت (إِيَّاكَ نَعْبُدُ)، تەنيا تو دەپەرستىن، ئەگەر نا ئەوہى کە لەمزگەوت نوڤز بۇ خوا بىكات و لە بازار لەپووى ئابوورى، لەپووى کۆمەلەيتى، يان لەپووى سياسىي بەدواى بەرنامەيەكى تر بکەوڤت، ھاوبەشى بۇ خوا قەرارداد، (إِيَّاكَ نَعْبُدُ) نەھىناوہ تە دى، چونکە (إِيَّاكَ نَعْبُدُ) واتە تەنيا تو دەپەرستىن، تو دەپەرستىن وەکو شەخس لەزاتى خۆماندا، وەکو دروشم، وەکو خۆمان، وەکو لایەنى سياسىي و کۆمەلەيتىمان.

ئەو چەمکانەم کە بۇ پوون کردنەو، دەتوانم بلىم ليرە خالى وەرچەرخانيان بوو، وتيان: "وہللاھى تا ئىستا ھىچ کەس وای لەئىمە حالى نەکردوو، تا ئىستا نەمانزانیو، باشە مەلاوشتىشمان ھەبوو، بەلام ئەوہيان بۇ باس نەکردووين، ھىچ کەس نەپوتوو بەعسیایەتى دینە، کەس نەپوتوو ئىشتراکیەت دینە، کەس نەپوتوو عەلمانیەت دینە". وتم: چۆن، دینە، دین مەنھەجى ژيانە، واتە بەرنامەى ژيان.

ئىنجا شتىکم بۇ ھىنانەو، پۆژىک ھەندىکیان وتيان: "شىخ، موفاوہزاتمان ھەيە لەگەل ئەمرىکیەکان، ئەگەر گەيشتىنە نەتىجەيەک، توşمان لەبىر ناچى، بەرراستى لەخزمەتىن، بەوہ نىيە کاتى خۆى بەرھەلستکارو ئۆپۆزىسيۆن بوويت، ئىمە ھەر لە خزمەتىن". منیش پىکەنیم، وتم: سوپاستان دەکەم، بەلام خۆتان بەدەردىكى ھىندە چاک نەبردوو تا منیش تووشى ئەو دەردە بکەن.

وتيان: "چۆن؟" وتم: وہللا چارەنوستان جوانە ليرە. وتم: بەعسیایەتى سەرى بەئیرە گەياندوون، ئى چىتان لەدەست دىت بۇ من! وتم: بۇ خۆتان ھىچتان لە دەست نەھاتوو تاکو بۇ من شتىک بکەن!

دوايى شتىکم بۇ گىرەنەو، وتم: وەرن بۆتان باس بکەم، وتيان: "بەلى". وتم لە گوڤارىکدا خویندەوہ کە کاتى خۆى لە سالى (۱۹۶۷) کە جولەکەو عەرب شەپيان

بوو، جولهكه مسولمان نه بوو، عه ره ب به ناوی عروبوه وه، به ناوی عه ره بایه تییه وه
 شهریان ده کرد، نه گهر به ناوی مسولمانه تییه وه بووایه وه هموو ئوممهت تیایدا به شدار
 بووایه سهرده که وتن، کاتی که جوله کهو عه ره ب شهریان کرد له سالی (۱۹۶۷)، دواي
 نه وهی که عه ره ب تیکشکان، سوپای ده ولته ته عه ره به کان تیك شکا، بنکه و باره گاکانی
 هیندیك له سوپای ولاته عه ره بییه کان که وته به رده ست جوله که، دیاره یه کیکیان هی
 به عسییه کان بوو، ئیتر نازانم هی ئیوه بوو یان هی حزبی به عسی سوریا، له سهر
 بنکه که یان نووسی بوویان (به پیی نه وهی که من له گۆقاره که دا خویندوو مه ته وه): "لا
 تسأل عن مسلکي أو مذهبي، أنا اشتراکي بعثی عربي"، مه پرسه له پښازی من و له
 مه زه بهی من، من به عسیمو عه ره بیمو سۆشیا لیستیم. وتم مانای وایه تۆ به عسیا هیت
 به دینو به مه زه به و مه سله کو پښازی خۆت زانیوه، من بیستوو مه که جوله که کان
 زه ربیکیان به سهر نه و دیږدها هیناوه و له پشته وه نووسیویانه: (..کَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ
 غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ ..) (البقرة: ۲۵۰)، جوله که کان ویستوویانه به عه ره کان بلین
 ئیستا نه و ئایه ته به سهر ئیمه دا چه سپیوه، ئیمه به پیی نه و ئایه ته به پښه ده چین،
 چونکه جوله که هه ره نه ب له گه ل دینی گۆردراوی خۆیاندراستیان کردوو، به لام ئیوه
 خۆتان به مسولمان زانیوه و له گه ل دینه راسته که ی خۆتاندا درۆتان کردوو.

جا پیمگوتن په ند وه ربگرن، ئیوه ته ماشا ده که ن ئه م هموو عه ره به، سی سده
 ملیۆن عه ره ب زه لیلی به رده ستی چه ند ملیۆن جوله که یه کن، ئیوه ده بی خه لک
 په ندتان لی وه ربگری، نه که خه لک ته ماشاتان کات، چیتان لی فیڤییت؟!

ئاوا جار جار له و گف توگوو شتانه مان ده بوو، جار جار گف توگو که مان حاله تیکی
 توندی به خووه ده بینی، قسه مان لی که هه لده به زیه وه، به لام به راستی من هه ولم ده دا
 هه ر پارێزگاری به هاوسه نگی و نه ده بی خۆمه وه بکه م، هه یانبوو هه لده چوو، هه یانبوو
 جوړیک له قسه ی ده کرد، له راستیدا پښیشیان زۆر ده گرتم، ده یانگوت: "نه ونده ی له
 تۆ قه بولمان کردوو، که تۆ هه موو شتیکی ئیمه زه ربی سفر ده که یت، له هیچ که سمان
 قه بول نه کردوو، به لام له بهر نه وهی ده زانین دلسۆزمانیت و ئینجا له رقو بوغزه وه
 قسه ناکه یت، ده ته ویت ئیمه هیدایه ت بده یت". وتم: وه لا هیچ ئیشم به ئیوه نییه،
 به ئی پقم له کرده وه کانتانه، به لام وه کو به نی ئاده م، وه کو مروڤ به زه بیم پیتاندا

دیتەو، بەلام پەم لە کردەوکانی پابردووتانەو پێشموایە ئەگەر چاوبەخۆتاندا
نەگێرنەو، وەکو چۆن پابردووتان بەئێرەو گەیاندن، ئەگەر هەر لەسەر ئەو فیکرەو
مەسلەکە بن، بەراستی سەرەنجامتان خراپتریش دەبێت.

+ مامۆستا، بەر لەوێ بچینه سەر باسی گفتوگۆکان، بەتایبەتی لەگەڵ
سەرکردەییکی بەعسی وەکو عەلی حەسەن مەجید، لێرەو پرسیاریکم لا
دروست بوو، ئەوان زۆریک لە چالاکییەکانیان، زۆریک لە کردەوکانیان
بەرانبەر گەلی خۆیان، بەرانبەر دەولەتانی تر کە بە شەپ هاتوون لەگەڵیان،
وەکو کوهیت، وەکو ئێران، زۆریک لە چالاکییەکانیان بەناوی زاراو
ئێسلامییەکانەو ناوئاو، زۆریک لە فیرقە سەربازیو تاوانکارییەکانیان
بەناوی هاوڵەکانی پیغمبەر ﷺ ناو دەنا، جەنابت هیچ پرسیاریکت لێکردوون
کەئێو هێندە نەقامن، ئەو ئەوتان بۆ کرد؟ موشەکەکانتان بەناوی حەسەن و
حوسینەو ناو دەنا؟ ئەمەش جگە لەبەشی دوویمی پرسیارەکە کە ئەو
نەقامییەیان بەرانبەر بەدین بۆ خۆی وەلامیک نییە، وەلامیک دەمکو تکرانە
بۆ هەموو ئەو کەسانەو کە دەیانەوێت تاوانەکانیان بدەنە پال ئێسلام، وەکو
ئەنفال بەتایبەت، وەکو کۆمەڵیک هەلەو تاوانی تریان؟

– من بەکورتی ئاوا دەلێم: ئەوێ بۆم دەرکەوت، سەرانی پزیم یەکیانم نەبینی لە
ئێسلام تێگەیشتب، ئەوان خۆشیان دواو ئیعترافیان کرد، دیارە دواو گفتوگۆی زۆر
دەهاتن، وتیان: "شیخ، بەراستی لەسەر دەستی تۆ هیدایەتمان وەرگرت، بەراستی زۆر
مەمنوون، زۆر شت فێرکردین، زۆر شتمان نەدەزانی". هەتا ئاویان گوت، پۆرتیک
سێ چوار بەرپرسیان وتیان: "خۆزگە ئەو کاتەو کە صەددام (دیارە ئەوان دەیانگوت:
پەنەس)، خۆزگە ئەو کاتەو پەنەس لەحوکمدا بوو، تۆی لێ هەلکەوتباو ئەو چەمکو ئەو
راستیانەو کە ئێستا بەئیمەو دەلێی، دەربارەو دینی ئێسلام و ئەوانە، بە ئەوت
گوتبا"، دەیانگوت: "ئیمە دلنایان، چونکە ئەو قسەو حەق وەردەگرت، دلنایان کە
وەرچەرخانیک لە میژووی حکومەتەکەو ئیمەداو لە میژووی عراقدا دروست دەبوو".

دياره منيش گوتم ئه گهر منيشتان لي هه لکه وتبا به مه رده دي ئه و زانا يانه تان ده بر دم
 که زيندانيتان کردن و کوشتانن و ده رتان کردن، وتيان: "نا، ئه و يش مروفي بو يري
 خوش ده ويست و ئه وه ي حه قبيژ بو وايه، حه ق لي و ده رده گرت و ري زي لي ده گرت!"
 جا من بوم ده رکه وت که ئه وان زور ناحالي بوون له ئيسلام، به لکو زور شت به
 پيچه وانه وه لي تيگه يشتبوون، وه کو عه لمانيه کاني خو مان، عه لمانيه کاني خوشمان
 وه نه بي له وان چاکتر بن، ته ماشا ده که ي کابرا با سي ئيسلام ده کاو زمان ديژي زور
 به رانه بر به ئيسلام ده کات، خو ي به مسو لمان ده زاني و هيچيش له ئيسلام نازاني،
 ناتواني ئايه تيک به دروستي بخو يني ته وه، فه رمايشتيکي پيغه مبه ر ﷺ له به ر نيه،
 شاره زاي له ئيسلام نيه، وه کو ئه وه ي خوا نار دوويه تي، به لکو هه ندي زانياري
 هه ليز کاو پچر پچري هه يه، ئه و يش له چاويلکه ي روزه لاتناسه کان، يان هه ندي
 خه لکي مو غريز که ده رباره ي ئيسلام نوو سيوي تي، يا خود ئيسلام قياس ده کاته سه ر
 ئاي ني نه صرانيه ت، عه لمانيه کاني ئيمه ش هه روان، من به گشتي بوم ده رکه وت که
 به راستي عه لمانيه کان زور نه شاره زان له ئيسلام، به پيچه وانه وي ئيسلامي هه کان که
 زور چاک عه لمانيه ت و با قي قوتا بخانه فيکري و ته و ژمه فيکري و سياسي هه کان ده زانن،
 که دياره مسو لمان له سه ري پيويسته هه روه ک چو ن حه ق خو ي ده زاني، به تالي
 خه لگيش بناسي، به لام ئه وان به راستي وانين، زور داخراون، من زور پيم سه يره هي ندي
 جار ئيسلامي هه کان به داخراو ناوزه ده که ن، به لام ئه وه نده ي عه قل داخراوي و
 دو گمايي به خه لکي غه يره ئيسلامي و به خه لکي عه لمانيه وه ده بينم، به خه لکي
 ئيسلامي هه وام نه بيني وه، من ته ماشا ده که م کابرا ي ئيسلامي ره نگه له
 به رانه ره که ي باشتر شاره زاي فيکره که ي بيت، به لام ئه وه هيچ له ئيسلام نازاني، نه
 ئايه تيکي له به ره، نه فه رموده يه کي پيغه مبه ر ﷺ، نه زانياري راستي هه يه.

جا به عسييه کانيش له راستيدا وابوون. دياره ليم ده پرسين: باشه ئه و بوختانانه
 چي بوون که به ناوي ئيسلام تانه وه ده کردن؟ ميلله تيکتان له ناو ده برد به ناوي
 نه نفاله وه، ميلله تيکي مسو لمان، ئه وه من يه کي کيانم له و مسو لمانانه، ئي وه ئيعتراف
 ده که ن که له سه ر ده ستي من فيري ئيسلام بوون، ده ي من قوتا بي ئه و زانا يانه م که
 ئه و ميلله ته يان په روه رده کردو وه، من يه کي کم له قوتا بيه کانيان، من يه کي کم له

فهقيیه کانیان، ئەمجا ئیوه بۆ بوختانتان بە ناوی هاوێلانەوه دەکرد (خوا لییان پازی بێت). بەو پیاو چاکانەیی ئیسلام کە هاتوون کاتی خۆی نوورو هیدایەتی خاویان بلۆ کردەوه، ئیوه بەعسیایەتیتان بلۆ دەکردەوه، چ پەيوەندیی بەو هاوێلانەوه هەبوو؟ دیارە لە سەرەتاوه (وەکو گوتم) ئەوان زۆر دیفاعیان دەکرد، بەلام دوايي هەیان بوو زۆریان دانیان پێدا دەهیناو دەیانگوت: "فیعلەن ئیمە راستمان نەکردوو لەگەڵ ئەو ناوانەدا، راستمان نەکردوو لەگەڵ ئەو دروشمانەدا". ئینجا ئەگەر کەسانیکیش هەبن ئەو شتانەیی کە بەعس کردوونی، بێخەنە ملی ئیسلام، ستمیکی زۆر گەورەیه لە ئیسلامی دەکەن، لە راستیدا ئیمە کوشتەیی عەلمانییەتین، بەلکو من لە چاوپێکەوتنیک لەگەڵ هەفتەنامەیی "میدیا" باسم کرد، وەم پێم سەیرە سەرکردایەتی سیاسی کورد داوکی لە عەلمانییەت دەکات، لەوه کە دەستور دەبێ عەلمانی بێت، ئیمە وەکو خێرو بەرەکەتی پزێمە عەلمانییەکانی بەعسو کەمالیزم و شای ئێران و بەعسی سوریا مان زۆر بۆ هاتوو، میللهتی ئیمە کوشتەیی دەستی پزێمە عەلمانییەکانە، چیمان لە عەلمانییەت داوه؟ بێجگە لە نەگبەتی و ناپەرەحتی و مالدۆرانی، هیچمان لە دەستی پزێمە عەلمانییەکان نەبینوه.

کە باسمان دەکرد، بۆ نموونه من باسی کارەساتی ئەنفال بۆ کردن، هەیانوو دەیوت: "من نەمزانیوه بەو شیوەیه بێت". وەم ئەوه ناوی سوورەتێکی قورئانە، کەلامی خوای پەرورەدگار بۆ چیتان بەکار هێنا؟ بۆ قەتڵ و عامکردنی بەشیکی زۆر لە میللهتیک، سەدو هەشتاو دوو هەزار ئەنفال، تۆ بۆ سەدو پەنجا هەزار، بۆ سەد هەزار، خۆ ژمارەیهکی زۆر، چونکە ئەوان دەیانگوت: "زۆر موبالەغەیی تێدايه". وەم: خۆ یەک نەفەریش بێت زۆر، یەک نەفەر بەناحەق بکوژێ، خوای پەرورەدگار دەفەرموێ: (..مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا..) (المائدة: ٣٢)، کەسێک یەک کەس بکوژێ، بەناحەق، بەبێ ئەوهی ئاشوب و ئاژاوەگیریی لەزەویدا کردبێ، وەکو ئەوه وایە کە هەموو خەلکی سەرزهوی کوشتبێ، کەسێکیش کەسێک زیندوو بکاتەوه، وەکو ئەوه وایە کە هەموو خەلکی سەرزهوی زیندوو کردبێتەوه. چونکە ئەوان زۆرجار دەیانگوت "موبالەغەیه و پێنج هەزار کەس لە هەڵەبجە بە کیمیایی نەکوژاوه، ئەنفال سەدو

ههشتاو دوو ههزار كهس نهبووه". جا گوتم بلای سهد ههزار كهس، پینچ ههزار كهس نهبووه، دوو ههزار كهس، ئهگهر يهك نهفهريش بكورژي بهناحق ههر ژوره، دياره كه ئهو راستيانهم باس دهكردو دهملگوت بهتاييهتي بۆته هۆي ناو بهدكردي ئيسلام هيندي دروشمي ئيسلامي و كهسايهتي ئيسلامي، له بهرچاوي كهسانيك كه له ئيسلام شارهزا نين، ئاخركهسيك له ئيسلام شارهزا بييت، دهزانئ ئهوه بوختانه بهو كهسايهتیه ئيسلاميانه، بهو ناوه بهرزو پيروژانه كراوه.

+ مامۆستا، ئايا نهياندهگوت كه بۆ چي ئهو ناوانه مان لهو ههلمهت و تاوانانه دهنا؟

– دهيانگوت كه له بهر ئهوهي ئيمه خۆمان و سوپاكه مان به مسولمان دهزانئ و بۆ ئهوش كه بييته مايه ي بهر زكر دئهوهي روجي مهعنهوي له سهرياره كانمانداو بزانن كه ئيمه له سههر پيژبازي ئيسلامين، له سههر پيژبازي ئهو پياوچاكانهين كه كاتي خۆي دژي پۆم و فارس جهنگاون.

وتم سوپاي ئيسلام كه دژي پۆم و فارس دهجنگا، له ژيئر ئالاي (لا اله الا الله محمد رسول الله) دا دهجنگان، ئيستا ئيوه له ژيئر ئالاي (وحدة حرية اشتراكية) دا دهجنگين، تيكه له يهك له نهته وه په رستي و له سۆسياليزم و له شه رقه رايي و له غه ريگه رايي، ئهوه چ په يوه ندي هه يه بهو به يداخي (لا اله الا الله محمد رسول الله) يهوه. سوپاي ئيسلام كه دههات دژي فارس و پۆم بوو، دژي دهسه لاتي فارس و پۆم دادگه رريان بلاو دهكردهوه، (فضائل) يان بلاو دهكردهوه و چاكه كارييان بلاو دهكردهوه، به لام ئيوه دژي ميلله تن، دژي ميلله ته كه ي خۆتان، نهك ههر دژي ميلله تاني ديكه.

+ به لئ. مامۆستا با بييينه وه سههر گفتوگو له گه ل عه لي حه سه ن مه جييد، دياره له لايه ن ئيمه وه و ناسراوه كه ئهو بهر پرسى يه كه مه له ههلمه ته كانى كيميائيباران و ئه نفالكردن، تا چه ند جه نابت سه ياره ت به وه گفتوگو ت له گه ل ده كرد؟ بۆچي ئه وه ي كرد؟ چۆن لهو رووداوه ي دهروانى؟

– عه لي حه سه ن مه جييد كه هينايان، من نزيكه ي دوو مانگيك بوو گيرابوم، وهكو بيته وه يادم، دوو مانگيك يان مانگو نيويك، دواي ئه وه ي زاني كه من لهو ژوره دام، وتى: "أيها الشيخ!"، وتم به لئ. وتى: "مژده ت ليبييت". وتم: مژده ي چي؟ وتى:

"خۆپیشاندانێکی ژۆر گهواره کراوه، نازانم له سلێمانی بوو یان له ههولێر، بهلام به ههزاران کەس بوو دژی ئەو گیرانە ی تۆ داوایان دەکرد تۆ بەر بی و دروشمیان دەگوت". وتم له کوێ بینیت؟ وتی: "له کەناڵەکانی جهزیره و ئەوانەوه بینیم". وتم: دلناییت ئەوه هۆیه کە ی بوو؟ وتی: "بەلێ". دوایی خزمیکی تریشی هات ناوی بهرزان بوو، برای سه‌ددام نا، بهرزانیکی دیکه‌بوو، ئامۆزای بوو، ئەویش به هه‌مان شێوه وتی: "منیش هه‌ر خۆم بینیم".

عه‌لی حه‌سه‌ن مه‌جید له ئێمه‌ دوور بوو، دوای چه‌ند مانگێک گواستیان‌ه‌وه بۆ ئەو قاتعه‌ی ئێمه‌و دوو ژوورمان به‌ین بوو، جار جار ده‌یگوت: "شیخ، ئەگه‌ر ئیجازه‌ بده‌یت، پیم‌خۆشه‌ (پیشی به‌ته‌نیا وهرزشیان پێده‌کرد، جۆریک له سه‌ختگیری له‌سه‌ر بوو، ده‌بوو به‌ته‌نیا وهرزش بکات، ئێمه‌ شه‌ش کەس به‌یه‌که‌وه ده‌رده‌چووین، ئەو به‌ته‌نیا، قاتعی حه‌وت نه‌فه‌ربوو) کورسییه‌که‌م جار جار بینمه‌ به‌رانبه‌ر په‌نجه‌ره‌که‌ی تۆ، په‌نجه‌ره‌که‌ بکه‌یته‌وه‌و هه‌ندێ قسه‌ بکه‌ین". وتم باشه‌. جاریک هات، نازانم شه‌و بوو یان رۆژ؟ سه‌عاتیک مۆله‌تیان ده‌دا ئەو وهرزش بکات، ئەو سه‌عاته‌ هه‌مووی له‌گه‌ڵ مندا قسه‌ی کرد، من هێندێ پرسیارم لێکرد، وتم: ئەو حه‌سه‌ن! (دیاره له‌وێ خه‌لک هه‌ر به‌ کونیه‌ بانگ ده‌کری)، باشه‌ تۆ هه‌ندێ قسه‌ ده‌که‌یت، که‌ له‌پراستیدا هه‌ندێ قسه‌ی ده‌کرد، ده‌یگوت: "ئەوه‌ پره‌ئێ منه‌و کاتی خۆی من پره‌ئیم وابوو، که‌ بوار بدری ئه‌حزابی سیاسی هه‌بێت، موماره‌سه‌ی سیاسی هه‌بێت و ته‌نیا حزبی واحید نه‌بێت، سه‌ره‌نجامی له‌ئوه‌ ده‌رده‌چێت، وام به‌ پره‌ئیس ده‌گوت، باوا بکه‌ین و باوا نه‌که‌ین، ئەوه‌ خراپه‌و ئەوه‌ چاکه‌"، وتم باشه‌ ئەو قسانه‌ی جه‌نابت ده‌یانکه‌یت، قسه‌کان باشن، به‌س ئەو قسه‌ باشانه‌ من به‌ره‌مه‌که‌یان نابینم، ئەگه‌ر ئەو پره‌ئیه‌ باشانه‌ هه‌بوو، بۆچی به‌سه‌ددام-ت نه‌ده‌گوت؟ وتی: "پیم ده‌گوتن". ئەو وتم بۆ وهری نه‌ده‌گرت؟ وتی: "خه‌لکی که‌ی به‌ده‌وره‌وه‌ بوو (ئاماژه‌ی ده‌کرد بۆ هه‌ندێ که‌سی وه‌کو تاریق عه‌زیزو ته‌ها یاسین پره‌مه‌زان و عه‌یززه‌ت دووری)، ئەوانه‌ زیاتر ده‌وریان دا‌بوو قسه‌ی زیاتر له‌وان وهرده‌گرت". دوایی هه‌ر له‌ میانه‌ی ئەو قسانه‌دا لیم پرسی، وتم: باشه‌ (ئهبو حه‌سه‌ن)، جه‌نابت بۆ خۆت ده‌زانی ناسراوی به‌ عه‌لی کیمیایی؟ وتی: "ده‌زانم، ئیستا جه‌نابت بچیته‌وه‌ بۆ کوردستان و بلیی له‌ نزیک عه‌لی حه‌سه‌ن مه‌جیده‌وه‌ بووم،

دەلێن بە کیمیایی نەبوویت؟ کیمیاییت پێوه نەنوساوه؟ دەزانم وا ناوم بەد بووه".
 وتم باشه چۆن ئهوهتان کرد؟ پاشان ئهوه ئهنفال، چۆن ئهوانهتان کرد؟ بهچی
 دهقلێک؟ به چ وێژدانیک؟ میللهت میللهتی خۆتان بوو، میللهتیکی مسوڵمان، خهڵکیکی
 پەشو پووت، هەر له بهر ئهوهی داوای مافی خۆی دهکات، هەر له بهر ئهوهی دهلێ
 مهچه و سینه رهوه، هەر له بهر ئهوهی بهرگری له نهفس و ناموس و ولاتی خۆی
 دهکات؟ نهتانه زانی خواجهک ههیه و تۆلەتان لێ دهسینێ؟ ئه و زۆر به تهئکید باسی
 کرد، زۆر به (أغلظ الأيمان) سویندی خوارد: "که من دهستم له کیمیاییباراندا نهبووه،
 به قهراری قهتعی، من مهسئولی حزبی بووم، ئهوهی که دهستی تیدا ههبووه و
 به پررسی راستهوخۆ بووه، نزار خه زره جی بوو، که ئهوکاته قانیدی فهیلهق بووه له
 سلیمانی، ئه و سوپایه ههمووی به دهستی ئه و بووه، ئه ویش ئه مری کردووه". ههتا ئه و
 دهیگوت: "صه ددام-یش ئاگای لێ نهبووه، دواي لیشی تووڤه بووه، مو حاسه بهشی
 کردووه، ویستوویهتی سزاشی بدات، وتی چۆن ئه و ته کردووه؟ وتوویهتی: ئه گهر
 وامان نه کردایه، ئێران دههات و پاساوی هیناوه ته وه، وتوویهتی: نا، چۆن ئیمه گه لێ
 خۆمان ئاوا لیده کهین". ئه وه قسهی عه لی حه سه ن مه جیده.

جا ئه وهی که پیم سهر بوو، هه ندێ له بهر پرسانی پزیم دهیانگوت: "ئه سلەن ئه و
 کیمیاییه هی ئێران بووه، پزۆیک به لگه نامه یه کیان بۆ من هینا و تیان بیخوین ته ره وه،
 ئه وه کاتی خۆی فلان پزۆنامه ی ئه مریکی ده ریکردووه، که ده لێت: (کیمیاییه که ئێران
 وه شان دوویه تی)". وتم: عه لی حه سه ن مه جید ده لێ: "ئیمه بۆ خۆمان وه شان دوومانه،
 به لام من نه بووم، نزار خه زره جی بووه، صه ددام لێ تووڤه بووه"، که چی ئیوه و
 ده لێن؟! من پیم سهره، لیره ش نکولی ده که ن و ده لێن نه خیر ئێران بووه، وتم: باشه
 ئه گهر ئێران وه شان دوویه تی، ئه ی چۆن راگه یان دنی ئێران ئه و کیمیاییبارانه ی به دنیا
 گه یاند، ئه و مه رگه ساته ی به سه ر میلله تی کوردا هات، ئه و چه ند هه زار که سه ی که له
 هه لاهه جده گیانیان له ده ست دا، ئێران به دنیا ی گه یاند، ئه گهر هی خۆی بیته، شتی و
 ده کات؟ ده رباره ی ئه نفالیش لیم پرسی، وتی: "من هه ر ئاگام لێ نه بووه و دهستم
 تیدا نه بووه، ئاگام لێ نه بووه". وتم: باشه چۆن؟ خۆ ده لێن له دواي صه ددام تۆ
 زیاتر قسه ت پزۆشتووه، جا ئه وانی تری پزیمیش هه روایان ده گوت. دهیانگوت: "عه لی

حهسهن مهجيد ږاست ناكات كه دهليټ من قسم كردوهو و پيشنيارم كردوهو ټو
 صهددام ولي وهرنهگرتووم، قسه ي ټهو ږهت نه ده كرايه وه". وايا ن ده گوت،
 ده يانگوت: "قسه ي ټهو ږهت نه ده كرايه وه له دواي صهددام-يش له هه موو كه س
 زياتر به ده سلاټ بوو، شه خسيه تي دوهم بوو، سياسته تي ږځم، سياسته تي
 حكومت زياتر ټهو ږهسمي ده كرد، له دواي صهددام حسين". ليم پرسى ټه گره هچت
 به ده ست نه بوو، چو ن خه لك ټاو ته سه ور ده كه ن؟ وتى: "خه لك نازانن، چو كه من
 ټاموزاي صهددام بووم، ټه وان وا ده زانن هه موو شتي كم به ده ست بووه، نه خير وا
 نه بوو، ټه وان ټاگايان لي نييه". ټينجا ټهو حاشاي ده كرد كه نه ټاگاي له ټه نفالو نه
 له كيميايي بيټ. هه لبه ت ټهو زور ده يو يست من ټيقناع بكات، منيش وتم: (ټه بو
 حه سهن) ټهو شته له ناو خه لكدا وه كو ته وا توري لي ها توهو، فه رزه ن ټه گره من
 قه ناعه تيش بكه م، سوو دي نييه، ټه مريكيه كان كه دادگاييت ده كه ن، لاي ټه وان ټهو
 قسانه بكه و دفاع له خو ت بكه، وتى: "نا، هه ر وتم وه كو حه قيقه تي ك جه نابت بيزانيت،
 ټه گره نا، له وئش وه لامى خو م ده ده مه وه".

+ چه نديك له گه ل عه لي حه سهن مه جيد به و نزيكييه مانه وه و ټاو بواري
 گفتوگو ټان هه بوو؟
 - چه ند مانگي ك.. دوو مانگ، سي مانگ.

+ ټهو كاته ي يه كه م دادگايي كرا، دواي ټه وه هه ر له گه ل جه نابت ما يه وه؟
 - نه خير، دواي ټه وانيان جيا كرده وه، پيش دادگايي كرن جيان كرنه وه، يانزه
 كه سيان جيا كرده وه، عه لي حه سهن مه جيدو تارق عه زيزو ته ها ياسين ږه مه زانو
 به رزانو وه تبانو زاوا كه ي و ږاي زاوا كه ي صهددام كه ناوي كه مال بوو، عه ب حه مموو
 وه زيري دفاع... ټه وانه يان هه موو جيا كرده وه.

+ جه نابت با ست له وه ده كرد كه عه لي حه سهن مه جيد با سي له وه كردوه
 كه "له ته مه ني به ږپرسايه تي خوي دا دكو كي له فره حزبي و فره لايه ني
 كردوه و كو مه ليك ټاراي فيكري و سدياسي خوي هه بووه"، لي ره وه ده چينه
 سه ر ږسدياريك، ټيمه جارو بار ده ييستين كه كه سه نزيكه كانى صهددام، كه

حزبى به عىس دەسلەلاتى گىرتە دەست ھەموو كەسانى ئاست نىزم بوون، بۇ نموونە" دەلىل عەلى ھەسەن مەجىد شوقىرى تەكسى بوو كە ئاوا كراوھ بە بەرپىسىكى باللا. تا چەندىك ئەو سەركردانەى به عىس، كە تۇلەگەلىيان زىيائىت لە زىنداندا، خاوەنى پۇشنىرىيەكى فەكرى، سىياسى و مەرىفى بوون كە وایان لىيىكات خاوەنى نەزەرىياتى خۇيان بن؟ ئىمە لە جەنابت دەبىستىن كە زۆر نەزان بوون بەرانبەر بە ئىسلام، ئەى لە كارى سىياسىدى و لە بواری فەكرى سىياسىدا خاوەنى شارەزایى بوون؟

- ھەر بەرەو پوو بە خۇشيانم دەگوت كە من پىم سەیرە ئیو ولاتتان بەرپوھ دەبرد، پىم سەیرە، دەیانگوت: بۇ؟ دەمگوت نازانم ئەو ئاستەتان تىدا نابىنم، ئەوانىش وتیان: "ئاخر زرووفى سجنەو نەخۇشین"، ئىتر وایان پىشان دەدا، ھەلبەتە ھەمووشیان بىمستەوا نەبوون، ھەشیان بوو مستەواى ھەبوو، بە توانا بوو، لە پووى پۇشنىرىى گشتى، وەكو مەسائىلى سىياسى شارەزایى ھەبوو، بەلام بە زۆرى كەمتوانام دەبىنن، زۆربەیانم كەمتوانا بىمستەوام دەبىنن، ئەمجار بۆچى كاتى خۇى ئەوان لە ھەرەمى سەركردایەتیدا برپاریان بوو، پىموايە كە كاتى خۇى پۇشمى بە عىس، سەددامو ئەوانەى دەوربەرى، وا پىدەچىت كۆمەلىك بووبن وەكو كودەتاو ئىنقلابىك كىردوویانەو ھەر ئەوانەى زیاتر جىي پىشت پىبەستەو متمانەى خۇى بوون، ماونەو ھىشتوونىو، چونكە تىایاندا ھەبوو نەیدەتوانى بە ەرەبى نامەيەك بنووسى، نامەيەك بە ەرەبى فەصیح بنووسى، واتە خەلكى بەو مستەوايەیان تىايە، ھەیانبوو، یان زۆربەیان نەیان دەتوانى بە ەرەبى فوصحا قسە بكەن، من كە قسەیان بۇ دەكرىم، یان ھىندى جار نوكتەیان دەگىرايەو، یەككىيان كە ەرەبىيەكەى باشتەر دەزانى، پىم دەگوت زەحمەت نەبىت بە ەرەبى بۆم تەرجمە بكەرەو، دەمگوت وەللا ئەو ەرەبى نىيەو تى ناگەم، ەرەبىتان وا سەروگوى شكاندو، پىاو نایناسىتەو! زەحمەت نەبىت بە ەرەبى بۆم تەرجمە بكەرەو، بە زۆرى كەمتوانام دەبىنن، بەس ھەشیان بوو پووناكیر بوو، شارەزابوون، بەلام ئەوانەى بە زۆرى شارەزایەکیان ھەبوو، بە گەلى بوون، دەیانگوت كە قسەیان وەرەگىراو، یەككە لەوانە كە دەتوانم ناوى بھىنم سەمىر عومەر ئەلنەجم بوو، كە وتى: "من سەروكى

یه که مین وه فدای دانوستکار بووم که چووم له گه‌ل مه‌لا مسته‌فا دانیشتووم"، دوایی بۆ کاک مه‌سعود بارزانیم باسکرد وتی: "راست ده‌کات، ئه‌و کاتیش پیاویکی به‌ مسته‌وا بوو، فی‌عه‌ن سه‌رۆکی یه‌که‌مین وه‌فد بوو که هات له‌گه‌ل با‌مدا، ئه‌و کاته له‌گه‌ل سه‌رکردایه‌تی شۆرشی ئه‌یلول گفتوگۆو دانوستانیان کرد". پیاویکی به‌ مسته‌وا بوو، به‌لام زۆریش به‌ گله‌یی بوو ده‌یگوت: "زۆر شتمان ده‌گوتو به‌ قسه‌مان نه‌ده‌کرا". زۆربه‌شیان له‌ سه‌ر ئه‌وه به‌ ده‌نگبوون که سه‌ددام، خۆی و کۆرپه‌کانی وه‌کو بنه‌ماله‌و ئه‌وانه‌ خاوه‌ن ده‌سه‌لات بوون و ئه‌مرو نه‌هیه‌که زیاتر به‌ ده‌ستی ئه‌وانه بوو، زۆربه‌یان دانیان به‌و راستیه‌ تاله‌دا ده‌هینا، هه‌شیان بوو به‌ جۆریکی که تیده‌گه‌یشتن، هه‌شیان بوو له‌ نیو خۆیاندا که داده‌نیشتین به‌ ده‌سته‌ جه‌معی، پووپامایان له‌گه‌ل یه‌کتر ده‌کرد، ئیزیدیواجیه‌تیان له‌گه‌ل یه‌کتر ده‌کرد، له‌گه‌ل من قسه‌یان ده‌کرد به‌ جۆریکی دیکه‌و دلی خۆیان بۆ یه‌کالا ده‌کردمه‌وه، زۆر په‌خنه‌و گله‌ییشیان هه‌بوو له‌ سه‌ددام، له‌ کۆرپه‌کانی، به‌لام له‌گه‌ل یه‌کتردا، که‌من داده‌نیستم باسیان نه‌ده‌کرد.

+ مامۆستا، ئه‌و سه‌مه‌یر عومه‌ر ئه‌له‌نه‌جه‌مه، دوایی پۆستی له‌ حکومه‌تی به‌عسدا، پێش ئه‌وه‌ی ده‌ستگیر بکری‌ت چی بووه‌؟

- ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی قیاده‌ی قوتری بوو، ناشزانم به‌ ته‌واوی چی دیکه‌ی به‌ ده‌سته‌وه بووه، به‌لام پیاویکی به‌ ته‌مه‌ن بوو، له‌ سه‌رو شه‌سته‌وه بوو.

+ به‌لێ مامۆستا، له‌گه‌ل کی‌ی تر له‌و سه‌رکرده‌ به‌عسیانه‌ گفتوگۆی تیرو ته‌سه‌لت کردووه‌؟ بۆ قسه‌کردن له‌سه‌ر کۆمه‌لێک یابه‌ت که له‌ سه‌ر ئاستی میژووی به‌عس ده‌ورووژینرین، بۆ نمونه‌ "ئێستا ئیمه‌ باسی عه‌لی حه‌سه‌ن مه‌جیدمان کرد، کی‌ی تر له‌سه‌ر ئه‌و هاوکیشه‌یه‌ گفتوگۆی تیرو ته‌سه‌لت له‌گه‌ل کردووه‌؟

- راستیه‌که‌ی پیم چاک نییه‌ ناوه‌کانیان زۆر بلیم، به‌لام بابه‌تیکی دیکه‌ که من زۆر گفتوگۆم له‌گه‌ل ده‌کردن و تیکیش ده‌گیراین له‌سه‌ری، دۆزی کورد بوو، دیار بوو ئه‌وان هه‌ر وه‌کو خۆیان ده‌یانگوت "شمال العراق". وتم له‌ کۆری مندا پیم خۆش نییه‌ بلین (شمال)، بلین کوردستان، ئه‌گه‌ر ده‌تانه‌وێت په‌چاوی هه‌ستی من بکه‌ن، ئه‌وا مه‌لین

(شمال)، دهیانگوت "بۆ؟"، دهمگوت: چونکه وشهیهکی ناشه‌رییه، به بۆچوونی من زاراوه‌یه‌که شه‌ری نییه، خوای په‌روه‌ردگار میله‌تیکێ خولقاندووه به ناوی کورد، شوینه‌که‌شی پێی ده‌وتریت کوردستان، وه‌کو چۆن ئه‌فغانستان هه‌یه، پاکستان هه‌یه، عه‌ره‌بستان هه‌یه، تورکستان هه‌یه، کوردستانیش هه‌یه، بۆلێن کوردستان. به‌لێ لکێندراوه به عیراقه‌وه، به‌لێ باکووری عیراقه، وه‌کو عیراقی سیاسی، به‌لام بۆلێن کوردستان، دهیانگوت: "ئاخر که ده‌لێن (شمال)، مه‌به‌ستان پێی موسڵیشه‌وه‌ندی شوینی دیکه‌ش، که هه‌ر سه‌رووی عیراقه، به‌لام له‌ناو بازنه‌ی کوردستان نییه. شیخ، تۆ لی‌مان مه‌گره". وتم نا، مه‌به‌ستان پێی ئه‌وه‌یه که زارتان هه‌ل‌نایه له‌ زیندانیشدا بۆلێن کوردستان.

له سه‌ر دۆزی کوردو هه‌لوێستی شه‌رییه‌یه ده‌ریاره‌ی چاره‌سه‌ری کیشه‌ی کورد، زۆر تیک ده‌گیراین، جار جار دهیانگوت: "ئیمه هیچ تیبینییه‌کمان له سه‌ر جه‌نابت نییه، ئه‌وه نه‌بیت که هه‌ست ده‌که‌ین ئاوا ده‌مارگیری کوردایه‌تی و شتی وات هه‌یه"، وتم: نا، من میله‌تی خۆم خۆش ده‌ویت، ولاتی خۆم خۆش ده‌ویت، به‌لام نه‌که له‌سه‌ر حسابی بوغزاندنی میله‌تانی ترو خه‌لکی تر، عه‌ره‌ب و غه‌یری عه‌ره‌بیشم خۆش ده‌وی، ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر هه‌ق بن.

به‌ کورتی ده‌توانم بۆ وه‌لامی ئه‌و په‌رسیاره بۆلیم: که ئایا ئاستیان چۆن بووه؟ به‌گشتی ئاستیان نزم بوو، ئاستی فیکری و سیاسی، خه‌لکی به‌ مسته‌واشیان تیدا هه‌بوو، به‌لام خه‌لکه به‌ مسته‌واکه‌یان گله‌یی ئه‌وه‌یان هه‌بوو که قسه‌یان لی‌وه‌نه‌گیراوه‌وه‌ده‌دام وه‌ندی خه‌لکی ده‌روبه‌ری، به‌تایبه‌تی خزمان و کوپو داروده‌سته‌که‌ی زیاتر خاوه‌ن بپیار بوون، ئه‌گه‌رنا، ئه‌وان په‌خنه‌و تیبینیان له‌سه‌ر زۆر شت هه‌بوو، به‌لام پێشنیازو په‌خنه‌کانیان به‌ هه‌ند نه‌گیراون. خه‌لکه به‌ مسته‌واکه‌یان ئاویان ده‌گوت، ئه‌گه‌ر به‌ قسه‌ی ئیمه کرابا، ئه‌گه‌ر به‌ قسه‌ی خه‌لکی دلسۆز کرابا، چاره‌نووسمان به‌ نه‌مرۆ نه‌ده‌گه‌یشت.

+ مامۆستا، یاسی سه‌میر ئه‌ل‌نه‌جمت کرد که سه‌روکی وه‌فدی دانوستکار بووه له‌گه‌ل سه‌رکردایه‌تی شوێنی کوردیی ئه‌وکات، هیچ په‌رسیاریکت لی

نەکرد لە بارەى دانوستانەکان، لە بارەى شوێنەى ئەیلول، نەسکۆى شوێنەى ئەیلول، کەسایەتیی بارزانى، لە بارەى ھەولەکەى تیرۆرکردنى بارزانى؟
 - ٬با، لیم پرسى، وتى: "من یەكەمین وەفدبووم كە نێردرابووم لەگەڵ مەلا مستەفا (بەرەحمەت بێ) و سەرکردایەتیی شوێنەى ئەیلول ئوسا دانوستان بکەم، من بەرپر بوم، ھەتا باسى ئەوەى کرد كە كاك ئیدریس و كاك مەسعود دوو گەنج بوون و لاى باوکیان بوون و ھیچ بەرپرسیارنەیان نەبوو."

سەمیر ئەلنەجم باسى ئەوەى دەکرد كە: "بەلێ لەگەڵ مەلا مستەفا دانیشتم، وتم: چیت دەوێت ئەوێ من ھاتووم بە نوێنەرى حكوমেتى عىراقى، تۆ چیت لە ئیمە دەوێت؟". دیارە ئەویش قسەكانى خۆى باس كردو وتى: "پیشى ھەندى مەرجى ھەبوو"، (كە من لێردا نامەوێت باسیان بکەم)، وتى: "ھەندى مەرجى ھەبوون، وتیمان ئەو مەرجانە جێبەجێ ناکرین، بۆ پۆژى دواى بەھێندى لە بەرپرسەكانم گوت (تەنانەت باسى دکتۆر مەحمود عوسمانى کرد) ئەگەر مەلا مستەفا دەیهوێت بەیەكەو قسە بکەین، من نوێنەرى حكوমেتى عىراقیم و ھاتووم، ئەو مەرجانەى كە ھەیهەتى كە فلان كەسمان بەدەستەو بەداو ئەوانە، ئەو پێى تى ناچیت، ئەگەر دەیهوێت با قسە بکەین، ئەگەر ھەر لەسەر مەرجەكانى خوشى سوورە، من دەگەریم و بەغداد، دیاربوو قسەیان لەگەڵ کردبوو، وتبووى نەخیر بابیت. چووین دانیشتم، بارزانى نەخشەى كوردستانى ھینا، من بەوانەى خۆم گوت ئەمجارە جەدییە، گەتوگۆكە جەدییە، مادام نەخشەیان ھینایە پیشى، باسى سنوورى كوردستان و ئەوانە كرا".

ئەمجا من دەربارەى كەسایەتیی مەلا مستەفا لیم پرسى، وتم: چۆنت دەھاتە بەرچاؤ؟ ئەو بەرپزەو باسى كردو وتى: "پیاویكى سیاسى و پیاویكى مەبدەئى دیاربوو، سەرسەخت دیاربوو لەسەر مەسەلەى خۆى". ئینجا وتى: "ئەوێ تێبینم كرد، زۆر حسابى بۆ مەكتەبى سیاسى و ئەوانە نەدەکرد، زیاتر خۆى خاوەن بێزار بوو، ئەوەى من تێبینم كرد حیسابى پیاوێ بۆ نەدەکردن". پەنگە ئەو بە تەعبیریكى تر گوتبیتى، بەلام ھەر ئاوا دەگێژمەو.

دەربارەى ئەو ھەش لیم پرسى، لەو پرسى و لەوانى تریشم ھەر دەپرسى، ئێو چ زانیاریەكتان ھەیه دەربارەى ئەو ھەولەى بۆ كوشتنى مەلا مستەفا درا، كە كاتى

خۆی هەندێ مەلایان نارد؟ ئەوەی که له کۆی قسەکانیان دیاربوو ئەوەبوو ئەو مەلایە (من ئیستا ناوەکەم له یاد نەماوە) که ناردوویانەو مەلا مستەفا ئاشنایەتی لهگەڵی هەبوو، وتیان ئەو که له میانەیی ئەو نەخشەیەدا بوو، ئاگادار نەبوو که ئەو جەو بەرگەیی له بەری کردوو، (TNT) پێژ کرابێت، بەلام ئەوانی دیکەیان له زمینی پلانەکەدا بوون و بەتەمای ئەوەش بوون که شتەکەش بکەن و دەریش بچن، وتیان دیارە بەو شێوەیە بوو، ئەو نەفەرە (دیارە لەوانەییە کۆنترۆڵەکە بەوانەیی دەرهو بووبی) که زانیویانە ئەو لهگەڵ مەلا مستەفا دانیشتون و کهوتوونەتە گەرمەیی قسەکردن، تەقاندوویانەتەو، وتی: "ئەو مەلایە که ئاشنای مەلا مستەفا بوو، له زمینی نەخشەکەدا نەبوو، ئاگای لێ نەبوو، تەقینراوەتەو"، وتی: "بەلام ئەوانی دیکە ئاگادار بوون".

+ ئەوان کێیان به بەرپرسی نسکۆی شوپشی ئەیلول دەزانی؟

- ئەوان بەتەئیکد دەیانگوت که لایەنی کوردی بوو، چونکه به پوونی گوتیان "بە بەلگەو بۆمان دەرکەوت که سەرکردایەتی شوپشی ئەیلول دەستی چاک تیکەڵ کردوو، ئەو هیچ لهگەڵ (شا) که ئەو ئاشکراوو، لهگەڵ جولهکەش، لهگەڵ ئیسرائیل، بەخەستیش لهگەڵ موخابەراتی ئەمریکی". دەیانگوت که "موخابەراتی ئیسرائیل و (CIA) و موخابەراتی شا لەنێو قەزیەیی ئەواندا بوون، بۆیە ئێمە هەستمان به مەترسییەکی گەورە کردو بەناچاری مساوهمان لهگەڵ شا کردو تەنازولمان لهبەشیک له کەنداوی عەرەب کرد، بۆ ئەوەی که ئەو کیشەییە کۆتایی پێ بهێنین، ئەوەبوو که لەسەر دەستی سەرۆکی ئەوسای جەزائیر، له جەزائیر ئەو پێکەوتنه مۆرکرا". ئەوان بهحسابی خۆیان دەیانگوت: "ئەگەر شوپشی کورد وانهبوایەو دەستی لهگەڵ موخابەراتی ئەمریکی و جولهکە، که ئێمە زۆر پێی هەساسین، تیکەڵ نەکردبایە، ئێمە خۆمان ناچار نەدەبینی تەنازول له بەشیک له نیشتمانی عێراق و نیشتمانی عەرەب بکەین و ئەو شوپشە هەرس پێ بهێنین".

+ ئایا ئەو قسانە جیگەیی قەناعەتی تۆ بوون، یان تۆ بەپێی زانیارییەکانی

خۆت گفتوگۆت لهگەڵ دەکردن؟

– وه‌للاهی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کاک دکتۆر مه‌حمود عوسمان بۆ خۆی شتیکی بلۆکرده‌وه، که له پاستیدا کاتی خۆی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئیسرائیل هه‌بووه، دیاره په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ ئەمریکا شتیکی شاراو هه‌بووه، به‌س من ده‌مگوت مه‌سه‌له‌یه‌کی کوردی هه‌یه ده‌لێ: "ئینسان که به پووباردا چوو، ده‌ست بۆ پووشیش ده‌بات". ئیوه سته‌متان له‌کورد کردو کوردیش که مه‌زڵوم بوو، زۆر لێ‌کراو بوو که‌سیش نه‌بوو پشتیوانی لێ بکات، خۆیان ناچار بینبوو، مه‌رج نییه من ئه‌وه‌لۆیستانه به‌راست بزانم، به‌لام وه‌کو پاساو هه‌یتانه‌وه بۆ ئه‌وکات و بۆ ئه‌و سات، وتم سه‌رکرده‌یه‌تی کورد خۆی به ناچار بینویه له به‌ران به‌ر ئه‌و زۆلمه‌ی ئیوه‌دا، په‌نای بۆ ئه‌و لایه‌نانه بردوه، که به داخه‌وه درۆشیان له‌گه‌ڵ کرد، چونکه (شا) دوا‌ی به‌رژه‌وه‌ندی خۆی بۆ دابین بوو، دیاره ئه‌گه‌ر چرای سه‌وزی له‌لایه‌ن ئەمریکا و له‌لایه‌ن جوله‌که‌وه بۆ هه‌لته‌کرا‌با، شا ناتوانی بۆ من ئه‌وه به‌لوعه‌یه‌ی ده‌گرمه‌وه"، واته ئه‌و هاوکارییه‌ی شۆپی ئه‌یلول ده‌گرمه‌وه، دیاره ئه‌و هاوکارییه‌ی به‌ده‌ست له‌پشتدانی ئەمریکا و به‌ده‌ست له‌پشتدانی ئیسرائیل بووه، چونکه شا نۆکه‌ری جوله‌که‌و نۆکه‌ری ئەمریکا بوو، ئینجا کاتی‌ک شا ئه‌وه به‌لوعه‌یه ده‌گریته‌وه، دیاره دوا‌ی ئه‌وه‌یه که له لای ئه‌وانه‌وه موافقه‌ی بۆ کراوه.

که‌واته ئه‌وه‌ی شۆپشی کوردی هه‌ره‌س پێهه‌نا، نسکۆی به سه‌ر کورددا هه‌نا، ئەمریکا و جوله‌که‌ بوون، جا من باسی ئه‌وه‌م ده‌کرد که میله‌ته‌ی کورد، سه‌رکرده‌یه‌تی سیاسیی کورد خۆی به ناچار بینویه، به‌لام مه‌رج نییه من ئه‌وه به‌په‌وا بزانم بۆ خۆم وه‌کو ئیسلامیه‌ک، که په‌نا به‌رمه به‌ر جوله‌که، یان ئەمریکا، چونکه من هه‌ر له پێوه ده‌زانم ئه‌ه‌لی کوفر هه‌چی پێ نییه، ولاتیکی کۆلۆنیا لیزم چی پێیه بۆ میله‌ته‌ی سته‌مدیده، کاتی که ته‌ماشای ده‌کات له به‌غدا به‌رژه‌وه‌ندی ده‌ست ده‌که‌وێت، پردی تۆ به‌ئادا ده‌دا، ئیستاش هه‌روایه، ئیستاش قه‌ناعه‌تم وایه سه‌رکرده‌یه‌تی سیاسیی کورد ئه‌گه‌ر وا بزانی‌ت ئەمریکا له‌به‌رچاوی کالی کورد هاتوه بۆ عێراق، له‌به‌رچاوی کالی شیع‌ه و سوننه‌و عه‌ره‌بو چی و چی، زۆر به‌هه‌له تی‌گه‌یشته‌وه، ئەمریکا هاتوه به‌رژه‌وه‌ندی له‌وه بووه پزیمی عێراق پڕووخینی و بوونی هه‌بی‌ت له ناوچه‌که‌دا، یاخود ئه‌وه‌بوونه‌ی که هه‌یه‌تی زیادی بکات، بۆیه هه‌رکاتی‌ک به‌رژه‌وه‌ندی له‌وه‌دا بوو کورد فیدرا‌لییه‌تی هه‌بی‌ت، ده‌لی‌ت با هه‌بی‌ت، هه‌رکاتی‌ک به‌رژه‌وه‌ندی له‌وه‌دا بوو نه‌بی‌ت،

دهلیت با نه بیټ، وهکو چۆن کاتی خۆی بهرژه ووهندی له شۆږشی ئهیلولدا بوو دهستی له پشستی شا دا هاوکاری بکات، که بهرژه ووهندی نه ماو وتی بیگره وهو ئه ویش بهلوعه که ی گرته وه.

جا مه به ستم ئه وه یه "من به لئ له گه ل ئه واندایه قسم ده کردو ده مگوت کاتی خۆی سه رکردایه تی سیاسی کورد پاساوی ئه وه هه لۆیسته ی خۆیان به وه داوه ته وه که ناچار بوون، به لام من وه کو ئیسلامیه که ئه گه ر ناچاریش بم، ئه وه بهر په وا نابینم، چونکه ده زانم سه ره نجامه که ی هه موو میله ته که له سه ری قه رزدار ده بیته وه، له بهر ئه وه، من پیموایه شۆږش ئه گه ر نه کری چاکتره وه که له وه ی له سه ر بناغه یه کی هه ل به کری، چونکه دوا ی په نچ و قوربانیدانی زۆر، هیچت ده سته گیر نابی.

به لام به هه ر حال، ئه وه کابرایه (سه میر عومه ر ئه لنه جم) زۆر بهر په زه وه باسی مه لا مسته فای ده کرد، وه کو پیاویکی مه ده ئی، وه کو پیاویکی دلسۆز بۆ قه زیه ی خۆی. ده یگوت: "له لمان بهر په زه بوو"، چونکه کاتی خۆی هیند ی دیعایه و پروپاگه نده ی له لایه نه یارانیه وه بۆ ده کرا، ئه وه کابرایه (سه میر ئه لنه جم) که سه ر بهر په زیم به عس بوو، وتی: "من به پیاویکی مه ده ئی و دلسۆز بۆ قه زیه ی کوردم ده بین ی، به لام هه ل ی کردوه له سیاسه تی، له په یوه ندییه کانی، ئه وه شتیکی تره".

+ مامۆستا، کیشه ی کورد ئه وساش و ئیستاش چه قی هاوکی شه کان بووه، ئیوه هیچ گه توه گۆیان ده کرد له و یاره یه وه؟ ئه وان هیچ باوهریان به کوردستان ییوونی که رکوک هه یووه؟

– برپایان پی نه بووه، ئه وده که من قسم له گه ل ده کردن، هه یانبوو تاک تاک له خه لکی به ئی نساف ده یگوت: "من باوه ریم به ده ول ته ی کوردی هه یه"، ده یگوت: "من زۆر ته ئیدی قسه که ی موعه ممه ر قه ززافی ده که م که ده لیت: کوردیش میله ته که له میله تانه، خوا خولقاندویه تی، با ده ول ته ی هه بیټ".

یه کی که له وانه دکتۆر سه ته تام ئه لگه عود بوو، ده یگوت: "زوه سه ر به برپایانی مسو لمان بووم (ئیحوان موسلمین)". ده یگوت: "هه ر له بهر ئه وه ی پریمی به عس ته نگ ی پی هه لچنیم، چووم له ئه مریکا خۆیندن ته واو کرد"، پیاویکی به شه خسیه ته و به تواناش بوو. ئه وه ده یگوت: "ئه گه ر به ریم، زۆر به راشکاوانه ده لیم که کورد مافی

خۆيەتى فیدرالى بۆیت، دەولەتى سەربەخۆی بۆیت، مافی خۆيەتى، میللەتیکە وەکو باقى ئەم میللەتانه". دياره تا ئەندازەيەك پەيوەندى و دۆستايەتیشى لەگەڵ سەرانی پزىم ھەبوو، بەلام نەك وەكو بەعسیبون.

مەبەستم ئەوێه، خەلکی تریشیان ھەبوو ئەوێ دەگوت، بەتایبەتى كە بۆم پوون دەکردنەو دەمگوت لەپوانگەى ئیسلامەو كە خواى پەرورەدگار دەفرموى: (وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا) (الحجرات: ۱۳)، کردوومان بە چەند گەلێك و چەند تیرەيەك تاكو يەكترى بناسن. كەواتە كاکی عەرەب وەكو چۆن تۆ گەلى، تورك گەله، فارس گەله، ئەفغانى گەله، كوردیش گەله، جا گەلبوونى تۆ كە بەخۆتى پەوا دەبینى، لەولائى خۆتدا بىت و دەولەتت ھەبىت، كيانت ھەبىت، گەلبوونى منیش بەھەمان شیو، ھەمان ئەو ئىمتیازو مانایانەى لەگەڵدايە، خواى پەرورەدگاریش ھەموومانى کردوو بە گەل، ئىمتیازى كەسیشى نەداو بەسەر كەسدا، دەفرموىت: بەپزىترتان لای خوا ئەوێه پارێزگارتر بىت، واتە پابەندتر بىت بەشەرەو وەو بۆ خوا سولھاوترىت. دواى ئەوێ ئەوشتانەم بۆ پوون دەکردنەو، ھەيانبوو دەيگوت: "وہلّٰلّٰہو پوانگەيەى كە تۆ دەيلى، من پیموایە كە كورد مافی خۆيەتى ھەر شتێك داوا بكات"، تەئكیدیشیان دەکردو دەيانگوت: "بەراستی ئەوێ كە تۆ باسى دەكەیت، راستە، فیعلەن كورد ستەمى لێكراو، بەلام ئیمە بە زۆرێك لەو ستەمانەمان نەزانىو". بۆ نموونە" یەكێكیان وتى: "بەلّٰى من كاتى خۆى ھاتووم بۆ كوردستان، ئەو ھەموو دىھاتەم بینى كاوكرا، ئەو ھەموو پەزو باخە، باوەر بكە گریام، مزگەوتم بینى، ئەو ھەم بینى، وتم ئەم میللەتە بۆ واى لێكراو؟ ھەركویرە دىيەكم دەبینى مزگەوتیكى تیاوو، من بەدەست خۆم نەبوو گریام". وەزیریكیش بوو.

ھەيانبوو دەيگوت: "بەراستی زۆر لەو نارەھەتى و مەرگەساتەى تۆ باسى دەكەیت، ئیمە ئاوامان نەزانىو".

+ ئەوان سەبارەت بە كەركوك چىيان دەوت؟

– ئەوان بە زۆرى پىيان وابوو كەركوك بەشێكە دەكەوتتە نەخشەى ئەو شوێنەى كە پێى دەگوترى عەرەبستان، ئەو شوێنەى كە بۆ عەرەب دانراو و عەرەبىنە.

دیاره من لهو بارهیه شه وه گفتوگوم له گه لدا ده کردن، که کاتی خوی له سه رژی مری
سالی (۱۹۵۷) زۆریه ی کورد بووه و تورکومانیشی لی بووه، عه ره بیشی لی بووه، به لام
ئی وه خوتان ئاگادارن که چهند عه ره بی راگو یزراو هیتران و له وی نیشته جیکران،
کوردان ده رکران و له دیهات و له شار راگو یزان، وتیان: "ده زانین، به لام هه رچون بیت
ئه وکاتهش هه ر عه رب زۆرینه بوون". ئیدی لهو باره وه مشتومرمان ده بوو.

+ قه ناعه تیان نه بوو به کوردستانییوونی که رکوک؟

— راستیه که ی که متر پی موه ده بینین، به لام له لایه ن زۆریه یانه وه، ئه گینا
که میکیان هه بوو ده یانگوت: "کورد با هه ر ده ولته تی خوی هه بیت، هه ر شوینی
ساغبوویه وه که کوردستانه، با له سنووری ئه و ده ولته دا بیت".

+ سه باره ت به عه لی حه سه ن مه جید، ئایا ئه و ده ستپیشخه ری کرد که
پیکه وه قسه بکه ن یان جه نابت؟

— ئه و ده ستپیشخه ری کرد، هه ر ئه ویش یه که محار وتی: "مژده ت لی بی ئه وه
خۆپیشانان کراوه دژی گیرانی تو"، له دوایدا وتی: "پیمخۆشه بیم دانیشم له به رده م
ژووره که ت هه ندی راستی هه یه بۆتی باس بکه م". ئیدی ئه و خوی ده ستی پیکرد.

+ ئه ویش تو ی ده ناسی؟

— به لی، وتی: "ئه مریکیه کان له منیان پرسیه که فلان که س ده ناسی؟ وتم وه کو
ناسین نه مبینیه، به لام ناوم بیستوه که له ئۆپۆرسیونی عیراقی بووه و دژی ئیمه
بووه، ئیتر وتیان پیتوایه په یوه ندیی هه بوو بیت له گه ل قاعیده و ئوسامه بن لادن؟
وتوومه نه مبیستوه، شتی وام نه بیستوه، وتیان ئه ی له گه ل ئیوه؟ وتی پیکه نیم و
تم له گه ل ئیمه ئه وه دوژمن بووین، ئه و دژی ئیمه بووه و ئیمه ی هه ر به مسولمان
نه زانیوه و شتی له سه ر ئیمه نووسیوه و خه لکی له ئیمه کوشتوه و خه لکمان لی
کوشتوه".

+ به دهر له و تاوانانه ی ده درانه پال عه لی کیمیایی و خوی نکۆلی لی
ده کردن، تو ئه وت چون ده هاته به رچاو؟

- خۆی كەسىڭكى مۇجامىلە، كوردەۋارىيى خۇمان دەلىن مەشرەب خۇشە، واتە كراۋەيە، ۋەكو كەسايەتى خۆي، بەلام لەپوۋى مەنەۋىياتەۋە بەتۆكمەۋ پتەۋم نەدەبىنى، بەلاۋازم دەھاتە بەرچاۋ، لەپوۋى قسەزانىنەۋە قسەزانە، قسەي مەجلىس دەزانى، بەلام بەپراستى ئوۋ سەنگى مەھك نىيە، گرنگ ئەۋكاتەيە كەلەسەر كورسى حوكم بوۋە، چۆن بوۋە، چۈنكە لە زىندان زۆر كەس عاقل دەبىت، لەزىندان زۆر كەس بەخۇيدا دىتەۋە، بۆيە بەپراستى من زۆر حسابم لەسەر ئەۋ شەخسىيەتەي ئوۋيان نەدەكرد، لىيانم دەپرسى ۋ دەمگوت: فلان كەس كاتى كە دەسەللىتى ھەبوۋ، چۆن بوۋە؟ ئىدى لە ناۋ خۇياندا ھەبوۋ دەيگوت: "ئەۋ عەلى حەسەن مەجىدە فەرەۋنىك بوۋ بۇخۇي"، ھەر لەنىۋ خۇياندا ھەبوۋ دەيگوت: "شىخ، ئىستا لاي تۆ زۆر خۆي فەقىر ناكائو دەلى من وام گوتوۋەۋ وام گوتوۋە؟!" دەمگوت: بەلى. دەيگوت: "بىروا بىكە فەرەۋنىك بوۋە بۇ خۆي، ۋەلامى كەسى نە دەدایەۋە".

بۆيە من شەخسىيەتى ئوۋيان ناكەم بەمىزان، بەلام بەشىۋەيەكى گشتى كراۋەبوۋ، لەگەل خەل كەسەي دەكرد، زۆر مۇجامەلەي منى دەكرد، زۆر پىزى دەگرت، خۆي لىدەھىنامە پىش، بەپراستى منىش لە بەرانبەردا پىزم دەگرت، (وَإِذَا حُيْتُمْ بِحَيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا) (النساء : ۸۶). من بەپراشكاۋى پىشيانم دەگوت كە ئەگەر لەبەر ئىسلام نەبوايە، لەبەر ئەۋە نەبوايە كە ئىستا ئىۋە لىرە دراۋسىمن، مافى دراۋسى لەسەر دراۋسى ھەيە، ھەر لەپوانگەي ئەۋەي كە ئىۋە بەرانبەر بەمىللەتى من كىردوۋتانه، نەدەبوۋ سالاۋتان لىبكەم، بەلام لەبەر ئىسلام ۋ لەبەر خوا، بەزەيىم پىتاند دىتەۋە، لەبەر ئەۋەي ئىستا لىقەۋماۋن، بەناجوامىرىي دەزانم كاتى كە لىتان قەۋماۋەۋ بارتان كەوتوۋە، من بە چاۋىكى دىكە تەماشاتان كەم، بەس بەچاۋى بەزەيى تەماشاتان دەكەم، بەلام بەچاۋى بەزەيى تەماشاكردن بۆتان، ئەۋەم لەبىر ناباتەۋە كە چىتان كىدوۋە.

بەپراستى من حىسابم لەسەر شەخسىيەت ۋ ھەلسوكەۋتى ئوۋيان نەدەكرد، گرنگ ئەۋەيە ئەۋ كاتەي كابرا دەسەللىتى ھەيە چۆنە، ئەگەرنا كابرا خۆ لەۋشكى مەلە ناكات تا گۆم نەبىت، تا گۆمى ئاۋ نەبىت خۆلە ۋشكى مەلە ناكى، كابرا دەسەللىتى نەبىت نازانىرى داخۇ چۆن پەفتار دەكات، لەۋى لىقەۋماۋەۋ لە زىندانىكدايەۋ بەدەست

پاسه وائیگی ئەمریکییەوێه، چوونە سەرئاوی، ناخواردنی، هەڵسانی، خەوتنی، دانیشتنی و هەموو شتێکی بە دەست ئەوه، لەوکاتەدا بۆت هەڵناسەنگێترێ کە ماھیتە و شەخسییەتی چۆنە.

+ پێموایە لەو کاتەدا زانیانیشت فەتوایان لی وەرناگیریت؟

– زانیانیشت فەتوایان لێوەرناگیرێ کە فێلەن بزانی ژێر دەست و تەسلیمن، ئەوه بۆ زانیارییت، ئەگەرنا، زانیە کە بزانی لەوێشدا خۆراگرە و خاوەنی هەلۆیستی خۆیەتی، تەنازۆلی نەکردبێ، هەر لێ وەرەگیریت، هەر لە پووی شەرەوێ بۆ ئەوهی بزانی.

+ ئایا ئێوه پۆژانە یەکتەرتان دەبینی و گفتوگۆتان دەکرد، یان ئەو چەند مانگە یەكجار یەکتەرتان بینی؟

– نا، نا، پۆژانە یەکتەرتان دەبینی، ئەوکاتەنە کە بۆ وەرزش دەریان دەکردین، بەلام وەنەبێ من زۆر سەر وەسەلەم بووبی، هەمیشە لەگەڵیدا قسە بکەم، چونکە قسە ی خۆمان بێت، هەموویان دەیانوت "ئێمە خاوەن شانسیین کە لە خزمەت جەنابێن، لەنزیک جەنابێن"، واتە ئەوهی کە دە دەقیقە ی لەکاتی من بەرکەوتبا، خۆی بە بەختە وەر دەزانی، چونکە من بەزۆری سەرگەرمی نووسین بووم، سەرگەرمی قورئان خوێندن بووم، کە دەچوومە دەریش، ئەوان دۆمێنە و دامە و شەترەنج و تاول و وەرەق و ئەو شتەنە یان دەکرد، من ئەوشتانەم هیچی نەدەکرد، یان مۆتالەعم دەکرد، یا قورئانم دەخوێند، یان وەرزشم دەکرد.

ئیدی داوایان دەکرد: "شیخ، ئەگەر پێنج دەقیقە بوار بدە ی، یان دە دەقیقە یان چارەکیك پێکەوه دابنیشین؟". ئاوا بوو وەکو قسەکردنی تاییبەتی لەگەڵ علی حەسەن مەجید، لەوانە یە سێ چوار جارێک قسەم کردبێ، وەکو دیکەش کە شەش حەوت نەفەر پێکەوه دادەنیشتین، وەکو قاتەکە، چوار پێنج جارێک ئاواش دادەنیشتین، ئەگەرنا، من دووجار لە دانیشتنە دەستە جەمعییەکانیشیاندا دانەدەنیشتم.

من کاتی دادەنیشتم کە قسەم بۆ کردبانی، دەرسیکم پێگوتبانی، ئامۆژگاریم کردبانی، یان گفتوگۆی قەزەییە کمان کردبای، ئەگەرنا، من کاتم هێندە نەبوو، کە هەر دابنیشتم و خەریکی قسە و قال بۆ حیکایەت بگێرمەوه، ئەوان زۆر دادەنیشتن و زۆر

شتيان باس ده‌کرد، باسی خواردنيان ده‌کرد، بۆنموونه“ داده‌نيشتن به‌خه‌يال
ده‌يانگوت ته‌گه‌ر ياپراخ هه‌بوایه، يه‌کيکيان ده‌يگوت گيپه يان که‌لله و پاچه هه‌بوایه،
يه‌کيکيان ده‌يگوت ته‌گه‌ر ئیستا برنج و چی له‌سه‌ر بوایه، ئه‌و خواردنانه‌ی کاتی خۆی
خواردوویانه، ده‌يانگوت: "شیخ، ته‌تۆش باسکه که‌يفت بۆچی ده‌چیت؟"، وتم: وه‌للا
کاکه من له‌به‌ردی نه‌رم تر بیت ده‌بخۆم! چونکه کيشه‌ی خواردن و شتم نیه، ئیوه‌ش
جار جار به‌خه‌يال خۆتان ده‌عوته بکه‌ن هه‌ر باشه!!

مه‌به‌ستم ته‌وه‌یه، من زۆر ده‌رفه‌تم نه‌بوو بچمه ناویان، مه‌گه‌ر شتی جددی
هه‌بوایه، يان ته‌وان پرسيارکيان هه‌بوایه، من ده‌رسیکم پيگوتبان، بابه‌تيکی فيکری
يان سیاسیی موناغه‌شه‌کرا بایه دانیشته‌بام.

+ مامۆستا، سه‌باره‌ت به‌ تاوانی هه‌له‌بجه‌و ته‌نقال، عه‌لی حه‌سه‌ن مه‌جید
خۆی پيی خوشبوو پاكانه‌ی خۆی لای تو بکات، يان تو پيی خوشبوو
تاوانیکی وا به‌ره‌و پووی ته‌و بکه‌يته‌وه؟

- وه‌للا من لیم پرسى، وتم دياره جه‌نابت قسه‌ی باش باش ده‌که‌یت، به‌س تو
تۆمه‌تباریت، پيم سه‌یره، ته‌و قسانه‌ی تو، له‌گه‌ل ته‌وه‌ی تو پيی تۆمه‌تباریت
يه‌کيکيان راست نیه، جوړیک له‌ فهرق و جيايی ده‌بينم، قسه‌کانت باشن، به‌لام ته‌و
شتانه‌ی که باسکراون...!! ئیدی ته‌و له‌وه‌دا پاكانه‌ی خۆی کردو زۆر ده‌بويست من
قه‌ناعه‌تم پيی بکات، پيمگوت ته‌و قسانه له‌و شوينه بکه که ده‌توانی خۆتی پيی ته‌بريه
بکه‌یت، دياره جوان نه‌بوو له‌پووی خۆیدا پيی بلیم درۆ ده‌که‌یت، وام نه‌ده‌گوت
به‌راستی، به‌س ته‌و زۆر هه‌ولێ ده‌دا که من قه‌ناعه‌ت پيی بکات. منیش گۆتم گريمان
ته‌گه‌ر من موخته‌نيعیش بم، خو سوودیك به‌تۆ ناگه‌يه‌نئ، تو دياره دادگايی و شت
له‌پيشه، ته‌وکاته ده‌توانی ته‌و قسانه‌ی خۆت زۆر باش بکه‌یت.

+ تو پيشتر شاره‌زاييت له مه‌نه‌جی به‌عس هه‌بوو که له‌و موناغه‌شه‌ت
ده‌کردن؟ يان ته‌وان ده‌يان وت ئيمه تيپروانيمنان بو فلان شت ناوايه‌و تۆش
مشتومرت له‌باره‌يه‌وه له‌گه‌ل ده‌کردن؟

– من لهوسهري هاتبوومهوه، من پيم دهگوتن ههندي كه لهپوورو شتي ئيوه م خوښدووه تهوه، پهنگه خوستان وا نه تان خوښديتهوه، پيم گوتن من كتيبهبه كاني ئيلياس فهرح-م خوښدووه تهوه، كتيبهبه كاني (شېلي العيثم)م خوښدووه تهوه، كتيبهبه كاني ميشيل عهفله قم خوښدووه تهوه، "في سبيل البعث" و ناميلكه كاني صه ددام حوسيم خوښدووه تهوه، من شتم لهسهر نووسيون، من له كتيبې (سوړي نه ته وايه تي) دا هيندي شتم لهسهر نووسيون، قسه كانيشم به نمونه هيناونه وه كه سه راني به عس ئاويان گوتووه، بويه كه سي ئه و قسانه بكات حوكمي كافربووني به سه ردا دهرې، من له پړوي زانستيه وه قسه م له گهل ده كردن، له پړوي زانباري پيشتر، نه كه هه رچاوم له دهمي ئه وان بيت.

+ باسي نه وه ت كرد كه زور جار ئه وان هه لنده چوون، جاريكت بير ديتته وه كه يه كيكيان هه لچووبيت، وه ك كاردانه ويه كه له بهرانيه ر قسه كانندا؟
– به لي، به س كاردانه وه كه ده كه و ته قابلي ئه وه ي ده يانگوت: "شيخ، ئيمه ريزت ده گرين"، وتم منيش ريزتان ده گرم، نه گهر ريزتان نه گرم، نابي له گهلان دابنيشم، هه ر نابي سه لاميشتان لي بكه م، ئاخر وتيان: "تو هيچ بو ئيمه ناهي ليتته وه و چون ده لي (سيد الرئيس) واو بتيك بووه و ئيمه هه ر زه ربى سفر ده كه يي و ده لي هه ر له ئيسلام دوور بوون"، ئي وتم جا من به به لگه وه پيتان ده سه لميم، ئه و جا من له پړوي دلسوزيشه وه ئه و شتانه تان پي ده ليم، بو ئه وه ي كه له سه ري بوون، چيدي له سه ري نه چن، به خو تاندا بچنه وه، نه گهرنا، وه كو چاره نووسي دونياتان په شو تاله، چاره نووسي دواړو زيشتان وا ده پي. ده ليم لانيكه م گهر دونيا شتان چوو، با قيامه ته كه تان هه بيت، خو من دلسوز تانم.

قسه ي خو مان بيت، كه سيك كه هه ليش ده چوو، دواي ده هات گهر دني خوي پي ئازاد ده كردم و ده يگوت: "من داواي لي بور دنم هه يه، به خوا ده زانم تو دلسوزمانى، به س تو زى موراعايمان بكه، چونكه ئه و شتانه تو به وى به شه وو پوړى هه موومان له مي شك ده ريتي، نه سه تمه، ته مه نيك له سه ر ئه وه زياوين". يان ده يانوت: "تو زى موراعايمان بكه، وا به توندى يه كسه ر پيكدادانمان له گهل مه كه، تو زى به ئه سپايى، يان نه گهر هه لچووين، چاوپوشيمان لي بكه"، چونكه كه ئه وان تووړه ده بوون، منيش تووړه

دەبووم، ئەي ئالەن جوابى تەحەي پەحەيە؟! كە ئەوان تووپە دەبوون، منیش قسەي توندم دەکرد، بەلام بەپراستی هەولم دەدا ھاوسەنگی خۆم تێك نەدەم، چونكە من ئىمامىشيان بووم و پيشنويزيم بۆ دەکردن، بانگم بۆ دەدان، ديارە من ھەرنەيارىكى فيكرى نەبووم، ئەوان بە چاوى ئىمامەتى و پيشەوايەتى و لە دوايدا بەچاوى ئەوھش تەماشايان دەکردم، وەكو بۆلى بەرپرسی دونيا و دىنيان بىم، بۆ ھەموو شتێ دەھاتنەوھ لای من، پرسىاريان دەکرد، چ پرسىارى شەرى ھەبوايە، يان لە ئىو خۆياندا ناكوکىيەكيان ھەبوايە، دەھاتن پرسىاريان دەکرد، داواى ھاوکاریيان دەکردو دەيانگوت: "ناشتان کەو، ئامۆزگاريمان بکە".

+ تىاياندا ھەبوو نويز نەكات؟

– تەبەن تارق عەزىز ئەوھ نەصرانى بوو نويزى نەدەکرد، ئەوھى كە من تىبينىم دەکرد، دەيانگوت بارزانى براى ھەددام – یش نويز ناکات، نەمدەبىنى سەبعايش نويز بکات، جا نازانم نويزى دەکرد يان نا؟ چونكە ئەو لە قاتعەكەي ئەوېر بوو، ئەوھى من ئاگاداربم ئەوانى دىكە، پيم شك نايەت نويزيان نەکردبى، جا مەرج نىيە پيشتر، بەلام دواى ئەوھى كە من لەوئى بووم و دەرسم دەگوت و ئەوانە، پيم شك نايەت نويز نەكەرى تىدابی و دەيانکرد.

+ ئەگەر لە دەرەوھە لەكاتى دەسلەتيايدا تۆ قسەي ئاوات لەگەل بکردنايە، پووبەپرووى گەورەترين مەترسىي دەبوويتەوھ، لەویش كە ئەوان ھاوڤيكر بوون، بەعسيبوون، عەرەبىش بوون، ژمارەيەكى زۆريش بوون، ھەستت نەدەکرد ئەم قسانەي تۆ لەوئى جيگەي مەترسى بن بۆت و تووشى زياننيكت بکەن؟

– لەوئى نا، بەلام لەزىندان بەولاه چى، خۆ زىندانى بووم و كۆمەللى خاچى سوور دەھاتن و پرسىاريان دەکردو دەيانگوت: "ئەوھ تۆ چۆن لەگەل ئەوانە دەھەوييتەوھ؟ كاتى خۆي ئەوانە دۆزمنى ئيوھ بوون و تۆ ئۆپۆزيسيۆن بوويت، چۆن پيگەوھ دەژين؟". وتم: بۆ؟ وەللا من تەوجيھيان دەكەم و ھەلەكانيان بۆ پراست دەكەمەوھ و ئامۆزگاربيان دەكەم، ئەوانيش پيزم دەگرن، لەپراستيدا پيزيشيان زۆر دەگرم،

(الأَنصاف غير الأوصاف)، كابرأ لئشى تووپر ده بووم، جارى وا هه بوو ئو ده هاته وه
 بۆ لای من و ده یگوت: "به خوا ده زانم له بهر خوا لیم تووپر ده بیت، ده زانم تۆ
 دلسۆزیت، بهس ئیمهش دلسکاوین و بۆ خۆت ده زانی کاتی خۆی به پیرس بووین و پیرۆ
 ئیحتراممان هه بووه و ئیستا بارمان که وتووه، تۆ ده بۆ خهلفیه تی نه فسی و فیکری
 ئیمهش له بهر چاو بگریت، ئه گهرنا، ده زانین تۆ له دلسۆزیه وه هیچ ئیشیکت به ئیمه
 نییه". جا کۆمه لى خاچی سوور زۆر پیاان سهیر بوو ده یانگوت که چۆن ده توانی
 له گه لیاان دابنیشی و قسه بکهیت؟ و تم بۆ ناتوانم؟ خۆ پیغه مبه ر ﷺ له گه ل ئه بو جه هل
 قسه ی کردووه، موسا له گه ل فیرعه ون قسه ی کردووه، نه من له موسا چاکترم، نه
 ئه وان له فیرعه ون و ئه بو جه هل خراپترن⁽¹³⁾، ئیستا به تاییه تی هه موو لیقه و ماون و
 وه کو یه کن، ئه گهر کاتی خۆشی فیرعه ون و ئه بو جه هل بووین، ئیستا هه موو
 لیقه و ماون. به زه ییم پیااندا دیته وه، خۆ ئیوه زۆر باسی لایه نی ئینسانی ده که ن،
 وه کو خاچی سوور، وتیان وه لالا خۆ راست ده که ی، و تم من وه کو مروثیک به زه ییم
 پیااندا دیته وه و مامه لیاان له گه ل ده که م، چونکه ده مه وئ سوودیان پى بگه یه نم و له و
 زه لکاوه ی تیدان - واته زه لکاوی گومرایی - ده ریان بێتم!

+ کهس له وانه هه بوو که بهرگری له فیکری به عس و تاوانه کانی به عس و
 ئه و شتانه بکات؟

- تیااندا هه بوو، به لى.

+ کى بوون ئه وانه؟

- پیم خۆش نییه ناویان بهیتم، هه یانبوو نه ک بلی دیفاع له هه موو شتیکی بکات،
 دواى شه وه ی که من له گه لیاان ده چوومه نیو گفتوگۆه، به لام ئه وان وایان دیفاع
 ده کردو ده یانگوت: "ئیمه باجی دژایه تی جوله که یه دهیدهین، باجی ئه و مووشه کانه ی
 که به جوله که مانه وه ناو، باجی دژایه تی ئه مریکایه دهیدهین"، ده یانگوت:
 "پژیمیش هه یه له ئیمه خراپتر، وه کو ئیمهش دیکتاتورییه و تاک حزبییه، به لام ئیمه

¹³ دیاره ئه گهر خراپتریش بن، ههر دروسته قسه ی هه قیاان به گویدا بدری.

زۆر دژى جولهكهين و زۆر دژى ئەمريكا بووين، زياتر باجى ئەوهيه دەيدەين".
 ھەيانبوو، بەس وەنەبى دىفاع لە ھەموو شتياى بکات، ھەبوو دەيوت کە بەللى
 ھەلەشمان ھەبوو ستميش ھەبوو. بەلام ئيجگار وا خراپ نەبووين کە ئاوامان لى بە
 سەر بىت، ئەگەر لەبەر دژايەتیی جولهکەو ئەمريكا نەبوايه، منيش وتم: جا ئيوە پيش
 ئەوهى دژايەتیی جولهکەو ئەمريكا بکەن، دژايەتیی ميللەتەکەى خۆتانتان کرد، خۆ
 کەستان نەھيشت، نەکورد، نە شيعە، نەسوونى، دراوسێکانتان: ئيران، سعوديه،
 کوەيت، خۆ کەستان نەھيشت.

+ عەلى حەسەن مەجيد بييجگە لە شەپرى (عيراق، ئيران)، لە شەپرى
 کوەيتيشدا دەوریکى بالاي ھەبوو، ھيچ کەوتنە ئەو گفتوگۆيانەو؟
 - بەللى، ئەو لەوودا باسى دەکرد کە من لە کوەيت ھەولمداو تەعەددا نەکرى،
 چەند کەسێکم لەسێدارە داو لەبەر ئەوهى دەستدریژيان کردوو، دزيان کردوو و
 ناوکانيشيانى دەھيئان، فلان کەس ئەفسەريکى گەرە بوو، دەيگوت: "خەلک
 ھەمووى دەزانى کە من لەوى ئەمرى پەمیکردم داو، لەبەر ئەوهى تەعەدداى لە
 ئافەرەتيک کردوو، يەکیکى تر لەبەر ئەوهى کە دزی کردوو، يەکیکى کە خەلکى
 کوشتوو"، باسى ئەو شتەنەشى دەکرد، ديارە کابرا خۆ باسى چاکەکانى خۆى
 دەکات، ئەوهى کە بۆ خۆى بە چاکەيان دەزانى، خۆ ناچى بللى کاکە ئەو
 کەموکوپانەم ھەبوو.

+ کە يەکەمجار سەددامت بينى، چۆنبوو؟
 - يەکەمجار من نەمبينى، بەلام گوتيان ھاتوو، يەکەمجار کە ھات دواى ئەو ھەبوو
 کە چوار پينج مانگ بوو من لەوى ھووم، بەس دواى ئەو نزيکەى بە (۱۰ - ۱۵)
 پۆڤک، ديار ھەبوو ھەتايان، ئەوان خويان ناسيانەو، من فريا نەکەوتم، وتيان
 ئەو ھەددام بوو، پڤيشتنى، قەدو قيافەى، دواى دياربوو لە پاسەوانەکان
 پرسىبوويان، وتيان کە بەللى ئەو ھەبوو، شوينەکەى پشتى لە ئيمە ھەبوو ھەولا ھەولا
 کاتى کە بردبوويان، پيم وابى بۆ چارەسەر بردبوويان.

+ ماموستا، هستت به چی کرد که نه وه سه دداهه وه به وه هه موو ده سه لاته وه ئیستا له زیندا نه ده؟

— وه لّلا هه رچی فیرعه ون و نه مرودو ته بوجه هله که وتنه وه بیرم، وتم ته وه چاره نووسیه، ته وه فیرعه ونه، ته وه سه ددماهی که دهیگوت "اذا قال صدام قال العراق". ته وه سه ددماهی که ناویان نابوو "قائد الضرورة" و "قائد الأوحده" و نازانم سه ده لهقه بیان لی هه لّابوو، سه ره نجامه که ی، چونکه له سه ر پییه کی هه لّابوو، چونکه خاوه ن سیاسه تیکی هه لّابوو، چونکه ده یویست پهروه ر دگاریتی به سه ر خه لکدا بکات، سه ره نجامه که ی ئاوابوو که زه لیل بیّت و بکه ویته بهر دهستی سه ربازیکی ئافره تی نه مریکی، یا هه تیویکی نه مریکی، له کاتیکی تا دوینی خوی به سه روکی میلیه تی و ولّاتیک ده زانی، به لکو گوره تر له وهش، چونکه سه ددماه باسی ئوممه ی عهره بی و یه کیته ی عهره بی و ته و شتانه ی ده کرد، هاته وه بهرچاوم که ته و که سه ی ناویکی گه وره ی لیده نه ی، یاخود ناویکی گه وره له خوی ده نی، ته گه ره عه قلیکی گه وره ی نه بی و دلّیکی گه وره ی نه بیّت و ته خلاقیکی گه وره ی نه بی و بهرنامه یه کی راستی نه بیّت، سه ره نجام له سه ر ناوه گه وره که ی زور زور قه رزدار ده بیته وه، هه ر ناوه گه وره که ی ده بیته هوی بچو کبونه وه ی و ریسوا بونی، زور شتم به میشکدا ده هات.

+ ییٲان خوٲشیوو که صه ددام له وییه له زینداندا؟

– وه لالا پيم خوشبوو، وه كو بېرم له حالۍ ميله تې گورد و ميله تې عيراق و نه و
هه موو سته م و ژورانه ي كرده وه كه پڙيمى به عس به سه رو كايه تېي سه ددام به سه رې
هيناه، به لام له سه ريكي كه وه، به راستي پيم ناخوشبوو، چونكه دهمه ويته هيچ شتيك
نه ليم پيچه وانه ي قه ناعه تې خوم بيت، پيم ناخوشبوو كه سيك كه له سه ر مسولمانان
حساب ده كړي، سه رو كي ولا تي كه كه مسولماناني تيدا نيشته جي، بكه ويته بهر ده ستي
دهوله تيكي كافر.

پيم ناخوشبوو که کاریکی وایکردوو، ئاوا سهرئه نجام بکهوئته بهر دهستی دهولّه تیکی کافر، ئهو دهولّه ته کافره پاساوی دهست کهوئ، بیانووی دهست کهوئ و بئ ئهو دهولّه ته داگیرکاو سهرۆکه کهشی لای خوئی دیل کا، وهکو کهوی ناو قه فهس، لهو رووه وه که دوژمنی میلله ته که مهو دوژمنی میلله تی عراق بووه و دیکتاتور بووه و

سته مكارىك بووه، پىم خوشبووه زه لىل بىت، به لام به پاستى پىم خوش نه بوو به دهستى ئه مريكا دىل بىت، ده وله تىكى زله پىزى وه كو ئه مريكا، كه ئه وىش پىموايه صه ددام و غه پىزى صه ددام به وى دهست له پىشتدانى پوژئاواو به تايه تى ئه مريكا ئه وانه نه بوايه، نه يده توانى به و شپوه بكات كه كردى، ئه گهر به چاو لىنوقاندنى ئه مريكا به دهست له پىشتدان و هاوكارى ئه مريكا و اروپا و ئه و زله پىزانه نه بوايه، پوژمى به عس ئه وى كه كردى له ماوه وى ئه و سى چل ساله وى ژيانى خويدا، نه يده توانى له عىراقدا بىكا.

+ ئه گهر صه ددام - ت له نزيكه وه بىينىايه، چىت پى دهوت؟

- ههر ئه وى به وانم گوتوو، به لكو زياترىشم به و ده گوت، ئه گهر ده رفه تم بو پره خسابايه، بىگومان چاكتر و توختر و زياترىشم به و ده گوت، چونكه ئه وان به زورى ئوباله كهيان ده خسته ئه ستوى ئه و، ده يانگوت كه ئه و هه مه كاره بووه، له بهر ئه و، ئه و شاپسته وى ئه و بووه زياترى له گه ل بگوترى و چاكتر پى بگوترى و به پوویدا بدرىته وه.

+ كه هه ردوو كوپه كه وى (عوده وى و قوسه وى) كوژران. ئىوه هه واله كه تان

بىست؟

- به لى، ئه وان ته رمه كانىان هىنا بوو بو ئه وى، خزمه كانى صه دداميان بردو ته ماشايان كردبوون، عه لى حه سه ن مه جىدو بارزان و ئه وانىان بردبوو و تبوويان وه رن ته ماشايان بكه ن، داخو ئه وانن، بو دلنبا بوون له وى داخو ئه وانن يان نا؟ ئىدى له سه ربا زگه كه دا ده نگى دايه وه كه عوده وى و قوسه وى كوژران، هه روه ها كوپه كه وى قوسه وى، مسته فا، و تيان ئه و سىيه كوژران، ته رمه كانىشيان هىناون، خزمه كانى صه ددامىشيان بردوون تا ته ماشايان كه ن داخو خويانن؟ و تبوويان به لى خويانن.

+ كار دانه وى ئه وان چوون بوو؟

- به زورى خه مناك دياربوون، زوڤه يان.

+ باسيان نه ده كرد كه پىيان ناخوشه؟

— با، با، خەمناك دياربوون، خەمبار دياربوون، هەيانبوو بەعزە شيعرێكى دەخوێندەووە كە ئەووە سەددام پاستى كرد لەگەڵ وڵاتى خۆى، لەگەڵ ئەووەى خۆى وڵاتەكەى بەجێ نەهێشت و كۆپەكانىشى كۆژران و خوشى گىرا، وتیان كەس بۆى نىيە لۆمەيان بكات، ئەو پاستىكرد لەگەڵ دروشمەكانى خۆى و وڵاتى بەجێ نەهێشت و پايىنەكرد، ئەووەى نەكرد وەكو هەندىك سەركردە كە خۆى دەرباز كاو مال و مندالى دەرباز كاو خەلكى بەكوشت بدات، خۆى لەمەيداندا بوو، ئا ئەو قسانەيان دەكرد.

+ مامۆستا، ياسى ئەوەت كرد كە دكتور عەبدولمونيەم وەزىرى ئەوقاف پىي ناخۆشبوو بەتكرىتى بانگت كردووە؟
— بەلێ.

+ بۆچى؟

— لەبەر ئەووەى دەيگوت كە "تكرىتى بۆتە نازناوىك، شۆرەتىك بۆ خەلكى سەمكار، كە سەمەيان لە خەلك كەردووە و خۆيان لەخەلك بەزىاد زانىو، بەپاستى خۆم لە خەلك بەزىاد نازانم و سەمەيشم لەكەس نەكردووە"، بەلكو دەيگوت "پۆتم لەگەڵ مندا زۆر ناسازگار بوو، لەبەر ئەووە وەزىرى ئەوقاف بووم، ويستويانە شتى ناشەرىم پىي بكەن، من نەمكردووە، دەيان بوغاندم، خەلكىش ئەووە دەزانى". لە خەلكىكى تريبشم دەپرسى، دەيانگوت كە پياويكى شەرم بەخۆو بەئەدەب و چاكبوووە و هەولێ داوێ شتى شەرى بكاو شارەزايى شەرى هەبوو، هەرچەندە ئەو پيش من نەدەكەوت بۆ نوێژو دەيگوت تۆ لەمن شارەزاترى و ئەوانە، هەر كە دانىشتىن لە قاعەكە، ئەو پۆژە كە بەيەكەووە دوو سى نوێژمانكرد، دواى ئەووەى قسەمان كرد، زانى من قورئانم لەبەرەو ئەوانە، وتى من پيش جەنايت ناكەوم، دەبى تۆ ئىمامەتمان بۆ بكەيت.

+ هىچ شتىكى تەرت لەگەڵ ياس دەكرد كە تيايدا تىك بگيرى؟

— لەگەڵ ئەونا، بەس لەگەڵ ئەوانى دىكە كە ئەندامانى ئەنجومەنى سەركردايەتیی شۆرش و قوترى بوون، بەلێ تىك دەگيرايى، بەس وەزىرى ئەوقاف يان بىدەنگ دەبوو يا لاى منى دەگرت، وەكو ئەووەى شارەزابوو لە ئىسلام، ئىدى زياتر لاى منى دەگرت،

یان بێدهنگ ده‌بوو، دیاره ئه‌و شه‌رمی له‌وان ده‌کردو بێدهنگ ده‌بوو، ئه‌گه‌ر به‌شدارییه‌کی بوایه، ته‌ئیدی منی ده‌کرد.

+ له‌میانه‌ی قسه‌کاندا، باسی هاو‌په‌یمانی‌تی به‌عست کرد له‌گه‌ڵ ئه‌مریکا، که تا کاتی راپه‌ڕینه‌کانی کوردستانی عێراق و باشووری عێراق له‌ سالی (١٩٩١)، ئه‌مریکا به‌ته‌واوه‌تی ده‌ستی له‌پشتی پزیمی به‌عس ده‌دا بۆ تاوانه‌کانی، بۆ شه‌ره‌کانی، یا کۆمه‌ڵه‌ی هاو‌کاری جددی ده‌کردن، هه‌یج گفتوگۆیه‌کت له‌گه‌ڵ نه‌ده‌کردن له‌و باره‌وه‌و ئه‌وان باسی هاو‌په‌یمانی‌تی خۆیان له‌گه‌ڵ ئه‌مریکا بکه‌ن؟

- ئه‌وان باسیان نه‌ده‌کرد، باسی ئه‌وه‌یان نه‌ده‌کرد، به‌س ده‌یانگوت که "ئیمه‌ مامه‌له‌مان هه‌بووه‌ له‌گه‌ڵ ئه‌مریکا، ده‌یانگوت که ئه‌مریکا هاو‌کاری کردوین، مامه‌له‌مان له‌گه‌ڵی هه‌بووه‌، مامه‌له‌ی بازگانی و سیاسی و ئه‌وانه"، تا ئه‌وکاته‌ی که دوو شتیان باس ده‌کرد، ده‌یانگوت که "تا ئه‌وکاته‌ی لی‌مان نا‌ئومێد بوون که ئیمه‌ ته‌نازول ناکه‌ین له‌ قه‌زیه‌ی فه‌له‌ستین و ته‌نازول ناکه‌ین له‌ دژایه‌تی جوله‌که، و تیان دوا‌ی ئه‌وه‌ که لی‌مان نا‌ئومێد بوون، هاتن له‌پرسی سه‌رۆکی ده‌وله‌تیکی عه‌ره‌بیه‌وه‌ به‌په‌سمی پێیان گوتین (که پێویست ناکات ناوی به‌ینم، له‌ راستیدا هه‌ندێ که‌س شتیان به‌ ئه‌مانه‌ت پێگوتووم، نامه‌وی بیدرکێنم)، سه‌رۆکی ده‌وله‌تیکی عه‌ره‌بی هات بۆ لای سه‌ددام و تی که ئه‌مریکا ئه‌و داوا‌یه‌ی هه‌یه، ده‌ست له‌ دژایه‌تی جوله‌که هه‌لگر، ده‌ست له‌ پشتگیری فه‌له‌ستینییه‌کان هه‌لگر، ئیمه‌ کێشه‌مان له‌گه‌ڵ تان نییه‌، ئه‌و شتانه‌ش کۆتایی پێدین. ئه‌ویش راوی‌ژی به‌ ئیمه‌ کرد، به‌ ئه‌ندامانی ئه‌نجومه‌نی قیاده‌ی شو‌ڕش و قوتری و ئه‌وانه، ئیمه‌ش بۆ چوونمان وابوو که نه‌خێر ده‌ستی لی‌ هه‌لناگرین، ئه‌گه‌رنا، ئه‌مریکییه‌کان ئاماده‌بوون که هه‌موو مامه‌له‌یه‌کمان له‌گه‌ڵا بکه‌ن، کێشه‌کانمان له‌گه‌ڵ چاره‌سه‌ر بکه‌ن، به‌مه‌رجی ئیمه‌ ده‌ست له‌ دژایه‌تی جوله‌که هه‌لگر، ده‌ست له‌ پشتگیری قه‌زیه‌ی فه‌له‌ستین هه‌لگیر."

لی‌م پرسین، وتم بۆ ئیوه‌ هاو‌کاریی فه‌له‌ستینییه‌کانتان ده‌کرد؟! و تیان: "به‌لێ، هه‌ر فه‌له‌ستینییه‌ک بکوژێ، ئه‌وه‌نده‌ پارهمان داوه‌تی و ئه‌گه‌ر خانووی وێران بکرایه، ئه‌وه‌نده‌ قه‌ره‌بوومان داوه‌تی". هه‌شیان بوو تی‌بینی هه‌بوو له‌سه‌ر ئه‌وه، هه‌ر له‌ نیو

به لئ. وتی: "ئەو دەبینی (ئیشارەى کرد بۆ زاواکەوى صەددام کە ناوی جەمال بوو)؟" وتم: به لئ، وتی: "وەزیر نەبوو کە ئەو بەلوتی پاینه کیشی، (کان یجرە علی خشمە)، بە لوت پایدە کیشا"، وتی: "بۆ وەزیر هەبوو، ئەندامی ئەنجومەنى قیادەى سەرەو قوتری هەبوو لەبەریدا بکۆکێ؟" وتم چۆن؟ باشە محەلى لە ئیعرابدا چی بوو؟ وتی: "هیچ شتیکی وا نەبوو، بەلام زاواى صەددام بوو". واتە هەموویان بەرانبەر بە تکریتییه کان و بنەمالەى صەددام و خزمەکانی ژۆر حەساس بوون.

دەیانگوت کە "هەموو شتیان بۆ خۆیان قۆرخ کردبوو، هەموو شت بە دەست خۆیان بوو، ئەو خەلکەیان بە هیچ نەدەزانی، لەبەینی خۆشدا هەر ناتەبا بوون".

+ ئەو سەرکردانە شیعەیان تێدا بوو؟ غەیری ئەو هی ئیستا یاست کرد؟ یان هەموویان سوننە بوون؟

– تیاياندا هەبوو، مزبان خزر هادی ئەندامی ئەنجومەنى قیادەى شۆرش شیعە بوو، شیعەى کەشیان تێدا بوو، ئەندامی ئەنجومەنى قیادەى قوترییان هەبوو شیعە بوو، وەزیریان تێدابوو شیعە بوو، بەلام کەمتر، پێژەى زیاتریان سوننییه کان بوون.

+ ئایا هیچ کات باسیان لە دواىین جەنگی ئەمریکا بۆ سەر عێراق و پۆلى خودی ئەوان تیايدا و هۆکارەکانی شکستە خێراکانیان نەکردوو؟

– ژۆریان باس دەکرد، تەفسیراتی ژۆر جۆراو جۆریان هەبوو، بەلام بە ژۆری قسەکانیان ئەوەبوو: "ئیمە شەپێکمان کرد کە خۆمان بۆ ساز نەکردبوو، شەپێکی نابەرانبەرمان کرد، قسەکانمان زلتربوون لەکرده وەکانمان"، من پێم دەگوتن باشە خۆ دنیا وایدەزانی چەکی کۆکۆرتان هەیه، کیمیاییتان هەیه، چەکی بایۆلۆژیتان هەیه، هەندێ کەس گومانى وایدەبرد کە قومبەلەى زەرپەرەشتان هەبێت، باشە کە ئەو شتانەتان نەبوو، ئەو قسە زانەتان بۆ دەکرد؟ بەزار خۆتان تاوانبار و تۆمەتبار کردو بیا نووتان دایە دەست ئەمریکا، دەیانگوت بێگومان راستە.

من گوتم هەموو خەلک قەناعەتى وابوو ئەو شتانەتان هەموو هەیه، بەلام دواى ژۆر گەپان و هیچیان نەدۆزییەو، هەر نەتان گوت خەلکینە وەللا هەر نەمانبوو، ئێ وتم باشە" بۆ ئەوەتان نەکرد؟ جار جار پەنگە لێدوانى واتان دابوو ئیهاى خەلکتان

کردیځی که هه تانه، وتیان "به پاستی ئه وه په نگه وه کو جهنگیځی دهر وونی به کارهاتیځی، به لام خو زور حاشامان ده کرد که نیمانه، بر وایان پینه کردین، ئه وه تا هه موو شتی گه پان و هیجان نه دوزیه وه."

+ ئیقراریان ده کرد که چه کی کوکوژ له عیرا قدا نه ماوه؟

- به ئی، ده یانگوت که هه کاتی خوئی نه مان هیشتوووه نه بووه، یا هه نه مان بووه، یان ئه وهی هه شبوو له ناو براوه وه هیلاوه.

+ ئه ی هوکاری شکسته که یان چی بوو؟

- هوکاری شکسته که، ده یانگوت ئه وه بووه "ئیمه ته قدیری بارودوخه که مان چاک نه کردوو، باش ته قدیری ئه وه ته که نه لوجیا سه ربازییه مان نه کردبوو که ئه مریکا هه یه تی، ته قدیری هیزی خو مانمان باش نه کردبوو". ده یانگوت: "هه ندیکمان قه ناعه تمان وابوو ئه مریکا شه په که هه ناکات، له به ره ئه وهی خو پیشاندانی ملیونی و چی و چی هه یه، پیمان وابوو هه نایکا"، هه ندیکیان ده یانگوت: "هه له که مان له وه دا بووه که ئه وه چه کو ئیمکانیا ته ی هه بووه، باش به کارمان نه هیئاوه، لیژانانه دابه شمان نه کردوو"، ده یانگوت که زیاترمان بو خوا ره وه نار دبوو، ده یانگوت: "ئه مریکا سه رقائی کردووین له ئوم قه صرو به صره وه له و شوینانه، هیزه کانمان به زوری بو ئه وئ نارد، دوا یی ئه مریکا دزه ی کرد، یه کسه ر به ره وه به غدا هات، که ئه ویش وه کو دل و سینه وایه بو مرؤ، که ئه وئ ده گری، مانای وایه ده ورور به ر بو خوئی په ک ده خات و دیفاعی بو ناکری". هه شیانبوو ده یگوت: "ئیمه ده مانزانی وایه، سه ددام زور چاک ده یزانی وایه، به لام وتی که من پیموایه له سه ر مه بادییی خو مان با بکوژرین و با ولاتمان داگیر بکری، له مه بادییی خو مان ته نازول ناکه ین، ئه مریکا ش نه تی هیئاوه هه ر لیمان ده دات"، هه ندیکیشیان وایان ته فسیر ده کرد، هه بوو ده یگوت که قه ناعه تی وابوو هه ر لیمان نادات، هه ندیکیان ده یانگوت که نه خیر، ده مانزانی لیمان ده دات، به لام له شه ریکی نابه رانه ردا پیاوانه بکوژرین یان ولاته که مان بگیری پیمان با شتره وه که له وهی ته نازول بکه ین.

به پاستی ته فسیراتی جوړاوجوریان هه بوو.

+ لیږه له هه نډی که نالی پراگه یاندنه وه باس له وه ده کړی که له نیو سوپای
عیراقیدا خیانه ت کراوه (به گوزار شتی خوځیان)؟

- من نه وه م لی پرسین، وتم پاسته؟ گوتیان: "نه خیر، پاست نییه"، گوتم: پاسته
خه لکی نه فسه رو پله به رزتان له سوپادا یان له موخا به راتدا په یوه نډیان بووی به
نه مریکا وه نه وه پستی شکانډبن؟ گوتیان: "نه خیر وا نییه"، گوتیان: "په ننگه هیندی
خه لک بووی، به لام نه وه نه بوو که پستی نیمه ی شکانډ"، هه نډیکیان ده یانگوت: "نه
لیدانه گورچکېږه، نه مریکا زور به سه ختی و زور به خهستی له هیزه کانی نیمه ی داو
هه موو له ناو بردو ماکینه ی سه ربازی ته فنیس کردین و خه لکی زوری لی کوشتین و
شیرازه ی وه زعه که پچرا". ده یانگوت که زیاتر به وه معنه ویات نه ما، هه ش بوو
له وانه ی که رقیان له پږیم بوو، هه ر له نیو خوځاندا ده یانگوت: "خه لک باوه پری نه بوو
دیفاع له و بارو دڅه بکات"، بو نمونه "یه کیکیان ده یگوت که من پیموایه نه مریکا بو
نیمه هاتووه. یه کیکیان لیوایه کی سه ربازی بوو ناوی ناهینم، ده یگوت: "شیخ، من
پیموایه نه مریکا تایبته بو نیمه هاتووه که نه پږیمه برووختی و له کول نه م
میلله ته ی کاته وه، ئی چوډ دیفاع بکه یین؟".

+ پله که ی لیوا بوو؟

- به لی پیاوړکی ناوداریشه، به س ناوی ناهینم.

+ به پررسیان هه یوو مه یداننیه ی به شداریی شه پره که ی کردیی؟

- به لی، زوره یان بو منیان باس ده کرد که به شدارییان کردووه.

+ ماموستا، نه وه سه رکړده به عسییانه چوډ باسی صه ددام حسین و

ینه ماله که ی و کوره کانیدان ده کرد، له زیندانیشدا هه ر به گه وره ی خوځیان

ده زانی، یان به هوکاری نسکو یه که له دوا ی یه که کانی عیراق؟

- هه یانبوو هه ر به گه وره ی خو ی ده زانی، نه وانه ی به حوکی دراوسیته ی لیم

نریکبون، ده توانم بلیم نیوه یان هه ر به گه وره یان ده زانی، هه ر به پیاوړکی گه وره یان

ده زانی و به سه روکیان ده زانی، هه نډیکشیان ده یانگوت: "مایه ی نه هامه تییه کانی

ئىمە بوو، دىكتاتور بوو، پەئى خۆفەرزكەر بوو، گوئى بۇ خەلك نەدەگرت، وەكو
بنەمالەئى خۇيان حوكميان دەكرد"، ھەيابنو واشيدەگوت.

+ بەلئى، ئەوانەئى كە نەييارى صەددام حسين بوون، بە وتەئى خۇيان،
ياسيان لەوہ نە دەكرد كە پوژىك لە پوژان ييريان لە كودەتايەك كوردبىتەوہ بۇ
ئەوہى كوتايى بە دەسەلاتى ئەو بىئىن؟ بۇ ئەوہى كۆمەللىك گوپانكارى لە
پژىمەكەدا بكن؟

- كاك ھاوژىن، ئەوانەئى لەوئى بوون، ھەموو ئەوانە بوون كە ماونەوہ، ئەوانەئى كە
كودەتايان كوردبىو ييريان لىكردبىتەوہ، ئەوہ فەوتاون، ئەوانە بوون كە بۇ صەددام
ماپوونەوہ، بەلام لە نيوياندا ھەبوو گوتى كە "كاتى خۆئى موھاوہلەيەك كراو منىشى
تىدا بووم، خۆشم دانابوو ئىعدام بكرىم، بەلام دياربوو زانيارى وريان نەبوو لەسەرم
لەبەر ەشیرەتەكەشم چاپوشىم لىكرا"، ئەوہ يەككىيان بوو كە وتى: "من لە شتىكدا
ھەبووم، خزمەكانى ئىمە پىئى ھەلساين، دوايى ھەمووشيان لەسىدارە دران"، بەس
گوتى كە من چاپوشىم لىكرا، يان پەنگە زانيارى تەواويان نەبوو، ئەو بەس ئەوہى
بۇ گىرامەوہ، ئەوانى دىكە لەوانەبوون كە ماپوونەوہ، لەگەل صەددام ماپوونەوہ.

+ دەتوانىن ناوہكەئى بزانىن، ئەوہى كە دواي موھاوہلەئى كودەتاكە
ماپوونەوہ؟

- نەخىر، پىم باش نيە، بەس لىوايەكى سەربازى بوو.

+ عەلى ھەسەن مەجىدو ئەوان ياسى دەستگىركرانى خۇيان نەكرد؟

- لىم دەپرسىن، من لە عەلى ھەسەن مەجىد پەرسى، وتم: چۆن گىرايت؟ ديارە
ھاوپىكانى زۆريان مەبەست بوو كە چۆن گىراوہ؟ دەيانگوت كە كەسمان جورئەت
ناكەين پىئى بلىين، شەرم دەكەين، وتيان ئەوہ مەگەر جەنابت پىئى بلىيت، وتم وەللا
من پىئى دەللىم، وتم ئەبو ھەسەن ئەوہ چۆن گىرايت؟ خۆت تەسلىم كرد يان گىرايت؟
وتى: "ئەگەر بلىم خۆم تەسلىم كرد، وانەبوو، ئەگەر بلىم گىراشم، ھەر وا نەبوو. پىم
چاك نەبوو چى دىكە خۆم بشارمەوہ، بەنەوعىك لەشوئى بووم كە دەمزانى پىم
دەزانن، بەلام خۆشم نەچووم خۆم تەسلىم كەم، بەلام دەشمزانى كە دەگىرىم

دهم توانی به نه و عیگی تر خۆم په نهان بکه م، خۆم په نهان نه کرد. " ئاوا قسه که ی کرد، جا چهندی راسته و چهندی درۆیه، نازانم.

+ ناوی شوینه که ی نهوت؟

- نه خیر، شوینه که ی نه گوت، بهس زۆریه یان خۆیان ته سلیم کردبوو، تاك تاکیکیان گیرابوون، هه یانبوو چوو بووه سوریا، له سوریا وهر نه گیرابوو، دوو سییه که له وه زیره کان قسه یان بۆ من کرد که چوو بوونه سوریا و حکومه تی سوریا ئیزنی دابوونه وه، و تبووی وهرتان ناگرم، هاتبوونه وه خۆیان ته سلیم کردبوو. هه یانبوو هه له ناو عیراقدابوو و خۆی ته سلیم کردوو، که میکیشیان هه لیان کوتابوو هه یریان و گیرابوون.

+ کهسیان هه یوو برینی شه پێک یان شوینه واری شه پێکی پیوه بیته، برینی کاتی دهستگیر کرانی، یان کاتی شه پێکه؟
- پیمه وه نه ده بینین، جا رهنگه برینیکیان پیوه بووبی و چاک بووبیته وه، نازانم.

+ مامۆستا، به شیوه یه کی گشتی، تو چۆن وره و نه فسییه و که سایه تی ئه وان له زینداندا لێک ده ده یته وه؟ ئایا وره یان به زبوو یان پوو خاویوون؟
- هه یانبوو وره ی به زبوو، هه شیان بوو پوو خاوم ده هاتنه بهرچاو، قسه ی خۆمان بی، به شێک له پوو خاویه کهش په یوهندی به ته مه نیانه وه هه یوو، به نه خۆشییانه وه، هه یوو نه خۆشی شه کره ی هه یوو، نه خۆشی زه ختی هه یوو، نه خۆشی فه قه راتی هه یوو، نه خۆشی گورچیه ی هه یوو، ئه وانه شیان هه یوو، دیاره که ئه و نه خۆشییانه تهنگی پی هه لده چنن، زیاتر لاواز و زه بوون ده هاتنه بهرچاو، به لام هه موو جوهره کان یان تیدا هه یوو، ئه وانه ی خۆیان که بۆ من یان باس ده کرد، یا موحه قیه کان که هه ندی جار هیندی شتیان باس ده کرد، هه شبوو لای ئیمه خۆی به به هیز پیشان دده، به لام لای موحه قیه ئه مریکیه کان که ته حقیقیان له گه ل ده کرد، قسه ی لاوازی کردوو. شتیان له یه کتر ده گیرایه وه، هه ندیکیان گله یان له یه کتر ده کرد، هه یانبوو قسه ی له سه ر ئه و یتر کردوو لای ئه مریکیه کان، ئه وه ش هه یوو. که واته ئه وه ده لاله ت له سه ر دارپووخان و ئه وانه ده کات.

بەلام كابرالەپووى تۇداۋ لەپووى پوالەتى، خۆى واپىشان دەدا كە بەھىزە،
بىگومان ھەردوولاي تىدا ھەبوو، خەلكىشان تىدا ھەبوو كە بەھەقىقەت خۇراگىبوو،
بىمەنت بوو لەمردىش، بىياك بوو، لەوئىش ھەر پتەو بوو، بەس ئەوانە كەمتر بوون.

+ لەسەر ئەو قىسە لەسەر يەكتر كەردنە لە دادگا، ئايا كات ھەبوو يەكەونە
شەپە قىسە لەگەل يەكتر؟

- بەلئى، ھەيانبوو پىيان گوتىبو ئىمە تۆمان بۆيە ھىشتووتەو، بۆ ئەوئى ئەو
قىسانەى كەردووتە لەسەر فلان كەس، تا بىيە شاھىد لەسەرى، ژمارەيەكيان بەربوون،
ئەوئى ھىشتىبوويانەو بۆ ئەو بوو كە شاھىد بىت بەسەر ئەوانى دىكەو، كە قىسەى
لە سەريان كەردو.

+ لە ناۋ خۇيادناۋ لەسەر ئەوانە نە دەبوو شەپە قىسەيان؟
- بەلئى، زۆر دەبوو، تىك دەگىران.

+ ئەكەرى ناۋەكانىيان بزانىن؟

- ئەمن ناۋى كەس ناھىنم، پىم چاك نىيە، بەس گومانى خراپيان زۆر بەيەكتر
دەبرد، باسى يەكترىان دەكرد، ھەبوو دەگوت: "فلان كەس، پىشانى منيان داۋە كە
بەخەتى خۆى شتى لەسەر من نووسىو، نووسىنەكەيم ناسىووتەو"، يان دەگوت:
"شتىكمان بوو منو ئەو، ھى نەفەرىكى دىكە بوو، دەزانم بەس ئەو ئەو باسەى
زانىو، ئەو ئەو قىسەيەى لاي ئەمريكيەكان كەردو"، بەلئى ئەو شتانەيان دەگوت،
زۆر نازو گەليان لە يەكتر دەكرد.

+ جەنايەت لەسەرەتاۋە باسەت لەو كە تىاياندا بوو ئاشناى ناۋى تۆو
پىگەى تۆ بوو، بەلام كەس ھەبوو لەوان بە تەواۋى لە كەسايەتى و ئاستى
ئىۋە شارەزا بىت؟

- پىم وانىيە، بەس ھەر ئەوئەندە زانىويانە من كاتى خۆى ئەندامى مەكتەبى
سىياسى بزووتنەوئى ئىسلامى بووم و ئۆپوزىسيۋنى عىراقى بووين، دژى پرىمى
بەس بووين، ھەشيان بوو كە زانىۋىتى پرىم خەلكىكى ناردوۋە بۆ لاي منوۋە لامم
نەداۋەتەو.

یه کیك له وانه عهبد چه مموود بوو، پوژنك كاتى پشوو به بهرده م ده رگاكه ایدا
 په تېووم، وتی: "شیخ، چهند جار جوابم بؤ نارذیت جوابت نه داینه وه، هر جوابت
 نه داینه وه، پیمان خوځش بوو په یوه نډیمان هېت، پشتگیریتان بکهین، هاوکاریتان
 بکهین"، وتم: راسته جوابم نه داونه وه، به لام نه و قسانه لای نه مریکيه کان بکه، چونکه
 من یه کي له تومه ته کان که پی هاتومه ته ئیره، گوايه له گهل ئیوه په یوه ندیم بووه،
 نه وه تا جه نابیشته گله ییم لی ده که یت بؤ په یوه ندیت نه بووه! وتی: "به راسته؟" وتم:
 به راسته. وتی: "بروات بیت، بیجگه له ئیوه، هه موو په یوه ندیمان هه بووه"، وتی:
 "وه لا نه مریکيه کان لیان پرسیم، ئی وتم وه لا نه و نده مان زانیوه که
 ئوپوژنسیونه و دوژمنیکى سه رسه ختمان"، وتی: "پیم سهیره". نه و کاته
 نه مریکيه کان جارئ له ته حقیقدا بوون له گهل، وتم وایان گوتووه، بهس دوايى
 نه مریکيه کان بؤ خوایان گوتیان بومان ده رکه وتووه که نه وه هه مووی دروېه، نه و
 راپورتانه ی له سره تۆ دراون درون، بهس نه و کاته نه و شته یان به من نه گوتبوو عوزریان
 بؤ من نه هینا بووه وه، نه مریکيه کان هه ر له سره قه زیه که سوور بوون، نه و کاته له گهل
 نه و کابرا نه و قسه یه م کرد.

+ به لئى ماموستا، دواى نه و پرسیاره ی که کردم، نه وان چه ندین جار
 هه ولیان داوه یو دروستکردنى په یوه ندی له گهل خودی ئیوه دا، له سه رده می
 به عسدا، نه وه خوټ پیش وخت وه لامت دایه وه، که عهبد چه مموود دانى
 پیداناوه ئیوه بیبه رى بوون و هیچ هاوکاریه کتان نه کردوون.
 - نه و گله یی ده کرد، ده یگوت وه لامت نه داینه وه، وتم راسته.

+ بهس پرسیارى دواتر" نه ی هیچ یه کي له و سه رکردانه، یا عهبد
 چه مموود یاسی له په یوه ندی له گهل که سایه تی و نه داما نى حزه کانى تری
 کوردستان نه ده کرد؟ له کاتیکدا له دواى پوو خانى پژی می به عس مه له فی
 چه ندین بهر پرس و که سایه تی ناشکرا بوو، که په یوه ندی یان به پژی مه وه
 هه بووه، ئایا ناوی که سیان ده هیڅا؟

- بهرئ وه لالا ناوی زۆر کهسیان بۆ هیناوم، ئەگەر بۆلیم به بێ لێدەرکردن، کهم لایهنی سیاسیی ههیه باسیان نهکردبێ، بهس ئەگەر خهڵکێک له عهلمانییهکان بهناحهق باسی منی کردووه، بهدرۆ، من بهحهقیقیش پێم بێشه ههمهتییه باسیان بکه، بهرئ وه لالا هێ باسیان کردووه که چۆن له بهغدا کۆبوونهوهیان کردووه، له موصل، له کهرکووک، کێیان هاتووه، چۆن په یوهندیان بووه، بهس ههر پێم عهیبه باسی بکه.

+ له رابردوویهکی نزیکدا؟

- له زهمهنی نزیک و دووردا، باسی زۆر کهسیان بۆ کردووم، بهس تا ئێستا لای یهک کهسیش باسم نهکردووه، ههر به گشتی ئهوه باسدهکه، ئەگەر خهڵک بهدرۆش بهرپه وای زانیبێ باسی من بکات، من بهراستیش به چاکی نازانم باسیان بکه، ئەزانی بۆ؟ کابرا یان ناچار بووه، یان پهنکه وای به بهرژهوهندی زانیبێ، یان مهرج نییه، کهسێک که په یوهندی یان قسهیهکی له گهڵ پێم کردبێ، ههر بۆ ئهوه بێ که میلله ته کهی بکوژێ، مهرج نییه، واته دهبینی وای به بهرژهوهندی زانیوه، یان ته ماع و ئومیدیکی هه بووه و توو یهتی ئهوا ئه مریکا درۆی کرد، با شتیکمان ههر هه بێ، مهرج نییه پیاو ههر به تهفسیری خراپ تهفسیری بکات، من پێم بێئینسافییه، به تایبهتی براده رانی پارتی و یه کێتی، خۆ خوشیان نایشارنه وه هه ندێ په یوهندیی بازرگانی و په یوهندیی دیپلوماسی و شتیان ههر هه بووه، خوشیان نکو لێیان نه کردووه، وه فدی پێم هاتووه بۆ لایان و ئهوان خه لکیان ناردووه، خه لکی دیکهش، جا مهرج نییه ههر ئه و شیوهی که ئاشکرا بووه، شیوهی دیکه ی په نهانی ش بۆ من باسکراوه، که ده یانگوت: "زۆر هاوکاریی فلان لایه و فلان لایه نمان کردووه و ئیمکانه تمان داوێ و پێی بازرگانیمان بۆ ئاسان کردوون، ئاوامان بۆ کردوون"، جا چه ندی پاسته و چه ندیشی درۆیه، من ناتوانم هه رچی ئهوان گوتوویه، بۆلیم هه مووی پاسته، به لām زۆریشیان باس ده کرد.

+ ئه و ناوانه ی ئهوان وتیان، کهسی زۆر دیاری تیایه، که ئاستی بهرپر سياریتیی بالای هه بێ له کوردستان؟

- به لئی، نهك هه ره يهكو دووش، تياياندايه.

+ مامۆستا، وهك باسيان كرديي، له ناو حزيه ئيسلامييه كاندا كهسيان هه بووه؟ گهر پرسيارت كرديي؟

- باسي يه كيكيان كرد، به لئی، باسي كه سيكيان كرد كه له وانه يه كاتي خۆي له گه ل ئيمه دا بووي، بهس ئايا راست دهكهن، درۆ دهكهن، من نازانم.

+ ناتوانين ناوهكه ي يزاني؟

- وه لالا پيم چاك نيه، من ئه گهر ناوي خه لكي عه لماني نه ليم، ئه وي ديكه بۆ بليم. من ئه گهر پاساو بۆ كا برای عه لماني بيمه وه و بليم رهنگه مه بهستي پي به رژه وهندي ميله ته كه ي بووي، دياره ئه و كا برايه ش پهنگه ئيجتياهيكي هه لاي كردي.

+ تا ئيستا به پرسيارتي و مه كانه تي هه يه له ناو حزيه ئيسلامييه كاندا؟
- به خوا زۆري ورد نه كهينه وه باشه، هه ره له وه دا بووه ستين.

+ به لئی مامۆستا، هه رچه نده له ميانه ي قسه كانندا باست له وه كرد كه ئه وان زۆر جار تاو له و دۆمينه يان ده كرد، به شيويه كي گشتي سه ركرد به عسييه كان كاته كانی خويان به چييه وه به سه ره ده برد؟

- ئه وانه ي له منه وه نزیکبون و كه وتبوونه ژيئر كاريگه ريم، به زۆري به قورئان خویندن و قورئان له بهر كردن، هه نديكيان من نيوه ي قورئانم پي له بهر كردن، ئه و قورئانه ي كه له به ريشيان ده كرد، پۆرانه ئه گهر ئايه تيكيان نه زانيا، يان چه ند ئايه تيک، بۆم مه عنا ده كردن، ئه و كاتانه ي وه رزش ده بوو، من ده رسم پي ده گوتم، ئه وانه ي لي مه وه نزیکبون، ئه وانه ي ديكه ش ده مبيست يان جاري وا هه بوو ده نگیان به رزه كرده وه، يان ده مبيست كه زۆريان قورئان يان ده خویند، كاتي كه له ژووره كان يان دان، دياره كه نوێ ده كات، كا بر قورئان ده خویني، به لام له ده ري، كه ده هاتنه ده ر، به زۆري خه ريكي شه تره نج و دامه و دۆمينه و ياري وه ره ق بوون، به لام له سه ر شت نا، ده يانگوت: "شيخ، ئه گهر شه تره نج له سه ر شت بيت، ئايا هه رامه يان نا؟"، منيش ده مگوت: وه للاهي ئه وه له ئه صلا له غويه، ئينجا خيلافي تي دا يه له نيو زاناياندا، ئه گهر له سه ر شت بيت ئه وه هيج هه رامه، قه ده غيه، بگره هه نديكيان ده لين

لهسەر پاره و شتیش نهی هەر چه پامه، به لام هیندی له زانیان له بهر شهوهی
 وهرزشیکی فیکریه، به موباحیان داناوه، شهوهی دیکه - وهك دامه و دۆمینه - که
 لهسەر هیچ نهی، هندی ورده بهرده دهیینی و دهیبهی لههیندی خانهو شتدا، بۆ
 ئیوهش که بهتایبهتی له زینداندان (دهیانگوت نازانین چی بکهین)، قسهی خۆمان بی،
 من تۆزی بۆم ئاسان کردبوون، له دلی خۆمدا دههنگوت: گا پانیان به خپی دهبردو له
 گۆلکه سووریان دهپرسییهوه !!

جاریک یهکیکیان پرسیری لیکردم، باسی هیندی گوناھباری و شتی خوی کرد که
 شهو گوناھهی کردووه و ئاوی کردووه و شهوانه، دواپی گوتی: "من کاتی خوی له زانکۆ
 کهخویندوومه، تهماشای کچانم دهکرد، شیخ: شهو ههوکمهکهی چۆنه؟" منیش
 پیکه نيم، شهویش گوتی: "شهو بهچی پیده کهنی؟" وتم: وهللای بهوه پیده کهنم که
 شهو پرسیاره ی تۆ به سه رهاتیکی هینایه وه یادم، کابرایهك له کوفه وه چوو بوو بۆ لای
 عهبدوللای کورپی عومهر (خوای لی رازی بی)، لی پرسیبوو شهویش خوی کیچی
 نوژی پیویه یان نا؟ شهویش وتی خه لکی کوپی؟ وتی: خه لکی کوفه م، خه لکی
 عیراقم. فهرمووی "و یحکم یا اهل العراق، تسفکون دم الحسین وتسالون عن دم
 الہراغیث" خوینی حوسهینی ده پیزن، بهس له خوینی کیچی ده پرسن !!

جا گوتم شهتۆش ده لپی شهو گوناھانهت کردووه، کهچی له نه زهره که ده پرسی،
 وتی: "ئاخر من به حیسابی خۆم له گوناھه گه وره کان تهوبه م کردووه، بهس له بیرم
 نه بووه تهوبه له وه بکه م، شهویش پیویست ده کات؟" وتم: به لی، له وردو درشتی تهوبه
 بکه، به شکم خوا لیت ببووریت.

مه بهستم شهویه که کاتهکانیان ئاوا بهسەر ده برد، قورئانیان ده خویند، بهس که
 دههاتنه دهر، به زۆری وهرزشیان ده کرد، دههاتنو ده چوون، یا داده نیشتن بهیه که وه و
 قسه یان ده کرد، مشتومریان ده کرد، یان شهوتایری، به لام به زۆری یارییان ده کرد،
 یاری شهتره نهچو دۆمینه و دامه و شهوانه.

+ کهسیان هه بوو باسی شهو بکات که دهستی له کوشتنی کهسیکدا
 هه ییت؟

- نه خیر، نه خیر، باسیان نه ده کرد.

+ كهسيان لهسەر دهستی تۆ تهوبه‌ی نه‌صوحی کرد؟

- وه‌للاهی جا تهوبه‌ی نه‌صوحه‌که هه‌ر خوا ده‌زانئ، به‌لام وام ده‌بینن، وام به‌هیندیکیانه‌وه ده‌بینی، بۆنموونه "یه‌کیکیان وتی: "شیخ، من بۆ ئه‌وه‌ی خوا لیم خوش بێت چی بکه‌م؟" وتم: وه‌ره، تۆ ده‌بێ جاری ئیمان و عه‌قیده‌ت ئاوا بێ، غه‌یری ئیسلام به‌ باتل بزانی، واته‌ غه‌یری خوای په‌روه‌ردگار نه‌په‌رستیت، پیغه‌مبه‌ر ﷺ رابه‌رو پیشه‌وات بێت، میشیل عه‌فله‌ق و مه‌فله‌ق و ئه‌وانه هه‌مووی له‌میشکی خۆت بشووه، ده‌بێ قورئان و سوننه‌ت به‌رنامه‌ت بێت. وتی: "باشه، ئه‌وه هه‌مووی ئامه‌نناو قه‌ناعه‌تم وایه، چی دیکه؟" وتم: نوێژ. وتی: "نوێژ باشه، ئه‌وه ئیستا ده‌یکه‌م"، وتم: قه‌ینا له‌ کاتی خۆی نوێژت کردوه؟ وتی: "کردومه‌و نه‌مکردوه". وتم خۆت به‌ موسلمان زانیوه یان نا؟ وتی: "بۆ؟" وتم: ئه‌وه‌ی خۆی به‌ کافر زانیب و پرۆای به‌ ئه‌صلی دین و فه‌رعی دین نه‌بێ، پووی تیناکات، به‌لام ئه‌گه‌ر خۆی به‌ موسلمان زانیب، له‌سەر په‌ئی زۆریه‌ی زانیان ده‌بێ ئه‌و نوێژانه بگێرێته‌وه و پۆژوه‌کان بگێرێته‌وه. هه‌یانبوو تamen له‌وئ بووم، چوو بووه سالی هه‌شته‌مین هه‌و بۆ نوێژ گێرانه‌وه‌ی، ئینجا ده‌یگوت: "زۆرجار که قورئان ده‌خوینم، ده‌گرم و ده‌پارێمه‌وه، ده‌بێ خوا لیم خوش بێت؟" هه‌بوو ده‌یگوت: "ئه‌وه تۆ شاهیدم به‌ بۆ قیامه‌ت، که له‌سەر ده‌ستی تۆ تهوبه ده‌که‌م، بریارمدا له‌مه‌ودا عه‌بدی خوا بم تا ئیستا تێی نه‌گه‌ییوم، ئه‌وه ئیستا خوا هه‌دایه‌تی داوم". جا ئیتر خواش به‌نده‌ناسه، هه‌ندیکیان ئاوا پیمه‌وه ده‌بینن.

+ کییوون ئه‌وانه؟

- وه‌للا پیم خوش نییه ناوی کهس به‌رم، موریده‌کانی خۆم، پیم خوش نییه ناویان به‌رم!!

+ یاست له‌وه کرد که زۆر ئیمامه‌تیت بۆ ده‌کردن، یان ئامۆژگاریت ده‌کردن، ئه‌مه ئه‌یسه‌لمیئێ که جه‌نابت مه‌کانه‌تیکت هه‌بووه له‌ ناویاندا، به‌لکو بۆمان باس بکه‌یت ئه‌وان چۆن بۆ که‌سایه‌تی تو یان ده‌روانی له‌ نیو زینداندا؟
- له‌ سه‌ره‌تاوه ئه‌وان وا حاالی بوو بوون که ئه‌وه به‌س مه‌سه‌له‌ی کوردایه‌تی و عه‌ره‌بایه‌تییه، هه‌تا که ده‌مگوت سه‌ددام وا میشیل عه‌فله‌ق وا فلان وا، ئه‌وانیش

یه کسەر دههاتنه سەر باسی مام جهلال و کاک مهسعود، دههاتنه سەر باسی پموزی دیکهئ سهرکردایهتی سیاسی کورد، وتم ئیوه چۆن حالئ بوون؟ بابە من وهکو مسولمان قسهتان له گهڵ دهکهم، ئینجا وتم بهئێ، من وهکو کوردێک میللهتهکهئ خۆم بهمهزڵوم دهزانم، له گهڵ سهرکردایهتییه سیاسیهکهشی ئیمه پیکهوه هاوکار بووین، لهخهباتی پزگاریخواییمان، چونکه ئهوه که کورد ستهمی لێنهکری و کوردستان ئازاد بێ و میللهتی کورد سهریهست بێ و خاوهنی قهوارهئ خۆی بیت، ئهوه خالئ هاوبهشمانه، ههمومان وهکو میللهتیکی مهزڵوم لهسهر ئهوه یهکدهنگین، بهلام لهسهر بهرنامهئ سیاسی و فیکری، ئیمه جیا، ئهوانه عهلمانین و من ئیسلامیم، جا دوائ ئهوهئ بۆیان پوون بوویهوه که من له مهنتیقیکی ئیسلامیهوه قسهیان لهگهڵا دهکهم، نهک له مهنتیقی کوردیی دژئ عهرهب، ئهوا گوێران، پێشئ زۆر تیکدهچوون و کێچیان دهکوته کهول و قهڵس دهبوون، دوائی گوتم من لهسهر بناغهیهک قسهتان لهگهڵ دهکهم، که ههمومان تێیدا بهشداری، ئهگهر ئیوه راست بکه، ئیوه نالین ئیمه مسولمانین؟ دهئ وهرن با بزانی چۆن مسولمان بین، ئهوه قورئان و دهفهرمویت، پیغمبهر ﷺ و دهفهرموئ، ئیسلام ئا بهوشیوه، وهرن زهمینهیهک هیه ههمومان لهسهرئ کۆبینهوه، خۆ من دهزانم نهتۆئ عهرهب دهبی بهکورد، نه منی کورد دهیم به عهرهب، ئهگهر کوردایهتی و عهرهبایهتی بیت، ئهوا هیچ پردێک نییه بمانگهیهنته یهک، بهلام من باسی مسولمانهتیتان بۆ دهکهم، ئیدی که دوائی بۆیان پوون بوویهوه، بهتاییهتی من پهفتارو مامهلهشم لهگهڵایندا، پهفتارو مامهلهیهکی چاکهکارانه بوو، له خوا بهزیاد بیت، من زۆر چاکهم بۆیان لهدهست دههات، پێنج فهزیه بانگم بۆ ددان، ئهوا کاتانهئ که بواریان دها بچینه دهر بۆ نوێژهکان، نوێژی بهکۆمهلم بۆ دهکردن، دوائ عهسران ئامۆژگارییم دهکردن، لهو دواداییه سئ چوار نوێژی ههینیم بۆ کردن، نوێژی جهژنهکانم بۆ دهکردن، یهکیکیان مردبا، نوێژمان لهسهر دهکرد، پاشان پرسیارئ شهڕعیان لهمن دهکرد، جا غهیری ئهوانهش، من ئهگهر خواردنیکی زیادهم بۆ هاتبایه، جار جار لهمالهوه ههندی شیرینی و شتم بۆ دههات، یان بهرگو پۆشاککی زیادهم ههبوایه، دهمدانئ، ئهوانهیان که نهخۆشبوونایه، دوعایهکم بۆ دهخویندن، سهلامیکم لێدهکردن، یان هاوکارییم دهکردن

له ئىشىكىدا، ئەوان گوتيان: "وامان زانى ھەر سەلامان لى ئاگەي، يان بۆمان دەركە وتوو ھەتتە تۆ خۆبەكە مزانى، ئىنجا دىل سۆز مانى و پەرۋشى قىامەتى ئىمەتە و ئىنجا ئەو شتە كۆنانەي كەپىشتەر ئىمە ھەمانبۇو، لەگەلمان لىك نادەيتەو". و تەم وەللاھى ئىستە لىتەن قەوماو، مەن بەي شەھامەتى دەزانم ئەتۆ كەوتوويت پى لەقەت پىدادەم، و تەم بەنى ئادەمىشى، جا كە تۆ دونيا كەشت چوو، بۆ قىامەتەكەشت بچى، بەلام مەن بەزەيم پىتاندا دىت، بەتايىبەتەش كە بۆ خۇتان ئامادەي دەردەپەن و دەلەن پىمان خۇشە لە ئىسلام تى بگەين و بگەپىنەو لای خواو چاك بىن، ئى خۇ دەللى عومرى دىژ شەرمى لەكەس نەكردوو، دەبىنى تۆ بەردەبەت، كاكە تۆ بە عەقلىيەتەكى نو و بە مەسولمانەتى و بەرەشتەكى دى و بە پىبارىكى دىكەو بچىو ھە ئاوكەمەلگە باشترە، بۆ مەنىش باشترە و بۆ خۇشتان و بۆ خەلگەكەش باشترە بە گشتى، دواي ئەو، ئەگەر بلىم لەنىو ئەو سەربازگەيدە ھەيانبۇو بۆ خۇ دەيگوت: "شىخ، تۆ بلىي مان بگەن، كەس لە قەسە تۆ دەرنەچى، تۆ بلىي كاكە با ئاوا بگەن، پىموانىيە كەس لە قەسە دەربچى". زۆر مەنەيان بەمەن ھەبوو، بەراستى دەشيان زانى لەگەل موحەقىقە ئەمەرىكىيەكان ھەر مەدەئىم، بۆ وىنە "پۇژىك دانىشتەبوو، ئەم ھەلۆستەم زۆر كارى تىكرەن: ھەر بەشەش مانگ جارى نامەيەكەيان دەنوسى كە كاكە تۆ لەسەر ئەو ھۆيانە لىرە ماويەو. ئەوان نامەيان بۆ نووسىبوون، وەلاميان دابوويەو، وتيان كە مەشۇرەتى لىدەكەين، ھەر كەسەو نامەي خۇ دەخوئىنەتەو، مەن وا وەلام داوۋەتەو وا وەلام داوۋەتەو، ھەمويان لە كۆتايى نامەكەياندا ئاوايان نووسىبوو: "بنا عليه فآلتمس منكم أو أطلب منكم أن تطلقوا سراحي"، "داواتان لىدەكەم بەرم بەن".

مەنىش نامەيەكەم نووسىبوو، نامەكە نۇسخەم ھەناوۋەتەو، پىشت بەخوا بۆلۈشى دەكەمەو^{۱۴}، گوتەم با مەنىش نامەي خۇمتان بۆ بخوئىنەمەو، گوتيان: بەللى، ھەموو قولۇغ بوون و گوتيان: "دەپى چى نووسىبى شىخ"، ئەو چوار تۆمەتەي كە بۆمەن دىرەست كىرەبوو، كە "تۆ لەسەر ئەو چوار شتە ماويەو". چوار تۆمەتەكەو

^{۱۴} بۆ دەقى ئەو نامەيەو وەلامەكەي، بىروانە پاشكۆي ئەم كىتەبە.

وه لآمه كه م بۆ خويندنه وه، زۆر سه رسامبوون، كه به توندی وه لآمی شته كانم داوه ته وه، وتیان: "شیخ، یه ك شتی ماوه"، وتم چی ماوه؟ وتیان: "بنووسه داواتان لیده كه م به رمده ن و پرگرم كه ن"، وتم: به راستانه؟! وتیان: "ئه ی چۆن"، ته ماشای یه كتریان ده كرده وتیان كه هه روا باوه، چونكه ئیمهش لیڤه ده سته سه رین، وتم بۆ ئه گهر سه ریشم له ملم بكه نه وه شتی وا ده نووسم؟! وتیان: چۆن؟ وتم ئیوه ئاگادار نین، هه موو جارێ داواكاری ده نووسن بۆ ته له فۆن، من تا ئیستا داواكارییه كم نه نووسیوه، وتیان: "بۆ ناووسی؟"، وتم نابێ من هیچ داواكارییه كم لای ئه وان هه بیته، ئه وان ئه گهر راست ده كه ن له گه ل مافی مروڤ و دیموكراسی، ده بێ به بێ ئه وه ی بپارێینه وه، بۆمان دابین بكه ن، ئه گهر دابینیان نه كرد، جار به جه هه نته م، هه ر نامه وێ، ئه و ته له فۆنه شم ناوێ، وتم شتی وا ناووسم، بپرواتان بێ دوا یی زۆر شتیان گوت، ئه من زۆر پیم خۆش نییه بیگیڤمه وه، به س ئه وه ندیه گوتیان: "به راستی سه رمان زۆر به تۆ به رزه، به راستی ئه وه شه هه مه ته، ئه وه ئاوايه"، وتم كا كه بۆچی لیان بپارێینه وه، ئه گهر خوای په روه ردگار بپاری دابێ كه من به ریم، به رده یم، به بیته وه ی بپارێمه وه، ئه مجا ئه گهر خوای په روه ردگاریش بپاری نه دابێ، بشپارێمه وه بیسووده، جا بۆچی ئینسان خۆی ناشیرین بكا. وتیان: "وه لآهی راسته، ئیمهش په شیمانین له قسه ی خۆمان، به لآم ئیمه لاوژین".

به راستی من زۆر بیرم له و ئایه ته ده كرده وه كه خوای په روه ردگار له سه ر زمانی دوو هاوړپ زیندانییه كه ی یوسف (علیه السلام) ده فه رموێ: (وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٌ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِّئْنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ) (یوسف: ۳۶)، واته: ئیمه تۆ ده بینین له چا كه كارانی. من زۆرم تیرامان له و ئایه ته دا كرد، گوتم كه واته باشتترین شت له زیندانداندا مروڤ بیکات ئه وه یه چا كه كار بیته، چونكه به راستی كابرای زیندانی، كابرای دیل، كابرای گیراو، به ندرکراو، زۆر پئویستی به چا كه هه یه، هه ر له قسه یه کی خۆشه وه، تا پوویه کی خۆش، تا ئامۆزگارییه ك، تا هاوکارییه کی ماددی، هه ر شتیك، دوعایه کی خێر، زۆر پئویستی پێی هه یه، چونكه ده ستی به هیچ شوێنی راناگات، به راستی من ئه و ئایه ته م كرده بو به بنچینه یه ك بۆ هه لسو كه وتم له گه لیان.

ههتا له گه‌ل پاسه‌وانه‌کانیان، بۆنموونه "پاسه‌وانه‌کان به‌و خه‌لکه‌یان که باشت
 ئینگلیزیان ده‌زانی، ده‌گوت که ئه‌وه بۆ سه‌لام له ئیوه ده‌که‌ین مۆن و گرژ ده‌تان
 بینین، به‌لام فلان که‌س له‌گه‌لمان گه‌شه، که ده‌بینین دلمان خوش ده‌بیت، ئه‌وه بۆ
 وایه؟ وتم ئاخ‌ر ئه‌وه پیغه‌مبه‌ری ئیمه ﷺ ده‌فه‌رموی: مسو‌لمان ده‌بێ پ‌روی گه‌ش
 بێ و قسه‌ی خوش بێ. ئینجا ئیوه‌ش هه‌موو به‌کریگ‌یراون، به‌عه‌قد هاتوون، له‌وانه‌یه
 هه‌ندیک‌تان هه‌ر ب‌پ‌رواتان به‌ سیاسه‌تی ئه‌مریکا نه‌بێ، بۆ رقتان لی داب‌گرم، وتیان:
 "وه‌للا‌هی راسته"، هه‌یانبوو لای من سه‌د قسه‌ی به‌ ئه‌مریکا به‌ جۆرج بوش ده‌گوت،
 ده‌یگوت که هه‌ر نه‌جاتم ب‌یت و ئه‌مجاره نه‌کوژریم، ده‌چمه‌وه، منیش ده‌مگوت: من
 بوغ‌رتان لی داناگرم، ئیوه هه‌ر به‌شیکن له‌و میله‌ته که ئه‌مریکا وه‌کو ده‌وله‌تیک
 به‌سه‌رتاندا زاله‌و تۆ بۆ ژیان و مه‌عاشی خۆت هاتووی، له‌به‌ر ئه‌وه، من به‌چاوی پ‌قو
 بوغ‌زه‌وه ته‌ماشات ناکه‌م، پاشان تۆ کاریکی خۆت ئه‌نجام ده‌ده‌یت، ئه‌گه‌ر من له‌گه‌لت
 مۆن و گرژ بم و تۆ مۆن و گرژ بیت، خۆشم ئه‌زیه‌ت ده‌ده‌م و تۆش ئه‌زیه‌ت ده‌خۆیت،
 به‌لام با دوو قسه‌ی خوش پ‌یکه‌وه بکه‌ین، هه‌روا ئه‌وانه‌ی خاچی سوور ده‌هاتن به
 هه‌مان شیوه، جا مه‌به‌ستم له‌وه‌یه، به‌راستی ئاوا ب‌پ‌یارم دا‌بوو له‌گه‌ل خه‌لکه‌که به
 پ‌ه‌وشتی مسو‌لمانانه مامه‌له بکه‌م، مرۆف ئیجابی ب‌یت له‌گه‌ل خه‌لک و گه‌ش بێ، له‌ خوا
 به‌زیاد بێ، به‌راستی ئه‌وه فه‌زلیکی خواجه هه‌موویان پ‌زیزان لی ده‌گرت، ب‌پ‌روات بێ وای
 لی‌هات‌بوو به‌تایبه‌تی له‌م دا‌وا‌دایه‌دا، ئه‌گه‌ر بم‌گوت‌با ماست پ‌ه‌شه، که‌س نه‌یده‌گوت
 سیپیه، واته زۆر متمانه‌یان هه‌بوو، ک‌یشه‌یه‌کیان هه‌ب‌وايه، ده‌یان‌ه‌ینایه لای من،
 دوونه‌فه‌ر پ‌یکه‌وه ک‌یشه‌یه‌کیان هه‌ب‌وايه، یه‌کێ ده‌هات و ده‌یگوت که ئه‌و دوو نه‌فه‌ره
 ک‌یشه‌یه‌کیان هه‌یه، ئه‌گه‌ر پ‌یکه‌وه ئاستیان بکه‌یته‌وه، ئاوا بوو له‌ خوا به‌زیاد ب‌یت،
 پ‌زیزو حورمه‌ت‌یکی باشمان هه‌بوو.

+ به‌ئێ، باسی به‌زه‌ییت کرد، ئه‌وه تا چه‌ندیک راسته که تۆ له‌ گفتوگۆیه‌ک‌دا
 له‌گه‌ل په‌یام‌نێری پ‌ۆژنامه‌ی "اگاردیان" دا‌وای لی‌ب‌وردنت بۆ کردوون،
 سه‌ره‌پای تا‌وانه‌کانیان؟

– ئه‌صل و ئه‌ساسی نییه، چونکه دا‌وای لی‌ب‌وردن ناک‌ر‌یت بۆ که‌سانیک که مافی
 خه‌لکیان له‌سه‌ره، ئنجا باسی ته‌وبه‌و گه‌رانه‌وه لای خواش، من خۆ به‌هه‌ریه‌کیانم

دهگوت وهكو مافی خۆتان و خوا، مافی خوا لهسهرته دهكری تۆبهی لی بكهی، بهلام مافی خهلك ههر دهبی بیگه پێنیتهوه، زانایان باسی تهوبه و پهشیمانبوونهوه و گه پانهوه لای خواش دهكهن، دهلێن یهكێك له مهرجهكانی قهبولکردنی تهوبه ئهوهیه، دهبی مافهکانی خهلك پهرت بکهیتهوه، ئهوجا تهوبه کهت قهبووله، جا من چۆن داوای لیبوردنیان بۆ دهکهم، ئهوه ئهصل و ئهساسی نییه، بهلام من لهوێ به ئهمریکیه کانم دهگوت، دهگوت ئهوان خه لکیکیان تێدایه بۆ خۆی هاتوووه خۆی تهسلیم کردوووه، پاشان یهكێك که تهنها کارمه ندیک بووه و هیچیشی لهسهر ئیسپات نهبووه، هیچ تاوانیک، ئهوانه بهردهن باشه، بهتاییهتی ئهوانه که نهخۆشن، پیرن، بهلام داوای لیبوردن بۆ کهسانیک بکه که تاوانیان کردوووه حهقی خه لکیان لهسهره و مافی میلله تیکیان لهسهره، ئهمه وانیه، کهسی حهقی کهسیکی لهسهر بیته، دروست نییه داوای لیبوردنی بۆ بکهی، وهكو پیغمبر ﷺ به ئوسامه ی کوری زهیدی فرموو، له سهحیحی بوخاریدا هاتوووه که ئافرهتیک دزی کردبوو، ئافرهتیک مەخزومی بوو له عهشیره تیک ناودار بوو، ئوسامه ی کوری زهیدیان نارد، خوا له خۆی و باوکی پازی بیته، که شه فاعهت بکا بۆ ئهوهی دهستی نه برن، سزای دهست برینی به سهردا نه چه سپینن، پیغمبر ﷺ فرمووی: (أَتَشْفَعُ فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ؟)، ئایا له یهكێك له سزا شه رعیه کاندایه فاعهت دهکیت، دهبی ئهوه سزایه بچه سپی. جا بیگومان ئهوهی بۆ من وتراوه، ئهصل و ئهساسی نییه، چونکه من ئهوه به شه رعی نازانم داوای لیبوردن بکه بۆ کهسانیک که خه تابارن و مافی خه لکیان لهسهره.

+ مامۆستا، ئیوه چۆن پێشبینی چاره نووسیان دهکهن؟ پێتان وایه له سیداره دهرین، زیدانی ههتا ههتایی دهکرین؟ یان کهسیان ههیه پیت وایی ئازاد پیت؟

- من پیموایه و به قهناعهتی خۆم، نازانم، دهبینی واش دهرناچی، بهس قهناعهت وایه که هیچیان له سیداره نادرین، ئهوپه ره که ی دیان بهن بۆ دهره وهی عیراق و له ولایتیدا دهست به سهردهن، یان ئهوهتا بهردهن و لی ره پزگاریان دهبی و بهریان دهدهن، ئهوه قهناعهتمه.

+ پیت وایه سه دد امیش چاره نووسی واییت؟

- سه دد امیش، پیموانیه له سیداره ی بدهن.

+ علی حه سهن مه جید؟

- وه کو گوتم، پیموانیه که سیان له سیداره بدرین، به قه ناعه تی خوم، پهنکه سبه نی له سیداره بدرین، بهس من وه کو که له ده می ئه مریکیه کانم تام کردووه، له موحه قیقه کان و له بارودوخه که تیگه یشتووم و تماشای که شه سیاسیه که ده که م، تماشای ئه مریکاش ده که م که به رژه وه ندیه کانی تهحه کومی به سه ردا ده کات، نهک مه بادیئه کان، ئه وانه له سیداره نادرین.

سبه نی به رژه وه ندی ئه مریکا له ودها بی، پهنکه قسه له گهل به عس بکن، پهنکه قسه یان له گهل بکن، ئه مریکا تماشای به رژه وه ندی خوی ده کات، چۆن به رژه وه ندی بیت وا ده کات، له بهر ئه وه، ئه گهر بهتوئی به پیی مه بادیئو بنه ما نه گورپه کان مامه له بکه ی، ئه وه علی حه سهن مه جید ئه وه ی له سه ره و سه دد ام ئه وه ی له سه ره و ده بی ئه و سزایه ی به سه ردا بچه سپی، ئه وه وه کو حقه ی شرعی و قانونی وایه، به لام له سیاسه تی ئه مریکا دا زیاتر به رژه وه ندی فه رمانر وه وایه، خوشیان ئه وه ده لین، که لای نیمه به رژه وه ندی نه گورپه هیه.

+ ماموستانا، ئه و ده رسانه ی پیت ده وتنه وه، مه نهه جیی بوون؟ پوژانه بوون؟

یا ئه وان خو یان ئه یانوت ئه وه مان بو یاس بکه؟

- من به زوری خوم بوم دیاری ده کردن، جار جاریش خو یان ده یانگوت که فلان بابه تمان بو یاس بکه، به لام به زوری خوم یاسه کانم بو دیاری ده کردن، وانه کانی منیش زیاتر بریتی بوون له ته فسیری قورئان، قورئانم بو ته فسیر ده کردن و فه رمایشتی پیغه مبه ر صکال الله علیه و آله.

+ که سیان هه بوو له سه ره تا، یان له کو تای، یان له کاتی که دا به ئیمامه تی

تو پازی نه ییت؟

- که سیان نه بوو، ئه وه ی که له وی نزدیکوون، نزیکه ی بیست و یه که نه فره ی له سی قانع، ئه وانی کهش واسیته یان ده کرد بیخه ئه و قاتعه ی ئیمه وه، ته کلیفیان ده کرد،

ههيانبوو دهیگوت: "شیخ، هه ره ئاواته وه بووم که چاکو چۆنیهکت له گهڵ بکه، له خزمهتدا بم نوێژیکت له گهڵ بکه". پێیان نه ده دا غهیری ئهوانه ی که له گهڵتان بینه نزیکت، یهک دوو یهکیشیان هاتن بۆ ئهوی ژووری چۆلی لیبوو، خه لکیکیان گواسته وه هینایانن بۆ ئهوی، به لام که سم پی شک نه ده هات بۆ من نوێژ ناکه، دهیانگوت که سه بارزگه که هه مووی بکریته یهکو هه مووی به یه که وه نوێژ بکه، ئه وه دیار بوو که بهنده ده بوو ئیمامیان بیّت.

+ سه بارهت به هاوکارییکردن یان به زهیی پیداهاتنه وه به واندا، دهتوانی نموونه مان بۆ یاس بکهیت؟

– به لێ، به لێ دهتوانم، یهکی لهوانه، ئهوان ژماره یهکیان نه خۆشیی فقه راتیان هه بوو، پیربوون، ده بوایه ئاو به جلیکان بۆ خۆت بیئی، بۆ ژووره کهت، تانکه ریکیان دانا بوو، ده بوو به جلیکان ئاو بیئی، هه یانبوو ئاوه که ی بۆ نه ده هات، یان توژیکی تیده کردو زووی ده برا، ئه وه من هاوکارییم ده کردن، ده مگوت جلیکانه که پرکه ن و من بۆتان دینم و بۆتان هه لده گرم.

ئه مجا که به رگو پۆشاکێ زیاده م بۆ ده هات، ئه وانیش به راستی که شتی زیاده یان بۆ ده هات، ده یاندا به من، منیش به هه مان شیوه، به س له وه دا پرنگه من ده ستپیشخه ربووبم، ئه وان خۆیان ده یانگوت که تو له هه موومان سه خیتری، ده یانگوت که تو که ریمیت، سه خیت، ئینجا که یه کیکیان نه خۆش ده بوو، ده چووم دوعایه کم به سه ردا ده خویند، ده ستیکم به سه ردا ده یینا، زۆر پیی دلخۆش ده بوون، قسه ی خۆش، ئامۆزگارییکردن، یه کیکیان قسه یه کی هه لئێ کردبا، بۆم راست ده کرده وه، پیم ده وت جارێکی که شتی وا مه لێ، زه رهرت لیده دا، ناشه رعیه، شتی له و بابه تانه ده بوو.

+ مامۆستا، به پیچه وانه وه هیچ کاتی هه یووه تو ئاتاجی هاوکارییه کی ئه وان بووی؟

– نه وه لالا، من خوا وایکردبوو هیچ پیویستم به وان نه بیّت، به لام هه ر پێیان خۆشبوو، بۆ نموونه "هه بوو شتیکی له ماله وه بۆ ده هات، فستقیك، چه ره ساتیک،

شتيک، دهیگوت که "ئەو دشداشەیهی من بۆ تۆ"، دەمگوت نا کاکە نامەوی، دهیگوت که "هەر پیمخۆشه شتیکی من لای تۆ بیت، هەر بۆ یادگاری، هەر پیمخۆشه، دلم پیی خۆش دەبیت"، یان هەبوو دهیگوت که "پیمخۆشه فانیلهیهکی تۆم لابی، هەر بۆ یادگاری". من خوا وایکردبوو پیویستم بەوان نەبوو، ئەوان پیویستیان بە من دەبوو، لەخوا بەزیاد بیت، منیش دیارە وەکو دراوسی، وەکو هاوماڵیتی و دراوسییهتی، بەوشیوە که ئیسلام دەلی، مامەلەم لەگەڵ دەکردن، بەلام بەراستی ئەوانیش لە بەرانبەر مندا خۆیان بە خاوەنی شتی خۆیان نەدەزانی، هەبوو دەپیرسی "چیت پیمخۆشه تا جواب بنێرم لە مالهوه بۆم بیت، بۆ ئەوەی بەدیاری بیدەم بەتۆ، پیمخۆشه"، پەنگە هیندیکیان لەپرووی دلسۆزی وەکو برایەتی بوو، وەکو ئەوەی که چاکەیهکی منیان لەبەرچاو بوو، دەیانگوت که "هەموومان قەرزازی تۆین، ئەوە که تۆ دینمان فیژدەکهیت، ئامۆژگارییت کردوین، ئیمە قەد چاکەیت تۆ بە هیچ نادەینەوه".

+ ئەو خواردنانهی بۆیان دەهینان، شتی تیا به زیاده که تۆ نایخۆی، بۆ نمونە وەکو جگەرە، چیت لی دەکردن؟

– من جاری پۆژی دووژەمم دەکرد، بەتایبهتی ئەو دوا دواپیه من حەوت مانگ لەسەر یەك بەپۆژوو بووم، تەنیا مانگی پۆژیک بەپۆژوو نەدەبووم، لەبەر ئەوەی که لە فەرموودەدا هەیه، پیغمبەر ﷺ جگە لە مانگی پەمەزان، هیچ مانگیکی بەپۆژووی سوونەت تەواو نەکردوو، من پۆژانە ژەمیکم زایە دەکرد، دەمدا بەوانەیان که نەخۆشیی شەکرەیان هەیه، یان نەخۆشیی کۆلیستروۆلیان هەیه، بلێن گوشتی مریشک بوايه، چی بوايه، واتە بەزۆری ژەمیکی من بۆ یەکیکیان بوو، دابەشم دەکرد بەسەریاندا.

سەبارەت بە جگەرە، من لە سەرەتاوه جگەرەکانم وەر نەدەگرت، و تەم ئەوه حەرامەو خۆای پەروەردگاریش دەفەرموی: (وَلَا تَعَاوُنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ) (المائدة: ٢). (هاوکاری یە کتر مەکەن لەسەر گوناھو دەستدریژی، ئەوەش (اثم) ەو گوناھەو دەستدریژی شە بۆ سەر نەفسی خۆت و بۆ سەر خەلکیش، که خەلک بەدووکه لی جگەرە تووشی نەخۆشی دەبن، دواي وەزیری ئەوقاف (دکتۆر عەبدولمونییم) وتی: "شیخ"،

وتم بهلئ. وتی: "ئۇبالت بە ئەستۆی من، ئەو جگەرەنەش (ئەو کاتە پۆژی شەش جگەرەیان دەدا) وەر یگرە، ئەوانە یەکی بۆ جگەرە یەك خەریکە شیت دەبن، پۆژی شەش جگەرەیان دەدەنئ، تۆ که جگەرە ناکیشی، بابە ئۇبالت بە ئەستۆی من، ئیستا حالەتی زیندانە و منیش تۆژی لە شەرع شارەزام، بۆ قیامەت ئۇبالە کە ی لە ئەستۆی من، ئەمجا ئەوانە گلەییەت لیدە کەن". منیش دوا یی بیرم لیکردەو، وەك بلیی خۆم لەنیوان دوو مەفسە دەدا دەبینی، مەفسە دە ی ئەو ی توورەیان کە م و بلین هاوکاریمان ناکاو جگەرەمان ناداتی که بۆ خۆی پیویستی پیی نییە و پەفری دەکات، مەفسە دە ی ئەو ش که جگەرە کە یان بدەمئ و جگەرە ی زیاتر بکیشن، که تووشی نەخۆشی دەبن، که ئەو دوو مەفسە دە یەم بەراورد کرد، ئەو ی یە کە میانم پی گەرەتر بوو، ئەو کە توورەیان کە م، چونکە من پیویستم بەو هە یە قسە یان بۆ بکە م و گویم بۆ بگرن و خۆشیان بویم و دوو سوودیان پی بگە یەنم. لەبەر ئەو وام بپاردا، وتم باشە، مادام تۆش ئۇبالە کە ی دەکیشی، بەراستی ئەو بپارە زیاتر لەسەر ئەساسی بنەما شەرعییە کەش بوو، چونکە قاعیدە ی شەرعی هە یە دەلئ که هە رکاتی ئینسان لە بەرانبەر دوو خراپە دا قەراری گرتبوو (دوو مەفسە دە)، دەبی تە ماشا بکات کامیان خراپییە کە ی زیاترە، ئەو ی دیکە یان تەحمول کاو ئەو ی خراپە ی زیاترە لە خۆی دوورخاتەو، من ئەو م پی خراپتر بوو که توورەیان کە م، یان گلە ییم لئ بکەن، یان وام تە ماشا بکەن که هاوکاریمان ناکە م، چونکە ئەو حوکمە شە رعییە کە مەن دەمزانی، ئەوان بەو شیو هە یان دە زانی که حەر امە، دە یانگوت که ئیمەش لە زانایانمان پرسبوو و گوتوو یانە مە کروو هە، هە یانە گوتوو یە تی مە کرو هیش نییە، زانایانمان زۆر بینو هە که جگەرە یان کیشاو ه. "شیخ! خۆ ئیمەش شتیکی لیدە زانی و زانامان هە بوو، تۆ بۆ هەر بە قسە ی خۆت دە کە ییت؟". وتم جا ئەو ئیستا ئەوانە هە مو یان بە من ئیقناع ناکرین، که کاکە حەر امە و جۆر ی که لە خۆکوشتن، وتم سوودی نییە، با لە خۆ میان توورە نە کە م، جگەرە کانیان بدەمئ، یە کێک لەوانە که من سیجار جگەرە م دایی، تاریق عەزیز بوو.

+ چەند دانەت دەدایی؟

- هەر جارە ی شەش دانە، وای دە زانی خە نیم کردو ه !!

www.alibapir.net

+ مامۆستا، له گه‌ڵ تارىق عەزىزو ته‌ها ياسىن پەمەزان قسەت كردووه،
له‌سه‌ر هەندىك مه‌سه‌له‌؟

- هەروا ته‌گەر به‌ پێوه‌ پراوه‌ستاباين له‌ کاتى وەرزشدا، که‌مىک، چونکه‌ ئه‌وان له‌
قاتعى ئىمه‌ نه‌بوون، يان که‌ ده‌يانبردين بۆ گه‌رماو، تۆزىک، چه‌ند قسه‌يه‌ک، چالو
چۆنیه‌ک، به‌لام بوارى قسه‌ى زۆرمان نه‌بوو له‌گه‌ڵ ئه‌وان، چونکه‌ له‌ قاتعى ئىمه‌
نه‌بوون، دوايش ئه‌وانيان گواسته‌وه، ئه‌و يانزه‌ نه‌فەر که‌ ده‌بێ دادگايى بکړين، دوور
خرانه‌وه له‌ ئىمه‌.

+ که‌س هه‌بوو بۆ جگه‌ره‌کان واسيته‌ بکات و بلى: "شىخ، ئه‌مجاره
جگه‌ره‌کانت به‌ من بده‌"؟

- به‌لى، هه‌بوو گله‌يى ده‌کرد، ده‌يگوت: "شىخ، له‌ جگه‌ره‌کانى تۆ هه‌چمان
پي‌ناگا". دوايى ئىداره‌ى زىندان کرديان به‌ پاکه‌ت، بۆ نمونه: مانگى سێ چوار
پاکه‌تيان ده‌دا، ئه‌وجا ده‌متوانى زۆريانى پى بگره‌وه، دروسيه‌کم هه‌بوو ده‌يگوت:
"جگه‌ره‌ى شىخ هه‌چ که‌س باسى نه‌کات، هه‌مووى بۆ من قۆرخ کراوه‌". ده‌مگوت ئاخ‌ر
کا که‌ ئه‌و خه‌لکه‌ى دیکه‌ش چاوه‌پوانيم لێده‌کا، دوايى که‌ کرديان به‌ پاکه‌ت باشبوو،
پاکه‌تيکم ده‌دا به‌خۆى، دووى دیکه‌م بۆ شوينى دیکه‌ په‌وانه‌ ده‌کرد، بۆ قاتعه‌کانى
دیکه‌.

+ جگه‌ره‌ت ده‌دا به‌ عه‌لى کيميايى؟
- ئه‌و نه‌یده‌کيشا، نه‌خێر، جگه‌ره‌ى نه‌ده‌کيشا.

+ مامۆستا، هه‌چ که‌سيك له‌وانه‌ به‌ر له‌ ئازادبوونت پاسپارده‌ى پى
نه‌سپاردووى، تا که‌ ئازادبوويت بيه‌گه‌يه‌نیه‌ جیى خۆى؟

- با، هه‌ندى شتيان پي‌دا پاسپاردم، به‌لام ئه‌مانه‌تن، هه‌ندى شتيان ده‌وت، بۆ
نمونه: "فلان که‌س، لای مام جه‌لال باسى مه‌زلۆميه‌تى ئىمه‌ بکه‌، لای کاک مه‌سه‌ود
باس بکه‌ که‌ وه‌زعه‌که‌ ئاوايه‌". له‌وانه‌يه‌ لای هه‌ندىکيان باسيشم کردبێ، هه‌ندى شتى
دیکه‌ش له‌و بابه‌تانه‌، که‌ زياتر په‌يوه‌نديان هه‌بوو به‌ وه‌زعى خۆيانه‌وه‌، که‌ نه‌جاتيان
بى و پزگاريان بى و نه‌مینه‌وه‌.

+ چه‌ند که‌سیک له‌وان به‌ر له تو هاتنه دهره‌وه له زیندان، پیموایی یه‌کیک له‌وانه که لی‌ره هه‌واله‌که‌ی ده‌نگیدایه‌وه دکتور عه‌بدولمونه‌یم بوو، وه‌زیری ئه‌وقافی پیشووی پژی‌می به‌عس، هیچ پاسباردیه‌کت پیا نه‌ناردبووه دهره‌وه؟
 - نه‌خیر، کاک هاوژین قسه‌ی خۆمان بیت، من زۆر خۆم قورس راده‌گرت، هه‌ولم ده‌دا داوا له‌که‌س نه‌که‌م، پئویستییه‌کی خۆم ئاراسته‌ی که‌س نه‌که‌م، دکتور عه‌بدولمونه‌یم-یش که‌هات، ئه‌سله‌ن فریای ئه‌وه نه‌که‌وت که‌خوا حافیزیشمان لی بکات، به‌لام دیاربوو دوا‌ی باسی کردبوو، من بیرم ده‌کرده‌وه ده‌مگوت په‌نگه‌خه‌لکی ئیمه‌سه‌ردانی بکه‌ن وه‌والیکی منی لی بزانی، چونکه‌ئه‌وکاته من هیچ هه‌وال و شتم نه‌بوو، من تا حه‌وت مانگ نامه‌ی ماله‌وه‌یان بۆ نه‌هینام، نه‌مزانی چ باسه‌.

+ ئه‌وکاتانه‌ی تو دهرست ده‌گوته‌وه، ده‌ت بین‌ی ئه‌وه یه‌کیک ئه‌ندامی قیاده‌یه‌وه ئه‌وه یه‌کێ وه‌زیره‌وه هه‌موو دانیشتون و گویت لی‌ده‌گرن، هه‌ستت به‌چی ده‌کرد؟

- وه‌للا هه‌ستم به‌وه ده‌کرد که من مامۆستام و ئه‌وانه‌ش قوتابین، من شتی‌کم پی‌یه له‌وان پی‌یان نییه، واته‌هه‌ستم به‌وه ده‌کرد که ئه‌وانه کاتی خۆی ئه‌گه‌ر له ئیسلامدا شاره‌زبان و له ئیسلامدا په‌روه‌رده بووان، ئیستا پئویستیان به‌وه نه‌ده‌بوو من له ده‌ست‌نوێژوه، بگه‌هه‌تا ئه‌حکامی نوێژ و هه‌تا شیوه‌ی نان خواردن و هه‌تا شیوه‌ی قسه‌کردن و هه‌ل‌سوکه‌وتکردن و هه‌موو شتی‌کم فیرکردبان. نالیم هیچیان پی نه‌بوو، به‌لام به‌زۆری نه‌شاره‌زا بوون، دانیشیان پێدا ده‌هینا، باسی میژووی ئیسلامم بۆ ده‌کردن، باسی عه‌قیده‌م بۆ ده‌کردن، باسی ئه‌خلاقیاتم بۆ ده‌کردن، باسی ته‌قوا، باسی به‌ره‌خ و قیامه‌ت و به‌هه‌شت و دۆزه‌خ و حوکم و سیاسه‌ت، که ده‌هاتنه سه‌ریاسی ده‌وله‌تی ئیسلامی، قه‌واره‌ی ئیسلامی، زۆریان پی سه‌یر بوو، ده‌یانگوت: "مامۆستا، کوا ده‌وله‌تی ئیسلامی؟ له‌کام ئایه‌ت؟ کوا له‌کوێدایه‌؟". دیاره من له‌وئ کتیی‌کم نووسی، زۆر به‌دریژی باسی قه‌واره و ده‌وله‌تی ئیسلامم پێدا کردوه، و تم بیخویننه‌وه، ئه‌وه سیاسه‌تی ناوخۆیی ئیسلامی، ئه‌وه بنه‌ماکانی‌تی، سیاسه‌تی دهره‌وه ئاوايه، سیاسه‌تی جه‌نگی به‌و شیوه‌یه، لایه‌نی قه‌زایی به‌و شیوه‌یه، لایه‌نی خێزانی به‌و شیوه‌یه، په‌یوه‌ندی نیوان ده‌وله‌تان به‌و شیوه‌یه، کاتی جه‌نگ ئاوا، کاتی

ناشتی بهو شیوهیه، لایه نی ئابووری بهو شیوهیه. ئەنجا گوتیان: "وەللا ئیستا دەرزانین کە قورئان هەموو شتیکی تێدا هەیە."

جا هەستم دەکرد کە بەراستی ئەوان نامۆبوون بە ئیسلام، ئەوەش حالەتیکی گشتییە بۆ هەموو ئەلمانییەکان، لە ئیسلام بێخەبەرن، ئەو پەڕی وادەزان ئیسلام شتیکی نیوان عەبدو خواوە و هیندی دروشمو عیبادەتی شەخسییە، نەیان دەزانی ئەو شەش هەزارو ئەوەندە ئایەتە هەموو ئەو شتەکانی تێدا کە بۆ دنیاو قیامەتی مەزموون بوون.

+ ئەوکاتە ی تۆ لە زیندان بوویت، ژمارەیهک لە سەرانی بە عەسیان دادگایی کرد، وەک ئاوازەت پێدا چەند کەسیکیان جیا کردەو، دواى هاتنەوێیان، باسیان لە دادگاییە کە نەکرد؟ لێرە دیمەنەکان دواى سانسۆر کردنیان بۆ دەبوونەو؟

- ئەوانە ی کە دادگایی کران ئەو یانزە کەسە بوون جیا کرانەو، لە شوێنیکی جیا بوون، ئیمە نەمان دەبینینەو دواى، پەنگە هیندی شتی پچر پچر بوو، فلان کەس وای لێ پرسراو وایگوت، بۆ نمونە "سەددام کە دادگایی کرابوو باسی تارێق عەزیزی دەکرد، باسی کێی تریان دەکرد، هێچى وا زۆر جێی دانیایی نەبوو کە بێنێن ئاواى لێ پرسراو و ئەو تۆمەتەکانی و ئەوەش وەلامەکانی، چونکە شوێنەکانیان جیا کردەو، ئەوانی تریش کە لە گەڵ ئیمە مابوونەو بەکراوەی، ئەوانە دادگایی نەدەکران، تا ئەو کاتە دادگایی نەکراوون.

+ لە کاتی دادگاییە کەدا، یان دەرکەوتنی هەریەکیکیان لەو سەرکردانە ی بە عەس، یا بۆوونەو وێنەیان، دەرکەوتی کە زۆریەیان پێشیان هێشتووەتەو، لە هەمووشی دیارتر عەبدو حەممود سکرێری تایبەتی سەددام حسین پێشکی زۆر درێژی هەیه، هیندە ی ئیوێ ئاگادارین، ئەو بۆ چی دەگەرێتەو؟

- لەوێ ماوێهە کە رێشتاشین زەحمەت بوو، یان سمیل چاککردن، چونکە نەدەبوو هێچ کەس هێچ ئاسنەوالەیهکی پێی، نە مووس، نە مەست، هەتا شووشەواتو

ئاوينەش، ھەموو شتېك دەبوو پاسەوانەكە بۆت بېنى، جا جارى وا ھەبوو كابرا دوا
دەخرا، يان جارى وا ھەبوو دەيانگوت موس نىيە، بەلگە سەرتاشىنىش ھىندى جار
قەدەغەبوو، من دووجار بە مقەستى سميّل سەريان تاشىم، جا من ھەر سەرىشم
چرۇپەر، كابرا ھەر بە ھىلاك چوو، دوايى مقەستەكەشى ھەر بە كەلك نەما.

+ ئەكرى ناوەكەيمان پى يلىي؟

– كورېك بوو بەناوى خاليد، ئەو زوو بەربوو، دەبوو ھەر زىندانىيەكان سەرى
يەكترىان چاكرىدا، جا ئەو زەحمەت بوو، پەنگە ھەندىكيان بۆيە پىشيان
ھىشتىتەو ھەم موسيان دەست نەدەكەوت، يان بە زەحمەت دەيانتوانى بە دەستى
بخەن، ھىندىكيشيان وەكو نىشانەي خەمبارى، پەنگە يەك دوويەكيشيان وەكو
سوونەتى ھىشتىتەيانەو.

+ ئايا ئەمە ئىشكالېك دەرداڭات سەبارەت بە نەتەو پەرسىتو
پەگەز پەرسىتە ھەرىيەكان، ديار دەيەك ھەيە لە جىيەنى ھەرىيدا كە ئەوان دواي
شكىستيان، خويان ھەلداو تە باو ھەشى ئىسلامىيەكانەو، خويىشاندان بە
سىماي ئىسلامىيەو، بو ئەو ھى ئىستەك پەوتى ئىسلامىي لە نەشونمادايە،
ئەوان خويان ون كەن تىياداندا، يا عاتىفەي ئەو خەلكانە بورووزىن؟ ئەو
پىشەش ئامازەيەكى نەيتى بىت بو ئەو؟

– پەنگە وا ھەبىت، بەس كاك ھاوژىن لەوئ ئىسلامىيون لە ھەموو شتې
مەترسىدارتر بوو، لەوئ ئەگەر كەسېك سىماي ئىسلامىي پىو ھە، يان بۆنى
ئىسلامىيونى لىھاتبا، ئەمرىكيەكان لە ھەموو كەس بە خەتەرترىان دەزانى، لەبەر
ئەو، باو پەناكەم كابرا لەوئ شتېكى وا بىكات، بە مەترسىدار بىتە بەرچاو، لەوئ
بە عىسيوون ئاسانتر بوو لە ئىسلامىيون، لەلای ئەمرىكيەكان، بە عىسيەكان مامەلەيان
ئاسانتر بوو، لەگەل ئىسلامىيەكان زۆر سەختەر بوون، دوايى، بەتاييەتى پىش ئەو ھى
من بىمەو، ھەندى خەلكى ئىسلامىيان ھىئا، كەلەپچەيان دەكرىن، دەستيان، پىيان،
لەسەر ھەربانەيەكيان دادەنان وەك جەنازە، ئەوجا دەيانبردن بو تەحقيق، نەدەبوو
بەپىيان برۆن، سەرىشيان پىچرابوو، ئەو مامەلەيە لەگەل ئىسلامىيەكاندا دەكرا،

له گهڼ کەسى تر وانه ده کرا، يا بۆنموونه: سه رانى پڙيم بواړى ته له فون و شتيان هه بوو، نامه و شتيان بۆ ده هات، من تا حوت مانگ نه يان نه يشت يه ک نامه م بۆ بى، دواى حوت مانگ نه و جار ده نامه يان له سه ر يه ک بۆ هيڼام، هه مووى حيجزکراو بوو، هه مووى ئيکسپاير بوو بوو، هه والى ماله وهى تيدابوو، هه نه مزاني که مالمان له سليمانيه وه گوزراوه ته وه بۆ هه وليږ. دواى ساليک نه و جار بواړى ته له فون يان دا، ده مگوت باشه بۆ بواړى من نادهن، نه وان هه موويان سه رانى پڙيمن و من دڙى نه وان بووم، ئيوه بۆ خوشتان ده لىن که هيجت له سه ر نيه. له بهر نه وه، پيموانيه له وى که سيک خوى وا ليکړد بى که وه کو ئيسلامى بيته بهرچاو، چونکه مه ترسى بوو بوى، نازانم ئيدى، به لام بيستم سه ددام که هيڼا يانه سه ر ته له فزيون، پيشيکى دريژى هه بووه، ئايا بۆ شوينه ونى بوو نه وه، ئايا نه وه بوو وه کو ئيسلامى بيته بهرچاو، له بهر نه وه بووى ئيمکانيه تى نه بووى پيشى بتاشى، نازانم.

+ ئيوه که زورينه ي ته مه نتان له دڙايه تيبى به عسدا به سه ر يردوه، هه سنتان چوون بوو، کاتى له يه ک شوينى بهر ته سکدا، له زيندانى کدا، له گهڼ سه ر کرده کاني نه و پڙيمه دا کو يان کرده وه؟

– وه لا زور ناخوش بوو، بۆ من سه دمه يه کى نه فسى بوو، يه که م شه و که برديانم بۆ قاعه که، پوڙ بووه وه و نه وانم بينى، ئوتوماتيکى له گه لىان تىک گيرام، من نازارو شتيشم هه بوو، بۆ من شتيکى سه ير بوو، جار جار که له گهڼ سه رانى پڙيم مشتومرمان ده بوو، ده مگوت پڙيمى به عس ئاوو عه لمانى ئاو. ده يانگوت: "شيخ، باشه وا ئيمه ديکتاتور بووين و خراب بووين، نه وه نيه توشيان هيڼا وه بۆ لاي ئيمه، خو تو هيجيت نه کرده وه، خو ئيوه مه زلوم بوون و نه ي تو بۆ وا؟ کاکه نه مريکا دڙى هه موو که سيک"، ئاويان ده گوت، به لى هه ر به خوشيانم ده گوت نه گه ر له بهر به زه يى ئيسلامه تى نه بوايه و به زه يم پيتاندا ديته وه و به ليقه وماتان ده بينم، نه ده بوو سه لامتان لى بکه م، به لام من پيموايه لانى که م مامه له يه کى ئينسان يانه هه يه که ده بى ئينسان هه ر پاريزگارى پيوه بکات، چونکه هه ر چوون بيت ئينسان ئينسانه و به شه ره، له بهر نه وه، به راستى من نه و لانى که مه م پاريزگارى ليده کرد، کابرا تا ئيستا هه له ي بووه، ده بينى

سبەينى پزگارى دەبىت، ئەگەر دوو قسەى باشى بۇ بگەم سوودىكى لى بېينى و خۆى
بگورى، باشترە وەك لەوہى بە بۆچوونى ھەلەى پېشوو تريەوہ بىت.

+ مامۇستنا، ئايدا باسى ئەو ھەلويستەى خۆتت بۆ نہ کردن، كە كاتى خۆى
لەسەر يەعسىيوون فەرمانى كوشتنى براكەى خۆتت دەر کردوہ؟
- با، بۆم باسکردن، دوو سىيەكيان گريان.

+ كييوون ئەوانەى گريان؟

- وەللا يەك دوويەكيان وەزير بوون و لە ئاستى وەزير ئاستى ئەندامانى ئەنجومەنى
قيادەى قوترى و شوپش بوون. وتيان كە بەراستى تۆ مسولمانيت، دواى ھاوہلانى
پېغەمبەر ﷺ ھېچ كەسى تر شتى واى نہ کردوہ. وتم نا، مەدحم مەكەن. "لەسەر
ئەوہت كوشتووہ كە لەگەل ئيمە بوو، بەراستىي ئەوہ زۆر زۆر شتىكى مەبدەئىيە".
پييان سەير بوو، وتيان: "بەس لەسەر ئەوہ بوو؟". وتم: وەللا بەس لەسەر ئەوہ
بوو.

+ ئەو ھەلويستانە چين كە لەگەل ئەو سەر کردانەى بەعسدا لەزىنداندا
ھەتانەو ھەرگيز لەيادتان ناچنەوہ؟

- وەللا زۆر شتى وا ھەيە، بەلام بۆ نمونە "رۆژيكيان پاسەوانىكى ئەمريكى ھات،
ناوى مايكل بوو، ئەوانيش لەزمانى دراوسى سجنەكانمەوہ پييان دەوتم (شيخ)، يان
دەيانگوت ئىمام. وتى: "شيخ؟"، وتم بەلى، وتى: "كە تۆ بانگتدا يان كە بانگ دەلىتى،
تېيىنم کردوہ و سەرنج داوہ ھەندىك لەوانە (بەعسىيەكان) سەر لە پەنجەرەكە دېننە
دەرەوہ و دەرگزين، ئەوہ بۆچى؟"، وتم باسى خواوگەرەيى خوا دەكەم، ئەوانەش
ديارە غوربەتيان ھەلدەستى، يان خۆيان بە گوناھبار دەرزانن، يان سۆزيان دەجوولتى.
وتى: "من چەندجار تېيىنم کردوہ كە تۆ بانگ دەلىتى، ھەيان بووہ گرياوہ"، منيش
وتم سوپاس بۆ خوا كە دليان نەرم بووبى، پشت بەخوا برپاريان داوہ دىندارى بگەن و
پياوى باش بن.

يەكى ديكە كە لە مېشكدا تۆمارە ئەوہيە، نەفەريكى فەلەستىنى و يەككى
ميسرى لەوئى بوون و مردن، دوايى نوؤئى غيايىمان لەسەر كردن، نوؤئى جەنازە،

ئەو ەش زۆر پرايەتە كاندم، چونكە ەردوو كيم بە غەرب دەزانين، جا ەر ەو سوو ەبت پيم دەگوتن سئ غەربستان لە نئواندا بوون، دوانيان مردن، يەككيان ماو، ەلەستينيەكو ميسريەكو كوردستانيەكو.

دەيانگوت: "نا شەخ، (ان شاء الله) جەنابت ەرد دەميني"، ياني پيم غەرب بوون، ناشزانم چيان لەسەر بوو، ەلەستينيەكو لەوانەيە ەرد ئەو ەبئ كە دژي جولهكە بوو، ئەندامكي بەرزي پيخراوي پزگاريخوازي ەلەستيني بوو، ميسريەكەش دكتورك بوو، لام وايە ەرد گرافتەكەي ئەو ەبوو كە لە مەسەلەي تەقەمەني و ئەوانەدا شارەزاي ەبوو، نازانم، پەنگە پەيوەنديەكي بەرژيمەو ەبووبئ.

بەس گرنگ ئەو ەيە ميسري بوو، نەمزاني دواي ئايا لە ميسر پۆژنامەي ميسري و راگەياندي ميسري لە سەريان ەلەدايوبي يان نا، ئەو ەش يەككە لەو حالەت و ديمەنانەي كاريگەريان ەبوو.

+ ئەو دوانە بە چي مردن؟

- بەنەخوشي مردن، بەعسيەكان گومانيشيان ەبوو وتيان كە لەوانەيە دەرزيان ليدابن، چونكە وتيان ساغو سەليم بوون، ئاوا داناشتوون و لە ناكاو مردوون.

+ لەو ييست و دوو مانگەي تەمەني زيندانەت كە لەگەل ئەواندا بەسەرت برد، ەيچ شتيكي وا ەبوو لە نئوانتازدا كە دواي ئازادبووني ئەوانيش و ەاتنەدەرەويان لە زيندان، بە يەكەو كۆتان بكاتەو؟ ئيتەر بە ياش يان بە خراپ يەكتری بييننەو، ەيچ باستان لەو مەسەلانە كردوو؟
- ئەوان زۆريان باسيان دەكرد.

+ تياياندا ەيە ەزەن بكەيت كە جاريكي ديكە بييينيتەو؟

- بەلئ، تياياندا ەيە ەز دەكەم بييينمەو، كە بەپيويستيان نازانم ناوەكانيان بليم، لەوانەي كە پيم وابوو زۆر كەوتوونەتە ژير كاريگەرييم، پيموايە كە دەتوانن سوود بگەين، ئەگەر بەوشيوە ماين كە بەجيم ەيشتن، ئەگەر بەوشيوە بميننەو، دەتوانن سوود بگەين، چونكە عەشايەرو خەلكيان ەبوو، خزم و خەلكيان ەبوو، وەكو بويان باس دەكردم، توانايان پيوە دەبينم، پيمخوشە ئەوانە بييينمەو، بەلام ئەوان

زۆر داکۆکیان دەکرد، دیارە منیش دەمگوت پشت بەخوا کە پزگار بوون، لە پەيوەندیدا دەبین، نازانم کیش پێشتر پزگار دەبێ، بەلام ئەوان زۆر داکۆکیان دەکرد، دەیانگوت کە "هەرچۆن بێت، دەبێت لە پەيوەندیدا بین، تۆ سەرمان لێنەبریت، ئاگات لێمان بێت، ئێمە کە بێین بۆ خزمەت، لەوێ چۆن بپینینەوه؟".

لەپراستیدا لەوێ من ئەو بەدەلەیم لەبەر دەکرد، ئەوەی کە لەگوانتانا مو هەیه، یان دشا شەم لەبەر دەکرد، چونکە بەرگە کوردییەکانیان لێ سەندبووم، لە مەخزەن بوو، جا وتم ئاوا نامبین، دەی وتیان کە "چۆنت بناسینەوه؟" وتم پراوەستن، پۆزێ پێش هاتنەوه م کە بەرگەکانیان بۆ هینامەوه، ئەو پۆزە خۆم گۆڕی، پۆزێ چوارشەممە بوو، کە من پێنجشەممە هاتەوه، وتیان: "ئەوه شیخ ئەوه چییه؟"، وتم ئەوه خۆم گۆڕیوه، کە هاتنە کوردستان، ئاوا دەمناسنەوه، وتم بە دشا داشەو ئەوانە نامناسنەوه، ئاوام لەوێ!!¹⁵

ئەوان زۆر مەبەستیان بوو، هەندێکیان هەتا هەبوو بانگی دەکرد: "شیخ، من نازانم حزبەکەت ناوی چییه، بەلام کە بەربووم، ئێمە ناو حزبەکەى جەنابتەوه"، وتم باشە، با بزانی داخو چۆن دەبێت؟ واتە ئاوا خەلکیان هەبوو کە زۆر داکۆکی دەکردو پێی خۆشبوو دواى یەکتەر بپینینەوه.

+ مامۆستا، ئامادەییەت تیا یە بیانینیت دواى ئازادبوونیان؟ هاوڕێیەتیان لەگەڵ دروست دەکەیت؟ هەروەها وەکو کە بەلێنیان داوه، ئەگەر ئامادەییان دەری پێ لەناو کۆمەڵی ئیسلامییدا کاریکەن، ئامادەییان دەبێ وەریان بگرن؟ ئەگەر ئەوه گونجاو شتە کە سەری گرت، پێتان وانییه کاریگەریی بۆ سومەهێ جەنابتان و بۆ سومەهێ کۆمەڵی ئیسلامی دەبێت؟

- وەللا من پێموایە خەلک دەبێ شانازی بەوهوه بکات، کە کۆمەڵی ئیسلامی بتوانێ خەلکیکی حزبى بە عس میشتک بشواتەوه و لە چلک و چەپەلێ بە عسیایەتی پاکى بکاتەوه و بە ئیسلام پێی کاو بیکاتە ئەندامێکی بەکەلک بۆ کۆمەلگە، دەبێ خەلک شانازی بەوهوه بکات، ئێمە کاریگەری و امان بێت، تا ئێستا هەر ئەوان خەلکیان لە

¹⁵ دیارە ئەم قسەم لەگەڵیان زیاتر لە قالبی قسەى خۆشدا بوو.

ئىمە كوشتووه، يان هەلخەلەتاندووه، يان كروويانن بە سىخوپ، ئىمە بتوانن ئەوان بە راستە شەقامى ئىسلامدا بىننن وایان لى بکەین دان بەو مافانەى ئىمەدا بىننن کە شەریعەتى خواى دادگەر پىی داوین، ئەو بەو مىللەتى کورد دەبیتە خالى ھیز، بۆ مىللەتەكەشمان و بۆ کارى ئىسلامیش دەبیتە خالى ھیز، کابرا تا دوینى بەعسى بووه تا دوینى مىللەتى کوردی بەو زانیوہ کە ھاوولاتى پلە دوو سى بووه ئىستا دان بەو دا بىی کە کورد قەوارەى ھەبى و بوونى ھەبى، چونکە من لەو بارەوہ قسەم لەگەدا کردوون، واتە ئەو کەسە کە بە مەنھەجى ئىسلام پازى بى، دەبى بەھەموو ئەو شتانە پازى بىت کە ئىسلام پىارى لەسەر دەدات. نا، من گوئى نادەمە ئەو، چونکە ئەو مرقانەى کە لە سەر زەویدان، خواى پەرورەدگار ھەموویان بۆ بەندایەتیی خۆى دروست کردووه، ئىمەش ھەتا بتوانن مرقىكى لار راست بکەینەوہ و بیکەینە بەندەیکى باشى خوا، بە کەلکى خۆشى و ولاتەکەشى بىت، بىگومان ئەو خالى بەھیزە بۆ ئىمە، خالى لاوازی نییە تا پیمان شەرم بىت.

+ بىوورە ماموستا، کەسیان خیزانەکانیان سەردانیان کردوون لەناو زینداندا؟

- بەلێ، ھەندیکیان ھەبوون خیزانیان دەھات، خیزانیان یان خزمیان.

+ ھەلى کیمیاىی و ئەوان؟

- ئەوان نا، نەمبىست، ھەتا من لەوئى بووم نەمبىست، نارانم بۆ دواى، جا پەنگە بووبى و من نەمزانیی، بەس ھەیانبوو وەزیر بوو، ئەندامانى ئەنجومەنى قیادەو ئەوانە، دەمبىست کە خیزانیان ھاتووه، یان برايان ھاتووه، یان کوپیان ھاتووه، یان منداڵەکانیان ھیانوون بۆ لایان.

+ پۆژانى جەژن سرووتىكى تاييەتن و حالەتییكى دەروونى تاييەت بە مرقە دەبەخشن، تۆش چوار جەژنت لەوئى بەسەر یرد، ئیوہ چۆن جەژنتان بەسەر دەیرد؟

- وەللا پۆژانى جەژن ئەوان زۆریان دەگریان، تىبینیم دەکرد دلایان پەردەبوو، چاویان سوور دەبووہو، زۆریشیان پى سەیر بوو کە من بەسەرخۆم نەدەھینا،

دەھینا، یان کە دەیانزانی ئەو جەژنی ئیمەیه، هەبوو ئەگەر شتیکی هینابا، دەگوت
 کە ئەو جەژنی ئیوەیه، شیرینیەك، شتی بخۆن. جەژنی نیو زیندان جەژنیکی
 دیکەیه، جەژنی کە بێ پلاوو گوشت و بێ شیرینی، بێ سەردان و هاموشۆ، جاری واش
 هەبوو نەیان دەهێشت چاک و چۆنییش لە گەڵ یەك بکەین، هەر جەژنە پێرۆزەش!!

www.alibapir.net

www.alibapir.net

تەۋەرەي جەۋتەم: چۆنىتىي بەسەربردنى كاتەكانى نىۋوزىندان

۲۰۰۵/۲/۱۰

ستۇدىيۇ كەنالى ھەۋلىرى تەلەۋىيۇنى كۆمەل

www.alibapir.net

۲۶۵

+ پرساری ئەم تەوەرەییەمان تاییبەتە بە چۆنئیتی بەسەربردنی کاتەکانی
ئێو لە نیۆ زیندان، کە دیارە عیبادەتی تێدایە، خۆیخندەو نووسینی
تێدایە، وەرزشی تێدایە، خەوتنی تێدایە. مامۆستا عەلی بایر بەر
لە دەستگیرکردنی هەردەم کاتەکانی خۆی بەرنامەریژ کردبوو، ئەتوانین بڵێین لە
زیندانیشدا، سەرەرای ئەبوونی کتێب، پۆژنامە، قەڵەم و کاغەز و لەو جوو
هاوە لە خۆشەویستانەى جەنابت، هەر لەسەر ئەو بەرنامەریژیە بەردەوام
بوون؟ ئەگەر وایە، چۆن بوو؟

- بسم الله الرحمن الرحيم، دیارە شتیکی زەحمەتە مەرووف بەوەزعیکەو پراەت،
کاتیکی دەکەوێتە نیۆ بارودۆخیکەو، ئەوێ کە پێیەو پراەتووە بۆی مەیسەر نابێ،
ئەو لەسەر دلی مەرووف قورسە، راستە من بە زۆری بە خۆیخندەو و بیرکردنەو
نووسین و قورئان خۆیخندەو کاتەکانم بەسەر بردووە، دیارە لەگەڵ هەڵسان
بەئیشوکاری دیکە، بەلام هەرچۆن بێ، ئەگەر لە شاخ بووم ئەگەر لە شارو ئەگەر لە
ئەشکەوتیکدا بوو، ئەگەر زستان بوو، ئەگەر هاوین بوو، لە هەر فەسلیکی سالد
هەولمداو لە نووسین و بیرکردنەو و مۆتالەعو تەحقیق و ئەوانە دانەپریم.

دیارە چەند پۆژی سەرەتا، ئەو مەرووف نەیدەپەرژایە سەر ئەو هەر بیر بکاتەو لە
خۆیخندەو و نووسین، وەکو پێشتر باسمانکرد، بەلام دواى ئەوێ برامە زیندانى
تاکییەو، دیارە لەو کاتەدا هەستم بە بۆشاییەکی زۆر کرد لە تەمەندا، لەکاتەکاندا،
قورئانیشم لانهوو، لە سەرەتاو قورئانیان نەداینی، بەلام دواى چەند پۆژیک
دراوسییەکی زیندانیم، دکتۆر سەتتەم ئەلگەعود، ئەو قورئانیکی بەتەرجهەى
ئینگلیزی بۆ هیانام، بەراستی کەلێنکی باشی بۆ گرتم، خوا پاداشتی بداتەو،
پاشانیش نزیکەى دواى مانگی ئەمریکیەکان خۆیان قورئانیان بەسەردا دابەشکردین،
تاماوێ شەش تا حەوت مانگی بواى مۆتالەعو نووسین و شتیان نەدەدا، لەبەرئەو
هەر لەگەڵ قورئاندا خەریکبووم، پۆژی واهبوو نیوێ قورئان، واتە بە دووپۆژ
جاریک، بەلکو پۆژی واهبوو کە نزیکی دەکەوتەو لەوێ قورئان هەمووی خەتم بکەم.
ئەگەر کەم خۆیندا، بەسێ پۆژ، بەچوار پۆژ جارێ قورئانم خەتم دەکرد،
ئەوکاتانەى، ئەو مانگانەى سەرەتا بەزۆری خەریکی قورئان خۆیندن بووم.

+ له ماوهی ئه و بیهست و دوو مانگه ی زیندانیان، یان ئه و کاته ی برایته زیندانی ئینفرادییه وه که کاتیکی زیاترتان بۆ دروستیوو، ئه توانین بزانین چه ند خه تممان کردوه؟

- من سه رجه می ئه و کاته به دوو پۆژ جارێک یان سێ پۆژ جارێک، یان ئه گهر زۆر بوايه به چوار پۆژ جارێک قورئانم خه تم ده کرد، که به زۆری له نوێژه کاندای خویندومه، ده توانم بڵیم ئه و ماوه یه ی له وێ بووم سه د چل جار خه تمم کردوه، دیاره دوا یی که دهستم کرد به نووسین و مۆتالعه و ئه وانه، ئه ندازه ی خویندنی قورئان که مبه ووه، له به ره وه ی پێویستم به کات بوو بۆ شتی دیکه، به لām سه د جاری زیاتر له نوێژدا، له نوێژی فهرزو سوننه تدا، له نوێژی شه و پۆژدا قورئانم ده خویند، ئه وه ی دیکه ی شتی، چل جارێک یا که متر له چل جار له موصحه فدا ده مخویند، ئه وانی دیکه ی له به ر ده مخویند له نوێژه کاندای، که دیاره قورئان خویندنی نیو نوێژ، من بۆ خۆم وا له زه تم زۆر زیاتر لیده کرد.

+ جگه له قورئان خویندن، ئه و عیباده ت و په رستشانه ی تر که ئیوه له زینداندای ئه نجامتان ده دان، چی بوون؟ به تاییه ت به پۆژوو بوون، له میانه ی ئه و په رسیاره دا ئه مانه ویت پێشت بڵیین که چه ندیک به پۆژوو بوون، ئه گهر پۆژووی تیکه و تیییت؟

- بۆ ئه وه ی که وینه یه کی پۆشنان له به رچاو بیت بۆ چۆنییه تی به سه ربهردنی کاته کانی نیو زیندانم، من ده توانم ئیستا به ته رتیب بۆتان باس بکه م، جا دوا یی دیمه وه سه ر باسی پۆژوو ئه وانه ش. به یانیان که هه لده سام وه رزشم ده کرد، دیاره دوا یی نوێژی به یانی و قورئان خویندن، ئه گهر شه و ئه ندازه یه ک خه و تبا م که توانی بام دوا یی نوێژی به یانی بیدار بم، له دوا یی نوێژی به یانی جوژێک قورئانم ده خویند، یان دوو جوژه، جاری وا هه بوو شه وان هه لده سام، شه و هه بوو سێ جوژه، به لکو شه و ی وا هه بوو تا هه وت جوژم ده خویند له شه و نوێژدا، یانی سێ چوار سه عات بیدار ده بووم، دیاره ئه و کاتانه نه م ده توانی دوا یی نوێژی به یانی نه خه ومه وه، ئیسه راحه تم ده کرد.

دوا یی قورئان خویندن وه رزشم ده کرد، به یانیان، ئینجا ئه گهر به پۆژوو نه بووما یه، نانی به یانیم ده خوارد، شتیکم ده سته که و تبا ده مخوارد، دوا یی ئه وه دهستم ده کرد

به قورئان خویندن، ئه وه بهر له وهی دهستبگه م به نووسین، ئه گهرنا، که دهستمکرد به نووسین و خویندنه وه، ئه اندازه یه کی باش له وهخته که م تهرخان ده کرد بۆ نووسین، بۆ بیرکردنه وه، دیاره نووسین به یی بیرکردنه وه نابێ.

به لێ، ئه و کاتانه بهر له وهی دهست بگه م به نووسین، پاش وهرزش و نانخواردنی به یانی، دیاره که وهرزشم له ژووره که ی خۆمدا ده کرد، دهستم ده کرد به قورئان خویندن یا خود به زیکر کردن، ههر پۆژه، یان ههر حاله ته دهروونییه، دیاره زیکرکی تاییه تی خۆی هه یه و روحی ئینسان داخواری ده کات، ئه و کاته ی ههست به گونا هباری خۆت ده که یه، که م رۆژ هه میشه ههر گونا هباره، زیکر ی (أستغفر الله) ده که یه، داوای لیبوردن له خوای پهروه ردار ده که یه، ئه و کاتانه ی که ههست ده که یه پیویستت به جه ختکردنه له سه ر ته وحید، زیکر ی (لا اله الا الله) ده که یه، ئه و کاتانه ی ههست به خه م و په ژاره ده که یه، زیکر ی (لا حول ولا قوة الا بالله) یان زیکر ی (استغفار) ده که یه، یان سه لاوات له سه ر پیغه مبه ر ﷺ ده ده یه، یان ئه و زیکر ی یونس (عليه السلام) “لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ”، جاری و هه بووه هه زار جار ئه و زیکر م دووباره کردووه ته وه، هه ندیک ئایه ت یان هه ندیک پسته م له قورئان هه زار جار زیاتر دووباره کردووه ته وه، جاری و هه بووه له ژووره که مدا، له گوشه یه که وه بۆ گوشه یه که هاموشۆم ده کرد، من که م داده نیشتم، به زۆری هاموشۆم ده کرد له کاتی قورئان خویندن، له کاتی زیکر دا، له کاتی موتاله عهش به زۆری له ژووره که مدا هاتوچۆم ده کرد، بۆ ئه وهی دانه نیشتم.

دوای ئه وه ئیمه کاتهکانی که دهریان ده کردین بۆ وهرزش کاتی جیا جیا بوون، به دهست خۆمان نه بوو، جاری و هه بوو سهعات نۆی پێش نیوه پۆ دهریان ده کردین، له گه ل سهعات هه وتی ئیواره، دوو نیو سهعاتی، یا خود دوو یه که سهعاتی، جاری و هه بوو ئه و پۆژه دهریان نه ده کردین بۆ وهرزش تا شهو، له بهر ئه وه نه مان ده توانی هیچ ئیشیک به یه نه کاتی وهرزش، چونکه نه مان ده زانی چ کاتیکه، په نگه ئه وهش بۆ لایه نی ئه منی خۆیان بگه پێته وه، بۆ ئه وهی هیچ قاتعی که نه زانن که ی ده رده چن، نه وه کو پێکه وتنی که له بهینی خۆیاندا بکه ن، چونکه ئه وان حساب بۆ هه مووش تی که ده که ن. ده توانم بلی م کاتهکانی پۆژم به و شیوه یه بوون.

کاته‌کانی شه‌ویش، دواى نوږځى شىوان، هه‌ندى جار نوږځى شىوانم دريژ ده‌کرده‌وه، يانى سوره‌تى (الأعراف)م ده‌خويند، يان سوره‌تیکى کورتتر له ئه‌عراف، له صه‌حیحى بوخارى و موسليم دا هاتووه: جارېک پيغه‌مبه‌ر ﷺ سوره‌تى ئه‌عرافى له نوږځى شىواندا خوږند، من ته‌جروبهم کړدو وتم: داخو تا کوږ ده‌جيت، نزیکه‌ى سى چاره‌ک کاتى ويست، له عيشا نزیک ده‌که‌ويته‌وه، که‌واته ئه‌وه‌ى که مه‌لاکانى پيوه رها‌توون که ده‌بيت هر سوره‌تى (إِنَّا أُعْطَيْنَاكَ الْكُوفَر)، يان هر سوره‌تى (الأخلاق) بخوينرېت له نوږځى شىواندا، وانيسه، پيغه‌مبه‌ر ﷺ سوره‌تى ئه‌عرافى هه‌موو خوږندوه.

جارى وا هه‌بوو جوزئېکم قورئان له نوږځى شىواندا ده‌خويند، يا نيو جوزئم ده‌خويند، به‌پيى که‌شو هه‌واى نه‌فسى، دياره مروځ که په‌غبه‌تى زياتر بوو له‌زه‌تى زياتر ده‌کات، زياتر ده‌چوومه نيو قوولايى قورئان خوږندوه. پاشان نوږځى خه‌وتنان ده‌کرا، زورجار له نوږځى خه‌وتنانيش جوزئېک، دوو جوزئم ده‌خويند، به‌تاييه‌تى ئه‌و شه‌وانه‌ى که درنگ خه‌به‌رم بووبا بؤ شه‌ونوږځ، به نوږځى به‌يانيان و به‌نوږځى خه‌وتنان قه‌ره‌بووم ده‌کرده‌وه، ئينجا هه‌ولمده‌دا دواى نوږځى خه‌وتنان زوو بخوم، بؤ ئه‌وه‌ى بؤ شه‌ونوږځ يا بؤ پارشيوکړدن بتوانم خه‌به‌رم بيته‌وه.

بؤ شه‌ونوږځيش “لانى که‌م سه‌عاتيک، دوو سه‌عات، سى سه‌عات و چوار سه‌عات، جارى وا هه‌بوو پينج شش سه‌عات ده‌متوانى بيدار بم، واته که‌ميک له شه‌و ده‌خه‌وتم، به‌تاييه‌تى له سه‌ره‌تاوه، به‌ر له‌وه‌ى ده‌ست بکه‌م به نووسين و ئه‌وانه، به‌لام که ده‌ستم کړد به نووسين، به پوږځى زور ماندوو ده‌بووم، چونکه له‌سه‌ر کارتوئيک ده‌منووسى، مي‌زو شتم لانه‌بوو، زور پشتم کووړ بوو، پشتم ديشاو ئه‌وانه، پيويستم به ئيسراحه‌تى شه‌و زياتر ده‌بوو.

نوږځى به‌يانيانيش چه‌ند جارېک سوره‌تى (البقرة)م ده‌خويند، له دوو پکاتى نوږځى به‌يانى، يان سى جوزئېک له کوټايى قورئان، يا سى جوزء له هر شوپيکى قورئان، چونکه من له يه‌ک کاتدا دوو خه‌تمه‌م ده‌کړد، خه‌تمکيان هه‌موو پوږځى جوزئېک يان زياترم ده‌خويند له موصحه‌ف، خه‌تمه‌که‌ى دیکه‌شم له نوږځه‌کاندا ده‌خويند، شه‌ونوږځو نوږځه‌کانى دیکه. ئه‌وانه پرگه‌و به‌رنامه‌کانم بوون.

+ بهائی، بیینته وه سهر به پۆژوو بوونه که؟

— به پۆژوو بوون، نزیکه ی مانگی یه که م نه متوانی به پۆژوو بم، له بهرئه وه ی شوینه واری ناره حه تی و نه خوشی و ئه وانه له به ده نمدا مابوو، نه متوانی به پۆژوو بم، دوا ی نزیکه ی مانگی توانیم به پۆژوو بم، ئیدی پینجشه ممه و دوو شه ممه به پۆژوو ده بووم، هه ندیک جاریش ده پۆژ له سه ر یه ک، جار هه بوو نۆژده پۆژ له سه ر یه ک به پۆژوو ده بووم، به لام حه وت مانگی کۆتایی، واته حه وت مانگی پيش رزگار بوونم، نزیکه ی هه مووی له سه ر یه ک به پۆژوو بووم، ئنجا سه رجه م و کۆی گشتی به هه ردوو مانگی په مه زانه وه که له وئ گرتم، زیاتر له نیوه ی ئه و پۆژانه که له وئ بووم، به پۆژوو بووم، من هه مووی شه شسه دو شه ست پۆژ مامه وه، به و شه وه شه وه که له به غدا مامه وه، له کاتی بر دمه وه تا کاتی هاتنه وه، نیوه ی زیاتر به پۆژوو بووم، به لام به هه ردوو مانگی په مه زانی شه وه. به راستی پارشیوکردنیش له سه ره تا وه زه حمه ت بوو، چونکه هه یچ خواردنیک نه بوو، جاری وا هه بوو زستان سارد، ژووره کهش سارد، خواردنه کهش هه ر مه یو بوو له کیسه دا، ئه گه ر ئینسان شتیکی بۆ خر په وه با ده یخوارد، له سه ره تا وه پارشیوکردنمان زه حمه ت بوو، دوا ی وایان لی کرد که بۆ په مه زانی دووهم پارشیو خواردنی ئاماده کرا وایان بۆ ده هینان، هه لکه یان ده کو لاند، یان سووریان ده کرده وه، یان په تاته یه ک، دوا ی په مه زانی ش له جیاتی نانی به یانی، هه ر کاتی پارشیو ده یانه ئینا، به راستی من به ته دبیریکی تایبه تی خوا بیم ده زانی بۆ خۆم، چونکه من بریارم دابوو، وتم: بریارم دا وه تا پزگارم ده بی ت هه ر به پۆژوو ده بم، یه کی که له زانایان ده فه رمو ی ت (أصوم عن الدنيا وأفطر علی الموت). جا له وئ من به هاو زیندانییه کانی خۆم ده وت: منیش (أصوم عن السجن وأفطر علی الخروج)، ئیدی تا هاتمه وه، نانی به یانیان کاتی پارشیو بۆ ده هینان. ئه وه بۆ من شتیکی ژۆر باش بوو، خواردنه که م به گه رمی ده خوارد، ئیوارانیش ئاوا هه ر ژه میکی که یان بۆ ده هینان، ما وه ی کۆتایی مانه وه م له زیندان باش بوو، له پووی خواردن و خۆراکه وه.

+ که تۆ شه وان هه لده سایی ته وه بۆ شه ونو یژ، ئایا پیگه یان ده دا بجیه ته

ده ره وه تاده سنو یژ تازه بکه یته وه، یان له ناو ژووره که دا ئاوی تی دا یوو؟

– سى مانگى سەرئتا سەرئاوو شتى لى نەبوو، ۋەزەم زۆر قورس بوو، ئىنسان ئەگەر تارەتى بچووكى بىگرتايە دەبوو لە نىو بىتل، ئەوئى تارەتى گەرەى بىگرتايە لە نىو سەتل، بەلام من خواردنم كەم دەخوارد، زۆرىش قەلئس بووم لە ناو ژوورەكەى خۇمدا تارەت بىگرم، پىوئىستم پىئى نەبوو، جا شەوو پۆژى جارىك يان دووجار بوايە دەچوومە سەرئاو، كىشىشتم زۆر دابەزى، چونكە خواردنم نەدەخوارد بۆ ئەوئى پىوئىستم بە سەرئاوو شت نەبىت، بەلام دوايى، دواى ئەو سى مانگە، منيان گواستەو بۆ شوئىنك، ئىمە كۆمەلەك بووین گواستيانىنەو بۆ شوئىنك كە سەرئاوو تىدا بوو، ھەر لە ژوورەكەى خۇماندا دەستنوئىژمان لىدەگرت.

+ ئىستامامۇستامەلى باپىر بەو دەناسرپتەو كە خەوى كەمە، ئەوئىش بەھوى زۆرىى كارەكان و سەرقالى بە بەرنامەى كارىەو، شەوو پۆژى چەند سەعات لەوئى دەخەوتن؟

– ئەو جيا جيا بوو، جارى من ھەمىشە كاتم كەمبوو بۆ خەوتن، جا لەوئى رەفەقە زىندانىيەكان دەیانوت: "شىخ، سجن شوئى خەوئى، تۆ چۆن و بۆ تىر ناخەوى؟" وتم: ۋەللاھى ئىشو كارم زۆرەو مەشغەلەتیم زۆرە. بەتايىبەتى ئەو كاتانەى دەستم بە نووسىن كرد، كە من لە دووسەدو يەككەمىن پۆژى زىندان دەستم بەنووسىن كرد، ھەفتەيەك پىش ھاتنەو ھەم لىئى بوومەو.

واتە نەزىكەى چوارسەدو پەنجا پۆژ خەرىكى ئەو كىتەبووم، بەراستى كاتم كەمبوو بۆ خەو، دەتوانم بلىم كە جارى ۋاھەبوو شەوو پۆژىش پىنج سەعات دەخەوتم، جارى ۋا ھەبوو شەش سەعات، بەلام دوايى كە ھەستم دەكرد ۋەكو چۆن مەوۆ ژەمباردوو دەبىت، ھەست بە برسىتتى دەكات، منىش كە خەو بواردوو دەبووم، بۆ شەوو پۆژەكانى دىكە قەرەبووم دەكردەو، دەمكردە ھەوت سەعات، يان شەش سەعات و نىو، پىم شك نایەت لە ھەوت سەعات تىپەپىيئ، دەچوو بۆ شەش سەعات و بۆ پىنج سەعاتىش.

من پىموايە بۆ خەوتن ۋەوانە، بەلئى بەدەن پىوئىستى پىتەتى بە ئەندازەى كە ماندوو دەبى، پىوئىستى بە ئىسراحت ھەيە، بەلام خۇراھىنانىش زۆر پۆلى تيا دەبىنئ، مەوۆ ئەگەر خۆى رابھىنئ لەسەر ھەشت سەعات، ئەگەر ھەوت سەعات

بخهويټ، ههست به بېخه وي دهکات، به لām که خۆت پراهيڼا، دهگورپټ، پيموايه به پيټي
قوناغي ته مەنیش خه و فەرق دهکات، پيموايه به شەش سەعات و نيو مروڤ دهتوانيت
ئيکتيفا بکات، ئەگەر زياتر ماندوو بئ، پەنگه پيويستی به ئيسراحتی زياتر هه بئ،
به لām بۆ حاله تي ئاسايي، بۆ ته مەنی چل سال و پشته وه، مروڤ به وهنده ئيکتيفا
دهکات.

+ ئيمه زۆر له سەر پەرسنشەکان پاناوه ستين، چونکه ئەوه زياتر
شيويه کي شه خسييان پيوه دياره، به لām دهکري بزانين قوناغي زيندان، له
پرووی ئيماني و روحی و ئەجامدانی عيپاده ته کانه وه، به قوناغي کي تاييه تي
ژيانى شيوه داده نريټ، يان له دەر وهی زيندانيش شيوه هەر له سەر ئەو پيتمه
به رده وام بوون و به رده واميش دهين؟

– من کاتى خوڤيشى هەر وابووم، ئەوانه ي له مەنه وه نزيکنو له نزيک مەنه وه ژيان،
دهزانن، ههروه کو که له قورئان و سوننه تدا هاتووه، له ژيانى پيغه مبه ر ﷺ و هاوه لانی
به پيژي پەنگي داوه ته وه، هه ولم داوه وا بکه م، يانی خویندوو مته وه که مروڤي
ئيماندار، به تاييه تي که سيک که کارى ئيسلامی دهکات، له نيو موعانات و ئيش و
ژانديه، به بئ به هيز کردنی لایه نی روحی و مەعنه وي له خویدا، ناتوانی بارى کارى
ئيسلامی بخاته سه رشانی خو، هەر بۆيه ش خواي په روه ردگار له گەليک شويى
قورئاندا فه رمان به پيغه مبه ر ﷺ دهکات به شه ونويزو به زيکرو ته سبيحاتی خواي
په روه ردگار، به پشت به خوابه ستن، به پوو له خوا کردنی زياتر، به دونيا به که مگرتن، بۆ
وينه “له کۆتايى سوره تي (طه) دا خواي په روه ردگار ده فره رمويټ: (فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا
يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ
النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ * وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ * وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا
نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَىٰ) ئايه تي (١٣٠ - ١٣٢).

ههروه ها له کۆتايى سوره تي (الأعراف)، له کۆتايى سوره تي (الحجر)، له کۆتايى
سوره تي (النحل)، له کۆتايى زۆر له سوره ته کان، له سوره تي (المدثر) و (المزمل)، له
هه مووياندا، له زۆربه ي سووره ته کاندا، خواي په روه ردگار فه رمان به پيغه مبه ر ﷺ

دەكەت كە لە پووی روحی تەقواو لەخوانزیکبۆنەووە ئەوانەووە زیاتر کردو کۆشش بکات. من هەر لە زینداندا وانهبووم، لە پێش زیندانیشدا هەمیشە هەولمداوە کاتێک تەرخان بکەم، پۆژووی سوونەت بگرم، لە خوا بەزیاد بێ، لەو هەتەئە لە بیرم بێ هەر هەولمداوە پۆژووی سوونەتە هەبێ، کەم و زۆر پۆژووی سوونەتە هەبوو، هەولمداوە شەونوێژو نوێژە سوونەتەکانم هەر هەبێ، بەپێی توانا، دیارە لە حالەتی نەخۆشی و سەفەر ئەو دوو حالەتی ئیستیسناوە و خوای کاربەجێ لە قورئاندا باسی کردووە، (عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَىٰ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) (المزمل: ٢٠). ئەم سێ حالەتە، حالەتی نەخۆشی، حالەتی سەفەر و گەشت بۆ بازرگانی و حالەتی جیهاد و جەنگکردن، خوای پەروەردگار کردوونی بە سێ حالەتی هەلاوێردراو بۆ ئەوێ کەسانێک کە عادەتیان وایە شەونوێژ بکەن، بۆیان هەبێ شەونوێژ نەکەن، ئەگەرنا، من هەولمداوە ئەوانەم هەر هەبێ، هەروەها ئیعتیکافیش، هەولمداوە بەین بەین بچمە ئیعتیکافەو.

جا بەراستی ئەو زیندانییە بۆ من ئیعتیکافیکی زۆر باشبوو، ئیعتیکافیکی خەست و خۆل، بەراستی زۆر لە میژبوو هەستم بەتینوێتییهکی روحی دەکرد، دەرەتیشم نەبوو لەبەر سەرقالیی ئیش و کار، دەرەتەم نەدەبوو، ئیدی ئەو بۆ من ئیعتیکافیکی ئیجاباری بوو، پێمواوە زۆر لەو تینوێتییه روحیانە پێشتر هەمبوون، ئینشا ئەللا شکاوان، پێمواوە سوودی زۆرم لێ بینی، لە پووی بەهێزبوونی ئیمان، لایەنی روحی و زیاتر بیرکردنەو لە گەورەیی خوای پەروەردگار و لە ناو بەرزەکانی و سیفاتە پەسەندەکانی و لە مەخلوقات و .. هتد.

یەکیك لەو شتانەئە لە زینداندا بۆم دەرکەوت لە ئەنجامی بیرکردنەوێ زۆر، بۆم دەرکەوت کە خوای پەروەردگار پێداویستییه بچووکەکانی ئینسانیش جێبەجێ دەکات، بێگومان ئەو ئاگای لە هەموو شتێک هەیە، ئەو شتێکی بەلگە نەویستە، بەلام پێداویستی زۆر گچکەئە ئینسانیش جێبەجێ ئەکات، با من یەکی لەوانە بگێرمەو: پۆژێک، کە چەند مانگێ بوو میووە شتیان نەدابووین، لەوێ لە سەرەتاوە میووە و شت نەبوو، دوایی بۆیان هێتاین، دیارە بەدەنی ئینسانیش ئەو خواردنەئە کە بۆ قیامین و ئەو خواردنەئە کە حەزی دەچێت، پێویستی پێیەتی، پرتەقالێکم بە دەست

پاسهوانیکهوه بینى، ههروا تۆزىك دلم بۆى چوو، ئىدى چاوم تىننه بريپوو، ههروا دلم بۆى چوو، ئهگه رنا، پىم ناخۆشبوو ته ماشاي بکه م، دياره ئهوان ئهوان هيج پىعايهت نه دهکرد، بۆ من نا، بهلکو بۆ ئهوانى دى، چونکه من هه ر له نارپهحتى و شتدا بووم، بهلام ئهوانه هه موو به پىرسانى پۆتى به عس بوون، به پىرسى گه و ره گه و ره و وه زىرو ئهوانه، له خۆشىو له زهتسى زۆردا بوون، پاسهوانهکان هه موو خواردنى تازە سازکراويان دهخوارد، ميوه يان دهخوارد، شتى شىرينيان دهخوارد، زه لاتهيان دهخوارد، ئىدى ئه و به پىرسانه ده بوو هه ر زهقه ي چاويان بيت، هه ر ئاويان به دهمدا هاتبايه ! جا پۆزىك من پاسهوانىكم بينى ئه و پرته قالئى پىبوو، تۆزىك دلم بۆى چوو، ئه و پۆزه به پۆزووشبووم، دوايى هاتمه وه، وه رزىشان ته و او بوو هاتمه وه ژوورئ، تۆزىك خه وتم، پۆژ بوو، دوايى كه خه به رم بووه وه، پرته قالئىكى گه و ره له سه ر قه راغى په نجه ره ته خته كه دانرا بوو، من وامزاني پرته قالئيان به سه ردا دابه ش كر دووين، دوايى لىم پىرسين وتم: ئه ر ئ ئيوه ش پرته قالئيان دانئ؟ ! وتيان: "پرته قالئى چى؟ نه وه لالا كه س وه رى نه گرتوه، بۆ؟" وتم: وه لالا پرته قالئىكان له سه ر په نجه ره كه ي من داناوه .

به هه رحال، خواي په روه ردگار دلى يه كئى له و كافرانهى نه رمكردوه ! يان بۆ خۆي له پئى فريشته يه كه وه پرته قالئىكى تاييه تى له وئ داناوه، بۆ خواي په روه ردگار هه موو شتى ئاسانه .

يه كئىكى تر له و حاله تانه ي له ئه نجامى پىركردنه وه ي زۆرو تىرپامان له كاروبارى خواي په روه ردگار بۆم ده رده كه وت كه خواي ته عالا گرنگى ددها به شتى گچكه ي پىداويستى ئىنسانيش. من زۆر سه غله ت بوو بووم به وه ي كه هه موو پۆژئ ده بوايه ده ستنويزم له ژووره كه ي خۆماندا گرتبايه، زۆر ناخۆشبوو، من به تانىشم راده خست، دوايى به تانييه كه ته رده بوو، به تاييه تى كه زستانبوايه ناخۆشبوو، نزىكه ي نه وه ده مين پۆژبوو كه له و شوينه دا بووم و سه رئاوى تىدا نه بوو، پۆژى كۆتايى زۆر سه غله ت بوو بووم، وتم: خوايه، تۆ بۆ خۆت ده زانى، نازانم چۆن ده ستنويزم بگرم، جارى وا هه يه له شم له نويزم ده چيئت. دوعام كرد، وتم: هه ر لىره لام به ن و بچمه شوينىكى وا كه سه رئاوىكى لىبئى و ئه وانه، دراوسيه كه شم جگه ره كئيش بوو، هه موو جارى كه جگه ره ي ده كئيشا، دووكه لى جگه ره م بۆ ده هات، جا من به دووكه لى جگه ره ش ته نگه نه فه س

دەبۇم زۆر پىم ناخۆشە، قەد لە ژياندا جگەرەم نەكيشاوه، زۆر پىي قەلس دەبووم، ئىتر شويىكى واش بىت ئەو دووكەلە جگەرەشم لى قەتە بىي، ھەرودھا لە ئەولاشم زۆر قەسەيان دەکرد، بەتايبەت يەككىيان دلى تەنگ دەبوو، مرقۇكە لە زىندانى تاكىدايە زۆر دلى تەنگ دەبى، پىي خۆشە قەسە بکات و دەنگ بەرز بکاتەو، ئەوھش وەكو تەنفيىك، ئەو ھەر ھاوارى دەکرد: شىخ! قەسە دەکرد، جارى وابوو من لە نويزدا دەبووم، دەبوو بلىم (سبحان الله)، فيرم کردبوو، وتم: ئەگەر وتم (سبحان الله)، بزانە لە نويزدام. من قورئانم دەخويند، يان بيرم دەکردەو، يان زىكرى دەكەم، ئەوجا ھەموو جارى دەبوو قەتەى بکەم، ئەو پۆرە بەيانىيەكەى دوام کرد، ھەر بۆ ئىوارى وتیان: نەقلن. ئەمن بەپاستى تۆزى ترساشم، وتم پەنگە بۆ شويىكى ناخۆشتر بىت، تۆزىك دلىشم خۆشبوو، وتم: ئىنشا ئەللا دوامەم قەبول بوو، دەچىنە شويىكى باشتر، ھەر بۆ ئىوارە برديانين بۆ زنجيرە ژوورىكى دىكە، كە سەرئاوى لىبوو، ئەو مەنفەزەش، ئەو قەشە لىنەبوو، دووكەلىش قەتەبوو، قەسەكانىش قەتەبوون! ھەرسى داواكارىيەكەم ھاتنە دى.

+ ئەو ھەلەدەگرين بۆ تەوەرەكەى دىكە، تەوەرەى ھەلۆيستە لەبىرنەچووەكانى نيو زىندان..
- بۆ بەتەماى جارىكى دىكە باسى كەيەو؟! !

+ ئەو تەوەرەيەكى ترمان دانابو بۆ ئەوشتانە. مامۇستا، ياست لەوەکرد سوننەتيك كە لەو ھەر ئەنجامەت نەداو و لەوئى بوارت ھەبوو، خویندنى سوورەتى (الاعراف) بوو لە نويزى شىوان، لەويو پەرسىيارىك دروست دەبى، ئەو سوننەتانە چىن كە تەنھا لە زىندان بوارى جىيەجىكرەدنيان تەوەرە؟
- ھەر ئەو ھەيان پەنگە يەكەم سوننەت بوو، ئەویش لەبەرئەوئى بەردەوام لەو شويانەى نويز دەكەم، ھەر ئىمامەتى بۆ خەلک دەكەم، ئىنجا بەردەوامىش ميان و خەلک و قەلەبەلغىشمان ھەر لەسەرە، ئەگەر من نويزى شىوان سوورەتى ئەعرافى تىدا بخوینم، دەبىت كاپرا دەست وەبن سەرى بدا تا نويزى خەوتنان!!

بەپراستی پېم شەك نايە بۇ سۈننەتى دېكە، ۋەكو لە بابى ھەئسوكەوت ومامەلە
لەگەل خەلگ، ۋەكو چاكەكرىن، بەزەبى نواندىن، ھەندى ھاوكارىكرىن، ئەگەرنا، پېم
شەك نايە شىئىكى تازەى دېكە تەنھا لە زىندان دەرفەتى ئەنجامدانىم ھەبووبى.

+ مامۇستە، بېيىنە سەر ياسى نووسىن و خويىندەنەو، ئاشكرايە ئىوہ بى
كتىب و نووسىن و خويىندەنەو ھەلئەكەن، لە چەند مانگى سەرەتاي زىنداندا،
ھىچ يەكك لەمانە ھاوالتان نەبوون، ئەو كاتانە ھەستان بەچى دەكرى كە
دوور لەوانە دەتيان؟

- بېگومان لە سەرەتاوہ زۆر ناخۆشبوو، لە ۋەزەيكەوہ كەوتبوو مە ناو ۋەزەيكى
تر، بەلام لەبەر ئەوہى قۇناغى پېشتر ناخۆشتر بوو، ئەوہبوو ئازارو ئەشكەنجەو
نارەحەتەيم ھەبوو، كە برديانم بۇ ژوورە تاكيەكە، ھەرچەندە كىتب و ھىچ قەلەم و
شىئىكى لى نەبوو، بپوا بكە وام دەزانى ھاتوومەتەوہ بۇ مالى، لەو ھالەتە ناخۆشە
نەجاتمبوو ھاتم بۇ ژوورى تاكى، ۋەك بلىي بەسەر فەرەحنايەكى زۆردا كەوتم، بەلام
دوايى كەمامەوہ، ديارە بەردەوام چەند پۆژو ھەفتەو مانگو ئەوانە بە دواي يەكدا
دەھاتن، مرقۇ ھەست بە دلئەنگىيەك دەكات، جار جار، بەلام خواي پەرۋەردگار دلى وا
لىكرىدبووم كە نەمدەتوانى بېئيش بىم، ئەويش دەبېت خوا بۆت ئاسان بكات، بەپراستى
ھىچ شىئ بەشان و شەوكەتى مرقۇ خۆي نىيە، تەنانت لەو كاتانەى كە ۋەرزىم
دەكرىدو دوو نىوسەعاتى دەردەچوو، بېست و سى سەعات لە ژوورى، جارى واش
ھەبوو دوو نىوسەعاتىيەكەيان دەكرىدو دوو نىوچارەك، چونكە چوونە سەرئاوہكەشيان
دەخستە سەرى، كابراي پاسەوان دەيگوت: "چارەكك پۆشتوہ، يا بېست دەقيقەى
پۆشتوہو دە دەقيقەى ماوہ". خواي پەرۋەردگار واى بۇ ئاسان دەكرىد، ئەوكاتانەى
ۋەرزىش ھەولم دەدا بېئيش نەبىم، يان چەند زىكرىكم دەخويند، يان سەلاواتم لە
پېغەمبەر ﷺ دەدا. لەبەر ئەوہ مەن فەرەغ نەبوو، لە ئەنجامى ئەوانەدا، كە تۆ
بۆشايت نەبوو، زۆر ھەم ۋە ھەم ئەوانەت نابى، بېرم زۆر دەكرىدەو، پېم خۆشبوو
كتىبم لە بەردەستدا بوايە، بەلام ئەو شتانەم كرىدبوو بەدىل بۇ موتالەعەو نووسىن.

+ به لږ، لهو چهند مانگه ی پښه ی ده ستخستنی کتیب و بواری نووسینتان
پیډرا، چهند کتیب و بلاو کراوه تان خوینده وه نوایان چی بوو، چوڼ ده ستخان
که وتن؟

- بړوا بکه ناوه کان زور بوون، به لام به زوری نه و پومان و چیروکانه بوون که
چیروکنووس و پومانووسه نه وروپی و پوره لاتو و پورثاوا یه کان نووسی بوویان و
ته رجه مه کرابوون بۆ عه ره بی، به زوری نه وانه بوون، دیاره نه وه به ئیزافه ی ته ورات و
ئینجیل، هه ردو وکیانم خوینده وه، ته ورات که دوو هزار لاپه ریه و، ئینجیلیش ده وری
هه زار لاپه ریه به شه رجه وه، نه وه ش کاتیکی لیگرتم، نزیکه ی مانگیک پیوه یان خه ریک
بووم، به زوری کتیبی پومان و نه وانه بوو ده مخوینده وه، ده توانم بلیم زیاتر له (۱۰۰ -
۱۵۰) کتیبم خوینده وه ته وه، به زوری پومانی (تولستوی) و نه دیب و نووسه ره
گه و ره کانی هیند و ئینگلیز و فه ره نسا و نه مریکا و نه وانه بوون، دوا یی هه ندی کتیبی
ئیسلا می تیډاهه بوو وه کو (تحفة الذاکرین) ی (شه وکانی)، (ریاض الصالحین) ی
نه وه وی، ته ئریخی خوله فا، (رجال حول الرسول) ی خالد موحه مه مد خالد، (تاریخ
العراق)، به لام دوا یی نه وانه یان هه موو لابرډ، به تایه تی کتیبه ئیسلا مییه کانیان هه موو
لابرډ، هه ندی کتیبی دکتور علی وه ردی: (وعاض السلاطین) و چی و چیشی لیوو،
به لام دوا یی نه وانه یان هه موو لابرډ، ته نیا مابوونه وه نه و کتیبی پومان و چیروکانه ی
نه وروپییه کان نووسی وویانه و ته رجه مه کراون بۆ عه ره بی.

+ له ته و ره کانی پیښوودا یاست له نووسینی کتیبی عه ره بی کرد،
ده کری له ویا ره یه وه زیاتر بزانی، نایا کاغه زتان لایوو تا له سه ری بنووسن،
هه رچه نده یاستان له وه کرد که کاغه زتان لا نه بوو هه مووی له سه ر مقه یا
نووسرا؟ دوا یی چوڼ توانیت بیگوا زیته وه بۆ ده ره وه ی زیندان؟

- له سه ره تا وه من ئیجازه ی نووسینم نه بوو، ئیجازم نه بوو قه له م و کاغه زم پی بی،
پورژیک بانگیان کردم بۆ ته حقیق، موحه قیقه نه مریکیه کان گورابوون به دووی
به ریتانی، یه کیان ناوی مسته ر بیل بوو، نه ویتریان ناوی مسته ر جو بوو، به راستی نه و
دوو براده ره باش هاوکاریان کردم، وتیان: "نیمه به ته ماین لاپه ریه کی نوئ له گه ل تو
هه لډه ینه وه، بومان ده رکه وتوو که تو پایوکی پاکو و راستی، نه وشتانه ی له سه ر تو

گوتراون درۆن، ئىيمە دەمانە وىت لاپەره يەكى نویت له گەل هەلەهەنەوه، لەمەولا بۆ تەحقیق بانگت ناکەین، بەلکو زیاتر پێمانخۆشه بۆ وتووێژی فکری لهگەڵت دابنیشین و ئیستیفاده بکەین، تۆ هەندى شتى نویت پێیه و ئەوانه"، وتم: فەرموون، وتیان: "جاری ئەتۆ چیت پێویستە ئیمە له خزمەتین". ئەوکات زۆر پێویستم بە سەعات بوو، چونکه نزیکەى حەوت مانگ بوو سەعاتم لانهبوو، بانگیشم بۆ خەلکەکه دەدا، بەتایبەتى بۆ کاتى پارشیوان نەمدەزانى کات چەندە، چونکه له ژووریدا هیچ شت نابینی، ژووریکى تاریک ئەوهشى تیدا نەبوو دەرى ببینی، وتم: جاری پێویستم بە سەعاتە، سەعاتەکهى خۆم که لیان سەندووم، بۆم بێنەوه، ئەوه ئەگەر بواری نووسینم بدەن، قەلەم و کاغەزم بدەن، ئەوه زۆر سوپاستان دەکەم، لەبەر ئەوهى من کاتیکی زۆرم هەیه، دەمهوى هەندى خەواتیری خۆم دەربارەى قورئان بنووسم، دەشمەوى تۆزى خۆشم فیڤى ئینگلیزى بکەم. جا لەپاستیدا ئەو کاتە دەمويست، بەلام دواى ئەوهەم واز لیهێنا، بەشى مەدار سازکردنى خۆم چەند پرستەیهکم دەزانى، وتم: لەوه زیاترم پێویست نییه، زیاتر پەرەبەتم چوووه سەر ئەوهى به قورئاندا بچمهوه.

جا ئەو دوو موحەقیقه بەریتانییه دەرفەتیکى باشیان بۆ پەخساندم، بواریانداو لای خوشیان نووسییان، چونکه موحەقیقى دواى که دیت، لەسەر هی ئەو حساب دەکات، فلان کەس بۆى هەیه قەلەم و کاغەزى لاییت، ئیدى ئەوان هەر ئەوکاتە دەفتریکى سەد لاپەره بیان دامى، وامزانى خەنیان کردم، دوو قەلەمیشیان دامى، دواى جاروبار لە موحەقیقهکانیش وەرم دەگرت، بەلام بەزۆرى پاسەوانەکان خۆیان بۆیان دابین دەکردم، وەکو هاوکارییهكى ئینسانی، که دەیانزانى من زۆر خەریکی نووسینم، هەبوو بۆ خۆى دەهات و دەبوت: "هیچ ئیشت نییه؟"، بەپارەى خۆى دەچوو بۆى دەکریم. بەپراستی ئەو هەلوێستانەم لەبەر ناچیت، یەکیکی کەشیان ناوی جۆزێف بوو، پیاویکی بە تەمەن بوو، نزیکەى (۵۰ - ۶۰) سالیک بوو، دەیگوت: "دافیعیک هەیه و پالم پێوه دەنێ که خزمەتى تۆ بکەم، نازانم خوا وای لیکردووم، ئەتۆ بە پیاویکی موبارەك دەزانم، پێمخۆشه خزمەتت بکەم، چیت دەوى؟". جارى وابوو چوار قەلەمى بۆ دەهێنام، دوو دەفترى بە پارەى خۆى دەکری، ئینجا لیم پرسى، وتی: "من مال و منالم هەیه"، وتم: باشه، پەرنگه تۆ فەقیر بیت و پێویستت بەو پارەیه بیت، دەیگوت:

"نەخیر"، دەیگوت: "من پیموایه ئەگەر یارمەتی تۆ بدهم، خوا زیاترم دەدات"، ئاوا
 خوای پەرورەدگار هەندیک لەوانەى بۆ موسەخەر کردبووم، خۆیان قەڵەم دەفتەرو
 کاغەزیان بۆ دەهیخام، دەنا من زیاتر لە دوو هەزار لاپەرەم نووسی لەو کتێبە، پەرنگە
 هەزار لاپەرەم زیاتر ئیعادە نووسین کردبێتەوه و فریتم داوه، دیارە ئەوکاتەش فریदानی
 ئەو لاپەرەنە، پەشنووسەکان، گەرفتیك بوو بۆ من، جارێك سووتاندم،
 هەرئەوئەندەمزانى چواردەورى مەعەسکەرەکه بوو بەناقیلە و مودەرپرەعە، وتیان: "بۆن
 چروکێك دى"، بەلام لەبەرئەوهى جگەرەکیش نەبووم، هیچ کەس فیکری نەدەکردهوه
 لە ژوورەکهى من بى. کاتى وەرزش بوو چووینە دەرى، پەفیکە سجنەکانم زانیان من
 سووتاندوو، بە هەندیکیانم گوت وەللا من هەندى کاغەزم سووتاندوو، چونکە ناوی
 خوایان تێدا، ئایەتیان تێدا، تا نەکەوێت بەردەست و پى. وتیان: "جا ئەوه
 هەرنابى، هەر بە شتیکی زۆر گەورەى دەزانن". دیارە زۆر مشەوشبوون، هاتن بۆیان
 بە ژوورەکانەوه دەکرد، بەس نەهاتنە ژوورەکهى من، وتیان: "ئێمە دەزانین جەنابت
 جگەرەکیش نیت، ئەسلەن ئەو ئاگروشتە پەيوەندیی بە تۆوه نییه"، هەمووشى لە
 ژوورەکهى مندا بوو!

دواى مەشۆرەتم بە پەفیکەکانم کرد، بەزیندانییهکان، وتم: باشە من چیان لێبکەم
 ئەو کاغەزانە؟ وتیان: "وەللا نازانین"، بەلێ دواى وەکو خەتەرئى هاتە دلم، تەبعەن
 پێشتم دروست نەبوو فرییان بدهم، چونکە دەکەوێت بەردەست و پى، دواى تەکبیریکم
 لیکرد، لە سەتلیك ئاوم دەهاویشتن، کاغەزەکان هەموو دەتلیسانەوه تا دەبوون بە
 هەویر، نووسین و شتەکهى هەموو دەکوژایەوه و دەمکردنە هەویر، ئەوجا فریتم دەدان،
 جا مەبەستم ئەو هەموو کاغەزەیه، لەوانەیه نزیکەى پەنجا قەڵەمم زیاتر سەرف
 کردبیت، قەڵەمى جاف، ئەگەر خوای پەرورەدگار ئەو پاسەوانانەى بۆ من موسەخەر
 نەکردبا، دیارە بۆ من زۆر شتیکی زەحمەت دەبوو⁽¹⁶⁾.

¹⁶ هەروەها کاک دکتۆر سەتتام ئەلگەعودیش هەندیک جار هاوکارىی دەکردم بۆ پەیداکردنى قەڵەم و
 قاقەز.

+ مامۆستنا، پیشتەر باسست لهوه کرد که به خویندنهوهی ئەو کتێبه، هه ندیک له بهرپرسیانی پزیشم، له هاوژیندانیه کانت، له حهقیقهتی ئیسلام تیگه یشتن، ئەوانه کییوون که خویندوویانه تهوه؟ تا چه ند کاریگهیری له سهریان هه بوو؟ - جارێ با هه ر به کورتی پێناسه یه کی ئەو کتێبه بکه م، ناو نیشانه کهیم ئاوا داناوه: (الاسلام يتجلى في كتاب الله)، مه به ستیشم لهو کتێبه ئەوه بوو باسی هه موو ئیسلام بکه م له بهر پۆشنایی قورئاندا، چونکه من پیم وایه خوای پهروه رداگار باسی هه موو ختوتی عه ریزو ژۆر له ته فاسیل و جوزئیاتی ئیسلامی کردوه له قورئاندا، ئیدی ئەوهی که لێی ورد بێته وه، ده توانیت هه موو ئەوانه ی لێ هه ل به ینجی.

ئەو کتێبه له چوار باب پیکهاتوه، یان ده توانین بڵین چوار کتێبه له کتێبکدا. **بابی یه که م:** (الاسلام معرفة صحيحة بالخالق (جلّ شأنه) وبالخلق)، ئەوه باسی ئەوهی که پێی ده وتریت ئە پستمۆلۆژیا (جیهانبینی) (نظرية المعرفة)، باسی نه زه ریه ی مه عریفه له ئیسلامدا، ئیسلام چۆن ته ماشای وجود ده کات، چۆن ته ماشای خالیق ده کات، چۆن ته ماشای بوون ده کات، ته ماشای ژیان و ئاده میزاد، دونیاو دوا پۆژو ئەوانه ده کات. ئەوه نزیکه ی سی سه د لاپه ره یه کی گرتوه.

بابی دووه م: (الاسلام ایمان بالله وملائكته وكتبه ورسله والیوم الآخر)، ئەوه له شه ش فه صل پیکهاتوه، باسی هه موو بنچینه کانی ئیمان ده کات، نزیکه ی نۆ سه د لاپه ره یه که، ئەوه گه وه رترین بابه.

بابی سییه م: (الاسلام التزام جاد بالشریعة علی الصعیدین الفردي والجماعي)، ئەوه باسی پابه ندیی تاک به ئیسلامه وه، پابه ندیی کۆمه لگا به ئیسلامه وه ده کات له هه موو بواره کاندا. لێره دا باسی ده وله تی ئیسلامیی و قه واره ی ئیسلامیی و ئەوانه شم کردوه.

بابی چواره م: (الاسلام نظرة سديدة تجاه الناس وتعامل صحيح معهم)، ئیسلام چۆن ته ماشای هه لسه وکه وت له گه ل خه لک ده کات، واته موسلمانان چۆن ده بیت هه لسه وکه وت له گه ل غه یری موسلمانان بکه ن، ئەوه ش چ له حاله تی جه نگ، چ له حاله تی ناشتی.

کتێبه که ئەو چوار بابیه، ئەوانه ی که ده توانم بڵیم هه موو فه سلّه کان هه ریه که ی تۆزیکیان لێ خویندوونه ته وه، ئەو هاوژیندانیه ی که له گه لدا بوون، جا من به ژۆری

نیشانه‌ی دیلتی و نه‌وانه‌یه، به‌لام له پووی ده‌روونی و مه‌عنه‌ویییه وه خۆم له شوینیکی بَلَنده‌بینی.

هر بۆیه په‌نگه‌ دوایی کتیبه‌که‌ ببینن، شوینه‌واری زیندان و هه‌ستکردن به‌ دلته‌نگی و نه‌وانه‌ی پێوه‌ دیارنه‌بیت، ئه‌و به‌پێزانه‌ی له‌و شوینانه‌شدا نووسیویانه، په‌نگه‌ ئه‌شکه‌نجه‌یان له‌سه‌ر بووبی، ئیهانه‌ کرابن، نا‌په‌حه‌ت کرابن، ئاده‌میزاد ده‌بی ده‌روونی ساف بیت له‌ کاتیک که‌ ده‌یه‌وی ده‌رباره‌ی ئیسلام بنوسی یان بدوی!

من له‌و کاته‌ی برامه‌ زیندانی تاک، جگه‌ له‌ قوناغی ته‌حقیقی دووه‌م، که‌ هه‌ندی نا‌په‌حه‌تی و شت هه‌بوو، دوا‌ی ئه‌وه‌ ئیهانه‌کردنی ئه‌نقه‌سته‌و نه‌وانه‌ نه‌بوو، ئه‌وه‌ هه‌بوو که‌ جار جار ده‌بی قنچه‌که‌ جگه‌ره‌ هه‌لبگر نه‌وه‌، ده‌بوو هه‌مام و ئاوده‌ست پاک بکه‌یه‌وه‌، به‌لام هه‌ستمان نه‌ده‌کرد شتیکی ئه‌نقه‌سته‌و بۆ ئیهانه‌کردنه‌، ده‌یانگوت: "شوینی خۆتانه‌و پاک‌ی که‌نه‌وه‌"، جگه‌ له‌وه‌، شتی تر نه‌بوو، که‌ بلی پال پێوه‌نانی، یان قسه‌ پێگوتنی، ئه‌وشتانه‌ نه‌بوو، وه‌کو له‌ زیندانی تر هه‌ر به‌عسییه‌کان بۆ خۆیان بۆمنیان باس ده‌کرد، ده‌یانوت: "ئیره‌ له‌ چاو زینداندان (پینچ نه‌ستیره‌)یه‌". جگه‌ له‌وه‌ش، من له‌ پووی رو‌حیشه‌وه‌ هه‌ر به‌ به‌ده‌ن له‌ ناو سجنه‌که‌دا بووم، ئه‌گه‌رنا، ده‌توانم بلیم به‌روح له‌ مه‌له‌کو‌تی ئه‌علادا په‌روازم ده‌کرد.

+ مامۆستا، نزیکه‌ی سه‌دو چل جار قورئانت خویندووه‌ته‌وه‌، به‌لام من ده‌پرسم چه‌ند جار سووره‌تی (یوسف) ت خویندووه‌ته‌وه‌؟
- هه‌ر له‌گه‌ڵ خه‌تمه‌کانی قورئان ده‌مخویند، به‌جیا نه‌مخویندووه‌.

+ به‌جیا نه‌تخویندووه‌؟

- نه‌خیر، زۆرم ته‌ئه‌مولم تیدا ده‌کرد، زۆر بیرم ده‌کرده‌وه‌ له‌ ژبانی یوسف (علیه‌ السلام)، به‌تایبه‌تی له‌ کاتی هه‌لسوکه‌وتم له‌گه‌ڵ هاو‌زیندانییه‌کان، زۆر بیرم له‌و پرسته‌ قورئانییه‌ ده‌کرده‌وه‌ (وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانِ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِينَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ) یوسف (٣٦).

من بیرم ده کرده وه ده موت: ئه وه پیغه مبه ریکی خواجه (علیه السلام) و به تۆمه تیکی زۆر پیس زیندانیی کراوه که ئه صل و ئه سانی نییه، دوو نه فهر که دیاره یه کیکیان مه یگیپر (ساقی) بووه، ئه وی دیکه شیان وا پیده چیت چیشتلینهر بوو بیت، هی پادشایه کی کافر، له گه ل یوسف (علیه السلام) له و زیندانه دان، به لام هه ریه که وه خه ونیک ده بینن، ده چن بۆ لای یوسفو ده لئین: (تَبَيَّنَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ). جاری هیچ خه وی بۆ ته عبیر نه کردوون، ده لئین ئیمه ده بینن تۆ له چاکه کارانی، من له وه بیرم ده کرده وه، دیاره یوسف (علیه السلام) چاکه کار بووه، له و زیندانه دا مه شهوور بوو به چاکه کردن، جا چاکه کردن هه ر له قسه ی خۆشه وه که خوی په روه ردگار ده فهرمویت: (وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا) (البقره: ۸۳)، له هه ر جوړه چاکه یه که وه که ده فهرمویت، (وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) (البقره: ۱۹۵). زۆر بیرم له وه ده کرده وه، که واته باشتترین شت بۆ مروقی زیندانی ئه وه یه که چاکه کار بیت، موحسین بیت، چونکه مروق که زیندانیی ده کریت، زۆر پیویستی به چاکه هه یه، پیویستی به قسه ی چاک هه یه، به پووی خۆش هه یه، به قسه ی خۆش هه یه، به ته وقه یه که هه یه، به سه لاملی کردنی که هه یه.

ئهو پرسته قورئانییه زۆر سه رنجی راده کیشام، به راستی هانی دام که منیش وه کو یوسف (علیه السلام) بکه م، با هاوه له زیندانییه کانیشم ئه گه ر به موسلمانیشیان نه زانم، چونکه ئه ویان ساقی پادشای کافر بوو، ئه وی دیکه شیان چیشتلینهری بوو، چونکه یوسف (علیه السلام) که خه وه که شیان بۆ ته عبیر ده کات، ده فهرمویت چی؟ (يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ * مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنِ الْحُكْمُ لِلَّهِ أَمْرًا أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ) (یوسف ۳۹ - ۴۰)، بانگیان ده کات بۆ یه کتاپه رستی، که واته موشریک بوون، بانگیان ده کات بۆ خواپه رستی، پاشان خه ونه که یان بۆ ته عبیر ده کات، ده فهرمویت: (يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمْ فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ) (یوسف: ۴۱)، من دام نه نا که له یوسف چاکترم، ئه وانیش هه ر وه کو ئه وه مه یگیپر وه کو ئه وه چیشتلینهری ئه و پاشا کافره بوون، پیویسته له گه لیان چاکه کار

بم، وهكو چۆن يوسف (عليه السلام) له گه‌ڵ ھاوژيندانييه كانى چاكه‌كار بووه، ئه‌و ھاوژيندانييانه‌ى كه‌ ئه‌و پادشاو ده‌سه‌لا‌ته‌ سياسىيه‌ى يوسفى (عليه السلام) زيندانى كردووه به بوختان، به‌لام له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا قه‌ده‌غه‌ى نه‌كردووه كه له‌گه‌ڵيان چاكه‌كاربى، فيعه‌ن كاريشيان تىبكات، دواى ئه‌وه‌بوو زه‌مىنه‌ى بۆ خۆش بوو بتوانى پۆلىكى زۆرباش ببيني له‌و ولا‌ته‌دا، كه پۆزى له پۆزان سه‌ركردايه‌تتبه سياسىيه‌كه‌ى ئه‌وى به‌ سته‌م زيندانى كردبوو.

سوره‌تى (يوسف) به‌جيا نه‌ده‌خوینده‌وه، كه‌واته له‌ سياقى خه‌تمه‌كاندا سه‌دو چل جار سووره‌تى (يوسف)يشم هه‌ر خوینده‌وه، به‌لام سووره‌تى (الكهف)م په‌نگه‌ زياتر له‌ ئه‌ندازه‌يه‌ خوینده‌بى، چونكه سووره‌تى (الكهف) هه‌ولمدا شه‌وى هه‌ينى، يان پۆزى هه‌ينى بيخوینم، جيا له‌ خه‌تمه‌كان.

+ كه‌واته ده‌توانين بلىين ته‌فسىرى سووره‌تى (يوسف) لای تو‌كاتى له ده‌ره‌وه‌ى زيندان يووى، هه‌ندى لايه‌نى شاراوه‌ى هه‌بوو، به‌لام له‌ زيندان چاكتر لى تى ئه‌گه‌شتى؟

– نه‌ك هه‌ر سووره‌تى (يوسف)، به‌لكو له‌ زۆر جىگه‌ى ترى قورئان، بۆ خۆم سه‌رم سوپده‌ما، ئه‌و به‌ره‌كه‌ته‌ روحيه‌ به‌ ده‌لىم له‌ زيندانا ده‌ستم كه‌وتوو، به‌زۆرى له‌ پوه‌وه‌يه‌ كه‌ زۆر نه‌ينى قورئان، خاوى په‌روه‌ردگار له‌ زيندانا بۆى ئاشكرا ده‌كردم، پىموابوو له‌ ته‌فسىرى دى و هه‌يچ كتيبيكى تردا نه‌مخوینده‌وه‌ته‌وه، دوايش خوینه‌ران ده‌بينن، نه‌ك هه‌ر له‌ سووره‌تى يوسف، غه‌برى سووره‌تى يوسف-يش.

+ له‌ ماوه‌ى ئه‌و دووسا‌له‌ى زيندانا، هه‌يچ كاتىك بووه نوێژىكت تيايدا بفه‌وتیت؟

– نه‌خىر، هه‌ر ئه‌وكاته‌ى ده‌ستيشم به‌سترا‌بوو، له‌ موسله‌وه‌ برديانين، چه‌ند سه‌عاتىك ده‌ستم به‌سترا‌بوو له‌ پشته‌وه‌و بوارى هه‌يچ شتىكمان نه‌بوو، نوێژه‌كانم هه‌ركرد، وتم خوايه‌ ئه‌وه تو شاهيدى، سوننه‌ته‌ وىتره‌كه‌شم هه‌ركرد. وتم: خو من هه‌موو پۆزىك زيندانى ناكرىم، نازانم له‌و جىيه‌ نه‌جاتم ده‌بى يان نا، به‌لام ئه‌وه تاقىكرده‌وه‌يه با لاواز نه‌بم، ئه‌وكاته‌ش به‌ ساغى هه‌ولم ده‌دا بيكه‌م، به‌لام دواى كه

تۆزۈك ناپرەھەتە تەييار قىلدۇم، بە دانىشتىنەۋە نوپۇزەكانم دەكرد، بە پىۋە بۆم نەدەكرا، سۈننەتەكانىشەم بۆ نەدەكرا، چۈنكە جارىۋا ھەبۋو لە كاتى نوپۇزدا يەككىكان دەھات، ئاۋا شەقىكى تى ھەلدەدايت، يان پاللىكى پىۋە دەنايت و نوپۇزەكە پىدەبىرىت، لەبەر ئەۋە، خوا خوامبۋو زۋو نوپۇزە ھەرزەكەم تەۋاو بگەم، پىش ئەۋەى پىم بىرن، ئەگەرنا، دۋاىى نەك نوپۇزى ھەرز، ھەۋلەم دەدا سۈننەتەكانىش نەك نەچن، بەلگۈ زىادىان كەم، چۈنكە لەۋىش ئادەمىزاد كاتى زىادى بەدەستەۋەى، پىۋىستىشى بە بەھىزكردنى لايەنى رۈحى ھەىە.

+ باسى ئەۋەت كىرد كە خۋاردنى بەيانىان، پارشىۋ بۇيان دەھىئان، ئەۋە بۇچى؟ خۆت پىت و تىۋون يان ھەر خۇيان كاتەكەيان گۇرپىۋو؟
- ھەر خۇيان گۇرپىان، ھەر لە پرەمەزانەۋە كە تەرتىبەكەيان دامەزاند، كە دەبۋاىە پارشىۋ بىھىئەن، ئىدى دۋاىى ناننى بەيانىشيان ھەر پارشىۋ دەھىئان، منىش لەپرەمەزانەۋە عەزم جەزم كىردىۋو و تە: تادەردەچم لە سجن، بەپۇژۋو دەبم، من وام تەسەۋر دەكرد ۋەك تەرتىبىكى خۋاىىە بۆ منى كىردۋە، كە ھەمۋو جارىۋا پارشىۋەكانم بۆ حازىبى، سۈۋىشەم لى دەكرد، چۈنكە پىشتر پارشىۋەكانم بە زەھمەت بۆ دەكرا، يان ھەر پارشىۋ بۆ نەدەكرا، بەربانگىش خۋاردنىكى ۋانەبۋو، دىسان بۆ سبەنىش بەپۇژۋو دەبۋومەۋە، ئەۋە قورس دەكەۋت.

+ مامۇستا، كام ئايەتە زۆرى ئەگىرىندىت؟
- ۋەللا ناتوانم دىارى بگەم، چۈنكە..

+ كام ئايەت زۆرى ئەۋەستەندىت؟
- دىسان ئەۋەش ناتوانم دىارى بگەم، زۆر لە ئايەتەكان، بەلام ئەۋەى لە ھەمۋو قورئاندا زىاتىر كارى تىكردىم، ھەر لەسەرەتاي ژيانمەۋە، لە ناۋ زىندانىشدا، سۈرەتى (الفاتحة) بو، سۈرەتى (الفاتحة) زۆر كارى تىدەكردم، جارىۋا ھەبۋو سۈرەتى (الأنبياء) دەخۋىند، ئايەتەك لە نىۋ ئايەتەكاندا زۆر دەيۋەستەندم، جارىكى دىكە ئايەتەكى دىكە دەيۋەستەندم، شتىكم تىا دەبىنى كە پىشتر نەمدىۋو، بەپىى ئەۋ

حالتە دەروونیانەش کە تییان دەکەویت، ھەر جارەى ئایەتیک زیاتر ھەلۆستەى لە بەردەمدا دەکەیت.

+ کام ئایەتت زۆر دووبارە دەکردهوه؟

– وەللا ئەو ئایەتەم زۆر دووبارە دەکردهوه: (حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ)، ئەو ئایەتەم زۆر دووبارە دەکردهوه، جارى واهەبوو ھەزار جار دووبارەم دەکردهوه، (فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) (التوبة: ١٢٩)، ھەرودھا ئەو ئایەتەى سورەتى (الأنبياء: ٨٧) (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ)، ئەو ئایەتەى (حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) (آل عمران: ١٧٣)، بەلام سورەتى (الفاتحة) لە ھەموویان زیاتر کاریگەرى لەسەرم ھەبوو، یەكەمین کتیبەشم ھەر لەبەر پۆشنایى سورەتى (الفاتحة) دا نووسى، بۆ زانیاریتان ئەم کتیبەشم ھەموو لەبەر پۆشنایى سورەتى فاتحەدا نووسیوه، ھەر چوار بابەتەكەى لەبەر پۆشنایى ئایەتەکانى سورەتى فاتحەدا نووسراون، مەتنەكەى لەبەر پۆشنایى سورەتى فاتحە، ئەمجا شەرھەكەى لەبەر پۆشنایى ھەموو قورئان.

+ سەرچاوەکانى ئەو کتیبە جگە لە قورئان چیتەر بوون؟

– تەنیا قورئان، دواىى وەك سەرچاوەیەكى زیادە، ئیعتیمادیشم کردە سەر صەحیحى بوخارى، کە دەستم کەوت، ھەرودھا صەحیحى موسلىم، ھەندیک لە فەرمايشتەکانى دیکەش کە لە یادەوهریمدا مابوون.

+ کەمى سەرچاوە گرتى بۆ دروست نەکردوویت؟

– پێم شك نایە گرتى بۆ دروست کردبم، ھەرچى دەمویست، لە قورئاندا دەمدۆزییەوه (سبحان الله)، ھەر شتیکم پێویستبا، بەلگە یەكەم پێویستبا، لە قورئاندا چنگم دەکەوت، ھەرلایەنیکم پێویستبا لە ئیسلامدا باسى بکەم، لە قورئاندا چنگم دەکەوت، دوايش دەبینن.

+ چ دیمەنیک، چ چیرۆکیک لە قورئاندا، دیمەن و چیرۆكى خۆت و کۆمەلى ئیسلامى دەھێنایەوه پیش چاوت؟

– وەللا بەسەرھاتی زۆر لە پێغمەمبەرەکان (سەلامی خوايان لەسەر بێت)، بەلام بەتایبەت بەسەرھاتی موسا پێغمەمبەر (سەلامی خواي لەسەر بێت)، کە لە مالى فیرعەونددا گەورە بوو، جار جار ھەر لە زینداندا دەمگوت: ئەگەر لێم بپرسن زیندانى ئەمریکات چۆن گوزەراند؟ دەمگوت: زیندانى ئەمریکا بۆ من وەکو کۆشكى فیرعەون وابوو بۆ موسا، وەکو چۆن موسا (سەلامی خواي لێبێت) لە کۆشكى فیرعەونددا پەرورەدە بوو، پێگەیشیت، دەمگوت منیش پێگەیشتنى دووھەمم لەو زیندانەى ئەمریکادا بوو، تێگەیشتنى دووھەمم لە پووی ئیمان و روحى و دووبارە قوڵبوونەو بە قورئان و سووننەتدا، لەو زیندانەو بوو.

+ یاسى پۆمانتان کرد، پۆمانى ئەدیو شاعیرە گەورەکان، ھەر لەبارەى پۆمانەو پرسى یارت لى بکەین، پۆمان و چیرۆک، ئەدەبى پۆمان و چیرۆک، جەنابت چۆن ئەیبینیت؟ یان ئایا ئەدیى موسلمان ئەتوانى پۆمان و چیرۆک بنووسیت؟ یاخود چۆن ببنووسیت؟

– بەلى، ئەو پێویست بە باسێكى دووردریژ دەکات، بەلام ئەوێ کە من سەرنجم دا، بۆ وێنە "من یەكی لە شاكارەکانى (تۆلستۆی)م خویندەو، "ئەنناکارینا"، وایزەم تەرجەمە کراو بۆ کوردی، خویندووتانەتەو یان نا؟ ئەو شاكارێكى زۆر بەناوبانگیەتى، بەلام بەپراستی من تەماشام دەکرد، کابرا بەحساب نەصرانییە، مەسیحییە، بەلام تەرویجى ئەو دەکات کە ئافرەت لە مێردى خۆى ھەلگەڕێتەو لەگەڵ دۆستێكى کە پێککەوێت، پاشان مێردەكەى دەستى لى ھەلگەڕێت بۆ دۆستەكەى، واتە ئەو تەرویجى داوێنپى و خیانتى ھاوسەرێتى دەکا، زۆرم پى سەیر بوو! ھاوژینانییەکانم دەیانگوت: "شیخ، ئەو بخوینەرەو، شتى زۆر سەیر سەمەرەى ئیدایە"، وتم: ھەموو فەلسەفەكەى، جەوھەرەكەى، بریتیى لەوێ کە ئافرەتێك دلى بە پیاویكى کەدا چوو، غەیری مێردەكەى، کە مێردەكەشى بە حساب بە خۆشەویستى ھیناویەتى، دلى بە پیاویكى کەدا چوو، لەوى قۆزتر و جوانتری دیو، ئەمجا ئەو ئافرەتەو دۆستەكەى ھەولیانداو و ھەرچۆن بوو مێردەكەى دەستى لى ھەلگرتوو، بۆ ئەوێ ئەو ئافرەتە نەمرى لە خەفەتان!! فەلسەفەكەى ھەموو ئەوێ، بەپراستی زۆر لەو پۆمانانە کە دەمخویندەو، تەماشام دەکرد، بەھای زۆر

نزمیان تیدایه، یانی تهرویچ ده‌کهن بۆ به‌های نزم، دوايي که بیرم لی ده‌کرده‌وه، گۆزه چی تیدا بیت هه‌ر ئه‌وه‌ی لیده‌پژیت، دیاره سه‌رزبێدانیش هه‌رشتی وای لی ده‌پویت که شایسته‌ی خوئی بیت، ئه‌و پۆمانانه‌ی ئه‌وروپیه‌کان و پۆژئاواییه‌کان و غه‌یری موسلمانان، به‌راستی هه‌ستم نه‌ده‌کرد که ئینسان هه‌لده‌نین بۆ به‌های به‌رز، یه‌ک دوویه‌کیان نه‌بیت دیفاع له‌ مه‌زڵوم و وه‌ستانه‌ له‌ دژی زوڵم، یان وه‌فا به‌ عه‌دو په‌یمان و ئه‌وانه‌م تیدا بینن، که یه‌کێ له‌وانه‌ هی ولیه‌م شکسیر بوو، ئه‌گه‌رنا، به‌زۆری هه‌ستم ده‌کرد که لایه‌نی جنسی، به‌ره‌للایی ئه‌خلاقی، ئه‌وانه‌ زۆر به‌شتی ئاسایی وه‌رده‌گرن، پاساویشی بۆ ده‌هیننه‌وه‌.

+ کتیبی (وعاض السلاطین) ت خوینده‌وه، له‌ نووسینی دکتۆر عه‌لی وه‌ردی، ئه‌و کتیبیه‌ش یه‌ک دووچار له‌ کوردستاندا کراوه‌ته‌ کوردی، ئه‌گه‌ر به‌ چه‌ند دیریکیش بیت، سه‌رنجت له‌سه‌ر ئه‌و کتیبیه‌ ده‌ربیره‌.

- عه‌لی وه‌ردی پیاویکی کۆمه‌لناسه‌، پیموایه‌ بۆچوونی وردو باشی هه‌ن ده‌رباره‌ی کۆمه‌لناسی، به‌لام به‌ داخه‌وه‌ له‌ ئیسلام تینه‌گه‌شتووه‌، له‌ ئیسلام باش حاڵی نه‌بووه‌، ئه‌گه‌رنا، هه‌رچه‌نده‌ شیععه‌شه‌، هه‌ستم نه‌کرد شیععه‌گه‌رایی پێوه‌ دیارییت، چونکه‌ زیاتر سه‌روگۆیلاکی شیععه‌ ده‌کویت، له‌ کتیبی (وعاض السلاطین) دا زۆر دیفاع له‌ هه‌لوێسته‌کانی پێشه‌وا عومه‌ر ده‌کات (خوای لی رازی بیت)، به‌ پیاویکی بلیمه‌ت و خه‌لیفه‌یه‌کی دادگه‌رو چاکی ده‌زانیت، هه‌ندیک په‌خنه‌ش ئاراسته‌ی پێشه‌وا عه‌لی ده‌کات (خوای لی رازی بیت)، که پیم بیئینسافییه‌، به‌لام مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه‌ شیععه‌گه‌رایه‌تیم پێوه‌ نه‌بینی، به‌لام پێده‌چیت قول نه‌بووبێته‌وه‌ له‌ ئیسلامدا، به‌راستی وایده‌چیت له‌ پروی کۆمه‌لناسی و ده‌رووناسیی و ئه‌وانه‌وه‌ شاره‌زایی هه‌بیت.

ته وهره ی هه شته م: هه ئۆيسته له بیر نه چوووه کانی نیو زیندان

٢٠٠٥/٧/١٠

ستودیوی که نالی هه ولیری ته له فزیونی کۆمه ل

www.alibapir.net

٢٨٩

+ ئىيمە لىرەدا دەچىنە سەر تەۋەرەيەكى تر، ئەۋىش تەۋەرەي بەسەرھات و
 ھەلۋىستە لەبىرنەچۈۋەكانى نىۋ زىندانە، بەتايىبەت ھەلۋىستە ئىمانى و
 روحىيەكان و بەسەرھاتەكانىش لەگەل ھاۋزىندانىيانى خۆت. پرسىياري
 يەكەممان ئەۋەيە: لەم زنجىرە گەفتوگۆيەداۋ لە ميانەي ۋەلامەكانتازدا بۆ
 پرسىيارەكانى ئىيمە، ئامازەتان بە ھەندىك لە پەحم و ھاۋكارىيى خودايى كرد بۆ
 خۆتان، بەتايىبەت لە كاتى ئەشكەنجەۋ كاتە ئارەحەتەكاندا، دەكرى بە تەۋاۋى
 بزانىن ئەۋ ھاۋكارىيە خاۋايانە چىيۋون كە بۆ ئىۋە دەھاتن و ھەستتەن
 پىدەكردن؟ لە چ كاتىكىشدا دەبۋون بە شىۋەيەكى تايىبەت؟

– ئەۋە ديارە ناگونجى پاس بكرىت، پەنگە ھەندىك شت زۆر تايىبەت بىن، بەلام
 ئەۋەي بگونجىت باسبكرىت، ئەۋا باسى دەكەم.

يەكەم لەۋانە: ئەۋ ھالەتى ئۆخزن و دلئارامى و سەكىنەيە بوو كە ھەستم پىدەكرد
 لە ھەموو ھالەتەكاندا، لەۋ كاتەدا كە زۆر ئارەحەت دەبۋوم، وام تەسۋور دەكرد
 لەسەر كەنارى مەرگم، يان مەرگم زۆر پى ئاسانت بوو لەۋ ئارەحەتى و شتەي كە
 دەمبىنى، بەلام ھەستم دەكرد لە پۈۋى دەروونىيەۋە مورتاحم، بەدەنم ئارەحەتە،
 بەلام لە پۈۋى دەروونىيەۋە دلئ ئارامە، ئەۋ ھالەتى سەكىنەت و ئارامىيە، زۆر بە
 فەزل و لوتفىكى گەۋرەي خاۋايىم دەزانى.

دوۋەم: لە ژىر ئەشكەنجەشدا خاۋى پەرۋەردگار يارمەتى دابۋوم ھەر قورئانم
 دەخوئىند، زىكرى خاۋى پەرۋەردگارم دەكرد، دلئ ھەر پەيۋەستبۋو، ئىستەش لەيادەم
 كە شەش جورئم لەسەرەتاي قورئانەۋە تا كوتايى سورەتى (المائدة) لە ژىر
 ئەشكەنجەدا خوئىند، ئىستاش تام و چىزى ھەندىك لەۋ ئايەتانەم ھەر لەبنى زماندايە،
 كە لە كاتى ئارەحەتيدا ئەۋ ئايەتانەم خوئىندۋە، بۆ وئىنە “يەككى لەۋ ئايەتانە: (أَمْ
 حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْمُ الْبِاسَاءِ وَالضَّرَّاءِ
 وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ)
 (البقرة: ۲۱۴)، كە دەمخوئىندەۋە لەۋ ھالەتەي من تىيداۋوم، زۆر لەزەتىكى عەجىبم
 دەكرد، زۆر پەھەندى دىكە لە دل و مىشكەدا بۆ ئەۋ ئايەتە دەھاتنە زەينم. ھەرۋەھا
 يەككى تر لەۋ ئايەتانە، ئەۋ ئايەتەي خاۋى پەرۋەردگار كە دەفەرەمۆيت: (لَتُبْلَوُنَّ فِي

أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيراً وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ (آل عمران: ١٨٦). ئىدى ئەوان لە كاتى ئەزىيەتدا قسەى ناشىرىنيشيان پىدەوتم، كە ئەو ئايەتەم دەخويند: (وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ). (وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيراً وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ). منيش وتم خوايه عەزىمەتم دەويت، خۆراگرييم دەويت، ھەروەھا لە شىوھى ئەو ئايەتانەى كە مونا سەبەتيا ھەبوو لە گەل ھالەتە دەروونى و بە دەنييەكەى من، زۆر كاريان تىدەكردم.

يەككى دىكە لەو ھەزل و لوتفانەى خواى پەروەردگار ئەو ھەيە كە من دووجار سەكینەت و ھالەتێكى روحيەم بە سەردا ھات كە لە ژياندا شتى وام نەديبوو، شتى وەھام بۆ نەھاتبوو پيش، بەراستى ناتوانم بە قسە تەعبيرى لى بكەم، من لە ھالەتى زۆر ناپرەھەتيدا بووم، لەناكاو وەك زۆر زۆر گەرمات بىت و كوپەيەك ئاوى ساردت پيدا كەن، ھەرچى ئازارو ماندووئيتى و ناپرەھەتییە لە بەدەندا نەما، جارى يەكەميان ئاوا پيەم ھالەتێكى سەير بوو. زۆر سوپاسى خوام كردو زۆر دڵم خۆشبوو، بەدەنم خۆشبوو، وەكو نەبام ديبي و نەباران. بۆ جارى دووم زۆر زۆر ناپرەھەتبووم، ھەر دوام دەكرد يان لە ھۆش خۆم بچم، ھەر بە ھەقەت ھەندىك جار دوام دەكرد كە خوايە روحم بكيشى زۆر ناپرەھەتبووم ئەوانە، چونكە دەكەوتم و ھەليان دەساندم وە، ئىدى ناپرەھەتبووم، وەك بليى لە تەھەمولمدا نەمايوو، ھەر ئەو ھەندەم زانى ئاوا چاوم ليكنا، وامدەزانى لە ھۆشى خۆم دەچم، چونكە من لە ژياندا لە ھۆش خۆم نەچووم، بەس زۆر پيەمخۆشبوو لە ھۆش خۆم بچم، كە ئاگام لە ئازارو شتەكەى نەميئى، چونكە مروق ھەر چۆنى بى تواناي ديارىكراو. چاوم ليكناو وتم: ئيستا لە ھۆش خۆم دەچم و پەنگە بكەومە خوارى، دەكەوتم و بە پيش ھەليان دەساندم وە، بە چالى چا و ھەليان دەساندم وە، بە گوئى ھەليان دەساندم وە، بە گوئى زۆر قەلس بووم، ئاوا ھەليان دەساندم وە بۆ ئەو ھى ئازارم بگاتى و بە ناچارى ھەلبسمە وە، زۆر ناپرەھەتبووم، چاوم ليكناو وتم پەنگە لە ھۆش خۆم بچم، ھەر ئەو ھەندەم زانى ئەو ھالەتى سەكینەتەم بۆ ھاتە پيش، وەكو شتى لە ئاسمانەو ھاتبىتە سەر لاشە و روح و عقل و زەينم، دەردو

به لَام لَيْنَمَا، نَوَى بُوومه وه، دَلَم خَوَشَبُو به دهنم خَوَش، له ژيانمدا تهنها ئهو دوو جاره
ئهوهم بينيبوو.

جاريكيش زور دَلَم توندبوو، دَلَم زور نارچه تبوو، دوعامکرد، له خهونمدا دوو
مه لائيكه هاتن و هيندي قسه يان پيکه وه کرد، وهك بلایي يهك سه تل نووريان پيدا کردم،
له حاله تيكي دل نارچه تيدا بووم، يهك سه تل نووريان پيدا کردم، وهك بلایي ته لقينيان
کرد كه ئهو ئايه تهش بخوينمه وه: (لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ
الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ
مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا) (الفتح: ۲۷). ئه من خه ويكم بينيبوو لایي كه وتبوومه گومان،
ئهو دوو مه لائيكه بلایي نه مبینين، بهس تارمايي و شته كه يانم بيني، زانيم مه لائيكه نه
ئهو يان به سهردا کردم، دوايي به دهم خويندني ئايه ته كه وه خه بهرم بووه وه، وتم
كه واته ئهو خه ونه ي ديومه، ديته دي، له راستيدا هاته ديش.

خه وي ديكه شم ده بيني به ماله وه، يان به هاو زيندانييه كانه وه، ئه گهر يه كيكيان
نويزي نه كردبا، ئهو به يانييه ده هاته خه ونم ده يان وت: "فلان كهس نويزي
نه كرده وه"، يان ئه گهر ره شه باو گهر ده لولويك سبه يني هه لي كردبا، يان دوو سبه ي
هه لي كردبا، پيشتر پيشانيان ده دام، يان مه حكه مه كرده كه م، پيش ئه وه ي دادگاييم
بكه ن، له خه ومدا پيشانياندام، كه ئهو دادگاييه ده بيت، هه روه ها زور شتي ديكه
پيشتر به خه ون پيشانيان ده دام، كه ئه وه ده بي، يان جاري واهه بوو ده خرايه دله وه
كه ئه وشته ده بيت، فيعلن به وشيوه يه ده بوو، ئه وه به شيك له وانه ي بگو نجي ت باسي
بكه ين.

+ هه ست ده كه يت جيا له هه موو كاته كاني تر، له قوناغي زيندان زياتر
نزاو پارانه وه ت گيرا بووييت؟

- به لي، من به شيكي زوريشم له كاته كان، به تاييه تي له سهره تاوه ته رخان ده كرد
بو دوعا، دياره مرؤف له سهره تاوه دوعا بو خوي دهكا، چونكه تو خوت ده بيت له
هه موو كهس به گونا بهارتر بزانيت، ئينجا دوعام بو دايك و بايم ده كرد، ئينجا بو مال و
خيرزان، ئينجا بو دوست و خرمان، ئينجا ده هاته سهر كومه لي ئيسلامي، به تاييه ت بو
سهر كرده يتي دوعام ده كرد: خوايه من ئيستا له وي نيم، ده بي چيان لي هاتي؟ ده بي

چۆن؟ تەسەددىيانكەيت، ھىدايەت يان بەدەيت، لە نىو خۇدا تەبابن، پىكەن، پىكەو
باشىن، دىلى خەلگيان بۆ نەرم كەيت، كە ھاوکارىيان بکەن. ئىدى چ دوعاى چاك، چ
دوعاى چاكە بۆيان، خوايە بيانپاريزيت لە ھەلە، بيانپاريزيت لە گوناھ، بيانپاريزيت لە
عەبىدارى. پاشان دوعام دەکرد بۆ ئىسلامىيەكانى كوردستان بەتايبەت، ئەوجا بۆ
موسلمانانى كوردستان بەگشتى، ئەوجا موسلمانانى عىراق، ئەوجا فراوانم دەکرد بۆ
ھەموو ئىسلامىيەكان، ئەوجا بۆ ھەموو موسلمانان، يانى بە دەست خۆشم نەبوو،
خواى پەروردگار ھەندىك شتى دەخستە دىلم كە بەو شىۋەيە ئەو دوعايانە بکەم،
پەنگە ھىندى شتىشم پىوترايىت، وام ھەست دەکرد كە ئەو دوعايانە قبول دەبوون،
پەد نەدەبوونە، جا ھەر دوعايەكيش بە شىۋەي خۆى لە كاتى خۇدا قبول دەبوو.

+ بەللى، ئەو بەسەرھاتانە چىن بە خۆشى و ناخۆشىيانە، كە لە زىندان
تووشيان بوون؟ لەگەل ئەمرىكىيەكاندا، لەگەل سەرکردەكانى بەعسدا، لەگەل
خودى خۇندا؟

– لەگەل ئەمرىكىيەكان "سىجار عقوبەيان دام، زۆر لەسەر دىلم قورسبوو، جارىكيان
لەسەر سەلامکردن بوو، سەلامم كرد لە كۆمەلەك، پاسەوانىك وتى بچۆو ژوورى لەبەر
ئەوھى سەلامت كردوو، ئى وتم پەفەيەكەى خۆت وتى: سەلام قەيناكات، وتى: من
دەلیم قەيدەكات، بچۆو ژوورى. ھاتنەدەرەو نىو سەعاتبوو، لەوھىيان مەحروم
كردم، ئەو زۆرم پىناخۆشبوو.

جارىكى تر، لەبەر ئەوھى بىردىيانىنە سەرئائى، پاسەوانەكە وتى: "دەست بشۆ،
بەلام نابى دەم چاوتان بشۆن". وتم: ئاخىر من نوێ دەكەم، وتى: "من دەلیم نابىت
دەموچاوشۆن، ئەو دەموچاوشوات، نايەلم بچىتە وەرزش"، وتم: وەللا بچم نەچم
دەستنوێ دەكەم ھەر ھەلدەگرم، من دەستنوێ خۆم گرت و ئەویش وتى: جارىكى
دىكە نەيەتە دەرەو بۆ وەرزش، ئەوجارەش عقوبەيان دام.

جارىكى كەش كە وەرزشم دەکرد، زۆر بەخىرايى دەپۆشتم، كىبەركىم لەگەل
پەفەيەكانم دەکرد، دەمگوت: خۆمان گورج و گۆل بکەين، جارىك تۆزىك تىپەرىم لە
شۆستەكە، پاسەوانەكە وتى: "بچۆو ژوورى"، وتم: بۆ؟ وتى: "بۆ واخىرا دەپۆيت،
خۆت ئازا پىشان دەدەي؟" وتم: ئازا نىيە، بۆ خۆشتان ئالىن ئەگەر پاشبەن

قهیناکات؟ وتی: "نا، دەبی بجییەو و ژووری!"، چوومەو و ژووری، وتم با وانەزانی زۆر منەتم پییەتی، کورسییەکیان دابوو پیتم، لە ژووریدا لەسەر کورسییەکە دانیشتم، دەرگەکەم کردەو و ویستم دەست بکەم بە قورئان خویندن. ئەو وتی: "نابیّت دەرگەکەش کراوە بیّت"، دەرگەکەشی داخست. چوومە بەرپەنجەرەکە، وتی: "دەبیّت پەنجەرەکەش داخەم"، ئەویشی داخست، ئیدی ژوورەکەم تاریک داها، قورئانەکەم داناو هەروا لەبەر خویندم.

ئەو و ئەو سێ هەلۆیستە کە پیچەوانەیی یاساکانی خۆشیانبوو، تەسەورێکی میزاجی شەخسیانبوو، چونکە مەرقی قینلەدلیان تێدابوو، زیندانییەکان دەیانگوت کە ئەو و زۆر قینلەدل بێ، ئەو و جۆلەکەیه. جا نازانم ئەو و جۆلەکە بوو، چ بوو؟ جاریکی تر لەگەڵ موحەقیقێک بووم، کە زۆر لەسەر دلم قورسە، پەنگە دە جار وتیبیتی "أنت کذاب" منیش زۆر پیتم ناخۆشبوو، ئەمریکی بوو عەرەبی دەزانی، عەرەبییەکی شیری دەزانی، بەشی جێنۆدانی دەزانی! وتم: لێرە نەبی، لە ژیاندا پیتم نەوتراوە درۆزنی. وتی: "نا!"، وتم: بەلێ، وتم بچۆ بپرسە، دوو سێ نەفەرم بۆ هەلدا. وتم: بچۆ پرسی ئەوان بکە کە لەگەڵتان هاوپیەمانن، بزانە بە حیاتی کەس لە کوردستان بەمنی وتوو درۆزن؟! چونکە درۆم لەگەڵ کەس نەکردوو، ئەسلەن من باجی راستبێژییە دەیدەم، باجی ئەو و کە درۆم نەکردوو، هەرنزانم درۆ بکەم. کابرا تۆزێک سەلمییەو و وتی: "یانێ بەراستی؟"، وتم: بەراستی، وتم: بچۆ لە هەموو خەڵک بپرسە، من ئەسیرم، ئەتۆ دەتوانی عەزیزەتیشم بدە، بەلام ئەگەر پیژم بگری، پیژ لە خۆت دەگری، ئەگەر بەرانبەرم بیژێ بی، بەرانبەر بە خۆت بیژێزیت. وتی: "ئەتۆ قسەت زۆر گەورەیه"، منیش لێم کرد بە سووعەت، وتم: پیاوی گەورە قسەشی گەورەیه، وتی: "نا، ئاخەر ئەتۆ چۆن؟"، وتم: بەلێ، من پیّت دەلێم کە کەس بەمنی نەوتوو درۆ دەکە. ئەو زیاد لە دە جار کابرا هەر دەیوت "کذاب، کذاب"، درۆ دەکەیت، زۆر پیتم ناخۆشبوو، هەر زیاتر وەک فشارێکی دەروونی بوو.

پۆزێک دلم زۆر ناپەرەت بوو، یەکەم جار مەبوو لەگەڵ بەعسییەکان تێک بگریتم، ئەوان هەموو یەک پەڕی بوون، ئەمنیش لەو تەری حەساسیانم دا، وتم: ئێوە تا ئیستا بپەرستبوون، ئیدی هەموویان یەک بۆچوون بوون، وتیان: "شیخ، ئیمە ریزی تۆ

دەگرين، ئەگەرنا، لیت قبول ناکەین"، وتم قبولی دەکەن یان قبولی ناکەن، زۆر مەمنونیش نەبەن لەگەڵتان دانانیشم، لەگەڵیشتان دابنیشم، چی بەراستی دەزانم پێتان دەڵێم، ئەوجارەش تۆزیک دڵم توندبوو، لەبەر ئەوەی ئەوان هەموو یەک پەڕی بوون، وتیان: "بەراستی تۆ، هەستی ئێمە ناپارێزی، چۆن ئێمە بپەرست بووین؟ ئێمە موسڵمانین، خەڵک لە عەرەبەو فیڕی موسڵمانیتی بوو"، وتم: راستە، بەلام ئێوەش پێش هەموو کەس وازتان لێهێناوە، عەرەبی بەعسی. ئیدی ئاوا تێک گیراین، تۆزیک دەمەقالتی وشەپەرسەمانبوو. وتم: وادەزانن هەرچی بە عەرەبی قسە بکات، لەو سەری هاتووەتەو، لە تێگەیشتنی ئیسلام؟ جا خۆ عەرەبیە کەشتان تەواو نییە، ئاوا تۆزیک دەمەقالتیمان بوو، لە راستیدا ئەوانیش هاتن وتیان: "گەردنمان ئازادکە، خۆ تۆش هێرشت کردە سەر ئێمە، بەلام دەزانین لە پووی دڵسۆزییەو، جا تۆ واتەصەور نەکەیت کە لێرە غەریبی و تەناییت"، وتم: ئەوەلا، بۆ بە تەنایم، لەخزمەت خوادام، لە خزمەت مەلائییکەدام. وتم: ئەگەر زۆر مەمنون بن، ئامۆزگاریتان دەکەم، زۆر مەمنونیش نەبەن، لەگەڵتان دانانیشم، من خۆم بە غەریب نازانم، وتیان: "ئاخروا تەصەور نەکەیت ئێمە هەموو عەرەبین، بەخوا ئێمە لە خزمەتدا، بەلام تۆش تۆزیک لەگەڵمان نەرمبە، تا تۆزیک تێمان دەگەین، ئەو شتانەی تۆ دەڵێی، ئەمە یەکەمجارە دەبیستین، بەراستی کەس پێی نەوتووین کە بپەرستین، کەس ئەوانە ی پێی نەوتووین، کە بەعسیایەتی دینە، ئێستا تۆ هاتوویت، ئەتۆش بە پەلەو بە یەكجار بتهوێت هەموو شتمان پێی بلێیت"، وتم: نا، خۆ من هەموو شتیکتان پێنایم، بەلام ئێوەش پێویستە گوێم بۆ بگرن، قسەکانی من لەگەڵتان لە رووی کوردایەتی و عەرەبایەتیەو نییە، بەلکو بەزەیییم پێتاندا دی، ئێوە دۆژمناوەتی میلیهتی ئێمەتان کردووە، دۆژمناوەتی میلیهتی عیراقتان کردووە، ئێستا سەرتان بە ئێرە گەیشتووە، لێرەش دەستی لێ هەلناگرن؟! دەست لەو شتانه هەلبگرن، وەرنەو سەر خەتی ئیسلام و خەتی پێغمبەر ﷺ، ئاوا ئیدی دوا یی وردە وردە شتە کەمان چاک کردووە. ئەوجارەش کە چوومەو ژوورە کە ی خۆم، دڵم تەنگ بوو.

+ ئەو بەسەر هاتە خۆشەکان کامانەن؟

- ئەو كاتانەم زۆر خۆشبوون كە لەگەڵ موخە قىقە ئەمرىكىيەكان يان بەرىتانييەكان دادەنیشتم و دواى ئەوەى ئەوان پرسیاریان دەکرد، دەكەوتىنە و تەوێژەو، لە ئاخىرى مەتافدا زۆرجار وابوو دەیانوت: "ئەو ئىسلامەى كە تۆ دەيلىتى، ئىمە هېچ تىببىنمان لەسەرى نىيە، خۆزگە ئىسلامىيەكان هەموو ئاوا بىريان كەردبايەو". ئەوهم پى خۆشبوو، يان هەبوو دەيگوت: "خۆزگە عەرەبىم چاك زانىبايە، بۆ ئەوەى ئەو ئىسلامە جوانە ئەتۆ چاكتر لە منت تىگەياندايە، يان تۆ ئىنگىلىزىت باش زانىبايە". ديارە ئەو حالەتانه و ئەو ساتەوختانە ساتەوختى خۆشبوون.

لەگەڵ سەرانى پزىمىش، بەراستى زۆرم پى خۆشبوو، كە هاتمەو نىوەيان، يان ژمارەيەكى زۆريان دەگريان، يان دليان پربوو بوو، پييان ناخۆشبوو، پييان خۆشبوو كە هاتومەو، بەلام پييان ناخۆشبوو كە ئەویم بەجى هيشتوو. ئەوهم پىخۆشبوو، كە شويئەوارىكى چاكم لە نىودا جى هيشتبوون. هەشبوو هيوای هەر نەبوو نەجاتى بىت، هەبوو دەهاتە لای من و دەيگوت: "تۆ بە شاهيدم بە بۆ قىامەت، لەسەر دەستى تۆ من ئەو ئىسلامەتييەى كە تۆ دەيلىتى قەبولى دەكەم، منيش عەقيدەم وايە، بەپيى تواناش وادەكەم، ناشزانم يەكتر دەبينەو، يان نا، بەلام شاهيدم بە بۆ قىامەت من تائىستا و تىگەيشتووم...". ئەو ساتەوختانە خۆشبوون بۆ من.

+ تا چەندىك ژياننامەى زانايانى موسلمانى پيش خۆت، هەر لە زانايانى سەردەمى پيشينەو تا يەر لە ئىستا، بە تاييەت ئەوانەيان كە دووچارى زىندانى و راپيچكردن و ئەشكەنجەبوون، كاريگەريديان لەسەرت هەبوو لەو زىندانەدا؟

- بە تەكيد بىرم لە زۆريان دەكردهو، بە تاييەت (يوسف) (عليه السلام)، لام وابى يەكەمىن پىغەمبەرە زىندانى كرابى، زۆرم بىر لى دەكردهو، هەروەها لە گەورە پياوانى وەكو ئىبنو تەيمىيە، كە زۆريەى ژيانى لە زىنداندا بردووە سەر. مامۆستا سەعيد نەورەسى، ئەبو لئەعلاى مەودودى، سەبيد قوتب (رەحمەتى خويان لەسەر بىت) و باقى ئەوانەى زاناي بەرجەستەن و زۆريان لە زىنداندا كتيە گەورەكانى خويان نووسيو، گۆراني گەورەيان لە زىنداندا بە سەر هاتوو. ئەوانە زۆر بىرم لە ژيانان دەكردهو، بىرم لە هەلۆيستەكانيان دەكردهو.

دوا تہوہرہ

۲۰۰۵/۷/۱۰

سٹوڈیو کی نائی ہے ولیری تہ لہ فزیونی کومہ ن

www.alibapir.net

۲۹۷

+ مامۇستىغا ھەلى بىناپىر، بە دىرژايسى سالىك بىر لە ئازادبوونىتان،
پروپاگەندەى ئەو دەكرارو جاره جاره بالو دەبوويهوۋە كە ئازاد دەكرىن و
بەپررسە ئەمىركىيەكانىش ناوبەناو دەيانوت كە ھىچتان لەسەر نىيە. ھۆى
درەنگ ئازادبوونىتان بۇچى دەگىرپىتەو؟

- بسم الله الرحمن الرحيم، ئەمىركىيەكان پاش تىپەپوونى (۶ - ۷) مانگ بەسەر
زىندانىكردىنى مندا، ھەروھە تەواوكردىنى تەحقىقاتيان لەگەل من، خۇيان ھاتنو
گوتيان: "ئىمە بۇمان دەرگەوتووۋە كە تۆ ھىچ شتىكت لەسەر نىيە، داواى لىئوردنمان
ھەيە". من لىم پرسىن ئەى ھۆى ھىلرەنەوھەم چىيە؟ گوتيان: "سەرەوھەمان
دەيزانىت"، گوتم ئاخر كە سەرەوھەتان دەيزانى، ئەى ئىو لەچىدا دەيىننەو؟
گوتيان: "بەرژەوھەندى ئەمىركا و بەرژەوھەندى ئەمنى قەومى ئەمىركا واپىويست
دەكات تۆ لىرە بىنىتەو، ھەرچەندە ھىچ شتىكت لەسەر نىيە، بەلام قازانجان
وايە".

كەواتە وادىارە ئەمىركىيەكان مەترسىيان ھەبووۋە پىيان واپووۋە كە ئەگەر من
لەوئى بەيلىدەمەوۋە بە زىندانى، ئەو مەترسىيە، ياخود بەشىك لەو مەترسىيەيان كە لە
بارەى مەوۋە ھەيانبووۋە، دەرەوئەو، ئەگەرنا، ھىچ ھۆيەكى تر شك نابەم.

+ پىمان خۇشە كەمىك لەسەر كاتى ئازادبوونت بدوئى، ھەرچەندە پىشتىر
لە ميانەى چەند پرسىيارو وەلامىكدا ئامازەت بە كاتى بەرپوونەكەت كردوۋە،
بەلام دەمانەوئى بزانىن نىزىكبوونەوۋەى ئازادبوونىتان چۆن بوو؟
- واتە ئەو پۆرەى پىش ئازادبوون و پۆرەى ئازادبوونم؟

+ بەلى.

- پىشتىرىش باسمىرد، من وشەى پرگاربوون، دەرپازبوون بەكاردىنم نەك ئازادبوون،
چونكە ئازادى پىچەوانەكەى برىتىيە لە كۆيلايەتى، لە پاستىدا من ھىچ كاتىك خۇم بە
كۆيلە نەزانىو، بەلى بىدەسەلات بووم، دىل بووم، بەلام ھەر ئازاد بووم و لەوئىش خۇم
بە ئازاد زانىو.

پۆژى چوارشەممە ۲۷/۴/۲۰۰۵، بەرپۆتەبەرى گەنجىنەى زىندان لە دەرگای داو هاتە ژوور، من نەمزانی بۆچى ھاتوو، چەند قسەىەكى بەئىنگلىزى کردو تىگەيشتم وتى: "تۆ سەفەرت ھەيەو کەلوپەلەكانت بپچەرەو،" ھەندى کەلوپەليشم لە گەنجىنەى زىندان بوون بۆى ھىنابوومەو، منيش باش لىي تىنەگەيشتم كە سەفەرى چيم ھەيە، وتم: ئەگەر مۆلەت بەدەي، يەكئ لە ھاوژىندانىيەكانم ئىنگلىزى باش دەزانئ، با ئەو بانگ كەم، تا بزانم داخوا تۆ چىت دەوئ. وتى: "باشە"، ھاوژىندانىيەكەم ھاتو وتم: دەلئ سەفەرت ھەيە، بەلام تىناگەم سەفەرى كوئم ھەيە؟ دياربوو كە ئەمريكيەكە بۆى باسكرد، ئەو برادەرە منى زۆر خۆش دەويست، (الله أكبر) يكى كرد. وتم: ئەوە چىيە؟ زۆر بە خۆشحالىيەو وتى: "شىخ، ئەوە تۆ پرگارت دەبئو دەچىيەو مال، سەفەرى مالت ھەيە". بەراستى من زۆر بەسەر خۆم نەھيئا، وتى: "ئەي چىيە؟ ئەوە چۆنە زۆر دلخۆش نابئ؟"، چونكە خۆم تىك نەدا، بەراستى ئەوكاتە پىم شتىكى زۆر گرنگ نەبوو، پرەنگە پىشتر كاتى وابووبئ زۆر پىم خۆشبووبئ دەرباز بىم، بەلام لەو ساتەدا زۆر بەلامەو گرنگ نەبوو، ديارە من كەوتەمە خۆ كۆكردنەو وتم: باشە، ئەي خۆ من بەرگى كوردىم پىبوو، قاتە كوردىيەكەم بۆ بىننەو. وتى: "ديار نيە"، وتم: با لاتانە لە مەخزەن، وتى: "ئەو بەرگە لەبەر كە"، وتم: خۆ من كوردىم، دزداشەى عەرەبى لەبەر ناكەم و قاتىكى كوردىم پىبوو، بە ھەرحال چوو گەرا، قاتەكەى بۆ ھىنامو وتم: سەعات چەند؟ وتى: "سەعات (۱،۳۰) دەپۆى"، سەعات (۱،۳۰) بانگيان كردم بۆ ئىدارەى زىندان، ئەو بوو كە دانىشتم، وتيان: "خۆشحالىن كە جەنابت پرگارت دەبئو دەچىيەو مال"، وتم: سوپاستان دەكەم، خۆم پىچايەو ھاوژىندانىيەكان بانگيان دەكرد: "شىخ! ئەوە چىيە بەرگى كوردىت لەبەر كردو؟"، چونكە بەرگە كوردىيەكەيان لى وەرگرتبوومەو لە مەخزەن دايان نابوو، ھەر بەرگىكت پىبوايە، مۆرى (CI) يان لىدەدا، بۆ ئەوەى مۆر لە جلە كوردىيەكان نەدەن، وتم: بۆم لە مەخزەن ھەلگرن، بە ھاوژىندانىيەكانم وت: دەلئ سەفەرت ھەيە، بەلام نازانم داخوا راست دەبئ يان درۆ؟ دوايى ئەو بوو لە ئىدارەى زىندان چەند وەرەقەيەكيان لە پىش دانام، وتيان: "ئەوە بخوئنەرەو و ئىمزاي كەو يەكسەر دەكەويەتە پرى"، خوئندەو، تەماشاشا دەكەم كۆمەلئ مەرجى تىدايەو بۆ كەسيك

دانراوه که ده بئ به عسی بووبی و واز له به عسیایه تی بئنی و بریار بدات جاریکی تر نه بیته وه به به عسی، پاشان به لئین دده که هاوکاری بکاو چی بکاو چی منیش هر به به سپایی وهره قه کانم خسته وه پیش خوی، وتم: هه لیگره، نه مریکیه که وتی: "ئاخر ده بئ ئیمزای کهیت"، وتم: نه وه ئیمزا ناکه م، وتی: "بۆچی ئیمزای ناکه ی؟"، وتم: له بهر نه وه ی کۆمه لئ مهرجی تیدایه، من چاوه پیم ده کرد عوزرم بۆ بهیننه وه، ئیستا مهرجم له سهر داده نئین، من نه وه ئیمزا ناکه م. وتی: "ئاخر ده بئ بچی وه ژووره که ی خۆت"، وتم: ههر ئیستا ده چمه وه، جامسوده که م له بهر ده که مه وه، جامسود واته به دله ی زهره، وه کو نه وه ی گوانتانا مۆ، زۆری پی سهر بوو، وتی: "تۆ چهنده لی رهیت؟" وتم: نزیکه ی بیست و دوو مانگه، وتی: "له ژووری تاکیدایت؟" وتم: به لئ، زۆری پی سهر بوو وتی: "جا زۆر بیزار نه بوویت؟" وتم: بیزار بووم، به لام نه وه عه یبدارییه م پی گوره تره له و بیزاریه و ناتوانم نه وه ئیمزا بکه م.

به هه رحال، نه وه مشتومرک بوو، دوا ی نه وه له گه ل سهر وه ی خوی قسه ی کرد، وتی: "به راستی نه وه له لویسته ی تۆ، بۆ من زۆر هه لویستیکی جوامیرانه یه، گهر ده سه لاتم بوا یه و به ده ست من بوا یه، یه کسه ر ده موت مهرجه کان ئیمزا مه که و برۆ، به لام جه نه رالیک هه یه، بهرپرسی منه و ناتوانم"، ته له قونی کرد، نه و جا کۆلۆنی له که هات، نه ویش زۆر پی سهر بوو، وتی: "بۆچی ئیمزای ناکه ی؟"، هه یه کانم بۆ باس کرد، دوا ی نه ویش وتی: "من له گه ل سهر وه ی خۆم قسه ده که م که جه نه رالیکه"، منیش نه وه قسه یه ی خۆم پیگوت، وتی: "فه رمانی جه نه راله و هیج م له ده ست نایه ت"، وتم: جا نه گهر تۆ به بی فه رمانی جه نه رال ناتوانی هیج کهیت؟ منیش به بی فه رمانی خوا ی پهروه ردگار ناتوانم هیج بکه م، وتی: "جا نه مه خوا پی ناخۆشه ئیمزای بکه ی؟"، وتم: به لئ، وتی: "بۆچی؟"، وتم: چونکه پیچه وانه ی عه قیده مه، ده بی من ئیمزای که م که هاوکاری بیتان ده که م، من نه وه ئیمزا ناکه م، ئینجا نه گهر ئیمزای که م که نا به مه وه به به عسی، نه و من قه ت به عسی نه بووم. نه سلنه نه وه هیچی په یوه ندی به منه وه نییه، نه و جا من چاوه ری ده که م عوزرم بۆ بهیننه وه، ئیستا مهرجتان بۆ ئیمزا که م؟! ئیمزای ناکه م.

ئىدى يەك دوو سەعاتىك لەوئى مامەو، دوايى منيان نەقل كىرد، بوو بە تەلەفۇن و تەلەفۇنكارى لەگەل كاك پوشوو ئىبراھىم دزەيى جىگرى وەزىرى داد، پاشان يەك دوو براى خۇمان تەلەفۇنيان كىرد، كاك نەجات سورچى لە سلىمانىيەو تەلەفۇنى كىرد، كاك پوشوو وتى: "مامۇستا، من ئەو ئىشى خۇمەو تۆ موكرەھى ھەرشى ئىمزاكەيت، ھىچى لەسەر تەرەتوب ناكىت و شتىكى پۇتىنىاتەو پووكەشىيە"، وتم: وەللآ دەرانم من موكرەھم و ھىچى لەسەر تەرەتوب ناكەن، نە قانونىو نە شەرى، بەلام ھەرىم عەييەو ئىش بە پوخسەت ناكەم، ئىش بە عەزىمەت دەكەم.

پاشان بردىانم بۆ شوئىنىك، وتيان ئەو وەكو فشارى دەروونى نىيە، وەكو عەرەب دەلىت: (يكاد المريب يقول خذوني)، ئەو وەكو فشارى دەروونى نىيە، بەلام نامانەوئى بچىيەو بۆ ئەوئى، بردىانم بۆ شوئىنىكى ناخۇش، لە وەرزىش مەحرومىان كىردم، بىست و چوار سەعاتىك لەوئى بووم.

پۆزى دوايى ھەمان مەوعىد بانگيان كىردمەو، وتيان: "تۆ شتىك بۆ با موفاوەزەي لەسەر بکەين"، منىش وتم: ھەر ئەو ھەندە ئىمزا دەكەم كە من بەلەن دەدەم خزمەتى ولات و مىللەتى خۇم بکەم، ولاتى عراق و مىللەتى موسلمانى عراق لە چوارچىوئى شەرىعەتى ئىسلامىدا، شتىكى ئاوام بۆ نووسىن، ھەر كەسكىش پىز لە مىللەتەكەم بگىرئ و خزمەتى بکات، منىش پىزى لىدەگرم، دياربوو دوايى كەوتنە موفاوەزە لەو ھەندە ھىندى بەندىش كە بە حساب شەرح و تەفسىلى ئەو ھەندە كە نووسىبووم، منىش وتم: ئەو بەندانەش بە مەرجى ئىمزا دەكەم لە خوارەو ھەندە بنووسم: ئىمزام كىرد بە مەرجى ھىچ كام لەو بەندانە لەگەل شەرىعەتى ئىسلامى تىك نەگىرئ، واتە بە جۆرىك تەفسىر نەكىرئ كە تىك بگىرئ. ديسان بەرپو ھەركەي زىندان وتى: "ئاخر بۆچى ديسان ئەو دەكەي؟ پەنگە ديسان پىزگار بوونى تۆ بەر بەستى تى بکەوئى"، وتم: لەبەر ئەو نەو ھەكو يەكئ لەو بەندانە بە جۆرى تەفسىر بکەن كە منى پى ناشرىن بم، وتى: "تۆ كابرايەكى زۆر ھەساسى، بۆچى وای؟"، وتم: ئاخر ئەو ھەندە مەرجى ئىحتىيات بکات، ئاوا نەبى من ناتوانم ئىمزاى كەم، دياربوو كەوتەو تەلەفۇن و تەلەفۇنكارى، دوايى وتى: "ئەو بە دلخۇشىيەو موافەقەتيان كىرد، دەباشە ئەو جا بەو شىو ھەكە بۆ خۆت پىت خۇشە، ئىمزاى بکە".

ئەو ھەبوو كەلوپەلمان پىچايەو ھەبو بە چەند قافلەيەكى تانكو زىڭپۆش لەگەلمان ھاتن بۆ بەغداد، لەو ئىش لەبەردەم سەرۆكايەتیی ئەنجومەنى وەزيران كاك پۆشوو دزەبى، جىگىرى وەزىرى داد لە پىشوازييدا بوو، ئەو ھەبو خواحافىزيمان لەيەكتەر كرد، پىش خواحافىزەش، كۆلۆنىيەكە وتى: "من زۆر سەرسام بووم بە كەسايەتیی تۆ، بۆ من شەرەفيكە كە جەنابتىم ناسى، بەس يەك قسەم ھەيە"، وتم: فەرموو، وتى: "پىش ئەو ھەي لە يەك جيايىنەو قسەيەكم ھەيە، ئەو جەنابت دەچيەو ناو مال و مندال و ھاو لەكانى خۆت، قسەكەشم ئەو ھەيە" ھىوادارم دەنگوباسى باشت ببىستم، كەردەو ھى چاك بکەيت و كەردەو ھەشەكانت ببىستم"، منىش وتم: سوپاسى ھەستت دەكەم و پىم خۆشە وەلامەكەت وەربگرىەو، وتى: "فەرموو"، وتم: ئەو كەردەو ھەشەكانت كە پىش زىندانىيكرانم لە سەريان بووم، زياتر پەريان پى ئەدەم و فراوانيان دەكەم، بەلگەشم لەسەر ئەو كە كەردەو ھى باشم كەردەو ئەو ھەيە كە ميللەتى خۆم، ميللەتى موسلمانى كوردستان، بە جەماو ەريەو، بە سەر كەردايەتیی سياسىيەو بە ئەھلى فەكر و قەلەميەو، ھەموو دىفاعيان لە من كەردەو، كە لە رىڭپوان و لە ئىمزاكۆ كەردەو و لە وتارنووسىن و لە تەكلىف كەردن و لە وانەدا بەرجەستە بوون، كەواتە من كەردەو ھى باشم كەردەو، بۆيە خەلكە موسلمانەكەم پارىزگار بىيم لىدەكەن، لەسەر ئەو كەردەو ھەشەكانت بەردەوام دەبم.

+ چى وای كرد ئازاد بىيت و لەو زياتر نەمىنیتەو؟ بىتئاوانىي خۆت، يان شتىكى دى؟

– من پىم وايە چەند شتىك بوو، وەكو جارى دىكەش گوتومە، يەكەم: پەريز پاكىي خۆم، ئەو شتانەو ئەو تۆمەتانەي كە وىسترا بوو منى پى تۆمەتبار بكرىم، ھىچيان بۆ ئىسپات نەبوون، خۆيان گوتيان ھىچ شتىكت لەسەر ساغ نەبۆتەو، من لە دوانامەش، كە نامەيەكيان بۆ من نووسىبوو ھەيە: "لەبەر ئەو ھۆيانە تۆ ماويەو..."، من وەلام دانەو، نامەكە دوايى بلال دەكەينەو، جوان وەلامى ئەو تۆمەتانەم داو ەتەو ھە پوچەلم كەردوونەتەو، تەحەدداشم كەردوون، ئىدى دواي ئەو نامەيە، ئەوان بەرديان لەسەر دانا، جارىكى دىكە نەھاتنەو بەلامدا.

پاشان واقعی کۆمه‌لی ئیسلامی، به‌پاستی بۆیان دهرکه‌وتوووه ئه‌وه نیه که خه‌لکێک له پشت په‌رده‌ی په‌شه‌وه ته‌ماشای کردوو، کۆمه‌لی ئیسلامی بپوای به‌وه هه‌یه له‌گه‌ڵ خه‌لکدا بژی، بپوای به‌وه هه‌یه وه‌کو پێغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) له پووی بانگه‌وازو تیگه‌یاندنی خه‌لکه‌وه کاری سیاسیی خۆی بکات.

پاشانیش پشتگیری جه‌ماوهریی، له پێپیان و ده‌نگدان و ئیمزا کۆکردنه‌وه و ته‌کلیفکردن، که له مامۆستا یان و زانایانی ئاینی، له عه‌شایه‌رو له خۆینده‌واران، له پۆشنه‌یران و ئه‌هلی فکرو قه‌له‌م، له گه‌نج و پیر و لاو و هه‌موو چین و توێژه‌کاندا، خۆی نواندوو.

پاشانیش ئه‌و ده‌نگدان و به‌شداریی کردنه‌ی کۆمه‌لی ئیسلامی له هه‌لبژاردنه‌کاندا و ئه‌و ئه‌نجامه که بۆ هه‌ندێ که‌س شتیکی چاره‌په‌وانه‌که‌راو بووه، به‌پاستی ئه‌وه‌ش پۆلی خۆی بووه.

ئینجا ئه‌و هه‌ولانه‌ی دیکه‌ش که هه‌ندێ که‌سایه‌تی داویانه، وه‌کو سه‌رکرده‌یه‌تی سیاسیی کورد، به تابه‌تی مام جه‌لال و کاک مه‌سعود، پاشان سه‌رکرده‌یه‌تی سیاسیی دیکه، وه‌کو دکتۆر محسین عه‌بدولحه‌مید، مامۆستا سه‌لاحه‌ددین موحه‌ممه‌د به‌هائه‌ددین و خه‌لکی دیکه، خه‌لکی عه‌شایه‌رو که‌سایه‌تی دیکه، به‌پاستی زۆر قه‌رزدارێ ئه‌و خه‌لکه‌م که زۆر ته‌کلیفیان کردوو، په‌نگه‌ من تا ئیستا نه‌متوانی بپاسیان بکه‌مه‌وه.

پێم وابێ ئه‌وانه هه‌مووی پۆلی خۆیان بووه، هه‌ر شته‌ی له شوێنی خۆیدا پۆلی بووه.

+ مامۆستا، به‌ر له زیندانیه‌یکردنتان، هه‌لۆیستان له به‌رانبه‌ر ئه‌مریکا، وه‌کو ئیداره‌و ده‌وله‌تیکی زله‌یز، وه‌کو داگیرکه‌ر ئاشکرا بوو، به‌تایبه‌ت له کاتی ده‌ستپێکردنی جه‌نگ، یان سه‌ره‌تای هاتنیان بۆ ناو خاکی عێراق و ده‌ستپێکردنی جه‌نگیان بۆ سه‌ر عێراق. ئیستا چۆن بۆ ئه‌و ده‌وله‌ته‌ ده‌پوانی؟ هه‌لۆیستی ئیستاناتان به‌رانبه‌ر بوونی ئه‌مریکا له عێراقدا چییه؟

– هه‌لۆیستم هه‌روه‌کو خۆیه‌تی، چونکه ئه‌مریکا نه‌گۆپاوه، ئه‌منیش نه‌گۆپاوم، ئه‌من چۆن بووم هه‌روام، ئه‌مریکاش چۆن بووه هه‌روایه، هه‌لۆیسته‌که نه‌گۆپاوه، به‌لام به

پراستی لهوئ زياتر بؤم مه علوم بوو كه ئه مريكا گوي نادات به مه سه لهي ديموكراسي و مافي مړوځ و مه سه لهي پيكيكه وتني نيوده ولته تي، چونكه براده راني خاچي سوور، ئافره ته كانيان، پياوه كانيان كه ده هاتن، منيش و هاو زيندان ييه كانی ديكه ش كومه لي پرسيارمان ئاراسته ده كردن، به پراستی ئه وان هيچ وه لاميان نه بوو، ئه وه نه بي ده يانگوت كه ئه مريكا ئاوا ئه و پيكيكه وتن نامه يه ته فسیر ده كاو ئيمه ش ئاوا ته فسیری ده كه ين، من پيم گوتن ئاخر خو ده بي ته فسیری ئوه حسابي بو بكری و ئوه خاوه نی ئه و پيكيكه وتن نامه يه ين، ده يانگوت: "پراسته، به لام به هه رحال قسه ی ئه وان ده چي ته سه ر"، منيش ده مگوت: له بهر ئه وه يه ته فسیری ئه وان ته فسیری لايه نيكي به هيژه، ته فسیری ئوه ش ته فسیری لايه نيكي بيهيژه. دياره ئه وان نه يانده ويړا ئه وه ش بلين.

جا به پراستی من بؤم ده ركه وت ئه مريكا له كاتيكا به رژه وه نديي تيده گيرئ، زوركه م گوي ده داته مه سه لهي ديموكراسي و ئه و دروشمانه ي به رزيان ده كاته وه، ئه وه هه ستم پيكره به كرداري و به واقعي.

پاشانيش ئه مريكا خوي ناو ناوه داگيركه ر و نه شي شارديو ته وه و ناشي شاريت ته وه، ده لي: "ئه مريكا شايس ته يي ئه وه ي هه يه كوئخايه تيي دنيا بكات و به سه ر دنيا دا پابگات، قيه مي خوي فه رز بكات". ئيدي ئه مريكا كه خوي ئه و ناوه ي له خوي ناوه و به و شيويه خوي ناو زه ند ده كات، ئه مريكا چ ناويكي له خوي ناوه، چون بو خوي خوي پيناسه ده كات، ئيمه ش هه رواي پيناسه ده كه ين.

+ چون بو ئه و هييرشانه ده رواني كه ده كرينه سه ر هيژه كانی ئه مريكا له عيراق؟

- سه به اړه ته به هاتني ئه مريكا و داگيركردني بو عيراق يان بو غه يري عيراق، ئه وه بيگومان هيچ موسلمانك، كه پيز له ديني خوي بگريو ته به پراستی پابه ندبيت به قورئان و سونه ته وه، ناتواني پيم بلئ شتيكي چاكه، خوي په روه ردگار ده فه رموي: (وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا) (النساء: ١٤١)، خوا ريگه ي نه داوه كافر ده سه لاتي هه بيت به سه ر موسلماندا، كه تو ده سه لالت نيه و ئه و ده سه لاتي خوي به سه ر تو دا راده ني، به لاي كه مه وه ده بي بلني قه ناعه تم پي نيه و له لام مه پفوزه، جا كه ده سه لالت نيه، ئه وه شتيكي كه يه.

سه‌باره‌ت به مانه‌وه‌ی ئه‌مريکا، دياره هه‌لۆيست وایي که مه‌پفوزه، که‌واته دياره به‌ره‌ه‌لستیکردنی شتیکی ره‌وايه، به‌لام پيموايه ده‌بی ته‌ماشای بکری ئایا نه‌و به‌ره‌ه‌لستیکردنه‌ی ئه‌مريکا قازانجی چه‌نده‌و زهره‌ری چه‌نده، چونکه له بابی مو‌عامه‌لات و هه‌ل‌سوک‌وته‌کاندا، ته‌ماشای زهره‌رو قازانج ده‌کری، ته‌ماشای مه‌فسه‌ده‌و مه‌سله‌حه‌ت ده‌کری، ئایا نه‌وه تاکه پيگه‌یه بۆ ده‌رکردنی ئه‌مريکا؟ ئایا پيگه‌ی دیکه نییه؟ پيگه‌ی گفتوگو تاقیکراوه‌ته‌وه؟ پيگه‌ی فشاری سیاسی، فشاری جه‌ما‌وه‌ری، فشاری پاگه‌ياندن تاقیکراوه‌ته‌وه؟ زانایانی ئیسلام له مه‌سه‌له‌ی (دفع‌ الصائل)، واته که‌سیک که ده‌چیته سه‌ر مالیک، ده‌لین: "الخفيف فالشدید"، واته ته‌گه‌ر به‌تیخو‌پینیک ده‌رچوو، نابی پلاریکی تیگری، ته‌گه‌ر به قاچ بریندارکردن ده‌رچوو، نابی بیکوژی و هه‌روه‌ها، له‌به‌ر نه‌وه، من پيموايه ده‌بی ئاوا ته‌ماشای بکری، یه‌که‌م ته‌ماشای نه‌وه بکری به‌ ته‌ده‌رپوچ (په‌له‌په‌ی)، دوايش ته‌ماشای مه‌سله‌حه‌ت و مه‌فسه‌ده بکری.

له لایه‌کی دیکه‌شه‌وه، من پيموايه ته‌گه‌ر لایه‌نیکی ئیسلامی، مه‌سه‌له‌ی ده‌رکردنی ئه‌مريکا ته‌به‌ننی بکا، ده‌بی نه‌و سه‌رکردایه‌تییه ئیسلامیه سه‌رکردایه‌تییه‌کی ئاشکراو زانراوی، به‌رنامه‌و پرۆژه‌یه‌کی پوون و ئاشکراشی هه‌بی، بۆ نه‌وه‌ی که ئه‌مريکای ده‌رکرد، بۆشاییه‌کی سیاسی په‌یدا نه‌بیته، خه‌لکی دیکه بيقو‌رتیه‌وه‌و پری بکاته‌وه، به‌لکو ده‌بی پرۆژه‌یه‌کی هه‌بیته، دوايی خه‌لک بزانی کي ئه‌مريکای ده‌رکرد؟ بۆچی ده‌رکرا؟ نه‌وه‌ی ده‌ری کردووه به‌رنامه‌ی چیه؟ تا‌کو خه‌لک پشتگیری بکات، چونکه هه‌میشه ده‌بی چالاکی سه‌ریازی له خزمه‌ت ئامانجی سیاسیدا بیته، واته ئیسلام ته‌قه‌کردن و جه‌نگ‌کردن و جیهادکردنی له خودی خویدا به‌ پیویست نه‌زانیه، به‌لکو بۆ ئامانجی دیکه‌یه، وه‌کو خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رموی: (وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) (البقرة: ۱۹۳)، له‌گه‌لیدا به‌هنگن تا فیتنه نامینن، واته ئاشوب و ئاژاوه و ئازاردانی موسلمانان نامینن، که‌واته جه‌نگ ده‌کری بۆ ئامانجیک، ده‌بی ئامانج و مه‌به‌ستی شه‌رعی له پشته‌وه هه‌بی، ته‌گه‌رنا، پیغه‌مبه‌ر ﷺ هیچ جه‌نگیکی نه‌کردووه هه‌ر له به‌رخودی جه‌نگه‌که، له ئیسلامدا نه‌و دروشمانه هه‌مووی هه‌لن: (العلم للعلم، الفن للفن، القتل للقتل)، ده‌بی هونه‌ر بۆ ئامانجیک بی و زانست بۆ ئامانجیک و جه‌نگ بۆ

ئامانجىك، مال و سامان دەبى ئامانجى پى تەبەننى بىرى، ھەموو ئەوانە دەبى ئامانجى شەرىيان لە پىشتەو دەبى، ئەوجا پەوان.

+ بۇ كۆمەلى ئىسلامىي ھەر لە سەرەتاو دەپىرە و ئەوانە پەيوەندى بىكات بەو ھىزانەى دژاىە تىبى سەربازىيانەى ئەمىرىكا دەكەن لە عىراقدا؟

— بەپراستى لەبەر ئەو دەى ئەسەر كەرداىە تىبەكى ئاشىراو زانراو يان ھەيە، نە بەرنامەيەكى پۆشنىان ھەيە، ئەوجا ئەوانەى كە ئىستا بەرھەستى ئەمىرىكا دەكەن، بەپراستى زۆر تىكەلەن، واتە ئىمە ناتوانىن بلىن ھەموو ئىسلامىيە، يان ھەموو بەعسىيە، يان ھەموو قاچاخچىيە، يان ھەموو دەستى موخابەراتى دەولەتانە، زۆر شتى تىكەلە، ھەركامىكىان ھوكمى جيا جياى ھەيە، ھەركامىكىان پىويستى بەھەلۆيستەى جيا دەكات لە بەرانبەرىدا، واتە ئەو دەى كە دەپەوى ئەمىرىكا دەركات بۇ ئەو دەى ئىسلام ھاكم كات، غەبرى ئەو دەى كە دەپەوى ئەمىرىكا دەركات بۇ ئەو دەى پۆشنى بەعس بىننەتەو، غەبرى ئەو دەى كە تەقە لە ئەمىرىكا دەكات لەبەر ئەو دەى پارەيەك وەرگىرى، يا لەبەر ئەو دەى قاچاخچىيە، يان غەبرى ئەو دەى كە ئامانجىكى دىكەى لە پىشتەو دەبى.

+ مامۇستا، چۆن لە "جەنگى دژە تىرۆر" كە ئەمىرىكا پىشەوايەتى دەكات، دەپوانى؟ پىتوايە بەو ھەلۆيست و مامەلەنەيان كە بە ناوى ئەو جەنگەو دەيكەين، ئەوان دەتوانن دادگەرىي و يەكسانىي پاستەقىنە بۇ مرقايەتى بەيئەن؟

— لىرەدا مەن دەمەوى ئامازە بەو بەكم، تا ئىستا و باو دەلەن ئەمىرىكا تا ئىستا پىناسەى تىرۆرى نەكردو، كە خەلك نابى پەكى لەسەر ئەمىرىكا كەوتبەت تا پىناسەى تىرۆر بىكات، چونكە بۇ دەبى ئەمىرىكا پىناسەى بىكات؟ خۆ ھەر خەلكى ئەمىرىكا عەقلى نىيە، خەلكى دىكەش عەقلى ھەيە و زانستى ھەيە لە دۇنيا دەزانەت.

ئىمە با لە پىناسەى تىرۆرەو دەست پى بەكەين، سەبارەت بە ھەلۆيستان بەرانبەر جەنگى دژە تىرۆر. تىرۆر زاراوەيەكى فەرەنسىيە، واتە فەرزكردنى بىروباو دەپى خۆت بەسەر لايەنى بەرانبەردا، بە ھەپەشەو گۆرەشەو بە زەبرو بە توندوتىژى

تارپاددهی کوشتن، ئهوه پیناسه‌ی وشه‌ی تیرۆره، ئه‌گهر ئاوا بێت و ئه‌وه پیناسه‌ی تیرۆر بێت⁽¹⁷⁾، زۆر کهس ده‌گرێته‌وه، که من له زیندانیش به ئه‌مریکییه‌کانم گوتوه، پێش هه‌موو کهس ئه‌مریکا ده‌گرێته‌وه، ئه‌مریکا نایشاریته‌وه که ده‌یه‌وێ شتی خۆی فهرزات، به زه‌بری ئابووری و به زه‌بری سه‌ریازی و به زه‌بری ده‌سه‌لات ده‌یه‌وێ قیه‌می خۆی فهرزات، ئه‌گهر ئاوا پیناسه‌ی تیرۆر بکه‌یت، دیاره ئه‌وکاته ئه‌وه جه‌نگه‌ی که ئه‌مریکا ناوی ناوه جه‌نگی دژه‌تیرۆر، به‌راستی ده‌بێ هه‌لوێسته‌ی له به‌رانبه‌ردا بکری‌ت، ئه‌وه ده‌بێ ئیمه‌ بلێن نا، ئه‌وه پیناسه‌یه وانییه، ده‌بێ بلێن جه‌نگی دژی نه‌یارانی ئه‌مریکا، ئه‌مریکا هه‌ر کهس نه‌یاری بێ و دژایه‌تی بکات، ناوی لێناوه تیرۆرست، هه‌ر کهس دژی بێ و دژی به‌رژه‌وه‌ندییه‌کانی بێت و ئاماده نه‌بێت ته‌سلیمی بێت، ناوی لێناوه تیرۆرست، که ئه‌وه زوڵمیکه‌و له‌و وشه‌یه ده‌کری‌ت. ئه‌گه‌رنا، گهر بریار بێت موقفایه‌تی هه‌مووی دژی که‌سیک بێت، دژی هه‌ر کهس و ته‌ره‌فو ده‌وله‌تیک بێت که بیه‌وێ به زۆر بیروباوه‌ری خۆی فهرز بکات، ئیمه‌ش له‌و به‌ره‌یه‌دا ده‌بین، به‌لام ئه‌گهر تیرۆر به‌و شیوه‌یه پیناسه‌ بکری‌ت که بریتیه‌ له‌ فهرزکردنی بیروباوه‌ری خۆت به زۆر به‌سه‌ر خه‌لکدا، ئیسلام له‌ پێش هه‌موو که‌سدا دژی ئه‌وه‌یه، چونکه‌ خوای په‌روه‌ردگار ده‌فه‌رمو‌یت: ((وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ..)) (ق: ٤٥)، (لَسْتُ عَلَيْهِمْ بِمُصْطَفٍ) (الغاشیه: ٢٢)، (أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) (یونس: ٩٩)، (وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ..)) (الک‌هف: ٢٩)، فهرزکردنی بیروباوه‌ری خۆت به‌ سه‌ر خه‌لکدا به زۆر، ئه‌وه تیرۆره، ئیمه‌ له‌ پێش هه‌موو که‌سدا دژی ده‌وه‌ستینه‌وه، به‌لام هه‌ر که‌سی دژی ئه‌مریکا بێ، یان هه‌ر که‌سی دژی داگیرکه‌رو زالمیک بێت و به‌ره‌هه‌ستی بکا، ناوی لێبنری "تیرۆرست"، ئیمه‌ ده‌لێن ئه‌وه پیناسه‌یه هه‌له‌یه، به‌لکو ده‌بێ جو‌ره‌کانی به‌کارهێنانی توندوتیژی لێک جیا بکری‌نه‌وه، ئه‌گهر بۆ پارێزگاری له‌ مه‌زله‌یه‌تی خۆت و بۆ هه‌قی په‌وای خۆت بێ، ئه‌وه شتیکی هه‌ق و ره‌وایه، ئه‌وه نییه ئه‌مریکاش توندوتیژی به‌کارده‌ینی دژی نه‌یارانی خۆی، نه‌ک هه‌ر له

¹⁷ له کتێبی (چهند مه‌سه‌له‌یه‌کی باوی سه‌رده‌م)دا، به‌ درێژی باسی تیرۆرمان کردوه. ب‌روانه: چاپی

پێنجه‌م ٢٠٠٦، نووسینگه‌ی ته‌فسیر.

ناوخوی ئەمریکا، بەلکو له عێراق و ئەفغانستان و کوئە و کوئەش، باشە بۆچی بۆ ئەمریکا
 پەروایە توندوتیژی بەرانبەر نەیارەکانی خۆی بنوێت، بەلام بۆ خەلکی دیکە پەروا نییە؟
 بۆیە هەرکەسێ توندوتیژی دەنوێت بۆ فەرزکردنی بیروباوەری خۆی، ئەو شتێکی
 مەرفوزە، ئەمریکا بیکات یان غەیری ئەمریکا.

+ تا چەندێک گێڕانەوه، یان ئاشکراکردن و قسەکردن لە ئەو ناپەهتیی و
 بێپێرزیاوەی بەرانبەر ئێوه و کەسانی تری بێتاوان کراوه، یان ئەوانەی پۆژانە
 له عێراق و ئەفغانستان و گوانتانامۆ زیندانەکانی تری ئەمریکا پوو دەدەن، بە
 پێوست دەزانن؟

– من بایی ئەوەندە بە پێوست دەزانم کە خەلک ئەمریکا بناسن، واتە ئەو
 بانگەشە مافی مەرووف و دیموکراسییەت و ئازادیی بیروپراو پێز لە مەرووفگرتن و ئەوانە
 دەکات، ئەوەتا هەلسوکەوت و مومارەساتی ئەمریکا بەو شێوەیە، بایی ئەوەندە کە
 خەلک بیناسن، خەلک چەواشە نەکرێ، بە پێوستی دەزانم باس بکری، وەکو
 حەقیقەتی خۆی، بێئینسانییان لەگەڵ نەکرێ.

من پێموایە لەو گێڕانەوهی بەسەرھاتی خۆم بێئینسافیم نەکردووه، لە شتێکدا
 کە ئیجابیم لێ بینوون، باسەم کردووه، کاتی خۆشی وام پێگوتوون، ئەمریکییەکان
 گوتیان: "تۆ کابرایەکی نووسەر و خەتیبی و شەخسیەتێکی، کە دەرچووی لە زیندان
 لەسەرمان دەنووسی و شتمان لەسەر دەلێ؟" وتم: بەلێ، وتیان: "چ دەنووسی؟"
 وتم: وەللا چیم بینووه و دەلێم، چیم بیستووه و چیم بینووه وادەنووسم، شتی چاکم
 بینیبی، باسی دەکەم، شتی خراپیشم بینیبی، باسی دەکەم، بەلام بە پێوستی دەزانم
 ئەگەر چاکەپەکیشیان هەیە، باس بکری، خراپەکانیشیان باس بکری، وەکو خۆیان،
 نە زۆلمیان لێبکری و نە زۆلمیان بۆ بکری.

+ بە پای ئێوه، هەلۆیستی ئینسانیی چییە لە بەرانبەر ئەو مامەلە
 نامەرفۆقانە ئەمریکا لە جیهاندا، لەو شوێنانە کە دەسەلاتی هەیە
 ئەنجامیان ئەدا؟ بە تایبەتیش ئەو هەنووکە لە عێراقدا پوودەدات؟

– ھەلۋىستى ئىنسانىي ئەۋەيە، خالى ھاۋەشى نىۋان ھەموو مەۋقايەتى ئەۋەيە كە ھەموو مەۋقايە پىي خۆشە مافى پىشپىل نەكرى و پىزى لىبگىرى، لەبەر ئەۋە، پىۋىستە ھەموو مەۋقەكان لەسەر ئەۋە كە بە ناحەق يەككى دەگىرى، ھەلۋىستىيان ھەبى، واتە من مەۋقەكەم، بۇ بە ناحەق بگىرىم؟ بۇ لەسەر بىنەماي پاپۇرتى ھەلەو درۆ، كە دوايى خۇيان دەللىن: "داۋاي لىبوردنمان ھەيە" دەستگىر بگىرىم؟ ھەرەب دەللى: "اياك وما يعتذر منه"، خۆت لە شتى پىاريزە كە دوايى عوزرى بۇ بىننىيەۋە داۋاي لىبوردنى لىبگەي. واتە: دەبى ھەموو خەلك لەسەر ئەۋە يەككەنگ بىت كە ھىچ كەسى بە بىئەۋە شتىكى لەسەر بچەسىت، بە بىئەۋە شتىكى لەسەر ھەبى، نەگىرى، پاشان ئەۋ ئەزىتەدان و نارەحەتكردەي خەلك بۇ ئەۋە كە تۆ قەسى پى بگۇرى، دەبىت قەدەغە بگىرىت. بۇ نمۇنە، من كە زۆر نارەحەت دەكرام، دەموت: باشە، ئىۋە ئەگەر مەبەستەتان ھەر ئەۋەيە دەتەنەۋى لە زۆر نارەحەتيدا من بىفەوتىن، ۋەرن چى دەللىن تا بۇتان بنووسم، بەلام دەشلىم ئەۋە بە زۆر بوۋە، بۇ؟ چونكە من دەمەۋى پىزگارم بىت، بەپاستى دەمەۋىت بمرم، بەلام چى دىكە لەۋ ھالەدا نەمىتمەۋە، دەيانگوت: "نەخىر، بەس دەبى تۆ ئەۋەشەنە بىلى"، دەمگوت: ئاخىر ئەۋەشەنە راست نىن، درۆ بوختان بۇ خۆم بگەم؟ پەنگە من خاترىشم گىرابى. يان لەۋانەيە بە پىۋىستىيان نەزەنەبى، چونكە بىستوۋمە خەلكى دىكەيان زۆر زىاتەر ئەزىتە داۋەو نارەحەتەيان كىرەۋە، ئەۋە دەبى شتىكى قەدەغە بىتەۋە مۇھەپپەم بىت، كە مەۋقە لە خۆۋە ئەزىتە نەدرىت، ئەگىنا ئەگەر كۆمەللى تۆمەت و شاھىدى لەسەرن و كابرا ھەر ئىنكارى دەكا، بەھەرھال تۆزى پى تىدەچى ئەزىتە بدرىت، بەلام گەر ھىچ شتىكى لەسەر نەبى، قەدەغەيە ئەزىتە بدرى.

من پىمۋايە مەۋقايەتى ھەموۋى لەسەر كۆمەللى بىنەما پىك بگەۋن كە كەرامەتى مەۋقايە پى پارىزراۋ دەبى و ئازادىي مەۋقايە تىدا بەرجەستە دەبى، نابى لە ھىچ كەسى قىبۇل كەن، با ئەمىرىكاش بىت، واتە ھەر كەسى بى، نابى لى قىبۇل بگىرى كە ئەۋەشەنەي كەرامەت و پىزە شەخسىيەتى مەۋقايە تىدا بەرجەستە دەبى، پىشپىل بگىرىن.

+ ئىندوارد سەئىد دەلى: "شەرمەزاريە لە جىھانى عەرەبىدا بەتايىبەت يەك دەزگا نىيە، يەك سەنتەر نىيە بۆ لىكۆلنەوہى سىياسەتەكانى ئەمىرىكا، يان بۆ لىكۆلنەوہى ئەمىرىكا وەكو ئىمپىراتۆرىيەتلىك، وەكو گەرە زەلھىزىكى دونيا". ئىمە ئەگەر ئەو قەسەيە پىوانە بىكەين لەسەر واقىيە كوردستان، لە كوردستاندا ئەك دەزگايەك نابىتىن بەو ناوہو، بەلام دەبىتىن زۆرەي زۆرى حەزبەكان و دامەزرەوہو پاشكۆكانىيان، بە تايىبەت پراگەيانداكارو پوژنامەوانەكانىيان، تاراددەيەك بوونەتە زوڤناژەنى سىياسەتە داگىركارىيە و ئىمپىراتۆرىيەكانى ئەمىرىكاو چاوپۆشى لە كوردەوہكانىيان دەكەن، كوردەوہ ناپەسەندەكانىيان لە عىراق و لە تەواوى جىھاندا. تۆ چۆن ئەو واقىيە لىك دەدەيتەوہ؟

– ئەمەن واى ھەلەدەسنگىتم كە جارى خەلك ھەيە زۆر پىش ئەمىركاى داوہتەوہ، واتە لە كوردستانى خۆماندا ھىزى سىياسىي وا ھەيە، ئەو شىوازەنى كە بەكارىيان دىنى، بۆ پىشلىكردى پىزو كەرامەتى مەوۆ، بۆ زەوتكردى ئازادىيەكانىيان، بۆ سووكايەتى پىكردىيان و پىزى پىكردىيان، زۆر پىش ئەمىركاى داوہتەوہ، جا كەسى بۆ خۆى پىش ئەمىركاى دابىتەوہ، چۆن پەوى دىت باسى زۆلم سەمى ئەمىركا بكات؟ مەن خەلكم پى شك دىت، سال و دوو سال و سى سال، بەلكو كەسى وا ھەيە دەلىن پىنج سال لە يەكئ لەو زىندانانەي دەسەلاتى سىياسىي ئەو حەزبە دەستەلاتدارانەي كوردستاندا گىراو، تا ئىستا دەلىن لىكۆلنەوہى تەواو نەبوو، تا ئىستا شتىكى چەسپاوى لەسەر نىيە، جا كابرا بۆ خۆى ئەو دەندە خراپ بىت و ئەو دەندە خالى پەشى لەسەر بى، چۆن دەتوانى باسى ئەمىركا بكات؟

پاشانىش، مەن پىموايە ھەموو ئەوانەي بوونى خۆيان لە ژىر سىبەرى ئەمىركادا دەبىنەوہ، ناتوانن باسى ئەمىركا بكەن، مەوۆ دەبى بوونى خۆى لە سىبەرى بىكەي جەماوہرىي خۆيدا بىبىتەوہ، لە پىشتگىرى خەلك و مىللەتيدا بىبىتەوہ، ئەك بوونى خۆى لە ژىر سىبەرى ئەمىركادا، يان بوونى خۆى لە پىشتى ئەوہى كە پارەي بە دەستە يان دەسەلاتى بە دەستە، بىبىتەوہ، ھەموو ئەوانەي بەپراستى پىگەكەيان بىرىتيە لە پارەو لە دەسەلاتو لە سىبەرى شوومى ئەمىركا، ھەموو ئەوانە ناتوانن

زمانیکی گۆیاو فەسیح و پەوانیان ببی بۆ باسکردنی سلبیيات و کەموکۆپیەکانی ئەمریکا و بە تەئکید ئەو جۆرە کەس و لایەنەکانەش سەرەنجامیکی شوومیان دەبی.

+ مامۆستا، ئیوه لە چاوی سەربازە ئەمریکییەکانەوه، ئەوانەشی بیست و دوو مانگ پووبەپروو مامەلەتان لەگەڵیان هەبوو، چۆن کەسایەتیی هاوولاتی ئەمریکی شیکار دەکەن؟ پێتوایە ئەوانە خوا بۆ ئەوه دروستی کردوون کە پێشەواوەتی مرقایەتی بکەن؟!

- من دەلیم ئەگەر مرقایەتی گاگەل بێت، ئەمریکا گاوانیکی باشە، ئەوانە زیاتر بە مەنتیقی هیز بێردەکەنەوه، بەلام من پێشم بێئینسافیە کە بلام هەموو هاوولاتیانی ئەمریکی لە چاوە دیمەنی سەربازو جەندرمەکانی ئەمریکادا دەبینمەوه، هەتا ئەوانیش هەموو وەکو یەک نەبون، هەیانبوو بە وێژدانانە هەلسوکەوتی دەکرد، پەحمو بەزەییەکی هەبوو، هەیانبوو قسەئ بە ئەمریکا دەگوت، قسەئ بە سیاسەتی ئەمریکا دەگوت، بێگومان هەموو میلەتی چاکی و خراپی تێداوە، جا خوشتان ئاگادارن، کاتیک ئەمریکا ویستی ئەو جەنگە بکات و پزیمی بە عس برۆخێنێ، لە نیو خودی ئەمریکادا زۆر خۆپیشاندا و پزیموان و ناپەزایدەربیرین هەبوو، لەبەر ئەوه، من بە پەواي نابینم کە بگوترێ میلەتی ئەمریکاو خەلکی ئەمریکا هەمووی لەگەڵ سیاسەتی دەولەتی ئەمریکادایە، بەلکو خەلکی زۆر هەیه ناپازین لەو سیاسەتە، بەلام بێگومان ئیدارەئ ئیستای ئەمریکا پووی جەماوەرو خەلکی ئەمریکای زۆر ناشیرین کردووه، ئەگەرنا، من پیموایە تارادەهێکی زۆر ئازادیی بیروپا دەربیرین و جورئەت و بویری و قسەکردن لە ئەمریکادا هەیه، کە لەم کوردستانەئ خۆماندا نییه، بەلام بێگومان ئەوهی خەلک لە ئیدارەو دەولەتی ئەمریکای دەبینێ، واته سەر دەکات کەوا هەمووی هەلقولای قەناعەت و ئیرادەئ جەماوەرو میلەتی ئەمریکایە، بەلام ئەگەر مرقۆ قول بێتووه لێئ، وانییه، لەبەر ئەوه، من بە پەواي نابینم هەموو بە یەک چاوە تەماشای بکړین، بەلام بەگشتی پیموایە کەسایەتی ئەمریکی زیاتر کەسایەتیەکی سەربازییه، کەسایەتیەکی سیاسی نییه، ئەهلی فکرو کەلتووور و ژیاو شارستانیەت نین، جیاوازیان هەبوو لەگەڵ ئینگلیزەکان، هەتا لیکۆلەرەکانیان جیاوازیان هەبوو، لەبەر ئەوه، پیموایە کەسایەتی ئەمریکی بەگشتی زۆر لەوه کەمترە لە توانیدا هەبێ

سەررافه تی مرقّایه تی بگاو مشووری بخواو بیخاته ژێر چاودێری و مشورخواردنی خۆیهوه، پهنگه بتوانی بیخاته ژێر دهسهلاتی خۆیهوه، بهلام دهسهلاتپرانان به سهر خهلك و ولات و مرقّایه تیدا جیا به لهگهڵ مشور لیخواردنی و بهرهوپی شبردنی و ئاراسته کردنی.

+ وهكو كهسیك كه بیست و دوو مانگ لهسهر دهستی ئەمریکییهكان به ناههق زیندانی کران و ستهمتان لیکراو پیپرزیتان بهرانیه کرا، چ په یامیک به پیویست دهزانن كه موخاته بهی هاوولاتیانی ئەمریکای پی بکهن؟ دهتهوی جی بهوان بلیی؟

– من دمهوی بلیم دهوله تی ئەمریکا، ههرشتی كه دهیکا، با ته نیا پیاوانی دهوله تیش برپاری لهسهر بدن، سیاسه ته داره کانیش برپاری لهسهر بدن، بهلام لهسهر هه موو میله ته كه حساب، به تایبه تی كه لهوی تارا ددهیه ك دیموكراسی ههیه، دیموكراسی به خێرو شه ریه وه، له بهر ئه وه، ئه و خه لكه دهنگك ددها، ئه و دهسته لاتنه سیاسیه هه لده بژێری، بۆیه پیویسته خه لكی ئەمریکا ژۆر وریابن، كاتی كه دهوله ته كه یان لادهات، كاتی كه دهوله ته كه یان موماره سه یه کی وا دهكات، لهسهر هه موو میله تی ئەمریکا دهكهوی، لهسهر مرقّایه تیش ژۆر قورس دهكهوی، پیویسته دهستی بگرن، دیاره ئه وان كۆمه لئ میكانیزمی خۆیان ههیه، بواریان ههیه بۆ خۆپیشان دان و رپیخوان، له پاگه یان دن و ئه وان هه پیویسته، به پاستی ده بیته به تهنگ سومعه و ناوی خۆیا نه وه بن، با خه لك هه مووی به چاوی ئاغا و كوێخا و به چاوی ئه وه كه دیکتاتۆر خۆ فەرز كهره به سهر جیهاندا، ته ماشای ئەمریکا نهكهن، پیویسته میلهت و خه لك و جه ماوه ری ئەمریکا ئاگایان له وه بی كه له ته سه ورو زیهنی خه لكدا ئه و وینه قه لب و ناجۆره بۆ هه موو میله تی ئەمریکا دروست نه بیته، له میانه ی موماره ساتی ئه و دهولهت و ئیداره یانه وه، كه به ناوی ئه وان هه حوكم دهكات.

+ بیینه سهر ته وه ریکی تر، زیندان چي فیركردی، بۆ تو چ وانه یه کی تیدابوو؟

– زۆر وانهی تیدابوو، به لām ته گهر به موئ هه موو ئهو وانانه له يه ك شتدا كورت بکه مه وه، ئه وه يه كه به پراستی مرؤف له هه ر كات و بارودۆخ كدا بێت، له هه ر كات و شوینێكدا بێت، ته گهر په یوه ست بێت به خواي په روه ر دگار ه وه و پشتي به خوا قايم بێت، دلی به خوا وه په یوه ست بێت، بێمه ته له هه موو شتيك، ژوورێكي ته نگه به ري بچووكيشی لی ده بێته سه حرايه ك، بارودۆخ كی زۆر نا هه مواريشی لی ده بێته حاله تيكي ئاسايی.

ئه وه ی له زیندان فیري بووم ئه وه يه كه پيشتر هه ر دوام ده كرد خوايه تووشي زیندان نه بم، زیندان و دیلی و ئه وان هه م زۆر له سه ر دڵ قورس بوو، به لām به پراستی له سایه ی په حمه تی خوا و به هوئ ئه و ئیمان و ئیسلامه وه كه خواي په روه ر دگار بۆی هیدایه ت دابووم، ئه وه ی كه زۆر قورسم ته سه ور ده كرد، خواي په روه ر دگار زۆر بۆی ئاسان كردم، له بهر ئه وه، من ئه وه فیربووم كه مرؤف هه تا پشتي به خوا به ستي و پشتي به خوا قايم بێت و به خوا وه په یوه ست بێت و ده ستي به پرسی خوا وه بێت، خواي په روه ر دگار به مشورخۆرو پشتي و په نای خوئ بزانی، ته گهر له قورستین بارودۆخدا بێت، له نا هه موارترین بارودۆخدا بێت، خواي په روه ر دگار ده رووی خیری لێ ده كاته وه و بارودۆخه كه ی بۆ ئاسان ده كات، زۆر هه ست به تالوو ئیش و ژانه كان ناكات.

+ پیتوایه بهم قوناغهی به سه ر ژيانی تو دا هات، له گه ل ئه و قوناغانه ی پيشتر، كه زۆر يك به سه روه ريی ده زانن بۆ ته مه نی تو، بۆ كه سایه تيی تو، پیتوایه ناوی ماموستا عه لی باپير له دواي زه مه نيكي تر، بۆ چه ند ده يه يه كي تر، وه كو كه سایه تييه كي ئیسلامی ده چيته ريزی ئه وان ه وه كه پيشتر له زینداندا بوون و ئیستا به نموونه یاس له ژيان و كه سایه تيیان ده كری؟

– هه زه تی ئیبراھیم (عليه الصلاة والسلام) له دوعايه كانیدا له خواي په روه ر دگار ده پاړي ته وه و ده فرموی: (وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ) (الشعراء: ٨٤)، خوايه ناوی چاكم به ناو خه لكدا بلا و بکه وه، منیش ئه و دوعايه م زۆر كر دووه، له سه ر زاری موباره كي پیغه مبه ریش ﷺ موژده م پیدراوه كه ئه و وه زعه زۆر به خیر گه پاوه بۆ

من، بۆ دۇنياو قىيامەت، لە خۇاى پەرۋەردىگار داۋاكارىن بىمانخاتە پىزى ئىكەنە
پىياۋانەۋە.

من ھەر ئىكەندە دەلىم، ئەگەرنە، پەنگە لە دەمى موبارەكى پىغەمبەرەۋە ﷺ
زىاترىش وتراپى.

+ بىرۋات ۋايە ھىچ يەككى لەو سەرکردانەى بەعس كە لەسەر دەستى ئىۋە لە
زىنداندا تەۋبەيان كىردۈۋە، دۋاى ئازادىۋونىيان بە دۋاى ئىۋەدا بگەپىن و
بەلىنەكانى خۇيان بىنە سەر، كە پىيان وتوون "دەبىنە پىشمەرگەت"؟
- من پىمۋايە ئىۋانەى كە پاستىم زۆر پىۋە بىنىون، جۆش و خۇش و حالەتەك
پىۋە بىنىون كە پىمۋابوۋە گۇرۋانى باشيان بە سەردا ھاتوۋە باش كە وتوۋنەتە زۆر
كارىگەرىيەۋە، بەلى، پىمۋايە ۋە فادار دەبن، مەرج نىيە ھەموۋيان، بە لام پىمۋايە كە
لە ناۋياندا ھەيە ۋە فادار بىت.

+ پىنە سەر ۋاقىيە كۆمەل، كاتىك ئازادىۋون و بارودۇخى نویتان
خویندەۋە، بە تايىبەت بارودۇخى نىۋوخۇى كۆمەل، چۈن لەو سىياسەت و
بەرنامەيە دەروانن كە دۋاى دەستگىركرانى ئىۋە، كۆمەل كارى لەسەر
كىردۈۋە؟

- بە گشتى پىم ۋابوۋە كۆمەل دىژدەپىدەرى ئىۋە بەرنامەۋە سىياسەتە بوۋە كە
پىشتر دارپىژراۋە، بە لام پىشمۋايە لە زۆر فشارى ئىۋە ۋاقىيە ناھەموارەدا كە كۆمەلى
ئىسلامى تىكەۋتېۋ، بە تايىبەت بە ھۆى ئىۋەى من لە زىندانى ئەمىركادا بوۋم، كە
كاتى ۋا ھەبوۋە كەس جورئەتى نەكىردۈۋە سەلام لە خەلكى كۆمەلى ئىسلامى بكات،
بەلگۈ جارى ۋا ھەبوۋە خەلگ پىى خۇش نەبوۋە خەلگى كۆمەلى ئىسلامى
سەلامىشيان لى بكات، نەك ھەر ئامادەنەبوۋە سەلامىان لىبكات، پىمۋايە لە زۆر
فشارى ئىۋە ۋاقىيە ناھەموارەدا، ئىۋە بارودۇخە تفت و تالەدا، خەلگى كۆمەلى ئىسلامى
بە قىادەۋ قاعىدەيەۋە، ھەندىك نەرمىكىشى و شلگىرىيان كىردۈۋە، كە پىيان ۋابوۋە ئاۋا
نەبىت ناتوان بوۋنى خۇيان پىارپىزن، بۆ ئىۋەش، بە دلتايىيەۋە دەپى تەقدىرى
بارودۇخى خەلگ بىكى، ۋەكو زانايان فەرموۋانە: (الفتوى تختلف زماناً ومكاناً

وشخصاً). مەبەستىم ئۇەىە، تېيىنم ھەبۇوھ لەسەر كۆمەللى شت، لەگەل برايانى سەركردايەتى باسەم كەردووه، پىموابووه ھەندى نەرمكىشى و شلگىرى و تەنازول ھەبۇوھ، مەن بېروام بە مودارات ھەىە، بېرواشم بەوھ ھەىە كە فەتواو شىوھى ھەلەسوكەوت لەگەل واقىعدا لە ھالەتەكەوھ بۆ ھالەتەكە تىكى تر دەگۆرى، بەلام پىم وایە كە ھىندى شت، ھىندى نەرمكىشى كراوھ، زیاد لە ھەددى خۆى بووھ وئوھندە پىوېستى نەكەردووه، بە تايەتە لە دەستكارىيەكەردنى بەرنامەو پەپرەودا، ھەروھە لە ھىندى ھەلەوېستى سىياسىيدا، پەنگە ئەگەر خۆشم لە ناو واقىعەكەدا بام، وام كەردبايە، بەلام ئىستا كە تەماشای واقىعەكە دەكەمەوھ، پىم وایە ھەندى زیادەپۆى كراوھ، بەلام بە ھۆى ئەوھى شتەكە لە بواری ئىجتىھاددا بووھ، ئەو برايانە پىيان وابووه ئەگەر وانەكەن تووشى زەرەرى گەرەتر دەبن، ديارە لە قاعىدەى شەرعىشدا ھەر كاتى مەوۆ لە نىوان دوو زەرەردا قەرارى گەرت، دەپى كاميان زەرەركەى كەمترە ئەويان ھەلەبۆرى، ھىوادارم ئەو ئىجتىھادو بىر كەردنەوھىەى برايان، بامنىش تېيىنم لەسەرى ھەپى، بگەوېتە بەر ئەو بنچىنە شەرعىيانەوھ، پىشت بە خواى گەرە، ئەگەر دوو پاداشتىشيان نەپى لەسەر ئىجتىھادەكانيان، كە نەيانپەكەپى، پاداشتەكەيان ھەر ھەپى، چونكە مەوۆ كە ئىجتىھاد دەكات لە شتەكەدا، ئەگەر نەشى پەكى، پاداشتەكەى ھەر ھەىە، ئەوھش لوتفو كەرەم و بەزەپى خوايە.

+ لە كاتى دەستگىركەرانى ئىوھەدا، رايەك لە دەرەوھى كۆمەلەوھ دەىگوت:
 "بە دەستگىركەرانى مامۇستەا ەلى بىاپىر، دياردەى توندپەروى لە ناو كۆمەللى ئىسلامىيدا كەم دەپىتەوھ"، ئىستەش پەنگە بگوتەرى كە ئازادبوونى تو زىندووبوونەوھى توپەزىكى توندە لە ناو كۆمەلەدا. چۆن لەم رايە دەروانىت؟

– مەن وام ھەستەردووه كە كۆمەللى ئىسلامى بە ھى خۆم دەزانم، ھەستەم نەكەردووه توپەزى چىن و تەبەقەو شتى تىدا بىت، ھەمووى پەكەو مەنىش ھى ھەمووىم ھەمووشى بە ھى خۆم دەزانم و لە خەزمەتى ھەمووشىدام تا ھەبم تا كۆمەللى ئىسلامى مەن بە چاوساغ و ئەمىرى خۆى بزانىت، مەن بە براگەرەى خۆى بزانىت، ئەوانەى و تەسەور دەكەن، لە راستىدا نە مەنىان ناسىوھ و نە كۆمەللى ئىسلامىشيان ناسىوھ، جارى مەن كەسەك نەم كە بە پەواى بزانم پەى خۆم فەرز كەم لەسەر خەلك، پاشان كۆمەللى

ئىسلامىش واپار نەھىنراوھ شتى لەسەر فەرز بىڭرئ، ئىمە كاتى خۆى لە واقىعەك پامان كىرد، كە كەسەك دەپوست شتەكانى خۆى لەسەر خەلگەكە فەرز بىكات، لەبەر ئەو، ئىمە زۆر گىرنگىمان بە پايۇژو بە شووراو بە پرسورا بەيەكتر كىردن و بە يەكتر ئىقناع كىردن و ئەوانە داو، بەلام بە دىنئايىيەو، مەن دەمەوئ شتى كە لە قۇناغ و ھەلومەرجىكى نائاسايدا شىل كراوھتەو، توندى بىكەمەو، پەنگە ھەموو سەركىردايەتتى كۆمەلى ئىسلامىش لەوھدا لەگەل مەن ھاوئوچوون بىن، بەلام واش چاوپىئ ناكەم ھەموو ئەندامانى سەركىردايەتتى كۆمەلى ئىسلامىي لە ئاستى بەندەدا بىن، چونكە وەكو جارىك پىيانم گوت: ئەگەر ھەرچى مەن دەيلىم و لە توانامدا ھەيە، ئىوھش لە تواناتاندا بىت و ئىوھش وا بلىن و بەو شىوھە بىن، ئەي بۆچى مەن برا گەورەتانم؟ ديارە دەبى مەن ھىندى شتى زىادەم پى بى، جا دەبى سەركىردايەتتى كۆمەلى ئىسلامىي ھەول بەدات خۆى بىنئە ئاستى مەن، نەك مەن نزم كاتەو بۆ ئاستى خۆى، ئەو پەنگە ئامۇژگارىي پىغەمبەرىش ﷺ بى بۆ مەن كە فەرموويەتى: خواي پەرورەدگار بە ھۆى ئەو ناپەھەتى و تاقىكردنەوانەو تۆى گەورە كر دوو، ئاگات لىبى خەلگەك بچووك نەكاتەو. كەواتە با كۆمەلى ئىسلامىي بە قىادەو قاعىدەو ھەول بەدات خۆى بىنئە ئاستى ئەمىرەكەى.

لە پاستىدا ئەو يەكەم جارىشە ئەو تەعبىرە بەكار دىنم، مەن خۆم لە ھىچ كەس بە زىاد نازانم، پەنگە لە ھەمووان گوناھبارتر بىم، چونكە بارم قورستەر، بەلام بە پاستى ئەوھش دەزانم كە مەن ھىندى شتم پىيە، خەلگە ھەمووى پىي نىيە، لە بوارى فىكرى و روحى و ئىمانى و پشت بەخوابەستن، بۆ نمونە "پەنگە بىرامان ھەبى كە پىي وايە ئەگەر پارتى و يەككىتى لىت تووپە بوون، دىنا دەپووخى، مەن پىموانىيە دىنيا پىرووخى، بىراي وامان ھەبوو پىي واپوو ئەگەر مەن لە پەرلەمان ھەلنەسمەو، دىنيا كاوول دەبى، نا دىنيا كاوول نابى، قسەكەى مەنىش دەرچو كەس ھەر باسى نەكرد، دىنيا بۆ كاوول دەبى؟ مەن كابرايەكى ئىسلامىم، بەو شىوھە كە ئىسلام دەلىت، ھەلەسوكەوت دەكەم، موداراتىش دەكەم، بەلام موداراتىش سنوورى خۆى ھەيە.

جا ئەوھى و تەسەور دەكا كۆمەلى ئىسلامىي نەرم بىتەو لە كاتىكدا مەن لىزە نەبووم ئەگەر ھاتم توند بىتەو، ئەگەر مەبەست لەو ھەبى كە كۆمەلى ئىسلامىي

کاتیڤ فشاری دیتە سەر ناچار دەبێ هەلۆیستەکانی خۆی نەرم کا، ئەو هە راستە، منیشی تێدابم هەر راستە، ئەگەر مەبەستیش لەو بێ کە بە بوونی من بەرەو توندپەڕەوی دەچێ و بە نەبوونی من بەرەو نەرمپەڕەوی دەچێ، ئەو هە راستیدا وانیه، منیش لێرەبام، لەو واقعەیی بە سەر کۆمەڵی ئیسلامییدا فەرزکراو، دياره مودارایه کم هەر دەکرد، بەلام ئیستا کە واقعیکی دیکەیهو ئیمەش لە زیندانی ئەمریکا هاتووینە دەر، خەلگیش چاوه‌پوانی دەکات کۆمەڵی ئیسلامی خۆی توندو تۆڵ کاتەو، خۆی بەرەو پیش بەرێ، خۆی فراوان بکات و بوونی خۆی قولترو چاکتر لێکا.

+ بۆ ماوه‌ی بیست و دوو مانگ داڕانیڤک لە نیوان ئیوه‌و بنه‌ماله‌و برایان له کۆمەڵی ئیسلامیی و موسلمانانی کوردستان دروست بوو، له کاتیڤکیشدا ئەو بیست و دوو مانگە هەستیارترین قوناغ بوو، ماوه‌یه‌کی دوورودریژە کوردستان، یان ئیسلامییەکان قوناغی وا هەستیاریان بە خووه‌و نه‌بینیوه‌و. تا چه‌ندیڤ هەولت داوه‌و له‌و زنجیره‌ نامەیه‌ی کە دره‌نگیش ده‌گه‌یشتنه‌ ده‌ستی که‌سوکارته‌و برایانی کۆمەڵی ئیسلامیی، قەرەبووی ئەو داڕانه‌ بکه‌یتەوه‌؟

- پیشتر باسمان کرد، تا نزیکە‌ی هەوت مانگ تێپەڕی بە سەر مانه‌وه‌ی من له‌ زیندان، ئەوجا بواری ئەوه‌یان دا کە نامەکانی ماله‌وهم پێبگات، ئەوه‌بوو پۆژێڤ زۆر گله‌ییم لێیان کرد، له‌ موچه‌ قیقه‌کان، وتم زۆرم پێ سه‌یره ئیوه‌ هه‌لسوکه‌وتیکی تاییه‌تی له‌گه‌ڵ مندا ده‌کەن، له‌گه‌ڵ ئەوه‌ش کە تازه‌ پێتان راگه‌یاندووم هیچم له‌سەر نییه‌، ئە‌ی باشه‌ بۆچی ده‌بێ من هیچ زانیارییه‌کم ده‌رباره‌ی مال و خێزانم نه‌بێ؟ ده‌رباره‌ی کۆمەڵی ئیسلامیی، ده‌رباره‌ی دۆسته‌و برایانم، ده‌رباره‌ی واقعی کوردستان، من نه‌ک هەر بواری نامەیان نه‌دا بگاته‌ ده‌ستم، بواری ته‌له‌فۆنیشیان نه‌دا، کە ئەوانیتر بواری ته‌له‌فۆنیشیان هه‌بوو، به‌لکو هه‌ندیکیان بواری چاپیڤکه‌وتنی که‌سوکاریشیان هه‌بوو. دوا‌ی ئەو پۆژه‌ی زۆر گله‌ییم لێیان کرد، دیاربوو له‌ نێو خۆیانددا تۆزێ مشتومریان بوو، وه‌ک بلیی هه‌ستیان کرد کە له‌سەر حه‌قم، یان به‌ مه‌زڵومیان زانیم، به‌و وشه‌یه‌ کە ئیستاش له‌ یادمه‌ پێم وتن، من دووشتم جیا‌یه‌ له‌وانه‌ی ئێره‌ (سه‌رانی پێژیم): یه‌که‌م: ئیسلامییم، دووه‌م: کوردم، جا یان له‌بەر ئیسلامه‌تیمه‌، یان له‌بەر کوردایه‌تیمه‌، یان له‌بەر هه‌ردووکیانه‌، وتیان: "نا، ئیمه‌ پێژمان بۆ ئیسلام هه‌یه‌و

له بهر كوردیش نیه ". وتم: ئه ی له بهر چییه ؟ وتیان: "تۆ بچۆوه دوا یی قسه یه کی لیده که ی"، دوا ی ئه وه ی ته حقیقه که ته واو بوو، چوممه وه بۆ ژووره که ی خۆم، پینچ ده قیقه، ده ده قیقه ی پینچوو موحه قیقه که بۆ خۆ ی هات و ده نامه ی بۆ هی نام، ده نامه ی حیجزکراو، که دیاره زۆربه یان به سه رچوو بوون، واته زانیاریی چهند مانگ له وه و پینشیان تیدابوو، وتی: "ئوه نامه کانتە"، منیش وتم: هیوادارم له مه ودا ئه گهر نامه هات، زوو ته سلیمی بکه ن، بۆ ئه وه ی مرۆف زوو زوو ئاگاداری ده نگو باس بی.

سه باره ت به نامه کانیش که ده مناردن، ئه وان کۆمه لئ کۆت و به ندیان خستبووه سه ر، یه گه م: ده بی بۆ خزمی پله یه کو دوو بیّت، ته نیا بۆ خیزان و منال و باوک و براو خوشک و ئه وانه . دووه م: نابئ غه یری حاله تی ساغو سه لاهه تیم هیچ شتیکی که ی تیدا بیّت. دوا یی من نامه کانم له مالئ بی نی، ئه گهر هه ر وشه یه کی تیدا بووی، یان ته عبیریکی تیدا بووی به دلّیان نه بووی، هه موویان ره ش کردۆته وه، وه کو چۆن نامه کانئ مالّه وه ش که بۆم ده هاتن، ئه گهر دیرێک، وشه یه کی تیدا بووی کورژاندبوویانه وه، که زۆر مه راقم پیوه ده خواردو ده موت په نگه یه کی کمان مرده ی، یان شتیکیان لیقه ومابئ ئه وه یان بۆیه کورژاندۆته وه، ئه وانه یان هه موو ره ش ده کرده وه. ئه و نامانه ش که ده مناردن، به پله ی یه که م بۆ خیزانم بوو، دوا ی ئه و بۆ مندا له کان، بۆ موحه ممه دو عه بدورپه حمان، بۆ کچه کانم، هه تا بۆ وردیله کان، دیاره نامه کانئ مالئ ئامۆژگاری و دلّانه وه و وه به رزکردنه وه بوون و پاسی بارودۆخی خۆم بۆ ده کردن، که بارودۆخم باشه و خه می منتان نه بی، له پووی جه سته یی و ده روونی و کات به سه ربردن زۆر باشم. ده مو یست دلّنیایان که م و قه ناعه تیان پیینم که من هیچ گرفتیکم نییه، چونکه ده مزانی خه فه تم زۆر بۆ ده خوون، ئینجا نامه م ده نووسی بۆ مندا له کان و ئامۆژگاریم تیا ده نووسی بۆیان، که له سه ر نوێژو تاعه تیان به رده وام بن، له نیو خۆیاندا کۆک بن و پیزی دایکیان بگرن، پیزی مامه کانیان بگرن، خویندنیان باش بخوینن، ئه خلاق و ره وشتیان جوان بیّت، ده رسی قورئان بخوینن، کامه یان زیاتر قورئان له بهر کات، دوا یی زیاتر دیاری ده ده می، ئه گهر هاتمه وه، دلّیشم خۆش ده کردن که هیچ نییه و پشت به خوا ده رووی خیر نزیکه، له زۆربه ی نامه کاند ئه وانه م ده نووسی بۆ دلّخو شکردنیان.

ههروههها بۆ برايهكانيشم، بهتاييهتى بۆ كاك عهبدولواحيد كه چه ند نامهيهكى بۆ ناردم، بۆ براژنم (خيزانى كاك عهبدولواحيد)، دوو سى نامه بۆ باوكم نووسى، بۆ ئه بوبه كرو ئيبراهيمى برام، كه تا ئه و كاته من نه مزانيبوو ئيبراهيم-يش هه ر به رنه بووه، سى نامه بۆ مامۆستا حه سه ن بابه كر نووسى، دياره سى نامه ي بۆ ناردبووم له وه لاميذا، كاك موحه ممه د حه كيم نامه يه كى ناردبوو وه لآم دابوويه وه، كاك عه بدولستار نامه يه كى ناردبوو، وه لآم دابوويه وه، ههروههها كاك ئه بوبه كرى ژنبرام نامه يه كى نووسيبوو وه لآم دابوو، ئه وه نامه كان، ئه وه ي تر هه موو بۆ ماله وه بوو (بۆ خيزانم).

+ ئه وه نامه ي مامۆستا حه سه ن بابه كرو كاك موحه ممه د حه كيم، هيچ ئاماره ي سياسييان تيا بوو؟

- تياياندا نه بوو، ئه گه ر تياياندا بوايه، نه يان ده هيشت بگه نه ده ستم، ياخود ره شيان ده كردنه وه، به س ئه وه ي كاك موحه ممه د حه كيم ئه وه ي تيدا بوو كه ئيمه زۆر هه ولمان داوه پاريزه رت بۆ بگري، من له وه لاميذا بۆم نووسيه وه “كاكه گيان، قبول ناكه م هيچ شتيكى وا بكرىت، كه دوايى منى پى ناشيرين بم، ئيوه خه مى منتان نه بى، من لىيان بى منه تم، ره نگه ئيستا نامه كه لاي كاك موحه ممه د حه كيم پاريزراوى. ئه وه ي مامۆستا حه سه ن بابه كرىش هه ر نووسيبوو ئيمه وه زعمان باشه وه خه مى توامنه وه چاوه رپىن، كه ي ديته وه؟ منيش وه لآم دايه وه، من زياتر هه ولم ده دا ته وجيهاتيان بۆ بنووسم، بۆيه ده مخسته نووتويى هه ندئ ئايه ت وه فرمايشتى پيغه مبه ره وه ﷺ، به راستى هاتنى نامه كان و ناردنى نامه كان بۆ من شتيكى زۆر باشبوو، ههروههها يه ك دوو ويينه ي مندا له كانم پيگه يشت، ئه وه ش بۆ من زۆر جيى دلخوشى بوو، وام ته سه ور ده كرد ئيستا هه ندكيان نه ماين، نامه كانيش به ين به ين ته ماشام ده كردن، دلم پىيان خو ش ده بوو.

+ پيش گه يشتنى نامه كان، يان كردنه ويان، هه وائت له باره ي مال و مئالته وه هه بوو؟

- نه خير، هيچ هه وائك نه بوو.

+ واته وا هه ستت ده كرد كه ئه وان تووشى نه زيه ت يوون؟

- دياره ئادەمىزاد جورەھا تەسەۋر دەكا، بەلام لە خوا بەزىاد بىت، خواى پەرورەدگار واقعەكانى بە خەون پىشان دەدام، چ واقعى كۆمەلى ئىسلامىي، ئەندامانى سەرکردايەتى، برايانى مەكتەبى سياسىي، بارەگاكان، مەلەندەكان، خواى پەرورەدگار زۆريانى دەخستە بەرچاوم، دلتيا دەبووم كە وەزە باشە، ئەگەرنا، هېچ زانيارىيەكم نەبوو، بەلكو زۆرجار موخەقيقەكان وەكو فشارى دەروونى دەيانگوت: "تۆ دىفاع لە شتئ دەكەي كە بوونى نەماو، كۆمەلى ئىسلامىي نەماو، دارى بە سەر بەردەو نەماو، هەمووى گىراو، بارەگاتان هەمووى داخراو". ئەم فشارانەش لەبەر ئەو بوون كە زۆر پرسیاريان دەكردو بە دلى ئەوان وەلام نەدەدايەو، جار جار دەمگوت پەنگە پاست بكن، بەلام لە راستیدا هەر جارى دلم سەغلەت دەبوو، دوام دەكرد، خواى پەرورەدگار بارودۆخەكانى دەخستە بەرچاوم كە وانيە، من دلتيا دەبووم كە وانيە، (سبحان الله) زۆرجار خەوم بە مالەو دەبينى لە هەوليرن، زۆرم پى سەير بوو، باشە مالمان لە سلىمانى بوو كە هاتووم، زۆرىشم پى سەير بوو، خەونم دەبينى كە من دەچمەو دەگەپمەو بۆ كوردستان و دەچمەو هەولير، ئىدى ئەو دەم بۆ تەفسىر نەدەكرا، تا دوايى زانيارىم بۆ هات لە نامەكاندا كە: ئىمە مالمان گواستوو تەو، لە خۆمان ترساوين، ئەوجا تىگەيشتم بۆچى من هەر بە زۆرى خەونم بە هەوليرەو دەبينى.

+ يەكەمجار لەگەل كىياندا بە تەلەفۆن قسەت كرد؟

- لەگەل خىزانم، ئەویش قەيدىان خستبوو سەر كە دەبى من بە عەرەبى قسە بكەم، وتم ئاخى ئەوان لە عەرەبى تىناگەن، يەك دووجار هەر بە عەرەبى قسەم دەكرد، شتىكى زۆر ناخۆشبوو، من بە عەرەبى قسەم دەكرد، ئەوان (مالەو) تىنەدەگەيشتن، يان چاك حالى نەدەبوون، بە هەر حال لە نامەيەكدا بۆ خىزانم نووسىبووم: "دياره ديموكراسىيەتى ئەمريكا جىي زمانى كوردى تيدا نابىتەو وەرگىزى كوردىيان چنگ ناكەوئ". پىم وتن باشە خۆ كورد زۆر لەگەلتاندا هاوکارن، چۆن يەكىكتان دەست نەكەوتوو بىت بۆ ئىرەو تەلەفۆنەكانى من تەرجمە بكات؟ جارى واهەبوو (۵ - ۶) مانگى پىدەچوو ئەوجا وەجەبەيەك نامەيان تەسلىم دەكردم، جارىك بىست نامەيان

پيڭكوه تەسليم كردم، دەيانگوت: "وەرگىپرى كورديمان لانييه بۆمان وەرگىپرى".
لەبەر ئەو، ژمارەيەك لە نامەكانىشم بە عەرەبى دەنووسى.

+ لە ئەلقەي يەكەمى دانىشتنەكەماندا، زۆر بە كورتى ئاماژەت بە پۆرى
ئازادابوونت دا، بەلام ئەگەر دەكرىت لە بەغداد هەتاكو كەركوك، بە كورتىش
بىت بۆمان باس بكەيت كە هاتنەوت چۆن گوزەرا؟

- پۆرى پزگاربوونم، ئىو ھەر دەلەن ئازادابوون، منىش دەلەم پزگاربوون، ئەو
شەو من لە بەغداد نەخەوتم، لەبەر ئەو وتم ديارە بەيانى خەلك پيشوازييم لیدەكا،
بەراستی نەشم دەزانى بەو قەبارەيە دەبى، بەلام وتم خۆ پەنگە ھەروابى و پيوست
كات من ھىندى قسەيان بۆ بكەم، پيم خۆشە بزانم دنيا چى ليھاتوو، كەم تا كورتىك
شتىكم ئاگا لیبوو، بەلام وتم زياتر بەرچاوم پۆشن كەنەو. ئەو شەو كاك موخەممەد
حەكىم مامۇستا موخەممەدى سىنەمۇكى و كاك يوسفى براى حاجى دلشادو كاك
ئەنوەر شەمىزانى و كۆمەلەك براى دىكە لەوى بوون، بە تۆرە يەككىم دەخەواند ئەوى
دىكەم بانگ دەكرد، دەمگوت: وەرن بۆم باسكەن، لە كاتىكدا شەوى پيشتر زۆر
ئەزىەتم خواردبوو شوپنەكەم نەگونجاو بوو، لە پىگەش ھەموو دەست و پەلم
پىچرابوون، دوو سى سەعات لە ناو زىيۆشدا بووم، ھەر زۆر ناپەحەت بوو،
پىنجشەممەكەى كە ھاتمەو، بەپۆشوش بووم، بەلكو ھەموو پۆژەكان بەپۆژوو بووم،
وھكو پيشتر باسەم كرد، حەوت مانگ بەر لە بەرپوونم لەسەر يەك بەپۆژوو بووم.

ئيدى ئەو شەو نەخەوتم، بۆ بەيانىيەكەشى، دواى نوێزى بەيانى يەكسەر ھاتىن،
ئەوى راستى بىت كە دەھاتىن، وردە وردە كاك موخەممەدو ئەو برايانە قسەيان
دەكرد، دواى خەلك كە زانى من ھاتووم، ئەوجا دەستيان كرد بە تەلەفۆنكردن، ھەر
فريا دەكەوتم وەلامى تەلەفۆنەكان بەدەمەو، يەكى دوو قسەيان لەگەڵ بكەم، تا
ھاتىنەو ناو دووزو لەوى لاماندا، خۆم شۆردو قاتىكيان بۆ ھىنامو خۆم گۆپى،
دووبارە كەوتىنەو پىگا، بە راستى زۆرم دوعا دەكرد، دەمگوت پەنگە قەرەبالقى
بىت، دواى ئەو كە دەمزانى قەرەبالقىيەكى زۆر، دەمگوت خوايە ئەو خەلكە
سەلامەت بىت و ھىچيان لىنەيەت، پووداوى ئۆتۆمبىل و كارەسات نەبى، دوعام دەكرد:
خوای پەروردگار شتى وام بخەيتە سەر دل كە بە كەلكى ئەو خەلك و جەماوەرە بى،

ئەو برايانە دەيانگوت: "مامۇستا، دىنا زۆر گۆپاۋە، زۆر شت ۋەك خۆى نەماۋە".
 دەمگوت: خاۋىيە ئەۋە دىنا زۆر گۆپاۋە، شتى واى تىدا بلىم بە كەلك بى، شتىكى وا
 نەلىم كە ھەلە بى، يان تۆ پىت ناخۆش بى، يان بۆ موسلمانان زەرەر بىت، خەرىكى
 ئەۋەبووم لە كاتى گەرمەى ھاتنەۋەدا، لەگەل ۋەلامدانەۋەى ئەۋ تەلەفۇنانەى برايان
 دەيانكرد.

+ لەۋ كاتەى گەيشتییە ناۋ ئەۋ خەلكە زۆرە، چاۋەپىي پىشۋازىيەكى لەۋ
 جۆرە ھەبوۋى؟

- نەمدەزانى بەۋ قەرەبالغىيە زۆرە دەبىت، بەلام وردە ۋردە ھەر لە پىگە بۆم
 مەعلوم دەبوو كە لە ھەموو شوپنەكانەۋە خەلك ھاتوون، چونكە تەلەفۇنيان دەكرد،
 بەلام دوايى تەۋەقوعم ۋانەبوو، دەمگوت پەنگە نەتوانى ئەۋ ھەموو قەرەبالغىيە لەۋى
 كۆبكرىتەۋە، پىشېنىم دەكرد (۴ - ۵) ھەزار كەسىك بىت، بەلام ئەۋە بە (۴۰ - ۵۰)
 ھەزارىك دەخەملىنرا، پىشېنىم نەدەكرد.

+ يەكەمجار منالەكانى خۆت بىنى يان خەلك؟

- خەلكم بىنى، منالەكانى خۆم، ئەگەر بلىم ھەر نەمىنىن، عەبدوپرەھمان-م لە
 ناۋ خەلكدا بىنى، گەۋرەش بوو بوو، لە پىشدا خەرىك بوو نەيناسمەۋە، تۆزىك گىراۋ
 وتى: "بابە". ئەۋجا وتم تۆ عەبدوپرەھمان-ىت، ماشائەللا زۆر كەلەگەت بوو بوو،
 خىزانم نىزىك كەۋتەۋە لە ئۆتۆمبىلەكەۋ تەماشائى منى كردو ويستىم دەرگائى بۆ
 بىكەمەۋە بىتە ناۋ سەيارەكەۋە، قەرەبالغىيەكى زۆر بوو، وتم ئەگەر لە ناۋ
 ئۆتۆمبىلەكەدا بىت، پەنگە برايان تۆزىك شەرم بىكەن ۋە بىكشيتەۋە، ئىدى دوايى
 لەبەرچاۋم ۋىبوو، دوايى خۆى بۆى گىرپامەۋە، وتى: "كە چاۋم بە تۆكەۋت،
 بوورامەۋە". مندالە بچوۋكەكانىشم نەبىنى، چونكە قەرەبالغى بوو، موخەممەدىشم
 بىنى ۋە لەگەل من سواربوو، دوايى بابىشم ھات ۋە خستيانە ناۋ ئۆتۆمبىلەكە، ئىدى كە
 ھاتمەۋە بۆ سلىمانى، ئەۋانم لەگەل بوو.

+ ئەۋ گوتارەى جەناىت لە (چىمەن) دات بۆ ئەۋ خەلكە، لەلايەن
 پۇشنىپىرانى عەلمانىيەۋە زۆر بە چاكىي پىشۋازىي لىكراۋ دەستخوشىيان

دەکرد⁽¹⁸⁾، ئایا ئەمە بەلگەیه لەسەر ئەوێ ئەوان پێشتر مامۆستا عەلی باییریان نەناسیوه، یان ئەو وتارە لەوێ دات شتیکی زۆر تایبەت بوو، بەتایبەت سەبارەت بەو ھەلۆیستە ی کە توو دوو سال بگێریت و بییتەو دەستخۆشی لەوانە بکە ی کە دەستیان لە پزگار کردنتدا ھەبوو، کەس توو تیار نەکە ی و داوکی لە ھیندی بنەمای نەتوویی خۆت بکە ی؟

– جا من وتارە کەم بونیادنا بوو لەسەر کۆمەڵی بنەمای نەگۆر، واتە مەبادی ئیسلامی کە زیندان و ناپەحەتی و سەرماو گەرماو گۆرانی بارودۆخ نایانگۆرێ، کۆمەڵێک نەگۆرێ ئیسلامی ھەن: مڕۆڤ میلیلەتی خۆی خۆش بوێ، پستی بە خۆی قایم بیت، پاشان دلی بە میلیلەتی خۆی خۆشبێ و بۆی دلسۆز بیت، ھەرواش ھەمیشە بۆ خالی ئیجابی بگەرێ لە خەڵکداو بە بیانو و نەبێ لە خەڵک، پەنگە من کۆمەڵی شتم لە دڵدا ھەبووی بەرانبەر بە کەسانیک، بەلام چاک وایە بۆ خالی ئیجابی بگەرێم، کابرایەک من چاکەشم لیبینیو ھەو خراپەشم لی بینیو ھە، چاکە ی بیینم باشە، پاشان لە زیندان ئەمریکیەکان دەیانگوت: "فلان لایەنە ھاوکاری ئیمە ی کردو ھە"، یان ھیندی شتیان باس دەکرد، بەراستی دەمگوت: نەخێر، ھەر ئیو ھەناسم، خەلگیکیش ھاوکاری ئیو ھە کردبێ، ئەگەر خۆتان قەناعەتتان وانەبوایە، منتان نەدەھێشتەو ھە، باشە ئەو ھەلگیش ھاوکارن، کە بۆتان دەرکەوت ئەو خەلگە درۆ دەکات، ئە ی بۆچی ھەر دەمھێلنەو ھە؟ کەواتە سیاسەتی خۆتانە.

+ یە کەم خواردن کە دوا ی زیندان خواردت، چی بوو لە کوێ بوو؟

– لە بەغداد، کاک پوشوو ئیبراھیم لە مالی خۆی دەعوەتیکی باشی بۆ کردین، ھەندیک لەو خواردنە دوو سال بوو نەمدییوون، لەوێ نانێکی باشی داین، بەرۆژووش بووم، زۆریش ماندوو ببووم، چونکە من بە کەلەپچە کراوی ھێنا یانم، بەربانگم لە مالی ئەوان کردەو ھەو خورما یەکی زۆر نایابی ھێنا، ھەروەھا ماستاویکی خۆش، خوا مالی ئاوا کات، بەربانگیکی باشم لەوێ کردەو ھە، ماستاو لەوێ ھەر نەبوو، یەکی بوو لەو

¹⁸ دەقی گوتارە کە لە پاشکۆی ئەم کتێبەدا دەخوینیتەو ھە.

شتانه‌ی بیست و دو مانگ بوو لئی مه‌حرووم بووین، جار جار ماستیان ده‌هینا، که‌م که‌م، به‌لام ماستاوو دۆی لی نه‌بوو.

+ له زیندان هه‌زت له چ خواردنی‌ک بوو، نه‌گه‌ر ده‌ستت بکه‌وتایه‌؟

- من له مالیش ته‌بیعه‌تم وایه، خیزانم ده‌لئی به‌ ئاواته‌وه‌م جارێ بلیت که‌یفم له فلان خواردنه‌و هه‌زم له فلانه‌ خواردنه‌، له‌خوا به‌زیادی (نه‌وسن) نیم، هه‌رچی بی‌ت قه‌ناعه‌تی پیده‌که‌م، به‌لام که‌ به‌ده‌ن نو‌قسانێ په‌یدا ده‌کات له‌ قی‌تامین سی، یان قی‌تامین دی، یان پرۆتینات، مرۆڤ دلی بۆی ده‌چی، به‌لام وه‌نه‌بی من تامه‌زروی خواردنیکی تایبه‌ت بووم، به‌لام هیندی له‌ خواردنه‌کانی زیندانم هه‌ر نه‌ ده‌خوارد، دوا‌یی ژه‌میکیان خسته‌ گه‌ل که‌ خواردنی سازکراو بوو، باشبوو، به‌لام نانی لی نه‌بوو، خیزانم نامه‌یه‌کی عاتیفی بۆم نو‌وسی‌بوو وت‌بووی: قسه‌کانی من زۆر بی سه‌رویه‌ره‌ن، وه‌ک هی تو‌ نین، تو‌ قسه‌ی به‌پێ و جی ده‌که‌یت، من هه‌ر ئه‌وه‌ ده‌زانم، منیش بۆ نو‌وسی‌بووم: نا، قسه‌کانت له‌ نانی کوردی خو‌شترن، که‌ ئه‌مرۆ بیست و دوو مانگه‌ نه‌مخواردوو. جا پیم خو‌شبوو نانم ده‌ست که‌وئ، هه‌روه‌ها ئه‌و خواردنه‌ کورده‌وارییانه‌ که‌ مرۆڤ جار جار یادیان ده‌کات، به‌لام بلیتی زۆر بۆیان تامه‌زرو بووم، یان زۆر کاریان تیکردبم، وانه‌بوو، له‌وئ جارێ واهه‌بوو یه‌ک سه‌عات سه‌رانی پرتیم، دوو سه‌عات باسی خواردنیان ده‌کرد، یه‌کیان ده‌یگوت: "ئێستا که‌له‌و گی‌یه‌یه‌ک سازکرا‌یه"، ئه‌وئ دیکه‌یان ده‌یگوت: "ئێستا برنجیکی ئاواو کشمیشی به‌ سه‌ره‌وه‌ بی‌و.."، یه‌کیکی تر ده‌یگوت: "ئێستا که‌فته‌یه‌کی هه‌له‌بی هه‌بوا‌یه". ئاوا باسی جو‌ره‌ها خواردنیان ده‌کرد، ده‌یانگوت: "شیخ، ئه‌ی تو‌ که‌یفه‌ت به‌ چی دی؟"، ده‌مگوت: وه‌للا له‌ به‌ردی نه‌رم‌تر بی‌ت، پێی پازیم!

+ ده‌مه‌وئ بلیم له‌ زیندان پی‌ت وایوو له‌سه‌ر هه‌له‌ی خو‌ت یان کو‌مه‌لی ئیسلامیی ده‌ستگیرکراو‌یت، یان هه‌ر سه‌روشتی کاری ئیسلامیی وایه‌ که‌ تو‌وشی زیندان و نا‌ره‌حه‌تی بِن؟

- ئه‌وه‌ی من هه‌ر با‌جی مو‌سلمانیتی بوو، هیچی که‌ نه‌بوو، پیموا‌یه‌ کاری ئیسلامیی، دینداری و مو‌سلمانیتی هه‌روایه‌، نه‌گه‌ر مرۆڤ هه‌ر مو‌سلمان‌بی و له‌ مالی خو‌شی بی،

خوای په روه ردگار تاقی ده کاته وه، نه گهر موسلماننکی راست بڼو هر له مالی خوۍ بڼو کارۍ ئیسلامیش نه کات، تووشی گرفتاری و ناپه حه تی و تاقیکردنه وه هر ده بڼو. بڼوگومان نه وه ی من هر باجدانی موسلماننیتی و دینداری بوو، دوایش ده رکوت که هیچم له سر نه بوو، هر نه ونده بوو موسلماننیتی که م مابووه وه، جگه له موسلماننیتی و ئیسلامی، هیچی که م خو له سر نه بوو، که واته هیلدرانه وه که م بهس له بهر موسلماننیتی که م بووه، له بهر نه وه که م پروام به وه هه بوو ئیسلام بهرنامه ی ژیان بڼو، نه وان لیان پرسیم، من گوتم: با سهری په کتر نه یه شینین، من پروام به ئیسلام هیه، نه و ئیسلامه ی که به شیکۍ سیاسه ته و جیهاده و مقاومه یه له شوینی خویداو له کاتی خویدا، ئیسلام به و شیوه ی که له قورئان و سوننه تدا هاتووه، له گهل هه موویدام و له ده ستم بڼو ئیش بو هه مووی ده که م، به فاریزه وه له خزمه تی قورئان و سوننه تی پیغه مبهرم ﷺ، وتیان: "ئا ئاوا"، وتم: به لئ به و شیوه یه، وتیان: "به ده ولته تی ئیسلامیینه وه؟"، وتم: به ده ولته تی ئیسلامیینه وه، به هه موویه وه. جا من پیموایه په نگه مه ترسی نه وه یان بوو بڼو که ئیمه زهره ریک له نه منی قه ومی نه وان بده ین، که واته ده رکوت من هیچ شتیکم له سر نییه، هر بو موسلماننیتی که یه، مانای وایه من له بهر موسلماننیتی مابوومه وه.

+ له دواۍ نریکه ی دوو سال له نه زمونی نیو زیندان، نه گهر که سیک ئیستا ده سنگیر بکریټ، یان بریار بیټ ده سنگیر بکریټ، بیټه لای جه نابیت، چ ناموژگارییه کی ده که یت؟

– جارۍ ناموژگاری نه وه ی ده که م که گرتو لیډان و ناپه حه تی و گرفتاری به شیوه یه کی ئاسایی وه ریگریټ، له پیښه وه پیښبینی بکات که یان نابڼو بللی موسلمانم و خاوه نی ئیمانم، یان که گوتم، ده بیټ نه وه له پیش چاوی خوټ بگری که تووشی ناپه حه تی و گرفتاری ده بی. نه وه یه که، پاشان که ده که ویه ناو بوټه ی تاقیکردنه وه وه، مروژ له بیری نه چیت که خوایه کی هیه و خاوه نیکۍ هیه، بلل خوایه نه وه تووشی تاقیکردنه وه بووم، به لام سهرمخه و پشتم بگرو سهریه رزانه پزگارم بکه، به و مانایه ی له و تاقیکردنه وه یه پروانامه یه کی باش وه ریگرم و ته وفیقم بده، له بیری نه چیته وه که خاوه نی هیه و بیخواه ن نییه، چونکه هیچ شتیک هینده ی ناو میدی و

خو بځاوهن زانين كار له مروځ ناكات، هركاتيځ مروځ ورهې پوخوا، به دهنيشى داده ته پي، به لام مروځ كه له پوحو دلوه به هيزبوو، به دهنيشى ته حه مولى هم موو شتيځ دهكات.

سپهه ميش، بزاني كه خواي په روه ردگار حه كيمه و كار به جيپه، هه تا ټو كاته كه خواي په روه ردگار به به رژه وهندي ده زانيت بو دونيا و قيامه تي، ده به يلتته وه، هه ركاتي خواي په روه ردگار زاني ټو به رژه وهندي ته واو بووه، ده ربازي دهكات، واته بزانيت كه هم موو شتيځي خواي كار به جي موقه ددهرو نه خشه بو كي شراوه و ټه اندازه گيري كراوه، وانه زانيت كه ټوه بيسه رو به ربه يه، (اِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ) (القمر: ٤٩)، ټوه زور شتيځي گرنگه، بو ټوه وي كه بزانيت ټوه ټيراده وي خواي په روه ردگار كه هيناويه تي بو ټو شوينه، هه ركاتيځ شيكه تي خواي په روه ردگار واي خواست ده ربازي بيت، ده ربازي دهكات.

پاشانيش خوراگر بيت، ټو مه رجانهي كه بو يان دانا بووم، ټه گهر ټيمزام كړدبا، پوخسه ت بوو، ده رفه تي ټيدابوو، موكره هبووم، كابر ا ده لي ټه گهر ټيمزاي نه كه وي، به رت ناده م، منيش موكره هم، به لكو له وهش زياتر، كابر ا ټه گهر هه پرده شي لي بيري به وي له زيندان ده به يلتته وه، ده تواني وشه وي كوفريشي به ده مدا بيت، به لام من كارم به عه زيمه ت كړد، جياوازيه كه شي بيست و چوار سعات بوو، جياوازيه كي ټوه كه به سه ربه رزانه بيمه ده ريان به عه يبداري، ټيش به عه زيمه ت كه م يان به پوخسه ت، بيست و چوار سعات بوو، شه وو پوژيځ دواي ټوه من پرگارم بوو، به و شيوه كه له خو م ده وه شانده وه، به و شيوه يه هاتمه ده ر، كه واته موسلمان خوراگر بيت و له سه ر په له پهل و له به ر لاوازي خوي ناشيرين نه كات.

+ دوو سالي ته مه ندي مروځ، زور جار كه مو كورپيشي تيايه، زور جار لايه ندي زور به هيزيشي تيايه، ټه گهر چي ټه وانه وي تو زور به يان جيگه وي شانازين، به لام ټو هه لويس ته وي تو كامه يه كه لي يي په شيماني، سهيري ټيستا ټه كه يته وه و ټه لي يي بريا ټه وه م نه و تيايه و وام نه كړدايه؟ له ماوه وي دوو سالي زيندانيش، يان ټو هه لويس ته كامه يه زور پي دلوخي، زور جيگه وي شانازيه كه ټيستا ده يي نيتته وه؟

- له فه زلی خوا به زیاد بڼې، هر شتیکم گوتېږي، پېښتر ژور دوعام له باره وه
 کردووه، ئیستیخارهم کردووه، که زانیومه ته حقیقه، ژور پاراومه وه: خواجه چی چاکه و
 تو پیت چاکه و مه سلحه ته وراسته، بیخه سهر دل و زمانم. له خوا به زیاد بڼې، شتیکم
 پي شک نایه ت که بلیم بریا نه و هم نه گوتبا یان وام گوتبا، وه لاهی چی به چاکم زانیوه،
 گوتوومه، چی به راستم زانیوه و به باشم زانیوه، گوتوومه و کردوومه، من پرسپاری
 هیندی خه لکی موسلمانان لیکردووم، هه روه ها خه لکی خومان، هه ولم داوه هه موو
 شته کان بخه مه سهر ملی خوم، وتوومه من به پرسپی هه مه کاره ی کومه لی ئیسلامیم،
 له لایه نی سیاسي، سهریازی، هه رشتیکتان ده وی من لی به پرسپارم و هیچ که س
 مه گرن، هیچ که س نارحه ت مه که ن، دیاره نه وه فه زل و ته وفیقی خواجه بو مروڅ،
 دیاره که موکورتیش هه ر ده بی، من په نگه له شتی دیکه که موکوریم هه بو بڼې، پیم
 خوشبوو زیاتر تاعه تم کردبایه، زیاتر ته زکیه ی نه فسی خوم کردبایه، زیاتر له گه ل
 قورئان خه ریک بام، زیاتر خوم ماندو کردبایه، زیاتر له گه ل نه وانه ی ده ورو به رم خوم
 ماندو کردبایه، به لام له مه سه له ی ته حقیق و هه لسو که وت له گه ل نه مریکیه کان و
 نه وانه، له خوا به زیاد بڼې شتیکم پي شک نایه ت که بلیم بریا وام نه کردباو وام کردبایه.

+ نه گهر پیښ ده سترگ یرکړانت دوو ئیختیاریان پي بدایتایه، دوو سال
 زیندانی له سجنیکي ئینفرادی به و نارحه تیانه وه، یان کومه لی ئیسلامی
 هه لوه شینیته وه، چیت ده کرد؟

- که متر له وشم په فز ده کرد و بیگومان هه ر زیندانه هه لده بژارد، بگره نه وان پینان
 عیب بوو شتی وا له گه ل من باس که ن⁽¹⁹⁾، چونکه هه ر له سهره تاوه قسه ی خوم
 برییه وه، وتیان: "ئاخر په نگه نه و قسانه وا پیویست کات ئیمه بت به ین بو
 گوانتانامو چاوت به دنیا نه که ویته وه، جوان فکری لیکه وه"، وتم: باش باشم فکر
 لیکردوته وه، هه رچی بیت، هه موو نه وانه له مردن پیم ئاسانترن، په نگه خه لکی تر وای
 ته سه ور کردېږي: ئایا داویان لی نه کردووی هاوکاری نه وان بکه ی؟ نه سلن پینان
 عیب بوو شتی وا له گه ل من باس بکه ن، له خوا به زیاد بڼې وام پراهنابوون که پینان

¹⁹ واته به دردانه له بهرانه بهر ته نازولکردنیک شتیکدا.

عەيب بوو ئەو شتانه لە گەڵ من باس بکەن، هەتا پێيان عەيب بوو بۆلەين تۆ دوايى
قسەمان لەسەر مەکە، يان وا مەلێ يان وا مەکە، گوتيان: "قسە دەکەى؟" گوتم:
بەلێ، دەيانگوت: "لەسەرمان دەنووسى؟"، گوتم: بەلێ.

+ ئەگەر بەرپررت ببیتە سەرۆكى وڵاتێك، ئەو وڵاتەى تۆ زیندانى
هاوشیوەى "كروپەر" ی تیدا دەبیت؟

- نەوەللا، ئەگەر دەسەلاتێكى ئىسلامى ناچارىش بێ مەروۇفك زیندانى بكات، با لە
ژوورێكى تۆزى گەورەى بكات، ئینجا ئەو ژوورە پێداویستییەكانى مەروۇفى تیدا بێت،
هەر لە پووناكى، لە پاكو خاوینى و لەو شتانه.

+ لە سەردەمى دەسەلاتى جوۆرج بوشدا، تۆ دوو سال زیندانى بوویت،
ئەگەر پوۆژێك بۆش ببینی، چى پى دەلێی؟

- پێى دەلێم ئەگەر پیاوى گەورە هەلەى هەبێت، هەلەكەشى بە قەد خۆى گەورەیه،
تۆ كە سەرۆكى وڵاتێكى وەكو ئەمرىكا بووى، دەتەویست ئەمرىكا دەسەلات بە سەر
هەموو دونیادا بگریت، كەسێك خولیاى هێندە گەورەى هەبێت، دەبێ عەقلىشى هێندە
گەورە كات، دلێشى ئەوەندە گەورە بێ و ئەخلاقیشى ئەوەندە گەورە بێت، ئەگەرنا،
پێى عەیبدار دەبێ، مەسەلە هەر ئەوەندە نیه ناوى گەورە لە خۆت بنی، دەبێ كە
ناوى گەورەت لە خۆنا، ناوەرۆكى گەورەشت هەبێ، عەقلىكى گەورە، دلێكى گەورە،
ئەخلاقیكى گەورە، ئەگەرنا، لەسەر ناوە گەورەكەت عەیبدارو ناشیرین دەبێ، ئاوام
پێدەگوت، وەكو ئیستا وای لێهات، پێى عەیبدارو ناشیرین بوو.

+ ئەگەر بریار بێت من سەلامى تۆ بگەیهنم بەو ئەمرىكییانەى لە زیندان
ناسیوتن، لە پاسەوان، لە موحەققق و هەریەكێك لەوانە، تۆ پێم ئەلێى سەلام لە
كامیان بکەم؟

- دەلێم سەلام لەوانە بکە كە یاسای ئەمرىكیان بە بارى ئیجابیدا جێبەجێ دەکرد،
نەك بە بارە سلبییهكەیداو میزاجى باشى خۆشیان دەکردە پارسەنگى یاساكان، كە بە
بارى ئیجابیدا جێبەجێیان دەکرد، نەك میزاجى خرابى خۆیان بکەنە پارسەنگى بارە
سلبییهكەى، چونكە بە راستى هەمووى یەك یاسا بوو، هەبوو ژۆر بە ویژدانانە، ژۆر بە

جوامیرانهو به پیرهوه مامهلهی دهکرد، ههبوو قینلهدل و بوغزاویانه مامهلهی دهکرد، جارێک له یهکیکیانم پرسى که عادهتى وابوو ههر جارێک نۆره پاسهوانى ئه و بوو، په نجه رهکانى داده خست، یان پۆژى واهه بوو سیازده سهعات په نجه رهى داده خست، شه ویش ههر تاريك، پۆژیش ههر تاريك، ئه وکاته کاره باشى تيانه بوو، لیم پرسى: ئه وه تۆ هیندى شتت دهکرد، هۆکهى چیبوو، بۆ وات دهکرد؟ ئهوانى دیکه وهکو تۆيان نه دهکرد، وتى: "ئاخر ئیمه دهسه لاتمان هه بوو وا بکهین، من وام به باش دهزانى"، وتم: ئه ی ئیمه بهنى ئادهم نه بووین؟ پووناکیهک، هه وایهک هه بوايه؟ وتى: "وه لا ئیمه دهسه لاتمان پیدرابوو، ئیدی من خۆم وام پى باشبوو"، ئه وه شى گوت، که ئه گهر ئیستا بام، وام نه دهکرد، وتى: "ئیستا من په شیمانم له هه لسوکه وتى ئه وکاته، به لام ئه وکاته ش من له یاسای ئه مریکی لام نه داوه، من دهسه لاتم هه بووه واش بکه م و واش نه که م، من لای تونیدییه که م دهگرت".

+ ئه ی کهسى وایان تیدا نییه که بتوانى پیم بلیى سه لامى پى بگهیه نه؟
- با، بهس ده ترسم تووشى به لایه کی بکه ن، ده نا سى چوارێکیان (ناوه کانیشیان له میشکمدایه) خوشخولق بوون و به پیر بوون له گه لمان، قه له میان بۆ من دینا، په کیك نه خوش ده بوو لیان ده پرسى و دکتوریان بۆ بانگ دهکرد، هه شبوو ئیهمالی دهکرد.

+ پاش ئازاد بوونت، خه لکی زۆر ئه هاتن بۆ لات و بۆ به خیره یان نه وه ت، قسه ی زۆر سه یریان دهکرد، من زۆر جیگه ی تییینیم بوون، کام قسه یان زۆر جیگه ی تییینیت بوو؟

- قسه یه ک که زۆریان ده یانگوت، ده یانگوت: "مامۆستا زۆرمان دوعا بۆ کردووی"، یان "زۆرمان پى خوشبوو هاتیه وه"، له بهر زالبوونى عاتیفه به سه ر وه زعه که دا، نه یان ده زانى چۆن ده رى بچن، ئاوا قسه کانیا ن تیکه ل دهکرد، دووباره یان ده کرد وه، هه بوو ده یگوت که چه ند جار له کاتى بانگ له گه ل مال و مندالم خوارد نه که مان نه خواردووه و توومانه ده ی ئیستا فلان که س چى بخوات؟ جا به راستى من که ئه و شتانه یان بۆ باس ده کردم، هه روه ها ئه و پیشوازیه جه ماوه ریه گه رمانه که له چیمه ن و پاشان له سلیمانى و دواى له هه ولیر و ئنجا له بتوین و پشده رو پاشان له

هەلەبجەو لە باقى شوێنەكانى تر بىنن، دوايش هەندى لەو فىلمانەم بىنن، هەو كە لە پېپىوان و ئىمزاكۆكردنەو و كۆرگرتن بە بۆنەى ساڵوگەپى گرتنى بەندەو ئەوانەو هەندى لە نووسىنەكان لە پۆزنامەى (كۆمەل) دا دەمخویندەنەو، هى خۆمان و هى خەلكى تر، ئىستا زۆر خۆم بە قەرزدارو مەتبەارى ئەو خەلكە دەزانم، مەگەر بە دوعاى خىر، خواى پەرەردگار بۆ خۆى پاداشتيان بداتەو، ئەگەرنا، دەزانم كە هەم كۆمەلى ئىسلامى بە قىادەو قاعىدەيەو، بە پىروگەنجىەو، بە پياوو ئافرەتتەيەو، بە وردو درشتەيەو، هەتا مەدالەكانىش، هەم غەيرى كۆمەلى ئىسلامى، ئىسلامىيەكان بە گشتى و مۆسلمانان بە تايبەتى، بە پاستى زۆر قەرزداريان كردووم و من زۆر هەست بە مەتبەارى و قەرزدارىيەكەم، بە پاستى ئەو خەلكە زۆر بەوفا بوون، پەنگە وام تەسەور نەكردبى كە خەلك ئەوەندە دڵسۆزو بە وەفاو خاوەن هەلوێست بن، بە تايبەتى بۆ ئەو دوو پېپىوانەى كە لە هەوليرۆ سەلیمانى كراون، ئەوكات كە گەرما گەرمى گرتن بوو خەلك نەیدەزانى من چىم لیدى و نەیدەزانى كۆمەلى ئىسلامى چى لیدى، پەنگە بەچكە گورگیان پيشانى خەلك دابى، هەندىك لە لایەنە سیاسىيەكان هەپەشەو گورەشەيان كردبى. بە پاستى ئەو مەگەر هەرخوا پاداشتيان بداتەو.

+ ئەگەر بكريت بە كورتى هیندى وشەمان بۆ پێناسە بكەیت؟

- فەرموو..

+ جەنگ (شەر)؟

- لە زاراوەى ئىسلامىیدا بریتىيە لە بەكارهێنانى هیز بۆ سەرخستنى حەق بە سەر بەتالدا، حەق لە قورئان و سوننەتدا بەرجەستە ببیت، بەتالێك كە لە هەواو ئارەزووى ستەمكارەكاندا بەرجەستە دەبیت.

+ زیندان؟

- زیندان، گوتراو: "السجن قبر الأحياء"، ئەو زۆر پاستە، بە تايبەتى بۆ زیندانى تاكى، مەزۆق لە هەموو دنیاو لە واقیعو لە خەلك دادەبەرى، هەر خۆتو خوايت، واتە نىمچە گۆرێكە، بە تايبەتى زیندانى تاكى، بەلام نىمچە گۆرێكە لە پووە ماددىيەكەيەو، ئەگەرنا، بۆ مەزۆقى ئيماندار خەلوەتگەو شوێنى ئىعتىكافە.

+ ئەشكەنجه؟

- ئەشكەنجه، پېموايه بۆ مرقۇى موسلمان به تاييهت، پووه مهعنهويهكهى زياتر به ئيشه تاوهكو لايهنه جهستهيهكهى، كه ئينسان ههست دهكات تهرهفى بهرانبهر به سووك تهماشاي دهكات، بېرېزى بهرانبهر دهنوئى، من به زۆرى بهوه قهلس دهيم، من كه چوومه سجن، تال تال له سهرم سېى ببوو، پيشيشم رهنكه يهك دوو مووى تيابووبى، بهلام پېموايى بهتاييهت ئهو (۸- ۱۰) پوژهى كه قسهى ناشيرين و جهزربهو به تاييهتى نارپهحهتى دهروونى و ئهوانهم تووشبوون، پېموايه به زۆرى بهوه سهرم سېى بووه.

+ ئەمريكا؟

- ئەمريكا ئهو هيزهيه كه بهراستى ههر له سهرهتاوه وا دروستبووه تهنيا هيز ببينى، دهسلات ببينى، خوتان دهزانن هيندييه سوورهكانيان قهلاچۆ كرد، خويان بوونه ميراتگريان، پېموايه ئيستاش ههر به چاوى هيندييه سوورهكان تهماشاي باقى مرقۇفايهتى دهكهن، لهبهر ئهو بهوه فلهسهفهو عهقلهتهى ئيستاي كه پيوهى دهبينم، بهراستى پاشهپوژىكى زۆر تاريكو تال بۆ ئەمريكا دهبينم.

+ بهعس؟

- پزىمى بهعس خهونىكى ناخوش بوو بهسهرچوو، كابووسىكى زۆر خراپ بوو بهسهرچوو، پيشم وايه كه جارىكى ديكه ئهو خهونه نابينرېتهوه، بهلام خوا بكا ئەمريكاو غهبرى ئەمريكا وانهكهن كه خهلك ئهو پهندهى بهسهردا بجهسپى، "له كۆلك سلهميهوهو بهسهر بهرازدا كهوت".

+ خيانهت؟

- خيانهت، دياره ناپاكيه، گهرهترين ناپاكيش ئهوهيه كه مرقۇ بهرانبهر به خواى خوى (جل شانه) ناپاكى بكات، ههر كه سىكيش بهرانبهر به خوا ناپاك بوو، ئهوه بهرانبهر به خهلكو خاك ههر ئاوى لى ناخواتهوه، بهلام ئهوهى كه بهرانبهر به خوا وهفادار بوو، وهفادارى بۆ خوا وای لى دهكات بهرانبهر به خهلكو شتهكانيش وهفادار بېت.

+ وشەى دواى ئەو شەمان وەفایە؟

- پىچەوانەى خیانەت و ناپاکییە .

+ پەرلەمان؟

- پەرلەمان، یان ئەنجومەنى شوورا، ئەو ئەنجومەنەىە کە دەبى ھەلباردەى عەقلى خەلکى بىت بۆ بەرپۆوەبردنى کاروبارى ولات، بەوشىۆەىە کە شەرىعەتى خوا دەفەرموى.

+ خۆپىشاندان.

- خۆپىشاندان برىتیىە لە سەلماندى بوونى خۆت، بۆ زانیارىشتان، یەكەمین خۆپىشاندان کە لە میژووى ئىسلامدا بوو بىت، ئەو خۆپىشاندانە بوو کە ئىمامى عومەر و حەمزە (خوایان لى پازى بىت) سەرقاڤلەبیان کرد، دواى ئەو کە عومەرى کورپى خەتتاب موسلمان بوو، چەند پۆرتیکىش پىش ئەو حەمزە موسلمان بوو، موسولمانان چوونە دەرەووە بە دەورى کەعبەدا تەوافیان کرد بە (الله أكبر)، ئەو یەكەمین خۆپىشاندان بوو، ئەو ش ئەوەى لى وەردەگیرى کە خەلکىک، خەلکىکى ئىسلامىش وا تەسەور دەکات کە خۆپىشاندان یان پڑانە سەر جادەو شەقام لاوازییە، پىیان وایە دەبىت حەتمەن تەقە بەکەى، نەخیر وەها نییە، پىغەمبەر ﷺ، خوشى لەگەلدا بوو، ئەو کاروانە، ئەو کۆمەلە موسلمانە خۆپىشاندانیان کرد لە دەورى کەعبە، کافرەکان وتیان شتئ قەوماو، چۆن جورئەتى ئەو دەکەن کە بىن بە دەورى کەعبەدا تەواف بەکەن؟!

+ کوردستان؟

- کوردستان ئەو شوینەىە کە خواى پەرەردگار میلیلەتى کوردی لەسەر خولقاندوو، بەلام بە داخەو لە نەخشەى سیاسیدا بوونى نییە، ئیستا لە دەرەووەى کوردستان یان لە دەرەووەى عىراق، تۆزىک لە شارەکانى بەغداو ئەوانەش وشەى کوردستان دەبىستری، من لە یادە کە لە چەند سەفەرک بۆ ھەندىک لە ولاتانى عەرەبىو ئىسلامى، وتوومە خەلکى کوردستانم، وتوویانە: "لە کوپە؟". دیارە ناھەقىشیان نەبوو، چونکە لەسەر نەخشەى سیاسى، کوردستان بوونى نییە.

+ ئازادى؟

- ئازادى ئەوھىيە كە مەۋقۇ لە دەروونى خۇيدا ھەست بکات كۆيلە نىيە، ھەست بکات دەست و پىيى نەبەستراو، دەست و پىيى، نەك پۈللەتى، دەست و پىيى ئىرادەى، دەست و پىيى عەقلى، دەست و پىيى دلى، ھەر بۆيە من زۆر دژى ئەوھىيە بە موسلمانىكى زىندانى بگوتىت ئازاد نىيە، بە لەزىندان ھاتنەدەرەوھى بگوتىت ئازادبۇون، مەۋقۇ موسلمان ھەمىشە سەرەستە، ھەمىشە ئازادە، عەقلى ئازادە، ئىرادەى ئازادە، پۈھى ئازادە، بە پۈھ پەرواز دەكات بە مەلەكووتدا، بە عەقلى ئازادە و لە كىتەبى خوا رادەمىنى، لە بوونەوەر رادەمىنى، ئىرادەشى ئازادە، ھىچ كەس ناتوانى وای لىبكات كە شتىك بە باتلى بزانى، پىيى بللى ھەق، شتى بە ھەقى بزانى، دەستى لى ھەلەبگىرى. دىلو كۆيلە ئەو كەسەيە شتى بللى پىچەوانەى ئىرادە و قەناعەتى خۇى بى، يان عەقلى دىل بى، يان دلى دىل بى و ئىرادەى ژىر دەست بى، ئەو پىچەوانەى ئازادىيە.

+ مامۇستا، شتىك كە تا ئىستا ئىمە نەمانتوانىوھ لە بارەيەوھ پىرسىيار بکەين و لە دەروونى تۇدا شايەنى وتنە، پىمان خۇشە بىكەيت بە كۆتايى ئەم زىنجىرە گفتوگۇيەمان؟

- بەلى. دەمەۋىت لىرەدا ئامازە بە چەند خالىك بکەم كە لە ميانەى وەلامەكانى پىشووئدا بە يادما نەھاتوونەوھ، ئەوانىش:

يەگەم: ئەو برايانەى لەگەل مندا دەستگىرکان، بىجگە لە كاك توفىق كەرىم و حاجى عەبدۇرپەھمان ئەحمەد و مامۇستا دارا موھەممەد ئەمىن -براىانى سەرکردايەتى، ئەمانەى خوارى بوون:

ئىبراھىم باپىر وەتمان، زوىىر كەمال ھەسەن، بورھان عەباس عەبدۇللا، سىروان باپىر رەھىم، عەلى عەبدۇللا شەرىف، موستەفا وسو ئىبراھىم، موھەممەد ئىبراھىم ھەمەد رەسول، ھىوا نەجم، ئەحمەد ھەسەن، ھەژار ھەبىب، ھاوکار عەبدۇلھەمىد سەئىد و كاك جەمال كە وەرگىر بوو.

دوھەم: لە رۆژى ۲۰۰۳/۱۲/۶ وەفدىكى سەرکردايەتتى كۆمەلى ئىسلامىي كە بەرپزان مامۇستا ھەسەن بابەكر و كاك عەبدۇلھەمىد جەلال و مامۇستا موھەممەدى بامۇكى بوون، سەردانى بەغدايان كر دوھە كە لەوئى لەگەل مامۇستا ناصىح مەلا صالح (خوا لىي

خۆش بېت) بەرپرسی مەكتەبى بەغدا و مامۇستا موخەممەد سىنەمۆكى جىگرى بەرپرسی مەكتەب و برايانى تر لە مەكتەبى بەغدا ھەولێكى دىكەش بەدەن بۆ رزگارکردنى بەندە و ھاوھەلەم. بەلام ھەر ھىندەيان زانیوھ شەوى ۲۰۰۳/۱۲/۱۰ سەعات چواری بەيانى ھىزىكى گەورەى ئەمرىكى بە دوو ھىلىكۆپتەر و نزیكەى دە تانك و ئوتومبیلەوھ ھەلى كوتاوھتە سەر نووسىنگەى كۆمەل لەو شارە، كە ئەوان لەوى میوان بوون و یەكسەر دیواری حەوشەكەیان رووخاندووھ و جگە لەو سى بەپىزەى وەفدى سەركردايەتى، جىگرى بەرپرسی نووسىنگەكەش كە مامۇستا موخەممەد سىنەمۆكى ئەندامى سەركردايەتییان بوو، لەگەل سەرچەم ئەو قوتابییە كۆر و كچانەى كۆمەل كە لەو كاتەدا بۆ حەوانەوھ لە نووسىنگەكە بوون، دەستگىركران، سەرچەمى گىراوھكان (۳۲) كەس بوو، (۱۷) ئافرەت و (۱۵) پیاو، كە زۆربەیان قوتابى بوون، مامۇستا ناصح مەلا صالحىش رۆژى بەر لە رووداوھكە گەرابووھ سلیمانى. ئەوھبوو ئافرەتەكان پاش سى رۆژ و ئەوانەى دىكەش پاش نزیكەى مانگىك ئەوجار بەردران !!

سىيەم: لە كۆتایی مانگی رەمەزانی سالی ۱۴۲۶ (۲۰۰۴/۱۱) و چوار پینچ مانگ بەر لە رزگاربوونم و بۆ یەكەمین جار و دوایین جار، وەفدىكى سەركردايەتى كۆمەلى ئیسلامی كە لە بەرپزان حاجی قاسم موستەفا، كاك موخەممەد حەكیم و كاك عەبدولستار مەجید پىكەتەبوو، سەردانیان كردم لە زیندانی "كروپەر" و نزیكەى سى چوار سەعات پىكەوھ دانىشتین لە ژێر چاودىزیدا و تا راددەیهكى باش لە ھەوال و دەنگوباسى كوردستان و عىراق و گۆرپانكارىیەكان ئاگاداریان كردمەوھ.

چوارەم: ھەرۆھە لێرەدا رووداویكى دىكەى گرنكى زیندانىیم كەوتەوھ یاد، ئەویش ئەوھیە كە رۆژىكیان ئەمرىكییەكان وىپرای دەرگاكانى ژوورە تاكییەكان كە ھەمیشە داخراو بوون، پەنجەرە بچووكە تەختەییەكانیشیان لەسەر داخستین و ژوورەكانمان بۆ ماوھى چەند سەعاتىك تارىك داھاتن! جا پاش ئەوھى كە زانىمان پىپاریان داوھ لەمەو دوا ژوورەكانمان ھەر بەو شیۆھە بمتنەوھ، سەرەتا لە قاتەكەى ئیمەوھ و پاشان سەرچەم قاتەكان دەستمان كرد بە (الله اكبر) گوتن و مست و پىلاقەدان لە دەرگا و

په نجه ره كان و دهنګه دهنګ و نارپه زاييده ربړين له سهر پيوه دانى په نجه ره كان و داواكر دنى كړدنه وه يان.

دياره ئيداره ي زيندان و پاسه وان و ئيشكچييه كان زور مشه وهش و سه غلته بوون و به هه له داوان هاتن قسه يان له گه ل هه نديكمان كړد و پاش ئه وه ي زانيان داواكار ييه كه مان چييه، يه كسهر په نجه ره كان يان له سهر كړدنه وه و هه له كه مان سهرى گرت و به ريشى گرت، ئيدى جاريكى ديكه مه گهر له سهر داواكار يى خو مان له بهر سهر ما و نه هاتنه ژووره وه ي توژوخول و ميش و مه گرن، ئه گهرنا، په نجه ره كان يان له سهر دانه خستينه وه.

بيگومان ئه وه ي كه له و بيست و دوو مانگه دا گوزه راوه، ئه وه ي كه گو تو ومانه، چمكيكى بووه، زور حالته ي دهر وونى و روحى و ئه وانه هه ن كه به راستى ته عبيران لى ناكريت، ئه وه ي من بمه وى له كوتاييدا بيليم ئه وه يه: ئاده ميزاد هيچ كات ئه و حه قيقه ته ي له بهر چاو ون نه بيت كه ئه م ژيانى دونيا يه، بريتييه له هولى تاقيكرانه وه، ته مه نه كه شى بريتييه له دفته ريك كه دراو ته ده ستى تا وه لامه كانى له سهر بنووسى، ئاده ميزاد كه ئاوا ته ماشاى ژيانى كړد، ئاوا ته ماشاى خوى كړد، ئه و كاته هه رشتيك بيته پرى، مادام پووى له خوا بيت و مادام راسته شه قامى خواى گرتبى، به سنگفراوانى و به دلخوشى له گه لى پووبه پوو ده بيته وه، چونكه جارى وا هه يه بهس زيندان ده بيته هوى ئه وه ي له تاقيكردنه وه ي ژيانى دونيا درچى، هه روه كو خه لكى تر هه يه به هوى ئه وه كه پرگاره و له ژير ده سه لاتى هيچ كه سيكدا نيه و خوى به سهر يه ست ده زانى، له تاقيكردنه وه كه دا ده كه وى، جارى وا هه يه مروف به هوى هه ژارى و نه دارى له تاقيكردنه وه ي ژيانى دونيا ي در ده چى، به هوى ده و له مه ندى تيدا ده كه وى، جارى وا هه يه به هوى بيد ده سه لاتى در ده چى و به هوى ده سه لاتو ته تيدا ده كه وى، مروف كه حه قيقه ته ي ژيانى دونيا ي به و شيو ه يه بينى، هه ولده دا له بهر انبه ر هه رشتى كه دپته پيشى، به و شيو ه يه ر هفتار بكات كه شه ريعه ته خوا فهرموويه تى و جيگه ي په زامه ندى خوايه و مايه ي در چوون و سهر كه و تنيه تى له و تاقيكردنه وه ي ژيانى دونيادا.

جا ئه وه قسه ي كوتايى و وه سيه تمه و هه ر كاتى ئاده ميزاد به و شيو ته ماشاى ژيانى دونيا شى كړد، شته كان هه موو تام و چيزيان ده گوپى، نه به هات زور دلخوش

دهبى و نه به نه هات زور دلتهنگ دهبى، خواى پهروهردگار دهفهرموئى: (لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ) (الحديد: ۲۳)، به پاستى مروؤ كه زانى ژيانى دنياى تاقىكردنه وهيه و خواى پهروهردگار چاوديرى دهكات و فريشتهكان دهينووسن، هه رچى دهيكات و هه رچى دهيلئ هه مووى تو مار دهكړئ، زور له خوئ وريا دهبى و هه رشتىكى بيتهرئ، ته ماشاى ناكا داخوا چه ندى خوشييه و چه ندى ناخوشييه، ته ماشاى نه نجامه كه ي دهكات، داخوا له چه نديدا پله ي باش وهرده گړئ. زوركه س به فه قيرى و نه دارى دهچنه به هه شت و به دهوله مهندي دهچنه دوزخ، زوركه س به دهسه لاتوه دهچنه ژيره وهى دوزخ و بهبى دهسه لاتى و لاوازي دهچنه به هه شت، كه واته دركردنى ئه و حقيقه ته، به پاستى تامى هه موو شته كان دهگورئ، واش له ئاده ميزاد دهكات كه بؤ هه موو حاله ته كان خوراگر بيت، پاره ستاو بئ، نه له خشاو بيت، هه ر چاوه پئ خوشيانيش نه بيت، خواى پهروهردگار دهفهرموئى: (...وَتَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ) (الانبيا: ۳۵)، به خوشييان و به ناخوشييان تاقيتان دهكهينه وه و بولاي ئيمه ش دهگه رپنه وه. خواى پهروهردگار له و كه سانه مان بگيريت كه ئه م تاقىكردنه وهى ژيانى دنيا سهر به رزانه و پروسوورانه ته و او دهكهين، پروانامه يه كى باش وه دهست بينين، پوى ئه وه مان بيت كه بچينه پيزى ئه وانه ي پيغه مبه ر ﷺ له ژير به يداخ و ئالاي خويدا هه شريان دهكات و به دواى پيغه مبه ردا ﷺ دهچنه به هه شتى بهرينه وه و له هه وزى كه وسه رى پيغه مبه ر ﷺ تير ئاو دهبن.

The banner is a horizontal strip with a light blue background. In the center is a circular portrait of a man wearing a white turban and a light-colored shirt. Below the portrait is the website address www.alibapir.net. To the left of the portrait, there are several social media icons and links: a Facebook icon with the text 'MediaAnceerOffice', a Twitter icon with the text 'Alibapir', and a YouTube icon with the text 'Alibapir'. To the right of the portrait, there are similar icons: a Facebook icon with the text 'Alibapir', a YouTube icon with the text 'Alibapir', and a Telegram icon with the text 'Alibapir'. At the bottom of the banner, there are two QR codes on the left and three QR codes on the right, each with a corresponding social media icon above it.

www.alibapir.net

ياشكۆى دۆكيومېنت و ويڭەكان

www.alibapir.net

HEADQUARTERS
MULTI-NATIONAL FORCE - IRAQ
BAGHDAD, IRAQ
APO AE 09542-1400

MNFI-CD-

Date: 12 November 2004

Detainee Name: Mullah Al-Bapir

ISN: 150117

Detention Facility: Campar

Subject: Article 78 Review Board

1. This is to notify you that, in accordance with Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, August 12, 1949 (Geneva Convention IV), Article 78, your case will be reviewed in order to determine whether adequate grounds exist to continue your internment for imperative reasons of security, pursuant to United Nations Security Council Resolution 1546. This review will take place on 26 November 2004.

2. You are currently interned for the following reason:
You are a threat to the security and stability of Iraq due to your ties to Iraq and Anwar Al Islam, and your prior position as a former leader of the Islamic Group of Kurdistan (IGK).

3. You have a right to submit matters on your behalf for consideration by the review board. Please submit any statements through your camp Chain of Command addressed to MNFI Detention Operations. Statements are due by 22 November 2004.

4. You will be notified of the board decision upon completion of the board.

Proof of Service:

Detainee # 200117 was served this notification on 12 November 2004 by

personal service

(Signature of person serving notice)

دهقی نهو چوار تۆمهتیه به ره سمبیه درابووئه پال مامۆستایه لی بابیر

الى مركز قيادة و قوة المتفرد للبحرية العراقية

مديرية الزراعة / كنفرة

[illegible]

لذا انك غير مسموح لك ان تكون الحيات المحترقة

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

ده قى وه لامى مامى سقا. عالى يايجر به عهده يى يئنه و جوار تۆمهنه يى درايونه يالى

دهقى وه لامي ماموستا عه لي باپير بو ئو چوار تۆمه تهى به ره سمىي
دراپونه يالى *

بۆ مه لبه ندى فرماندهى / هه يزه فرره گه زه كان - عيراق

بە ھۆی ئىدارەى گرتووخانى (كرۆيەر) ھوھ

له وه لامي شو نامه يه تاندا كه له بهر واري ۱۲/۱۱/۲۰۰۴ د پوتان نار دوومو هوپه كاني
زېندان يكرانم تان تېدا نوو سيون، ده ليم:

له سۆنگەى ئەوهوه كه پيّم وايەو دنيام كه خۆتان به تهواوى گەيشتونەته قەناعەت كه ئەو چوار ھۆيەى كردووتانن به پاساوى ھيشتنەوهم له زيندانى ئيوەدا، له ميژە ئيكسپايەر بوون و بيبايەخييان دەرکەوتوو، به بەلگەى ئەوه كه ليكۆلەرەوھكان (المحققين) چەندان جار داواى ليبورديان ليكردوومو به راشكاويى گوتوويانە: كه هيچمان لەسەر تۆ نيهو نەماو. ئەويش دواى ئەوھى كه به بەلگەى دەمكوتكەر ھەموو ئەو تۆمەتانەى كه ئاراستەم كراون، پووجەلم كردنەوھو پوونم كردەوھ كه ئەو تۆمەتانە جگە له بوختان وقسەو قسەلۆكى كەسانىكى غەرەزاوى كه ويستوويانە له پىى ئەمريكا، يان ھيزەكانى ھاوپەيمانانەوھ ! خۆم كۆمەلەكەم تووشى زيانو سەرئيشە بكەن، چى ديكە نين، بەلكو ليكۆلەرەوھى ئەم دوايەم بەر له دوو مانگ زياتر گوتى: پيويستبوو ماوھەكى زۆر لەمەوپيش تۆ بەربدرى، چونكە ھيچ پاساويك بۆ ھيشتنەوھى تۆ ليّرە نەماو، گوتيشى: من نازانم تۆ بۆچى ئەو ھەموو ماوھ زۆرە ليرە ھيّر اوپەوھ !

بۆيە بەم ۋەلامە كورته واز دىيىم:

۱- ئەوھە كە من بەرپرسی كۆمەلى ئىسلامىيەت بوم لە پابردوداد ئىستاشو ھەتە ئەو كاتەش^(۱) كە خەوى زال و كاربەجى بىھەوى، پاستە. بەلام ئايا كارو چالاكىي ئىسلامىيەت لە ولاتانى ئىسلامىيەت قەدەغە كراو، تاكو (ئەمىر) بوم بۆ كۆمەلى

* ماموستا عەلى بايىر دەقى وەلامەكەى خۆى پۈتەم كىتەپە وەرگىزاووتە سەر زمانى كوردى.

¹ بویه وام گوتوره چونکه له نامه که یاندا بهنده یان به (خبری کان) دانا بوو.

ئىسلامىي بە تۆمەتلىك دابىرىي كە بە ھۆيەوۈ زياتر لە (۵۰۰)^(۲) پۇژ لە ژوورېكى تاكىي (زنزانة إنفرادية)دا زىندانى بىكرېم؟! من خودى خۆم نەمبىستووۈ بىپارى وا دەرچووبى، ئەگەر شتى واش ھەيە، با ئىمەش وخەلكىش بىزانىن بۇ ئەوۈى بەرچاومان پوون بى لەو بارەوۈ !

۲- ئەوۈ كە دەلئىن كۆمەللى ئىسلامىي يارمەتى گروپى (ئەنصارى) داوۈ، قسەيەكى زۆر ناراستە، چونكە كۆمەللى ئىسلامىي بەرنامەى فېكرى و پىرژەى سياسىي تاييەتى و ئاشكراى خۆى ھەيەو ھەلۆيىستىشى لە بەرانبەر ئەو تاقمەدا پوونەو ئەمەش وردو درشتى خەلكى كوردستان دەيزانن.

۳- ديسان ئەوۈ كە گوايە كۆمەللى ئىسلامىي و پىژمى پىشوو پەيوەندىيان ھەبوۈ، قسەيەكى پووتەو ھىچ بەلگەيەكى لە پشت نىيە، دەجا ئەوۈتە پىژمى پىشوو بە سەركردايەتى سياسىي و بەرپىرسانى ئىدارىيەوۈ لە سەرپوۈ بۇ خوارى لىرە لە لاتان زىندانىن، دەفەرموون لەوبارەوۈ لىيان بىرسن! ھەرچەندە دلىاشم كە پىرسارتان لىكرىدون و ئەگەر بچووكترىن بەلگەتان لىيان چىنگ بىكەوتايە، پىژدىتان لەگەل نەدەنواندم و ئاگادارتان دەكرىمەوۈ لە ميانەى ئەو ھەموو لىكۆلىنەوۈ دوورودرىژو دووپاتكرىوانەدا كە لەگەلتان كىرووم، پىشانتان دەدام!

۴- ھەروەھا ئەو قسەيەتان كە دەلئىن: تۆ سەرچاۈى ھەرپەشەو مەترسىي بۇ عىراق، قسەيەكى يەكجار سەيرو سەمەرەيە!

ئاخر چۆن لە حاللىكدا كە من وەك موسلماننىك و پاشان وەك ئىسلامىيەك خىزمەتى كۆمەلگاكەم و داكوكىكرىن لەسەر ئىمانى و ئاسايشى و عىززەتى و بەختەوۈرىي بە پىۋىستىيەكى شەرىى خۆم دەزانم؟! ئىنجا چۆن دەگونجى مسولماننىك كە لە ئايىنەكەى گەيشتىبى، مايەى زىان و مەترسىي بىت بۇ كۆمەلگاۈ نىشتىمانى، لە حاللىكدا كە ئىسلام لەسەر پەيرەوانى خۆى پىۋىست كىروۈە كە ھەتا پىيان دەكرى مەترسىي و زىان لە نىشتىمان و كۆمەلگايەكانيان دوور بخەنەوۈ؟!

² دوايى سەرەنجام (۶۵۹) رۆژم تەواۈ كىرد.

پاشان ٺه و ڪڙمه لئ ٿيسلامييه ڪه به پيئي ٺه و بنه ما شهرعي و هئله گشتيپانه
 به پڙوه ده چي ڪه نووسهري ٺه م نامهيه له قورٿان و سونته تي هه لهنجاون و ڪڙري
 پاويڙي ڪڙمه ل به ڪڙرا په سنديان ڪردوون هه ر له پڙي پاگهيه نراني (ڪڙمه ل) هوه،
 ڪيان و بوونيڪي دانپڙاهي نراوي ههيه له لايه ن سه رجه م لايه نه سياسييه ڪانه وه،
 هه روه ها چهندان نووسينگه و باره گاي ٺاوه داني ههيه له ژماره يه ڪ له شاره ڪاني
 عيراقدا ڪه به غدادي پايتخت يه ڪيڪيانه ! ڪه واته:

وه همانه ؟!

ڪه واته:

ٺاهه وهيه وه لامي ڪورٽم له سه ر پاساوي هيڙانه وه م له زيندانا ڪه پشت به و چوار
 هويه ده به ستي، پيشم وايه وه لاميڪي ٿيقنا ڪه ره بڙ هه ر ڪه سيڪ ڪه به دواي هه قدا
 ده گهري و به هيڙي به لگه ده دوي، نه ڪ به به لگه ي هيڙ.

دووشه ممه:

۱۰ شهبوال / ۱۴۲۵ ڪڙچي - ۲۰۰۴/۱۱/۲۶

117 CI / ڪڙپهر

www.alibapir.net

۳۴۲

دهقى گوتارى ماموستا على باپير له رپورہ سمي پيشوازييليكردنيدا له ناوچهى چيمه ن

الله أكبر، الله أكبر، الله أكبر..

بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على النبي الأمين، المبعوث رحمة للعالمين، وآله أجمعين من الصالحين والقراة والتابعين، لهم بإحسان إلى يوم الدين.

سهره تا سوپاسى خواى پورهردگار دهكهم كه به لوتفو كه ره مى خوى له سجنىكى به زولم بؤ من ئاماده كراو پرگارى كردم، پاش سوپاس و ستايشى خواى پورهردگار، پر به دل سوپاسى هه موو لايهك دهكهم، چ ئهوانهى كه ئىستا ته شريفان هاتوون، ماموستايان، پيشسپيان، برايان، دايكان، خوشكان، زور ليستان مه منوونم، ده زانم ئه و خو ئه زيه تدانه تان هه مووى دلسوزيه، هه مووى حه ماسه ته، هه مووى دلگه رميه، هه مووى په رۆشه، زور ليستان مه منوونم، سوپاستان دهكهم، خواى پورهردگار بؤتان بخاته تهرزووى حه سهناتتانه وه.

به ريزان و خوشه ويستان:

دياره من دواى سجنكرانىكى بيس تو دوو مانگه له سجنىكى ئينفراديدا، خواى پورهردگار سهر به رزانه ده ريزى كردم، به لام من له سجندا به پاستى به و جه ماوهره موسلمان، به هه موو چين و تويزه كانيه وه، له ناو سجندا زور سهر به رز بووم، هه رجارىك ئيوه خو پيشاندانتان كردبىت، ئيمزا كو كرابيته وه، كو بوونه وه كرابي، دوعا و نزا كرابى، له كاته كاني تاريكى نيوه شه ودا، پيره ئن، پيره پياوان، گه نجىكى خو ئنگه رم، خوشكىكى به شهرم، دايكاني دلگه رم، باوكاني به ريز، ئه وه به پاستى بؤ من جى فهره حنايى و سهر به رزى بووه، بؤ ئهوانه ش كه له پشت گرتنى منه وه بوون، زهخت و فشارىكى زور گه وره بوو.

به لام وهك پيغه مبه ر ﷺ ده فهرموى: (لَا يَشْكُرُ اللَّهُ مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ). له بهر ئه وه، من سوپاسى ههركه سيك دهكهم، به قسه يهك، به وشه يهك، به نووسين، به هه ر ههنگاويك، به هه ر هه لويسىت، ديفاعى له مه زلوميه تى بهنده، يا ههركه سيكى ديكى

www.alibapir.net

وهكو بهنده، كه به زولم سجنكراوه و سجن دهكریت، كردبیت، به تایبتهی لیژده ناوی لایه نه سیاسیهكان دینم به گشتی، به تایبته مام جهلال، كاك مهسعود، ماموستا صهلاحه دین موحه ممد به هائه دین، كاك موحه ممدی حاجی مهحمود، پاشان كاك كوسرهت و كاك دكتور بهرهم، كاك فازل میرانی، دكتور مهحمود عوسمان، پاشان پارتی پاریزگاران به هردوو به شهكهی ههولیرو سلیمانیهوه، پاشان ههموو لایه نه سیاسیهكانی دی، عه ره ب و كورد، سووننه و شیعه، ئیسلامی و غهیره ئیسلامی، تورك و ئاشووری و ههموو ئه و كهسانهی كه هاوده ردیی و هاوغه مییان له گهل ئیمه دربرپیه، پر به دل به ناوی خۆم و به ناوی ههموو ئه ندامانی كۆمهلی ئیسلامی به وردو درشتهوه، سوپاسی هه موولایهك دهكه م، ههروه ها برایانی حزبی ئیسلامی و ههركه سیکی تر، پاشان زۆر سوپاسی ماموستایان و زانایانی ئیسلامی به پریز دهكه م، ئه وهی كه ئیمزای كۆكردبیتهوه، وتاری دابیت، دوعای خیری كردبیت، ئامۆزگارییهکی خیری كردبیت به هه ر شیوهیهك، ههروه ها شیخانی تهریقته، موریدو مهنسوبانیان، پاشان قهله مبه دهست و پۆشنیران، نووسه ران، ئه وهی شتیکی نووسیبت و هكو حهق، ئینجا سهروك عه شیرته و پشسییهكان، به تایبته له ناو سهروك عه شیرته كاندا ئهوانه یان كه زیاتر دهوریان بینیهوه، له نیوانیاندا كاك ئاكۆی عهباسی مه مهند ئاغا كه دهوړیكی بهرچاوی بووه، ههركه سیکی دیکهش كه مه رج نییه هه موویانم له یاد بیت، زۆر سوپاسی هه موو لایه کیان دهكهین، له خوای پهروه ردگار داواكارم كه به چاكرتین شیوه پاداشتیان بداتهوه، به راستی پاداشتی ئه و ماندوو بوونه، ئه و دلسۆزییه ته نها به خوای گوره ده دریتهوه.

من دهمهوی له م بۆنه یه دا چه ند قسه یهك بکه م بۆ ئیوهی به پریز، له پشت ئیوهی به پریزه وه بۆ جه ماوه ری موسلمانن کوردستان. یه که م، میلله تی کورد ساله های ساله به دهست پرتیمه یهك له دوا ی یه که کانی که له به غداد حاکم بوون، ببهش کراوه و چه وسینراوه ته وه، که ئیستا خوای پهروه ردگار هه لومه رجیکی هی ناوه ته پیش و میلله تی کورد شتیکی باشی دهست که وتوووه، خوای پهروه ردگار سه ره رزییه کی به نسیب کردوووه، من وه کو موسلماننک، وه کو کوردیکی موسلمان، وه کو دلسۆزیک بۆ میلله تی خۆم، بۆ ولاتی خۆم، زۆر پیی دلخۆشم، به تایبته تیش که بیستم ته بایی هه یه

له نۆۋ قىيادەى سىياسى كورددا، ھىچ مىللەتتەك بە درىژاىى مېژوو ھىچ شىتەكى باشى پىنەكراوھ ھىچ ھەنگاۋىكى ئىجابى بۆ نەزاوھ بە بىن براىى و تەباىى، بە راستى من كە لە سجن بووم، جار جار پۆژنامەيان بۆ دەھىناىن، ھەندىك ھەوال و دەنگوباسمان لەم دوايانە بىست كە مىللەتى كورد نۆۋ مالى خۆى پىكخستووھ و تەرتىب كردوھ. لەبەر ئوھ كە نۆۋ مالى خۆى پىكخستووھ، دەتوانىت لە بەغداشدا لە حكومەتى مەركەزى پشك و بەشى باشى ھەبىت، چونكە ھەركەسىك بۆ خۆى ھەبوو، دەتوانى بۆ خەلكىش ھەبى، بە لام كەسىك بۆ خۆى نەبوو نۆۋ مالى خۆى بۆ ساز نەكرى، ھىچىشى بۆ خەلك پىناكرى. ئوھ بە راستى بۆ ئىمە نىعمەتتەكى گەورەيە، ئو نىعمەتە دەبى بە سوپاس و ستايش پىشواى لى بكرى، خواى پەرەردگار دەفەرموى: (وَإِذْ تَأْتِيَنَّكُمْ لَنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ) (إبراهيم: ۷)، زاناىان دەلەين شوكرانەى نىعمەت سى شتە، بىرات واپى كە ئو نىعمەتە لە خواوھيە، بە زمان سوپاس و ستايشى خوا بكەى، بە كردهوش ئو نىعمەتە لە پەزنامەندىى خوادا بە كار بەيىنى، بەو شىوھيە كە خواى پەرەردگار فەرموويەتى، خواى پەرەردگار مەنت دەكات لەسەر قورپەيش، كە كاتى خۆى براگەورەو چەقى عەرەب بوون، مەنتيان بە سەردا دەكات بە دوو شت، يەكەم كە ئاسايشى بۆ پەخساندون بەھۆى كەعبەى پىرۆزەوھ، دووھ كە لە پووى ئابوورىيەوھ گرفت و كىشەى ئابوورى بۆ چارەسەر كردوون، واتە نان و ئەمانى بۆ داپىن كردوون، دەفەرموى: (بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، لِيَلْأَفِ قُرَيْشٍ، إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ، فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ، الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ).

ئەمپۆ مىللەتى كورد ئەمن و ئاسايشىكى باشى ھەيە لە ولاتى خۆيدا، ئوھ نىعمەتتەكى زۆر گەورەيە، پاشان لە پووى ئابوورىيەوھ بوژاندنەوھيەكى ئابوورى باشى ھەيە، ئەوھش نىعمەتتەكى زۆر گەورەيە، ئو نىعمەتە دەبى بە سوپاس و ستايش بۆخاكردن و، دەبى بە بە كارھىنانى نىعمەتەكان لە پەزنامەندىى خدا پىشواىيان لىبكرى، ئومىدىشم وايە كە مىللەتى ئىمە بە سەركردايەتى سىياسىيەوھ، بە مامۇستاو زاناىانەوھ، بە قەلەمبەدەست و نووسەرانەوھ، بە ھەموو چىن و توۋىژەكانەوھ دەستبار بۆ يەكتر بگرن، شايسەتى ئوھ بىن خواى پەرەردگار نىعمەتى گەورەترىشمان بە

سەردا بېرژینى، چاگەى گەورەتریشمان لەگەلدا بکات، (.. لَنْ شَكْرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ..)
(إبراهيم: ۷). ئەگەر سوپاسم بکەن بۆتان زیاد دەکەم.

من به پراستی گەشبینم، ئومیدەواریشم کە میللەتى موسلمانى کوردستانمان بهو
شیۆه به بۆ کە شایستەى ئەو بە بۆى خواى گەورە چاکەو نىعمەتەکانى خۆى بۆى زیاد
بکات، پاشان دەمەوى ئەو بە بۆى خواى گەورە چاکەو نىعمەتەکانى خۆى بۆى زیاد
میللەتى کورد دەبەن (من ئاگادارم)، دیارە میللەتى کورد خواى پەرەردگار ئاورپىكى
لیداوئەو، دواى ئەو کە زۆر چەوسینراوئەو زۆر بیبەش کراو و مافى پېشیل
کراو، ئەو ئاورپىدانەو به بۆى خواى پەرەردگار لوتفیکى خواىیەو دەبۆى برايانى
موسلمان لە عەرەب و تورکمان، لە ولاتانى دەرو دروسى، ئەوانیش خۆشحال بن کە
ئەو بە شىک لە میللەتیکى موسلمانى برايان، خواى پەرەردگار چاکەیهکى لەگەل
کردوون و نىعمەتیکى به سەردا پشtoon، بەلام میللەتى کوردیش، به تايبەت
سەرکردایەتیی سیاسى دەبۆى دووربین بۆ، سىنگراوان بۆ، لیزان بۆ، به پراستی من
دلخۆش بووم به هەندى هەوال کە قیادەى سیاسى کورد دەیهوى هەندى هەنگاو بۆى
بەرەو کرانەو لەگەل ئەو خەلک و میللەتانەى دیکە، ئەو نەتەوانەى دیکەى کە لە
عیراقدا لەگەلیدا دەژین، با ئیمە پەند وەر بگرین لەو خەلکانەى دیکە کە کوردو غەیرە
کوردیان بیبەش دەکردو تەنیا دەیان ویست هەموو شت بۆ خۆیان بۆت، هەموو شتیان
بۆ خۆیان دەکرد، ئیمە دەبۆى پەندیان لى وەر بگرین، با ئیمە بەرەو پېش بچین، با
ئیمە به پوچى تۆلەو مامەلە لەگەل خەلکدا نەکەین، بەلکو به پوچى لیبوردن و
سىنگراوانى، من پېشموایە کە میللەتى کورد به دوو شت ناودارە، یەکەمیان ئازایەتى و
دووەمیان دلپاکى و دلسۆزى.

میللەتى کورد لەو قازانج دەکات، به تايبەت کە ئیستا هاتیهتى، ئیستا با به
قازانجى کورد هەلیکردووه. ئنجا ئەو کە ئیستا دەنگى خەلکى تیدەخوینریتەو و رای
خەلک و جەماوەر حیسابى بۆ دەکریت، ئەو بۆ منىکى موسلمان و ئىسلامى زۆر جیى
خۆشحالییه، هەركاتیک میللەت تیبخوینریتەو، پزى لیبگیرى، قسەى لى وەر بگرى،
ئەو میللەتە، ئەو سەرکردایەتییه سیاسیه بەرەو سەرپراستی دەچى، بەلام هەركاتیک
قیادەى سیاسى، وەکو پزىمى عیراق تەنیا به عەقلى خۆى و ئەوانەى کە جەماعەتى

(أشهد بالله) ن و (نا) يان نيه له به رانبر هيچ برياريكيذا، بهو شيويه جو ولايه وه، سهري هه له چورتم درده چي و هه تووشي گرفتاري و نسكو نه هامه تي ديت.

به لي، شه وه زور جي دلخوشي به پيگه دريت هه لباردن بکريت، شه جبه جیکردني ثابته خوي په روه رديگاره که ده فهرموي: (وَأْمُرْهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ)، که بيگومان شه رسته به شيکه له ثابته تي (۲۸) سوورده تي (الشوري): (وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ) (الشوري: ۳۸)، وه ده بينين خوي به رزو مه زن کاروبار به شووړا پويژو به پرسوړا به به کتري له نيو مسولماناندا، خستوته نيوان نوژو زه کاته وه، که دياره نوژو زه کات دوو پوکني ئيسلان، واته خوي په روه رديگار پيمان ده فهرموي شه موسلمانان، ميله تي موسلمان، بزانه که کاروبار به پيوه بردنيس به پويژو پرسوړا به به کتر وه کو نوژو زه کات له سهرت فهرزه، پوکني دينه که ته، جا ئيمه نه گهر بهو ناراسته يه که ده ستمان داوه تي ثاوا پويژو وه رکه سهو له شوي خويه وه پيژي ليگيري، بواري پي بدري، وه کو ئيسا شه کو بوونه وه جه ماوه ريه، دياره هه دوو ئيداره که هاو کاريان کردوه، ئيمه سوپاسيان ده که ين، بو خوشيان قازانچ ده که ين، هه تا زياتر پيگه به غيري خويان بدن، شه وه زياتر ئيسپاتي په سه نايه تي خويان ده که ين، ئيسپاتي ده که ين که راست ده که ين له گه ل ميله تي خوياندا. دياره خه لکي ئيسلامي، خه لکي ديندريش، خه لکي که ده لي ده بي به دواي (محمد المصطفى) بکه وين، خه لکي که ده لي ده بي کيتابي خودا حاکم بي، هه لقولاوي نيو جه رگه ي شه ميله تن، په گو پيشه يان به ناخي شه ولاتو ميله ته دا چووه ته خواره وه، له بهر شه خاوه نن، به شدارن، خاوه ني پشکو به شن، جا نه گهر ثاوا بين، شه وه وه کو خوي په روه رديگار فهرمويه تي: (.. فَأَمَّا الرِّبْدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ..) (الرعد: ۱۷)، چي سوودي هه بي بو خه لک، چ له مني ئيسلامي، چ له که سي دیکه، نه گهر شه وه ي شتيکي باشي پي بي، شه وه ده چه سپي، نه گهر من هه له يه کم هه بي، شه وه هه له که لا ده چي، نه گهر بوار به به کتر بدن، پيژ له به کتر بگرين، چي چاکه و چ به که لکه بو خه لک و حکومت شه وه ده چه سپي، چي به که لک نايه تو چي له گه ل ميله تن ناگونجي، چي له گه ل به رزه وه ندييه کاني ناگونجي، ثا شه لاده چي، به ته کيد ئيمه ي

موسلمان و دیندار که میلله ته که مان میلله تیکی موسلمان و دینداره، دنیاین که هرچی شه ریعته خا فەرموویه تی، هرچی له (کتاب الله) دا هاتوو، هرچی له سوونته تی (محمد المصطفی) دا هاتوو خیر و قازانچ و سهر به رزی و به خته وهری دنیا و قیامه تی هه موو خه لکی تی دایه، به موسلمان و غهیره موسلمان هه، چونکه ئیسلام ته نها بۆ موسلمانان نه هاتوو، خوی پهره ردگار ده فەرموئ: (كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ) (آل عمران: ۱۱۰)، واته ئیوه باشترین کۆمه لن، باشترین ئوممه تن، ئه ی ئوممه تی موحه ممه د، بۆ هه موو مرقایه تی پهیدا کراون، هرچی چاکه دهیچه سیپین، هرچی شتی خراپیشه پیشه کیشتی ده که ن و لای ده بهن، دیاره له هه ر قوناغه دا به شیوازی خوی ئیمان به خوی پهره ردگار دین، وه ک ده بینین خوی زانا (عز وجل) ئیمانی خستوته دوايه وه تاكو تی بگهین که ئیمانیك لای خوا ئیمانه و ئیعتباری پی ده کری که خاوه نه که ی و لیبکات چاکه به سیپیتی و خراپه لابه ری، چ له سه ر ئاستی تاک، چ له سه ر ئاستی خیزان، چ له سه ر ئاستی گه ره ک و شارو چ له سه ر ئاستی ولات.

له گۆتاییشدا ده لیم:

من که پۆژیک دوا که وتم، له بهر ئه وه بوو که هه ندیک مه رجیان دیاری کردبوو، ئه و مه رجانه لای من ره فز بوون، پیم وتن: ئه گه ر سه د سالی تر له سجدایم، ئاماده نیم ئه و مه رجانه ئیمزا بکه م. دواپی ئه و براده ره، که دیاره به رپرس بوو له ناو ئه مریکیه کاندای کۆلۆنیالیك بوو، وتی: "فلان که س! به راستی من سه رسامم به هه لویستی تۆ، چونکه هه ر که سیك لی ره وتوو مانه بپۆ به رت ده دهین، ئه گه ر په نجا مه رجیشمان بۆ دانابێ، هه ر ته ماشایشی نه کردوو هه ئیمزای کردوو، من پیم سهیره تۆ دواپی دوو سال زیندانییت له ژووریکی (۲×۲م) ده لیمی ده چمه وه ژووره که ی خۆم و ئاماده نیم ئه وه ئیمزا بکه م". وتم: به لئ. وتی: "به راستی من سه رسامم، بۆ من مایه ی شه ره فه که تۆم ناسی". وتم: سوپاست ده که م، من هه ر کوردیکی موسلمانم. وتی: "به لام من خۆزگه ده سه لاتم هه بوايه، ئیستا مه رجه کانم هه موو لاده برد، پیاوی وه کو تۆ نابێ له زینداندا بمینیته وه"، وتم: سوپاست ده که م، ئه ی تۆ پرس به کی

دهكەي؟ وامزانی به پرسی و قسه به دهستی. وتی: "من جه نه رالیکم له پشته وهیه،
 ئه گهر ئه و پازی نه بیّت ناتوانم". جا وتم ئه گهر تۆ جه نه رالیکت هیه، من (رب
 العالمین) یکم هیه. تۆ دیاره دهسه لاتت نییه، دهسه لاتت سنوورداره، به راستی منیش
 دهسه لاتت نییه شتیك ئیمزا بکه م پیچه وانهی دین و عه قیده م بیّت، پیچه وانهی دینی
 میلله ته که م بیّت، له بهر ئه وه ده چمه وه ژوره که ی خۆم. ئاوا بهرگی کوردیم له بهر
 کردبوو، حازر، وامزانی هیچ مه رج و به ندیکیان نییه، پیشم وت: برادر! یه ک شت پی
 بلیم، وامزانی عوزم بۆ ده هینه وه. وتی: "چۆن؟"، وتم: وامزانی له بهر ئه وهی دوو
 ساله منتان به به لاش گرتووه، خۆتان بیست جار به منتان وتوو که داوای لیئوردنت
 لیئه که ی، تۆ له به لاش گیراوی، به زۆلم لیئه ی، نازانین بۆ لیئه ی، که ده مگوت باشه
 که ئیوه نه زانن بۆ لیئه م، من چۆن بزاتم؟ ده یانگوت راست ده که ی، به لام سه ره وه مان
 ده زانن. من پیم گوت: "ئه گهر تۆ مه عزووری له بهر ئه وهی که له سه ره وه لایه نیک
 هیه، منیش مه عزوورم له بهر ئه وه که خوای بالاده ست پینگه نادات شتی ئیمزا بکه م
 که پیچه وانهی دینه که م بیّت، له بهر ئه وه ده چمه وه ژوره که ی خۆم"، دوا یی که دویتی
 هاتین، زۆر به ریزه وه له گه لمان هات بۆ سه رۆکایه تی ئه نجومه نی وه زیران، لیئه وه
 ده بی زۆر سوپاسی کاک پوشوو ئیبراهیم دزه یی بکه م که ئه وه ی پیشوازی لیکردم
 له ماله وه ده عوه تی کردم و پیزی گرتم، زۆر سوپاسی ده که م، له کاتی خوا حافی زیدا
 کۆلۆنی له که وتی: "فلان که س؟"، وتم: به لی، وتی: "تۆ ئینسانیک ی به ریزی، من یه ک
 قسه م هیه، تۆ ئازادی"، وتم: به لی، وتی: "هیوادارم ده نگوباسی باشت بیستم،
 هیوادارم له پۆژنامه کاندایه کرده وه ی باشی تۆ بخوینمه وه". وتم: "سوپاسی ههستی
 دلسۆزانه ت ده که م، با منیش قسه ی خۆمت پی بلیم، پیش ئه وه ی برۆین"، وتی:
 "به لی"، وتم: "منیش ئه وه کرده وه باشانه ی که پیش سجنم له سهریان بووم، که
 ده چمه وه، زیاتر په ره یان پیده ده م، خوا پشتیوان بیّت، وتم شاهیدیشم له سه ره وه ی
 که ئیمه کرده وه ی باشمان بووه له ناو میلله تی خۆماندا ئه وه یه که خۆپیشاندان کراوه
 له شاره کان، په نجا هه زاری و سی هه زاری، ئیمزا کۆکراوه ته وه، پاشان هه لپژاردن
 کراوه، هه رچه نده من له وی نه بووم، له وانه یه خه لکیک هه زه ری کرد بیّت که کۆمه لی
 ئیسلامی په نگه قاچاغ بیّت، په نگه ئه گهر ده نگ بده یین به کۆمه لی ئیسلامی،

تووشى گىروگرفت بىيىن، بەللام لەگەل ئەوئەشدا كۆمەللى ئىسلامىي شەش ئەندامى لە پەرلەمانى كوردستاندا ھەيەو دوو ئەندامىش لە ئەنجومەنى نىشتىمانىي بەغدا، كەواتە ئەوئەش باشتىرەن شاھىدو بەلگەيە كە ئىمە كوردەوئەي باشمان ھەبوو پىش سجن، بۆيە خەلگ دەنگى بۆ داوين، بۆيە لە نۆو جەماوئەرى خۆمانداين. وتى: "راستە، من پىزى خۆم دووبارە دەكەمەوئە".

جا برايان و خوشكان و دايكان، گەنجە خۆيىنگەرمەكان، خوشكە بەشەرمەكان، دايكە دلنەرمەكان، باوكە بەپىزەكان، مامۆستاو زانا دلنۆزەكان، ھەموولايەك، من جارىكى تر سوپاسى خۆم سوپاسى ھەموو برايان لە قىادەي كۆمەللى ئىسلامىي، لە بىكەو بارەگاكان بۆ ھەموو لايەكتان دووبارە دەكەمەوئە، بۆ ھەركەسيك كە بە دوعايەكى خىر بوو، ئەگەر بە فرمىسكېشتىنكە، بە ھەر شىئەيەك بوو، بە خۆپىشاندايتىك بوو، بەو ھەموو ناپەحەتى و ئەزىيەتەي ئىستانتان بوو، كە زۆر خۆتان ئەزىيەت دا، بە راستى منتان قەرزدارى خۆتان كرد، من ترسام لەوئەي يەكك لاقىكى بشكى، خوانەخواستە لە ژىر پىياندا تووشى ناپەحەتى بىي، ئەمن ئەو كاتە شەرمەزار دەبووم، زۆر سوپاسى ھەموو لايەكتان دەكەين، من لە كۆتاييدا ئامۆژگارىيەكى برايانەو دلنۆزانەم ھەيە، ئەويش ئەوئەيە دىنى خوائ پەرورەردگار وەكو چۆن ھەماسەت و دلگەرمى و دلنۆزىي پىويستە، ھىندەش عەقل و لىزانين و ھىكمەتى پىويستە، ھاوئەلان خوايان لى پازى بىت وەكو چۆن دلنۆز بوون، بە ھەماسەت و بە شەجاعت بوون، ھەكىم و لىزانين بوون، با ئىمەش واپين، ئىمەش بە دوائ پىئوشوئى ھاوئەلە بەپىزەكانى پىغەمبەر ﷺ بکەوين، دوائ پىئوشوئى زاناو پىشەوايانمان بکەوين كە ھەم دلگەرم و ئازاو بە ھەماسەت بوون، ھەم بە ھىكمەت و لىزانين بوون. وصى الله على محمد وآله وصحبه أجمعين. والحمد لله رب العالمين.

چيمەن

٢٠٠٥/٤/٢٩

www.alibapir.net

CONFIDENTIAL CHECKED
FAMILY NEWS ONLY
اخبار عائلية فقط

اعتبار علانية فقط

۱۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم

الملايين التي قد لا يتوصل الي
حصولها في الواقع
ان لم يكن من الممكن الاستعانة
بمقاييسها والمعلومات

معدن السرام، والحقبة لك، والحداد، والجوهر، والعتاب، والعتاب،
بالأخص، والحداد، والحداد، والحداد، والحداد، والحداد،
من أحد الدخيل، والحداد، والحداد، والحداد، والحداد،

وَأَنَا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْخَيْرِ وَحَسْبُ عَاقِبَةُ نَحْيِي الْوَهْدِ بَعْدِي
عَلَيْكُمْ وَعَنْ أَتَيْتُمْ بَاءً وَأَلْعَدْتُمْ وَهَذَا أَرْغَبُ مَا هَلْ جَاءَتْ إِلَيْهِ
أَنْ تَتَوَقَّعَ أَنْ تَكُونَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَتَكُونَ

وقد أرسلت رسالة بتاريخ ١٨/٤/٢٠١٠ في جواب رسالة
تفتيش عبد الله وكتبته أ. د. صالحكم والسلامة التي وصلتنا
في (١٠/٤) والتي كتبت في (١٤/٤) هي المرسلة الوافية التي
وصلتنا وهذه هي المرة الأولى أوتقاكم فيها جواب رسالة منكم.

التاريخ ١٧ / ٤ / ٢٠٢٠

Signature _____

— *U. S. Fish and Wildlife Service*

The Addressee is my

حالة قرابة العرس بين الفهد

1000

نامہ: ۱۷/۲/۲۰۰۴ء ماموستا علی بابا بیگ شوگر ریہ خاندی ہاوسہری

نامه ی روژی ۲۰۰۴/۲/۱۷ ی ماموستا علی بابیر بۆ شوکریه خانی

هاوسه ری

بسم الله الرحمن الرحيم

زوجتي العزيزة شكرية

السلام عليكم ورحمة الله

بعد السلام والتحية لك وللأولاد ولجميع الأقارب والأصدقاء بالأخص والذي المحترم،
أسأل الله تعالى لكم التوفيق والنجاح في أمور الدنيا والفوز والفلاح في الآخرة.
وأنا والحمد لله بخير وصحة وعافية غمّي الوحيد بُعدي عنكم وعن الأقرباء والأصدقاء
وهذا أيضاً سهل بإذن الله إذ نتوقع أن إطلاق سراحنا بات وشيكاً.
وقد أرسلت رسالة بتاريخ ۲۰۰۴/۲/۱۰ في جواب رسالة شقيقي عبدالواحد وكتبت له
أن رسائلكم الثلاث التي وصلتني في (۲/۱۰) والتي كتبت في (۱/۲۱) هي الرسائل الوحيدة
التي وصلتني وهذه هي المرة الأولى أستلم فيها جواب رسالة من رسائلي.

والسلام

۲۰۰۴/۲/۱۷

ملاحظة:

الملابس التي أرسلتموها لي وصلتني وأفادتني جداً إذ لم تكن عندي إلا بيجامة رقيقة
والجو بارد.

نامه‌ی رۆژی ۶/۷/۲۰۰۴ی مامۆستا علی بابیر بۆ شوکریه‌خانی

هاوسه‌ری

بسم الله الرحمن الرحيم

هاوسه‌ری به‌پێژ و خۆشه‌ویستم شوکریه‌خان

السلام علیکم ورحمة الله

پاش سه‌لام و رۆژی زۆرم بۆ خۆت و مناله‌کان و سه‌رجه‌م خزم و دۆستان، له‌ خواى به‌زه‌یی داوام وایه‌ هه‌موو لایه‌کمان هیدایه‌ت بدات له‌ هه‌ر کات و شوێن و بارودۆخێکدا بۆ نواندنی هه‌لوێستێک و ئه‌نجامدانی کارێک که‌ جێگای ره‌زانه‌ندیی خۆیه‌تی.

هاوسه‌ری به‌پێژم، ده‌زانم ماوه‌ی ئه‌و یه‌ك ساله‌ که‌ لێتان دوورم تووشی خه‌م و په‌ژاره‌ی زۆر بووی، سه‌رباره‌ی خه‌می دووریی من مشووری ماڵ و خێزانیشت به‌ ته‌نها که‌وتۆته‌ ئه‌ستۆ! به‌لام دلتیابه‌ (إن شاء الله) بۆ قیامه‌ت پاداشتیکی گه‌وره‌ و بۆ دونیاشت به‌ سه‌ربه‌رزی ته‌واو ده‌بی.

ژیانی دنیاى ئه‌گه‌ر ئینسان بتوانی ره‌زانه‌ندیی خوا و پاداشتی دوا‌پۆژی تیدا مسۆگه‌ر بکات، ئه‌وه‌ حیکمه‌تی بوونی خۆی تیدا ته‌حقیق کردووه‌. ئه‌گه‌رنا با هه‌ر له‌ خۆشی و ئیسراحه‌تی رواله‌تیشدا بووبی، هه‌ر زیانبار و ده‌سخره‌پۆیه‌.

دیاره‌ خواى کاربه‌جێش به‌نده‌کانی خۆی له‌ قه‌ده‌ر ئیمان و دینیان تاقی ده‌کاته‌وه‌ و هه‌تا ئیمان چاکتر و دینداریی کامه‌تری ئیمتیحانه‌کەشی قورستر ده‌بی، وه‌ك پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی: (یبتلى الرجل على قدر دینه، فکلما زید فی الدین زید له‌ فی البلاء). که‌واته‌: ئه‌گه‌ر هات تاقیکردنه‌وه‌ کانمان قورس و نا‌په‌حه‌ت بوون، با دلمان به‌ خۆمان خۆش بی و وریا بین نه‌که‌وین، چونکه‌ ئیمتیحانی قورسیش عه‌زیمه‌تی له‌ قه‌ده‌ر خۆی و خۆئاماده‌کردنی باشی پێویسته‌.

وہك پيشتريش بۆم نووسىبوون، چاوه پرى دهكهم بهم زوانه رزگارم بى و ههر
چونيش بى (إن شاء الله) خىرى تىدايه.

والسلام
۲۰۰۴/۷/۶

تييىنى: شوكرىه خان! ئەم ههفتهيه ئەوه سى نامهمان بۆ بهينن! جارن ههفتهيه بهس
نامهيه گمان هه بوو. نامه كانيشم بۆ تۆ و كاك ئەبو به كرى برات و كاك عه بدولوا حيد
نووسيون.

www.alibapir.net

۳۵۵

نامه‌ی رۆژی ۲۵/۱۰/۲۰۰۴ی مامۆستا علی بابیر بۆ کاک موحه‌ممه‌دی

کۆپی و رۆله‌کانی تری

بسم الله الرحمن الرحيم

رۆله شیرینه‌کانم! کاک موحه‌ممه‌د و سه‌رجه‌م خوشک و براهه‌کانی

السلام علیکم ورحمة الله

پاش سه‌لام و ریزم بۆ خۆتان و دایکتان و سه‌رجه‌م خزم و دۆستان، سه‌ربه‌رزى و سه‌رفرازیتانم له‌ خوای به‌خشهر داوايه و ئهم نامه‌یه‌شم ته‌واوکهرى نامه‌ی پيشوويه و له‌سه‌ر ئامۆزگارییه‌کانم به‌رده‌وام ده‌بم:

۱- ئیمان به‌ خوای به‌رز و مه‌زن به‌ندایه‌تى (عبادة) له‌ ئینساندا په‌یدا ده‌کات و هه‌رکات ئیمان له‌ دڵدا رسقا و ره‌گی داکوتا، هه‌نده نابات گۆل و میوه‌ی خواپه‌رستى ده‌رده‌کات. بۆیه به‌ ئەندازه‌ی به‌ندایه‌تیمان بۆ خوا به‌ ئیماندار داده‌نریین.

۲- نوێژیش گه‌وره‌ترین جۆری خواپه‌رستیه‌ی و ئهو به‌ندایه‌تیه‌ی که له‌ نوێژدا بۆ خوا ده‌دره‌وشیته‌وه، به‌ ده‌گمه‌ن له‌ ئه‌ركه‌کانی دیکه‌دا ده‌بینرێ، هه‌ربۆیه‌ش خوای کاربه‌جی و به‌ به‌زه‌ی فەرمانی کردووه به‌ دووباره‌کردنه‌وه‌ی نوێژ له‌ شه‌و و رۆژدا چه‌ند جارێک. که‌واته رۆله‌کانم هه‌تا ده‌توانن نوێژه‌کانتان به‌ رێکی بکه‌ن له‌ رووی نێوه‌رۆک و رواله‌ت و پابه‌ندی به‌ کاتی دیاریکراوه‌وه، ئه‌گه‌ر دنیا تیکچوووه به‌ سه‌ر یه‌کدا مه‌هیلێ نوێژیکتان بجی و به‌ خشوع و ملکه‌چی و ئارامی و پاکى و رێکی له‌ خزمه‌ت خوادا بوه‌ستن، نوێژه‌کانتان بکه‌ن و بیریش له‌ مانای شته‌کان بکه‌نه‌وه و بزائن چۆن چۆنی له‌گه‌ڵ خوای په‌روه‌ردگارا ده‌دوین و چی ده‌لێن!

۳- جا هه‌رکات نوێژی راسته‌قینه‌تان بۆ خوا کرد، سه‌ره‌پای ئۆخژن و ئارامی دڵ و ده‌روون و پشت قایمبوون به‌ خوا (جلّ جلاله‌)، پارێزراویش ده‌بن له‌ هه‌رچی مایه‌ی گوناها‌ریی لای خوا و عه‌یباریه‌ی لای خه‌لکی بی‌ت، چونکه‌ خوای په‌نه‌انبین فەرموویه‌تى: (اتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ) (العنکبوت: ۴۵). که‌واته: پێوه‌ر و ته‌رازووی نوێژی راسته‌قینه‌ی و ه‌ی رواله‌تى ئه‌وه‌یه که سه‌رنج به‌دن تا چ راده‌یه‌ک له‌

www.alibapir.net

هممو ئه و قسه و كردار و رهفتارانه دوورن كه مايه‌ی گونا‌هباریی و عه‌ی‌ب‌داریین، چونكه خوا فه‌رموویه‌تی: نوێژ ئینسان قه‌ده‌غه ده‌كات له هه‌رچیه‌ك كه ناشیرین و خراپه! مانای وایه ئینسان به ئه‌ندازه‌ی دووری له خراپه نوێژه‌كه‌ی قبوڵه و به نوێژی راسته‌قینه بۆی له قه‌له‌م دراوه.

٤- به‌لام بی‌گومان ته‌نها دووری له خراپه (كافی) نییه و خواپه‌رستی به راستی، خه‌لك‌دۆستیش ده‌بێ، هه‌روه‌ك به پێچه‌وانه‌وه بابای دوورله‌خوا بۆ خه‌لكیش بی‌وه‌فایه و به كه‌لكی هیچ نایه‌ت، دیاره پێش هه‌موو كه‌سیش خزمان و نیزیكان و دایك و بابیش له پێش وان و هه‌قی دایكیش له هی باب زیاتر و گه‌وره‌تر و چه‌ند به‌ران‌به‌رت‌ره.

والسلام

٢٠٠٤/١٠/٢٥

www.alibapir.net

٣٥٨

[illegible]

نامہ: ۱۶/۲۶/۲۰۰۴ء مامہ: سنا علی ناصر علی شوگر ریہ خان، ہاوسہ ریہ

نامه‌ی روزی ۲۱/۱۲/۲۰۰۴ی ماموستا علی بابیر بۆ شوکریه‌خانی

هاوسه‌ری

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله العزيز الرحيم، والصلاة والسلام على نبيه المبعوث للإنس والجن.

زوجتي العزيزة أم شفاء

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

بعد السلام والتحيات، أسأل المولى جلّ شأنه أن يديم لكم التوفيق والعناية ويزيدكم تقوىً وهداية.

سبب كتابتي لهذه الرسالة بالعربية هو أن ادارة السجن أبلغوني عدم وجود مترجم كردي في الوقت الراهن لترجمة رسائلي قبل أن يبعثوها لكم عن طريق الصليب الاحمر. وربما لنفس السبب لم يسلموني رسائلكم التي جاء بها الصليب، حيث لم أتسلم رسائلكم منذ الشهر التاسع، وآخر رسالة وصلتني منكم كانت بتاريخ (۲۳/۹)!

على أي حال أنا اسبوعيا كتبت واكتب لكم رسالة ولا أدري هل مصير رسائلي اليكم هو نفس مصير رسائلكم اليّ أم لا؟

وإذا وصلتكم هذه الرسالة او غيرها اكتبوا لي بشأن رسائلي لانني كتبت لكم مجموعة رسائل ضمنيتها نصائح مهمة للاولاد.

وبالنسبة لوضعي فهو بخير والحمد لله ولا احتاج سوى المزيد من رحمة الله ولطفه وفضله، وأنا والحمد لله منشغل من الشعور بضيق السجن وحرّه ويرده بتلاوة كتاب الله المبارك والتدبر فيه -فأنا الان في ختمة (۱۲۰)- وبالصيام المتواصل واحيانا بالكتابة والمطالعة وينصح رفقائي وتدريسهم وتعليمهم.

وقصدي من ذكر هذه الاشياء أن تطمئنوا على صحتي ولا تغتموا بسبب بقائي هنا، اذ لولا انني صحيح سالم قوي لما كان بوسعي القيام بما أقوم به.

www.alibapir.net

وبالنسبة للعید أنصحك أن تكوني قوية وأن تعطي للاولاد بدلاً عني هدية العید بقلب
مطمئن ووجه مستبشر وألاً تظهرني الضعف امام الاولاد أو امام الناس، والله متى اذن الله
العزیز الحکیم بخروجي يرغم انوف العید على مايریده هو سبحانه.

والسلام

٢٠٠٤/١٢/٣١

www.alibapir.net

٣٦١

ماموستا عبداللہ قہصری، کہ رۆژی ۲۰۰۲/۲/۴ له بارگه‌ی تاسلوجه تیرۆزکرا

MediaAmeerOffice

AliBapir

an.himcompdetals/alibapir

AliBapir

AliBapir

AliBapir

www.alibapir.net

ئەرمىيە ماھىستانىدا غەسەرلەش، مەلۇماتلىق سىتېماتىنى كۆرۈش، ۲۰۰۲/۲/۵

ماھىستانىدا غەسەرلەش ياش كىلىنكىرىنى، مۇزىكاۋىتى چېھاندا، شەھەر ۲۰۰۲/۲/۵

www.alibapir.net

گەشتى رۇنئامە نووسانى بېانى نۇر ئاوجاھى ئەحمەدئاوا و خورمال، ۲۰۰۲/۲/۸

مامۇستا غەلى بابېر لىگەل رۇنئامە نووسانى بېانى، ئەحمەدئاوا ۲۰۰۲/۲/۸

دیمه‌نیک یاره‌گایه‌کی کۆمه‌ل دواى مووشه‌کیارانکردنی، نه‌حه‌مەنداوا ۲۰۰۲/۳/۲۱

شه‌هیدنیکى مووشه‌کیارانکردنه‌که‌ی یاره‌گلانی کۆمه‌ل، نه‌حه‌مەنداوا ۲۰۰۲/۳/۲۱

گواسینه وەقەى پارمەكانانى كۆمەل بۆ ئاوجەق دارەشمانە ، ٢٧/٢/٢٠٠٢

مەقسەتەلى باپىر لە ئۆز خۆمەدا لە دارەشمانە ، مەودەك بەر لە دەستگىرەرانى

بیل سٹھوارث، ماموستا علی بابیر، بالھوز ولیم ٹیگلن، ۲۰۰۲/۶/۲۲

خویشاندانی چہ ماوروی شاری ھولن، ۲۰۰۲/۷/۲۶

www.alibapir.net

خۇيپشاندانى جەماوەرى شەرى ھەولە، ۲۰۰۲/۷/۲۶

خۇيپشاندانى جەماوەرى شەرى سەپمانى، ۲۰۰۲/۸/۲

خۇپىشانىدانى جەماوهرى شارى سىلمانى، ۲۰۰۲/۸/۲

خۇپىشانىدانى رەھبەندى كورد لە شارى لەندەن، ۲۰۰۲/۸/۷

www.alibapir.net

۳۶۹

گۆنگره‌ی پشته‌پوایی له ئازادیپوونی مامۆستا عه‌لی باپیر، ساڵی ۲۰۰۴/۷/۱۲

به‌ناوی خودای گه‌وره‌و میهره‌بان			
<p>سائیکه‌ به‌ر له‌ئێستا، ڕۆژی ۲۰۰۳/۷/۱۰ به‌پێژ مامۆستا عه‌لی باپیر، له‌مێڕی گۆنه‌لی ئێمه‌انی له‌لایهن هێزێکانه‌ی ده‌ستگیر و له‌و ڕۆژانه‌ تا له‌مێڕی ۱۵ شاره‌ گراوه‌ له‌هه‌ڵگیرانه‌ی راگه‌یه‌شراوه‌ ده‌یه‌ریکه‌ به‌وه‌ ده‌که‌مه‌کار و هه‌ڕه‌سان سه‌ره‌انی به‌که‌ن. مامۆستا عه‌لی باپیر وێڕای له‌وه‌ی سه‌ره‌که‌یه‌تی عه‌لی باپیر و سیمه‌ ئه‌دار و ئێکه‌شه‌ریکی که‌ له‌که‌مه‌نه‌، ڕاگه‌یه‌شراوه‌ ده‌یه‌ریکه‌ به‌وه‌ ده‌که‌مه‌کار و هه‌ڕه‌سان سه‌ره‌انی به‌که‌ن. مامۆستا عه‌لی باپیر وێڕای له‌وه‌ی سه‌ره‌که‌یه‌تی عه‌لی باپیر و سیمه‌ ئه‌دار و ئێکه‌شه‌ریکی که‌ له‌که‌مه‌نه‌، ڕاگه‌یه‌شراوه‌ ده‌یه‌ریکه‌ به‌وه‌ ده‌که‌مه‌کار و هه‌ڕه‌سان سه‌ره‌انی به‌که‌ن. مامۆستا عه‌لی باپیر وێڕای له‌وه‌ی سه‌ره‌که‌یه‌تی عه‌لی باپیر و سیمه‌ ئه‌دار و ئێکه‌شه‌ریکی که‌ له‌که‌مه‌نه‌، ڕاگه‌یه‌شراوه‌ ده‌یه‌ریکه‌ به‌وه‌ ده‌که‌مه‌کار و هه‌ڕه‌سان سه‌ره‌انی به‌که‌ن.</p>			
ڕ.ک	شاره‌ی سه‌یانی و ئازاد	پیشه	ناوی (هه‌ڵبژێر)
۱	شایه‌زاده‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	شایه‌زاده‌ی ده‌ییز
۲	ده‌ییزه‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	ده‌ییزه‌ی ده‌ییز
۳	ده‌ییزه‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	ده‌ییزه‌ی ده‌ییز
۴	گه‌یه‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	گه‌یه‌ی ده‌ییز
۵	مه‌یوول شه‌یخه‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	مه‌یوول شه‌یخه‌ی ده‌ییز
۶	گه‌یه‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	گه‌یه‌ی ده‌ییز
۷	هه‌ده‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	هه‌ده‌ی ده‌ییز
۸	هه‌ده‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	هه‌ده‌ی ده‌ییز
۹	هه‌ده‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	هه‌ده‌ی ده‌ییز
۱۰	هه‌ده‌ی ده‌ییز	په‌شایه‌	هه‌ده‌ی ده‌ییز

به‌هه‌ڵبژێر له‌ ئێمه‌زانی ڕۆژنامه‌نووسان له‌ میانه‌ی هه‌له‌مه‌نی ئێمه‌زانی گۆنگره‌ی پشته‌پوایی.

پېښور کې له ماموستا علي بابېر دواړه خواوې نازادېدونکي، چېمېن ۲۰۰۵/۴/۲۹

ماموستا علي بابېر دواړه خواوې نازادېدونکي، چېمېن ۲۰۰۵/۴/۲۹

www.alibapir.net

ماہیستا علی بابیر بٹ، ہاؤسین عومہر دہنوٹ، ۲۰۰۵/۶/۱۳

ماہیستا علی بابیر، ہاؤسین عومہر، عومہر عہدوللا گولپی، ۲۰۰۵/۶/۱۳

www.alibapir.net

کاک توفیق که‌ریم، ئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵ

حاجی عەبدوڕێزە ھەمان، ئەندامی سەرکردایەتی کۆمەڵ

www.alibapir.net

٣٧٣

ماؤنستا داراء شہزاداسی سمہر کردلیہتی کڑمہل

شیرلہیم باپیر وشتان

پورہان عباس عمہنولا

www.alibapir.net

۳۷۴

نەحمەد حەسەن حەسەن

سەيپووان پاپىر رەھىم

زوييكر كەمال حەسەن

مەژار حەبىب

عەلى عەبدوللا شەرىف

موسەفەفا وسو شەيخەراھىم

www.alibapir.net

هاوڪڙاڻي عبدالله سعيد

ميجر جنرل نبيراهيم رحيم رحيم رحيم

فهرست نامی ماسکستاهای بایر بکر کشلی عمومی برای ۲۸ و ۲۹ بهمن ۱۳۰۹

دهقی فهتوای مامۆستا عه‌لی باپیر بۆ کوشتنی عومهری برای،
٢٨/ره‌مه‌زان/١٤٠٩ کۆچی

به‌روار: ٢٨/ره‌مه‌زان/١٤٠٩

ژماره: ٨٩٥

ب: کوشتنی تاوانبار

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلاة والسلام على محمد رسول الله وآله وصحبه ومن اهتدى بهداه .

(وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ ..) (البقرة: ١٧٩)

برایانی به‌شی رێکخستنی نێوه‌وه

السلام عليكم ورحمة الله

پاش سه‌لام و رێژ و هه‌والپرسین.

ئاگادارتان ده‌که‌مه‌وه که‌وا ئێمه هه‌والیکمان ده‌رباره‌ی (عمر باپیر) بیستوه، جا له‌گه‌ڵ هه‌لگرانی نامه‌دا لێی بکۆڵنه‌وه و هه‌ر کاتی‌ک گه‌یشتنه قه‌ناعه‌تی ته‌واو و به‌لگه‌ی شه‌رعیتان ده‌ست که‌وت له‌سه‌ر راستی هه‌والی ناوبراو، ئه‌وه فه‌رمانتان پێ ده‌که‌ین که به‌ زووترین کات کابرای ناوبراو به‌ره‌و دۆزه‌خی به‌پێ بکه‌ن، هه‌لگرانی نامه ده‌توانن بۆ خۆیان بیکه‌ن یان هه‌ر که‌سی‌ک بیا‌نه‌وی‌ رای سپێرن و کاره‌که‌ی عاید بکه‌ن. ئیشه‌للا پاداشتی هه‌ر که‌سی‌ک که له‌و باره‌یه‌وه هاوکاری ده‌کات له لای خوا پارێزراره.

براتان

عه‌لی باپیر

٢٨/ره‌مه‌زان/١٤٠٩

تێبینی:

١- سه‌باره‌ت به‌ شه‌خسی ناوبراو ئه‌گه‌ر گریمان ئه‌و هه‌واله‌ش به‌لگه‌ی شه‌رعی له‌سه‌ر نه‌بوو، به‌لام ئیسپات بو -به‌ به‌لگه‌ی شه‌رعی- که سه‌ر به‌ دائیره‌ی ئه‌من یان (استخبارات)ه، ئه‌وه له لایه‌ن منه‌وه فه‌توا هه‌یه له‌سه‌ر کوشتنی.

www.alibapir.net

۲۔ ھلڙتہ ٺہم حوڪمہش تايبت نييہ بهس بهويہوہ، بهلڪو ھمووڪہس
دہگريٽہوہ ڪہ سيفهتي ناوبراوي تيڏا ھبي، بهلام ٺہمن لہ خؤمہوہ دہست پي
دہڪہم.

۳۔ به پي ياساي (ما من عام إلا وقد خصص) چہند حالتيڪي تايہتيش لہم
حوڪمہي سہري ھلڙاويررين و (استثنا) دہكرين.

ٺيمزا

عہ لي باپير

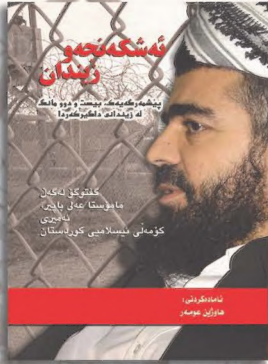
۲۸/رمہزان/۱۴۰۹

The collage features a central portrait of a man in a military-style uniform. Surrounding the portrait are various digital links and social media icons:

- Top Left:** Facebook icon with 'MediaAmeeerOffice' and a small text block in Urdu.
- Top Right:** Facebook icon with 'عہ لي باپير / AliBapir'.
- Middle Left:** Twitter icon with 'عہ لي باپير / AliBapir'.
- Middle Right:** YouTube icon with 'AliBapir'.
- Bottom Left:** Email icon with 'archive.org/details/galibapir' and a QR code.
- Bottom Right:** Instagram icon with 'عہ لي باپير / AliBapir' and a QR code.
- Bottom Center:** Website 'www.alibapir.net' with a QR code and Urdu text 'www.alibapir.net' and 'www.alibapir.net'.
- Bottom Far Left:** App Store and Google Play icons with 'AliBapir' and QR codes.
- Bottom Far Right:** WhatsApp, Telegram, and Messenger icons with 'عہ لي باپير / AliBapir' and QR codes.

www.alibapir.net

۳۸۰

کے ماموستا عہدوللّامان شہید ہوو، چل و سڀ کسماں بہ
 مووشہ کباران شہید ہوون، من زیندانی کرام، ہندی کس، لہ
 خہ لکی خومان و غیری خومان، وا تہ صہور دہ کھن کہ دہ بی فلان
 کس بہ تہمای چی بیت و چون بیر لہ تۆلہ و ئوانہ بکاتہوہ؟
 من بہ یہ دیڤ دہ لیم: ئیمہ تۆلہی خومان لہ ودا دہ بینہوہ کہ
 ئہو ئامانجہی ہمانہ، بیتہدی، ئامانجیشمان بریتیہ لہ
 بہختہوہ رکردنی خہ لک لہ دنیا و دواږږدا، بۆ ئہوہی لہ سایہی
 شہریعتی خوادا بژین، بہ پیی دینہ کھی خویان بہ پږوہ بچن، ئہوہ
 مانای وایہ ئامانجی منیکی ئیسلامی و مسولمان ہاتۆتہ دی. ئہمما
 وەللا فلان کس وابوو بکوژی، ئہوہ وا کرا و غدر کرا، ئہوانہ شتی
 بچووکن، ئیمہ رقی شہ خصیمان لہ گہل ہیچ کسک نیہ، ئہوہ شتی
 کہ زولمان لیدہ کات، دہ لئین خواہ ہدایہ تی بدہی کہ جاریکی دی
 زولم نہ کات تا گوناہبار نہ بی، ئہوہ شتی کہ خوینی بہ ناہق دہ پږی،
 دہ لئین خواہ ہدایہ تی بدہی خوینی بہ ناہق نہ پږی.
 بہ راستی ئامانجی ئیسلام بریتیہ لہ زیندو و کردنہوہی خہ لک نہک
 مراندنیان.

ماموستا علی بابیر

MediaAmeerOffice

AliBapirw / علی بابیر

archive.org/details/galibapir

www.alibapir.net

AliBapir

علی بابیر / AliBapir